Digitized by Google

2 . 3 . 275

169

Google

Digitized by Google

Digitized by Google

2.3.215 D. I

IOSEPHI BINGHAMI, ANGLI,

ORIGINES SIVE ANTIQVITATES ECCLESIASTICAE.

EX LINGVA ANGLICANA IN LATINAM VERTIT

IO. HENRICVS GRISCHOVIVS, HALBERSTADIENSIS.

ACCEDIT PRAEFATIO IO. FRANC. BVDDEI, THEOL. D. ET P. P. O.

HALAE,
SVMTIBVS ORPHANOTROPHEI.
M. DCC XXIIII.

Digitized by Google

Digitized by Google

ITa tandem multorum ſatisfieri coepit votis, qui, vt BINGHAMI *origines eccleſiaſticae* alia, quam anglicana lingua, legi poſſent, vehementer optarunt. Ex quo enim per varias eruditorum ephemerides innotuit, quanto ſtudio, quanta induſtria auctor doctiſſimus in hocce argumento verſatus ſit, quam exactam & exquiſitam eorum omnium, quae, vt ſolide illud pertractaretur, requirebantur, ſecum adtulerit notitiam; non poterant non ingenti cupiditate ad illud legendum inflammari, quotquot antiquitatibus, hiſtoriaeque eccleſiaſticae, iuſtum ſtatuere pretium didicerunt. Hi ergo iam inuenient, quo ſuam abunde expleant ſitim, dum prima operis huius pars, in latinum translata ſermonem, omnium ſe oculis offert, atque deprehendent, nihil tam praeclare de eo dictum eſſe, aut dici poſſe, vt non multis modis illud ſuperet.

Eccleſiaſticae antiquitatis qui contemnunt, aut in minimis ponunt, cognitionem, ſe ignaros eorum, quae theologiae, immo & iuriſprudentiae vel maxime inſeruiunt, demonſtrant. Iucundum non tantum eſt, eorum quae hinc inde adhuc in noſtris eccleſiis conſpiciuntur, cognitam perſpectamque habere originem, ſed vtile etiam, immo neceſſarium, vt noſtrae veteriſque eccleſiae comparatione inſtituta, inde diſcamus, quouſque conueniant inter ſe, aut a ſe inui-

Digitized by Google

cem diſſentiant. Non is equidem ſum, qui veterem eccleſiam omnis plane naeui expertem fuiſſe exiſtimem, aut noſtrae hanc eſſe conditionem, vt, ad ritus & ceremonias quod attinet, cum veteri conſpirare prorſus in omnibus aut poſſit, aut debeat; nec tamen iis profecto ſuffragari poſſum, qui veterum chriſtianorum inſtituta deprimunt nimis & extenuant, eorumdemque veſtigia quaeuis remota atque omnino deleta cupiunt. Multa apud eos occurrunt, quae & pietatem ſingularem, & feruorem zelumque ardentem pro gloria Dei, & indefeſſum ſtudium, vitae ſanctitatem caſtitatemque cum doctrinae puritate coniungendi, demonſtrant; quae quo magis hodie nonnullis effrenae viuendi, cunctaque pro lubitu agendi libertati fauentibus, eumque in finem veterum chriſtianorum dicta, facta, conſuetudines, ritus, aut irridentibus, aut ſiniſtra interpretatione deprauantibus, diſplicent, eo maiorem promerentur laudem, qui ea contra recte explicata, et luce maiori colluſtrata omnium oculis exponunt, vt quo iure aliquid aut laudetur aut vituperetur, rurſusque aut ceu ſpurium reiiciatur, aut ceu genuinum retineatur, quilibet, animum ad haec aduertens, diiudicare queat. Latiſſime quidem haec omnia patent, & tum in eccleſiae regimine recte inſtituendo et adminiſtrando, tum et illorum, qui ſe chriſtianos profitentur, vita moribusque diiudicandis, vſum ſuum demonſtrant; accedit tamen, quod ipſa quoque eccleſiae euangelicae doctrina haud leue in antiquitate eccleſiaſtica praeſidium inueniat. Non vtique eodem magnopere indigemus, cum Romanenſibus ex ſola ſcriptura ſacra ita obviam ire queamus, vt victas dare manus cogantur, prouocandoque ad eccleſiae auctoritatem, id demum efficiant, vt omnes intelligant, apud verum legitimumque iudicem ſe cauſſa cecidiſſe. Cum vero illud inſuper, quo vnice adhuc ſe tuentur, munimentum, veteris eccleſiae auctoritatem, illis itidem eripimus, nobisque vindicamus; noſtra eo certior non minus, quam clarior et euidentior redditur victoria. Errant-

rantque magnopere, ſi nos hocce pugnae genus detrectare ſibi perſuadeant; ad quod eo lubentius potius deſcendimus, quo certiores ſumus, potiorem ſaltem melioremque veteris eccleſiae partem a noſtris ſtare partibus. Quae omnia vt aliunde conſtant, ita in hiſce ipſis *originibus eccleſiaſticis* ita ſubinde confirmantur, vt quod cordatis et ingenuis harum rerum exiſtimatoribus dubium mouere queat, ſuperſit nihil.

Non deſunt, fateor, qui in antiquitatibus eccleſiaſticis illuſtrandis operam ſuam ſtudiumque collocarunt. Ingens cumprimis illorum eſt numerus, qui partes quasdam ſingulatim ſibi ſumpſerunt explicandas; quorum praecipuas ſelectioresque commentationes, in *theſauro*, quem vna cum viro clariſſimo, IOAN. GEORGIO WALCHIO, molior, *eccleſiaſtico*, iunctim aliquando per Numinis propitium fauorem, exhibere eſt animus. Sed paucis admodum tantam librorum multitudinem legere, paucioribus ſibi comparare, pauciſſimis eadem recte vti, datum eſt. Sunt porro, qui vnico velut faſce cuncta complecti, aut integrum quoddam apteque cohaerens antiquitatum eccleſiaſticarum corpus proferre in lucem conati ſunt, VT IOAN. BAPTISTA CASALIVS, GVIL. CAVEVS, GOTHOFREDVS ARNOLDVS, et alii quidam, certe non adeo multi. At, ſi dicendum quod res eſt, nemo illorum ita cuncta perſecutus eſt, vt non ſemper extiterint, qui plenius aliquod et exquiſitiori ſtudio elaboratum eccleſiaſticarum antiquitatum ſyſtema deſiderarent. Quae quidem gloria BINGHAMO noſtro reſeruata videtur, qui, ſi ad ſupremum faſtigium non peruenit, quod nemini mortalium temere dabitur, omnium tamen, qui ante eum huncce campum ingreſſi ſunt, induſtriam ſuperauit, et longiſſime poſt ſe reliquit. Conſpirant in hocce opere cuncta, quae pretium eius augere poſſunt: tractatio plena, in qua nec deſint neceſſaria, nec ſuperflua taedium creent, ordo concinnus, probationes ſolidae, et ex ipſis fontibus, vbique diligenter indicatis, hauſtae, perſpicuitas ſumma, omni proſcripta obſcuritate.

Nec offendet, puto, quemquam, quod auctor doctiſſimus ſententias, auctoritatis epiſcopalis ſeu hierarchiae in Anglia defenſoribus proprias, defendat. Hiſce enim partibus cum ipſemet addictus ſit, nemo ei hoc vitio vertere poterit. Quod ſi etiam, qui cum hiſce faciunt, in veteris eccleſiae inſtitutis ad ſua placita flectendis nimii ſunt, in idem tamen haud raro incurrunt vitium, qui illis, ſaepe ſine praegnanti ratione, ſeſe opponunt. Praeterea cum vtraque pars in veteris eccleſiae diſciplina et inſtitutis cauſſae ſuae praeſidium quaerat, illud ex hiſce certaminibus extitit commodum, vt ſcriptis ſubinde egregiis noua lux antiquitatibus eccleſiaſticis adfunderetur, certe maiori ſtudio ac induſtria in iis eruendis ac inueſtigandis viri quidam eruditi verſarentur, quam forte ceteroquin factum fuiſſet. Certe inter eos, qui pro epiſcoporum auctoritate et veteri diſciplina retinenda militarunt, viros fuiſſe exquiſita rerum veteris eccleſiae notitia imbutos, IO. PEARSONII, HENRICI HAMMONDI, HENRICI DODWELLI, aliorumque, quorum nomina orbis eruditus veneratur, exempla teſtantur. BINGHAMO vero noſtro hoc prae reliquis proprium eſt, quod magna animi moderatione, iudicioque ſingulari, in hiſce omnibus verſetur, adeo vt, ſi in quibusdam emendatione quadam opus habet, longe plurima contra ſint, ex quibus inſignem lector capere queat vtilitatem.

Vt exemplis quibusdam, quae diximus comprobemus, quando auctor *lib. I. cap. V.* de *diſtinctione inter laicos et clericos* verba facit, antiquitatem ſimul huius diſtinctionis euincere adnititur. Eum in finem primum producit teſtimonium CLEMENTIS Alexandrini; tum vero vlterius progreditur, et, ab eccleſia iudaica originem ſuam ducere, adſerit, idque hocce CLEMENTIS Romani teſtimonio confirmat: τῷ ἀρχιερεῖ ἴδιαι λειτουργίαι δεδομέναι εἰσί· καὶ τοῖς ἱερεῦσιν ἴδιος ὁ τόπος προστέτακται καὶ λευΐταις ἴδιαι διακονίαι ἐπίκεινται· ὁ λαϊκὸς ἄνθρωπος τοῖς λαϊκοῖς προστάγμασιν δέδεται. *Summo ſacerdoti ſua munera tributa ſunt, ſacerdo-*

cerdotibus locus proprius adſignatus eſt, & Leuitis ſua miniſteria incumbunt. Laicus praeceptis laicis conſtringitur, ep. I. ad Corinth. n. XL. Quemadmodum vero in eo, quod a Iudaeis, apud quos ſacri ordinis viri ſpecialiori quodam ſenſu *ſors Dei* dicebantur, diſtinctionis huius deriuanda ſit origo, me aliosque facile ſecum conſentientes habet; ita non aeque omnes inter ſe conueniunt, quando, et qua ratione eadem ad chriſtianos ſit translata. Enimuero, ſi teſtimonio CLEMENTIS Alexandrini locus concedatur; circa finem ſaeculi ſecundi eam in vſu fuiſſe, inde colligetur, quod et TERTVLLIANI auctoritate, ſi opus eſſet, confirmari poſſet. Ex CLEMENTIS autem Romani verbis id quidem conficitur, in eccleſia iudaica hocce inter clericos et laicos diſcrimen obtinuiſſe, quod et poſitum eſt extra controuerſiam; apud chriſtianos id iam ea aetate in vſu fuiſſe, nec CLEMENS dicit, nec ideo hocce comprobari poteſt effato. Scopus enim eius, atque totus ſermonis nexus, oſtendunt, eum eccleſiae iudaicae exemplo tantum oſtendere voluiſſe, ordinem certum in eccleſia quoque chriſtiana obſeruandum eſſe. Quod ſi itaque probari nequit, tempore CLEMENTIS Romani hancce diſtinctionem, atque adpellationem in vſu fuiſſe; multo minus adſeri poterit, eam ab ipſis apoſtolis originem ducere, quod praeeunte CAESARE BARONIO, contendit PETRVS DE MARCK, in *diſſertatione de diſcrimine clericorum & laicorum*; refutante et reiiciente hanc ſententiam beato CHRISTIANO KORTHOLTO noſtro, in *diſquiſitionibus anti-Baronianis*, *diſquiſit. V. §. IV. p. 151.* Atque haec cum ita ſe habeant, valde dubito, an doctiſſimus BINGHAMVS noſter diſtinctionis huius veritatem, contra RIGALTIVM, SALMASIVM, SELDENVM, ſatis in tuto, quod pollicetur, collocauerit. Enimuero, diſcrimen aliquod inter eos, qui docentium munere, aut aliis eccleſiae miniſteriis fungebantur, et reliquos qui nullum ſibi impoſitum habebant officium, fuiſſe, ipſa ratio docet, indeque clariſſime euincitur, quod ſeruator certas in eccleſia functiones

con-

Digitized by Google

conſtituerit, docente apoſtolo *Eph. IV, 11.* Quare ſi quis *clericorum* et *laicorum* vocibus, nihil aliud, quam quod inter docentes et auditores, aut eos qui certis muneribus funguntur, vel iis non funguntur, intercedit, denotare vellet; tum quidem ipſum hocce haud dubie a diuina inſtitutione deriuandum eſſet diſcrimen, parumque referret, quando demum voces iſtae ad illud ſignificandum adhiberi coepiſſent. Cum vero, vt antea obſeruauimus, et auctor eruditiſſimus fatetur, ex eccleſia iudaica voces iſtae deriuatae ſint, et altera quidem, ſeu vox *clericus* ſingularem quamdam ἐξοχὴν, miniſtris eccleſiae in nouo teſtamento non debitam, et cum quodam illorum, qui laici dicuntur, contemptu coniunctam, indicare videatur, aliter cenſendum eſſe, res ipſa oſtendit. Non equidem puto, id ſibi voluiſſe, qui primum hiſce vocibus in eccleſia vſi ſunt; fierique potuit, vt innocenti hoc facerent conſilio, nec ſacri ordinis viris aliam, quam quae iure illis tribuitur, vindicare vellent dignitatem; occaſionem tamen hinc enatam, non diffiteor, qua ſequiori aetate nonnulli ad imperium aliquod in reliquos, ſacri ordinis viris vindicandum, abuſi ſunt. Horum enim ambitioni, cum ſub Romanorum pontificum tyrannide, nec modus, nec finis poneretur, peropportunum illis hocce accidebat diſcrimen, quo clerici, vti vocabantur, velut ſupra humanam ſortem euecti, laicos, ceu infra eandem poſitos, contemnebant, et alto deſpiciebant ſupercilio. Et hactenus quidem diſtinctionem hancce inter cauſſas, quae imperio poteſtatique papali incrementum dederunt, me non inuito referre licebit. Nec tamen hoc obſtabit, quo minus in ſano ſobrioque ſenſu in eccleſiis proteſtantium retineatur; vt ea nihil aliud, quam, quod ex ipſo docentium munere oritur, diſcrimen innuatur. Voces iſtas ſi quis ferre nolit, per me quidem non ſtabit, quo minus abrogentur, modo res ipſa, ſecundum diuinam inſtitutionem ſalua maneat. Nec enim ſuper iis magnopere cum quoquam contendendum exiſtimo.

Dum

Dum auctor noſter in eo eſt, vt diſcrimen inter clericos et laicos edifferat, ad celeberrimum illud Petri apoſtoli effatum deuoluitur, quo presbyteros adhortatur, ne dominentur cleris, *μηδ᾽ ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων* obſeruatque poſt alios, verba haecce tam bona eccleſiae, quam ipſum populum ſignificare poſſe. Recte itaque ab illis epiſcopalis auctoritatis defenſoribus diſcedit, qui *τῶν κλήρων* nomine ordines ſacros inferiores denotari putant, vt adeo ſuprema epiſcoporum poteſtas hic vel maxime ſtabiliatur. Quod tamen quam abſonum ſit, vel inde intelligitur, quod apoſtolus ſtatim addit: *ἀλλὰ τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου*, *ſed qui exempla ſitis gregi.* Per *τοὺς κλήρους* eosdem intelligi, quos *τοῦ ποιμνίου* ſeu *gregis* nomine deſignat, oppoſitionis ratio docet. At per *gregem* non clericos inferioris ordinis, ſed omnes generatim, qui eccleſiam conſtituebant, ſignificari, vel inde manifeſtum eſt, quod hisce non minus, quam illis, vitae ſanctitate ac integritate exemplum praeire epiſcopus debeat, ad quod ſeſe componant. Atque conſentit hac in re nobiſcum eruditiſſimus auctor noſter, *τῶν κλήρων* nomine ipſum hic venire populum, ſed addit: *Nihil tamen dicunt amplius* (qui populum intelligunt) *quam quod de populo Iſraelitico legimus, qui vocabatur Dei κλῆρος et λαὸς ἔγκληρος Dei haereditas et populus poſſeſſionis, Deut. IX, 29. IV, 20. Sicut et Iudaei et Chriſtiani erant in oppoſitione gentilium; hoc non obſtante Deus peculiarem in populo ſuo habebat κλῆρον, qui ipſius ſors erant et haereditas, et hoc nomine diſtincti a laicis, hoc eſt, reliqua multitudine.* At vero licet diſtinctionis huius origo a Iudaeis peti queat, non eodem tamen modo ſenſuque eam apud chriſtianos locum inuenire antea monuimus. Atque hinc reliqua, quae clarisſimus auctor dicit, facili negotio diiudicari poſſunt.

Accedimus ad id, quod caput cauſſae eſt, et de quo vel maxime inter epiſcopalis poteſtatis propugnatores, et eos qui eidem aduerſantur, diſceptari ſolet, originem epiſcoporum, et eorumdem a presbyteris diſtinctionem; de qua auctor *lib. II. cap. I.* verba facit: *Talem,* inquit, *diſtinctionem in eccleſia ſemper*

fuiſſe obſeruatam, liquet ex plerorumque veterum ſcriptorum teſtimoniis, qui de epiſcopis, presbyteris, et diaconis, tamquam diſtinctis in eccleſia gradibus, et de duobus quidem poſterioribus, vt primo ſubordinatis, loquuntur. Lubens fateor, ſtatim poſt apoſtolorum tempora diſtinctionem hanc inter epiſcopos et presbyteros exortam eſſe, adeoque longe eſſe antiquiſſimam. Cum enim quibusdam in locis plures eſſent presbyteri, et vero inter hosce ordo aliquis obſeruandus eſſet, non poterat non qui primus inter eos erat, ἐξοχὴν quamdam prae reliquis obtinere. Quae quidem ἐξοχὴ cum ſola virtutis, integritatis, ſanctitatisque praeſtantia niteretur, vt ab imperio et auctoritate poteſtateque magiſtratui propria quam longiſſime aberat, ita veneratio quaedam equidem, minime autem obſequium, vel etiam munerum aut praeſtationum diuerſitas illi ex parte reliquorum presbyterorum reſpondebat. Praeterea cum illi, quibus eccleſiae ſalus curae cordique erat, perſpicerent, hanc vnius presbyteri prae reliquis ἐξοχὴν ad concordiam conſeruandam funeſtasque euitandas diſſeſſiones valere plurimum, eam non adprobarunt ſolum, ſed commendarunt vehementer, eosque, qui ei ſe opponerent, obiurgarunt. Nec erat, quod ea in re reprehendi poterat, ſi intra primos limites ſubſtitiſſet. Hos vero cum migrarent, quibus honoris commodorumque ſuorum potior cura erat, quam ſalutis eccleſiae; mirum non eſt, breui temporis ſpatio epiſcopalem auctoritatem tantum cepiſſe incrementum, vt non modo presbyteris multum ſe ſuperiores eſſe, contenderent, ſed praeſtationes quasdam functionesque ita ſibi vindicarent, vt, presbyteris easdem obire, fas eſſe negarent diſerte. Iam ad veterum teſtimonia quod attinet, eiusmodi diſtinctionem, quam proxima poſt apoſtolos aetate inter epiſcopos et presbyteros fuiſſe diximus, omnino confirmant, plura inde non elicias. *Teſtimonia Ignatii,* ita auctor eruditiſſimus pergit, *huc facientia tam firma ſunt atque luculenta, vt nihil vnquam aduerſus ea adferri potuerit, niſi quod non ſint genuinae antiqui iſtius auctoris reliquiae;*

ad

Digitized by Google

ad quod vero a viris doctis toties reſponſum fuit, vt iſti opinioni cum ratione nemo amplius inhaerere poſſit. Veriſſimum vtique eſt, IGNATII tam luculenta eſſe teſtimonia, vt iis refragari non liceat. Nec hodie quisquam harum rerum peritus temere inuenietur, qui epiſtolas iſtas pro ſpuriis minusque genuinis habeat. Nec tamen aliud quid inde condiſcas, quam tempore IGNATII iam diſcrimen aliquod inter epiſcopos et presbyteros obtinuiſſe, eiusmodi videlicet, quale ſtatim poſt apoſtolorum tempora, aut forte circa extremam illorum aetatem, exortum, antea docuimus. Atque hoc modo reliqua etiam, quae auctor adfert, teſtimonia recte ſeſe habent.

Cum vero vlterius adſerit, ordinem epiſcoporum ab apoſtolis inſtitutum; praeter epiſcopalis poteſtatis in Anglia propugnatores, (de Romanenſibus enim vt quidquam dicam, neceſſe non eſt) paucos forte ſecum conſentientes habebit. Non tantum enim nullum huius rei in ſcriptura ſacra extat veſtigium, ſed contra, eosdem plane et epiſcopos et presbyteros tempore apoſtolorum fuiſſe, innuitur. Certe presbyteros etiam epiſcopos dictos ex *Act. XX, 17.* et *28.* condiſcimus. Iidem enim presbyteri, quos Epheſo ad ſe arceſſiuit Paulus, *v. 17.* diſerte epiſcopi vocantur, *v. 28.* Sic et cum Paulus iuſſiſſet, vt Titus oppidatim conſtitueret presbyteros idoneos, qui eſſent inculpati, tamquam diſpenſatores rerum diuinarum, non luxu infames, aut contumaces, *Tit. I, 5. 6.* ſtatim rationis loco ſubiicit, quod tales deceat eſſe epiſcopos. Qui pro epiſcopatus origine diuina pugnant, ſimul adſerere ſolent, vnius vrbis vnicum tantum eſſe poſſe epiſcopum. At Epheſi plures fuiſſe epiſcopos itidem ex *Actor. XX, 17. 28.* patet. Nec eſt, quod excipias, non Epheſinae ſolum, ſed aliarum ſimul Aſiae vrbium epiſcopos intelligi. Eius enim rei nullum apud Lucam deprehendimus veſtigium. Accedit, quod et ex *Philipp I, 1.* recte colligatur, Philippis quoque plures fuiſſe epiſcopos, ſeu, quod perinde eſt, plures presbyteros, qui et epiſcopi dicti ſint, et qui omnes fuerint aequales. Cum vero etiam *Actor.*

Digitized by Google

XX, 17. 28. de epiſcopis ſeu presbyteris dicatur, quod *attendere gregi* et *paſcere eccleſiam Chriſti* debeant, vnum omnium fuiſſe officium, nec epiſcopos peculiare aliquod prae presbyteris habuiſſe, inde edocemur. Idque confirmat Petrus, quando presbyteros, inquit, *obſecro ego compresbyter* (συμπρεσβύτερος) *paſcite gregem, qui in vobis eſt, I. ep. V, 1. 2.* Vbi cum ſe συμπρεσβύτερον adpellitet, et tamen epiſcopos adloquatur, nullum inter presbyteros et epiſcopos eum conſtituiſſe diſcrimen, manifeſtum eſt. Diſerte quoque, quod epiſcoporum munus eſt, paſcere gregem, presbyteris tribuit. Atque haec cum ex ſacris litteris conſtent; teſtimonia ſcriptorum eccleſiaſticorum, quae epiſcopatus originem ab apoſtolica deriuare inſtitutione videntur, non multum nobis faceſſent negotii: quamquam, ſi paulo adcuratius conſiderentur, nec noſtrae repugnent ſententiae. *Iidem auctores,* inquit BINGHAMVS noſter, *ceteris omnibus conſentientibus declarant; non eſſe eum* (epiſcoporum ordinem) *ab hominibus inuentum, ſed initio ab ipſis apoſtolis ex diuina ordinatione conſtitutum.* Epiſcoporum ordinem in ſe ſpectatum, non eſſe ab hominibus inuentum, ſed ab apoſtolis, quin ipſo Chriſto inſtitutum, lubentes fatemur, idque nos ipſemet condocet apoſtolus *Eph. IV, 11.* Sed quaeſtio eſt de eiusmodi ordine epiſcoporum, qui a presbyterorum ordine non tantum diſtinctus, ſed eodem etiam multum eſt ſuperior, ita vt munera quaedam illi tribuantur, quibus presbyteris fungi non licet; quem ſi ſecundi tertiiue ſaeculi patres apoſtolicae conſtitutioni tribuerent, mirum equidem id non eſſet, cum iam eo tempore epiſcopi ſe ſupra presbyteros efferre inceperint, facileque contingere potuerit, vt eam quam animo conceperant epiſcopi notionem in eccleſia apoſtolica ſe inueniſſe ſibi perſuaderent, nec tamen iſtud ex illorum quae proferuntur teſtimoniis colligas. Prouocat auctor ad illud TERTVLLIANI: *ordo epiſcoporum, ad originem recenſus, in Ioannem ſtabit auctorem, adu. Marcionem lib. IV. cap. V.* Addit: *Quocum exacte congruit, quod Clemens Alexandrinus de eo* (Ioanne) *memoriae*

Digitized by Google

moriae prodidit, nimirum quod, quum ex inſula Patmo Epheſum rediiſſet, ad finitimas quoque prouincias ſe contulerit, vt epiſcopos conſtitueret, et homines ſibi a diuino ſpiritu indicatos in clerum quemdam ſeu ſortem domini ſeponeret; in libro: *quis diues ſaluetur? p. 185.* Verum CLEMENTEM Alexandrinum in hiſce verbis nihil aliud dicere video, quam, Ioannem, cum ex Patmo inſula Epheſum rediiſſet, in prouinciis finitimis epiſcopos conſtituiſſe. Num tales, qui a presbyteris fuerunt diſtincti, iisque multum ſuperiores? Id vero CLEMENS non dicit, nec ex verbis eius hoc colligere poſſum. Alibi equidem, ſcilicet *paedag. lib. III. cap. XII.* presbyterorum, epiſcoporum, et diaconorum ita mentionem facit, ac ſi iam tempore Ioannis iſta ordinum diſtinctio in vſu fuerit; quemadmodum autem ibidem presbyteros ante epiſcopos ponit, ita ſi vel maxime aliquale diſcrimen Ioannis tempore inter epiſcopos et presbyteros exiſtere coepiſſe largiamur, nondum tamen inde conſequi, diſcrimen hoc apoſtolica niti conſtitutione, ex iis quae dicemus, conſtabit. TERTVLLIANVS nimirum Ioanni epiſcopalis ordinis originem tribuere videtur. Quo iure, neſcio; nec ſatis perſpicio, quid ſibi velit, cum verba eius ſint obſcuriora. Certe et Paulum iam antea presbyteros, quos et epiſcopos dictos, iam docuimus, conſtituiſſe *actor. XIV, 23.* legimus, immo Tito, vt idem in Cretae inſulae vrbibus faceret, mandaſſe, *Tit. I, 5.* Idem ſi et Ioannes fecit, nihil fecit, quod non et alii fecerunt apoſtoli, adeoque non video, cur ordinis epiſcopalis auctor dici debeat. Aliter ſi hoc intelligat TERTVLLIANVS, et de ordine epiſcoporum ab ordine presbyterorum diſtincto loquatur, primum quidem, an eius hic vnice ſtandum ſit auctoritate, merito quis dubitauerit. Quod ſi tamen quis concedat, quod ſupra etiam ſignificauimus, forte circa finem aeui apoſtolici, viuente adhuc Ioanne, diſcrimen aliquod inter epiſcopos et presbyteros, vſu et conſuetudine inualuiſſe, iſtudque inſtitutum, vtpote ad eccleſiarum commodum comparatum, calculo ſuo adprobaſſe Ioannem, por-

Digitized by Google

roque contendat, hoc ſenſu TERTVLLIANVM epiſcopatus originem ad Ioannem retuliſſe; non magnopere repugnabimus, cum rurſus inde non ſequatur, epiſcopalem ordinem, eo ſenſu intellectum, ex apoſtolica conſtitutione originem ſuam accepiſſe. Dudum enim antea eiusmodi eccleſiae regimen, in quo nulla epiſcoporum præpresbyteris fuit ἐξοχὴ, obtinuit; quodve vſu et conſuetudine introductum calculo ſuo adprobauit Ioannes, id minime ipſemet apoſtolica auctoritate inſtituiſſe dici poteſt. Cum ea, quae auctor ſubiicit, et ex adlatis iſtis teſtimoniis concludit, ex dictis diiudicari queant, de IRENAEO tantum quaedam obſeruabimus. *Irenaeus*, inquit, *in eandem ſententiam mentem ſuam declarat, apoſtolorum tempore tam epiſcopos quam presbyteros fuiſſe in eccleſia. Conuentum enim in Mileto dicit, epiſcopis conſtitiſſe et presbyteris, qui ab Epheſo et a reliquis proximis ciuitatibus Aſiae eo coiiſſent, lib. III. cap. XIV.* Verum cum IRENAEVS ibi ad ea reſpiciat, quae Lucas *Actor. XX, 17. ſeqq.* refert, diſpiciendum, vtrum, quae dicit, cum narratione ſacri ſcriptoris conſentiant, an minus? Si conſentire dicas, admittas quoque neceſſe eſt, cum vocibus *epiſcopis* et *presbyteris*, *συνωνυμικῶς* vſum; cum Lucam eas ita vſurpaſſe longe ſit manifeſtiſſimum. Si non conſentiat, cui magis credendum, Lucae, an IRENAEO? Atque ſic quidem in eo quoque errat, quod epiſcopos et presbyteros non modo ab Epheſo, ſed a *reliquis proximis ciuitatibus* Miletum conuocatos dicit; quod apud Lucam non extat, quippe qui tantum presbyterorum, quos Epheſo Miletum arceſſiuerit Paulus, meminit. Comprobari autem hoc IRENAEI exemplo poteſt, quod antea obſeruauimus, veteris eccleſiae doctores haud raro, quam ipſimit animo conceperant epiſcoporum imaginem, horumque a presbyteris diſtinctionem, incaute admodum aeuo apoſtolico tribuiſſe, licet inde tam procul nondum remota eſſet, quam ſequenti factum eſt tempore. De IRENAEO haec equidem porro auctor doctiſſimus ſubiicit: *Fauens igitur huic hypotheſi, epiſcoporum ſucceſſionem eorumque originem vbique ab apoſtolis*

poſtolis deducit. Vt quando Hyginum nonum locum epiſcopatus per ſucceſſionem ab apoſtolis habuiſſe dicit. Et alio loco, exhibens nobis accuratum catalogum duodecim epiſcoporum Romanorum, qui vsque ad ipſius aetatem ſucceſſiue iſti ſedi praefuerunt, de Lino eorum omnium primo, dicit, eum ab ipſis apoſtolis, eccleſia primum fundata, epiſcopum eſſe ordinatum; et de eorum poſtremo Eleutherio, eum duodecimo loco epiſcopatum ab apoſtolis habuiſſe. Exhibet deinceps *§. IV. p. 60. ſeqq. indicem ſeu catalogum epiſcoporum primum ab apoſtolis ordinatorum.* Sed nec haecce noſtram euertere aut labefactare poſſunt ſententiam. Cum enim concedamus, immo lubentes profiteamur, a Paulo aliisque apoſtolis hinc inde presbyteros in eccleſiis a ſe plantatis conſtitutos fuiſſe; et vero, aut circa finem aeui apoſtolici, aut ſtatim poſt illud, primo praecipuoque presbyterorum, vbi plures erant, nomen epiſcopi, quod omnibus antea commune fuit, *κατ' ἐξοχὴν* haeſerit: nihil obſtat, quo minus in quibusdam eccleſiis ſucceſſio epiſcoporum ab vno quodam, ab ipſis apoſtolis conſtituto, repetatur. De ipſa primorum, qui Romae fuiſſe dicuntur, epiſcoporum ſucceſſione multa adhuc diſputari ſolent, quae huius loci non ſunt.

Quae auctor noſter doctiſſimus *libri ſecundi capite ſecundo* de *diuerſis honorum titulis, quibus in primitiua eccleſia epiſcopi ornati fuerint*, diſſerit, prorſus egregia ſunt, rebusque obſcurioribus lucem adfundunt. Cum docuiſſet, veterumque teſtimoniis comprobaſſet, omnes epiſcopos primum vocatos *apoſtolos*, deinde *apoſtolorum ſucceſſores*; recte inde concludit, probatque, vnamquamque epiſcopi ſedem, *apoſtolicae ſedis* nomine veniſſe, fallique adeo magnopere, qui hancce adpellationem ſoli epiſcopo Romano vindicare adnitantur. Offendere quemquam poſſet, quod olim epiſcopi etiam *principes populi*, itemque *principes eccleſiae*, *ἄρχοντες ἐκκλησιῶν*, adpellati ſint. Nec tamen puto, eos, qui iſtis nominibus vſi ſunt, imperium aliquod aut poteſtatem ciuilem iis tribuere voluiſſe, quippe quam ab apoſtolorum, et qui in eorum locum

ſuc-

ſucceſſuri eſſent, munere longiſſime abeſſe, ipſe ſeruator voluit. Nimia epiſcoporum veneratio eiusmodi voces quibusdam extorſit, quae tamen vt ad alendam ac fouendam epiſcoporum ambitionem plurimum valebant, ita non negauerim, eas reliquis cauſſis acceſſiſſe, quae effecerunt, vt ex epiſcopis imperantes, rerumque domini, fierent. Quemlibet epiſcopum olim *papam*, ſiue *patrem* dictum, notum eſt. NICEPHORVS equidem fidenter adſerit, CYRILLVM Alexandrinum primum iſtius regionis epiſcopum fuiſſe, cui honor iſte obtigerit, vt *papa* ſalutaretur, et quidem ideo, quod CAELESTINI papae ſeu Romani pontificis in concilio Epheſino fuerit legatus. Scriptores vero arabici HOMAIDIVS et ABVBACRVS HABBASIDES, aliter ſentiunt, idque nominis patriarchae Alexandrino primum datum, et poſtea Romam delatum eſſe, contendunt; hoc ipſo ſignificantes, Romanos pontifices adpellationis huius priuilegium perperam ſibi ſolis vindicare. Sed auctor noſter luculenter demonſtrat, non vni alicui epiſcopo, aut patriarchae, hocce nomen olim fuiſſe tributum, quin potius communem omnium fuiſſe adpellationem; quippe qui *eccleſiae patres*, itemque *patres clericorum* dicti ſint; *papam* autem nihil aliud ſignificare, quam *patrem*. Immo TERTVLLIANVM in libro de *pudicitia cap. XIII.* de epiſcopo quodam, poenitentes recipiente, loquentem, cum *benedictum papam* adpellitare. Eiusdem generis eſt, quod itidem praeclare docet, non ſolis epiſcopis Romanis, ſed et aliis quandoque *patris patrum*, et *epiſcopi epiſcoporum* nomen datum. Vnde rurſus maximopere falluntur Romanenſes, quando, in eiusmodi adpellationibus ſingulare cauſſae ſuae ſe inueniſſe praeſidium, ſibi perſuadent. Immo et hoc addit auctor, atque luculenter euincit, omnes epiſcopos olim *vicarios Chriſti* nuncupatos eſſe: *Quae adpellatio*, inquit, *non minori eis iure competebat, quam illis, qui poſterioribus temporibus, eam ſibi ſolis vindicare auſi ſunt*. Quo ipſo iterum Romanenſibus argumentum

tum

tum eripitur, quo ad tuendam pontificis ſui ſupremam poteſtatem vti, illis ſolemne eſt. Vltimo denique loco obſeruat, epiſcopos etiam *angelos eccleſiae* dictos, et hinc verbis apoſtolis, *1. Cor. XI, 10.* de quibus acriter viri docti inter ſe diſputant, lucem adfundit.

Atque haec eum in finem a nobis adlata ſunt, vt praeſtantiam operis huius omnes inde intelligerent; et licet eruditiſſimus auctor aliquando eccleſiae ſuae placita ſequatur, haec tamen non obſtare, quo minus plurima inde ad omnes, qui illud legerint, redundare queant commoda. Id certum, poſitumque extra controuerſiam, nullum in hoc genere extare ſcriptum, quo integra velut totius antiquitatis eccleſiaſticae imago exhibeatur, quod cum hocce comparari, multo minus eidem praeferri queat. Hinc et nullus plane dubito, quin vir ille clariſſimus, qui in latinum ſermonem ex anglicano illud tranſtulit, omnibus, qui haſce litteras recte aeſtimare didicerunt, rem fecerit longe gratiſſimam. Eoque maiori laude dignus eſt, quo exquiſitiorem adhibuit diligentiam, vt mentem ſententiamque adcurate non minus, quam perſpicue et eleganter, exprimeret. Immo ne quid deeſſet, quod librum huncce omnium vſibus aptum redderet, teſtimonia patrum ab auctore laudata ipſemet euoluit, et vt ſumma fide exhiberentur, omnem nauauit operam. Plura non addo, cum ipſa operis huius lectio, quid ex eo ſperandum aut exſpectandum ſit, quemlibet omnium optime condocere queat. Scribebam Ienae die XI. Febr. MDCCXXIV.

IOAN. FRANCISCVS BVDDEVS,
Theol. D. et P. P. O.

Digitized by Google

PRAEFATIO INTERPRETIS

QVando ipſe celeberrimus harum *Originum* ſiue *Antiquitatum Eccleſiaſticarum*, quarum libri duo priores in latinum ſermonem a me translati nunc in publicum prodeunt, auctor de tota inſtituti ſui ratione lectorem, quantum ſatis eſt, monuit; Venerandus etiam Theologus Ienenſis, D. D. IO. FRANC. BVDDEVS in præfatione ſua in laudem & commendationem huius operis multa præclare & vere dixit: non eſt, quod aliqua huiuscemodi monitionum acceſſio a me exſpectetur. Pauca tamen habeo, quæ ad hanc latinam editionem praecipue attinent, non omnino prætermittenda.

Primum quidem de libri verſione beneuolo lectori adſeuerandum duxi, me in ea adornanda id egiſſe fideliter, vt verbis auctoris mei non tantum alienum ſenſum ne darem, ſed vt ea etiam perſpicue & plane redderem. Quod an vbique ſatis feliciter & ex ſententia a me præſtitum ſit, alii vtriusque linguæ callentes iudicabunt. Qui ſi cubi me aberraſſe deprehendent (neque enim, vt cum auctore loquar, mihi adeo Suffenus ſum, vt hoc a me alienum putem): veniam mihi eo confidentius promitto, quod *Belgicæ* verſionis auctor, ipſa natione & lingua *Anglus* & idoneus alioquin popularis

Digitized by Google

laris ſui interpres, heic ibi erraſſe (*) mihi obſeruatus eſt. Taceo, quod ſemel atque iterum quædam omiſſa (**) eſſe, viderim. Latinitatis ſtudioſus quidem, ſed non ſuperſtitioſe tenax fui. Chriſtianis enim, quorum in ritus & conſuetudines commentatus eſt auctor noſter, nomina & res multæ peculiares atque propriæ ſunt, auctoribus, vt vocantur, claſſicis ignotæ, quæ idcirco horum vocabulis & phraſibus non ſemper perſpicue ſatis reddi poſſunt. Malui igitur non numquam minus latine quam minus ſignificanter loqui.

Deinde de teſtimoniis ab auctore allegatis non nihil dicere viſum eſt. Clariſſimus videlicet BINGHAMVS ad calcem cuiusque paginæ bene multa auctorum loca notauit, quibus relationes ſuas ſuperſtruxit. Ex his quidem nonnulla, præſertim ea, quæ ex patribus & auctoribus latinis citauit, lectoris conſpectui plene interdum, vt plurimum autem carptim deſcripta, exhibuit. Pleraque vero nominauit tantum, ab ipſo lectore euoluenda. Qua de re, vbi ad translationem iam adgreſſus eram, me quidam monuerunt, ſibi non vtile tantum ſed neceſſarium etiam videri, vt omnia teſtimonia integre exſcriberentur. Pauciſſimis enim datum eſſe, vt tot libros euoluerent, in eorumque allegatis locis probationes quærerent examinarentque, adeoque lectorem non poſſe non manere dubium, an ea, quæ auctor proponat, indicatis teſtimoniis ſatis ſint confirmata. Quæ quum ita omnino ſeſe habere perſuaſus eſſem, eorum conſilio me ob-

(*) vid. e. g. lib. II. c. XI. §. III. vbi verba: *For in Africk at the time of the Collation of Carthage &c.* ita contra ſenſum reddidit: *Want als in Africa het Bisdom van Carthago ſtond begeeven te worden.*

(**) vid. lib. II. c. III. §. V. vbi hæc: *which was always performed by a Synod of Bishops;* non vertit. Item lib. II. c. X. §. II. omiſſa ſunt: *For Strangers, who were unknown to the People, were not reckoned qualify'd by the Canons.* lib. II. c. XV. §. I. deſunt haec: *And from this he had the name of Interceſſor and Interuentor.* Lemmata paragraphorum ſæpiſſime (culpa, reor, typothetarum) abſunt.

 ſequu-

ſequuturum recepi. Itaque ingreſſus ſum viam primo quidem intuitu facilem & planam, quam vero in progreſſu ſatis difficilem & ſalebroſam eſſe cognoui. Primum enim non multo poſt auctores quidam mihi deeſſe cœperunt. Inueni equidem in officina orphanotrophei noſtri libraria inſignem librorum etiam compactorum copiam, ab eo, qui huic officinæ diuino nutu inde a primis eius initiis præeſt, magna atque laudanda induſtria per multos annos collectam, ex qua plurimos eosque vtiliſſimos ac rariſſimos depromere mihi licuit. Non paucos tamen ad hunc laborem mihi omnino neceſſarios in ea deſiderari, animaduerti. Horum ergo nonnullos partim e publicis, quae heic aperiuntur, (inter quas ipſa dicti orphanotrophei, a memorata officina libraria ſeu bibliopolio diuerſa, referenda eſt,) partim priuatis bibliothecis, conquiſiui & accepi mutuo. Quosdam vero, cum primis *Anglicanos*, reperire nusquam potui. Deinde in euoluendis iſtis libris non exigua difficultas ſæpe mihi ſubnata fuit. Editiones, quas ad manus habui, ab iis, quibus vſus fuerat auctor, plerumque fuerunt diuerſæ, ideoque allegata loca iis, quas indicauit, paginis non inueni Præterea allegationes, (quod viri celeberrimi pace dixerim) non raro vagas atque erroneas deprehendi. *Vagas* quidem, dum librum aliquem longiorem (exempli gratia IVSTINI M. & ATHANASII *Apologias*, NAZIANZENI *Orationes*, CHRYSOSTOMI *Homilias*, HIERONYMI *Epiſtolas*, *Conciliorum Actiones* &c.) ſine vllo ſectionis & paginæ indicio citauit. *Erroneas* autem, dum eo loco, ad quem prouocauit, nihil eorum, quæ dixit, exſtare vidi. Hinc vel vnius vocabuli gratia longam ſæpenumero orationem, apologiam, epiſtolam aut aliud ſcripti genus legere atque iterum legere neceſſe habui. Quod ſi poſt aliquot horas continuas tandem inueni, quod quæſiui; editionis meæ librum, ſectionem, paginam & id genus indices alios adſcripſi, auctoris indicibus vel vna additis, vel, ſi aperte falſi fuerunt,

fuerunt, omiſſis: ſin autem in inueſtigando operam & oleum, quod aiunt, perdidi; paucis verbis, vt plurimum vero appoſito hoc ſigno †, id ipſum indicaui (*).

In ipſis autem transſcribendis teſtimoniis ita verſatus ſum, vt, ſi illa e græcis patribus & auctoribus fuerunt petenda, ipſa illorum verba græca ponerem, latinamque eorum verſionem, in gratiam linguæ græcæ expertium, ſimul adderem: niſi hæc in ipſo auctoris ſermone iam exſtaret. Ille enim ſæpiſſime auctorum ſuorum verba, *anglice* quidem reddita, ſuis intermiſcuit, quæ ego inibi lingua latina, verſioni meæ conſentanea, exhibeo. Latinorum autem verba ibidem vel in adnotationibus latine ſiſti oportuiſſe, per ſe patet. Non ingratum autem lectori futurum puto, quod nonnumquam loca paullo longiora deſcripſi, vbi neruum probandi, cui intentus auctor fuit, ſæpe duobus tribusue verbis indicari potuiſſe, quis exiſtimauerit. Etſi enim ipſe auctor multa teſtimonia hoc modo excerpſit (quod a ſcopo ipſius haud alienum fuit, quando lectori *Anglicano* vulgari potiſſimum ſe ſcripſiſſe profitetur): mihi tamen teſtimonia in contextu & cohærentia ſermonis ob oculos ponere placuit, quod lectorem de eorum ſenſu & probandi virtute alias ex vero iudicare non poſſe credidi. Quod ſi quem locum nimis longum (**) eſſe vidi, ſatius omnino duxi in ſola allegatione acquieſcere, quam aliquot chartæ latera complendo libri molem illiusque ſimul ſumtus atque pretium adaugere.

Hæc ſunt, quæ de hac primi voluminis editione monere volui. De reliquorum voluminum verſione nihil certi

(*) Ad lib. II. c. XIII. §. I. not. (s) p. 178. hoc ſignum ex errore poſitum eſt adeoque delendum.

(**) vid. e. g. lib. I. c. V. §. IV. not. (f) p. 45. lib. II. c. XIII. §. IV. not. (w) p. 189. &c.

 pro-

promitto, ne diuinæ prouidentiæ, a qua res mortalium pendent, temere anteuertere velle videar. Quod ſi Deus longiorem huius lucis vſuram, vires animi & corporis, neceſſarium etiam otium conceſſerit, & ſi has huius operis primitias publico gratas eſſe intellexero, fieri poteſt, vt conſentientibus & approbantibus iis, quorum conſilio hunc laborem ſuſcepi, in incepto pergam.

Quod reliquum eſt, beneuolum lectorem adhuc rogo, vt ſi qua errata typographica obſeruauerit, ea ipſe emendet. In parando enim exemplari ad finem vsque occupato aliisque negotiis diſtricto mihi non licuit ea inueſtigare & colligere. Duo tamen ex improuiſo mihi occurrerunt, primum quidem p. 233. lin. 10. *ipſo*, quod *ipſi* & p. 343. l. 8. *viduæ* quod *viduas* exſcribi debebat.

Deo autem O. M. pro auxilio mihi præſtito gratias ex animo ago ipſumque oro, vt hanc qualemcumque operam meam infructuoſam eſſe ne patiatur. Scripſi Glauchæ ad Halas Magdeburgicas Nonis Martiis A. O. R. MDCCXXIIII.

IO. HENR. GRISCHOVIVS.

SVMME

Digitized by Google

2.3.215

SVMME REVERENDO DOMINO

AC IN DEO PATRI,

IONATHANI,

DIOECESIS WINCHESTRIENSIS

EPISCOPO,

NEC NON

NOBILISSIMI ORDINIS PERISCELIDIS

PRAESVLI,

A DEO SALVTEM ET PROSPERITATEM.

Digitized by Google

DOMINE SVMME REVERENDE,

*POſteaquam haſce Collectiones in publi-
cam dare lucem animum ſemel induxe-
ram, haud opus mihi fuit diuturna de-
liberatione, cui eas primum offerrem.
Sunt eæ ipſæ lucubrationum mearum
ſub Tua gubernatione atque inſpectione
primitiæ. Primitias autem laboris ſingulorum Tuorum
clericorum iure quodam Tuo* TE *vendicare* TIBI *poſſe ſen-
tio: nec perperam ita ſentire mihi videor, præſertim ſi res,
in quibus ipſorum occupata eſt induſtria, muneris, in quo
conſtituti ſunt, rationibus conueniant, & ad amplifican-
dam in orbe terrarum rei chriſtianæ cognitionem quodam
modo ſpectent. Argumentum, quod in hoc libro tractan-
dum ſumſi, quum ad antiquos ritus ac conſuetudines eccle-
ſiæ primitiuæ illiusque cum primis clericorum ſtatum enar-
randum attineat, eiusmodi omnino eſt, vt illud in ſe conſi-
deratum eius dignitatis Viro, cuius* TV *es,* DOMINE, *non
poſſe non probari perſuaſus ſim: quippe cuius cura non
tantum in priſcæ doctrinæ puritate conſeruanda, ſed etiam
in antiqua diſciplina & primitiuæ pietatis praxi reſtituen-
da inflammandaque verſatur: & ſi iſthæc tractatio ipſius
rei magnitudini aliquatenus reſpondet, eo magis* TIBI *arri-
deat, neceſſe eſt: ſiquidem poma aurea in argenteis appo-
ſita patinis tanto pulcriora apparent. Equidem facile lar-*

gior,

Digitized by Google

gior, argumentum hoc ſublimius eſſe & copioſius, delicatius atque difficilius, quam vt ab vno aliquo mortali pro eo ac decet tractari & exhauriri poſſit: tantum abeſt, vt a me id factum eſſe, profitear. Quod igitur a TE, DOMINE, *me impetrare poſſe, arbitror, hoc eſt, vt erroribus heic a me admiſſis, quos* TV, *quæ eſt mirifica ingenii Tui vis & ſagacitas, facile perſpicies, pro Tua dexteritate atque humanitate condones. Non omnino nulla, fateor, mihi ſpes eſt, fore, vt cum ipſius materiæ obſcuritas & difficultas, tum vero maxime rerum mearum anguſtia, quando a ſufficiente librorum ſupellectile minus inſtructus huic labori vacare neceſſe habui, huius libri vitiis aliquam excuſationem conciliet. Et ſi hoc beneuolentiæ genus tantummodo a* TE, DOMINE SVMME REVERENDE, *obtinuero, vt inſtitutum meum rectum bonumque eſſe iudices; (vti ego quidem bonæ intentionis iam pridem mihi conſcius ſum, quod omnes meos labores publico eccleſiæ commodo conſecrauerim;) nouus animo meo vigor accedet, vt iſtas difficultates nihil moratus ad cæteras huius operis partes, quæ reſtant, impigre atque alacriter adgrediar, in quibus elaborandis tanto ſtudioſior futurus ſum, ſi quidem abs* TE *id ratum haberi cognouero. Tanti approbatoris præſidium & inſtigatio eo etiam fortaſſis generatim valebit, vt multorum aliorum, qui ad eccleſiæ commoda promouenda me longe aptiores ſunt, ſtudia accendantur. Neque vero thronum epiſcopalem, quem in hac dioeceſi felici omine conſcendiſti, melius* TIBI *me gratulari poſſe iudico, quam vt eiusmodi ex-*

exoptatiſſimos clericos TIBI *apprecer, quorum doctrina & induſtria, pietas & religio ſapientiſſima Tua gubernatione excitatæ, zelique Tui ac perſeuerantiæ exemplo animatæ, ipſis etiam difficillimis in carcerem miſſionis temporibus idoneos eos reddant, ad quæuis officii ſui partes ita obeundas, vt hoc ipſo dioeceſis Tua gloria & ornamentum præſentis & exemplar atque incitamentum futuræ eccleſiæ euadat.* Ita ex animo precor

NOMINI TVO SVMME REVERENDO

deuinctiſſimus Cliens

IOSEPHVS BINGHAMVS.

Digitized by Google

PRAEFATIO AVCTORIS.

QVum hoc volumen, quod nunc in vulgus exit, aliqua duntaxat pars maioris cuiusdam operis ſit, lector, credo, volet, vt de vniuerſa negotii ratione & cauſſis, quibus ad illud ſuſcipiendum inductus ſim, ſtrictim ſibi exponam. Quod mihi eſt in animo conſilium eo tendit, vt eccleſiæ chriſtianæ antiquitates facili quadam & compendiaria ratione ita tradam, quemadmodum alii *græcas*, *romanas* & *iudaicas* antiquitates tradiderunt; non vt hiſtoricam aliquam vel chronologicam rerum omnium in eccleſia continuata ſerie geſtarum narrationem conſcribam, (cuius generis librorum non adeo magna inopia eſt,) ſed vt antiquas conſuetudines ritus & praxes eccleſiæ ſub certa & propria quædam capita redigam, vbi lector ſingulos quosque ritus & conſuetudines illico inuenire poſſit, quæ chriſtianis per quatuor vel quinque priora ſæcula, intra quæ diſquiſitiones meas in hiſce libris vbique coërceo atque contineo, fuerunt vſitatæ. Inficias ire non poſſum, æmulatione quadam (non vitioſa tamen, opinor) me commotum eſſe, quod tot viros doctos in colligendis ac publicandis antiquitatibus *græcis* & *romanis* tanta cum induſtria verſari viderem, nullo interim (quod ego ſciam) libro exſtante, qui completam antiquitatum eccleſiaſticarum collectionem ea quidem methodo, qua nunc fit, exhibeat. Baronivs quidem & centvriatores *Magdeburgici* & alii quidam hiſtoriæ eccleſiaſticæ ſcriptores multarum rerum huius generis in hiſtoriæ ſuæ progreſſu fecerunt mentionem: at enim vero res iſtæ in tam vaſtis voluminibus hic illic ita diſperſæ iacent, vt pauci lectores ex paucis iſtis, qui ea volumina legere ſuſtinent, inueniantur, qui ſparſas eorum obſeruationes colligere, apta quadam methodo diſponere atque ita vni obtutui ſiſtere adlaborent. Sunt auctores alii multi, qui in hæc illaue antiquitatis eccleſiaſticæ capita egregie commentati ſunt, ex quibus forte gronovivs aliquis aut graevivs multo meliorem antiquitatum epitomen excerpſerit, quam nunc quidem in

Digitized by Google

orbe terrarum reperitur. Quemadmodum autem nullus vmquam tale opus adgreſſus eſt, ita, etiamſi illud produceretur, non tamen a quouis vulgari lectore, cuius præcipue vſui has collectiones deſtinaui, emi atque legi poſſet. Datur tertium genus ſcriptorum, qui itidem vtilem operam in explanandis & illuſtrandis diuerſis antiquitatis eccleſiaſticæ partibus, occaſione ſuarum adnotationum & obſeruationum in nonnullos antiquos ſcriptores, præſtiterunt, cuiusmodi ſunt curioſæ obſeruationes ALBASPINAEI, IVSTELLI, PETAVII, VALESII, COTELERII, BALVZII, SIRMONDI, GOTHOFREDI, FABROTI, BEVEREGII epiſcopi, & multorum aliorum, qui veterum patrum opera & conciliorum canones cum præclaris & eruditis adnotationibus ediderunt. Sed hæ iterum in tot ac tantis voluminibus iacent diſſipatæ, non vllo ordine alio, quam quem auctores, in quos commentati ſunt, admittere voluerunt, vt adeo pro apte diſpoſitis antiquitatum eccleſiaſticarum collectionibus ab illis ipſis, quibus eas nec emendi facultas nec legendi tempus deeſt, reputari atque adhiberi haud queant. Præter hoſce alii adhuc ſcriptores ſunt, qui ex inſtituto antiquos eccleſiæ ritus, libris huic argumento ſpeciatim accommodatis, enarrare adgreſſi ſunt; vti GAVANTVS, CASALIVS, DVRANTVS & multi alii eccleſiæ *Romanenſi* addicti: Sed hi ſcriptores curioſo & intelligenti lectori nequaquam faciunt ſatis, & id quidem ex diuerſis rationibus: I. quia eorum relationes admodum imperfectæ ſunt, vtpote in parte antiquitatis eccleſiaſticæ liturgica potiſſimum ſubſiſtentes, præter quam vero multæ res aliæ explicationis indigæ occurrunt, quas ne attingunt quidem, tantum abeſt vt explanent. II. quia in iſtius partis tractatione collectionibus GRATIANI & iſtiusmodi recentiorum ſcriptorum monimentis innituntur, & teſtimonia ex ſpuriis antiquorum Paparum epiſtolis adferunt, quæ iam pridem exploſæ ſunt, nec vllum antiquitatis nomen in cuiuſpiam candidi ac prudentis ſcriptoris iudicio ſuſtinent. Cum primis autem eorum ſcripta minus idonea habentur, quod III. omne eorum conſilium eo tendit, vt nouellis eccleſiæ *Romanenſis* conſuetudinibus colorem addant, ſpeciemque inducant antiquitatis. Quo intuitu antiquos ritus ſæpenumero non ſuo natiuo & proprio, ſed fictitio ornatu lectoris conſpectui repræſentant, vt hodierni æui ritibus ſimiles videantur. Ipſe Cardinalis BONA temperare ſibi non potuit, quin in iſtiusmodi ſcriptores inueheretur. *De ſacris*, inquit (*), *Eccleſiæ ri-*

(*) Bona de Reb. Liturg. lib. I. c. XIIX. n. 2.

tibus

tibus, eorumque veneranda antiquitate illi procul dubio male merentur, qui priſcos mores præſentis temporis conſuetudine metientes, omnem veterem diſciplinam ad huius æui praxin expendunt, ea perſuaſione decepti, quod nihil vmquam ab iis vſibus diuerſum fuerit, quos a parentibus & præceptoribus didicerunt. Quod ſi aliquando priſcorum Patrum monumenta euoluunt, quæ in illis obſcura ſunt obſcuriora reddunt, veterem eccleſiam cum præſenti comparantes: & ſi forte in aliquid incidunt, quod ab hodiernis ritibus diſcrepet, ſubſiſtunt & nutant, vel inconſulte reſpuentes vel falſa interpretatione in alienum ſenſum detorquentes, quidquid a ſuis præiudicatis opinionibus abhorret. Ex quo fit, vt in maximos errores, inque rituum eccleſiaſticorum confuſiſſimam perturbationem labantur, quia nimirum illorum cauſſas & fundamenta, ac ipſasmet definitiones ignorant, quas bene percipere nemo poteſt, niſi ideam & imaginem antiquæ diſciplinæ in mente habeat. Multa quidem vocabula nobis & priſcis patribus communia retinemus, ſed ſenſu ab eo, quem tunc habebant, non minus alieno, quam noſtra tempora a primis poſt Chriſtum ſæculis remota ſunt, vt palam fiet, cum de oblatione, de communione, deque aliis partibus diuini ſacrificii diſſeremus. Ingenua hæc confesſio eſt, & iuſta animaduerſio in ſtudium ſectæ, quod ſcriptores eiusdem cum ipſo eccleſiæ produnt; non minus autem idonea ratio, mea quidem ſententia, eſt, cur a nullo huius eccleſiæ ſcriptore exactam inſtitutionem de antiquitatibus exſpectare poſſimus. Etſi enim alii minus quam alii erroribus indulgent, & non numquam occaſione ita ferente paullo apertius & liberius, quam quidem reliqui ipſorum fratres, loqui audent: attamen ipſe BONA, poſteaquam alios ita caſtigauit, in eumdem plane errorem præceps ruit, & ſuæ ipſius reprehenſioni fit obnoxius. Et HABERTVS, vir alioquin doctiſſimus & admodum ingenuus, qui de rebus *Græcorum* liturgicis, vt BONA de *Latinorum*, ſcripſit, ſæpe ex præiudicata opinione communibus ſcriptorum partis ſuæ erroribus abripitur, qui omnem mouent lapidem, vt næuos eccleſiæ, cuius in communione viuunt, aſtute celent atque diſſimulent. Vt adeo, ſi accuratam antiquitatum eccleſiaſticarum enarrationem habere cupiamus, ab eccleſiæ Proteſtantis quodam auctore eam exſpectemus, neceſſe ſit, qui maiori cum libertate minoreque præiudicatarum opinionum periculo de primitivæ eccleſiæ ritibus ac conſuetudinibus ſcribere poteſt. At enim vero pauci admodum inter hos reperiuntur, qui in hoc ſtudio paullo longius progreſſi fuerint; plerique ex noſtratibus tantum ex an-

tiquitatibus eccleſiaſticis collegiſſe & explicuiſſe ſatis habent, quantum ad detegendos errores & oſtendendam nouitatem Papatus neceſſarium eſſe ducunt, ad minutiorem & ſpecialiorem rerum conſiderationem, quæ in controuerſiis, quas cum *Romanenſibus* habent, nullam eis vtilitatem præſtant, haud deſcendentes. HOSPINIANVS quidem ineunte Reformatione diuerſa ſatis ampla volumina de *origine templorum*, *diebus feſtis*, *monachatu* vna cum *hiſtoria ſacramentaria* conſcripſit: verum vt illa valde paucas res in ſe continent, ita recentiorum relationum plena ſunt; vnde lectori nonnumquam faſtidium creant, neque tamen integram conſuetudinum primitiuæ eccleſiæ narrationem tradunt. SPALATENSIS in libris ſuis *de republica eccleſiaſtica* paullo vlterius excurrit; ſed generatim ſibi terminum in controuerſiis papiſticis ſtatuit, & pleraque ex GRATIANO & iure canonico adfert; qui quidem ipſi idonea argumenta *κατ' ἄνθρωπον* ſuppeditant aduerſus iſtos, quibuscum ei res eſt, ſed in aliis caſibus genuinæ hiſtoriæ nomine venire iſti libri non poſſunt. SVICERI *Theſaurus Eccleſiaſticus* res multo plures ſigillatim expoſitas complectitur, & reuera optimus eruditionis theſaurus eſt, qui in hoc genere vmquam in lucem prodiit: ſed tamen collectiones eius præcipue ex *græcis* patribus depromtæ; & ad modum duntaxat vocabularii ſeu lexici cuiusdam, in quo verba & res præciſe ordine alphabetico explanantur, congeſtæ ſunt. Maxime methodica huiusmodi rerum expoſitio, quam quidem ego vidi, eruditi noſtri GVILIELMI CAVEI eſt, in excellentiſſimo eius libro de *Primitiuo Chriſtianiſmo*; in quo ſuccincte quidem at perſpicue multos antiquos ritus & conſuetudines tradit, quæ alibi ordinarie non occurrunt. Quum autem potiſſimum ipſi propoſitum fuerit, vitam & mores priſcorum chriſtianorum commendare, & noſtri æui homines ad eorum imitationem incendere, haud neceſſe habuit, multas res alias ſigillatim perſequi, quæ licet in ſe vtiles eſſent, non tamen ſpectari poterant, tanquam ad eius inſtitutum facientes, & ob hanc cauſſam, credo, de induſtria eas prætermiſit. Exſtant alii quidam libri, quos ego quidem non vidi, ex inſcriptionibus autem coniicio, quod huius forte generis ſint; nimirum BEBELII *Antiquitates Eccleſiaſticæ*, MARTINÆI *de Ritibus Eccleſiæ*, HENDECII *de Antiquitatibus Eccleſiaſticis*, QVENSTEDTI *Antiquitates Biblicæ & Eccleſiaſticæ*: ſed qualescumque hi fuerint, propoſitum meum non præripient, quod eo maxime ſpectat, vt lectori *Anglicano* integram antiquitatum eccleſiaſticarum collectionem lingua

gua

Digitized by Google

gua vernacula proſpiciam, cuius hoc volumen ſpecimen aliquod exhibet. Quod ſi hoc ipſum publico prodeſſe & beneuole acceptari intellexero, reliquas operis partes (prout tempus & res meæ id permiſerint) ſecundum ſciagraphiam, quam heic ſubiungo, vel cum aliqua variatione, ſequuturas eſſe, recipio. Proxime de inferioribus clericorum ordinibus agam, quemadmodum heic de ſuperioribus diſſerui: deinde de electione & ordinatione clericorum & diuerſis eorum proprietatibus, qui ordinari debebant: de priuilegiis, immunitatibus & reditibus clericorum & diuerſis legibus & regulis ad eorum functionem ſpeciatim attinentibus. His ſubiungam narrationes de antiquis Aſcetis, Monachis, Virginibus ac Viduis ad miniſterium eccleſiæ quodammodo ſpectantibus. Poſtea ſequetur relatio de antiquis eccleſiis earumque diuerſis partibus, vtenſilibus, conſecrationibus, immunitatibus vna cum notitia de antiqua diuiſione eccleſiæ in prouincias, diœceſes, parochias, deque iſtius diuiſionis origine. Tum loquar de cultu eccleſiaſtico, facturus initium de catechumenorum inſtitutione, diuerſasque eorum ſtationes ante baptiſmum deſcripturus, & deinceps de baptiſmo ipſo, eique adnexa confirmatione dicturus. Hinc progrediar ad alios ſolemnes cultus diuini actus, nimirum ad pſalmodiam, ſcripturæ ſacræ lectionem, & diuini verbi prædicationem, quæ præcipua antiqui cultus eccleſiaſtici pars erat: Porro agam de eorum precationibus & diuerſis ritibus ac conſuetudinibus inibi obſeruatis; vbi ſimul de vſu liturgiarum & orationis dominicæ non nihil monendum erit; & de precibus Catechumenorum, Energumenorum ac Pœnitentium; quæ vniuerſa cultus eccleſiaſtici pars *Miſſa Catechumenorum* dicebatur; deinceps de *Miſſa Fidelium* ſeu ſacræ communionis ritibus; vbi de ratione ipſorum oblationum & celebratione euchariſtiæ, quæ ſemper erat ordinarii cultus eccleſiaſtici clauſula. Poſthac particulatim diſſeram de eorum ieiuniis, diebus feſtis, ritibus nuptialibus & funeralibus, nec non de antiquæ diſciplinæ eccleſiaſticæ exercitio; de modo habendi concilia & ſynodos prouinciales, patriarchales & œcumenicas; de poteſtate principum chriſtianorum in conciliis & extra illa: de ratione & vſu *Litterarum Formatarum* & diuerſis earum generibus: de diuerſa temporis computandi ratione: cui addam relationem de ipſorum ſcholis, bibliothecis, & methodo educandi & inſtruendi homines in vſum S. Miniſterii; dicam etiam non nihil de diuerſis bibliorum translationibus inter eos vſitatis,

tis, & variis aliis miſcellaneis ritibus ac rebus, quæ ſub memoratorum capitum aliquod redigi commode non poſſunt; exempli gratia, de ratione iuriſiurandi, abſtinentia a ſanguine, frequenti ſigni crucis vſu, variis publicæ liberalitatis ac munificentiæ in pauperes generibus, de honoribus, quibus martyres ſuos proſequebantur, vna cum commemoratione adflictorum, & variorum crudelitatis inſtrumentorum, quæ gentiles ad eos defatigandum & excruciandum adhibuere. In quibus aliisque rebus ſimilibus tractandis, vt ſe ſe mihi obtulerint, eadem vtar methodo, qua in hoc volumine vſus ſum; illuſtrando antiquos ritus ex genuinis antiquitatis monumentis, & ſubiungendo opiniones optimorum quorumque ex recentioribus auctoribus, quos ad difficillimorum momentorum explicationem percurrendi copia mihi dabitur. Hoc ipſum, fateor, non raro mihi faceſſet negotium ob variorum librorum inopiam, quos nec videndi occaſio nec emendi facultas mihi ſuppetit: ſed hoc forte alios, qui ad fontes quaſi eruditionis ſedentes omnis generis libros in promtu habent, incitabit, vt laboribus meis ſuccurrant, & id quod molior, ad maiorem perfectionem prouehant; ſiquidem hoc eiuſmodi argumentum eſt, quod numquam exhauriri poteſt, ſed vſque additiones & emendationes admittit. Præcipuum adiumentum, quo adhuc gauiſus ſum, ſummæ cuiusdam liberalitati debetur, *qui mortuus adhuc loquitur*; Morlevm intelligo, celeberrimum illum epiſcopum, cuius memoria in doctorum & bonorum virorum animis ſemper virebit, qui præter multa alia caritatis ac munificentiæ, tanto Viro dignæ, documenta (exempli cauſſa augmentum paruorum quorumdam beneficiorum, ac commodi domicilii & alimenti pro pauperum clericorum viduis in hac diœceſi procurationem, &c.) ad promouendam inter clericos parochiales eruditionem inſignem librorum apparatum eccleſiæ *Wincheſtrienſi* teſtamento legauit. Neque hoc in minima felicitatis meæ parte pono, quod ex academia (vbi optima eruditionis ſubſidia ad manus ſunt) paullo citius me remotum diuina prouidentia generoſi cuiusdam Patroni beneficio, præter vllam meam ambitionem, in tali ſtatione collocauit, quæ mihi opportunam tam egregia, etſi non ita inſtructa, vt ego quidem vellem, bibliotheca vtendi occaſionem atque libertatem ſuppeditat. Sed vero huius rei mentio vt debitæ tanti antiſtitis recordationis gratia heic a me iniicitur, ita forte generoſos homines alios, quibus eadem facultas data eſt, inſtigabit, vt recenſiorum

orum librorum poſt eius fata editorum ſupplementa addant, atque ita ipſius beneficium augeant perficiantque. Quæ res cum mihi ipſi tum aliis in ſimili vitæ ratione conſtitutis nouo ſubſidio auxilioque futura, nosque ad promouendam vtilitatem publicam magis idoneos reddiτura eſſet. Interim lector commode iis vti poterit, quæ non ſine multo labore & induſtria a me collecta atque in ordinem redacta ſunt. De ſua ipſius etiam lectione atque obſeruatione iis addere poteſt, quemadmodum ego ad diuerſos auctores, quos perluſtrandi & adhibendi nactus ſum occaſionem, adnotationes feci. A quorum non nullis iisque eruditionis fama conſpicuis circa delicatas quasdam & peculiares materias interdum diſſentiendi aliquam mihi neceſſitatem imponi credidi: Numquam vero diſſenſum meum teſtatus ſum, niſi rationes meas indicando, ipſosque ita reuerenter ac honorifice tractando, quemadmodum magnæ doctrinæ & dignitatis ſuæ intuitu tractari eos oportuit. Si qua in re ego ipſe erraui, (quemadmodum ita mihi Suffenus non ſum, vt erraſſe a me alienum putem) intelligens quisque lector ipſe hoc diiudicabit, atque pro ſua ingenuitate & candore corriget. Hoc tantum dico, me in deuitandis erroribus tam caute & ſtudioſe eſſe verſatum, quam in eiusmodi difficili & curioſo argumento fieri potuit; neque adeo multos errores heic repertum iri, ſed doctis pariter & indoctis hunc librum vtilem futurum eſſe confido; ita quidem vt alios inſtituat, qui iſthæc in ipſis fontibus legere nequeunt, aliis, qui quidem multa norunt, non autem ſemper ita in promtu omnia habent, in memoriam reuocet. Quod ſi vero iis, qui in hac eruditionis parte iam magnos progreſſus fecerunt, vtilitatem nullam attulerit, certe ſtudioſæ iuuentuti & incipientibus prodeſſe, eosque tum ad antiquæ eruditionis ſtudium excitare, tum ad illud recte capeſſendum præparare poterit. Accedit, quod mecum reputaui, non omnino deeſſe, qui quodam inſtinctu ad harum rerum ſtudium ferantur, quibus vero tot antiquos patres & concilia comparandi facultas & legendi tempus deficiat. Et hiſce opus tali modo adornatum, quod eorum manibus offertur, inſignem vſum præſtiterit, vt de primitivæ eccleſiæ ſtatu & praxi inde erudiantur, cum meliorem occaſionem hoc ipſum perdiſcendi non habeant. Si hoc vel vllo alio reſpectu has Collectiones (quæ honori antiquæ & commodo præſentis eccleſiæ deſtinatæ ſunt) ad præfixum mihi ſcopum vtiles eſſe cognouero, operam meam & tempus non male me locaſſe, exiſtimabo.

ΣΥΝΟΨΙΣ.

LIBER PRIMVS

De Chriſtianis generatim, de diuerſis eorum nominibus, diſtinctionibus, & gradibus Catechumenorum Laicorum & Clericorum.

CAPVT PRIMVM

De diuerſis Chriſtianorum nominibus & appellationibus honorificis, quas ſibi ipſi tribuerunt, & quibus ſeſe ab aliis diſtinxerunt.

§. I. *Chriſtiani primum vocati* Ieſſæi *&* Therapeutæ, *πιστοὶ, ἐκλεκτοὶ &c.* *pag.* 1.
§. II. *De nomine technico* ἰχθὺς *& Piſciculi.* 4.
§. III. *Chriſtiani cur vocati Gnoſtici.* ibid.
§. IV. *Nonnumquam appellati* Theophori *&* Chriſtophori. 5.
§. V. *Interdum, quanquam rarius,* Chriſti. 7.
§. VI. *Chriſtiani omnia nomina ſectaria & humanas appellationes vehementer auerſati.* ibid.
§. VII. *De nomine* Catholici *& eius antiquitate.* 11.
§. VIII. *Quo ſenſu omnes Chriſtiani dicti ſint* Eccleſiaſtici. 12
§. IX. *Chriſtiana religio dicta δόγμα & Chriſtiani οἱ τοῦ δόγματος.* ibid.
§. X. *Chriſtiani ab gentilibus etiam vocati* Iudæi. 13.
§. XI. *Chriſtus ab ethnicis plerumque vocatus* Chreſtus, *& Chriſtiani* Chreſtiani. 14.

CAPVT SECVNDVM

De contumelioſis nominibus, quibus Iudæi, Infideles & Hæretici Chriſtianos appellarunt.

§. I. *Chriſtiani a Iudæis & gentilibus* Nazareni *vocati.* 15
§. II. *Et* Galilæi. 17

§. *III. Item* Athei. *p.18.*
§. *IV. Nec non* græci *& Impoſtores.* ibid.
§. *V. Magi.* 20.
§. *VI. Noua ſuperſtitio.* 21.
§. *VII. Chriſtiani cur vocati* Sibylliſtæ. 22.
§. *VIII. Biathanati.* ibid.
§. *IX. Parabolarii* & *Deſperati.* 24.
§. *X. Sarmentitii* & *Semaxii.* ibid.
§. *XI. Lucifuga Natio.* 25.
§. *XII. Plautina Proſapia & Piſtores.* ibid.
§. *XIII. Quibus nominibus ignominioſis hæretici Chriſtianos orthodoxos onerauerint.* 26.
§. *XIV. Chriſtiani vocati* Pſychici *a* Montaniſtis. 27.
§. *XV.* Allegoriſtæ *a* Chiliaſtis. 28.
§. *XVI.* Chronitæ *ab* Aëtianis; Simplices *a* Manichæis; Anthropolatræ *ab* Apollinariſtis. 29.
§. *XVII.* Philoſarcæ *&* Piloſiotæ *&c. ab* Origeniſtis. 30.
§. *XVIII.* Synagoga Antichriſti *&* Satanæ *a* Luciferianis. 31.

CAPVT TERTIVM

De diuerſis hominum in Eccleſia Ordinibus.

§. *I. Tres hominum ordines in Eccleſia Chriſtiana ἠγύμενοι, πιστοὶ, & κατηχύμενοι* 31.
§. *II. Fideles heic ſtricte ſumti pro baptizatis laicis.* 32.
§. *III. Catechumeni, vt imperfecta membra Eccleſiæ, admiſſi.* 33.
§. *IV. Hæretici Chriſtianis non adnumerati.* ibid.
§. *V. Pœnitentes &* Energumeni *in eadem cum Catechumenis claſſe locati.* 35.

CAPVT QVARTVM

Specialior diſquiſitio de πιστοῖς, ſeu Fidelibus; nec non de titulis honorificis & priuilegiis ipſorum præ Catechumenis.

§. *I. Fideles alias vocati Φωτιζόμενοι.* 36.
§. *II. Et οἱ μεμυημένοι, Initiati.* ibid.

§. III. *Et τέλειοι, Perfecti.* p 37.
§. IV. *Cari Dei, Filii Dei, ἅγιοι &c.* ibid.
§. V. *Priuilegia* Fidelium: I. *Participare ſacram euchariſtiam.* 38.
§. VI. II. *Omnibus Eccleſiæ precibus intereſſe.* 38.
§. VII. III. *Recitatio orationis dominicæ alia Fidelium prærogatiua, unde ea vocata eſt εὐχὴ πιστῶν, Oratio Fidelium.* 39.
§. VIII. IV. *Ad audiendos ſermones de profundiſſimis chriſtianæ religionis myſteriis admittebantur.* 40.

CAPVT QVINTVM

De diſtinctione inter Laicos & Clericos; & de huius diſtinctionis vetuſtate.

§. I. Fideles *alias vocati* Laici, *ad* diſtinguendum *eos a Clericis.* 41.
§. II. *Vetuſtas huius diſtinctionis aduerſus* Rigaltium, Salmaſium *&* Seldenum *demonſtrata.* ibid.
§. III. *Ad obiectionem e 1 Petr. V, 3. reſpondetur.* 42.
§. IV. *Diſtinctio inter officia Laicorum & Clericorum ſemper obſeruata.* 43.
§. V. *Laici etiam vocati βιωτικοί,* Sæculares. 46.
§. VI. *Et ἰδιῶται ſeu* homines priuati. 47.
§. VII. *Quinam proprie vocati ſint* Clerici. 48.
§. VIII. *Nomen* Clericorum *non numquam inferioribus tributum ordinibus.* 49.
§. IX. *Ratio nominis* Clericorum. ibid.
§. X. *Omnes Clerici vocati* Canonici. 50.
§. XI. *Et τάξις τοῦ βήματος, ordo ſanctuarii.* 52.

LIBER SECVNDVS

De diuerſis Clericorum ordinibus in primitiua Eccleſia.

CAPVT PRIMVM

De origine Epiſcoporum: Et quod ordo fuerint a Presbyteris diſtinctus in Eccleſia primitiua.

§. I.

§. I. *Quid veteres per diſtinctos Epiſcoporum & Presbyterorum ordines intelligant.* p. 53.
§. II. *Epiſcoporum ordo Presbyterorum ordine ſemper ſuperior habitus eſt.* 55.
§. III. *Ordo Epiſcoporum ab Apoſtolis inſtitutus.* 58.
§. IV. *Index ſeu catalogus Epiſcoporum, primum ab Apoſtolis ordinatorum.* 60.

CAPVT SECVNDVM

De diuerſis honorum titulis, quibus in primitiua Eccleſia Epiſcopi ornabantur.

§. I. *Omnes Epiſcopi primum vocati Apoſtoli.* 69.
§. II. *Poſtea Apoſtolorum ſucceſſores.* 70.
§. III. *Vnde quelibet Epiſcopi ſedes* ſedes Apoſtolica *dicta.* 71.
§. IV. *Epiſcopi vocati Principes populi.* 72.
§. V. Præpoſiti, Antiſtites, προεστῶτες, πρόεδροι, ἔφοροι. 73.
§. VI. *Principes Sacerdotum, Pontifices maximi, Summi ſacerdotes &c.*
§. VII. *Quilibet Epiſcopus olim* Papa, *Pater ſalutatus.*
§. VIII. Pater Patrum & Epiſcopus Epiſcoporum.
§. IX. *Epiſcopi interdum vocati Patriarchæ.* 80.
§. X. *Et Vicarii Chriſti.* 81.
§. XI. *Et Angeli Eccleſiæ.* 82.

CAPVT TERTIVM

De officiis Epiſcopi, tamquam diſtinctis a Presbyteris.

§. I. *Triplex differentia inter Epiſcopos & Presbyteros, quod ad officii ac functionis eorum adminiſtrationem attinet* 83.
§. II. I. *In communibus functionibus, quæ ab vtrisque peragi poterant, Epiſcopus quidem poteſtate agebat libera & abſoluta, Presbyteri autem tamquam dependentes ab Epiſcopo, eique ſubordinati.* 84.
§. III. *Quod ſpeciatim in baptizandi & ſacram cœnam diſtribuendi officio oſtenditur.* 85.
§. IV. *Et in officio concionandi.* 86.
§. V. II. *Functio & poteſtas ordinandi Presbyteris numquam conceſſa.* 88.

§. *VI. Ordinatio per Presbyteros ab Eccleſia irrita facta.* *p. 91.*

§. *VII. Rationes quædam, quæ in contrarium adferri ſolent, examinantur.* *92*

§. *VIII.* Tertium *diſcrimen inter Epiſcopos & Presbyteros: Presbyteri Epiſcopis ſuis rationem reddere debebant, ſed Epiſcopi Presbyteris non item.* *96.*

§. *IX. Poteſtas tamen Epiſcoporum non arbitraria ſed per Canones diverſo reſpectu limitata.* *98.*

CAPVT QVARTVM

De poteſtate Epiſcoporum in Laicos, Monachos, ſubordinatos magiſtratus & omnes diœceſeos ſuæ homines: & de ipſorum officio in diſpenſandis Eccleſiæ reditibus.

§. *I. Nemo ab Epiſcoporum iuriſdictione exemtus in primitiua Eccleſia.* *100.*

§. *II. Omnes Monachi Epiſcopo diœceſeos, in qua viuebant, ſubiecti.* *101*

§. *III. Nec non omnes ſubordinati magiſtratus in rebus ad ſpiritualem iuriſdictionem attinentibus.* *103*

§. *IV. Diſtinctio inter iuriſdictionem temporalem & ſpiritualem; Epiſcopi poteſtas tota ſub poſteriore comprehenſa.* *104*

§. *V. De* litteris formatis *& de Epiſcoporum in dando illas quibusvis hominibus prærogatiua.* *106*

§. *VI. De poteſtate Epiſcoporum in diſpenſandis Eccleſiæ reditibus.* *108*

CAPVT QVINTVM

De officio Epiſcoporum intuitu totius Eccleſiæ Catholicæ.

§. *I. Quo ſenſu quilibet Epiſcopus totius Eccleſiæ Catholicæ Epiſcopus eſſe dicatur.* *111*

§. *II. Quo ſenſu vniuerſus orbis vna tantum diœceſis, & vnus tantum Epiſcopatus in Eccleſia eſſe dicatur.* *113*

§. *III.*

§. *III. Exempla quorumdam actuum Epiſcoporum priuatorum, tamquam epiſcoporum totius Eccleſiæ catholicæ.* p. 114

CAPVT SEXTVM

De Epiſcoporum omni ſubiectione ſoluta ratione, vulgo *independentia*, ſpeciatim tempore Cypriani & in Eccleſiis Africanis.

§. *I. Quid per Epiſcoporum omni ſubiectione ſolutam rationem, ſiue, vt vulgo dicitur,* Independentiam *aliorum ab aliis; nec non per abſolutam poteſtatem in ſua ipſorum Eccleſia intelligatur.* 116

§. *II. Omnes Epiſcopi libertatem habebant peculiares ſibi Liturgias formandi.* 117

§. *III. Nec non eamdem fidei Confeſſionem diuerſimode exprimendi.* 118

§. *IV. Specialia ieiunia in eccleſiis ſuis indicendi.* 120

§. *V. Epiſcoporum Independentia in Eccleſiis* Africanis *omnium maxime conſpicua.* 121

CAPVT SEPTIMVM

De Epiſcoporum poteſtate in audiendis & decidendis cauſſis ſæcularibus.

§. *I. Epiſcopi in primitiua Eccleſia plerumque arbitri electi ab iis, qui inter ſe diffidebant.* 123

§. *II. Huius conſuetudinis origo. Quis ſit ſenſus verbi Paulini ἐξουθενημένος 1 Cor. VI, 4.* 125

§. *III. Hæc Epiſcoporum poteſtas legibus Imperatorum confirmata.* 126

§. *IV. Non tamen conceſſa in cauſſis criminalibus: nec in aliis cauſſis, niſi inter litigantes de eligendis iis arbitris ante conueniſſet.* 128

§. *V. Epiſcopi interdum Presbyteros, vel etiam Laicos ſuos, in his rebus in locum ſuum ſubſtituerunt.* ibid.

CAPVT OCTAVVM

De Epiſcoporum priuilegio deprecandi pro reis.

§. *I. De magna Epiſcoporum poteſtate & iure deprecandi pro reis apud magiſtratum ciuilem.* 129

§. II.

§. *II. Cauſſæ, quamobrem Epiſcopi pro quibuſdam reis deprecati, pro aliis vero non deprecati ſint.* p. 132

§. *III. In cauſſis ciuilibus & pecuniariis numquam pro aliis deprecati.* ib.

CAPVT NONVM

De præcipuis quibuſdam honoris ac obſeruantiæ, qua Epiſcopi ab omnibus omnino colebantur, ſignificationibus.

§. *I. De antiquo more caput inclinandi ad recipiendam Epiſcoporum benedictionem.* 133

§. *II. De manuum ipſorum exoſculatione.* 135

§. *III. De more occinendi Oſanna non numquam erga ipſos adhibito ſed non approbato.* ibid.

§. *IV. Quid per* coronam ſacerdotalem *& ſalutandi formulam* per coronam *intelligatur.* 136

§. *V. Verum Epiſcopi olim mitram an aliud quoddam ornamentum geſtauerint.* 137

§. *VI. De titulis* ἁγιώτατοι, ſanctiſſimi *&c.* ibid.

§. *VII. Epiſcopi cathedris ſuis in eccleſia ab aliis diſtincti.* 140

CAPVT DECIMVM

De ætate & quibuſdam præcipuis qualitatibus ac proprietatibus, quæ in iis requirebantur, qui ad Epiſcopatum prouehendi erant.

§. *I. Epiſcopus non debebat ordinari infra triceſimum ætatis ſuæ annum, niſi forte vir eſſet extraordinariis meritis clarus.* 142.

§. *II. Epiſcopi eligendi erant ex clericis eius eccleſiæ, cui præficiebantur.* 146

§. *III. Exceptiones quædam huius regulæ in tribus caſibus ſpecialibus.* 148

§. *IV. Epiſcopis per inferiores eccleſiæ ordines eundum erat.* 149

§. *V. Diaconi poterant fieri Epiſcopi, etſi numquam ordinati Presbyteri.* 150

§. *VI. In caſu neceſſitatis ex inferioribus ordinibus epiſcopi electi.* 152

§. *VII. Et in caſibus quibuſdam extraordinariis de ipſis Laicis Epiſcopi facti.* ibid.

CAPVT

Digitized by Google

CAPVT VNDECIMVM

De præcipuis quibuſdam legibus ac ritibus circa Epiſcoporum ordinationem obſeruatis.

§. I. Epiſcopatus non vltra tres menſes vacare debebat. p. 157
§. II. In quibusdam locis nouus Epiſcopus eligebatur ante, quam defunctus ſepultus eſſet. ibid.
§. III. Exempla quædam, quæ eccleſias temporibus difficilioribus & durante perſecutione diutius vacaſſe, condocent. 158
§. IV. Ad Epiſcopi cuiusdam ordinationem tres requirebantur Epiſcopi. 161
§. V. Ordinationes tamen per vnum Epiſcopum peractæ pro validis etſi non legitimis habitæ. 164
§. VI. Epiſcopus Romanus *nihilo magis quam alius quiſpiam, ſolus ordinare poterat.* 166
§. VII. Quemlibet Epiſcopum in ſua ipſiusmet eccleſia ordinari oportebat. 167
§. VIII. Vetuſtus Epiſcopos ordinandi ritus. 168
§. IX. Formula precationis, quæ in eorum conſecratione adhiberi conſueuit. 169
§. X. De eorum enthroniſatione, de homiliis enthroniſticis & litteris enthroniſticis. ibid.

CAPVT DVODECIMVM

De lege, quæ Epiſcopos in paruis oppidis ordinari vetat.

§. I. Ratio legis de non conſtituendis Epiſcopis in paruis oppidis. 171
§. II. Exceptiones quædam huius legis in Aegypto, Libya, Cypro, Arabia, Aſia minore *&c.*
§. III. Rationes, ob quas in paruis locis Epiſcopatus erecti ſint. 175

CAPVT DECIMVM TERTIVM

De lege, quæ duos Epiſcopos in vna ciuitate ordinari vetat.

§. I. Lex & praxis vniuerſalis eccleſiæ, vnum tantum in ciuitate aliqua habere Epiſcopum. 178
§. II. Interdum tamen duo Epiſcopi, controuerſiam aliquam dirimendi, aut inueteratum ſchiſma tollendi cauſſa, fuerunt admiſſi. 182

Digitized by Google

§. *III. Doctorum virorum opiniones de duobus in vna ciuitate Epiſcopis æuo Apoſtolico,* Iudæorum *quidem altero, altero* Gentilium. *p. 184*
§. *IV. Quo caſu Coadiutores conſtituti ſint.* 186

CAPVT DECIMVM QVARTVM

De Chorepiſcopis, περιοδευταῖς & Epiſcopis ſuffraganeis: & quomodo hi inter ſe differant.

§. *I. De ratione nominis Chorepiſcopi etymologica & de non neminis circa eam errore.* 190
§. *II. Tres diuerſæ opiniones de huius ordinis natura.* Prima *quidem, quod tantum fuerint Presbyteri.* 191
§. *III.* Secunda *opinio, quod eorum alii fuerint Presbyteri & alii Epiſcopi.* ibid.
§. *IV.* Tertia *opinio, quod maxime probabile ſit, fuiſſe eos omnes Epiſcopos.* 193
§. *V. Obiectionibus quibusdam reſpondetur.* 194
§. *VI. Chorepiſcopis licebat inferiorum ordinum Clericos ordinare, non autem Presbyteros aut Diaconos ſine ſpeciali Epiſcopi ciuitatis venia.* 195
§. *VII.* Secundo: *Poteſtatem habebant confirmandi* 196
§. *VIII.* Tertio: *Poteſtatem habebant dandi Clericis epiſtolas dimiſſorias.* ibid.
§. *IX.* Quarto: *Poteſtatem habebant operandi ſacris præſente ciuitatis Epiſcopo.* ibid.
§. *X.* Quinto: *& ſedendi ac ſuffragia ferendi in conciliis.* 197
§. *XI. Poteſtas Chorepiſcoporum non ſemper & vbique eadem.* ibid.
§. *XII. Eorum poteſtas primum per Concilium* Laodicenum, *περιοδευταῖς in eorum locum conſtitutis, infracta fuit.* 198
§. *XIII. De conſilio Chorepiſcopos ſub Epiſcoporum* Suffraganeorum *nomine in* Anglia *reſtituendi.* 200
§. *XIV. Epiſcopi ſuffraganei a Chorepiſcopis in Eccleſia primitiua diſtincti.* ibid.
§. *XV. Suffraganei Epiſcopi prouinciæ* Romanæ *nomine technico* Libra *vocati.* 201

CAPVT

CAPVT DECIMVM QVINTVM
De Interceſſoribus & Interuentoribus in Eccleſiis Africanis.

§. I. *Cur Epiſcopi quidam in eccleſiis* Africanis *dicti ſint* Interceſſores. p. 202

§. II. *Officium Interceſſoris cuiusdam non vltra annum durare debebat.* ib.

§. III. *Nullus Interceſſor iſtius loci Epiſcopus fieri poterat, cui Interceſſor erat conſtitutus.* 203

CAPVT DECIMVM SEXTVM
De Primatibus ſeu Metropolitanis.

§. I. *Nonnulli Metropolitanorum originem ab Apoſtolica conſtitutione deriuant.* ibid.

§. II. *Alii ab ætate, quæ Apoſtolis fuit proxima.* 205

§. III. *Apud omnes in confeſſo eſt, quod diu ante Concilium* Nicænum *fuerint.* 206.

§. IV. *Metropolitanos iam ſæculo ſecundo fuiſſe, probatur.* 208

§. V. *Quo nomine* Metropolitani *antiquitus appellati fuerint.* 209

§. VI. *Primates in* Africa *appellati* Senes, *quod Epiſcopus ſenior Metropolitanus fuit.* 210

§. VII. *Quomodo Epiſcopi* Africani *ius ſuum Primatus perdere potuerint.* 213

§. VIII. *Catalogum ordinationum in eccleſia Primatis adſeruari, eique omnes Epiſcopos ſecundum ætatem inſcribi oportebat.* 214

§. IX. *Tria genera Primatum honorariorum, præter Primates poteſtatis.* I. *Primates æuo.* 215

§. X. II. *Metropolitani titulares.* 216

§. XI. III. *Epiſcopi quarumdam eccleſiarum matrum, quibus ex more vetuſto iſte honor exhibitus fuit.* 217

§. XII. *Officia Metropolitanorum.* Primum *quidem: Ordinare Epiſcopos ſuos ſuffraganeos.* 218

§. XIII. *Hanc poteſtatem, conſtitutis ſuper eos Patriarchis, retinuerunt.* 220

§. XIV. *Hæc tamen poteſtas non arbitraria, ſed pluribus ſynodi prouincialis ſuffragiis circumſcripta.* 221

§. XV. *Metropolitani ab ſua ipſorum ſynodo prouinciali eligendi erant atque ordinandi.* p. 221

§. XVI. Secundum *officium Metropolitanorum, decidere controuerſias, inter prouinciales ſuos Epiſcopos ſubortas, ab iisque acceptare prouocationem.* 222

§. XVII. Tertium *eorum officium, conuocare Synodos prouinciales, ad quas omnes Epiſcopos ſuffraganeos coire oportebat.* 225

§. XVIII. Quartum *Metropolitanorum officium, publicare leges & canones imperiales, viſitare diœceſes, & abuſus emendare.* 226

§. XIX. Quinto: *Epiſcopis peregre abire ſine Metropolitani ſui litteris haud licebat.* 227

§. XX. Sexto: *Metropolitanorum erat vacantis ſedis intra prouinciam ſuam curam agere.* 228

§. XXI. Septimo: *Metropolitanorum erat tempus celebrandi Paſcha ſupputare.* 229

§. XXII. *Quomodo Metropolitanorum poteſtas ſubſequentibus ſæculis aucta fuerit.* 230

§. XXIII. *Primas* Alexandrinus *maxima omnium poteſtate pollebat.* ib.

§. XXIV. *Omnes Metropolitani appellati* Apoſtolici *& eorum ſedes* ſedes Apoſtolicæ. 232

CAPVT DECIMVM SEPTIMVM

De Patriarchis.

§. I. *Patriarchæ antiquitus vocati Archiepiſcopi.* ibid.

§. II. *Et Exarchi diœceſis.* 233

§. III. Salmaſii *error circa primum nominis Patriarchæ vſum.* 234

§. IV. *De* Iudaicis *Patriarchis, eorum prima origine, duratione & exiſtimatione.* 236

§. V. *De Patriarchis inter* Montaniſtas. 237

§. VI. *Nomen Patriarchæ primum a* Socrate *& Concilio* Chalcedonenſi *vſurpatum.* ibid.

§. VII. *Quatuor diuerſæ opiniones de prima poteſtatis patriarchalis origine.* 238

§. VIII. *Opinio* Spalatenſis *&* Hieronymi *præferenda.* 241

§. IX.

Digitized by Google

§. IX. *Poteſtas patriarchalis in tribus Conciliis generalibus, progreſſu temporis habitis, nempe* Conſtantinopolitano, Epheſino *&* Chalcedonenſi *ſtabilita.* p. 243

§. X. *Patriarcharum poteſtas non prorſus eadem in omnibus Eccleſiis. Patriarchæ* Conſtantinopolitano *peculiaria quædam fuerunt priuilegia.* 245

§. XI. *Patriarcha* Alexandrinus *itidem quædam priuilegia ſibi peculiaria habuit.* 247

§. XII. Primum *Patriarcharum priuilegium erat, ordinare omnes diœceſium Metropolitanos, ſuam autem ipſorum et ordinationem recipere a Synodo diœceſis.* 249

§. XIII. Secundum *priuilegium erat, conuocare ſynodos, in illisque præſidere.* 250

§. XIV. Tertium *priuilegium erat appellationem a Metropolitanis & ſynodis prouincialibus accipere.* 251

§. XV. Quartum *priuilegium Patriarcharum erat, in Metropolitanos cenſura eccleſiaſtica uti, nec non in eorum Epiſcopos ſuffraganeos, ſi Metropolitanos in exercenda aduerſus hos ipſos hac cenſura negligentiores eſſe intelligerent.* 252

§. XVI. Quintum *priuilegium Patriarcharum: Metropolitanos legatos ſuos poterant conſtituere.* 254

§. XVII. Sextum *priuilegium Patriarcharum erat, quod a Metropolitanis ſuis in rebus magni alicuius momenti conſuli debebant.* ib.

§. XVIII. Septimum *Patriarcharum priuilegium erat, communicare cum Metropolitanis iſtiusmodi leges imperiales, quæ ad Eccleſiam attinebant &c.* 256

§. XIX. Octauum *priuilegium: Grandis culpæ reorum abſolutio Patriarchæ reſeruabatur.* ibid.

§. XX. Nonum *priuilegium erat, quod celebriores Patriarchæ alii ab aliis non dependerent.* 257

§. XXI. *Patriarcha* Conſtantinopolitanus *titulo* oecumenici *ſeu* vniuerſalis *dignatus fuit, & eccleſia eius caput eccleſiarum appellata.* 258

Digitized by Google

§. XXII. *De Patriarchis ſubordinatis, quo loco habiti fuerint in eccleſia & quod non mere titulares Patriarchæ fuerint.* p. 260

CAPUT DECIMUM OCTAVUM
De Αυτοκεφάλοις.

§. I. *Omnes Metropolitani antiquitus vocati* Αυτοκέφαλοι 261
§. II. *Quidam Metropolitani independentes poſt poteſtatis Patriarchalis inſtitutionem, exempli gratia in* Cypro, Iberia, Armenia, & *in eccleſiis* Britanniæ. 262
§. III. *Tertium genus* Αυτοκεφάλων *iſtiusmodi erant Epiſcopi, qui nulli Metropolitano, ſed ſoli Patriarchæ diœceſis ſubiecti erant.* 264
§. IV. *Quartum genus* ἀυτοκεφάλων. Valeſii *error emendatur.* 265

CAPUT DECIMUM NONUM
De Presbyteris.

§. I. *Nominis* Presbyteri *ſignificatio.* 266
§. II. *Apoſtoli & Epiſcopi quandoque Presbyteri vocati.* ibid.
§. III. *Presbyterorum proprie ſic dictorum origo.* 268
§. IV. *Presbyterorum poteſtas & priuilegia.* 269
§. V. *Presbyteris cum Epiſcopo ſedere in thronis licebat.* 270
§. VI. *Conſeſſus ipſorum ſemicirculi formam repræſentans: unde ipſi* corona Presbyterii *dicti.* 272
§. VII. *Presbyteri Senatus eccleſiaſticus ſeu Concilium eccleſiæ dicti, cum quibus Epiſcopus communicabat omnia & conſultabat.* 273
§. VIII. *Teſtimonia quædam* Ignatii & Cypriani *de poteſtate & prærogatiuis, quibus Presbyteri vna cum Epiſcopo gaudebant.* 274
§. IX. *Presbyterorum poteſtas ſæculo quarto paullulum imminuta quibusdam videtur.* 277
§. X. *Adhuc tamen ad iungendas cum Epiſcopo manus in ordinatione Presbyterorum admiſſi fuerunt.* 278
§. XI. *In Senatu etiam eccleſiaſtico vna cum Epiſcopis ſuis ſedendi gaudebant priuilegio.* 279
§. XII. *Nec non in Conciliis prouincialibus.* 280
§. XIII. *Similiter in Conciliis generalibus.* 282
§. XIV. *De titulis honoris, quos Presbyteris æque ac Epiſcopis dederunt, & quid diſcriminis heic inter eos, ſi vtrisque applicati fuerint, interceſſerit.* 283
§. XV. *Quo ſenſu Epiſcopi, Presbyteri & Diaconi ab* Optato *vocentur ſacerdotes.* 285
§. XVI. *Cur ſacerdotes dicantur Mediatores inter Deum & homines.* p. 288

Digitized by Google

§. XVII. *Antiquus modus & ratio ordinandi Presbyteros.* p. 289
§. XVIII. *De Archipresbyteris.* 292
§. XIX. *De Senioribus Eccleſiaſticis. Quod hi ipſi non Seniores ex Plebe fuerint, eo ſenſu, quo hodie iſta appellatio accipitur.* 294

CAPVT VICESIMVM

De Diaconis.

§. I. *Diaconi ſemper pro vno ex tribus ſacris ordinibus Eccleſiæ habiti.* 296
§. II. *Non tamen vniuerſaliter vocati Sacerdotes, ſed Miniſtri & Leuitæ.* 299
§. III. *Ob hanc cauſſam Epiſcopus ad eorum ordinationem vllum de Presbyteris ſibi adſciſcere haud tenebatur.* 300
§. IV. *Diaconorum officium erat*; Primo: *Vaſorum altaris curam gerere.* 301
§. V. Secundo: *Recipere dona populi eaque offerre Sacerdoti, ac nomina offerentium recitare.* 302
§. VI. Tertio: *Euangelium in quibusdam eccleſiis legere.* 303
§. VII. Quarto: *Conſecrata panis & vini elementa populo porrigere in Euchariſtia.* 304
§. VIII. *Non autem ipſis permiſſum erat ea conſecrare ſuper altari.* 306
§. IX. Quinto: *Diaconi in quibusdam locis baptizare poterant.* 309
§. X. Sexto: *Diaconorum erat, plebem ad preces adhortari.* 310
§. XI. Septimo: *Diaconis permittente Epiſcopo concionari licebat.* 313
§. XII. Octauo: *Pœnitentes etiam vrgente extrema neceſſitate in gremium Eccleſiæ recipere: & in extraordinariis quibusdam caſibus inferiorum ordinum Clericis officium ad tempus abrogare.* 315
§. XIII. Nono: *Diaconi in conciliis generalibus Epiſcopis ſuis miniſtrare & interdum eos repræſentare debebant.* 316
§. XIV. Decimo: *Diaconi poteſtatem habebant reprehendendi atque corrigendi eos, qui in Eccleſia inordinate ſeſe gerebant.* 317
§. XV. Vndecimo: *Diaconi olim omnia inferiorum ordinum Eccleſiæ officia faciebant.* 319
§. XVI. Duodecimo: *Diaconi erant Epiſcoporum* Subeelemoſynarii, *ſeu ſtipis erogandæ curatores vicarii.* 320
§. XVII. Decimo tertio: *Diaconorum erat de criminibus populi Epiſcopo nuntiare.* 322
§. XVIII. *Hinc Diaconi frequenter vocati Epiſcoporum Oculi, ipſorum Os, Angeli, Prophetæ &c.* ibid.
§. XIX. *Diaconorum numerus, Eccleſia neceſſitate exigente, adaugebatur.* 323
§. XX. *De ætate, quam habere debebant Diaconi, antequam ordinarentur.* 325
§. XXI. *De reuerentia, quam Diaconi Presbyteris exhibuerunt, & quæ Diaconis contra ab inferioribus Clericis exhibita fuit.* 326

CAPVT

Digitized by Google

CAPVT VICESIMVM PRIMVM
De Archidiaconis.

§. I. *Archidiaconi antiquitus eiusdem cum Diaconis ordinis fuerunt.* p. 328
§. II. *Ab Epiſcopo electi & non ob ætatis prærogatiuam conſtituti.* ibid.
§. III. *Plerumque tanta erant exiſtimationis & poteſtatis, vt Epiſcoporum ſucceſſores eligerentur.* 330
§. IV. *Officia Archidiaconi.* Primo: *Epiſcopo ad aram miniſtrare.* 331
§. V. Secundo: *Epiſcopo in diſpenſandis Eccleſiæ reditibus ſuccurrere.* 332
§. VI. Tertio: *Concionibus habendis ipſum ſubleuare.* 333
§. VII. Quarto: *Ordinandis inferioribus Clericis.* 334
§. VIII. Quinto: *Archidiaconus poteſtatem habebat Diaconos & inferiores Clericos, non autem Presbyteros, pœna eccleſiaſtica adficiendi.* ibid.
§. IX. *De nomine* ἀπαντητὴς, Circumluſtrator, & *num Archidiaconi vllam poteſtatem in vniuerſam diœceſin habuerint.* 336
§. X. *De nomine* Cor-Epiſcopi, *cur illud Archidiacono datum fuerit.* 337
§. XI. *Virorum doctorum opiniones de prima nominis ac officii Archidiaconalis origine.* 338

CAPVT VICESIMVM SECVNDVM
De Diaconiſſis.

§. I. *Diaconiſſæ antiquis temporibus appellatæ* Διάκονοι, Πρεσβύτιδες, Viduæ, Miniſtræ. 341
§. II. *Diaconiſſas vi legum quarumdam viduas eſſe oportebat.* 342
§. III. *Et tales quidem viduas, quæ liberos habuerant.* 343
§. IV. *Non ante ſexageſimum ætatis annum eas ordinare per antiquisſimos canones licebat.* 344
§. V. *Vnius tantum viri vxores fuiſſe oportebat.* 345
§. VI. *An Diaconiſſæ primis temporibus per manuum impoſitionem ordinari conſueuerint.* 346
§. VII. *Non ad vllam ſacerdotii functionem conſecratæ.* 350
§. VIII. *Earum officium erant,* Primo: *Baptiſmo feminarum adſiſtere.* 352
§. IX. Secundo: *Catechumenas priuatim inſtituere.* 353
§. X. Tertio: *Feminas ægrotas & adflictas viſitare iisque miniſtrare.* ibid.
§. XI. Quarto: *Martyribus & Confeſſoribus in cuſtodia miniſtrare.* 354
§. XII. Quinto: *Ad introitum feminarum in eccleſiam exſpectare.* 355
§. XIII. Sexto: *Præſidere Viduis &c.* 356
§. XIV. *Quam diu hic ordo in Eccleſia durauerit.* ibid.
§. XV. *Alia nominis* Diaconiſſæ *notio, quatenus vxorem Diaconi denotat.* 358

ORI-

2.3.215

ORIGINVM ECCLESIASTICARVM

LIBER PRIMVS

DE CHRISTIANIS GENERATIM,

DE DIVERSIS EORVM NOMINIBVS, DISTINCTIONIBVS, ET GRADIBVS CATECHVMENORVM, LAICORVM ET CLERICORVM.

CAPVT PRIMVM

DE DIVERSIS CHRISTIANORVM NOMINIBVS ET APPELLATIONIBVS HONORIFICIS, QVAS SIBI IPSI TRIBVERVNT, ET QVIBVS SESE AB ALIIS DISTINXERVNT.

§. I.

Chriſtiani primum vocati Ieſſæi *&* Therapeutæ, *πιϛοὶ ἐκλεκτοὶ* &c.

CHriſtianiſmus quum in mundo primum plantari cœpiſſet, illi, qui eum amplectebantur, antequam nomen & appellationem Chriſtianorum ſortirentur, plerumque *Diſcipulorum*, *Fidelium*, *Electorum*, *Sanctorum*, *&* *Fratrum*, appellatione ſibi inuicem innoteſcebant.

Digitized by Google

EPIPHANIVS [a] auctor eſt, vocatos fuiſſe Ἰεσσαίους, *Ieſſæos*, vel a *Ieſſe*, parente Dauidis, vel, quod veroſimilius videtur, a IESV CHRISTI Domini noſtri appellatione. Subiungit, PHILONEM in libro περὶ Ἰεσσαίων hac vtentem appellatione de iis ipſis loqui, eosque putat non eſſe vllos alios quam Chriſtianos, qui in *Aegypto*, *S. Marco Alexandria* diuinum verbum prædicante, hoc nomine ſint inſigniti. Hic PHILONIS liber nunc quidem ſub alia inſcriptione, nimirum περὶ βίου θεωρητικοῦ, ſeu de *vita contemplatiua* exſtat, atque ita citatur ab EVSEBIO, [b] qui e-

[a] Epiphan. Hæreſ. XXXIX. n. IV. Ἐπειδὴ εἰς τὸν τόπον ἐλήλυθα, εἰπεῖν δὲ ἣν αἰτίαν Ἰεσσαῖοι ἐκαλοῦντο, πρὶν τοῦ καλεῖσθαι Χριστιανοὶ οἱ εἰς Χριστὸν πεπιστευκότες, τούτου ἕνεκα ἔφημεν, ὅτι ὁ Ἰεσσαὶ πατὴρ γίνεται τοῦ Δαβίδ. Καὶ ἤτοι τοῦ Ἰεσσαὶ, ἤτοι ἐκ τοῦ ὀνόματος Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἐπεκλήθησαν Ἰεσσαῖοι, διὰ τὸ ἐξ Ἰησοῦ ὡρμᾶσθαι μαθηταὶ ὄντες αὐτοῦ, ἢ διὰ τὸ τῆς ἐτυμολογίας τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου. Quoniam ad eum locum delapſi ſumus, vt reddenda cauſſa nobis eſſet, cur ii, qui Chriſto nomen dederunt, prius quam Chriſtianorum nomen eſſent adepti, *Ieſſæi* vocarentur, idcirco monuimus, *Ieſſæum* Dauidis patrem fuiſſe. Aut ab illo igitur Ieſſæ, aut a Ieſu Chriſti Domini noſtri appellatione Ieſſæorum nomen obtinuerunt: quod ab Ieſu diſciplina profecti, eiusdemque diſcipuli forent: aut illud denique ex notatione ipſa nominis, quo Dominus vocatus eſt, originem accepit.

[b] Euſeb. H. E. Lib. II. c. XVII. Πρῶτον γέ τοι τὸ μηδὲν πέρα τῆς ἀληθείας οἰκοθέν τε καὶ ἐξ ἑαυτοῦ προσθήσειν, ἐν οἷς ἱστορήσειν ἔμελλεν ἐπισχυρισάμενος (ὁ Φίλων), ἐν ᾧ ἐπέγραψε λόγῳ περὶ βίου θεωρητικοῦ ἢ ἱκετῶν, θεραπευτὰς αὐτοὺς καὶ τὰς σὺν αὐτοῖς γυναῖκας θεραπευτρίδας ἀποκαλεῖσθαί φησι, τὰς αἰτίας ἐπειπὼν τῆς τοιᾶσδε προσρήσεως· ἤτοι παρὰ τὸ τὰς ψυχὰς τῶν προσιόντων αὐτοῖς, τῶν ἀπὸ κακίας παθῶν, ἰατρῶν δίκην ἀπαλλάττοντας ἀκεῖσθαι καὶ θεραπεύειν· ἢ τῆς περὶ τὸ θεῖον καθαρᾶς καὶ εἰλικρινοῦς θεραπείας τε καὶ θρησκείας ἕνεκα. Εἴτ' οὖν ἐξ ἑαυτοῦ ταύτην αὐτοῖς ἐπιτέθειται τὴν προσηγορίαν, οἰκείως ἐπιγράψας τῷ τρόπῳ τῶν ἀνδρῶν τοὔνομα, εἴτε δὲ ὄντως τοῦτ' αὐτοὺς ἐκάλουν καταρχὰς οἱ πρῶτοι, μηδαμῶς τῆς Χριστιανῶν πω προσρήσεως ἀνὰ πάντα τόπον ἐπιπεφημισμένης, οὔτι που διατείνεσθαι ἀναγκαῖον. Primum in eo libro, quem *de vita contemplatiua* ſeu de ſupplicibus inſcripſit, poſtquam nihil a veritate alienum narrationi, quam inſtituiſſet, de ſuo ſe adtexturum eſſe profeſſus eſt, viros quidem ipſos *Therapeutas*, feminas vero ſimul cum ipſis verſantes *Therapeutrias* ait appellari. Cauſſamque iſtius appellationis ſubiungit, ſeu quod tamquam medici quidam, animos eorum, qui ad ipſos acceſſerant, vitioſis adfectibus liberatos curarent, ſeu quod ipſi diuinum numen caſte ac ſincere colerent. Porro vtrum *Philo* ipſe hanc illis appellationem indiderit, commentus vocabulum, quod eorum hominum moribus inſtitutisque congrueret, an reuera ab initio ita vocati ſint, cum Chriſtianorum nomen nondum vbique diffuſum ac peruulgatum eſſet, nihil opus eſt, pertinaciter contendere.

dum

um exiſtimat eſſe deſcriptionem Chriſtianorum in *Aegypto*, quos *Therapeutas* nominat; quod vocabulum vel veri Dei cultores, vel ſpirituales medicos ſignificet, qui hominum mentes ab omnibus vitioſis & corruptis adfectibus liberare conati ſint. Vtrum vero hoc nomen a PHILONE excogitatum ſit, tamquam vitæ eorum rationi exprimendæ maxime accommodum, an tum temporis commune Fidelium in *Aegypto* nomen fuerit, antequam nomen *Chriſtianorum* in toto terrarum orbe vulgaretur, id quidem EVSEBIVS definire non audet; concludit tamen, fuiſſe nomen, datum Chriſtianis; & HIERONYMVS [c] hoc adeo confidenter ſtatuit, vt hanc ipſam ob cauſſam PHILONEM in ſcriptorum eccleſiaſticorum catalogum retulerit, eumque librum de eccleſia *S. Marci*, quæ fuerit *Alexandriæ*, ſcripſiſſe, memoriæ prodiderit.

Sunt equidem inter recentioris æui eruditos criticos, qui rem omnem [d] in dubium vocant, quorum autem ad argumenta ab aliis [e] æque doctis viris reſponſum eſt; quare in hanc diſputationem vlterius haud deſcendo, ſed lectorem curioſum eo remitto, vbi deſiderio ipſius fieri ſatis poterit. Illud hoc loco adhuc tantummodo monendum eſſe duco, hæc nomina *Therapeutæ* & *Ieſſæi* temporibus ſubſequutis rariſſime adhibita eſſe; reliqua autem, ἅγιοι, πιστοὶ, ἐκλεκτοὶ, *Sancti*, *Fideles*, *Electi* ſæpius apud ſcriptores eccleſiaſticos occurrere; nec certum Chriſtianorum numerum, (quomodo nunc vocabula *Sancti* & *Electi*, ad deſignandos videlicet ſolos prædeſtinatos, ſæpius vſurpantur;) ſed omnes in vniuerſum Chriſtianos, per aquam baptiſmi in communionem Eccleſiæ ſuſceptos, deſignare. Ita enim THEODORETVS [f] & alii vocem ἅγιοι

[c] Hieron. de Scriptor. Eccleſ. c. XI. *Philo Iudæus*, natione *Alexandrinus*, de genere ſacerdotum, idcirco a nobis inter ſcriptores eccleſiaſticos ponitur, quia librum de prima Marci Euangeliſtæ apud Alexandriam ſcribens eccleſia, in noſtrorum laude verſatus eſt, cætera.

[d] Scaliger & Valeſius in Euſeb. Lib. II. c. XVII. Scaliger in Lib. VI. de Emendat. tempor. *Eſſenos* fuiſſe contendit: & Euſebium grauiter reprehendit, qui Chriſtianos illos fuiſſe adfirmauerit. Dallæus de Ieiun. & Quadrageſ. Lib. II. c. IV.

[e] Beuereg. Cod. Can Vind. lib. III. c. V. n. 4. p. 322. ſin. ſqq.

[f] Theodoret. Tom. III. p. 323. edit. Pariſ. Comm. in Phil. I, 1. Ἁγίους τοὺς τοῦ βαπτίσματος ἀξιωθέντας ὠνόμασεν. *Sanctos* eos vocat, qui baptiſmo dignati fuerant.

de iis, qui baptiſmi honore ac priuilegiis ornati fuerant, interpretantur.

§. II.

De nomine technico ἰχθὺς *&* Piſciculi.

Et quum vita chriſtiana ortum ſuum ex aqua baptiſmi haberet, atque a foederis in eo icti obſeruatione dependeret, nomen artificiale *Piſciculorum* facile admittebant Chriſtiani, hoc ipſo ſignificaturi, (vt TERTVLLIANVS [g] loquitur) ſe regenitos, ſiue chriſtianæ religioni per aquam inſertos eſſe, neque ſaluos fieri poſſe, niſi in eo perſtarent. Et hoc ipſum nomen eligebant tanto libentius, quod litteræ initiales græcorum Seruatoris noſtri nominum, Ἰησȣ̃ς, Χριςὸς, Θεȣ̃ Υἱὸς, Σωτὴρ, artificialiter compoſitæ, ἰχθὺς, quod piſcem ſignificat, efficiunt: ad quod & TERTVLLIANVS ac [h] OPTATVS alludunt.

§. III.

Chriſtiani cur vocati Gnoſtici.

Chriſtiani interdum etiam ipſi ſe nuncuparunt γνωςικȣ̀ς, *Gnoſticos*, h. e. homines ſcientia & cognitione præditos, quod chriſtiana religio veriſſimam ſapientiam & rerum diuinarum ac cæleſtium cognitionem complecteretur. Hoc nomen perverſum quoddam hæreticorum genus per æmulationem & abuſum ſibi arrogauit, qui nomine *Gnoſticorum* noti erant & ab aliis, ob magnam cognitionis & ſcientiæ falſo ſic dictæ iactantiam diſtinguebantur. Hoc tamen non prohibuit, quo minus Chriſtiani id nominis ſibi nonnunquam darent, quippe qui eo vtendi ius & poteſtatem vni omnium maxime habebant. Quamobrem CLEMENS ALEXANDRINVS [i] in ſcriptis ſuis o-

[g] Tertull. de Bapt. c. I. Nos *Piſciculi* ſecundum ἰχθὺν noſtrum Ieſum Chriſtum in aqua naſcimur, nec aliter quam in aqua permanendo ſalui ſumus.

(h) Optat. contr. Parmen. Lib. III. p. 62. Hic eſt *Piſcis*, qui in baptiſmate per inuocationem fontalibus vndis inſeritur; vt quæ aqua fuerat, a piſce etiam piſcina vocitetur. Cuius *Piſcis* nomen, ſecundum appellationem græcam, in vno nomine per ſingulas litteras turbam ſanctorum nominum continet, ἰχθὺς, quod eſt latine Ieſus Chriſtus Dei Filius Saluator.

[i] Clemens Alex. Strom. I, p. 294. (345 Edit. Oxon. cIↃIↃCCXV.) Ἀρκεῖ τῷ γνωςικῷ, κἂν εἷς μόνος ἀκροατὴς εὑρεθῇ. Sufficit *Gnoſtico*, ſi ei vel vnus inuentus ſit auditor. Strom. II, p. 383 (457.) Εἰ ὁ Κύριος ἀλήθεια καὶ σοφία καὶ δύναμις Θεȣ̃, ὥσπερ ȣ̓̃ν ἐςι, δειχθείη ὅτι τῷ ὄντι γνωςικὸς, ὁ τȣ̃τον ἐγνωκὼς, καὶ

mnibus

mnibus chriſtianum philoſophum appellat γνωστικόν. ATHANASIVS [k] *Aſcetas* in *Aegypto*, vitam agentes contemplatiuam, eodem nomine γνωστικοὺς, *Gnoſticos* vocat: & SOCRATES EVAGRIVM PONTICVM librum dicit in vſum horum *Aſcetarum* edidiſſe, quem inſcripſerit *Gnoſticum*, h. e. inſtitutionem de vita contemplatiua; cuius quædam fragmenta apud SOCRATEM [l] & alios quosdam, a COTELERIO in monumentis de eccleſia græca editos, habentur. In horum fragmentorum aliquo monachi cuiusdam fit mentio, qui nominatur Μοναχὸς τῆς Παρεμβολῆς τῶν Γνωστικῶν ὁ δοκιμώτατος, quod primi SOCRATIS interpretes non recte intelligentes reddiderunt: *Magnæ auctoritatis monachus de ſecta Gnoſticorum*; quaſi de hæreſi *Gnoſticorum* fuiſſet: quum tamen id nihil aliud ſignificet, quam monachum vitæ contemplatiuæ, qui vicum non procul ab *Alexandria*, cui nomen *Parembole*, habitabat; de numero exſiſtens horum Aſcetarum, quibus EVAGRIVS & reliqui omnes nomen *Gnoſticorum* tribuunt. Vide ſis VALESII notas in SOCRATEM.

§. IV.

Nonnunquam appellati Theophori *&* Chriſtophori.

Aliud nomen in veterum ſcriptis frequenter obuium eſt, Θεοφόροι, quod ſignificat *templa Dei*, & eiusdem cum IGNATIO ætatis eſt, qui ſibi hunc titulum plerumque ipſe dedit: quem-

τὸν πατέρα τὸν αὐτοῦ δι᾽ αὐτοῦ. Si Dominus eſt veritas & ſapientia ac virtus Dei, ſicut eſt, patet, quod reuera is eſt *Gnoſticus*, qui eum cognouit, & per ipſum eius Patrem. Strom. VI, p. 665 (791.) Εὔχεται ὁ γνωστικὸς καὶ κατὰ τὴν ἔννοιαν πᾶσαν τὴν ὥραν διὰ ἀγάπης οἰκειούμενος τῷ Θεῷ. Orat *Gnoſticus* etiam cogitatione omni hora, per caritatem Deo coniunctus & familiaris effectus. Strom. VII. p. 748. (881) Δι᾽ αὐτὸ τὸ εἶναι γνωστικὸν, αὐτὸς ἐργάζεται τὴν εὐποιΐαν, ὄργανον γενόμενος τῆς τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητος. Ex hoc ipſo, quod ſit *Gnoſticus*, exercet ipſe beneficentiam, vt qui factus ſit inſtrumentum Dei bonitatis.

[k] Athan. apud Socrat. Hiſt Eccleſ. Lib IV. c. XXIII. Τῶν Αἰγυπτίων ὁ ἅγιος φωστὴρ Ἀθανάσιος, τὴν τράπεζαν, φησὶ, Μωϋσῆς εἰς τὸ βόρειον μέρος τίθεσθαι προστάσσεται. Γινωσκέτωσαν οἱ γνωστικοὶ, τίς ὁ πνέων ἐστὶ κατ᾽ αὐτῶν, καὶ πάντα πειρασμὸν γενναίως ὑπομενέτωσαν. Luminare illud Aegyptiorum, ſanctus Athanaſius: præceptum, inquit, eſt Moyſis, vt ad ſeptemtrionem menſam ſtatueret. Intelligant igitur *Gnoſtici*, quisnam ſit is, qui contra illos ſpirat, omnen que tentationem generoſo animo ſuſtineant.

[l] Socrat. ibid. Τούτῳ (Εὐαγρίῳ) βιβλία ἄγαν σπουδαῖα συγγέγραπται· ὧν τὸ μὲν, μοναχὸς ἢ περὶ πρακτικῆς ἐπιγέγραπται· τὸ δὲ, γνωστικὸς ἢ πρὸς τὸν καταξιωθέντα γνώσεως.

Digitized by Google

admodum non tantum ex epiſtolarum eius inſcriptionibus, quæ omnes incipiunt: Ἰγνάτιος ὁ καὶ Θεοφόρος; verum etiam ex vetuſtis martyrii eius monumentis apparet, vbi [m] nominis huius ratio in colloquio ipſius cum *Traiano* explicatur: qui audiens, eum ſe adpellare *Theophorum*, quid hoc nominis ſignificaret? interrogauit. Cui IGNATIVS, id eum denotare, reſpondebat, qui Chriſtum in corde ſuo portet. Ad quod TRAIANVS: An tu, inquit, eum, qui crucifixus eſt, in corde tuo geſtas? IGNATIVS, Ita eſt, reſpondit; ſcriptum enim eſt, ***habitabo in eis & inambulabo.*** ANASTASIVS *Bibliothecarius* aliam quidem adfert cauſſam, quamobrem IGNATIVS nominatus ſit *Theophorus*; quod nimirum fuerit puerulus iſte, quem Seruator noſter adſumſit, eique medios inter diſcipulos collocato manus impoſuit. Verum hoc, vt PEARSONIVS [n] epiſcopus aliique obſeruarunt, merum poſterioris æui *Græcorum εὕρημα* eſt, a quibus ANASTASIVS ſine ampliore diſquiſitione id adſumſit. Multo autem magis ridicula & abſurda ratio eſt, quam VINCENTIVS [o] BELLOVACENSIS & alii quidam de hac appellatione reddunt, IGNATIVM videlicet ideo ſic vocatum eſſe, quia nomen IESVS CHRISTVS aureis litteris cordi eius inſcriptum deprehenſum ſit. Vtrumque commentum ſatis ſuperque confutatum eſt ex martyrii eius monumentis, quæ multo meliorem huius appellationis rationem ſuppeditant, vnde perſpicue intelligi poteſt, non peculiarem IGNATII fuiſſe titulum, ſed omnibus reliquis Chriſtianis communem; quemadmodum PEARSONIVS epiſcopus ex diuerſis locis CLEMENTIS ALEXANDRINI, GREGORII NAZIANZENI, PALLADII, EVLOGII, THEODORETI, CYRILLI ALEXANDRINI, PHOTII, MAXIMI aliorumque abunde demonſtrat. Speciatim CLEMENS [p] eamdem, quam

[m] Acta Ignat. ap. Grabium Spicil. Tom. II. p. 10. *Τραϊανὸς εἶπεν· καὶ τίς ἐστι Θεοφόρος; Ἰγνάτιος ἀπεκρίνατο; ὁ Χριστὸν ἔχων ἐν στέρνοις· - - - σὺ οὖν ἐν ἑαυτῷ φέρεις τὸν σταυρωθέντα; Ἰγνάτιος εἶπεν· ναί. γέγραπται, γάρ· ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐμπεριπατήσω.*

[n] Pearſon. Vind. Ignat. Par. II. c. XII. p. 397. Cauei Vita Ignatii, Grab. Spicil. Tom. II. p. 2.

[o] Vincent. Specul. Lib. X. c. VII. Huius cor quum minutatim diuiſum eſſet, nomen Domini Ieſu Chriſti litteris aureis inſcriptum (vt legitur) in ſingulis partibus inuentum eſt. Dixerat enim ſe habere Chriſtum in corde.

[p] Clem. Alex. Strom. Lib. VII. p. 748. (882.) *Θεῖος ἄρα ὁ γνωστικὸς, καὶ ἤδη ἅ-*

ipſe

ipſe IGNATIVS, huius nominis dat rationem; quod nimirum Chriſtianus appelletur Θεοφόρος & Θεοφορούμενος, quia vt Apoſtolus loquitur, *templum Dei* eſt. Quo ſenſu etiam nomen *Chriſtophori* nonnunquam adhibitum deprehenditur, vti in epiſtolis PHILEAE, epiſcopi apud *Thmuitas*, cuius meminit EVSEBIVS; in quibus ille, de martyribus ſui temporis loquens, eos nominat χριστοφόρους μάρτυρας, [q] quod templa Chriſti eſſent, & a ſancto eius Spiritu agerentur.

§. V.

Interdum, quamquam rarius, Chriſti.

AMBROSIVS alicubi eos, ſano tamen & commodo ſenſu, *Chriſtos* nuncupat, alludens ad vocis *Chriſti* in ſacra ſcriptura ſignificationem; vbi interdum eum denotat, qui oleo vnctus eſt, ſiue ſpirituali vnctione mandatum a Deo accepit. Quo ſenſu Chriſtianus quisque Vnctus Domini eſt. Atque hinc dicit, [r] *non eſſe iniuriam, charakteri Domini inſcribi & ſeruulos, & nomine imperatoris ſignari milites; quandoquidem ipſe Dominus dixerit: Nolite tangere Vnctos* ſeu *Chriſtos* meos, vti nunc in vulgata verſione latina legitur. (Pſ. CV, 15.) Ita etiam HIERONYMVS [s] in hunc locum obſeruat, omnes eos *Chriſtos* dictos eſſe, qui Spiritu ſancto vncti ſint; vt patriarchæ ante legem, qui non aliam habuerint vnctionem. At enim vero non legimus, Chriſtianos hoc nomen ſibi crebrius tribuiſſe, ſed potius illud Domino ſuo, tanquam ei peculiare & proprium, reſeruaſſe.

§. VI.

Chriſtiani omnia nomina ſectaria & humanas appellationes vehementer auerſati.

γος Θεοφορῶν καὶ θεοφορούμενος: Diuinus ergo eſt Gnoſticus & iam ſanctus, qui *Deum fert & ab eo adflatur.*

[q] Euſeb Hiſt. Ecclef. Lib. VIII. c. X. Διὸ καὶ ζηλώσαντες τὰ μείζονα χαρίσματα οἱ χριστοφόροι μάρτυρες, πάντα μὲν πόνον καὶ παντοίας αἰκισμῶν ἐπινοίας οὐκ εἰσάπαξ, ἀλλ' ἤδη καὶ δεύτερον τινὲς ὑπέμειναν. Proinde meliora chariſmata conſectantes *martyres, qui Chriſtum geſtabant*, omnes ærumnas, omnia tormentorum genera, quæ excogitari potuerunt, non ſemel, ſed iterum ac ſæpius nonnulli ſuſtinuerunt.

[r] Ambroſius de Obit Valentin. Tom. III. p. 12.

[s] Hieron. Comm. in Pſalm. CIV. Ecce ante legem patriarchæ non vncti regali vnguento *Chriſti* dicuntur. *Chriſti* autem ſunt, qui Spiritu ſancto vnguntur.

Notatu

Notatu tamen dignum eſt, in omnibus nominibus, quæ elegerunt, fuiſſe peculiarem quandam relationem ad Chriſtum & Deum, a quo, non autem ab vllo homine mortali, quantacunque etiam auctoritate emineret, voluerunt appellari. Ab nominibus ſectariis & humanis appellationibus magnopere ſe abhorrere profeſſi ſunt. *Non ab hominibus appellamur*, inquit CHRYSOSTOMVS; [t] *Non eſt nobis anteſignanus aliquis, vti quidem aliis* MARCION, *aliis vero* MANICHAEVS, *aliis* ARIVS, *aliis alius ſectæ dux exſtitit. Minime*, inquit EPIPHANIVS: [u] *Nec ſecta eſt vlla, nec eccleſia Apoſtolorum inſignita nomine. Nec vmquam Petræos vllos, aut Paulianos, aut Bartholomæos, aut Thaddæos audiuimus: ſed vna iam tum initio fuit Apoſtolorum omnium prædicatio: quæ non ipſosmet illos, ſed Dominum Ieſum Chriſtum tantummodo celebraret. Ob id Eccleſiæ nomen vnum omnes impoſuerunt: non ſuum vtique, ſed Chriſti Ieſu, ac Antiochiæ primum appellari Chriſtiani cœperunt.* Alius quidam Pater, [w] *Petrum*, inquit, *honore proſequor; nec tamen* Petrianus *vocor: & Paulum: nec tamen* Paulianus *nominatus ſum. Non fero me ab hominibus nomen ducere, quia a Deo ſum creatus.* Obſeruant illi, hoc ſchiſmaticorum & hæreticorum tantummodo characterem proprium eſſe, vt nomina ſectaria ſumant, & ab ipſorum ducibus ſeſe nominent. Magnum & venerabile Chriſtianorum nomen ab eis ſilentio inuoluebatur, dum humanis appellationibus inter ſe ipſos impie ſcindebantur: qua de re GREGORIVS NYSSENVS [x] & NAZIANZENVS conqueruntur.

[t] Chryſoſtom. Hom. XXIII. in Acta. *Μὴ ἀπ᾽ ἀνθρώπων καλώμεθα, μὴ γὰρ προηγούμενος ἡμῶν τις ἐστιν, ὥσπερ τῷ μὲν Μαρκίων, τῷ δὲ Μανιχαῖος, τῷ δὲ Ἄρειος, τῷ δὲ ἄλλος τις αἱρέσεως ἀρχηγός.*

[u] Epiph. Hær. XLII. Marcion. p. 366. edit. Colon *Οὐκ ἔτι αἵρεσις, οὐδὲ ἐκκλησία εἰς ὄνομα Ἀποστόλων ἀνηγορευμένη· οὐδέποτε γὰρ ἠκούσαμεν ἢ Πετρίους, ἢ Παυλίους, ἢ Βαρθολομαίους, ἢ Θαδδαίους, ἀλλὰ ἀπαρχῆς ἓν κήρυγμα πάντων Ἀποστόλων, οὐκ αὐτοὺς κηρύσσον, ἀλλὰ Χριστὸν Ἰησοῦν Κύριον· διὸ καὶ ὄνομα τῆς ἐκκλησίας οἱ πάντες ἔθεντο ἓν οὐχ ἑαυτῶν, ἀλλὰ τοῦ Κυρίου αὐτῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀπὸ Ἀντιοχείας ἀρξαμένων Χριστιανῶν καλεῖσθαι.*

[w] Gregor. Nazianzen. Orat. XXXI. p. 506. *Πέτρον τιμῶ, ἀλλ᾽ οὐκ ἀκούω Πετριανός· καὶ Παῦλον, Παυλιανὸς δὲ οὐκ ἤκουσα. οὐ δέχομαι παρὰ ἀνθρώπων ὀνομάζεσθαι παρὰ Θεοῦ γεγονώς.* Vid. etiam Athan. Orat II. c. Arian. Gregor. Nyſſen. de Perfect. Chriſt. Tom. III. p. 276.

[x] Nyſſen. contr. Appollin. Tom. III. p. 261. Edit Pariſ. 1638. *Σιγᾶται τὸ μέγα καὶ σεβάσμιον ὄνομα τῶν Χριστιανῶν, πρὸς δὲ τὰς ἀνθρωπίνας προσηγορίας ἡ ἐκκλησία κα-*

runtur.

runtur. Ita BASILIO obſeruatur, [y] *Marcionitas* & *Valentinianos* nomen *Chriſtianorum* repudiare, vt *Marcionis* ac *Valentini*, ducum ſuorum nomine ſe appellent. OPTATVS [z] & AVGVSTINVS [a] idem *Donatiſtis* exprobrant. OPTATVS dicit, *Donatum* omnes peregrinantes ſolitum fuiſſe interrogare: *Quid apud vos agitur de parte mea?* & epiſcopos, qui ab eius ſteterint ſententia, manu ſua ita conſueuiſſe ſubſcribere: *Ab epiſcopis partis Donati.* Idem etiam EPIPHANIVS de *Audianis*, [b] *Colluthianis* & *Arianis* memoriæ prodidit. Speciatim de *Miletio*

μεμερίζεται. Magnum & venerabile Chriſtianorum nomen ſilentio inuoluitur, atque in *humanas appellationes* Eccleſia diuiditur.

[y] Baſil. Comm. in Pſalm. XLVIII. p. 245. (Edit. Pariſ.) Κἂν ἴδῃς δὲ ἵνα τῶν ἐπὶ ψευδωνύμῳ γνώσει μεγαλοφρονούντων καὶ προστιμώντων ἑαυτούς, πονηρῶν τισιν δογμάτων συγκαταθέμενον, καὶ ἀντὶ τοῦ ὀνόματος τῶν Χριστιανῶν, ἀφ' ἑνός τινος τῶν αἱρεσιαρχησάντων ἑαυτοὺς ὀνομάζοντας, Μαρκίωνος, ἢ Οὐαλεντίνου, ἢ τῶν ἐπὶ τῶν γαιῶν, φθαρτοῖς ἀνθρώποις καὶ τὸ ὅλον γένος ἑαυτοὺς προσνέμαντας. Quod ſi nonnullos videris ob falſi nominis ſcientiam ſibi maximopere placere, ſeque conſenſu nefario dedere improbatis dogmatibus, & *pro Chriſtianorum nomine, ab vno aliquo eorum, qui hæreſiarchæ fuerunt, ſibi nomenclaturam adſciſcere*, puta a Marcione aut Valentino, vt ab vno aliquo eorum, qui hac tempeſtate ex ignotis prius emerſerunt tandem: velim noueris hos nomina ſua vocaſſe in terris, vt qui ſeſe addixerint hominibus peſtilenti corruptelæ expoſitis, nihilque reſipientibus, quam terrena hæc.

(z) Optat. Lib. III. p. 68. Ad ſingulos quosdam venientes hæc erant verba: *Quid apud vos agitur de parte mea?* Quaſi iam vere populum cum Deo diuiſerat, vt intrepide ſuam diceret partem. Nam a temporibus eius, & vſque in hodiernum, ſi quando de rebus eccleſiaſticis in iudiciis publicis aliqua celebrata eſt actio, intertogati ſinguli, ſic apud acta locuti ſunt, vt dicerent, ſe *de parte* eſſe *Donati*: de Chriſto tacuerunt.

[a] Aug. Epiſt. LXVIII. ad Ianuarium.

[b] Epiph. Hær. LXX. Audian. n. XV. p. 827. (edit Colon.) Τοῦτό ἐστι τὸ φοβερὸν τὸ παραλλάξαι ὄνομα Χριστιανῶν τῆς ἁγίας ἐκκλησίας, τῆς μὴ ἐχούσης ἐπίθετον ὄνομα, ἀλλὰ μόνον ὄνομα Χριστοῦ, καὶ Χριστιανῶν εἰς ὄνομα Αὐδίου καλεῖσθαι, συνιέσθαι τε καὶ ἀπαιτεῖσθαι σύνθημα ἀνθρωπίνης φύσεως. Eſt hoc vero horrendum Chriſtianorum commutare nomen, qui in ſancta eccleſia cenſentur, quæ ſola Chriſti & Chriſtianorum appellatione contenta adſcititium omne nomen reſpuit *Pro illo*, inquam, *nomine Audianos appellari*, coitiones inter ſe facere, ac teſſeram veri hominis nomine inſcriptam erigere.

Id. Hæreſ. LXIX. Arian. n. II p. 728. Ὡς ἐξηγεῖτο ἕκαστος ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐκκλησίᾳ, ἄλλος ἄλλο τι, καὶ ἄλλος ἄλλο, ἐκ τῆς προσκλήσεως καὶ ἐπαίνου δὲ τοῦ παρ' αὐτῶν, οἱ μὲν Κολλουθιανοὺς ἑαυτοὺς ὠνόμαζον, ἄλλοι δὲ Ἀρειανούς. Cum in ſua quisque eccleſia alius aliud interpretando proponeret, prout in vnumquemque fauore ac laudatione propenſiores erant, alii Colluthianos, Arianos alii ſeſe nominabant.

eiusque ſectatoribus loquens [c] narrat, quod formato ſchiſmate vetuſtum nomen eccleſiæ catholicæ repudiantes, vt ab aliis diſtinguerentur, ſeſe nominauerint *eccleſiam martyrum*; hoc quidem malo conſilio, vt omnes, qui ſuæ non eſſent ſectæ, criminarentur: eodem modo, quo *Ariani* ſe ipſi *Lucianiſtas* [d] & *Conlucianiſtas* appellitarunt, doctrinam *Luciani* martyris ſequi præ ſe ferentes.

Verumtamen eccleſia Chriſti nomen *Chriſtiani* conſtanter ſeruabat. Hoc nomen erat, quo de gloriabantur, vtpote quo ipſorum vnitas & relatio ad Chriſtum omnium optime exprimebatur. EVSEBIVS [e] hiſtoriam memorabilem narrat ex epiſtola quadam eccleſiæ *Lugdunenſis* & *Viennenſis* in Gallia de *Sancto* quodam, eccleſiæ *Viennenſis* diacono, qui in perſecutione ſub *Antonino* martyrii palmam accepit, quod tormentis ſubiectus & a magiſtratibus rogatus de nomine, ciuitate, conditione, ſeruusne eſſet, an liber, ad omnes quæſtiones reſponderit: *chriſtianus ſum. Hoc ſibi nomen, patriam, genus, omnia denique eſſe ſubinde profitebatur; neque aliam vocem ab eo gentiles, quicquid moliebantur, extorquere valuerunt.* CHRYSOSTOMVS [f] *Lucianum* martyrem eodem modo coram perſecutori-

[c] Epiph. Hær. LXVIII. Melet. n. III Ἐπίγραφον δὲ ἕκαστος ἐν τῇ ἰδίᾳ Ἐκκλησίᾳ, οἱ μὲν ἀπὸ τοῦ Πέτρου διαδεξάμενοι ἔχοντες τὰς οὔσας ἀρχαίας Ἐκκλησίας, ὅτι Ἐκκλησία καθολική. Οἱ δὲ ἀπὸ Μελετίου Ἐκκλησία Μαρτύρων. Suam quisque eccleſiam diuerſis nominibus inſcribebat. Nam Petri (Archiepiſcopi Alexandrini) ſucceſſores, penes quos veteres erant eccleſiæ, Catholicæ eccleſiæ titulum vſurpabant: Meletiani eccleſiam martyrum.

[d] Theodoret. Hiſt. Eccleſ. Lib. I. c. IV. ex Epiſtola Arii ad Euſebium: Ἐῤῥῶσθαί σε ἐν Κυρίῳ εὔχομαι, μεμνημένος τῶν θλίψεων ἡμῶν Συλλουκιανιστὰ ἀληθῶς Εὐσέβιε. Bene valere te cupio in Domino, memorem ærumnarum noſtrarum, *Collucianiſta* vere tui nominis Euſebi. Conf. Epiph. Hæreſ. LXIX. Arian. n. VII. vbi eadem verba habentur.

[e] Euſeb. Lib V. c. I p. 128. Πρὸς πάντα τὰ ἐπερωτώμενα ἀπεκρίνατο τῇ ῥωμαϊκῇ φωνῇ, Χριστιανός εἰμι. Τοῦτο καὶ ἀντὶ ὀνόματος, καὶ ἀντὶ πόλεως, καὶ ἀντὶ γένους, καὶ ἀντὶ παντὸς ἐπαλλήλως ὡμολόγει· ἄλλην δὲ φωνὴν οὐκ ἤκουσαν αὐτοῦ τὰ ἔθνη.

[f] Chryſoſtom. Hom. XLVI. in Lucian. Tom. I p. 602. (Tom. I. p. 532. edit. Francof. Tom. V. p 532. edit. Eton.) Ὁ δὲ πρὸς ἑκάστην πεῦσιν ἀπεκρίνατο, ὅτι Χριστιανός εἰμι μόνον, καὶ λέγοντος τοῦ δημίου, ποίας εἶ πατρίδος; Χριστιανός εἰμι φησί· τί ἔχεις ἐπιτήδευμα; Χριστιανός εἰμι· τίνας προγόνους; ὁ δὲ πρὸς πάντα ἔλεγε, ὅτι Χριστιανός εἰμι. Ille ad vnamquamque interrogationem tantum reſpondebat: *Chriſtianus ſum*: ac dicente tortore: Quanam ex patria ortus es? *Chriſtianus ſum*; ait: Quam artem profiteris? *Chriſtianus ſum*. Quibus parentibus natus es? Ille vero ad omnia dicebat: *Chriſtianus ſum*.

bus

bus ſuis ſe geſſiſſe narrat; & ſunt alia eiusdem generis exempla, ex quibus iudicari in procliui eſt, quam venerabile iis nomen Chriſtiani fuerit.

§. VII.

De nomine Catholici, *& eius antiquitate.*

Moleſtia, quam eis faceſſebant hæretici, cauſſa erat, quamobrem ſuperioribus aliud adhuc nomen adderent, nimirum *Catholici;* quod ipſis cognominis inſtar ſeu notæ characteriſticæ erat, qua ab omnibus hæreticis internoſcebantur ac diſtinguebantur, qui, quamuis ſectæ ſuæ nomen gererent, communi tamen Chriſtianorum nomine ſeſe interdum occultabant. Hoc intelligimus ex epiſtola PACIANI ad SEMPRONIANVM, hæreticum *Nouatianum*, qui rogatus cauſſam, cur Chriſtiani ipſi ſe nominarent *Catholicos*, reſpondit, fieri hoc ideo, vt ab hæreticis, nomen Chriſtianorum itidem vſurpantibus, ſeſe diſtinguerent. *Chriſtianus mihi nomen eſt*, inquiebat [g], *Catholicus cognomen: illud me nuncupat, iſtud oſtendit.* Hæretici religionem plerumque huic aut illi regioni vel peculiari hominum ſectæ alligabant, adeoque *Catholicos* ſe nominare nullo iure poterant; Eccleſia autem Chriſti dum appellabatur *catholica*, huius appellationis cauſſam ſatis idoneam habebat, quod (obſeruante OPTATO [h]) vniuerſalis erat & per totum terrarum orbem diffuſa. Et hoc ſenſu nomen hoc eiusdem, cuius ipſa eccleſia, antiquitatis eſt. Occurrit enim apud EVSEBIVM, [i] CLEMENTEM [k] ALEXANDRINVM & IGNATIVM, [l] qui hiſtoriam martyrii *Polycarpi* tradunt. Et tanto in pretio ipſis hoc nomen erat, vt neminem Chriſtianum reputarent, niſi de eccleſia Catholica ſe

[g] Pacian. Epiſt. I. ad Sempronianum.

[h] Optat. Lib. II. p. 46. Cum inde dicta ſit *catholica*, quod ſit rationalis & vbique diffuſa.

[i] Euſeb. Lib. IV. c. XV. Πάσαις ταῖς κατὰ πάντα τόπον τῆς ἁγίας καθολικῆς ἐκκλησίας παροικίαις, ἔλεος, εἰρήνη κ. τ. λ. Omnibus vbicumque terrarum ſanctæ & & *catholicæ* eccleſiæ populis miſericordia, pax &c.

[k] Clem. Alex. Strom lib. VII. p 765. (899. edit. Oxon) Κατά τε οὖν ὑπόστασιν, κατά τε ἐπίνοιαν, κατά τε ἀρχὴν, κατά τε ἐξοχὴν, μόνην εἶναί φαμεν τὴν ἀρχαίαν καὶ καθολικὴν ἐκκλησίαν, κ. τ. λ. Et eſſentia ergo & opinione & principio, & excellentia ſolam eſſe dicimus antiquam & *catholicam* eccleſiam, &c

(l) Ignat. Ep. ad Smyrn n VIII Ὅπου ἂν ᾖ Χριστὸς Ἰησοῦς, ἐκεῖ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία. Vbi fuerit Chriſtus Ieſus, ibi *catholica* eſt eccleſia.

Digitized by Google

eſſe profiteretur. Quemadmodum ex actis [m] martyrii *Pionii* videre eſt, qui a *Polemone* iudice rogatus, cuius eſſet eccleſiæ, reſpondit: *Catholicæ: Nulla enim eſt alia apud Chriſtum.*

§. VIII.

Quo ſenſu omnes Chriſtiani dicti ſint Eccleſiaſtici.

Porro heic notandum eſt, omnes in vniuerſum Chriſtianos non numquam nomine *Eccleſiaſticorum* appellatos eſſe. Quamquam enim hoc peculiare Clericorum, vtpote in eccleſia chriſtiana a Laicis diſtinctorum, nomen erat, tamen, vbi de Chriſtianis in genere ſermo erat, in oppoſitione *Iudæorum*, *Infidelium* & *Hæreticorum* omnes vocabantur *Eccleſiaſtici*, ſeu homines de eccleſia: quippe qui nec de *Iudæorum* ſynagoga, nec de *Gentilium* templis, nec de *Hæreticorum* conuenticulis eſſent, ſed eccleſiæ Chriſti membra exſiſterent. Quo ſenſu verba ἄνδρες ἐκκλησιαστικοὶ ab EVSEBIO [n] & CYRILLO [o] HIEROSOLYMITANO ſæpius vſurpata inuenias. Et VALESIVS [p] eadem apud ORIGENEM, EPIPHANIVM, HIERONYMVM aliosque obſeruauit.

§. IX.

Chriſtiana religio dicta Δόγμα *&* *Chriſtiani* οἱ τοῦ Δόγματος.

Nonnumquam etiam vocabulum Δόγμα abſolute poſitum religionem chriſtianam denotare reperitur; quemadmodum *Paulus* ipſe epiſtola ad Epheſios II, 15. eo, docentibus quidem

[m] Acta Pionii apud Baron an. CCLIV. n. IX.

(n) Euſeb. Lib. IV c. VII. Πλεῖστοι ἦν ἐκκλησιαστικῶν ἀνδρῶν κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τῆς ἀληθείας ὑπεραγωνιζομένων κ. τ. λ. Cum eodem tempore plurimi *eccleſiaſtici viri* patrocinium veritatis ſuſciperent, &c.

Id. Lib. V. c. XXVII. Πλεῖστα μὲν ἦν παρὰ πολλοῖς εἰσέτι νῦν τῶν τότε σώζεται παλαιῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἀνδρῶν ἐναρέτου σπουδῆς ὑπομνήματα. Porro veterum *eccleſiaſticorum virorum*, qui tunc temporis vixerunt, plurima adhuc ſeruantur apud multos laudabilis diligentiæ monumenta.

(o) Cyrill. Hieroſol Catech. XV. n. IV. (p. 208. edit. Oxon. CIↃ IↃCC III.) Ἀλλὰ ζητοῦμεν τῆς παρουσίας ἡμέτερον σημεῖον, ἐκκλησιαστικὸν ζητοῦμεν οἱ ἐκκλησιαστικοί. Sed quærimus aduentus tui ſignum noſtrum eccleſiaſticum nos *eccleſiaſtici*.

[p] Valeſ. Not. in Euſeb. lib. II. c XXV. p. 37. edit. Colon. Tribus modis dicitur *eccleſiaſticus*. Interdum enim accipitur pro Chriſtiano, & opponitur gentili. - - Interdum vero deſignat catholicum, & opponitur hæretico - - Denique interdum denotat eum, qui in clero eſt conſtitutus; & opponitur ſæculari ſeu laico.

CHRY-

CHRYSOSTOMO [*q*] & THEODORETO, [*r*] in eumdem ſenſum vſus eſt. Et ESTIVS [*ſ*] hanc communem huius loci expoſitionem apud omnes antiquos interpretes cum *græcos* tum *latinos* eſſe adfirmat. Hinc etiam Chriſtiani interdum *οἱ τοῦ Δόγματος*, *Dogmatici*, ſeu doctrinæ chriſtianæ homines nominati ſunt. Quemadmodum etiam in reſcripto *Aureliani* imperatoris contra *Paulum Samoſatenſem*, cuius apud EVSEBIVM [*t*] fit mentio, *Italici* epiſcopi & *Romani* Ἐπίσκοποι τοῦ δόγματος, Epiſcopi *dogmatici*, ſiue epiſcopi doctrinæ, h. e. chriſtianæ doctrinæ, appellantur.

§. X.

Chriſtiani ab gentilibus etiam vocati Iudæi.

Gentiles etiam *Iudæorum* & *Chriſtianorum* nomen inter ſe ſe confundere ſoliti ſunt: vnde in eorum ſcriptis nomen *Iudæorum* Chriſtianis ſæpius ex errore datum legitur. Ita DIO in vita *Domitiani* [*u*] loquens de *Acilio Glabrione*, conſularis digni-

(*q*) Chryſoſtom. in Epheſ. c. II, 15. Hom. V. p. 900 (edit. Francof.) Ἢ τὴν πίστιν οὕτω φησί, δόγμα αὐτὴν καλῶν, ἢ κ. τ. λ. Aut fidem dicit, ipſam vocans *decretum* (*dogma*) aut &c.

(*r*) Theodor. Comm. in Epheſ. II, 15. Tom. III. p. 301. (edit. Par.) Δόγματα δὲ τὴν εὐαγγελικὴν διδασκαλίαν ἐκάλεσεν. *Decreta* (*dogmata*) appellauit doctrinam Euangelicam.

[*ſ*] Eſt. Comm. in Eph. II, 4 *Edicta*, ſeu *decreta*, ſeu *dogmata* hoc loco tam græci quam latini commentatores magno conſenſu interpretantur præcepta noui teſtamenti, quæ ſunt de fide, caritate & moribus, quæ nimirum Chriſtus in Euangelio tradidit.

(*t*) Euſeb. Lib. VII. c. XXX. Βασιλεὺς ἐντευχθεὶς Αὐρηλιανὸς αἰσιώτατα περὶ τοῦ πρακτέου διείληφε· Τούτοις νεῖμαι προστάττων τὸν οἶκον, οἷς ἂν οἱ κατὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Ῥωμαίων πόλιν ἐπίσκοποι τοῦ δόγματος ἐπιστέλλοιεν. Interpellatus imperator Aurelianus rectiſſime hoc negotium diiudicauit, iis domum tradi præcipiens, quibus Italici Chriſtianæ *religionis* (*dogmatis*) antiſtites & Romanus Epiſcopus ſcriberent.

(*u*) Dio in Domit. Κἀν τῷ αὐτῷ ἔτει ἄλλους τε πολλοὺς καὶ τὸν Φλάβιον Κλήμεντα ὑπατεύοντα, καίπερ ἀνεψιὸν ὄντα, καὶ γυναῖκα καὶ αὐτὴν συγγενῆ ἑαυτοῦ Φλαβίαν Δομιτίλλαν ἔχοντα, κατέσφαξεν ὁ Δομιτιανός. Ἐπηνέχθη δὲ ἀμφοῖν ἔγκλημα ἀθεότητος ὑφ᾽ ἧς καὶ ἄλλοι εἰς τὰ τῶν Ἰουδαίων ἤθη ἐξοκέλλοντες πολλοὶ κατεδικάσθησαν. -- Τὸν δὲ δὴ Γλαβρίωνα τὸν μετὰ τοῦ Τραϊανοῦ ἄρξαντα, κατηγορηθέντα τά τε ἄλλα, καὶ οἷα οἱ πολλοί, καὶ ὅτι καὶ θηρίοις ἐμάχετο, ἀπέκτεινεν. Eodem anno *Domitianus* cum alios multos, tum vero *Fabium Clementem* conſulem (etſi patruelis eius erat, ac *Flauiam Domitillam*, & ipſam *Domitiani* conſanguineam vxorem habebat) morte adfecit, illato ambobus crimine impietatis. Cuius rei

tatis

tatis viro, cum atheiſmi dicit incuſatum & ad ſupplicium raptum ideo, quod ad *Iudaeorum* religionem tranſierit: quod BARONIO [w] aliisque obſeruantibus, de religione chriſtiana, cuius cauſſa mortem ſubiit, intelligi debet. Et cum SVETONIVS [x] *Claudium Iudaeos* inpulſore *Chreſto* adſidue tumultuantes *Roma* expuliſſe ſcribit, omnes omnino eruditi [y] nomine *Iudaeorum* Chriſtianos etiam intelligi, ſtatuunt. Similiter, cum SPARTIANVS [z] *Caracallae* colluſorem religionis *iudaicae* fuiſſe dicit, ſine vllo dubio chriſtianam intelligit: propterea quod, commemorante TERTVLLIANO, [a] ipſe *Caracalla* a chriſtiano homine educatus fuit.

§. XI.

Chriſtus ab Ethnicis plerumque vocatus Chreſtus, *& Chriſtiani* Chreſtiani.

Gentiles alium errorem in pronuntiatione nominis Seruatoris noſtri admittebant, quem vniuerſi *Chreſtum* loco *Chriſtum*, illiusque diſciplinam ſectantes *Chreſtianos*, loco *Chriſtianos*, appellitabant. Id quod obſeruatum fuit a IVSTINO MARTYRE, [b] TERTVLLIANO, [c] LACTANTIO [d] & quibusdam aliis; qui iſtum eis errorem commonſtrarunt, etiamſi hac de re cum illis litigare haud ſuſtinerent, quod vtrumque

cauſſa multi, qui in mores *Iudaeorum* tranſierant, damnati ſunt. - - *Glabrionem* quoque, qui cum *Traiano* magiſtratum geſſerat, accuſatum praeter caetera ſuperioris criminis, & quod cum beſtiis pugnauiſſet, interfici iuſſit.

(w) Baron. ann. XCIV n. 1. Quod ſpectat ad *Glabrionem*; ſcribit DIO cum nonnullis aliis, illato crimine ἀθεότητος, quod ad *Iudaeorum* mores tranſiſſet (ſic enim, vt ſaepius dictum eſt, quod ex *Iudaeis* deſcenderent Chriſtiani, Ethnici appellabant) &c.

(x) Sueton. Claud. c. XXVI.

(y) Hotting Hiſtor. Eccleſ. Tom. I, p. 37. Basnagii Exerc. in Baron. p. 139. Selden, de Synedr. lib. I. c. VIII. vbi citantur *Lipſius*, *Petauius* & plures alii.

(z) Spartian in Caracall. I. Cum colluſorem ſuum puerum ob *iudaicam religionem* grauius verberatum audiſſet &c.

(a) Tertull. ad Scap. c. IV. Lacte Chriſtiano educatus.

(b) Iuſtin. Martyr Apol II. p 54. (edit. Pariſ. MDCXXXVI.) Ὅσον τε ἐκ τοῦ κατηγορουμένου ἡμῶν ὀνόματος, χρηστότατοι ὑπάρχομεν. Et quantum ad nomen ipſum pertinet, quod criminis loco nobis obiicitur, optimi (*Chreſtotati*) certe ſumus.

(c) Tertullian. Apol. c. III.

(d) Lactant. lib. IV. c. VII. Exponenda huius nominis (Chriſti) ratio eſt propter ignorantium errorem; qui eum immutata littera *Chreſtum* ſolent dicere.

nomen

nomen bonæ eſſet ſignificationis: Chriſtus enim idem eſt ac *Hebræum* Meſſias, & hominem vel in ſacerdotem, vel in regem vnctum ſignificat; & *Chreſtus*, quod idem eſt ac *græcum* χρηςὸς, ſuauitatem & benignitatem denotat. Hinc TERTVLLIANVS, [e] rem nulla venia dignam eſſe, adfirmat, quod ſolius nominis cauſſa Chriſtianos vexent, quandoquidem vtrumque nomen innoxium eſſet & præclariſſimæ ſignificationis.

Id circo non in totum repudiarunt hoc nomen Chriſtiani, etiamſi illud ſibi ipſi non impoſuiſſent. Quemadmodum nec *Iudæos* ſe appellari recuſarunt, eo quidem ſenſu, quo Scriptura hac voce vtitur, vt nimirum Dei populum ab *ſynagoga Satanæ* diſtinguat: Apoc. II, 9. quamquam ad euitandam *Ebionitarum* & *Nazarenorum* aſtutiam, qui legem Moſis cum doctrina euangelii commixtum ibant, hoc nomen declinare, & nomen Chriſtianorum retinere ſtuduerunt.

LIBRI PRIMI CAPVT SECVNDVM

DE CONTVMELIOSIS NOMINIBVS, QVIBVS IVDAEI, INFIDELES ET HAERETICI CHRISTIANOS APPELLARVNT.

§. I.

Chriſtiani a Iudæis & Gentilibus Nazareni *vocati.*

PRæter ea nomina, de quibus iam diximus, fuerunt non nulla alia, Chriſtianis ab aduerſariis eorum maledice & contumelioſe data, quorum heic facere mentionem non abs re fuerit. Primum eorum erat *Nazareni*, nomen probroſum a *Iudæis* illis impoſitum, a quibus vocabantur *ſecta Nazarenorum*, Act. XXIV, 5. Fuerunt quidem certi hæretici, ipſi ſe appellantes Ναζαραίȣς, *Iudæis*, teſte EPIPHANIO, [f] maximopere inuiſi,

(e) Tertull. l. c. Chriſtianus, quantum interpretatio eſt, de Vnctione deducitur. Sed & cum perperam *Chreſtianus* pronuntiatur a vobis (nam nec nominis certa eſt notitia penes vos) de ſuauitate vel benignitate compoſitum eſt. Oditur ergo in hominibus innocuis etiam nomen innocuum.

(f) Epiph. Hær. XXIX. n. IX. Ου μόνον γὰρ οἱ τῶν Ιȣδαίων παῖδας πρὸς τȣτȣς κίνȣντας μῖσος, ἀλλὰ ἀνιστάμενοι ἕωθεν καὶ μέσης ἡμέρας, καὶ περὶ τὴν ἑσπέραν, τρὶς

quod

quod eſſent genus quoddam *Iudaeorum* apoſtatarum, qui circumciſionem & ritus Moſaicos obſeruabant, chriſtianam ſimul religionem profitentes. Et hinc, inquit ille, eſt, quod ter per ſingulos dies, mane, circa meridiem & ad veſperam ad preces in ſynagoga congregati eos anathemate perculſos diris deuoverint, hac amariſſima exſecrationis vtentes formula : *ὅτι ἐπικαλαράσαι ὁ Θεὸς τὺς Ναζωραίυς, Nazaraeos Deus exſecretur !* At vero ex ſententia HIERONYMI (*g*) hoc ad omnes ſpectauit Chriſtianos, quibus ita ſub *Nazarenorum* nomine imprecati ſunt. Atque hoc quidem maxime videtur probabile, quandoquidem HIERONYMO (*h*) & ipſo EPIPHANIO (*i*) tradentibus, *Iudaei* Chriſtianos vniuerſos appellarunt *Nazarenos.* Gentiles quoque hunc conuitiandi morem a Iudaeis adſumſerunt, quemadmodum illud de *Datiano* praetore apud PRVDENTIVM (*k*) conſtat, vbi Chriſtianos adlocutus nominat *Nazarenos.* Sunt, qui exiſtimant, (*l*) Chriſtianos primum quidem libenter ſibi hoc nomen tribuiſſe, in conuitiis id minime ponentes, eo vsque dum ſecta *Nazarenorum* erupiſſet, atque tunc huius haereſeos dete-

τῆς ἡμέρας ὅτι εὐχὰς ἐπιτελῦσι ἐν ταῖς αὐτῶν συναγωγαῖς, ἐπαρῶνται αὐτοῖς, καὶ ἀναθεματίζυσι φάσκοντες, ὅτι ἐπικαταράσαι ὁ Θεὸς τὺς Ναζωραίυς.

(*g*) Hieron. Comment. in Eſa XLIX. Tom. V. p. 178. (p. 151. edit. Francof.) Ipſe (Chriſtus) bonus paſtor poſuit animam pro ouibus ſuis ; & contemſit eam : qui abominationi eſt genti *Iudaeorum : cui* ter per ſingulos dies nomine Nazarenorum *maledicunt* in ſynagogis ſuis.

(*h*) Id de Loc. Hebr. Tom III. p. 188. b. Nos apud veteres quaſi opprobrio *Nazaraei* dicebamur, quos nunc Chriſtianos vocant.

(*i*) Epiph. l. c. n. I. Πάντες δὲ Χριςιανοὶ Ναζωραῖοι τότε ἐκαλῦντο. Chriſtiani tunc omnes *Nazaraei* vocabantur.

(*k*) Prudent. περὶ ςεφανῶν Carm. V. de S. Vincentio, v. 25. 26. p. 139. Edit. Cellar.

Vos *Nazareni* adſiſtite,
Rudemque ritum ſpernite.

Id. Hymn. X. de Roman. Martyre v. 41. ſeq. Edit. Cell. p. 184.

Praefectus iſtis imminens negotiis
Aſclepiades, ire mandat milites
Eccleſiaſten vſque de ſacrariis
Raptare plebem, mancipandam vinculis,
Ni diſciplinam *Nazarenam* reſpuat.

(*l*) Iun. Parall. lib. I. c. VIII. Quod impium dogma *quum* Antiochiae primum inualuerit, fortaſſe occaſionem Antiochenae eccleſiae dedit, vt viri boni ſe non amplius *Nazaraeos* aut *Nazarenos*, ſed Chriſtianos potius appellarent. Act. XI, 26. Vid. etiam Goodw. Moſes & Aaron lib. I. c. VIII.

ſtandae

Digitized by Google

ſtandæ cauſſa eo abſtinuiſſe, & ſe ipſos vocaſſe *Chriſtianos*, Act. XI, 26. An vero hoc exactis regulis chronologicis convenienter ſtatuatur, id quidem aliis peritioribus diiudicandum relinquo.

§. II.
Et Galilæi.

Aliud nomen contumelioſum erat *Galilai*, *Iuliano*, de *Chriſto* vel Chriſtianis loquenti familiare. Ita in colloquio cum *Mari*, epiſcopo ſene & cæco, cuius meminit SOZOMENVS, (*m*) ei illudens dixiſſe fertur: *Numquam profecto* Galilæus *Deus tuus te ſanabit*. Et iterum in epiſtola (*n*) ad *Arſatium*, pontificem maximum *Galatia*: *Turpe fuerit, ex Iudais quidem neminem mendicare: impios vero* Galilæos *prater ſuos pauperes*, *etiam noſtros alere*. Idem illud obſeruari poteſt apud SOCRATEM, (*o*) THEODORETVM, (*p*) CHRYSOSTOMVM (*q*) & GREGORIVM NAZIANZENVM, (*r*) qui addit, non modo eum ipſum Chriſtianos *Galilaos* appellaſſe, ſed legem tuliſſe etiam, vt ne quis alio eos nomine appellaret; quod hoc modo nomen Chriſtianorum abolitum iri exiſtimauerit.

(*m*) Sozom. Lib. V. c. IV. Οὐ δὲ ὁ γαλιλαῖός σου Θεὸς θεραπεύσει σε.

(*n*) Apud Sozom. Lib. V. c. XVI. Αἰσχρὸν γὰρ εἰ τῶν μὲν Ἰουδαίων οὐδεὶς μεταιτεῖ, τρέφουσι δὲ οἱ δυσσεβεῖς γαλιλαῖοι πρὸς τοῖς ἑαυτῶν, καὶ τοὺς ἡμετέρους

(*o*) Socrat. lib. III. c. XII. Γαλιλαῖον εἰώθει ὁ Ἰουλιανὸς καλεῖν τὸν Χριστὸν, καὶ τοὺς Χριστιανοὺς γαλιλαίους. *Iulianus* Chriſtum *Galilaeum*, & Chriſtianos *Galilaos* appellare conſueuerat.

(*p*) Theodor. lib. III. c. IV. Ἀπηγόρευσε τῶν γαλιλαίων τοὺς παῖδας, οὕτω γὰρ Σωτῆρος ἡμῶν θιασώτας ὠνόμαζε, ποιητικῶν καὶ ῥητορικῶν καὶ φιλοσόφων μεταλαγχάνειν λόγων. Vetuit, (Iulianus) ne *Galilai* (ſic enim Seruatoris noſtri ſectatores appellabant) poeticis, rhetoricis vel philoſophicis ſtudiis operam darent.
Id. ibid. c. XXI. Νενίκηκας Γαλιλαῖε, Viciſti, *Galilae*.

(*q*) Chryſoſt. Hom. LXIII. Tom. V. p. 439. Edit. Eton. (Tom. I. Francof. p. 640) Καὶ οὐδὲ ἐνταῦθα τῆς μανίας ἵστατο, ἀλλ' ὅλον μέλλειν ἀναρπάσασθαι τῆς οἰκουμένης τὸ τῶν Γαλιλαίων ἔθνος ἐπηγγέλλετο, καὶ γὰρ οὕτως ἡμᾶς εἰώθει καλεῖν. Neque vero huc vſque tantum progreſſus eſt eius furor, ſed ex orbe terrarum exterminaturum ſe *Galilaeorum* nationem pollicebatur: ſic enim nos appellare ſolitus erat.

(*r*) Gregor. Nazianz. Orat. III. p. 81. (Edit. Pariſ.) - - Καινοτομεῖ περὶ τὴν προσηγορίαν, Γαλιλαίους ἀντὶ χριστιανῶν ὀνομάσας τε καὶ καλεῖσθαι νομοθετήσας. Nouandum nobis cognomentum cenſuit (Iulianus) *Galilaos* pro Chriſtianis nominans, atque vt ita vocaremur, publica lege decernens.

quod eſſent genus quoddam *Iudæorum* apoſtatarum, qui circumciſionem & ritus Moſaicos obſeruabant, chriſtianam ſimul religionem profitentes. Et hinc, inquit ille, eſt, quod ter per ſingulos dies, mane, circa meridiem & ad veſperam ad preces in ſynagoga congregati eos anathemate perculſos diris deuouerint, hac amariſſima exſecrationis vtentes formula: *ὅτι ἐπικαταράσαι ὁ Θεὸς τοὺς Ναζωραίους, Nazaræos Deus exſecretur!* At vero ex ſententia HIERONYMI (*g*) hoc ad omnes ſpectauit Chriſtianos, quibus ita ſub *Nazarenorum* nomine imprecati ſunt. Atque hoc quidem maxime videtur probabile, quandoquidem HIERONYMO (*h*) & ipſo EPIPHANIO (*i*) tradentibus, *Iudæi* Chriſtianos vniuerſos appellarunt *Nazarenos.* Gentiles quoque hunc conuitiandi morem a Iudæis adſumſerunt, quemadmodum illud de *Datiano* prætore apud PRVDENTIVM (*k*) conſtat, vbi Chriſtianos adlocutus nominat *Nazarenos.* Sunt, qui exiſtimant, (*l*) Chriſtianos primum quidem libenter ſibi hoc nomen tribuiſſe, in conuitiis id minime ponentes, eo vsque dum ſecta *Nazarenorum* erupiſſet, atque tunc huius hæreſeos dete-

τῆς ἡμέρας ὅτι εὐχὰς ἐπιτελοῦσι ἐν ταῖς αὐτῶν συναγωγαῖς, ἐπαρῶνται αὐτοῖς, καὶ ἀναθεματίζουσι φάσκοντες, ὅτι ἐπικαταράσαι ὁ Θεὸς τοὺς Ναζωραίους.

(*g*) Hieron. Comment. in Eſa XLIX. Tom. V. p. 178. (p. 151. edit. Francof.) Ipſe (Chriſtus) bonus paſtor poſuit animam pro ouibus ſuis; & contemſit eam: qui abominationi eſt genti *Iudæorum: cui* ter per ſingulos dies nomine Nazarenorum *maledicunt* in ſynagogis ſuis.

(*h*) Id de Loc. Hebr. Tom III. p. 188. b. Nos apud veteres quaſi opprobrio *Nazaræi* dicebamur, quos nunc Chriſtianos vocant.

(*i*) Epiph. l. c. n. I. *Πάντες δὲ Χριστιανοὶ Ναζωραῖοι τότε ἐκαλοῦντο.* Chriſtiani tunc omnes *Nazaræi* vocabantur.

(*k*) Prudent. *περὶ στεφανῶν* Carm. V. de S. Vincentio, v. 25. 26. p. 139. Edit. Cellar.

Vos *Nazareni* adſiſtite,
Rudemque ritum ſpernite.

Id. Hymn. X. de Roman. Martyre v. 41. ſeq. Edit. Cell. p. 184.

Præfectus iſtis imminens negotiis
Aſclepiades, ire mandat milites
Eccleſiaſten vſque de ſacrariis
Raptare plebem, mancipandam vinculis,
Ni diſciplinam *Nazarenam* reſpuat.

(*l*) Iun. Parall. lib. I. c. VIII. Quod impium dogma *quum* Antiochiæ primum inualuerit, fortaſſe occaſionem Antiochenæ eccleſiæ dedit, vt viri boni ſe non amplius *Nazaræos* aut *Nazarenos*, ſed Chriſtianos potius appellarent. Act. XI, 26. Vid. etiam Goodw. Moſes & Aaron lib. I. c. VIII.

ſtandæ

ſtandæ cauſſa eo abſtinuiſſe, & ſe ipſos vocaſſe *Chriſtianos*, Act. XI, 26. An vero hoc exactis regulis chronologicis convenienter ſtatuatur, id quidem aliis peritioribus diiudicandum relinquo.

§. II.
Et Galilæi.

Aliud nomen contumelioſum erat *Galilæi*, *Iuliano*, de *Chriſto* vel Chriſtianis loquenti familiare. Ita in colloquio cum *Mari*, epiſcopo ſene & cæco, cuius meminit SOZOMENVS, (*m*) ei illudens dixiſſe fertur: *Numquam profecto* Galilæus *Deus tuus te ſanabit.* Et iterum in epiſtola (*n*) ad *Arſatium*, pontificem maximum *Galatiæ*: *Turpe fuerit, ex Iudæis quidem neminem mendicare: impios vero* Galilæos *præter ſuos pauperes, etiam noſtros alere.* Idem illud obſeruari poteſt apud SOCRATEM, (*o*) THEODORETVM, (*p*) CHRYSOSTOMVM (*q*) & GREGORIVM NAZIANZENVM, (*r*) qui addit, non modo eum ipſum Chriſtianos *Galilæos* appellaſſe, ſed legem tuliſſe etiam, vt ne quis alio eos nomine appellaret; quod hoc modo nomen Chriſtianorum abolitum iri exiſtimauerit.

(*m*) Sozom. Lib. V. c. IV. Οὐ δὲ ὁ γαλιλαῖός σε Θεὸς θεραπεύσει σε.

(*n*) Apud Sozom. Lib. V. c. XVI. Αἰσχρὸν γὰρ εἰ τῶν μὲν Ἰουδαίων οὐδεὶς μεταιτεῖ, τρέφουσι δὲ οἱ δυσσεβεῖς γαλιλαῖοι πρὸς τοῖς ἑαυτῶν, καὶ τοὺς ἡμετέρους.

(*o*) Socrat. lib. III. c. XII. Γαλιλαῖον εἰώθει ὁ Ἰουλιανὸς καλεῖν τὸν Χριστὸν, καὶ τοὺς Χριστιανοὺς γαλιλαίους. *Iulianus* Chriſtum *Galilæum*, & Chriſtianos *Galilæos* appellare conſueuerat.

(*p*) Theodor. lib. III. c. IV. Ἀπηγόρευσε τῶν γαλιλαίων τοὺς παῖδας, οὕτω γὰρ Σωτῆρος ἡμῶν θιασώτας ὠνόμαζε, ποιητικῶν καὶ ῥητορικῶν καὶ φιλοσόφων μεταλαγχάνειν λόγων. Vetuit, (Iulianus) ne *Galilæi* (ſic enim Seruatoris noſtri ſectatores appellabant) poeticis, rhetoricis vel philoſophicis ſtudiis operam darent.
Id. ibid. c. XXI. Νενίκηκας Γαλιλαῖε, Viciſti, *Galilæe*.

(*q*) Chryſoſt. Hom. LXIII. Tom. V. p. 439. Edit. Eton. (Tom. I. Francof. p. 640) Καὶ οὐδὲ ἐνταῦθα τῆς μανίας ἵστατο, ἀλλ' ἐκ μέσης ἀναρπάσασθαι τῆς οἰκουμένης τὸ τῶν Γαλιλαίων ἔθνος ἐπηγγέλλετο, καὶ γὰρ οὕτως ἡμᾶς εἰώθει καλεῖν. Neque vero huc vſque tantum progreſſus eſt eius furor, ſed ex orbe terrarum exterminaturum ſe *Galilæorum* nationem pollicebatur: ſic enim nos appellare ſolitus erat.

(*r*) Gregor. Nazianz. Orat. III. p. 81. (Edit. Pariſ.) - - Καινοτομεῖ περὶ τὴν προσηγορίαν, Γαλιλαίους ἀντὶ χριστιανῶν ὀνομάσας τε καὶ καλεῖσθαι νομοθετήσας. Nouandum nobis cognomentum cenſuit (Iulianus) *Galilæos* pro Chriſtianis nominans, atque vt ita vocaremur, publica lege decernens.

§. III.

Item Athei.

Appellabant etiam eos *Atheos*, eorumque religionem *Atheiſmum* vel Impietatem, quod Gentilium deorum cultum deriderent & contemnerent. DIO (*s*) narrat *Acilium Glabrionem* ad necem datum eſſe *Atheiſmi* cauſſa, intelligens religionem chriſtianam. Et apologetæ Chriſtianorum ATHENAGORAS, (*t*) IVSTINVS MARTYR, (*u*) ARNOBIVS (*w*) & alii inter crimina hoc referunt, quæ gentiles ipſis plerumque adſignarunt. EVSEBIVS (*x*) hoc nomen tam peruulgatum fuiſſe dicit, vt magiſtratus perſecutores Chriſtianum quempiam ad religionis ſuæ deſertionem adacturi eum iuſſerint illam abiurare his inter alia verbis: Αἶρε τοὺς ἀθέους, *Tolle Atheos*, nimirum Chriſtianos.

§. IV.

Nec non Græci *&* Impoſtores.

Hiſce addiderunt nomen *Græci* & *Impoſtores*. Id quod ab HIERONYMO (*y*) adnotatum eſt, *Vbicumque*, inquiente, *viderint Chriſtianum, ſtatim illud de triuio* ὁ γραικὸς ἐπιθέτης, En *Græcum Impoſtorem*! Hic erat character, quo Seruatorem noſtrum ſignabant, ὁ πλάνος, *Impoſtor ille*. Et IVSTINVS (*z*) MARTYR

(*s*) Dio in Domit. vid. ſupra Cap. I §. X. not. (*u*) p. 13.

(*t*) Athenag. Legat. pro Chriſt. p. 4. Τρία ἐπιφημίζουσιν ἡμῖν ἐγκλήματα, ἀθεότητα, Θυέστεια δεῖπνα, Οἰδιποδείους μίξεις. Trium flagitiorum infamis rumor de nobis ſpargitur: *impietas, quæ Deos tollat*, epula *Thyeſtea*, & concubitus inceſti.

(*u*) Iuſtin. Mart. Apol. I. p. 47. Ὅς γε περὶ ἡμῶν ἃ μὴ ἐπίσταται, δημοσίᾳ καταμαρτυρεῖ, ὡς ἀθέων καὶ ἀσεβῶν Χριστιανῶν, qui publice de rebus, quas ignorat, videlicet quod Chriſtiani *Athei*, prorſusque *ſine Deo* & *impii* ſint, teſtatur.

[*w*] Arnob. Lib. I. ineunt. Exterminati ſunt Dii longe. - - Efficietur profecto rationum conſequentium copulatu, vt non *impii* nos magis, ſed illi ipſi reperiantur criminis iſtius rei, qui ſe numinum profitentur eſſe cultores, atque inueteratis religionibus deditos.

(*x*) Euſeb. lib. IV. c. XV. vbi Proconſul Polycarpum monens, vt Chriſtum abneget, inter alia dicit: Μετανόησον· εἰπόν, αἶρε τοὺς ἀθέους. Reſipiſce: dic, tolle *impios*.

(*y*) Hieron. Ep. X. ad Furiam.

(*z*) Iuſtin. Dial. c. Tryph. p. 335. Οὐ μόνον, οὐ μετενοήσατε, μαθόντες αὐτὸν ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν, ἀλλ' ἄνδρας χειροτονήσαντες ἐκλεκτοὺς εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπέμψατε, κηρύσσοντας ὅτι αἵρεσίς τις ἄθεος καὶ ἄνομος ἐγήγερται ἀπὸ Ἰησοῦ τινος Γαλιλαίου πλάνου κ. τ. λ. Cognito, illum ex mortuis reſurrexiſſe, tantum abeſt, vt poenitentiam egeritis, vt etiam eximiis delectis viris in omnem terrarum

adfir-

Digitized by Google

adfirmat, eos illud ita ad poſteros propagare conatos eſſe, miſſis ex vrbe *Hieroſolymorum* ad omnes vniuerſi orbis ſynagogas nuntiis ac emiſſariis, qui eos ſibi a certa quadam impia & nefaria ſecta, nuperrime a *Ieſu* quodam *Galilæo Impoſtore* excitata, cauere docerent. Inde LVCIANVS (a) occaſionem arripuit nominandi ipſum lingua ſacrilega ἀνεσκολοπισμένον σοφιστὴν, crucifixum *Sophiſtam*. CELSVS (b) etiam plerumque ipſum, ipſiusque diſcipulos γόητας, *Præſtigiatores* vocat. Sic ASCLEPIADES iudex Ethnicus apud PRVDENTIVM (c) *Sophiſtas* eos appellat; & VLPIANVS (d) lege quadam *Impoſtorum* nomine eos proſcribit.

Ratio, cur nomini *Græcorum* addiderint nomen *Impoſtorum*, fuit, (vt eruditi cuiusdam viri (e) coniectura eſt) quod multi

orbem eos miſeritis, qui renuntiarent, hæreſin & ſectam quamdam impiam & iniquam excitatam eſſe a Ieſu quodam Galilæo *plano & ſeductore* &c.

(a) Luc. Paregr. Tom. IV. Opp. p. 277. edit. Baſil. 8. Ἐπειδὰν ἅπαξ παραβάντες (οἱ Χριστιανοὶ) θεοὺς μὲν τοὺς ἑλληνικοὺς ἀπαρνήσωνται, τὸν δὲ ἀνεσκολοπισμένον ἐκεῖνον σοφιστὴν αὐτῶν προσκυνῶσι, καὶ κατὰ τοὺς ἐκείνου νόμους βιῶσι. Poſtea quam ſemel a nobis deſciuerunt, Græcorum deos conſtanter abnegant, ſolum autem crucifixum illum *impoſtorem* adorantes, ſecundum illius leges viuendi rationem inſtituunt.

(b) Celſ. ap. Orig. lib. I. p 20. Λεγέτω ὁ ἐπαγγελλόμενος εἰδέναι τὰ Χριστιανῶν καὶ Ἰουδαίων. Πῶς δὲ καὶ γοητεία παρὰ τοῖς παραδεξαμένοις τὸν Μωϋσέως νόμον ἐστὶν κ. τ. λ. Dicat iſte, qui nouit Chriſtianorum & Iudæorum omnia, quomodo *maleficæ artes* (*impoſturæ*) locum habent apud Moſis diſcipulos? &c.

Ibid. p. 55. Εἶτά φησι λοιδορούμενος τῷ Ἰησοῦ, ὅτι πάντως θεομισοῦς ἦν τινος καὶ μοχθηροῦ γόητος. Deinde conuitium Ieſu faciens dicit, res eius fuiſſe ſceleſti Deoque inuiſi *præſtigiatoris*.

(c) Prud. περὶ στεφάνων Carm. X. de Romano Mart. v. 404. p. 202. edit. Cellar.

Quis hos *Sophiſtas* error inuexit nouus,
Qui non colendos deos diſputent?

(d) Digeſt. lib. L. Tit. XIII. c. 1. Si incantauit, ſi imprecatus eſt, ſi (vt vulgari verbo *Impoſtorum* vtar) exorcizauit.

(e) Korthold. de Moribus Chriſtian. c. III. p. 22. 23. vbi citat locum ex epiſt. XIX. Hieron. ad Marcellam: *Si tunica non canduerit, ſtatim illud e triuio: Impoſtor & græcus eſt.* Item ex Epiſt. X. ad Furiam ſupra in textu (y) allegata. & addit: Quæ loca vt recte intelligantur, ſciendum Romanorum habitum proprie fuiſſe Togam ſicut Græcorum Pallium. - - Hinc Romani dicti ſunt *gens togata* - - Contra græci *Palliati* - - Quia proinde græcorum pallio etiam veſtiebatur Chriſtiani (quamquam non omnes ſed ſoli aſcetæ) hinc communi ſcommate audiebant *Græci*, & ab iniectione pallii, quod tunicæ ſuperimponebant, etiam ἐπιθῆται, hoc eſt (vt ita dixerim) *imponentes*. Id ſimpliciter accipiebat indoctum vulgus ob pallii ſuperimpoſitionem: cæterum litterati figuratum morſum intelligebant in vocabulo ἐπιθέτης, quo fieret ad im-

philoſophorum chriſtianorum veſte vſi ſunt *græca*, ſiue philoſophica, quæ erat *περιβόλαιον* ſeu *pallium*. Vnde *Græci* dicti ſunt *palliati*, quemadmodum *Romani togati* ſeu *gens togata*, a proprio eorum veſtitu, quæ erat *toga*. *Romani* igitur quodammodo offenſi, quod Chriſtianos viderent repudiata toga *Romana græcum* geſtare pallium, nomine iſthoc ſcurrili *Græcorum*, & *impoſtorum Græcorum* illudendi eos ac deridendi arripuerunt occaſionem. Liber TERTVLLIANI *de Pallio* ea fini ſcriptus eſt, vt virulentam ſtolidæ huius obiectionis malitiam commonſtret.

§. V.

Magi.

At enim vero Gentiles malitia ſua adhuc longius progrediebantur; & cum Seruator noſter eiusque ſectatores multa factitarent miracula, quæ ipſi maleficis artibus & magicæ diſciplinæ efficacitati adſcribebant, ideo generatim eos tamquam *Magos* infamabant, multitudinis furori hoc nomine eos exponentes. CELSVS (*f*) & alii Seruatorem noſtrum *in Aegypto* maleficis artibus operam dediſſe dictitabant: Et AVGVSTINVS (*g*) ait, Ethnicis generatim perſuaſum fuiſſe, ipſum nonnullos libros de Magia ſcripſiſſe, quos *Petro* & *Paulo* in diſcipulorum ſuorum vſum tradiderit. Hinc SVETONIVS (*h*) verbis partis ſuæ

poſtoris nomen apud Latinos faceta alluſio, hoc eſt, deceptoris & hominis ſanctitatem mentientis.

Baron. an. LVI. n. XI. Quod ait (Vlpianus) verbum exorcizare eſſe *impoſtorum*, haud dubium eſt ſugillare voluiſſe Chriſtianos.

(*f*) Origen. contra Celſ. lib. I. p. 30 φησὶν, *αὐτὸν σκότιον τραφέντα, μισθαρνήσαντα, εἰς Αἴγυπτον, δυνάμεών τινων πειραθέντα, ἐκεῖθεν ἐπανελθεῖν, Θεὸν δὲ ἐκείναις ταῖς δυνάμεις ἑαυτὸν ἀναγορεύοντα.* Ait, (Celſus) eum (Ieſum) clam educatum & in Aegypto mercede famulatum, peritum *mirificarum eius gentis artium*, inde reuerſum, quibus fretus pro Deo ſe haberi paſſus ſit.

Arnob. lib. I. p. 15. edit. Hamburg. CIↃ IↃCX. *Magus* fuit, clandeſtinis artibus omnia illa perfecit, Aegyptiorum ex adytis angelorum potentium nomina & *remotas* furatus eſt *diſciplinas*.

(*g*) Auguſt. de Conſenſu Euang. lib I. cap. IX. Ita vero iſti deſipiunt, vt in illis libris, quos eum ſcripſiſſe exiſtimant, dicant contineri eas *artes*, quibus eum putant illa feciſſe miracula &c. Cap. X. Quid? quod etiam diuino iudicio ſic errant quidam eorum, qui talia Chriſtum ſcripſiſſe vel credunt, vel credi volunt, vt eosdem libros ad Petrum & Paulum dicant tamquam epiſtolari titulo prænotatos.

(*h*) Sueton. Neron c. XVI. Adflicti ſuppliciis Chriſtiani, genus hominum ſuperſtitionis nouæ ac *maleficæ*.

vtens

Digitized by Google

vtens Chriſtianos vocat *genus hominum ſuperſtitionis malefica.* Quemadmodum *Aſclepiades* iudex apud PRVDENTIVM (*i*) *Romanum* martyrem *ſummum Magum* appellat. Et AMBROSIVS martyrium *Agnes* (*k*) deſcribens memorat, populum exclamaſſe, *Tolle magam! Tolle maleficam!* Nihil enim vulgatius fuit, quam omnes chriſtianos, in primis eos, qui miracula patrarent, (*l*) veneficos vocare & magos.

§. VI.

Noua ſuperſtitio.

Noua ſuperſtitio aliud nomen contumelioſum erat chriſtianæ inuſtum religioni. SVETONIVS (*m*) hoc ei adſignat, & PLINIVS ac TACITVS (*n*) probroſam addunt prauæ & ſtolidæ ſuperſtitionis appellationem. Quo nomine etiam *Nero*, poſteaquam Chriſtianos dira perſecutione vexaſſet, tropæis *Romæ* erectis de ea triumphauit, prouinciam a latronibus & iis, qui nouam generi humano ſuperſtitionem (*o*) obtruderent, ſe purgaſſe iactitans. Per quos ſine dubio chriſtianos intelligit, quorum religio in aliis eiusmodi inſcriptionibus Superſtitio dicitur. Id quod videre eſt in inſcriptione *Diocletiani*, quam BARONIVS ad annum CCCIV. ex OCCO exhibet: *Superſtitione Chriſtianorum vbique deleta* &c.

Non multum ab iſthoc nomine differt, quo PORPHYRIVS (*p*) & alii eam conuitiantur, vocando eam religionem barbaram, nouam & peregrinam. In Actis famoſorum martyrum *Lugdunenſium*, qui ſupplicio adfecti ſunt ſub *Antonino Pio*, gentiles hoc nomine eis cum irriſione inſultabant. Martyribus e-

(*i*) Prudent. περὶ στεφανῶν Hymn. X. de S. Romano v. 868. p. 221. edit. Cellar. Quo vsque tandem ſummus hic nobis *Magus* illudet.

(*k*) Ambroſ. Serm. XC in S. Agnen: Tolle *Magam!* Tolle *Maleficam!*

(*l*) Vid Korthold. de moribus Chriſtian. c. IV. tot.

(*m*) Sueton. Ne o c. XVI. vid. not. (*b*)

(*n*) Plin. lib. X. Epiſt. XCVII. Nihil aliud inueni, quam *ſuperſtitionem* prauam & immodicam. Tacit. Annal. XV. c. XLIV. Exitiabilis *ſuperſtitio.*

(*o*) Inſcript. Antiq. ad Calcem Sueton. Oxon. NERONI. CLAVD. CAIS. AVG. PONT. MAX. OB. PROVINC. LATRONIB. ET. HIS. QVI. NOVAM. GENERI HVM. SVPERSTITION. INCVLCAB. PVRGAT.

(*p*) Apud Euſeb. Hiſt Eccleſ. Lib. VI. c. XIX. Ὠριγένης δὲ ἕλλην ἐν ἕλλησι παιδευθεὶς λόγοις πρὸς τὸ βάρβαρον ἐξώκειλε τόλμημα. Origenes cum gentilis eſſet & gentilium innutritus diſciplinis, ad *barbaram* declinauit *audaciam.*

 nim

nim igne in cineres redactis, eorumque reliquiis in *Rhodanum* fluuium proiectis, hoc ideo dicebant ſe facere, vt de ſpe reſurrectionis eos deiicerent, cuius virtute humano generi nouam hanc & peregrinam religionem obtrudere (q) adlaborarent. *Videamus nunc*, inquiebant, *an ſint reſurrecturi, & vtrum adeſſe ipſis Deus ſuus, ac de manibus noſtris eripere valeat.*

§. VII.

Chriſtiani cur vocati Sibylliſtæ.

CELSVS eos *Sibylliſtas* (r) nominat, propterea, quod Chriſtiani in ſuis cum gentilibus diſputationibus non numquam ad SIBYLLARVM, propriarum eorum vatum auctoritatem prouocarent; quarum ſcripta tanto cum emolumento pro cauſſa Chriſtianorum & in gentilium detrimentum vrgere ſciebant, vt teſte IVSTINO (s) MARTYRE, præfecti *Romani* ſub mortis pœna non tantum illarum, ſed *Hyſtaſpis* etiam & prophetarum voluminum lectionem interdixerint.

§. VIII.

Biathanati.

Probroſe quoque eos Βιαθανάτυς, i. e. *ſui ipſorum interemtores* appellabant, ideo quod promte ſe ipſos ſupplicio ſiſterent, & alacriter violentam mortem, qua gentiles ipſos adficerent, ſubirent. Quam acciter mortem ambierint, non ex ipſis tantum Chriſtianorum ſcriptis, (t) ſed ex gentilium (u) etiam huc ſpectantibus teſtimoniis perſpicimus. LVCIANVS (w)

(q) Act. Mart. Lugd. apud Euſeb. lib. V. c. I. exeunte: Ξένην τινὰ καὶ καινὴν ἡμῖν εἰσάγυσι θρησκείαν, *nouam* quamdam & *peregrinam* nobis inuehunt *religionem.*

(r) Origen. contra Celſ. lib. V. p. 272 Εἶπε δέ τινας εἶναι καὶ Σιβυλλιςὰς τάχα παρακύσας τινῶν ἐγκαλύντων τοῖς οἰομένοις προφῆτιν γεγονέναι τὴν Σιβύλλαν, καὶ Σιβυλλιςὰς τὺς τοιύτυς καλεσάντων. Facit etiam mentionem neſcio quorum *Sibylliſtarum*; fortaſſe quod audierat a quibuſdam improbari eos, qui Sibyllam prophetidem exiſtimant, notarique *Sibylliſtarum* nomine.

(s) Iuſtin. Apol. II. p. 82. Κατ' ἐνέργειαν τῶν φαύλων δαιμόνων θάνατος ὡρίσθη κατὰ τῶν τὰς Ὑςάσπυ, ἢ Σιβύλλης ἢ τῶν προφητῶν βίβλυς ἀναγινωσκόντων. Opera & inſtinctu malorum dæmonum mortis ſupplicium aduerſus librorum Hyſtaſpis aut *Sibyllæ* aut *Prophetarum* lectores conſtitutum eſt.

(t) Vid. hos apud Pearſ. Vind. Ignat. Part. II. c. IX. p. 384.

(u) Arrius Antonin. apud Tertull. ad Scap. c IV. Tiberian. in Io. Malela Chronic.

(w) Lucian. de Mort. Peregr. Tom. IV. p. 277. (edit Biſil. 8.) Πεπείκασι αὐτὺς οἱ κακοδαίμονες τὸ μὲν ὅλον ἀθάνατοι ἔσεσθαι καὶ βιώσεσθαι τὸν ἀεὶ χρόνον, παρ' ὃ καὶ

ſcribit

ſcribit, multos mortem non tantum ſpreuiſſe, ſed ſponte ſua ad eam ſubeundam ſeſe obtuliſſe, quod ſibi perſuaſerint, fore, vt immortales euadant & æternam vitam conſequantur. Hoc quidem ſtoliditatem interpretatur, eamque ob cauſſam eos vocat Κακοδαίμονας, *miſeros* & *ærumnoſos*, vitam ſuam profundentes. Quo ſenſu etiam PORPHYRIVS (*x*) chriſtianam religionem Βάρβαρον τόλμημα, *barbaram audaciam* nuncupat. Quemadmodum ARRIVS ANTONINVS (*y*) eos, qui illam profitebantur, δειλοὺς, *ſtupidos* nominat, quod mori adeo cuperent; Et pagano apud MINVCIVM (*z*) *homines deplorata inlicita ac deſperata factionis* audiunt. Id quod cum appellatione *Biothanati* ſiue *Biaothanati*, ex ſententia BARONII [*a*] congruit. Quamquam vocabulum illud non eos tantum ſignificat, qui ipſi ſe interfecerunt, verum (vt doctus quidam criticus [*b*] notat) homines *quaſi viuos-mortuos, qui per mortem ad immortalitatem ſe peruenturos credunt.* Quo ſenſu ethnici fortaſſis ſimiliter adhibuerunt, vt chriſtianam doctrinam de reſurrectione deriderent; quippe qua omnem eorum animi fiduciam & inuictam fortitudinem fundatam eſſe facile intelligebant. Ita enim idem ethnicus apud MINVCIVM FELICEM ſimul magnanimitatem & fidem eorum illudere conabatur. *Proh! mira ſtultitia & incredibilis audacia*, inquiebat, *ſpernunt tormenta præſentia, dum incerta metuunt & futura: & dum mori poſt mortem timent, interim mori non timent: Ita illis pauor & fallax ſpes ſolatio rediuiuo blanditur.* Hæc itaque inter alias cauſſa fuit, quamobrem eos vocarint Βιοθανάτους, quæ vox in quibuſdam veterum martyrum actis expreſſe occurrit. Ex Martyrologico BEDAE obſeruat

καταφρονοῦσι τοῦ θανάτου καὶ ἑκόντες αὑτοὺς ἐπιδιδόασιν οἱ πολλοί. Haud dubitanter ſibi perſuaſerunt infelices illi, ſe omnino immortalitate fruituros, perpetuoque victuros eſſe. Quamobrem & mortem magno contemnunt animo, ac non pauci ſua ſponte ſemet occidendos offerunt.

(*x*) Porphyr. ap Euſeb H E lib. VI. c. XIX. Vid. not. (*p*)

(*y*) Tertull ibid.

(*z*) Minuc. Octav. c. VIII. p. 26. (Edit. Cellar. Hal.) Quid homines, homines, inquam, *deplorata*, inlicitæ ac *deſperatæ factionis* graſſari in Deos, non ingemiſcendum eſt?

[*a*] Baron. an. CXXXVIII. num. V. Vox græca in latinitatem tranſiit, a *βιαίῳ θανάτῳ*, i. e. violenta morte.

[*b*] Suicer. Theſaur. Eccleſ. Tom. I. p. 690.

BARO-

BARONIVS, [c] quod, vbi ſeptem *Symphoroſæ* filii, *Hadriano* imperante, ſupplicio adfecti fuerunt, ipſorum corpora in vnam foueam iunctim proiecta ſint, cuius loci nomen pontifices templorum inde vocauerint, *ad ſeptem Biothanatos.*

§. IX.

Parabolarii *&* Deſperati.

Eamdem ob cauſſam *Parabolarii* & *Deſperati* appellati ſunt. *Parobolarii* ſiue *Parabolani* apud *Romanos* fuerunt proiectæ audaciæ homines, qui ſtipendii cauſſa in amphitheatro cum beſtiis certarunt, vnde etiam *Beſtiarii* & *Confectores* dicti. Iam vero quum eadem ratione pro vita ſua pugnare cogerentur Chriſtiani, & id quidem facere, quam religioni ſuæ renuntiare mallent, nomen *Parabolorum* & *Parabolanorum* ſortiebantur: quo etiamſi ipſos tamquam conuitio illuderent, Chriſtiani tamen id non detrectabant, quod eſſet ex conuenientiſſimis characteribus, quibus eos gentiles vmquam ſignarunt. Ideo etiam ſibi non numquam hoc nomen ipſi dabant, alludentes ad *Romanos* iſtos *Parabolos*. Vti in actis *Abdonis* (*) & *Sennes* tempore *Valeriani* martyrum, qui in amphitheatro poſiti, vt ab beſtiis deglutirentur, *vt audaciſſimi parobolani* inuaſiſſe dicuntur, quod vitam ſuam pro religione profunderent. Alterum autem nomen *deſperatorum* tamquam calumniam reiiciebant, in aduerſarios ſuos illud retorquentes, quippe quibus maiori iure illud conueniret. *Qui*, inquit LACTANTIVS [d], *magni æſtimauerint fidem, cultoresque ſe Dei non abnegauerint, in eos totius carnificinæ ſuæ viribus, veluti ſanguinem ſitiant, incumbunt, & DESPERATOS vocant, quia corpori ſuo minime parcunt, quaſi quidquam deſperatius eſſe poſſit, quam torquere ac dilaniare eum, quem ſcias eſſe innocentem.*

§. X.

Sarmentitii *&* Semaxii.

Alius cuiuſdam nominis, quod occaſione cruciatuum, quos pertulere, adepti ſint, meminit TERTVLLIANVS. Martyres videlicet, quos viuos cremabant, ad ſtipitem ſeu palum ſex circi-

[c] Baron. an. CXXXVIII. n. V.

[*] Acta Abdon. & Sennes apud Suicerum.

[d] Lact. Inſtit. Lib. V. c. IX.

ter pedes

ter pedes longum reuinciebantur, quem *Romani* vocabant *Semaxin*; deinde tenuium lignorum faſciculis, quos *ſarmenta* nuncupabant, circumdabantur vel operiebantur. Ab hoc ſupplicii genere Pagani, omnia ad deriſionem conuertentes, Chriſtianos quosuis *Sarmentitios* & *Semaxios* [*e*] ignominioſe appellitabant.

§. XI.
Lucifuga Natio.

Paganus ille apud MINVCIVM [*f*] eos amat appellare *latebroſam & lucifugam nationem*, h. e. homines, in angulis & tenebris garrulos. Ratio huius ſcurrilis denominationis vnica erat, quod ad deuitandum perſecutorum ſuorum furorem conuentus ſuos religioſos noctu agere neceſſe habebant. Id quod ipſe CELSVS, [*g*] ad imponenda iis dura & odioſa nomina ſatis alioqui propenſus, fatetur.

§. XII.
Plautina proſapia & Piſtores.

Idem ille Gentilis apud MINVCIVM adhuc aliud ignominioſum nomen eis adſignat, cuius ſenſum non adeo facile eſt hariolari. Vocat eos [*h*] *Homines Plautinæ proſapiæ.* RIGALTIVS [*i*] illud deriſionem paupertatis & ſimplicitatis Chriſtianorum interpretatur, quos Gentiles communiter vt pauperum & rudium opificum, piſtorum, ſartorum & ſimilium gregem repræſentabant; homines eiusdem, cuius PLAVTVS, conditionis, qui, vt HIERONYMVS [*k*] obſeruatur, adeo pauper fuit, vt tempore quodam famis ad molas manuarias piſtori ſe locare coactus ſit, vbi nactus ſubinde laboris ſui interuallum tres ſcripſerit fabulas.

[*e*] Tertull. Apol cap. L. Licet nunc *Sarmentitios* & *Semaxios* appelletis, quia ad ſtipitem dimidii axis reuincti, ſarmentorum ambitu exurimur.

[*f*] Minuc. Octav. c. VIII, p. 26. *Latebroſa & lucifuga natio* in publicum muta, in angulis garrula.

[*g*] Origen. contra Celſ. Lib I. p. 5. Μετὰ ταῦτα περὶ τοῦ κρύφα Χριστιανοὺς τὰ ἀρέσκοντα ἑαυτοῖς ποιεῖν καὶ διδάσκειν εἰπὼν, καὶ ὅτι οὐ μάτην τοῦτο ποιοῦσι, ἅτε διωθούμενοι τὴν ἐπηρτημένην αὐτοῖς δίκην τοῦ θανάτου κ. τ. λ. Poſthæc cum dixiſſet Chriſtianos clam, quidquid ipſis libet, vel facere vel docere, idque non ſine cauſſa, nimirum *vt capitalem ſibi intentatam pœnam depellerent* &c.

[*h*] Minuc. Fel. Octau. c. XIV. p. 42. edit. Cellar. Hall.

[*i*] Rigalt. in h. loc.

[*k*] Hieron. Chronic. an. I. Olymp. p. 145.

Tale genus hominum, dicit CAECILIVS, eſſe Chriſtianos; ideoque cum OCTAVIO colloquens inter alia ſic fatur : *Quid ad hæc audet Octauius homo Plautinæ proſapiæ, vt piſtorum præcipuus, ita poſtremus philoſophorum* ? Eadem illa criminatio apud CELSVM frequens eſt. *Videre licet*, inquit, [*l*] *lanifices, ſutores, fullones in ſuis ædibus, & illitteratiſſimum quemque & ruſticiſſimum coram ſenioribus & prudentioribus patribusfamilias nihil audere proloqui : vbi vero ſeorſum nacti fuerint pueros eorum & mulierculas imperitas, mira quædam diſſerere.* Et alio loco ait : [*m*] *Præcepta ſunt eorum : Nemo accedat eruditus, nemo ſapiens, nemo prudens, (hæc enim mala apud nos exiſtimantur) ſed ſi quis eſt indoctus, inſipiens, infans, fidenter veniat. Hos enim Deo ſuo dignos verbis ipſis confeſſi aperte declarant, ſolos ſtolidos & ignobiles & ſenſu carentes, mancipia, mulierculas, puerulos inducere ſe velle ac poſſe.*

§. XIII.

Quibus nominibus ignominioſis hæretici Chriſtianos Orthodoxos onerauerint.

Non Gentiles modo, ſed vt plurimum etiam peruerſæ quædam inter ipſos Chriſtianos ſectæ ignominioſa eis dedere nomina. *Nouatiani* ſectatores vocarunt eos *Cornelianos*, [*o*] quod ſacrum euchariſtiæ ſacramentum a *Cornelio* Epiſcopo *Romano* libentius, quam a *Nouatiano*, illius aduerſario, ſumerent. Nominarunt etiam ipſos *Apoſtatas*, *Capitolinos*, *Synedrianos*, eo

[*l*] Orig. contra Celſ. Lib. III. p. 144 Ὁρῶμεν δὲ κατὰ τὰς ἰδίας οἰκίας ἐριουργοὺς καὶ σκυτοτόμους καὶ κναφεῖς καὶ τοὺς ἀπαιδευτοτάτους τε καὶ ἀγροικοτάτους, ἐναντίον μὲν τῶν πρεσβυτέρων καὶ φρονιμωτέρων δεσποτῶν οὐδὲν φθέγγεσθαι τολμῶντας. Ἐπειδὰν δὲ τῶν παίδων ἰδίᾳ λάβωνται καὶ γυναικῶν τινῶν σὺν αὐτοῖς ἀνοήτων θαυμασιώτατα διεξιόντας.

[*m*] Ibid. p. 137. Τοιαῦτα ὑπ᾽ αὐτῶν προστάττεσθαι· μηδεὶς προσίτω πεπαιδευμένος, μηδεὶς σοφὸς, μηδεὶς φρόνιμος. (κακὰ γὰρ ταῦτα νομίζεται παρ᾽ ἡμῖν) ἀλλ᾽ εἴ τις ἀμαθὴς, εἴ τις ἀνόητος, εἴ τις νήπιος, θαῤῥῶν ἱκέτω. Τούτους γὰρ ἀξίους τοῦ σφετέρου Θεοῦ αὐτόθεν ὁμολογοῦντες, δῆλοί εἰσιν, ὅτι μόνους τοὺς ἠλιθίους καὶ ἀγεννεῖς καὶ ἀναισθήτους καὶ ἀνδράποδα, καὶ γύναια καὶ παιδάρια, πείθειν ἐθέλουσί τε καὶ δύνανται.

[*o*] Eulog. ap. Photium Cod CCLXXX. pag. 1622. (Edit. Rothomag) Καθαροὺς μὲν τοὺς, ὅσοι αὐτῷ ἐπλήρουν τὸ κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἀνομάτως σύνταγμα. Κορνηλιανοὺς δὲ τοὺς τὴν αὐτοῦ βδελυξαμένους φιλαρχίαν, καὶ κατὰ τῶν μετανοούντων ἀπόνοιαν. Puros nominauit eos (*Nouatus*,) qui ſecum agmen contra Eccleſiam facerent: *Cornelianos* vero, qui eius ambitionem & dementiam contra pœnitentes deteſtarentur.

quod

quod [*p*] lapſos & eos, qui in *Capitolium Romanum* ſacrificatum iuerant, ſi ſincere reſipiſcerent, in communionem ſuam recipiendos eſſe in ſynodis ſuis chriſtiana ducti caritate decreuerant. *Neſtoriani* [*q*] Orthodoxos *Cyrillianos*, *Ariani* [*r*] autem *Euſtathianos* & *Paulinianos* ab *Euſtathio* & *Paulino* Epiſcopis *Antiochenis* nominabant; item *Homouſianos*, quod vocabulum ὁμοούσιος adhibebant, quo Filius Dei eiusdem cum Patre eſſentiæ eſſe declarabatur. *Operis Imperfecti in S. Matthaeum* Auctor ſub nomine CHRYSOSTOMI [*s*] expreſſis verbis eos vocat *hareſin Homouſianorum.* Et SERAPION *in Conflictu* cum ARNOBIO [*t*] ſimiliter eos appellat *Homouſianates*, quod in exemplari typis excuſo corrupte legitur *Homuntionates*, quod nomen *Neſtorianis* datum fuit.

§. XIV.
Chriſtiani vocati Pſychici *a* Montaniſtis.

Cataphrygiani ſiue *Montaniſtæ* orthodoxos vocarunt ψυχικὺς, *Carnales*; propterea quod prophetias & ſic creditas inſpirationes *Montani* reiicerent, & rigidam eius legem de ieiuniis admittere recuſarent, nec a ſecundis nuptiis ſe abſtinere, nec ieiunium quadrageſimale quotannis obſeruare vellent &c. Ita TERTVLLIANVS eos frequenter ſalutat in libris, [*u*] quos ſcripſit poſtea, quam in errorem *Montani* prolapſus fuerat. Sectatores ſuos *ſpirituales*, orthodoxos autem *carnales* nuncupat. Non-

[*p*] Pacian. Ep. II. ad Sympronian.

[*q*] Epiſt. Legat. Schiſmat. ad ſuos in Epheſo in Act. Concil. Epheſ. Con. Tom. III. p. 746.

[*r*] Sozom. Lib. VI. c. XXI. *Πλειόνων μὲν ὄντων τῶν τὰ Ἀρείου φρονούντων, καὶ τὰς ἐκκλησίας ἐχόντων· οὐκ ὀλίγων δὲ ὄντων καὶ τῶν ἀπὸ τῆς καθόλου ἐκκλησίας, οὓς Εὐσταθιανοὺς καὶ Παυλινοὺς ὠνόμαζον.* Quum *Ariani* numero quidem plures eſſent, & eccleſias obtinerent; Catholici tamen haud quaquam pauci eſſent, quos *Euſtathianos* & *Paulinianos* vocabant.

[*s*] Opus imperf. Hom. XLVIII. apud Chryſoſtom. Tom. II. in Nov. Teſt. p. 131. *a Hareſis Homouſianorum* non ſolum Chriſti Eccleſiæ aduerſatur, ſed omnibus hæreſibus non ſimiliter ſapientibus.

(*t*) Conflictus Arnob. & Serap. ad calcem Irenæi p. 519. *Serapion* dixit: Antequam ad hoc veniamus, quod vos *Homuntionates* arguamur &c.

(*u*) Tertull. adu. Prax. c. I. Nos quidem agnitio Paracleti disiunxit a *Pſychicis*. Id. de Monogam. c. I. Hæretici nuptias auferunt, *Pſychici* ingerunt. Vid. etiam c. XI. & XVI.

nullos [w] libros ſuos dedita opera inſcripſit *Aduerſus Pſychicos.* CLEMENS ALEXANDRINVS [x] idem conuitium ab aliis etiam hæreticis, præter *Montaniſtas*, vſurpatum fuiſſe obſcruat. Et ex IRENAEO, hanc vetuſtam *Valentinianorum* calumniam fuiſſe intelligimus, qui ſeſe *Spirituales* & *Perfectos*, orthodoxos vero *Sæculares* & *Carnales* [y] appellitabant, quibus abſtinentia & bonis operibus opus eſſet, quæ *Perfectis* non eſſent neceſſaria.

§. XV.

Allegoriſtæ *a* Chiliaſtis.

Chiliaſtæ Allegoriſtas eos nominabant, quia vaticinium de regno millenario Sanctorum cum Chriſto Apoc. XX, 4. myſtico & allegorico ſenſu interpretabantur. Vnde EVSEBIVS (z) de *Nepote* Epiſcopo *Aegyptiaco*; qui librum pro defendendo iſto regno millenario edidit, perhibet, inſcripſiſſe eum librum ἔλεγχον ἀλληγοριστῶν, *Confutationem Allegoriſtarum.*

§. XVI.

Chronitæ *ab* Aëtianis; Simplices *a* Manichæis; Anthropolatræ *ab* Appollinariſtis.

Aëtius Arii ſectator contumelioſo nomine eos Χρονίτας

(w) De Ieiuniis aduerſus *Pſychicos*. De pudicitia &c.

(x) Clem. Alex Strom. Lib. IV. p. 511. (604. Edit Oxon.) Μὴ τοίνυν ψυχικοὺς ἐν ὀνείδους μέρει λεγόντων ἡμᾶς οἱ προειρημένοι, ἀλλὰ καὶ οἱ Φρύγες. Ne ergo probri loco nos *animales* (pſychicos) dicant, aut prius memorati homines, aut etiam Phryges

(y) Iren. Lib I. c. XI p 29 (Edit. Oxon) Ἐπαιδεύθησαν τὰ ψυχικὰ οἱ ψυχικοὶ ἄνθρωποι, οἱ δι' ἔργων καὶ πίστεως ψιλῆς βεβαιούμενοι, καὶ μὴ τὴν τελείαν γνῶσιν ἔχοντες· εἶναι δὲ τούτους ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἡμᾶς λέγουσι· διὸ καὶ ἡμῖν μὲν ἀναγκαῖον εἶναι τὴν ἀγαθὴν πρᾶξιν ἀποφαίνονται· ἄλλως γὰρ ἀδύνατον σωθῆναι· αὐτοὺς δὲ μὴ διὰ πράξεως, ἀλλὰ διὰ τὸ φύσει πνευματικοὺς εἶναι, πάντῃ τε καὶ πάντως σωθήσεσθαι δογματίζουσιν. Erudiuntur pſychica (i. e. animalia) *Pſychici* (i. e. animales) homines, qui per operationem & fidem nudam firmantur, & non perfectam agnitionem habent. Eſſe autem hos nos, qui ſumus ab Eccleſia, dicunt. Quapropter & nobis quidem neceſſariam eſſe bonam conuerſationem reſpondent: aliter enim impoſſibile eſſe ſaluari; ſemetipſos autem non per operationem, ſed eo quod ſint naturaliter *ſpirituales*, omnimodo ſaluari dicunt.

(z) Euſeb. Lib. VII. c. XXIV. Ἔλεγχον ἀλληγοριστῶν λόγον τινὰ περὶ τούτου συντάξας ἐπιγέγραφε. Librum, quem de hac quæſtione compoſuerat, confutationem *Allegoriſtarum* inſcripſit.

appel-

Digitized by Google

appellat; quo ipſo ſignificare velle videtur, eorum religionem temporariam eſſe & breui finem habituram; quum tamen hic character ipſis *Arianis* potiore iure poſſet applicari, quorum quippe opinio nuperrime in mundo exorta fuerat; quemadmodum Auctor dialogi *de Trinitate*, nomine ATHANASII, qui *Aëtium* (*a*) confutat, merito eis hoc demonſtrat.

Manichæi vt ſibi ipſis glorioſa nomina *Electorum*, *Macariorum*, *Cathariſtarum* dederunt, quorum meminit AVGVSTINVS; (*b*) ita Catholicos contemtim vocarunt *Simplices*; qua voce ipſe *Manichæus* in diſputatione (*c*) contra *Archelaum* epiſcopum *Meſopotamiæ* vtitur, Chriſtianos doctores appellans *Simpliciorum magiſtros*, ideo, quod execrabilem eorum doctrinam de duplici principio, bono & malo, approbare recuſarent.

Apollinariſtæ non minori Catholicos iniuria adfecerunt, odioſo eos nomine appellando *Anthropolatras*; quod Chriſtum verum hominem eſſe, & animam rationalem ac corpus eiusdem nobiscum naturæ habere propugnabant; id quod *Apollinarius* negabat. GREGORIVS NAZIANZENVS (*d*) huius conuitii facit mentionem, & acriter ad illud reſpondet, demonſtrando *Apollinariſtis*, multo eos magis nomen *Sarcolatrarum* mereri: namſi Chriſtus animam humanam non habeat, eos ſolam eius carnem adorare exiſtimandos eſſe.

(*a*) Athan Dial II. de Trinit Tom. II p. 495. (193 edit. Pariſ.) Τίνας δὲ λέγεις Χρονίτας; τοὺς ἀπὸ τῶν ἁγίων ἀποστόλων μέχρι καὶ σήμερον αἰνοῦντας πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα; ἢ τοὺς ἀπὸ σοῦ τοὺς χθὲς καὶ σήμερον φανέντας κ. τ. λ. Quosnam vocas *Chronitas*? Eos, qui iam inde a ſanctis Apoſtolis vſque ad hodiernum diem collaudant & Patrem & Filium & Spiritum Sanctum? An tuos, qui ab vno & altero die apparuerunt? &c.

(*b*) Aug. de Hæreſ. c. XLVI. His duabus profeſſionibus, hoc eſt *electorum* & auditorum, eccleſiam ſuam conſtare voluerunt. - - quorum nunc nomine Viator, eos qui iſta faciunt, *Cathariſtas*, id eſt mundatores, vel purgatores vocari dicens, cum alius eiusdem Manichææ ſectæ partes in *Macarios* & ſpecialiter *Manichæos* diſtribui perhibent, cætera.

(*c*) Archel. Diſp. adu. Manichæos ad calcem Sozomen. Edit. Val. p. 197. b. Vt ne indiſcretos animos geras, ſicut *ſimpliciorum* magiſtri docent, &c.

(*d*) Gregor. Naz. Orat LI. Tom. I. p. 742. (edit. Par.) Σὺ μὲν διὰ τοῦτο ἀτιμάζεις, ὦ βέλτιστε, τὸν ἐμὸν νοῦν, ὡς σαρκολάτρης, εἴπερ ἀνθρωπολάτρης ἐγώ, κ. τ. λ. Tu quidem, optime vir, tamquam *Sarcolatra*, (ſiquidem ego *Anthropolatra* ſum) &c.

§. XVII.

Philoſarcæ & Piloſiotæ &c. *ab* Origeniſtis.

Origeniſta, qui negata reſurrectionis veritate homines in futuro ſæculo aëreum tantum & ſpirituale corpus habituros eſſe adſerebant, Catholicis illudebant, quod contrariam tuerentur ſententiam, docentes, corpora noſtra ea ipſa corpora & eiusdem naturæ, vt nunc quidem ſunt, fore, iisdem carnibus & oſſibus, omnibusque membris eiusdem formæ & ſtructuræ ornatum & ſecundum ſolas qualitates, non ſubſtantiam, mutatum iri. Idcirco contumelioſe eos appellabant *Simplices* & *Philoſarcas*, (e) *Carneos*, *Animales*, *Iumenta*, *Luteos*, *Piloſiotas*; (f) quod editio ERASMI corrupte *Peluſiotas* habet; quod nomen a vocabulo *Pili* formatum videtur; quia Catholici corpus integrum cum omnibus partibus ſuis, & ipſis adeo pilis, ad decorandum illud & exornandum reſurrecturum eſſe, ſtatuebant.

(Obſeruatio recentior Auctoris de vocabulo Piloſiota, quam libro iam excuſo ab HIERONYMO *ſuppeditatam conſpectui materiarum adiecit, & nos hoc loco inſerendam duximus.)*

Nomen *Piloſiota*, quo tamquam conuitio Catholicos ab *Origeniſtis* appellatos fuiſſe dixi, potius *Peluſiota* legi debebat, a *πηλὸς*, *Lutum*; quo ſenſu homines *terreſtres*, *ſenſuales*, *carnaliter animatos* ſignificat; quæ ipſa nomina erant, quibus *Origeniſta* Orthodoxos criminabantur, quod de corporibus ſpiritualibus & cæleſtibus non eadem cum ipſis ſentirent. HIERONYMVS (*) expreſſis verbis ita hoc interpretatur loco quodam, qui nuperrime mihi occurrit, vbi græca voce *πηλουσιώτας* vtitur, quæ ſententiam eius aliis in locis nobis explicat, & rem extra omnem ponit controuerſiam; ita quidem, vt, etiamſi BARONIVS e quibusdam exemplaribus legat *Piloſiota*, vera tamen lectio ſit *Peluſiota*, quemadmodum locus modo adductus euincit.

(e) Hieron. Epiſt. LXI. ad Pammach. Tom. II. p. 171. Nos ſimplices & *Philoſarcas* dicere, quod eadem Oſſa & Sanguis & Caro, id eſt, Vultus & Membra totiusque compago corporis reſurgat in nouiſſima die.

(*) Hieron. Comment. in Ier. XXIX. p. 407. (Tom. V. Edit. Franc. p. 280.) Quæ quum audiunt diſcipuli eius (*Origenis*) & Grunnianæ Familiæ ſtercora, putant ſe diuina audire myſteria; Nosque, quod iſta contemnimus, quaſi pro brutis habent animantibus, & vocant *Πηλουσιώτας*, eo quod in luto iſtius corporis conſtituti non poſſimus ſentire cæleſtia.

§. XVIII.

§. XVIII.

Synagoga Antichriſti & Satanæ a Luciferianis.

Verum enim vero præ aliis omnibus *Luciferiani* Eccleſiæ duriſſimum nomen tribuerunt, vocando eam *Lupanar & Synagogam Antichriſti* ac *Satanæ;* eo quod Epiſcopos, qui ad ſubſcribendum fraudulentæ confeſſioni *Ariminenſi* ab *Arianis* inducti fuerant, honores & officia retinere paterentur. *Luciferianus* ille apud HIERONYMVM hoc modo in Eccleſiam inuehitur, & HIERONYMVS eum non niſi ex totius ſectæ ſenſu loqui adfirmat, quod hic communis reliquorum omnium ſtilus (*g*) eſſet & modus loquendi.

Habes nonnulla ignominioſa nomina, quibus hæretici vna cum *Iudæis* & infidelibus eccleſiam chriſtianam proſcindere conati ſunt; quorum ego non feciſſem mentionem, niſi antiquitati aliquid lucis ſubminiſtratura eſſe, adeoque in huiusmodi tractatione penitus præteriri haud oportere, crediidiſſem.

LIBRI PRIMI
CAPVT TERTIVM
DE DIVERSIS HOMINVM IN ECCLESIA ORDINIBVS.

§. I.

Tres hominum Ordines in eccleſia Chriſtiana, Ηγȣ́μενοι, Πιϛοὶ & Κατηχȣ́μενοι

DE diuerſis Chriſtianorum appellationibus hactenus loquuti ad diſſerendum de perſonis & diuerſis hominum Ordiniqus in Eccleſia iam progredimur. Quidam in tres, in quatuor alii, alii in quinque ordines eos diſpeſcunt; quod tamen fere eodem recidit, ſi ſibi inuicem comparentur. EVSEBIVS tres duntaxat ordines numerat, nimirum Ηγȣμένȣς, Πιϛȣ̀ς, & Κατηχȣμένȣς, *Præfectos, Fideles & Catechumenos. Tres,* (*h*) inquit, *per ſingulas*

(*g*) Hieron. Dial adu. Lucifer. Tom. I. p. 135. Adſerebat, vniuerſum mundum eſſe Diaboli: Et, vt iam familiare eſt eis dicere, factum de Eccleſia Lupanar. - - Quod *Antichriſti* magis *Synagoga*, quam Eccleſia Chriſti debeat nuncupari.

(*h*) Euſeb. Demonſtr. Euangel. Lib. VII. c. II. p. 313 *Τρία καθ' ἑκάϛην ἐκκλησίαν τάγματα, ἓν μὲν τὸ τῶν ἡγȣμένων, δύο δὲ τὰ τῶν ὑποβεβηκότων, τὸ τῆς Ἐκκλησίας*

gulas Eccleſias ordines, vnus eorum, qui præſunt, duo eorum qui ſubiecti ſunt; quum eccleſiæ Chriſti populus in duos ordines ſit diuiſus, in eorum, qui credunt, & eorum, qui nondum ad lauacri regenerationem adſumti ſunt. HIERONYMVS (*i*) quinque ponit ordines; tum autem Clerum in tres diſtribuit ordines, vt numerum conficiat; & ita eos recenſet: Epiſcopos, Presbyteros, Diaconos, Fideles & Catechumenos. Qua in recenſione ORIGENEM ſequitur, qui (*k*) quinque gradus ſibi ſubordinatos in Eccleſia ſtatuit, quando ait: *Pro modo graduum vnusquisque torquebitur. Maiorem poenam habet, qui Eccleſiæ præſidet & delinquit. Annon magis miſericordiam promeretur ad comparationem Fidelis Catechumenus? Non magis venia dignus eſt Laicus, ſi ad Diaconum conferatur? Et rurſus comparatione Presbyteri Diaconus veniam plus meretur.*

§. II.

Fideles heic ſtricte ſumti pro baptizatis Laicis.

In hac recenſione omnino quatuor in primis notari merentur. I) quod nomen Πιϛοὶ ſeu *Fideles* heic ſenſu ſtrictiore accipiatur pro vno tantum ordine Chriſtianorum, nimirum pro Fidelibus ſeu Laicis baptizatis, in contradiſtinctione Clericorum & Catechumenorum, qui duos alios hominum ordines in Eccleſia conſtituunt. Et hoc ſenſu vocabulum vtrumque Πιϛοὶ & *Fideles* in antiquis Liturgiis (*l*) & Canonibus plerumque ſumitur,

τῦ Χριϛῦ εἰς δύο τάγματα διῃρημένυ, εἴς τε τὸ μὲν πιϛῶν καὶ τῶν μὲν μηδέπω τῆς διὰ λύτρυ παλιγγενεσίας ἠξιωμένων.

(*i*) Hieron in Ieſ. XIX. p 64. (Tom. V. p. 56 Edit. Fr) Quinque Eccleſiæ ordines, Epiſcopos, Presbyteros, Diaconos, Fideles, Catechumenos.

(*k*) Origen. Hom. V. in Ezech.

(*l*) Concil. Nic. Can XI. Tom II. Conc. p 33 Ὅσοι γνησίως μεταμέλονται, τρία ἔτη ἐν ἀκροωμένοις ποιήσουσιν οἱ πιϛοὶ καὶ ἕπτα ἔτη ὑποπεσοῦνται. Quicumque vere aciter poenitudinem gerant, tribus annis *fideles* inter audientes habeantur, & ſeptem annis omni ſe contritione deiiciant.

Concil. Illiberritan. Can XII. Tom. I. Conc. p. 972. Mater, vel parens, vel quælibet *fidelis*, ſi lenocinium exercuerit &c. Can. XLVI. Si quis *fidelis* apoſtata, per infinita tempora ad eccleſiam non acceſſerit. Can L. Si vero quis clericus vel *fidelis* cum Iudæis cibum ſumſerit.

Conſtitut. Apoſt. Lib VIII. c. XXXIV. Πιϛὸς μετὰ κατηχυμένυ μήτε κατ᾽ οἶκον προσευχέσθω. *Fidelis* ne in domo quidem precetur cum catechumeno.

Cyrill. Hieroſol. Præf Catech. n. II. (p 2 ed. Oxon.) Ἄφες, ἴδωμεν τί ποιοῦσιν οἱ πιϛοί. Sine, videamus, quid agant *Fideles*.

mitur,

Digitized by Google

mitur, ad eos, qui baptizati erant & ad participandum ſancta myſteria admittebantur, a Catechumenis diſtinguendum. Vnde nata eſt vetus iſta cultus eccleſiaſtici diſtinctio in *Miſſam Catechumenorum* & *Miſſam* (*m*) *Fidelium*, qua de re plura ſuo loco dicentur.

§. III.

Catechumeni, vt imperfecta membra Eccleſiæ, admiſſi.

II) Hinc obſeruari licet, Catechumenos etſi imperfecti tantum chriſtiani reputarentur, aliquo tamen modo in gremium Eccleſiæ fuiſſe admiſſos. Siquidem EVSEBIVS, ORIGENES & HIERONYMVS eos inter tres Eccleſiæ Ordines referunt. Et Synodus *Illiberritana* (*n*) & *Conſtantinopolitana* (*o*) Chriſtianos eos expreſſe vocat. Quamquam, vt AVGVSTINVS (*p*) loquitur, nondum filii erant, ſed ſerui: ad domum quidem Dei pertinebant, ſed ad vniuerſa eius priuilegia non admittebantur; cum latiore tantum, non ſtrictiore, ſenſu eſſent Chriſtiani.

§. IV.

Hæretici Chriſtianis non adnumerati.

Verumtamen hoc amplius quid eſt, quam vt de hæreticis proprie ſic vocatis dici poſſit. Nam III) obſeruandum eſt, quod ſecundum diſtinctionem ante memoratam in Chriſtianorum numero haud habeantur. Neque enim pro Catechumenis, neque pro Fidelibus, ſed pro meris *Iudæis* vel paganis reputabantur; quum veram fidem nec haberent, nec de ea ac-

[*m*] Conc. Carthagin. IV. Can. LXXXIIII Tom. II. Conc. p. 1206 Vt Epiſcopus nullum prohibeat ingredi eccleſiam, & audire verbum Dei, ſiue gentilem, ſiue hæreticum, ſiue Iudæum, vſque ad *Miſſam Catechumenorum.*
Concil. Valent. Hiſpan. Tom. IIII. Conc. p. 1617. Cap. I. Quatenus ſalutaria præcepta D. N. I. C. vel ſermonem ſacerdotis non ſolum *fideles* ſed etiam Catechumeni ac poenitentes & omnes qui ex diuerſo ſunt, audire licitum habeant.

[*n*] Conc. Illiberrit. Can XXXIX. Gentiles ſi in infirmitate deſiderauerint ſibi manus imponi, ſi fuerit eorum ex aliqua parte, hoc eſt a vita, placuit eis manus imponi & fieri *Chriſtianos.*

[*o*.] Concil. Conſtant. I. Can VII. Tom. II. Conc. p 951 *Κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν ποιοῦμεν αὐτοὺς Χριστιανούς, τὴν δὲ δευτέραν κατηχουμένους· εἶτα τὴν τρίτην ἐξορκίζομεν αὐτούς, κ τ λ* Primo quidem die ipſos *Chriſtianos* facimus; ſecundo Catechumenos; deinde tertio exorcizamus eos &c.

[*p*] Auguſt. Tract. XI. in Ioh. Tom. IX. p. 41. Quod ſignum crucis in fronte habent Catechumeni, iam de domo magna ſunt, ſed fiant ex ſeruis Filii. Non enim nihil ſunt, quia ad magnam domum pertinent.

 quiren-

quirenda ſolliciti eſſent. TERTVLLIANVS (*q*) generatim de iis pronuntiat: *Si hæretici ſunt, chriſtiani eſſe non poſſunt.* Et HIERONYMVS (*r*) cum *Luciferiano* quodam diſputans idem illud expreſſis verbis teſtatur, *Hæretici*, inquiens, *chriſtiani non ſunt*. Et poſt paullo: *Igitur præfixum inter nos habemus, de hæretico ſic loquendum, ſicut de gentili.* LACTANTIVS (*s*) in primis *Montaniſtas*, *Nouatianos*, *Valentinianos*, *Marcionitas*, *Anthropianos* & *Arianos* deſignat, dicitque, non eſſe eos Chriſtianos, *qui nomine Chriſti repudiato aliis denominationibus vtantur.* ATHANASIVS (*t*) & HILARIVS (*u*) idem de *Arianis* dicunt, non eſſe eos Chriſtianos. Quam ob cauſſam CONSTANTINVS (*w*) lege quadam eos non Chriſtianos, ſed *Porphyrianos* appellari iuſſit; a *Porphirio*, infami illo gentili, cuius exemplum in maledicendo & conuitiando Chriſto & religione chriſtiana tam egregie ſequebantur. CONSTANTINVM imitatus THEODOSIVS (*x*) Iunior, aliam eiusdem argumenti legem contra *Neſtorium* eiusque ſectatores tulit; vt ne Chriſtianorum appellatione abuterentur, ſed *Simoniani* a *Simone Mago* hæreſiarcha illo vocarentur. Cui addi poterit Concilii vniuerſalis *Sardicenſis* decretum in epiſtola (*y*) Synodali

[*q*] Tertull. de Præſcript. c. XXXVII.

[*r*] Hieron. Dial. c. Lucifer. Tom II. p. 135.

[*s*] Lactant. Inſtit. Lib. IV. c. XXX.

[*t*] Athan. Orat. II. adu. Arianos. Tom. I. Part. I. p. 415. Edit. Pariſ. *Ἀρειανοὶ ὄντες οὐκ εἰσὶ Χριστιανοί*

[*u*] Hilar. ad Conſt. Lib. I. p. 98. *Chriſtianus* ſum, non *Arianus*.

[*w*] Conſtant. Iun. Ep. ad Epiſc. ap. Socrat. Lib. I. c. IX *Ἔδοξεν Ἄρειόν τε καὶ τοὺς Ἀρείῳ ὁμογνώμονας Πορφυριανοὺς μὲν καλεῖσθαι, ἵν᾽ ὧν τοὺς τρόπους μεμίμηνται, τούτων ἔχωσι καὶ τὴν προσηγορίαν.* Placuit, *Arium* ſectatoresque eius *Porphyrianos* vocari, vt cuius imitati ſunt mores, eius etiam vocabulo appellentur.

(*x*) Cod. Theod Lib. XVI. Tit. V. de Hæret. c. LXVI. (Tom. VI. p 196. edit. Lugd.) Damnato portentoſæ ſuperſtitionis auctore *Neſtorio*, nota congrui nominis eius inuratur gregalibus; ne Chriſtianorum appellatione abutantur: Sed quemadmodum *Ariani* Lege diuinæ memoriæ *Conſtantini* ob ſimilitudinem impietatis *Porphyriani* a *Porphyrio* nuncupantur; ſic vtique participes nefariæ ſectæ *Neſtorii Simoniani* vocentur. Vid. illud ipſum etiam in Actis Concil. gen. Epheſ. Part. III. c. XLV. Tom. III. Conc. p. 1209.

(*y*) Concil Sardic. Ep. Synod. apud Theod. Lib. II. c. VI. p. 594 edit Pariſ. CIϽIϽCXLII. *Τοὺς δὲ εἰς τὰς ἐκκλησίας αὐτῶν ἐπελθόντας δίκην λύκων, Γρηγόριον τὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, Βασίλειον τὸν ἐν Ἀγκύρᾳ, καὶ Κυντιανὸν τὸν ἐν Γάζῃ τούτους μηδὲ ἐπισκόπους ὀνομάζειν μηδὲ Χριστιανοὺς κ τ λ* illos, qui luporum inſtar harum eccleſias inuaſerunt, *Gregorium Alexandriæ*, *Baſilium Ancyræ*, & *Quintianum Gazæ* nec *Epiſcopos nominet* quiſquam nec *Chriſtianos*.

contra

Digitized by Google

contra *Arianos*, qua ab omnibus Catholicis expetunt, vt epiſcopis *Arianis*, non Epiſcoporum tantum, ſed Chriſtianorum etiam nomen dare detrectent. Vnde luculenter apparet, veteres manifeſtum feciſſe diſcrimen inter eos, qui a fide Chriſtiana deſciuerant, & eos, qui nondum ſolemnem fidei ſuæ confeſſionem in baptiſmo ediderant. Catechumenis nomen Chriſtianorum concedebant, quod cæli eſſent candidati; hæreticos autem hoc nomine indignos iudicabant, quod communem Chriſtianorum fidem corrumperent, Dominumque abnegarent, cuius a nomine appellati fuerant.

§. V.

Poenitentes & Energumeni *in eadem cum Catechumenis claſſe locati.*

Denique IV.) obſeruari licebit, non fuiſſe Chriſtianos, niſi qui in vnum vel alterum ex tribus ante dictis Ordinibus referri potuerint. Quod enim ad Poenitentes, & *Energumenos*, quemadmodum obſeſſi a malo Spiritu vocabantur, attinet, illos Catechumenis adnumerare licuerit; quippe qui communiter eodem modo ab Eccleſia tractabantur, & in eadem cum ipſis claſſe locabantur; Monachi vero & alii Aſcetæ ad communem Fidelium cœtum referri poſſunt, quamuis plebi in Eccleſia quodam modo præſtarent. Verum hos omnes, prout in eo ordine & numero occurrunt, exacte enarrare animus non eſt; ſed de ſingulis ſuo loco ſpeciatim agam; heic tantummodo de Fidelibus generatim, quoad a Catechumenis & Clericis in Eccleſia fuerunt diſtincti, de reliquis autem, occaſione ita ferente, in ſubſequentibus loquuturus.

LIBRI PRIMI
CAPVT QVARTVM.

SPECIALIOR DISQVISITIO DE πιστοῖς SEV FIDELIBVS; NEC NON DE TITVLIS HONORIFICIS ET PRIVILEGIIS IPSORVM PRAE CATECHVMENIS.

Digitized by Google

§. I.

Fideles alias vocati Φωτιζόμενοι, illuminati.

Πιστοὶ ſeu *Fideles*, vtpote baptizati & hoc ipſo integri ac perfecti Chriſtiani facti, hoc nomine diuerſis honorum titulis & priuilegiis præ Catechumenis gaudebant. Hinc vocabantur *Φωτιζόμενοι*, *Illuminati*. Ita concilium *Laodicenum* (z) recens baptizatos *πρόσφατον φωτισθέντας*, *nuper illuminatos* nuncupat. Et IOBIO [a] apud PHOTIVM dicuntur *οἱ Φωτιζόμενοι*. Sic ipſe PAVLVS ex plerorumque [b] interpretum ſententia in epiſtola ad *Hebræos* bis hac voce *Φωτισθέντες* pro baptizatis vtitur. Rationem huius appellationis adfert IVSTINVS MARTYR, [c] dicens, eos ita vocatos eſſe, quod eorum mentes cognitione per baptiſmum illuminentur. Omnia enim religionis myſteria, Catechumenis occluſa, baptizatis retegebantur: Non numquam baptiſmum extraordinaria etiam Spiritus Sancti comitabatur illuminatio, quemadmodum de iis, quos *Paulus Epheſi* baptizari iuſſit, conſtat. Act. XIX, 6. *Loquebantur linguis* & *prophetabant.*

§. II.

Et οἱ μεμυημένοι, Initiati.

Hinc etiam dicebantur *οἱ μεμυημένοι*, latine *Initiati*, hoc eſt, qui ad ſacri cultus officia & ad cognitionem ſacrorum myſteriorum religionis chriſtianæ admittebantur. Inde orta eſt iſta loquendi formula, quam CHRYSOSTOMVS & alii veteres ſcri-

(z) Concil Laodic. Can. III. Tom. I Conc p 1495. 1496. *Περὶ τοῦ μὴ δεῖν πρόσφατον φωτισθέντας προσάγεσθαι ἐν τάγματι ἱερατικῷ.* Non oportere eos, qui ſunt *recens illuminati*, in ordinem ſacerdotalem promoueri.

(a) Phot. Cod. CCXXII. p. 595. *Οἱ φωτιζόμενοι ἑπτὰ ἡμέρας λαμπαδοφοροῦσιν.* *Illuminati* Catechumeni ſeptem diebus candidati inceuunt. Conf. ibid. pag 598. circa med

(b) Grotius ad Hebr VI, 4. Verum quidem eſt, baptiſmum apud veteres nomen habuiſſe *φωτισμοῦ*, *illuminationis*. cætera.
Eſtius ad h. l *Illuminatos* ſine dubio vocant baptizatos; - - - Vocabatur baptiſmus antiquis Eccleſiæ temporibus ſacramentum *illuminationis*, ſeu, vt Græci loquuntur, *illuminationum*, *φωτισμάτων*, &c

(c) Iuſtin. Mart. Apol. II. p. 94. *Καλεῖται τοῦτο τὸ λουτρὸν φωτισμός, ὡς φωτιζομένων τὴν διάνοιαν τῶν ταῦτα μανθανόντων.* Vocatur lauacrum hoc *illuminatio*, quod eorum, qui hoc diſcunt, mentes *illuminentur*.

ptores

ptores [d] adeo frequenter vſurpant, quando de quibusdam doctrinis ſeu myſteriis, quæ Catechumeni non intelligebant, loquentes dicebant, ἴσασιν οἱ μεμυημένοι, *Initiati intelligunt, quæ diximus.* Ambrosivs librum de his *Initiatis* [e] ſcripſit. Isidorvs [f] pelvsiota & hesychivs [g] μυστὰς eos nuncupant, & alii μυσταγωγήτας: vnde Catechumeni e contrario ἄμυστοι, ἀμύητοι, ἀμυσταγώγητοι, *Non-initiati*, *Non-baptizati* dicti ſunt.

§. III.

Et τέλειοι, *Perfecti.*

Fideles etiam appellati ſunt τέλειοι & τελειούμενοι, *Perfecti*, quod eſſent Chriſtiani conſummati, habentes ius ſacram participandi euchariſtiam; τὸ τέλειον, vti in vetuſtorum conciliorum canonibus [h] crebro vocatur; vbi ἐπὶ τὸ τέλειον ἐλθεῖν & τοῦ τελείου μετέχειν ſemper ſignificat, ſacra euchariſtia vti, ſancto illo myſterio, quod nos cum Chriſto vnit, & abſolutiſſimam nobis perfectionem, cuius in hoc mundo participes fieri poſſumus, impertit.

§. IV.

Cari DEI, *Filii DEI*, ἅγιοι, &c.

Tertvllianvs his nominibus nomen *Carorum DEI* ſubiungit; quia preces eorum & deprecationes, quas ad Deum facerent, validæ eſſent ad veniam peccatorum pro aliis obtinendam. Idcirco Pœnitentes in monitis ſuis, quibus eos inſtruit, *CARIS DEI adgeniculari, & omnibus fratribus legationes deprecationis ſuæ iniungere* iubet. Tertvll. *de Pœnit.* Cap. IX. p. 127.

(d) Caſaubon. Exercit. XVI. in Baron. p. 399. hanc phraſin vel quinquagies in *Chryſoſtomo* & *Auguſtino* occurrere obſeruat.

[e] Ambroſ. De his, qui *initiantur* myſteriis.

[f] Iſidor. Lib. IV. Ep. CLXII. Ἴσασιν οἱ μύσται τὸ λεγόμενον. Norunt, quod dicitur illi, qui ſacris *initiati* ſunt.

[g] Heſych. voce Μύσται.

[h] Conc. Ancyran. Can IV Tom. I Conc p. 1457. Ἔδοξεν ἐνιαυτὸν ἀκροάσασθαι, ὑποπεσεῖν δὲ τρία ἔτη, εὐχῆς δὲ μόνης κοινωνῆσαι ἔτη δύο καὶ τότε ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ τέλειον. Viſum eſt anno audire, tribus autem annis ſubſterni ac ſupplices eſſe, ſoli autem orationi duobus annis communicare, & tunc ad *id, quod eſt perfectum, accedere*

Ibid. Can V. Ἵνα τὸ τέλειον τῇ τελευταίᾳ (τριετίᾳ) λάβωσι, vt id, quod *perfectum* eſt, triennio accipiant. Conf. ibid. Can. VI.

Hæc

Hæc vniuerſa nomina (& plura alia, quando videlicet vocabantur *Sancti*, *Filii Dei*, &c. quæ heic nihil attinet enarrare, quum ſint lectori cuiuis ſatis obuia) honoris & reuerentiæ erant tituli, quibus ſoli πιϛοὶ ſeu *Fideles* ornabantur.

§. V.

Priuilegia Fidelium: I. *Participare ſacram euchariſtiam.*

Et hinc eſt, quod *Fideles* præ Catechumenis peculiaribus, quæ nominibus iſtis conueniebant, priuilegiis gauderent. *Prima* enim prærogatiua ipſis ſolis propria erat ad menſam DOMINI accedere, & inuicem corporis ac ſanguinis Chriſti ſymbola coram altari participare. Nemo huc veniebat, niſi prius per baptiſmum initiatus. Hinc moris erat, vt antequam ſacra euchariſtia celebraretur, Diaconus alta voce exclamaret: ἅγια ἁγίοις, *Sancta ſanctis!* ὅσοι κατηχούμενοι προέλθετε, *Recedite Catechumeni!* [i] quemadmodum Auctor *Conſtitutionum Apoſtolicarum* & CHRYSOSTOMVS aliique id exprimunt.

§. VI.

II. Omnibus eccleſiæ precibus intereſſe.

Alia eorum prærogatiua præ Catechumenis erat, vt remanerent & cum Miniſtro omnibus Eccleſiæ precibus ſeſe adiungerent, id quod Catechumenis facere haud licebat. Antiquis enim temporibus preces in Eccleſia ante S. Euchariſtiæ celebrationem non fiebant, niſi eæ, quæ ſpeciatim vel ad varias Pœnitentium claſſes, vel ad *Energumenos*, h. e. a malo ſpiritu obſeſſos, vel ad ipſos Catechumenos erant accommodatæ. Finitis hiſce precibus Catechumeni & reliqui omnes diſcedere iubebantur, & tum demum ſacræ cœnæ coram altari diſtributio incipiebat; ad quam præter ſumentes illud euchariſticum epulum nemo, tamquam ſpectator, admittebatur.

(i) Conſtit Apoſt. Lib. VIII, c. VIII. λεγέτω ὁ διάκονος· προέλθετε οἱ φωτιζόμενοι. Cap. XII. Μήτις κατηχουμένων· μήτις ἀκροωμένων· μήτις τῶν ἀπίστων.
Chryſoſtom Hom. in Parabol. de Filio prodig. Tom. VI. p. 314. (edit Francofurt.) Ἐασόν με στῆναι μετὰ τῶν κατηχουμένων, τῶν θυρῶν τῆς ἐκκλησίας ἔνδον· ἵνα θεωρῶν τὰ ἐν αὐτῇ τελούμενα μυστήρια, ποθήσω κατὰ μικρὸν ταῦτα πάλιν ἀναλαβεῖν. Sine me cum Catechumenis intra eccleſiæ fores conſiſtere, vt contemplans, quæ in ea perficiuntur myſteria, eorum ſenſim rurſus particeps fieri concupiſcam.
Ibid. Μή τις κατηχουμένων, μή τις τῶν μὴ ἐσθιόντων, κ. τ. λ. Ne quis Catechumenus, ne quis eorum, qui non veſcuntur, &c.

Precibus enim intereſſe & ad ſanctiſſimæ Euchariſtiæ communionem admitti, vnorum eorumdemque hominum priuilegia erant; & qui idoneus haud erat, vt precibus Eccleſiæ ſeſe iungeret, is nec dignus exiſtimabatur, qui ad ſacram ſynaxin admitteretur.

§. VII.

III. Recitatio Orationis dominicæ alia Fidelium prærogatiua: vnde ea vocata eſt εὐχὴ πιςῶν, Oratio Fidelium.

Cum primis autem vſus Orationis dominicæ propria ſolorum πιςῶν ſeu Fidelium prærogatiua erat. Neque enim tum res erat illicita, nec imbecillitatis argumentum, vel inopiæ Spiritus, ſi quis ea vteretur; ſed maxime conſummatorum & perfectorum Chriſtianorum honos & priuilegium. Catechumenis non licebat dicere: ***Pater noſter***, vſque dum per aquam regenerationis filii Dei facti eſſent. Hoc verbis expreſſis teſtantur CHRYSOSTOMVS [*k*], AVGVSTINVS [*l*], THEODORETVS [*m*] & alii. Et hanc ob cauſſam CHRYSOSTOMO [*n*] ea oratio dicitur εὐχὴ πιςῶν; & AVGVSTINO [*o*] ***Oratio fidelium***; quia ipſis inſtar priuilegii & iuris primogenituræ erat propria: ***Iſta Oratio dominica***, inquit [*p*] ***magis fidelibus datur.*** Et: [*] ***Eorum*** (Fidelium) ***eſt dicere***

(*k*) Chryſoſtom. Hom. II. in 1 Cor. p. 740. (Tom. V. p. 516. edit. Francof.) Οὐδέπω εὐχὴν ἔχουσι τὴν νενομισμένην καὶ εἰσενεχθεῖσαν ὑπὸ Χριςῦ, οὐδέπω παῤῥησίαν κέκτηνται, ἀλλ' ἑτέρων δέονται τῶν μυςαγωγηθέντων. Nondum lege ſancitam atque a Chriſto inuectam precationem habent, nondum liberius *orandi poteſtatem* nacti ſunt, ſed aliorum, qui myſteriis initiati ſunt, ope indigent.

(*l*) Auguſtin. Hom. XXIX. de verbo Apoſt. Interrogo te, *oratio* iſta ex Deo eſt, *Fidelium* eſt, an Catechumenorum? Certe vtique regeneratorum eſt, id eſt baptizatorum, cætera.

(*m*) Theodoret. Epit. Div. Dogm. c. XXVIII. Tom. IV. p. 516 (citante Suicero p. 1184.) Ταύτην τὴν προσευχὴν οὐ τοὺς ἀμυήτους, ἀλλὰ τοὺς μυςαγωγουμένους διδάσκομεν. Οὐδεὶς γὰρ τῶν ἀμυήτων λέγειν τολμᾷ, πατὴρ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, κ. τ. λ. Hanc nos orationem non-initiatos non docemus, ſed initiatos: nullus enim eorum, qui initiati non ſunt, dicere audet: *Pater noſter, qui es in cælis*, &c.

(*n*) Chryſoſt. Hom. X. in Coloſſ p. 1385. (Tom. VI. p. 234. edit. Francof.) Εἶτα ἐπιθεὶς τὴν εὐχὴν τῶν πιςῶν ἐνταῦθα ἐπαύετο, ὡς κορωνίδα τινὰ καὶ σύνδεσμον ὑπὲρ πάντων τὴν εὐχὴν ποιησάμενος. Deinde adiecta *Fidelium Oratione*, veluti quadam coronide & pro omnibus colligatione, facta prece heic ceſſit.

(*o*) Aug. Enchirid. c. LXXI. De quotidianis breuibus leuibusque peccatis - - - quotidiana *Oratio Fidelium* ſatisfacit.

(*p*) Aug. Comment. in Pſalm. CXLII.

(*) Id. Enchir. ad Laurent. c. LXXI.

Pater

Pater noſter, qui es in cælis; *qui iam Patre tali regenerati ſunt, ex aqua & Spiritu Sancto.*

§. VIII.

IV. Ad audiendos ſermones de profundiſſimis chriſtianæ religionis myſteriis admittebantur.

Denique omnes omnino ſermones in Eccleſia fieri ſolitos, eos ipſos etiam, in quibus abſtruſiſſima capita & profundiſſima myſteria chriſtianæ religionis tractabantur, audire poterant; a quibus audiendis Catechumeni ſtudioſe arcebantur. Lectioni ſcripturæ ſacræ & communi ac populari eius explicationi adeſſe quidem Catechumenis permittebatur, ſed id nihilo erat amplius, quam quod ex quorumdam Conciliorum [q] decretis *Iudæis* pariter licebat & *gentilibus.* In iſtis enim ſermonibus numquam perſpicue de myſteriis ſuis agebant, ſed adeo tecte, vt Catechumeni capere haud poſſent. Dimiſſis autem Catechumenis apertius de myſteriis ſuis dicebant coram Fidelibus, quibus ſolis eiusmodi ſermones audire competebat. Hoc ex AMBROSIO [r] conſtat, qui, *De moralibus*, inquit, *quotidianum ſermonem habuimus, quum vel patriarcharum geſta, vel Prouerbiorum legerentur præcepta: vt his informati atque inſtituti adſueſceretis maiorum ingredi vias, eorumque iter carpere, ac diuinis obedire mandatis, quo renouati per baptiſmum eius vitæ vſum teneretis, quæ ablutos deceret. Nunc de myſteriis dicere admonet, atque ipſam ſacramentorum rationem edere: quam ante baptiſmum ſi putaſſemus inſinuandam nondum initiatis prodidiſſe potius quam edidiſſe æſtimaremur.* AVGVSTINVS idem illud dicit in Sermone quodam [s] ad Neophytos: *Dimiſſis iam Catechumenis, vos tantum ad audiendum retinuimus: quia præter illa, quæ omnes Chriſtianos conuenit in commune ſeruare, ſpecialiter de cæleſtibus myſteriis loquuturi ſumus, quæ audire non poſſunt, niſi qui ea donante iam Domino perceperunt. Tanto ergo maiore reuerentia debetis audire, quæ dicimus, quanto maiora iſta ſunt, quæ ſolis baptizatis & fidelibus auditoribus committuntur; quam illa, quæ*

(q) Concil. Carthag IV. Can LXXXIV. Tom. II. Conc. p. 1206 Vt Epiſcopus *nullum prohibeat ingredi eccleſiam* & audire verbum Dei, ſiue gentilem, ſiue hæreticum, ſiue Iudæum, vſque ad Miſſam Catechumenorum

(r) Ambroſ. de his, qui myſteriis initiantur, Cap. I.

(s) Auguſt Serm. I. ad Neophytos in Append. Tom. X. p. 845.

etiam

etiam Catechumeni audire conſueuerunt. THEODORETVS (*t*) huius diſcriminis etiam meminit, quod in ſermonibus ſuis pro auditorum diuerſitate fecerunt; *Obſcure*, inquiens, *propter non initiatos diſſerimus de diuinis myſteriis: his vero ſemotis, initiatos aperte docemus.* Ex quibus omnibus diſpaleſcit, ſolos *fideles* tamquam idoneos ſermonum de ſublimibus doctrinis ac myſteriis religionis auditores fuiſſe ſelectos. Et in his ſimilibusque priuilegiis eorum præ Catechumenis verſabantur prærogatiuæ.

LIBRI PRIMI CAPVT QVINTVM

DE DISTINCTIONE INTER LAICOS ET CLERICOS; ET DE HVIVS DISTINCTIONIS VETVSTATE.

§. I.

Fideles *alias vocati* Laici, ad *diſtinguendum eos a Cleri is.*

HActenus *fideles*, qui magnum illud Eccleſiæ corpus conſtituunt, in oppoſitione Catechumenorum conſiderauimus; iam vero alia ratione eos ſpectabimus, quatenus nimirum a Clericis fuerunt diſtincti. Quo reſpectu aliis nominibus, *Laici*, βιωτικοὶ, *Sæculares*, & ἰδιῶται, *homines priuati* appellabantur. Vſitatiſſimum ex iſtis nominibus erat *Laici*; quod vbique in ORIGENIS, CYPRIANI & TERTVLLIANI, aliorumque, qui ſæculo tertio vixerunt, ſcriptis occurrit. Id quod adeo manifeſtum eſt & euidens, vt RIGALTIVS, [*u*] SALMASIVS & SELDENVS, maximi huius diſtinctionis inimici, hoc ipſum in controuerſiam aut diſceptationem vocare non ſuſtineant; ſed tantum dicant, fuiſſe ab initio eiusmodi diſtinctionem in Eccleſia inauditam, & nouam plane eſſe atque ab ambitione Clericorum ſæculi tertii, in quo CYPRIANVS & TERTVLLIANVS vixere, profectam.

§. II.

Vetuſtas huius diſtinctionis aduerſus Rigaltium, Salmaſium *&* Seldenum *demonſtratq.*

(*t*) Theodor. Quæſt. XV. in Num. Ἀσήμως διὰ τοὺς ἀμυήτους περὶ τῶν θείων διαλεγόμεθα μυστηρίων· τούτων δὲ χωριζομένων, σαφῶς τοὺς μεμυημένους διδάσκομεν.

(*u*) Rigalt. Not. in Cypr. Ep. 111.

Hæc incuſatio potiſſimum ad CYPRIANVM & alios eius æui ſanctos martyres ſpectat; qui tantum ab ambitione, cuius inſimulantur, abfuerunt, quantum quidem accuſationis iſtius auctores a veritate. Neque enim profecto hæc diſtinctio ab ipſis excogitata, ſed ab Eccleſia *iudaica* deriuata & ab ipſis Apoſtolis in chriſtianam adſumta eſt. CLEMENS ALEXANDRINVS [w] loquens de Ioanne Apoſtolo, dicit, *eum, quum poſt tyranni* (Domitiani) *obitum e Patmo inſula Epheſum rediiſſet, vicinas quoque gentes rogatum viſiſſe, partim quidem vt epiſcopos conſtitueret, partim vt integras eccleſias diſponeret ac formaret, partim etiam vt vnumquemque eorum, quos Spiritus deſignaret, in clerum cooptaret.* Vnde patet, nomen κλῆρος, *clerus* peculiarem ſemper fuiſſe titulum eorum, qui ad miniſterium & cultum Dei fuerunt ſeparati. Hanc diſtinctionem ab eccleſia iudaica originem ſuam ducere manifeſtum eſt ex iis, quæ de œconomia iudaica tradit CLEMENS ROMANVS: [x] *Summo ſacerdoti*, inquiens, *ſua munera tributa ſunt, ſacerdotibus locus proprius adſignatus eſt, & Leuitis ſua miniſteria incumbunt. Laicus præceptis laicis conſtringitur.*

Quod exemplum ſatis euidenter demonſtrat, a iactis primis eccleſiæ chriſtianæ fundamentis diſtinctionem inter nomina *Clericorum* & *Laicorum* ſemper fuiſſe obſeruatam.

§. III.

Ad obiectionem e 1. Petr. V, 3. reſpondetur.

Sed vero hæc contra alicuius momenti obiectio e verbis S. Petri Apoſtoli formata adfertur; vbi Presbyteros precatur, vt ne dominentur cleris, μηδ' ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων; quæ verba, (obſeruantibus quibuſdam doctis [y] criticis) tam bona eccleſiæ, quam ipſum populum ſignificare poſſunt.

(w) Clem. Alex. Quis Diues ſaluetur? apud Combefiſ. Auct. Nouiſſ. p. 181. (p. 959. edit. Oxon.) Ἐπειδὴ τοῦ τυράννου τελευτήσαντος, ἀπὸ τῆς Πάτμου τῆς νήσου μετῆλθεν ἐπὶ τὴν Ἔφεσον, ἀπῄει παρακαλούμενος καὶ ἐπὶ τὰ πλησιόχωρα τῶν ἐθνῶν, ὅπου μὲν ἐπισκόπους καταστήσων, ὅπου δὲ ὅλας ἐκκλησίας ἁρμόσων, ὅπου δὲ κλῆρον, ἕνα γέ τινα κληρώσων ὑπὸ τοῦ πνεύματος σημαινομένων. Conf. Euſeb. Lib III. c. XXIII.

(x) Clem. Rom. Ep. I. ad Corinth. n XL. Τῷ ἀρχιερεῖ ἴδιαι λειτουργίαι δεδομέναι εἰσί· καὶ τοῖς ἱερεῦσιν ἴδιος ὁ τόπος προστέτακται, καὶ λευίταις ἴδιαι διακονίαι ἐπίκεινται· ὁ λαϊκὸς ἄνθρωπος τοῖς λαϊκοῖς προστάγμασιν δέδεται.

(y) Dodwel. Diſſert. I. in Cyprian.

Sed

Sed faco, populum intelligi; nihil tamen dicunt amplius, quam quod de populo Iſraelitico legimus, qui vocabatur Dei κλῆρος & λαὸς ἔγκληρος, *Dei hæreditas & populus poſſeſſionis.* Deut. IX, 29. cap. IV, 20. Sicut & *Iudæi* & Chriſtiani erant in oppoſitione Gentilium: hoc non obſtante Deus peculiarem in populo ſuo habebat κλῆρον, qui ipſius ſors erant & hæreditas, & hoc nomine diſtincti a *Laicis*, h. e. reliqua multitudine. Quemadmodum ſupra de appellatione πιςῶν ſeu *Fidelium* monuimus, omnes & ſinguli intra Eccleſiæ pomoeria conſtituti vocabantur *Fideles* in oppoſitione Infidelium & Paganorum; quando vero ordinem hominum in Eccleſia alium ab alio volebant diſtinguere, nomen *Fidelium* iis dabatur, qui baptiſmi honore dignati fuerant, reliqui appellabantur *Catechumeni*: Ita quoque heic; vniuerſus populus chriſtianus eſt Dei κλῆρος, ſors eius, hæreditas ſeu clerus eius: quum autem ipſius miniſtri a reliquo populo eccleſiæ diſtinguerentur, proprio nomine *Clerici*, reliqui vero *Laici* dicebantur.

§. IV.

Diſtinctio inter officia Laicorum & Clericorum ſemper obſeruata.

Hæc obſeruatio ad alius cuiusdam generis homines recte inſtituendos multum proderit, qui non nomina tantum *Laicorum* & *Clericorum*, ſed officia etiam inter ſe confundunt, nec aliquam inter illa diſtinctionem primitus fuiſſe dictitant. Noui equidem, ſacerdotis nomen in vniuerſum toti populo chriſtiano interdum tributum eſſe: 1 Petr. II, 9. Apoc. II, 6. ſed non minus populo Iudaico id datum legimus Exod XIX, 6. *Vos eritis mihi* ממלכת כהנים *regnum ſacerdotum* (LXX. βασίλειον ἱεράτευμα) *& ſancta natio.* At vero nemo ignorat, Sacerdotum & *Leuitarum* inter *Iudæos* officia valde diſtincta fuiſſe ab officiis populi, & id quidem non ex iniuſta quadam vſurpatione, ſed ex ipſius Dei mandato. Atque ita inter Chriſtianos etiam a primis Eccleſiæ initiis ſeſe res habuit. Si cubi congruus aliquis conuerſorum numerus deprehendebatur, ex quibus eccleſia commode formari poterat; ſtatim Epiſcopus vel Presbyter

 cum

Digitized by Google

cum Diacono conſtituebatur, quemadmodum EPIPHANIVS [z] ex antiquis Eccleſiæ monumentis tradit. Idem illud in modo adducto loco CLEMENTIS ALEXANDRINI licebit animaduertere, vbi dicit, Ioannem Euangeliſtam Epiſcopos conſtituiſſe, & alios in Clerum cooptaſſe in eccleſiis, quos diſpoſuerit ac formauerit, Sancto Spiritu deſignante. Vnde IGNATIVS in omnibus epiſtolis ſuis tam ſtudioſe populum hortatur, vt ne ſine Epiſcopis, [a] Presbyteris & Diaconis quidquam agant. TERTVLLIANVS dicit, moris fuiſſe inter hæreticos, *Clericorum* & *Laicorum* functiones inter ſe confundere: *Alius*, inquit, [b] *hodie Epiſcopus, cras alius: hodie Diaconus, qui cras Lector: hodie Presbyter, qui cras Laicus; nam & Laicis ſacerdotalia munera iniungunt.* Hunc autem morem eccleſia catholica non habebat. Nam teſte HIERONYMO, [c] eccleſiam non agnoſcebant, cui non eſſent ſacerdotes. Qui ſimul erant Laici & Epiſcopi, nullam habebant in-

(z) Epiph. Hær. LXXV, Aerian. n. V. *Πλῆθος μὴ ὄντος οὐχ εὑρέθησαν ἐν αὐτοῖς πρεσβύτεροι κατασταθῆναι, καὶ ἠρκέσθησαν ἐπὶ τῷ κατὰ τόπον μόνῳ Ἐπισκόπῳ. ἄνευ δὲ Διακόνου Ἐπίσκοπον ἀδύνατον εἶναι. Καὶ ἐπεμελήσατο ὁ ἅγιος Ἀπόστολος Διακόνους εἶναι τῷ Ἐπισκόπῳ διὰ τὴν ὑπηρεσίαν, οὕτω τῆς Ἐκκλησίας λαβούσης τὰ πληρώματα τῆς οἰκονομίας. κ. τ. λ.* Cum haud magna multitudo foret, reperiri nulli potuerunt, qui Presbyteri crearentur: vnde ſolo Epiſcopo contenti fuerunt. Sine Diacono vero Epiſcopus eſſe non poteſt. Quare in id Apoſtolus incubuit, vt miniſtrandi gratia Epiſcopo Diaconi ſuppeterent. Itaque cum nondum Eccleſia ſuis omnibus functionibus expleri poſſet, per illud tempus illiusmodi ſingulorum locorum ſtatus extitit.

(a) Ignatius Epiſt. ad Magneſ. n. VI. *Παραινῶ ἐν ὁμονοίᾳ Θεοῦ σπουδάζετε πάντα πράσσειν, προκαθημένου τοῦ Ἐπισκόπου εἰς τόπον Θεοῦ, καὶ τῶν πρεσβυτέρων εἰς τόπον συνεδρίου τῶν Ἀποστόλων, καὶ τῶν διακόνων τῶν ἐμοὶ γλυκυτάτων, πεπιστευμένων διακονίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ.* Hortor, vt hoc ſit veſtrum ſtudium, in Dei concordia omnia agere: *Epiſcopo* præſidente Dei loco, & *Presbyteris* loco Senatus Apoſtolici, & *Diaconis*, mihi ſuauiſſimis, quibus commiſſum eſt miniſterium Ieſu Chriſti. Ibid. n. VII *ὥσπερ ὁ Κύριος ἄνευ τοῦ Πατρὸς οὐδὲν ἐποίει ἡνωμένος ὤν, οὔτε δι' ἑαυτοῦ, οὔτε διὰ τῶν Ἀποστόλων, οὕτως μηδὲ ὑμᾶς ἄνευ τοῦ Ἐπισκόπου καὶ τῶν Πρεσβυτέρων, μηδὲν πράσσετε.* Quemadmodum Dominus ſine Patre nihil fecit, ipſi vnitus, neque per ſe ipſum, neque per Apoſtolos; ita neque & vos ſine *Epiſcopo* & *Presbyteris* quidquam agite. Conf. Ep. ad Trall. n. II. Ep. ad Philad. n. VII.

(b) Tertull. de Præſcript. c. XLI. (p. 217 edit. Par.)

(c) Hieronym. Tom. II. p. 145. Eccleſia non eſt, quæ non habet Sacerdotes. Ibid. Omiſſis paucis homunculis, qui ipſi ſibi & *Laici* ſunt & *Epiſcopi*.

ter eos exiſtimationem. Et hinc facile eſt ad iudicandum, quam ingenue cum HIERONYMO & TERTVLLIANO agant illi, qui ex ipſis, omnes & ſingulos Chriſtianos eodem iure & pari ratione ſacerdotes eſſe, nituntur demonſtrare. HIERONYMVS quidem ſacerdotium Laici eſſe dicit; [d] ſed tum ipſe ſe interpretatur, nihil aliud ſe intelligere, quam baptiſma, quo reges & ſacerdotes Deo facti ſumus. Et TERTVLLIANVS [e] Laicis non aliud concedit ſacerdotium, niſi quod in caſu abſolutæ neceſſitatis, vbi ex ordine eccleſiaſtico nemo præſto eſt, baptiſmum adminiſtrare poſſint; id quod regulis fundamentalibus & praxi primitiuæ eccleſiæ conueniebat; ſed *functiones Laicorum & Clericorum* minime confundit, niſi quis caſus ordinarios & extraordinarios vnum idemque eſſe falſo opinetur. SOCRATES [f] & RVFFINVS veteres illi hiſtorici narrant, *Frumentium* & *Aedifium*, duos adoleſcentulos, captiuos in *Indiam* abductos, ſine externa vocatione & mandato verbum evangelii prædicaſſe, populum ad Chriſti fidem perduxiſſe, & diuerſas inter eos eccleſias conſtituiſſe. Et idem SOCRATES [g] ac THEODORETVS tradunt, *Iberos* primum mulieris cuiusdam captiuæ miniſterio fidem Chriſti amplexos eſſe, quæ deinde eius nationis regem ac reginam eo adduxerit, vt ipſi populo ſuo euangelium prædicarent. Si quis igitur hinc concludere voluerit, in primitiua eccleſia nihil diſcriminis fuiſſe inter Laicos & Clericos, ſiue Laicos, etſi non vocatos, verbum diuinum publice prædicare & mulieres miniſtros euangelii ordinare poſſe, eum certe in iſta argumentatione magnopere falli dixerim. Auctor quidam Commentariorum in Epiſtolas *Pauli*, qui ſub nomine [h] AMBROSII innotuit, dicere videtur, omnes Chriſti diſcipulos inter initia fuiſſe Cleri-

(d) Hieron. ibid. p. 136. *Sacerdotium Laici*, i. e. Baptiſma. Scriptum eſt enim: Regnum & Sacerdotes nos fecit &c.

(e) Tertull. Exhort. ad Caſtit. c. VII. Nonne & *Laici Sacerdotes* ſumus? Scriptum eſt: Regnum quoque nos & Sacerdotes Deo & Patri ſuo fecit. - Vbi Eccleſiaſtici Ordinis eſt Conſenſus, & offert & tinguit Sacerdos, qui eſt ibi, ſolus. Sed vbi tres, Eccleſia eſt; licet Laici.

(f) Ruffin Lib. I. c. IX. Socrat. Lib. I. c. XIX.

(g) Socrat. Lib. I. c. XX.

(h) Ambroſ. ſiue Hilar. Diacon. Com. in Eph. IV. p. 948. Vt creſceret plebs & multiplicaretur, omnibus inter initia conceſſum eſt & euangelizare & baptizare & Scripturas in Eccleſia explanare. At vbi autem omnia loca &c.

eos, & vniuerſale habuiſſe euangelium prædicandi & baptizandi mandatum : enimuero hoc ad mundi conuerſionem ad Chriſtum ſpectabat, & antequam ſufficiens hominum multitudo conueniret, vel eccleſiæ fundarentur, in quibus iſta diſtinctio locum habere poterat. *At vbi* (verba ſunt nominati Auctoris) *omnia loca circumplexa eſt eccleſia, conuenticula conſtituta ſunt, & rectores & cetera officia in eccleſiis ſunt ordinata, vt nullus de Clero auderet, qui ordinatus non eſſet, præſumere officium, quod ſciret non ſibi creditum.* Vt adeo, quantum in contrarium conſtat, concludere poſſimus, *Laicorum & Clericorum nomina ac officia* a primis inde eccleſiæ chriſtianæ initiis a ſe inuicem fuiſſe diſtincta.

§. V.

Laici etiam vocati Βιωτικοί, Sæculares.

Laici quoque diſtinguebantur nomine Βιωτικῶν, *Secularium*: a βίος, quod vitam ſæcularem ſignificat. Et hoc quidem titulo non a Clericis tantum, ſed ab Aſcetis etiam & illis diſcernebantur, qui vitam agebant ſolitariam, mundo dixerant vale, & ſe ipſi curis ac occupationibus mundanis expedierant. Ita CHRYSOSTOMVS [*i*] vniuerſos homines ad lectionem Scripturæ ſacræ exhortans, *Ne mihi quiſquam*, inquit, *proferat putida illa & abſurda verba, planeque damnanda; Ego mundanus homo ſum, non eſt meum legere Scripturas, ſed eorum, qui mundo dixerunt vale, qui montium vertices occuparunt, qui vitam eiuſmodi continenter agunt.* Et alio loco [*ii*] commentans in verba Pauli Rom. XIII, 1. *Omnis anima poteſtatibus ſupereminentibus ſubiecta eſto*, dicit: *Iſta imperantur omnibus, & ſacerdotibus & monachis; non ſolum ſæcularibus:* Ita etiam apud Auctorem, [*k*] qui ſub nomine IVSTINI MARTYRIS notus eſt, & alios vocantur.

(*i*) Chryſoſt. Hom. III. in Lazar. Tom. V. p. 56. (edit. Francof.) Μή μοι λεγέτω τις τὰ ψυχρὰ ῥήματα ἐκεῖνα, καὶ πολλῆς καταγνώσεως ἄξια, ὅτι ἀνήρ εἰμι βιωτικός· οὐκ ἔστιν ἐμὸν γραφὰς ἀναγινώσκειν, ἀλλ᾽ ἐκείνων τῶν ἀποταξαμένων, τῶν τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων κατειληφότων, τῶν τοῦτον τὸν βίον ἐχόντων διηνεκῶς.

(*ii*) Chryſoſt. Hom. XXIII. in Roman. (p. 316 edit. Francof.) Ταῦτα διατάττεται ἱερεῦσι, καὶ μοναχοῖς, οὐχὶ τοῖς βιωτικοῖς μόνον.

(*k*) Iuſtin. Mart. Reſp. ad Quæſt. XIX. Τῷ βιωτικῷ ἀνθρώπῳ &c.

§. VI.

§. VI.

Et ἰδιῶται, idiotæ *ſeu* homines priuati.

A quibusdam Auctoribus nominantur ἰδιῶται, *homines priuati*, quod vitam priuatam agerent, nec publico officio in Eccleſia fungerentur. Hoc ſenſu aliud rurſus nomen erat, ideo ipſis datum, vt Clericis, publicum in Eccleſia munus adminiſtrantibus, opponerentur. CHRYSOSTOMVS [*l*] & THEODORETVS [*m*] hoc ſenſu vocem illam ἰδιώτης ab ipſo Paulo, aiunt, vſurpari 1 Cor. XIV, 16. quam nos interpretari ſolemus *Indoctus*. Illi autem nihil amplius ſignificare dicunt, quam Laicum, ſeu priuatæ conditionis hominem, qui non ſit publicus Eccleſiæ miniſter, doctus fuerit vel indoctus. Ita quoque ORIGENES vocabulum ἰδιώτης accipit non pro homine indocto, ſed Laico, qui non minus quam reliqui Chriſtiani in nomine Chriſti diabolum eiiciendi poteſtatem [*n*] habeat. Et SYNESIVS ἰδιώτας & ἱερεῖς ſibi inuicem opponit, & per hos quidem eos [*o*] vult intelligi, qui in ſacro Eccleſiæ miniſterio erant conſtituti; per illos autem, qui tali officio non fungebantur, ſed Deo, tamquam Laici, vitam agentes priuatam, ſeruiebant. Quare de quibusdam Clericis, remotionem ab officio promeritis, loquens, [*p*] *publice*, inquit, *cum iis agendum erit* ὡς ἀντικρυς ἰδιώταις, *tanquam cum priuatis*, hoc eſt, non amplius vt Clericis, ſed Laicis. Vnde colligere potuerimus, fuiſſe hanc

(*l*) Chryſoſtom. Hom. XXXV. in 1 Cor. XIV. (Tom. V. p. 389. edit. Francof.) Ἰδιώτην δὲ τὸν λαϊκὸν λέγει, *Idiotam* autem dicit Laicum.

(*m*) Theod. in 1 Cor. XIV, 16. Ἰδιώτην καλεῖ τὸν ἐν τῷ λαϊκῷ τάγματι τεταγμένον. *Idiotam* appellat eum, qui in Laicorum ordine conſtitutus eſt.

(*n*) Origen. c. Celſum Lib VII p. 334 Οὓς (δαίμονας) οὐκ ὀλίγοι Χριστιανῶν ἀπελαύνουσι τῶν πασχόντων, σὺν οὐδενὶ περιέργῳ καὶ μαγικῷ ἢ φαρμακευτικῷ πράγματι, ἀλλὰ μόνῃ εὐχῇ καὶ ὁρκώσεσιν ἁπλουστέραις· καὶ ὅσα ἂν δύναιτο προσάγειν ἁπλούστερος ἄνθρωπος; ὡς ἐπίπαν γὰρ ἰδιῶται τὸ τοιοῦτον πράττουσι κ. τ. λ. Quos (dæmones) non pauci Chriſtiani eiiciunt ex obſeſſis corporibus, idque ſine omni curioſitate magorum & veneficorum, ſed ſolis precib. s adiurationibusque ſimplicibus, quæ ſunt artes ſimplicium? Nam plerumque *plebeii homines* hæc faciunt. cæt.

(*o*) Syneſ Ep. LIV. ad Theoph. p. 144. (p. 190 Edit. Pariſ. anno 1633.) Συχνοὶ παρ' ἡμῖν καὶ ἰδιῶται καὶ ἱερεῖς πλαττόμενοι τινας ὀνείρους. Plerique apud nos tam *priuati* quam *ſacerdotes* ſomnia quædam comminiſcentes.

(*p*) Syneſ. Ep. LXVII. p. 159. (p. 216.) Δημοσίᾳ μὲν οὕτω προσοιστέον αὐτοῖς ὡς ἀντικρυς ἰδιώταις.

iis

iis omnibus, qui publico officio ſeu miniſterio in Eccleſia non fungebantur, communem appellationem.

§. VII.

Quinam proprie vocati ſint Clerici.

Ab altera parte, quicumque aliquod publicum munus in Eccleſia gerebant, communi nomine appellabantur *Clerici*, quod nomen primis temporibus tribus tantum ſuperioribus ordinibus Epiſcoporum, Sacerdotum & Diaconorum dabatur, eo quod tum alii ordines in Eccleſia haud exſiſterent. Sæculo autem tertio multi inferiores ordines inſtituebantur, vt ſubſeruirent Diaconorum officiis, veluti Hypodiaconi, Acolythi, Lectores, &c. Et hi etiam commune nomen *Clericorum* habebant, vtpote quibus cum rebus ſæcularibus nihil commercii, ſed Eccleſiæ ſeruitiis in totum vacandum erat. Cyprianvs vbique eos nuncupat *Clericos*; [q] vti de *Optato* Hypodiacono, & *Saturo* Lectore loquens ambo *Clericos* appellat. Eorum ordinationes vocat [r] *Ordinationes Clericales.* Hinc etiam litteræ, quas eorum manu ſcriptas ad extraneos mittebat, *litteræ* [s] *Clericæ* dicuntur. Lvcianvs Martyr, Cypriani σύγχρονος, eadem ratione de *Exorciſtis* [t] & *Lectoribus* loquitur. Ipſum concilium *Nicænum* [u] nomen Clericorum aliis præter Epiſcopos, Presbyteros & Diaconos impertit. Et Concilium *Carthagi-*

(q) Cypr. Ep. XXIV. al. XXIX. ed Oxon. & Pariſ. (lib. III. ep. XXII. ed Baſil.) Quoniam oportuit me per *Clericos* ſcribere &c. feciſſe me ſciatis Lectorem *Saturum* & Hypodiaconum *Optatum* Confeſſorem.

(r) Cypr. Ep. XXXIII. al. XXXVIII. ed. Oxon. (lib. I. ep. IX. edit. Baſil.) Qui in eccleſia Domini ad *ordinationem Clericalem* promouentur. &c.

(s) Cyprian. Ep. XXIII. (lib III. ep. XXI Edit. Baſil. 8.) Perquam graue eſt, ſi *epiſtolæ clericæ* veritas mendacio aliquo & fraude corrupta eſt Vid. Fell. Not. in hanc epiſt.

(t) Lucian Epiſt. XVII. al. XXIII. apud Cypr. Præſente de *Clero*, & *Exorciſta* & Lectore, Lucianus ſcripſit.

(u) Concil. Nicæn. Can. III. (Tom. III. Conc. p. 29) Ἀπηγόρευσε καθόλου ἡ μεγάλη σύνοδος, μήτε Ἐπισκόπῳ, μήτε Πρεσβυτέρῳ, μήτε Διακόνῳ, μήθ' ὅλως τῷ ἐν τῷ Κλήρῳ τινὶ ἐξεῖναι συνείσακτον ἔχειν πλὴν εἰ μὴ ἄρα μητέρα κ τ λ. Omnibus modis interdixit ſancta Synodus, neque Epiſcopo, neque Presbytero, neque Diacono, nec vlli *Clericorum* omnino licere habere ſecum mulierem extraneam, niſi forte mater &c.

thagi-

Digitized by Google

thaginenſe tertium Canone (*w*) dedita opera facto hunc titulum ipſis confirmauit.

§. VIII.

Nomen Clericorum *non numquam inferioribus tributum Ordinibus.*

Quid? Idem illud Concilium (*x*) nomen *Clericorum* inferioribus potius ordinibus videtur adſignare, ad diſtinguendum eos hoc ipſo a ſuperioribus, nominans primo loco Epiſcopos, Presbyteros & Diaconos, & deinceps *Clericos*; hoc eſt, inferiores ordines. Hoc etiam AMBROSIVS (*y*) facit, & adhuc ſignificantius ſub huius nomine HILARIVS (*z*), qui de Clericis loquitur, tamquam diſtinctis a Diaconis. Ita etiam EPIPHANIVS, [*a*] loquens de iis, qui in *Aegypto* ſub perſecutione *Diocletianea* a ſanctae & catholicae eccleſiae religione diſciuerant, dicit: *Eorum alii milites erant, alii ex variis CLERICORVM ordinibus, Presbyteris, Diaconis, ac reliquis aliis.* Vbi de *Clericis* vt diſtinctis a Presbyteris ac Diaconis ſermo fit. Ita quoque in Concilio *Laoduceno* [*b*] & multis locis aliis.

§. IX.

Ratio nominis Clericorum.

Quod autem ad rationem nominis *Clericorum* attinet, recte quidem obſeruat HIERONYMVS, [*c*] quod a graeco vocabulo κλῆρος, quod ſortem ſignificat, deſcendat; atque hinc dicit: *Miniſtri Dei propterea vocantur CLERICI, vel quia de ſorte ſunt*

(*w*) Conc. Carth. III. Can. XXI. Tom. II. Concil. p. 1170. *Clericorum* nomen etiam Lectores & Pſalmiſtae & Oſtiarii retineant.

(*x*) Conc. Carth. III. c. XV. ibid. p. 1169. Placuit, vt Epiſcopi & Presbyteri & Diaconi, vel *Clerici*, non ſint Conductores &c.

(*y*) Ambroſ. de Dignit. Sacerd. c. III. Aliud eſt, quod ab Epiſcopo requirit Deus, aliud, quod a Presbytero, & aliud, quod a Diacono, & aliud, quod a *Clerico*, & aliud, quod a Laico.

(*z*) Pſeud. Ambroſ. in Eph. IV. Nunc neque Diaconi in populo praedicant, neque *Clerici* vel Laici baptizant.

(*a*) Epiphan. Haer. LXVIII. Melet. n. II. Οἱ μὲν ἀπὸ στρατιωτῶν ὄντες, οἱ δὲ ἀπὸ κληρικῶν ὑπάρχοντες διαφόρων κλήρων, πρεσβύτεροί τε καὶ Διακονίας, καὶ ἄλλων.

(*b*) Conc. Laod. Can. XX. Tom. I. Conc. p. 1500. Ὁμοίως δὲ ἔχειν τιμὴν καὶ τοὺς διακόνους ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν καὶ πάντων τῶν κληρικῶν. Similiter autem etiam haberi honorem Diaconis a miniſtris & omnibus *Clericis* oportet.

(*c*) Hieron. Ep. II. ad Nepot.

Domini, vel quia ipſe Dominus Sors, id eſt, Pars CLERICORVM *eſt.* Alii [*d*] putant reſpici heic ad morem antiquum, *Iudæis* pariter & *Gentilibus* vſitatum, quo homines ad officia ſacra per ſortem eligebantur; quæ ratio haud improbabilis videtur: quamquam iſta conſuetudo inter Chriſtianos in vniuerſum haud inualuit, vti poſtea oſtendetur.

§. X.

Omnes Clerici vocati Canonici.

Alia adhuc *Clericorum* appellatio ſuppetit, vbique apud Patres obuia, quando eos vocant *Canonicos*; quod vocabulum deriuatur a Græco *κανὼν*, quod inter alia codicillum ſeu catalogum cuiusque Eccleſiæ ſignificat, in quo omnium Eccleſiaſticorum nomina ſcripta erant, & e quo intelligi poterat, ad quam quisque Eccleſiam ſpectaret. Hoc ſenſu vocabulum *κανὼν* ſæpe adhibitum legitur in Concilio [*e*] *Nicæno*. Concilium *Antiochenum* [*f*] vocat *ἅγιον κανόνα*, *ſanctam matriculam*; Canones Apoſtolici *κατάλογον ἱερατικὸν*, [*g*] h. e. *Catalogum Clericorum*. Quod idem eſt cum eo, quod SIDONIVS APOLLINA-

(*d*) Dodwel. Diſſert. I. in Cypr. §. XV.

(*e*) Concil. Nicæn. Can. XVI. Tom. II. Conc. p 36 Ὅσοι ῥιψοκινδύνως μήτε τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντες μήτε τὸν Ἐκκλησιαστικὸν κανόνα εἰδότες ἀναχωροῦσι τῆς ἐκκλησίας κ. τ. λ. Quicumque temere, neque timorem Dei ante oculos habentes, neque *Eccleſiaſticum Canonem* ſcientes, receſſerunt ab eccleſia, cætera.

Ibid. Can. XVII. - - καθαιρεθήσεται τοῦ κλήρου, καὶ ἀλλότριος τοῦ κανόνος ἔσται. - - de Clero deiicietur, & alienus ab *eccleſiaſtico canone* erit.

Ibid. Can. XIX. Ὡσαύτως δὲ καὶ περὶ τῶν διακόνων, καὶ ὅλως περὶ τῶν ἐν τῷ αὐτῷ κανόνι ἐξεταζομένων ὁ αὐτὸς τύπος φυλαχθήσεται. Similiter autem & de Diaconis & aliis omnibus eccleſiaſticis (qui in eodem *Canone* ſunt) eadem forma ſeruabitur.

(*f*) Concil. Antiochen. Can. I. Tom. II. Conc p. 56 Τοὺς καθαιρεθέντας ἀποστερεῖσθαι καὶ τῆς ἔξωθεν τιμῆς, ἧς ὁ ἅγιος κανὼν καὶ τὸ τοῦ Θεοῦ ἱερατεῖον μετείληφεν Depoſitos etiam externo honore priuari, cuius *ſanctus Canon* & Dei ſacerdotium fuit particeps

(*g*) Cap. Apoſt. c. XIV. Tom. I. Conc. p. 28. εἴ τις πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὅλως τοῦ καταλόγου τῶν κληρικῶν κ. τ. λ. Si quis Presbyter, vel Diaconus vel omnino ex *Clericorum catalogo* &c

Can. L. Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὅλως τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ κ. τ. λ. Si quis Epiſcopus, Presbyter, vel Diaconus, vel omnino ex *ſacerdotali catalogo* &c.

RIS

RIS [*h*] *Album* vocat; & Concilium *Agathenſe* [*i*] *Matriculam*; & AVGVSTINVS (*k*) *Tabulam Clericorum*. Cum igitur nomina omnium Clericorum huic catalogo ſeu canoni infererentur, hinc appellabantur *Canonici*. Vti apud CYRILLVM (*l*) HIEROSOLYMITANVM κανονικῶν παρουσία ſignificat *Clericorum præſentiam*. Et per κανονικοὺς ψαλτὰς in Concilio *Laodiceno* (*m*) ii denotantur de Clericis, qui ad pſallendum in eccleſia erant ordinati. Ita generatim in Concilio *Nicæno* (*n*) & *Antiocheno* per τοὺς ἐν κανόνι denotantur *Clerici* Eccleſiæ. Et eamdem ob cauſſam reliqui omnes, quorum nomina catalogo Eccleſiaſtico inſerebantur, vt ab Eccleſia vitæ ſuſtentationem reciperent, veluti Monachi, Virgines ac Viduæ &c. eodem nomine *Canonica* vocabantur. De quibus BASILIVS, (*o*) ex ſententia THEODORI BALSAMONIS & ZONARAE, ſub hoc nomine loquitur.

(*h*) Sidon. Lib. VI. Ep. VIII. Nomen Lectorum *Albus* nuper excepit.

(*i*) Concil. Agath. Can. II Tom. IV. Conc. p. 1383. Reſcripti in *matricula* gradum ſuum dignitatemque ſuſcipiant.

(*k*) Aug. Hom. L. De diuerſis Tom. X. p. 525. Delebo eum de *tabula Clericorum*.

(*l*) Cyrill. Præfat. Catech. n. III. Θεωρεῖς μοι τάξιν καὶ ἐπιστήμην; γραφῶν ἀναγνώσεις; κανονικῶν παρουσίαν; κ. τ. λ. Vides ordinem & diſciplinam, ſcripturarum lectionem, *Clericorum præſentiam?* &c.

(*m*) Concil. Laodic Can. XV. Tom. I. p 1500. Περὶ τοῦ μὴ δεῖν πλέον τῶν κανονικῶν ψαλτῶν, τῶν ἐπὶ τὸν ἄμβωνα ἀναβαινόντων καὶ ἀπὸ διφθέρας ψαλλόντων, ἑτέρους τινὰς ψάλλειν ἐν ἐκκλησίᾳ. Non oportere præter *Canonicos Cantores*, qui ſuggeſtum adſcendunt, & ex membrana legunt, aliquos alios canere in Eccleſia. &c.

(*n*) Concil. Antioch Can. II. Tom. II. Conc. p. 561. Εἴ τις τῶν Ἐπισκόπων, Πρεσβυτέρων ἢ Διακόνων, ἢ τις τοῦ κανόνος κ. τ. λ. Si quis ex Epiſcopis, vel Presbyteris, vel Diaconis, vel quiuis *ex Canone* &c.

Can. VI. Ὁ αὐτὸς ὅρος ἐπὶ λαϊκῶν, καὶ πρεσβυτέρων, καὶ διακόνων, καὶ πάντων τῶν ἐν κανόνι. Idem decretum aduerſus laicos, & presbyteros, & diaconos, & eos, qui ſunt *in cleri catalogo*, obſeruetur.

Conc. Nic. Can. XVI. Tom. II. p. 36. Ὁ ἐν τῷ κανόνι ἐξεταζόμενος, qui in *catalogo eccleſiaſtico* eſt. Can. XVII. Ἐπειδὴ πολλοὶ ἐν τῷ κανόνι ἐξεταζόμενοι τὴν πλεονεξίαν καὶ τὴν αἰσχροκερδείαν διώκοντες κ. τ. λ. Quoniam plerique *eccleſiaſtici* (qui *in Canone* ſunt) auaritiam & turpem quæſtum ſectantes &c.

(*o*) Baſil. Epiſt. I. Canonic. Can. 6. (Tom. III. p 23 edit. Pariſ) Τῶν κανονικῶν τὰς πορνείας εἰς γάμον μὴ καταλογίζεσθαι, ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ διασπᾶν αὐτῶν τὴν συνάφειαν. *Canonicorum* fornicatio pro matrimonio non reputetur, ſed eorum coniunctio omnino diuellatur.

§. XI.

Et τάξις τοῦ βήματος, *ordo Sanctuarii.*

Multa alia Clericorum nomina, cuiuis lectori obuia, ſilenſio prætereo; quando videlicet dicuntur *Eccleſiaſtici* & ἱερατικοὶ, ſiue τάξις ἱερατικὴ, *ſacer Ordo* &c. Vnius tantum appellationis adhuc mentionem faciam, quæ rarius & vix vſpiam niſi apud GREGORIVM NAZIANZENVM (*p*) occurrit, qui Clericos, & ſpeciatim ſuperiorem eorum ordinem τάξιν τοῦ βήματος *ordinem ſanctuarii*, nuncupat. Quod nomen datum iis fuit ab eorum priuilegio intrandi eam ædis ſacræ partem, vbi altare conſtitutum erat, quæ (quemadmodum videbimus, vbi de ædibus eccleſiaſticisediſſeremus,) vocabatur Βῆμα ſeu ἱερατεῖον, *Sanctuarium.* Vnde in eodem Auctore (*q*) τῷ βήματι προσάγειν ſignificat, aliquem miniſterio initiare ſeu Clericum facere: Et οἱ περὶ τὸ βῆμα, οἱ τοῦ βήματος, & οἱ ἐκ τοῦ βήματος idem eſt ac qui ſunt ex ſacro ordine, (*r*) ſeu e Clericis.

(*p*) Gregor. Nazianz Orat. XX. in laud. Baſil. Tom. I. p. 336. (edit. Pariſ.) Τὰς ἱερὰς πρότερον ὑπαναγινώσκων τῷ λαῷ βίβλους, ὁ τούτων ἐξηγητὴς, καὶ ταύτην οὐκ ἀπαξιώσας τὴν τάξιν τοῦ βήματος, κ. τ. λ. Cum prius ſacros libros populo lectitaſſet, qui eos poſtea enarrauit, nec hunc *ſacerdotii gradum* indignum ſe duxiſſet, &c.

(*q*) Id. Orat. XIX. de Fun. Patr. p. 299. ſub fin. Τίς δὲ μετὰ Θεοῦ μᾶλλον, ἢ τῷ βήματι προσήγαγεν, ἢ τὰς κατ᾽ αὐτοῦ ὕβρεις ἐζηλοτύπησεν κ. τ. λ. Quis autem vnquam magis cum Deo, vel homines *Sacrario obtulit*, vel ob iniurias ipſi factas zelo exarſit? &c.

(*r*) Id. Orat. XIX. p. 310. 311. Τοὺς ἱερέας, τούς τε ἄλλους, καὶ ὅσοι τοῦ βήματος διεμαρτύρετο. Sacerdotes, cum alios, tum eos, *qui altaris ſunt*, obteſtabatur. Orat. XX. p. 351. Περιτρέπει γὰρ, καὶ εἰ μή τις τῶν ἐκ τοῦ βήματος ὑποσχὼν τὴν χεῖρα τὴν περιτροπὴν ἔστησε, κἂν ἐπεπτώκει πτῶμα δακρύων ἄξιον, οἶον. Ita enim titubare cœpit, vt niſi quisquam *ex ſacrarii miniſtris* vacillantem ſuppoſita manu retinuiſſet, miſere vtique & luctuoſe prolapſurus fuiſſet.

LIBER

LIBER SECVNDVS
DE DIVERSIS CLERICORVM ORDINIBVS IN PRIMITIVA ECCLESIA.

CAPVT PRIMVM
DE ORIGINE EPISCOPORVM: ET QVOD ORDO FVERINT A PRESBYTERIS DISTINCTVS IN ECCLESIA PRIMITIVA.

§. I.
Quid veteres per diſtinctos Epiſcoporum & Presbyterorum Ordines intelligant.

HActenus Clericos generatim conſiderauimus tamquam diſtinctos a Laicis; videbimus nunc, quibus nominibus & officiis ab ſe inuicem diſtincti fuerint. Et heic quidem antiquiſſima illa diſtinctio ſeſe nobis offert, qua ſuperior Clerus in tres diuerſos ordines, *Epiſcoporum* videlicet, *Presbyterorum* ac *Diaconorum* diſpeſcebatur. Non alios initio ordines præter tres hoſce fuiſſe, ſuo loco patebit, vbi de prima origine & initio inferiorum ordinum dicturi ſumus; Diaconos etiam ſacrum & conſtantem ordinem fuiſſe, itidem demonſtrabitur, vbi ſpeciatim de iis agetur: Reſtat igitur heic, vt tantummodo in diſtinctionem inter Epiſcoporum & Presbyterorum Ordines inquiramus. Et hoc ipſum, quatenus ad res facti & praxin Eccleſiæ attinet, (de quibus exponere inſtituimus) commode & quantum ſatis eſt, explanari poterit, vbi hæc tria tantum momenta conſiderauerimus. I. Quod antiqui ſcriptores eccleſiaſtici de his, tamquam diſtinctis, Ordinibus ſemper loquantur. II. Quod Epiſcoporum originem a diuina auctoritate & Apoſtolica conſtitutione deriuent. III. Quod ſpeciatim eorum Epiſcoporum, qui Apoſtolorum manibus in fundatis recens eccleſiis primum conſtituti ac conſecrati fuerunt, catalogum nobis ſubminiſtrent.

Antequam vero ad horum omnium probationem progrediamur, præmonendum erit, vt omnis euitetur ambiguitas, vocabulum *Ordinis* eo ſenſu a nobis accipi, quo veteres illud adhi-

adhibent, non autem ita, quemadmodum multi Scholaſtici, qui ex rationibus, quas ſibi ipſi effinxerunt, diſtinguunt inter ordinem & iurisdictionem, atque Epiſcoporum & Presbyterorum vnum eumdemque ordinem faciunt, ſola poteſtate ac iurisdictione eos inter ſe differre ſtatuentes. Hæc diſtinctio veteribus ignota fuit; quibus vocabula iſta; *Ordo*, *Gradus*, *Officium*, *Poteſtas* & *Iurisdictio*, vbi de prærogatiua Epiſcoporum præ Presbyteris loquuntur, vnum idemque ſignificant, nimirum poteſtatem ſupremorum Eccleſiæ moderatorum, in eorum Ordinatione ipſis collatam in Presbyteros, quorum erat, nihil niſi in ſubordinatione erga iſtos facere. HIERONYMVS, cui certe dandum eſt, quod ex Veterum ſenſu loquatur, nullum inter hæc verba, *Ordo*, *Gradus*, *Officium*, diſcrimen adhibet, ſed iis promiſcue vtitur ad ſignificandam poteſtatem & iurisdictionem Epiſcoporum præ Presbyteris & vniuerſa Eccleſia, in qua proprie loquendo vera Ordinis eorum eſſentia conſiſtit. Vnde non numquam de iis, vt diuerſis Ordinibus, loquitur; quemadmodum in libro contra *Iouinianum*, (*s*) vbi dicit: *In veteri Teſtamento & in nouo alium Ordinem PONTIFEX tenet, alium SACERDOTES, alium LEVITAE.* Ita in Epiſtolis ad *Ruſticum* (*t*) & *Fabiolam*, (*u*) vbi *Ordinem* & *Gradum* coniungit. In aliis locis ſolo vocabulo *Gradus* utitur. Vti in epiſtola ad *Euſtochium* (*w*) Presbyteros ſacerdotes *inferioris gradus* appellat; & in epiſtola ad *Heliodorum* (*x*) *tertii gradus* meminit; & in Commentario in *Micham* (*y*) Epiſcopos ſacerdotes, & Diaconos vocat *gradus* in Eccleſia. Alias vocabulo *Officiorum*

(*s*) Hieron. contr. Iouin. Lib. II. p 89.

(*t*) Id. Epiſt. ad Ruſtic. Tom. I p. 46. Singuli eccleſiarum Epiſcopi, ſinguli Archipresbyteri, ſinguli Archidiaconi, & omnis *Ordo* Eccleſiaſticus ſuis rectoribus nititur.

(*u*) Id. ad Fabiol. de XLII. Manſion. Iſrael. Tom. III. p. 44. Ipſos ſecundi *Ordinis* intelligimus Præceptores, Luca Euangeliſta teſtante, duodecim fuiſſe Apoſtolos, & ſeptuaginta diſcipulos minoris *gradus*.

(*w*) Epiſt. XXVII. ad Euſtoch. Aderant Hieroſolymorum & aliarum vrbium Epiſcopi, & Sacerdotum *inferioris gradus* & Leuitarum innumerabilis multitudo.

(*x*) Epiſt. I ad Heliodor. Non minorem in *tertio gradu* adhibuit diligentiam &c.

(*y*) Comment. in Mich. VII p. 162. Non dico, quod iſtiusmodi *gradibus* in Eccleſia non debeatis eſſe ſubiecti.

mentem

mentem ſuam exprimit; vt quum dicit: (z) *Epiſcopus, Presbyter, & Diaconus non ſunt meritorum nomina, ſed OFFICIORVM. - Si Diaconus ſanctior Epiſcopo ſuo fuerit, non ex eo, quod inferior gradu eſt, apud Chriſtum deterior eſt.* Vt adeo vnum idemque ſit ſecundum HIERONYMVM, ſiue *ordinem*, ſiue *officium*, ſive *poteſtatem* & *iurisdictionem* Epiſcopi dixerimus. Nam iſthæc omnia rem eamdem deſignant, nimirum, Epiſcoporum auctoritatem in Presbyteros & vniuerſam Eccleſiam. Et in hac ſignificatione vocabulum *Ordinis* in hoc opuſculo adhibemus, veterum opinionem de diuerſa Epiſcoporum & Presbyterorum poteſtate in Eccleſia declaraturi.

§. II.

Epiſcoporum ordo Presbyterorum ordine ſemper ſuperior habitus eſt.

Iam vero talem diſtinctionem in Eccleſia ſemper fuiſſe obſeruatam, liquet I. ex plerorumque veterum ſcriptorum teſtimoniis, qui de Epiſcopis, Presbyteris & Diaconis, tamquam diſtinctis in Ecleſia gradibus, & de duobus quidem poſterioribus vt primo ſubordinatis, loquuntur. Teſtimonia IGNATII, (a)

(z) Contr. Iouin. Lib. I. p. 41.

(a) Ignat. Epiſt ad Epheſ. n. II. Ἵνα ὑποτασσόμενοι τῷ Ἐπισκόπῳ, καὶ τῷ Πρεσβυτερίῳ κατὰ πάντα ἦτε ἡγιασμένοι. Vt ſubiecti *Epiſcopo* & *Presbyterio* per omnia ſanctificati ſitis. Ibid. num. III. Οἱ ἐπίσκοποι οἱ κατὰ τὰ πέρατα ὁρισθέντες ἐν Ἰησοῦ Χριστοῦ γνώμῃ εἰσίν. *Epiſcopi* per terræ terminos definiti ex Ieſu Chriſti ſunt, ſententia. Ibid. num. IV. Ὅθεν πρέπει ὑμῖν συντρέχειν τῇ τοῦ ἐπισκόπου γνώμῃ, ὥσπερ καὶ ποιεῖτε. Τὸ γὰρ ἀξιονόμαστον ὑμῶν πρεσβυτέριον, τοῦ Θεοῦ ἄξιον, οὕτως συνήρμοσται τῷ ἐπισκόπῳ, ὡς χορδαὶ κιθάρᾳ. Vnde decet nos *in Epiſcopi ſententia concurrere*, quod & facitis. Nam memorabile veſtrum Presbyterium, dignum Deo, ita coaptatum eſt Epiſcopo, vt chordæ citharæ.

Id. Epiſt. ad Philad. num. IV. Εἷς ἐπίσκοπος ἅμα τῷ πρεσβυτερίῳ καὶ διακόνοις. Vnus Epiſcopus cum Presbyterio & Diaconis. Ibid. num. VII. Τῷ ἐπισκόπῳ προσέχετε, καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ, καὶ διακόνοις. *Epiſcopo* attendite & *Presbyterio* & *Diaconis.* Ibid. num. X. Θέλουσιν δὲ ὑμῖν οὐκ ἔστιν ἀδύνατον ὑπὲρ ὀνόματος Θεοῦ, ὡς καὶ αἱ ἔγγιστα ἐκκλησίαι ἔπεμψαν ἐπισκόπους, αἱ δὲ πρεσβυτέρους, καὶ διακόνους. Volentibus vobis non eſt impoſſibile pro nomine Dei; vt & quædam proximæ Eccleſiæ miſerunt *Epiſcopos*, nonnullæ vero *Presbyteros* & *Diaconos*.

Id. in Epiſt. ad Smyrn. n. VIII. Πάντες τῷ ἐπισκόπῳ ἀκολουθεῖτε, ὡς Ἰησοῦς Χριστὸς Πατρί· καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ ὡς τοῖς ἀποστόλοις· τοὺς δὲ διακόνους ἐντρέπεσθε ὡς Θεοῦ ἐντολήν. Omnes *Epiſcopum* ſequimini, vt Ieſus Chriſtus Patrem; & *Presbyte-*

huc

huc facientia, tam firma ſunt atque luculenta, vt nihil vnquam aduerſus ea adferri potuerit, niſi quod non ſint genuinæ antiqui iſtius auctoris reliquiæ; ad quod vero a viris (*b*) doctis toties reſponſum fuit, vt iſti opinioni cum ratione nemo amplius inhærere poſſit. Numeroſiora ſunt loca, quam vt heic inſeri poſſint: quocirca ſpecimen aliquod in vno teſtimonio duntaxat dabo, ex quo de reliquis omnibus iudicare lector poterit. In Epiſtola ad *Magneſianos* (*c*) exhortatur eos, *vt in concordia omnia agant, Epiſcopo præſidente Dei loco, & Presbyteris loco ſenatus Apoſtolici, & Diaconis, quibus commiſſum eſt miniſterium Ieſu Chriſti.*

Auctor, qui Acta Martyrii IGNATII (*d*) ſcripſit, & cuius opus ſecundum vetuſtum exemplar græcum non ita pridem recuſum eſt, eadem prorſus ratione de his tribus Ordinibus loquitur, cum dicit, quod cum IGNATIVS in itinere eſſet verſus *Romam*, omnes Aſiæ vrbes & Eccleſiæ per Epiſcopos, Presbyteros & Diaconos ſuos ipſum ſalutarint. Non longe poſt hunc ſcriptorem vixit *Pius*, Epiſcopus *Romanus*, cuius teſtimonium hoc

ſium vt Apoſtolos; *Diaconos* autem reuereremini vt Dei mandatum. Ibid. num. XII. Ἀσπάζομαι τὸν ἀξιόθεον ἐπίσκοπον καὶ θεοπρεπὲς ἄλλον πρεσβυτέριον, τοὺς συνδούλους μου διακόνους. Saluto Deo dignum *Epiſcopum* & Deo decorum *Presbyterium*, & conſeruos meos *Diaconos*.

Id in Epiſt ad Trall. n. VII. Ὁ χωρὶς ἐπισκόπου καὶ πρεσβυτερίου καὶ διακόνου πράσσων τι, οὗτος οὐ καθαρός ἐστιν ἐν τῇ συνειδήσει. Qui ſine *Epiſcopo* & *Presbyterio* & *Diacono* quidpiam agit, is non eſt mundus in conſcientia. Ibid. n XII. Πρέπει ὑμῖν τοῖς καθ' ἕνα, ἐξαιρέτως καὶ τοῖς πρεσβυτέροις, ἀναψύχειν τὸν ἐπίσκοπον. *Decet* ſingulos veſtrum, & præcipue *Presbyteros*, *refocillare Epiſcopum*. Ibid. n. XIII. Ἔρρωσθε ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ, ὑποτασσόμενοι τῷ ἐπισκόπῳ, ὡς τῇ ἐντολῇ, ὁμοίως καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ. Valete in Ieſu Chriſto, *ſubiecti Epiſcopo*, vt (Dei) mandato: & ſimiliter *Presbyterio*.

Id. in Epiſt ad Polyc. n. VI Τῷ ἐπισκόπῳ προσέχετε, ἵνα καὶ ὁ Θεὸς ὑμῖν. Ἀντίψυχον ἐγὼ τῶν ὑποτασσομένων τῷ ἐπισκόπῳ, πρεσβυτέροις, διακόνοις. Epiſcopo attendite, vt & Deus vobis. Deuoueor ego pro iis, qui *ſubditi* ſunt *Epiſcopo*, *Presbyteris*, *Diaconis*.

(*b*) Pearſon. Vind. Ignat. Viſer. de Epiſtol. Ignat Voſſ. Epiſt. ad Riue. Coteler. Præfat. & Not. in Ignat. Bull. Defenſ. Fid. Nic. Sect. III n 6. p. 290. &c.

(*c*) Ignat. Epiſt ad Magneſ. n. VI. Vid. Text Græc. ſupra p. 44. [4]

(*d*) Martyr. Ignat. ap. Grabium Spicil. Sæc. II. Tom. I. p. 11. Ἐδεξιοῦντο τὸν ἅγιον (Ἰγνάτιον) διὰ τῶν ἐπισκόπων καὶ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων αἱ τῆς Ἀσίας πόλεις καὶ ἐκκλησίαι.

loco

loco adlego, quod BLONDELLVS (*e*) id genuinum eſſe fatetur. Hic Auctor *Iuſtum Viennenſem* in epiſtola ad eum ſcripta Epiſcopum (*f*) vocat, & de Presbyteris ac Diaconis, qui ei ſubſint, loquitur. In ſequentis ſæculi initio teſtimonia habemus CLEMENTIS ALEXANDRINI, ORIGENIS AC TERTVLLIANI, qui in hoc conſentiunt omnes, Ordinem Epiſcoporum & Presbyterorum ſuis temporibus fuiſſe ab ſe inuicem diſtinctum. *Hic quoque in Eccleſia*, inquit CLEMENS, (*g*) *progreſſiones, Epiſcoporum, Presbyterorum, Diaconorum, ſunt, vt arbitror, imitationes gloriæ Angelicæ*, cætera. ORIGENES huius diſtinctionis plus decies (*h*) in operibus ſuis meminit, quod, qui volet, apud PEARSONIVM Epiſcopum fuſe legere poterit. Duo tantum loca adferam, vnum quidem ex homiliis eius in *Lucam*, quas ſcripſit, quum eſſet adhuc Laicus, vbi (*i*) dicit: *Ab eccleſiaſticis DIGNITATIBVS non ſolum fornicatio, ſed & nuptiæ repellunt. Neque enim Epiſcopus, nec Presbyter, nec Diaconus, nec Vidua poſſunt eſſe digami.* Heic diuerſarum dignitatum facit mentionem. In altero loco (*k*) de diuerſis gradibus dicit, cum ait; *Pro modo GRADVVM vnusquisque torquebitur. Maiorem pœnam habet, qui Eccleſiæ præſidet & delin-*

(*e*) Blondell. Apol. p. 18.

(*f*) Pius Ep. II ad Iuſt. Vien. Tu vero apud Senatoriam Viennam - Colobio Epiſcoporum veſtitus &c. *Presbyteri & Diaconi te obſeruent.*

(*g*) Clem. Alex. Strom. Lib. VI. p 667. (793. edit. Oxon.) Καὶ αἱ ἐνταῦθα κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν προκοπαί, ἐπισκόπων, πρεσβυτέρων, διακόνων, μιμήματα, οἶμαι, Ἀγγελικῆς δόξης Idem Pædagog. Lib III. c. XII. p. 264. (p. 309.)

(*h*) Origen. Hom. II. in Numer. pag. 203. edit. Baſil. 1557. Ecce qualis *Epiſcopus* aut qualis *Presbyter*, vel qualis *Diaconus*.
Idem Homil. VI. in Ieſa. ibid. p. 635 Nemo, quibuscunque venientibus adſumens linteum *Diaconus*, vel *Presbyter* ſiue *Epiſcopus* lauat pedes.
Idem Homil. V. in Ezech Pro modo graduum &c. vid. (k) in textu.
Idem Comment. in Matth. XIX p 363 edit. Colon. - - μήποτε ἐπεὶ σύμβολόν ἐστι καὶ ὁ ἐπίσκοπος, καὶ ὁ πρεσβύτερος, καὶ ὁ διάκονος ἀληθινῶν κατὰ τὰ ὀνόματα ταῦτα πραγμάτων. - - annon quandoquidem *Epiſcopus*, *Presbyter* & *Diaconus* rerum verarum ſymbola ſunt, quæ his nominibus continentur.
Id. in Matth XXI, 12. p. 442. Νομίζω ἁρμόζειν τὸν περὶ τῶν πωλούντων τὰς περιστερὰς λόγον τοῖς παραδιδοῦσι τὰς ἐκκλησίας αἰσχροκερδέσι, καὶ τυραννικοῖς, καὶ ἀνεπιστήμοσι, καὶ ἀνευλαβέσιν ἐπισκόποις, ἢ πρεσβυτέροις, ἢ διακόνοις. Ego, quod de columbarum venditoribus ſcriptum eſt, his conuenire exiſtimo, qui Eccleſias auaris, tyrannicis, indoctis & irreligioſis *Epiſcopis*, *Presbyteris* vel *Diaconis* tradunt.

(*i*) Origen. Hom. XVII. in Luc. p. 262. edit. Baſil.

(*k*) Origen Hom. V. in Ezechielem.

quit. Annon magis miſericordiam promeretur ad comparationem Fidelis, Catechumenus? Non magis venia dignus eſt Laicus, ſi ad Diaconum conferatur? Et rurſus comparatione Presbyteri Diaconus veniam plus meretur. Vt adeo Epiſcopus, ex ipſius ſententia, Presbyteris atque Diaconis dignitate antecellat. TERTVLLIANVS crebro (*l*) eiusdem diſtinctionis mentionem iniicit, in primis vero in libro de *baptiſmo*, vbi ita ſcribit: (*m*) *Dandi quidem* (baptiſmum) *ius habet ſummus ſacerdos, qui eſt Epiſcopus: Dehinc Presbyteri & Diaconi, non tamen ſine Epiſcopi auctoritate, propter Eccleſiæ honorem, quo ſaluo ſalua pax eſt*

Ex iis, quæ hactenus ex hiſtoria & praxi Eccleſiæ trium priorum ſæculorum allegauimus, ſatis ſuperque liquet, exſtitiſſe tum ſummorum ſacerdotum ſeu Epiſcoporum ordinem, eumque Presbyterorum & Diaconorum ordine in Eccleſia habitum fuiſſe ſuperiorem.

§. III.

Ordo Epiſcoporum ab Apoſtolis inſtitutus.

Si in hac diſquiſitione paullo vlterius progreſſi examinauerimus, vnde originem ſuam hic Ordo habeat, vtrum ab eccleſiaſtica, an vero Apoſtolica inſtitutione; (quæ alia rurſus quæſtio eſt ad rem facti attinens) quodam modo etiam de eius iure decernere potuerimus: Iidem Auctores cæteris omnibus conſentientibus declarant, non eſſe eum ab hominibus inuentum, ſed initio ab ipſis Apoſtolis ex diuina ordinatione conſtitutum. *Ordo Epiſcoporum*, inquit TERTVLLIANVS, (*n*) *ad originem recenſus, in Ioannem ſtabit auctorem.* Quocum exacte congruit, quod CLEMENS ALEXANDRINVS (*o*) de eo memoriæ prodidit, nimirum quod, *quum ex inſula Patmo Epheſum rediſſet, ad finitimas quoque prouincias ſe contulerit, vt Epiſcopos conſtitueret, & homines ſibi a diuino Spiritu indicatos in Clerum quemdam ſeu*

(*l*) Tertull. de Monogam. c. XI. de Fuga c. XI. de Præſcript. c. XLI.

(*m*) Tertull. de Bapt. c. XVII.

(*n*) Tertull. adu. Marcion. Lib. IV. c. V.

(*o*) Clem. Alex. Quis diues ſaluetur? ap. Combefiſ. Auctar. Nouiſſim. p. 185. (p. 959. edit. Oxon.) Ἐπειδὴ τοῦ τυράννου τελευτήσαντος, ἀπὸ τῆς Πάτμου τῆς νήσου μετῆλθεν ἐπὶ τὴν Ἔφεσον, ἀπῄει παρακαλούμενος καὶ ἐπὶ τὰ πλησιόχωρα τῶν ἐθνῶν, ὅπου μὲν ἐπισκόπους καταστήσων, ὅπου δὲ ὅλας ἐκκλησίας ἁρμόσων, ὅπου δὲ κλήρῳ, ἵνα γέ τινα κληρώσων ὑπὸ τοῦ πνεύματος σημαινομένων.

ſortem

ſortem Domini ſepararet. Hi erant iſti Epiſcopi *Aſiatici*, de quibus loquitur HIERONYMVS, (*p*) eorumque rogatu *Ioannem* euangelium ſuum contra *Ebionis* & *Cerinthi* hæreſes ſcripſiſſe, dicit. Vnde conſequitur, ordinem Epiſcoporum ſecundum hanc narrationem inſtitutum eſſe ante quam de libris Sacræ Scripturæ Canonicis decretum fuerit. Quocirca CLEMENS ALEXANDRINVS (*q*) porro obſeruat, *plurima præcepta, quæ ad electas perſonas pertineant, in ſacris libris ſcripta eſſe; hæc quidem Presbyteris, alia vero Epiſcopis, alia Diaconis, alia autem Viduis.* IRENAEVS in eamdem ſententiam mentem ſuam declarat, Apoſtolorum tempore tam Epiſcopos quam Presbyteros fuiſſe in Eccleſia. Conuentum enim in *Mileto*, dicit, (*r*) Epiſcopis conſtitiſſe & Presbyteris, qui ab *Epheſo* & a reliquis proximis ciuitatibus *Aſiæ* eo coiſſent. Fauens igitur huic hypotheſi, Epiſcoporum ſucceſſionem, eorumque originem vbique ab Apoſtolis deducit. Vt quando HYGINVM (*s*) *nonum locum epiſcopatus per ſucceſſionem ab Apoſtolis* (*t*) *habuiſſe* dicit. Et alio loco (*u*) exhibens nobis accuratum catalogum duodecim Epiſcoporum *Romanorum*, qui vſque ad ipſius ætatem ſucceſſiue iſti ſedi præfuerunt, de *Lino*, eorum omnium primo, dicit, eum ab ipſis Apoſtolis, Eccleſia primum fundata, Epiſcopum eſſe ordinatum; & de eorum poſtremo, *Eleutherio*, eum duodecimo loco epiſcopatum ab Apoſtolis habuiſſe. TERTVLLIANVS (*w*) huic argumento for-

(*p*) Hieron. Catalog Scriptor. Eccleſ. in Ioanne. Nouiſſimus omnium *ſcripſit euangelium*, rogatus ab Aſiæ Epiſcopis.

(*q*) Clem. Alex. Pædag. Lib. III. c. XII. p. 264. (309. Edit. Oxon.) Μυρίαι δὲ ὅσαι ὑποθῆκαι εἰς πρόσωπα ἐκλεκτὰ διατείνουσαι, ἐγγεγράφαται ταῖς βίβλοις ταῖς ἁγίαις· αἱ μὲν πρεσβυτέροις· αἱ δὲ ἐπισκόποις, αἱ δὲ διακόνοις· ἄλλαι χήραις.

(*r*) Iren Lib. III. c. XIV. In Mileto conuocatis *Epiſcopis* & *Presbyteris*, qui erant ab Epheſo & a reliquis proximis ciuitatibus.

(*s*) Iren. Lib. I. c. XXIIX. ἐπὶ Ὑγίνου, ἔνατον κλῆρον τῆς ἐπισκοπικῆς διαδοχῆς ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων ἔχοντος.

[*t*] Euſeb. Lib. IV. c. XI. vbi eadem hæc Irenæi verba leguntur.

[*u*] Iren Lib III. c. III. Fundantes & inſtruentes beati *Apoſtoli* Eccleſiam, *Lino Epiſcopatum* adminiſtrandæ Eccleſiæ *tradiderunt.* Citatur etiam ab Euſebio Lib. V. c. VI.

[*w*] Tertull. de Præſcript. c. XXXII. Vid. etiam c. XXXVI. ibid. Polycrat. Epiſt. ap. Euſeb. c. XXIV. Cyprian. Ep. LII. al. LV. ad Antonian. p. 104. Cum Fabiani Locus, id eſt, Locus Petri, & gradus ſacerdotalis vacaret. Id. Ep. XXVII. al. XXXIII. ed. Oxon.

quit. Annon magis miſericordiam promeretur ad comparationem Fidelis, Catechumenus? Non magis venia dignus eſt Laicus, ſi ad Diaconum conferatur? Et rurſus comparatione Presbyteri Diaconus veniam plus meretur. Vt adeo Epiſcopus, ex ipſius ſententia, Presbyteris atque Diaconis dignitate antecellat. TERTVLLIANVS crebro (*l*) eiusdem diſtinctionis mentionem iniicit, in primis vero in libro de *baptiſmo*, vbi ita ſcribit: (*m*) *Dandi quidem* (baptiſmum) *ius habet ſummus ſacerdos, qui eſt Epiſcopus: Dehinc Presbyteri & Diaconi, non tamen ſine Epiſcopi auctoritate, propter Eccleſiæ honorem, quo ſaluo ſalua pax eſt.*

Ex iis, quæ hactenus ex hiſtoria & praxi Eccleſiæ trium priorum ſæculorum allegauimus, ſatis ſuperque liquet, exſtitiſſe tum ſummorum ſacerdotum ſeu Epiſcoporum ordinem, eumque Presbyterorum & Diaconorum ordine in Eccleſia habitum fuiſſe ſuperiorem.

§. III.

Ordo Epiſcoporum ab Apoſtolis inſtitutus.

Si in hac diſquiſitione paullo vlterius progreſſi examinauerimus, vnde originem ſuam hic Ordo habeat, vtrum ab eccleſiaſtica, an vero Apoſtolica inſtitutione; (quæ alia rurſus quæſtio eſt ad rem facti attinens) quodam modo etiam de eius iure decernere potuerimus; Iidem Auctores cæteris omnibus conſentientibus declarant, non eſſe eum ab hominibus inuentum, ſed initio ab ipſis Apoſtolis ex diuina ordinatione conſtitutum. *Ordo Epiſcoporum*, inquit TERTVLLIANVS, (*n*) *ad originem recenſus, in Ioannem ſtabit auctorem.* Quocum exacte congruit, quod CLEMENS ALEXANDRINVS (*o*) de eo memoriæ prodidit, nimirum quod, *quum ex inſula Patmo Epheſum rediiſſet, ad finitimas quoque prouincias ſe contulerit, vt Epiſcopos conſtitueret, & homines ſibi a diuino Spiritu indicatos in Clerum quemdam ſeu*

(*l*) Tertull. de Monogam. c. XI. de Fuga c. XI. de Præſcript. c. XLI.

(*m*) Tertull. de Bapt. c. XVII.

(*n*) Tertull. adu. Marcion. Lib. IV. c. V.

(*o*) Clem. Alex. Quis diues ſaluetur? ap. Combefiſ. Auctar. Nouiſſim. p. 185. (p. 959. edit. Oxon.) Ἐπειδὴ τοῦ τυράννου τελευτήσαντος, ἀπὸ τῆς Πάτμου τῆς νήσου μετῆλθεν ἐπὶ τὴν Ἔφεσον, ἀπῄει παρακαλούμενος καὶ ἐπὶ τὰ πλησιόχωρα τῶν ἐθνῶν, ὅπου μὲν ἐπισκόπους καταστήσων, ὅπου δὲ ὅλας ἐκκλησίας ἁρμόσων, ὅπου δὲ κλήρῳ, ἵνα γέ τινα κληρώσων ὑπὸ τοῦ πνεύματος σημαινομένων.

ſortem

ſortem Domini ſeponeret. Hi erant illi Epiſcopi *Aſiatici*, de quibus loquitur HIERONYMVS, (*p*) eorumque rogatu *Ioannem* euangelium ſuum contra *Ebionis* & *Cerinthi* hæreſes ſcripſiſſe, dicit. Vnde conſequitur, ordinem Epiſcoporum ſecundum hanc narrationem inſtitutum eſſe ante quam de libris Sacræ Scripturæ Canonicis decretum fuerit. Quocirca CLEMENS ALEXANDRINVS (*q*) porro obſeruat, *plurima præcepta, quæ ad electas perſonas pertineant, in ſacris libris ſcripta eſſe; hæc quidem Presbyteris, alia vero Epiſcopis, alia Diaconis, alia autem Viduis.* IRENAEVS in eamdem ſententiam mentem ſuam declarat, Apoſtolorum tempore tam Epiſcopos quam Presbyteros fuiſſe in Eccleſia. Conuentum enim in *Mileto*, dicit, (*r*) Epiſcopis conſtitiſſe & Presbyteris, qui ab *Epheſo* & a reliquis proximis ciuitatibus *Aſiæ* eo conſſent. Fauens igitur huic hypotheſi, Epiſcoporum ſucceſſionem, eorumque originem vbique ab Apoſtolis deducit. Vt quando HYGINVM (*s*) *nonum locum epiſcopatus per ſucceſſionem ab Apoſtolis* (*t*) *habuiſſe* dicit. Et alio loco (*u*) exhibens nobis accuratum catalogum duodecim Epiſcoporum *Romanorum*, qui vſque ad ipſius ætatem ſucceſſiue iſti ſedi præfuerunt, de *Lino*, eorum omnium primo, dicit, eum ab ipſis Apoſtolis, Eccleſia primum fundata, Epiſcopum eſſe ordinatum; & de eorum poſtremo, *Eleutherio*, eum duodecimo loco epiſcopatum ab Apoſtolis habuiſſe. TERTVLLIANVS (*w*) huic argumento for-

(*p*) Hieron. Catalog Scriptor. Eccleſ. in Ioanne. Nouiſſimus omnium *ſcripſit euangelium*, rogatus ab Aſiæ Epiſcopis.

(*q*) Clem. Alex. Pædag. Lib. III. c. XII. p. 264. (309. Edit. Oxon.) *Μυρίαι δὲ ὅσαι ὑποθῆκαι εἰς πρόσωπα ἐκλεκτὰ διατείνουσαι, ἐγγεγράφαται ταῖς βίβλοις ταῖς ἁγίαις· αἱ μὲν πρεσβυτέροις· αἱ δὲ ἐπισκόποις, αἱ δὲ διακόνοις· ἄλλαι χήραις.*

(*r*) Iren. Lib. III. c. XIV. In Mileto conuocatis *Epiſcopis & Presbyteris*, qui erant ab Epheſo & a reliquis proximis ciuitatibus.

(*s*) Iren. Lib. I. c. XXIIX. *ἐπὶ Ὑγίνου, ἔνατον κλῆρον τῆς ἐπισκοπικῆς διαδοχῆς ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων ἔχοντος.*

[*t*] Euſeb. Lib. IV. c. XI. vbi eadem hæc Irenæi verba leguntur.

[*u*] Iren Lib III. c. III. Fundantes & inſtruentes beati *Apoſtoli* Eccleſiam, *Lino Epiſcopatum* adminiſtrandæ Eccleſiæ *tradiderunt*. Citatur etiam ab Euſebio Lib. V. c. VI.

[*w*] Tertull. de Præſcript. c. XXXII. Vid. etiam c. XXXVI. ibid. Polycrat. Epiſt. ap. Euſeb. c. XXIV. Cyprian. Ep. LII. al. LV. ad Antonian. p. 104. Cum Fabiani Locus, id eſt, Locus Petri, & gradus ſacerdotalis vacaret. Id. Ep. XXVII. al. XXXIII. ed. Oxon.

titer inſiſtit, & ad hoc omnes cuiuscumque generis hæreticos prouocat, *Edant*, inquiens, *origines eccleſiarum ſuarum: Euoluant ordinem Epiſcoporum ſuorum, ita per ſucceſſiones ab initio decurrentem, vt primus ille Epiſcopus aliquem ex Apoſtolis, vel Apoſtolicis viris, qui tamen cum Apoſtolis perſeuerauerint, habuerit auctorem & anteceſſorem. Hoc enim modo eccleſiæ Apoſtolicæ cenſus ſuos deferunt: Sicut Smyrnæorum eccleſia Polycarpum ab Ioanne conlocatum refert: Sicut Romanorum Clementem a Petro ordinatum edit. Proinde vtique & cæteræ exhibent, quos ab Apoſtolis in epiſcopatum conſtitutos, APOSTOLICI SEMINIS TRADVCES habent.* Ex quibus colligere in procliui eſt, Apoſtolos fundantes eccleſias Epiſcopos in iis ſimul conſtituiſſe, & hoc demonſtrari potuiſſe e cuiusque eccleſiæ tabulario & codicillis, quorum plerique, TERTVLLIANO vniuerſos hæreticos ſic prouocante, & has archetypas tabulas in rem eccleſiæ Catholicæ adlegante, ſuperſtites probabiliter fuerunt.

§. IV.

Index ſeu Catalogus Epiſcoporum, primum ab Apoſtolis ordinatorum.

Vtile foret & iucundum, Epiſcoporum ab Apoſtolis initio conſtitutorum accuratum & archetypum ſiſtere indicem: Sed vero propter tantam temporis longinquitatem fieri non poteſt, vt curioſo lectori hac re commodemus, quantumcumque etiam operæ eo impendere voluerimus. Reperiuntur tamen heic illic apud veteres ſcriptores ſparſa aliqua fragmenta, quæ præſenti inſtituto noſtro, eo ſpectanti, vt demonſtremus, Apoſtolos in omnibus eccleſiis, in prima earum plantatione, Epiſcopos conſtituiſſe, ſatis poterunt facere.

Initium ab Eccleſia *Romana* faciendum erit, de qua IRENAEVM & TERTVLLIAN. iam audiuimus adfirmare, Apoſtolos ibidem ordinaſſe Epiſcopum: quod etiam non tantum a CHRYSOSTOMO (*x*), EVSEBIO (*y*),

(*x*) Chryſoſtom. Hom. X. in 2 Tim. IV. (Tom. VI. p 614. edit. Franc.) *Τοῦτον τὸν Λῖνον ἱστοροῦσί τινες δεύτερον μετὰ τὸν Πέτρον ἐπίσκοπον τῆς Ρωμαίων ἐκκλησίας γεγενῆσθαι.* Hunc *Linum* aiunt quidam *ſecundum* poſt Petrum Romanæ Eccleſiæ epiſcopum fuiſſe.

(*y*) Euſeb. Lib. III c. IV. *Λῖνος οὗ μέμνηται συνόντος ἐπὶ Ρώμης αὐτῷ κατὰ τὴν δευτέραν πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολὴν, πρῶτος μετὰ Πέτρον τῆς Ρωμαίων ἐκκλησίας τὴν ἐπισκοπὴν ἤδη πρότερον κληρωθεὶς δεδήλωται.* *Linus*, quem in ſecunda ad Timothe-

RVFFINO (z), HIERONYMO (a), OPTATO (b), EPIPHANIO (c), ſed AVGVSTINO etiam adſeritur, qui (d) dicit: *Si ordo Epiſcoporum ſibi ſuccedentium conſiderandus eſt; quanto certius & vere ſalubriter ab ipſo Petro numeramur? - - - Petro enim ſucceſſit Linus, Lino Clemens, Clementi Anacletus* &c.

Aliqua quidem cum differentia ſucceſſionem enarrant Auctores; Quidam enim *Linum* primo loco recenſent, deinde *Anacletum*, poſtea *Clementem*: Alii a *Clemente* incipiunt, eumque proximum a *Petro* locant. Sed hæc a viris doctis (e) facile inter ſe conciliantur; qui *Linum* & *Anacletum* viuo *Petro* iam diem obiiſſe, & *Clementem* a *Petro* etiam eorum ſucceſſorem ordinatum eſſe, oſtenderunt. Vt ita duos vel tres, ſecundum hanc computationem, habeamus, qui continuata ſerie Epiſcopi, manuum impoſitione Apoſtolica ordinati, *Romæ* fuerunt.

Proxime iam ſequatur Eccleſia *Hieroſolymitana*; cuius primum Epiſcopum *Iacobum*, Domini fratrem, fuiſſe, omnes Scriptores antiqui vnanimiter tradunt. Et HIERONYMVS, (f) eum poſt paſſionem Domini ſtatim ab Apoſtolis ordinatum fuiſſe, dicit. EPIPHANIVS (g) idcirco primum Epiſcopum eum vocat, quando ait: *Primus ille Epiſcopalem cathedram cepit, cum ei ante cæteros omnes ſuum in terris thronum Dominus tradidiſſet.*

---

um epiſtola Romæ ſecum verſari teſtatur, *primus poſt Petrum*, vt ſupra iam diximus, Eccleſiæ Romanæ Epiſcopatum adeptus eſt.

(z) Ruffin. ap Hieron. Apol. II. p. 219. (Tom. II. p. 148. b. fin. edit. Francof.) *Clemens*, Apoſtolorum diſcipulus, qui Romanæ Eccleſiæ *poſt Apoſtolos Epiſcopus* & martyr fuit &c.

(a) Hieron. Catal. Script. in Clement. *Clemens* - quartus *poſt Petrum* Romanus Epiſcopus fuit - - tametſi plerique Latinorum ſecundum *poſt Petrum* Apoſtolum putent fuiſſe *Clementem*.

(b) Optat. Lib. II. p. 48. (p. 36. edit. Par. 1679.) Sedit prior Petrus, cui ſucceſſit Linus &c.

(c) Epiphan. Hæreſ. XXVII. n. VI. p. 107. ed. Colon.

(d) Aug Epiſt. CLXV.

(e) Cotel Not. in Conſt. Apoſt. Lib. VII. c. XLVI. Pearſon. de Succeſſ. Rom. Pontif. Diſſert. II. c. II. Caue Hiſt. Lit. Vol. I. in Clem.

(f) Hieron Catal. Script. c. III. Poſt Paſſionem Domini, ſtatim ab Apoſtolis Hieroſolymorum Epiſcopus ordinatus.
Id. Comment. in Gal. I. p. 165. Hic Iacobus primus *Hieroſolymorum Epiſcopus* fuit.

(g) Epiph. Hæreſ. LXXVIII. Antidicomar. n. VII. Πρῶτος οὗτος εἴληφε τὴν καθέδραν τῆς Ἐπισκοπῆς, ᾧ πεπίστευκε Κύριος τὸν θρόνον αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς πρώτῳ.

CHRYSOSTOMVS (*h*) eum ab ipſo Chriſto Epiſcopum conſtitutum dicit. Auctor (*i*) *Conſtitutionum Apoſtolicarum* & a Chriſto & ab Apoſtolis putat id factum eſſe. EVSEBIVS (*k*) vbique de eo, tamquam primo Epiſcopo *Hieroſolymitano*, ab Apoſtolis ordinato, loquitur. Ita quoque HEGESIPPVS, (*l*) CLEMENS (*m*) ALEXANDRINVS & DIONYSIVS (*n*) Epiſcopus *Corinthi*, omnes ab EVSE-

(*h*) Chryſoſtom. Hom. XXXVIII. in 1 Cor. XV. Αὐτὸς γὰρ αὐτὸν λέγεται χειροτονήσαι καὶ Ἐπίσκοπον ἐν Ἱεροσολύμοις πεποιηκέναι πρῶτον.

(*i*) Conſtit. Apoſt. Lib. VIII. c. XXXV. Κἀγὼ Ἰάκωβος ἀδελφὸς μὲν κατὰ σάρκα τοῦ Χριστοῦ, δοῦλος δὲ ὡς Θεοῦ μονογενοῦς, ἐπίσκοπος δὲ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ κυρίου καὶ τῶν ἀποστόλων Ἱεροσολύμων χειροτονηθεὶς τάδε φημί. Et ego Iacobus frater quidem Chriſti ſecundum carnem, ſeruus vero eius, vt Dei vnigeniti, *epiſcopus* vero Hieroſolymitanus *ab ipſo Chriſto & ab Apoſtolis ordinatus* hæc dico &c.

(*k*) Euſeb Lib. II. c. XXIII. ineunt. Ἰουδαῖοι γοῦν τοῦ Παύλου καίσαρα ἐπικαλεσαμένου, ἐπί τε τὴν ῥωμαίων πόλιν ὑπὸ Φήστου παραπεμφθέντος, τῆς ἐλπίδος καθ' ἣν ἐξήρτυον αὐτῷ τὴν ἐπιβουλὴν ἀποπεσόντες, ἐπὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ κυρίου τρέπονται ἀδελφὸν, ᾧ πρὸς τῶν ἀποστόλων ὁ τῆς ἐπισκοπῆς τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἐγκεχείριστο θρόνος. Cum Paulus ad Cæſarem prouocaſſet, Romamque a Feſto miſſus eſſet, Iudæi qui inſidias ipſi ſtruxerant, ſpe ſua fruſtrati, in *Iacobum* fratrem Domini, *cui epiſcopalis Hieroſolymorum ſedes ab Apoſtolis tradita fuerat*, rabiem conuertunt.
Id. Lib. III. c. V. - - ἐπὶ πᾶσί τε Ἰακώβου τοῦ τὸν αὐτόθι τῆς ἐπισκοπῆς θρόνον, πρώτου μετὰ τὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἀνάληψιν κεκληρωμένου, τὸν προδηλωθέντα τρόπον μεταλλάξαντος κ.τ.λ. Cum Iudæi poſtremo etiam in *Iacobum* illum, qui *primus* poſt adſcenſionem Domini *epiſcopalem eccleſiæ illius ſedem* obtinuit &c. Ib. cap. VII. Ἰάκωβός τε αὐτὸς ὁ τῆδε πρῶτος ἐπίσκοπος, *Iacobus* ipſe *primus loci illius* (Hieroſolymorum) *epiſcopus*.
Id. Lib. VII. c. XIX. Τὸν γὰρ Ἰακώβου θρόνον τοῦ πρώτου τῆς Ἱεροσολύμων ἐκκλησίας τὴν ἐπισκοπὴν πρὸς αὐτοῦ σωτῆρος καὶ τῶν ἀποστόλων ἀποδεξαμένου κ.τ.λ. Sane & *Iacobi* illius cathedram, *qui primus Hieroſolymorum epiſcopus ab ipſo Seruatore & Apoſtolis eſt conſtitutus* &c.

(*l*) Hegeſip. ap. Euſeb. lib. II. c. XXIII. Διαδέχεται δὲ τὴν ἐκκλησίαν μετὰ τῶν ἀποστόλων, ὁ ἀδελφὸς τοῦ κυρίου Ἰάκωβος. Eccleſiæ adminiſtrationem vna cum Apoſtolis ſuſcepit *Iacobus* frater Domini

(*m*) Clem. Hypotyp. Lib. VI. ap. Euſeb. lib. II. c. I. Κλήμης ἐν τῷ ἕκτῳ τῶν ὑποτυπώσεων γράφων, Πέτρον φησὶ καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ σωτῆρος, ὡς ἂν καὶ ὑπὸ τοῦ κυρίου προτετιμημένους μὴ ἐπιδικάζεσθαι δόξης· ἀλλὰ Ἰάκωβον τὸν δίκαιον ἐπίσκοπον τῶν Ἱεροσολύμων ἑλέσθαι. Clemens in ſexto inſtitutionum libro ait, poſt Seruatoris adſcenſum Petrum, Iacobum, & Ioannem, quamuis Dominus ipſos cæteris prætuliſſet, non idcirco de primo honoris gradu inter ſe contendiſſe, ſed *Iacobum* cognomine Iuſtum, *Hieroſolymorum Epiſcopum elegiſſe*.

(*n*) Dionyſ. Ep. ad Athen. ap. Euſeb. lib. IV. c. XXIII. †

BIO

bio allegati. Quibus addi poterit AVGVSTINVS, (*o*) qui *Ioannem* Epiſcopum *Hieroſolymitanum Iacobi* ſucceſſorem nuncupat, vtpote qui ſedeat in cathedra, in qua iſte olim tamquam primus Epiſcopus ſederit. Et id quidem notatu dignum eſt, quod CLEMENS, vnus e vetuſtiſſimis Scriptoribus, dicit, hunc honorem ſingularem *Iacobo* exhibitum fuiſſe eo, quod Chriſti frater fuerit. Quamuis enim Seruator noſter Petrum, Iacobum & Ioannem cæteris præferre ſolitus ſit, numquam tamen poſt Domini adſcenſum idcirco de primo honoris gradu inter ſe contenderunt, ſed *Iacobum* cognomine *Iuſtum Hieroſolymorum* Epiſcopum elegerunt: vbi tamquam ſanctus vixit & vt martyr obiit.

EVSEBIVS (*p*) ex antiqua aliqua traditione refert, poſt eius (*Iacobi*) martyrium Apoſtolos cæteroſque Domini diſcipulos, qui adhuc ſuperſtites agebant, ex variis locis in vnum conueniſſe & vna cum iis, qui Dominum ſecundum carnem propinquitate generis contingebant (quorum plerique adhuc in viuis ſupererant) in commune conſuluiſſe, quis in *Iacobi* locum ſuccedere mereretur. Omnes itaque vno conſenſu *Simeonem*, filium *Cleopæ*, Seruatoris patruelem, Epiſcopali ſede dignum iudicaſſe. Idem EVSEBIVS in aliis locis (*q*) adſerit, & Auctor

(*o*) Aug. contr. Creſcon. lib. II. c. XXXVII. Hieroſolymitanam Eccleſiam primus Apoſtolus Iacobus Epiſcopatu ſuo rexit.

Id. contr. Liter. Petil. Lib. II. c. LI. Cathedra Eccleſiæ Hieroſolymitanæ, *in qua Iacobus ſedit*, & in qua hodie Ioannes ſedet.

Cyrill. Hieroſolym. Catech. IV. n. XVII. Περὶ τούτων οὐκ ἐμοὶ μόνον, ἀλλ' ἤδη καὶ τοῖς Ἀποστόλοις, καὶ Ἰακώβῳ τῷ ταύτης ἐκκλησίας ἐπισκόπῳ σπουδὴ γέγονε. De his non mihi ſolum, ſed etiam Apoſtolis & *Iacobo huius Eccleſiæ olim Epiſcopo*, curæ fuit. Catech. XIV. n. XI. ἔπειτα ὤφθη Ἰακώβῳ, τῷ ἑαυτοῦ μὲν ἀδελφῷ, ἐπισκόπῳ δὲ πρώτῳ τῆς παροικίας ταύτης. Poſtea viſus & a *Iacobo* fratre ſuo, *primo huius parochiæ Epiſcopo*.

(*p*) Euſeb. Lib III. c. XI. Μετὰ τὴν Ἰακώβου μαρτυρίαν - - λόγος κατέχει τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν τοῦ κυρίου μαθητῶν τοὺς εἰσέτι ἐν τῷ βίῳ λειπομένους, ἐπὶ ταυτὸ πανταχόθεν συνελθεῖν ἅμα τοῖς πρὸς γένους κατὰ σάρκα τοῦ κυρίου· πλείους γὰρ καὶ τούτων περιῆσαν εἰσέτι τότε τῷ βίῳ· βουλήν τε ὁμοῦ τοὺς πάντας περὶ τοῦ τίνα χρὴ τῆς Ἰακώβου διαδοχῆς ἐπικρῖναι ἄξιον ποιήσασθαι, καὶ δὴ ἀπὸ μιᾶς γνώμης τοὺς πάντας Συμεῶνα τὸν τοῦ Κλωπᾶ, οὗ καὶ ἡ τοῦ εὐαγγελίου μνημονεύει γραφή, τοῦ τῆς αὐτόθι παροικίας θρόνου ἄξιον, εἶναι δοκιμάσαι.

(*q*) Id Chronic. p. 225 Ἰουδαῖοι τὸν ἀδελφὸν κυρίου Ἰάκωβον κτείνουσι· Συμεὼν ὁ τοῦ Κλεόπα τὸν θρόνον Ἱεροσολύμων διαδέχεται.

(*r*) Con-

(*r*) *Conſtitutionum Apoſtolicarum* ſub nomine CLEMENTIS ROMANI.

Ab *Hieroſolymitana* ad *Antiochenam* progredimur Eccleſiam, in qua *Euodium* primum, & poſt hunc *Ignatium* Epiſcopos Apoſtolorum manibus ordinatos deprehendimus. BARONIVS (*s*) & alii quidam autumant, ambo eodem tempore ibi Epiſcopos fuiſſe, alterum quidem *Iudæorum*, alterum vero *Gentilium*: Enim vero EVSEBIVS (*t*) expreſſis verbis dicit, *Euodium* primum ibi conſtitutum fuiſſe Epiſcopum, defuncto autem *Euodio Ignatium.* Et omnes Scriptores vetuſti in hoc concordant, vtrumque ante *Petri* Apoſtoli obitum fuiſſe conſecratum. De *Euodio* dubitari illud non poteſt, ſi quidem conſtet, *Ignatium* in eius locum ab Apoſtolis fuiſſe ſurrogatum. Hoc vero ab THEODORETO (*u*) perſpicue adſeritur, eum ἀρχιερωσύνης χάριν, *Pontificatus gratiam* de magni *Petri* dextera ſuſcepiſſe. Similiter CHRYSOSTOMVS in eius Encomio (*w*), ſe eum non ideo tan-

(*r*) Conſtit. Apoſt. Lib. VII. c. XLVI. Περὶ τῶν ὑφ' ἡμῶν χειροτονηθέντων ἐπισκόπων ἐν τῇ ζωῇ τῇ ἡμετέρᾳ, γνωρίζομεν ὑμῖν, ὅτι εἰσὶν οὗτοι· Ἱεροσολύμων μὲν Ἰάκωβος ὁ τοῦ κυρίου ἀδελφός, τοῦ τελευτήσαντος δεύτερος Συμεὼν ὁ τοῦ Κλεόπα. De Epiſcopis vero, qui a nobis in vita noſtra ordinati ſunt, indicamus vobis, quod hi ſunt: Hieroſolymorum quidem Iacobus frater Domini, *quo mortuo ſecundus fuit Simeon Cleopæ filius.*

(*s*) Baron. an. XLV n. XIV. Cum diſſenſio illa inter Fideles, qui ex circumciſione & eos qui ex gentibus ad fidem venerant, eſſet concitata: quo circa quam diu illa perdurauit, illud remedium fuiſſe adhibitum, vt vterque ſederet, alterque eorum præeſſet iis, qui ex circumciſione, alter vero iis, qui ex Gentibus ad Eccleſiam veniſſent.

A. LXXI. n. XI. Hoc eodem anno, Olympiade ducenteſima duodecima, anno primo (vt numerat Euſebius) *Euodio Epiſcopo Antiocheno ſubrogatur, qui aliquando collega ſediſſet, Ignatius.*

(*t*) Euſeb. lib. III. c. XXII. Ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπὶ Ἀντιοχείας Εὐοδίου πρώτου καταστάντος, δεύτερος ἐν τοῖς δηλουμένοις Ἰγνάτιος ἐγνωρίζετο, Apud Antiochiam defuncto *Euodio*, qui *primus eius loci* conſtitutus fuerat *Epiſcopus*, ſecundus tum maxime florebat Ignatius.

(*u*) Theodoret. Dialog. I. Tom. IV. p. 33. edit. Pariſ. 1642. Ἀκήκοας δὲ πάντως Ἰγνάτιον ἐκεῖνον, ὃς διὰ τῆς τοῦ μεγάλου Πέτρου δεξιᾶς τῆς ἀρχιερωσύνης τὴν χάριν ἐδέξατο, καὶ τὴν ἐκκλησίαν Ἀντιοχέων ἰθύνας τὸν τοῦ μαρτυρίου στέφανον ἀνεδήσατο. Audiuiſti prorſus *Ignatium* illum, qui de Petri dextera *Pontificatus gratiam* ſuſcepit, & poſt adminiſtratam Eccleſiam Antiochenam martyrii coronam adeptus eſt.

(*w*) Chryſoſt. Hom. XLII. in Ignat. Tom. I. p. 501. Ed. Front. Duc. Francof. CIϽ IϽCIIC. pag. 501. ὅτω δὲ καὶ Πέτρου μέλλοντος ἐντεῦθεν ἀποδημεῖν, ἕτερον αὐ-

tum

tum admirari dicit, quod tanto gradu dignus habitus; ſed quod etiam impoſitis ſanctis Apoſtoli manibus ad hoc munus ordinatus fuerit. ATHANASIVS (*x*) idem reuera dicit, primum eum poſt Apoſtolos Epiſcopum nuncupans; & ORIGENES, (*y*) qui eum ſecundum a *Petro Apoſtolo* vocat; & HIERONYMVS, (*z*) qui tertium fuiſſe dicit. Etſi enim diuerſimode eum collocant, idem tamen ſentiunt, *Ignatium* videlicet, viuis adhuc Apoſtolis, in *Euodii* locum ſubſtitutum eſſe, adeoque ipſum ab Apoſtolis ſecundum vel tertium in ordine fuiſſe, prout *Petrus* Apoſtolus atque *Euodius* iſti numero includantur vel excludantur.

Relicta *Antiochia Smyrnam* contendimus; vbi *Polycarpum* inuenimus, itidem Epiſcopum Apoſtolicum, ab Apoſtolis ordinatum. HIERONYMVS ordinationem [*a*] eius *Ioanni* Apoſtolo tribuit, cuius erat diſcipulus. IRENAEVS dicit, quod ipſum nouerit; adeoque in iis, quæ de ipſo narrat, non poteſt hallucinari, nimirum ab Apoſtolis [*b*] eum fuiſſe Epiſcopum ordinatum. TERTVLLIANVS [*c*] & EVSEBIVS [*d*] idem illud teſtantur; quorum

ἰσόῤῥοπον Πέτρου διδάσκαλον ἡ τοῦ πνεύματος ἀντεισήγαγε χάρις, ὥστε μὴ τὴν ἤδη γενομένην οἰκοδομὴν τῇ τοῦ διαδεξαμένου εὐτελείᾳ σαθροτέραν γενέσθαι· πέντε μὲν οὖν στεφάνους ἀπηριθμησάμεθα ἀπὸ τοῦ μεγέθους τῆς ἀρχῆς, ἀπὸ τῆς ἀξίας τῶν κεχειροτονηκότων; ἀπὸ τῆς τοῦ καιροῦ δυσκολίας, ἀπὸ τοῦ μέτρου τῆς πόλεως, ἀπὸ τῆς ἀρετῆς τοῦ παραδόντος αὐτῷ τὴν ἐπισκοπήν. Cum Petrus Antiochia eſſet diſceſſurus, *alterum Petro parem* præceptorem gratia Spiritus *ſubſtituit*, ne iam inchoata ædificatio ſucceſſoris contemtu debilior fieret. Quinque coronas igitur enumerauimus; ex epiſcopatus amplitudine, ex electorum dignitate, & difficultate temporum, ex *ſolio cui Petrus inſederat*, ex *virtute illius, qui tradidit ei præfecturam.*

(*x*) Athan. de Synodo Arim. Tom. I. p. 922. (p. 761. edit. Par. CIↃ IↃC IIC.) Ἰγνάτιος ὃς ὁ μετὰ τοὺς ἀποστόλους ἐν Ἀντιοχείᾳ κατασταθεὶς ἐπίσκοπος καὶ μάρτυς τοῦ Χριστοῦ γενόμενος κ. τ. λ. *Ignatius* certe, *qui* poſt Apoſtolos *Antiochiæ Epiſcopus* conſtitutus eſt, ipſeque martyr Chriſti fuit &c.

(*y*) Orig Hom. VI. in Luc. *Ignatium dico Epiſcopum Antiochiæ poſt Petrum ſecundum.*

(*z*) Hieron. Catal. Script. in Ignat. *Tertius poſt Petrum Apoſtolum Epiſcopus.*

[*a*] Hieron. Catal Script. c. XVII. *Polycarpus* Ioannis Apoſtoli diſcipulus, ab eo *Smyrnæ Epiſcopus ordinatus.*

[*b*] Iren. lib III c. III. Ab Apoſtolis in Aſia, in ea quæ eſt *Smyrnæ* eccleſia, conſtitutus *Epiſcopus*, quem & nos vidimus in prima noſtra ætate.

[*c*] Tertullian de Præſcript. c. XXXII. Sicut *Smyrnæorum* eccleſia *Polycarpum* ab *Ioanne conlocatum* refert.

[*d*] Euſeb. lib III. c. XXXVI. Διέπρεπε γε μὴν κατὰ τούτους ἐπὶ τῆς Ἀσίας τῶν Ἀποστόλων ὁμιλητὴς Πολύκαρπος, τῆς κατὰ Σμύρναν ἐκκλησίας πρὸς τῶν αὐτοπτῶν καὶ

alter quidem eum a *Ioanne*, alter autem ab iis, qui Dominum viderint, ordinatum eſſe dicit.

Papias, IRENAEO & HIERONYMO teſtantibus, alius quidam erat *Ioannis* diſcipulus [e], IGNATIO ac POLYCARBO coæuus, & circa idem tempus, hoc eſt, ſæculo ſecundo ineunte, Epiſcopus *Hierapolitanus*. Vt adeo valde probabile ſit, fuiſſe eum ex iſtis Epiſcopis, quos *Ioannes* in *Aſia* ordinauit, etiamſi luculenta teſtimonia, quibus id demonſtremus, haud ſuppetant.

Enimuero ab omnibus antiquis Scriptoribus adfirmatur, *Timotheum* ab *Paulo* Epiſcopum *Epheſi* eſſe conſtitutum. EVSEBIVS [f], CHRYSOSTOMVS [g], EPIPHANIVS [h], HIERONYMVS [i], HILARIVS Diaconus [k] & Auctor Actorum Paſſionis *Timo-*

ὑπηρετῶν τῦ κυρίυ τὴν ἐπισκοπὴν ἐγκεχειρισμένος. Iisdem temporibus florebat in Aſia *Polycarpus* Apoſtolorum diſcipulus, *qui a familiaribus ac miniſtris Domini Smyrnenſis eccleſiæ Epiſcopatum acceperat.*

Id lib. IV. c. XIV Πολύκαρπος - - ὑπὸ ἀποςόλων κατεςαθεὶς εἰς τὴν Ασίαν ἐν τῇ Σμύρνῃ ἐκκλησίᾳ ἐπίσκοπος. *Polycarpus - - in Aſia Smyrnenſi eccleſiæ ab ipſis Apoſtolis ordinatus eſt Epiſcopus.*

[e] Iren. lib. V. c. XXXIII. Papias *Ioannis Auditor* Polycarpi contubernalis.

Hieron. Epiſt. XXIX. ad Theodor. Refert Irenaeus vir Apoſtolicorum temporum, & *Papiæ auditoris Euangeliſtæ Ioannis* diſcipulus &c.

Id. de Script. Papias *Ioannis auditor.*

[f] Euſeb lib III c IV. Ο' Λυκᾶς ἐν ταῖς πράξεσι τὰς γνωρίμυς αὐτῦ (Παύλυ) καταλέγων, ἐξ ὀνόματος αὐτῶν μνημονεύει. Τιμόθεός γε μὴν τῆς ἐν Ἐφέσῳ παροικίας ἱςορεῖται πρῶτος τὴν ἐπισκοπὴν εἰληχέναι, ὡς κὴ Τίτος τῶν ἐπὶ Κρήτης ἐκκλησιῶν. Lucas in Actibus diſcipulos Pauli enumerans ſingulos nominatim appellat. Ex his *Timotheus* quidem *Epheſinæ eccleſiæ Epiſcopatum primus accepiſſe dicitur*, quemadmodum etiam *Titus* inſulæ *Cretæ* eccleſiarum *epiſcopus* fuiſſe memoratur.

[g] Chryſoſt. Hom. I. in Philip. p. 8. Διὰ τῦτο γράφων κὴ Τιμοθέῳ ἔλεγε, τὴν διακονίαν συ πληροφόρησον, ἐπισκόπῳ ὄντι. ὅτι γὰρ ἐπίσκοπος ἦν, φησὶ πρὸς αὐτὸν, χεῖρας ταχέως μηδενὶ ἐπιτίθει κ. τ. λ. Id circo ad Timotheum ſcribens inquit: *miniſterium tuum imple*, cum tamen *ille epiſcopus* eſſet. Quod conſtat ex verbis illis ad eumdem ſcriptis: Manus cito nemini impoſueris.

[h] Epiph. Hæreſ. LXXV. Aër. n V. p. 909. edit Col. ὡς λέγει τῷ Τιμοθέῳ Ἐπισκόπῳ ὄντι, κ. τ. λ. Apoſtolus ad *Timotheum epiſcopum* ſcribens dicit &c.

[i] Hieron. Catal. Scripr. in Timotheo. *Timotheus Epheſiorum Epiſcopus, ordinatus a beato Paulo* ex gentibus erat, non ex circumciſione.

[k] Pſeudo-Ambroſ. Præfat in Timoth. Hunc iam *creatum Epiſcopum* inſtruit &c. Item Com. in 1 Tim III. Timotheum Presbyterum ordinatum ſignificat, ſed quia ante ſe alterum non habebat, *Epiſcopus erat.* Vnde & quemadmodum Epiſcopum ordinet, oſtendit. Neque enim fas erat aut licebat, vt inferior ordinaret maiorem. Nemo enim tribuit, quod non accepit.

thei

Digitized by Google

thei apud PHOTIVM [*l*] magno conſenſu id teſtantur. THEODORETVS [*m*] plus dicit, nimirum ipſum ſub nomine Apoſtoli fuiſſe Epiſcopum.

Plerique ex iisdem Auctoribus de *Tito* [*n*] non minus euidenter demonſtrari poſſe exiſtimant, ab ipſo *Paulo* Epiſcopum in *Creta* Inſula conſtitutum eum eſſe. Et CHRYSOSTOMVS quidem, [*o*] nec non EVSEBIVS, tum ipſi, tum *Timotheo* poteſtatem Metropolitani videntur adſignare; qua de re poſthac plura dicentur.

Alii tradunt, *Dionyſium Areopagitam* primum *Athenienſium* Epiſcopum conſtitutum eſſe. EVSEBIVS [*p*] DIONYSII Epiſcopi

---

[*l*] Phot. Cod. CCLIV. ὅτι πρῶτον Τιμόθεον ἡ παροῦσα συγγραφὴ φησιν Ἐφέσου ἐπισκοπῆσαι. Refert hiſtoria *Timotheum primum Epheſi Epiſcopum* fuiſſe.

[*m*] Theodoret. Com. in 1 Tim. III. Τὴν τῆς ἐπισκοπῆς προσηγορίαν τοῖς πάλαι καλουμένοις Ἀποστόλοις ἐπέθεσαν – οὕτω Κρητῶν ὁ Τίτος καὶ Ἀσιανῶν ὁ Τιμόθεος ἀπόστολοι. *Epiſcopatus* appellationem impoſuerunt iis, qui olim appellabantur Apoſtoli. -- Ita Cretenſium Titus & *Aſianorum Timotheus* Apoſtoli.

[*n*] Euſeb. loc. cit. ad [*f*].
Chryſoſtom loc. cit. Καὶ πάλιν πρὸς Τίτον γράφων φησὶ, Τούτου χάριν -- ἃ περὶ τοῦ ἐπισκόπου φησίν. Rurſus ad Titum ſcribens: Huius rei gratia -- quæ quidem de Epiſcopo dicit.
Hieron. de Scriptor. in Tito. *Titus Epiſcopus Cretæ.*
Pſeudo-Ambroſ. Præf. in Tit. *Titum Apoſtolus conſecrauit Epiſcopum.*
Theodoret. l. c. ad [*m*]

[*o*] Chryſoſtom. Hom. I. in Tit. ſub init. (Tom. VI. Edit Franc. p. 620.) Τῶν Παύλου συνόντων δόκιμος οὗτος ἦν. εἰ μὴ γὰρ ἦν δόκιμος, οὐκ ἂν αὐτῷ τὴν νῆσον ὁλόκληρον ἐπέτρεψεν, οὐκ ἂν τὰ ἐλλειφθέντα ἀναπληρῶσαι προσέταξεν (ἵνα γάρ, φησι, τὰ λείποντα ἐπιδιορθώσῃ) οὐκ ἂν τοσούτων ἐπισκόπων κρίσιν ἐπέτρεψεν, εἰ μὴ σφόδρα ἐθάῤῥει τἀνδρί. Vnus ex Pauli ſociis hic fuit vir probatus: neque enim profecto illi integram inſulam permiſiſſet, neque ea quæ deerant præcepiſſet inplenda: *ait enim vt quæ deſunt corrigas*: & *tam multorum Epiſcoporum iudicium commiſiſſet*, niſi multum illi confideret.
Id. Hom. XV. in 1 Tim. ibid. p. 509. Δῆλον δὲ ἐστιν ἐντεῦθεν, ὅτι ἐκκλησίαν λοιπὸν ἦν ἐμπεπιστευμένος ὁ Τιμόθεος ἢ καὶ ἔθνος ὁλόκληρον τὸ τῆς Ἀσίας· διὸ καὶ πρεσβυτέρων αὐτῷ διαλέγεται. κ. τ. λ. Verum quia *Timotheo credita eccleſia* fuerat, imo *gens* fere *tota Aſiatica*; idcirco illum & de ſenioribus admonet.

[*p*] Euſeb. lib. III. c. IV. ἐπὶ τούτοις καὶ τὸν Ἀρεοπαγίτην ἐκεῖνον, Διονύσιος ὄνομα αὐτῷ, -- τῆς ἐν Ἀθήναις ἐκκλησίας πρῶτον ἐπίσκοπον, ἀρχαῖον τις ἕτερος Διονύσιος τῆς Κορινθίων παροικίας ποιμὴν ἱστορεῖ γεγονέναι. Denique *Areopagitam* illum nomine *Dionyſium* - - *Athenienſis Eccleſiæ primum Epiſcopum* fuiſſe tradit alter quidam Dionyſius Corinthiorum Epiſcopus, antiquiſſimus ſcriptor. conf. lib. IV. c. XXIII.

Corinthiorum admodum vetuſti, qui ſæculo ſecundo vixit, ſcriptoris epiſtolæ cuiusdam, plus vice ſimplici meminit, in qua illud expreſſis verbis adſertum legatur. Vt adeo vel ab ipſo *Paulo*, quemadmodum SVIDAS aliique [q] exiſtimant, vel ab alio quodam Apoſtolo eum ordinatum fuiſſe neceſſe ſit. In hoc conueniunt omnes, hunc *Dionyſium* paullo ante *Ioannis* obitum mortuum eſſe, eique in Epiſcopatu ſucceſſiſſe *Publium*, huic autem *Quadratum*, quem HIERONYMVS [r] Apoſtolorum diſcipulum nuncupat; quo ipſo, vti maxime probabile eſt, nihil aliud indicatur, quam eum a *Ioanne* Apoſtolo fuiſſe inſtitutum. Quod ſi igitur ipſe *Quadratus Ioannis* fuit diſcipulus, (ſicut eſſe potuit, quandoquidem HADRIANI Imperatoris tempore, cui apologiam ſuam obtulit, fuit Epiſcopus,) tres vna ſerie Epiſcopi *Athenis* eſſe potuerunt, ab Apoſtolis quidem omnes inſtituti; quorum duo ipſorum manuum impoſitione, aut certe ipſis conſentientibus atque approbantibus, fuerint conſecrati.

Finio hunc primorum Epiſcoporum catalogum iis, quæ THEODORETVS [s] de *Epaphrodito* dicit; nimirum, quod, ſicut *Timotheus* & *Titus Epheſi* ac *Cretæ* ſub Apoſtolorum appellatione fuerunt, *Epaphroditus* ſub eodem titulo *Philippis* fuerit Epiſcopus; quod tum commune nomen erat eorum omnium, qui proprie erant Epiſcopi. quo de nihil amplius hoc loco moneo, quod capite ſequenti ſpeciatim de eo dicturus ſum.

---

[q] Suidas in voce Dionyſ. (p. 596. edit. Cantabrig. MDCCV.) Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης ἐπίσκοπος Ἀθηνῶν ἀνὴρ ἐλλογιμώτατος, καὶ τῆς ἑλληνικῆς παιδείας εἰς ἄκρον ἐληλακὼς, ἀκούσας Παύλου πρὸς τὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ θρησκείαν, καὶ ὑπ' αὐτοῦ καταστὰς εἰς αὐτὰς Ἀθήνας ἐπίσκοπος. *Dionyſius Areopagita* Epiſcopus Athenarum, vir celeberrimus, & doctrinæ Græcorum longe periſſimus, cum *Paulo* audito ad religionem Chriſtianam conuerſus eſſet, *ab eo Athenarum Epiſcopus conſtitutus eſt.*

[r] Hieron de Scriptor c. XIX. *Quadratus Apoſtolorum diſcipulus*, Publio Athenarum Epiſcopo ob Chriſti fidem martyrio coronato, in locum eius ſubſtituitur.

[s] Theodoret. Com. in 1 Tim. III, 1. Φιλιππησίων Ἀπόστολος ὁ Ἐπαφρόδιτος ἦν, *Philippenſium Apoſtolus erat Epaphroditus.*

LIBRI

Digitized by Google

LIBRI SECVNDI
CAPVT SECVNDVM
DE DIVERSIS HONORVM TITVLIS, QVIBVS IN PRIMITIVA ECCELSIA EPISCOPI ORNABANTVR.

§. I.

Omnes Epiſcopi primum vocati Apoſtoli.

VT ea, quæ præcedenti capite diximus, adhuc magis confirmemus, non abs re fuerit, diuerſos honorum titulos, Epiſcopis in primitiua Eccleſia datos, breuiter heic recenſere. Horum antiquiſſimus eſt titulus *Apoſtolorum*, qui ſenſu quidem latiore ac ſecundario prima Epiſcoporum appellatio, antequam eorum ordini nomen Epiſcoporum tributum ſit, fuiſſe multis videtur. Exiſtimant enim, Epiſcoporum & Presbyterorum nomina communia primi ac ſecundi ordinis Clericorum nomina fuiſſe; quo durante tempore proprium Epiſcoporum nomen, quo ab Presbyteris diſtinguerentur, Apoſtolorum fuiſſe appellationem. THEODORETVS [*t*] enim perſpicue dicit, eosdem olim ſine vllo diſcrimine vocatos eſſe Epiſcopos & Presbyteros, dum iſti, qui nunc vocentur Epiſcopi, Apoſtoli nuncupati fuerint. At poſt paullo nomen Apoſtolorum iis ſolis tributum eſſe, qui vere fuerunt Apoſtoli; nomen autem Epiſcoporum datum eſſe iis, qui antea Apoſtolorum nomen geſſerint. *Ita*, inquit, *Philippenſium Apoſtolus erat Epaphroditus. Ita Cretenſium Titus & Aſianorum Timotheus Apoſtoli.* Et hoc ipſum paſſim in ſcriptis ſuis repetit [*u*].

[*t*] Theod. Com. in 1 Tim. III, 1. *Τοὺς αὐτοὺς ἐκάλουν ποτὲ πρεσβυτέρους καὶ ἐπισκόπους, τοὺς δὲ νῦν καλουμένους ἐπισκόπους, Ἀποστόλους ὠνόμαζον.* Eosdem olim vocabant Presbyteros & Epiſcopus: eos autem qui nunc vocantur Epiſcopi, Apoſtolos nominabant.

[*u*] Theod. Com. in Phil. I, 1. *Τοὺς αὐτοὺς καὶ πρεσβυτέρους καὶ ἐπισκόπους ὠνόμασεν.* Ibid. c II, 25 *Ἀπόστολον δὲ αὐτὸν κέκληκεν αὐτῶν, ὡς τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν ἐμπεπιστευμένον· ὡς εἶναι δῆλον ὅτι ὑπὸ τοῦτον ἐτέλουν οἱ ἐν τῷ προοιμίῳ κληθέντες ἐπίσκοποι, τοῦ πρεσβυτέρου δηλονότι τὴν τάξιν πληροῦντες.* Cum autem *ipſorum Apoſtolum* vocaut, vt cui eſſet illorum cura concredita. Vt clarum ſit ſub eo fuiſſe eos, *qui* in principio *dicti* ſunt *Epiſcopi, Presbyterorum* ſcilicet *in ordine conſtitui.*

Auctor, qui ſub nomine AMBROSII [w] ſcripſit, itidem omnes Epiſcopos primum Apoſtolos appellatos eſſe, adſerit. Ideoque dicit: [x] *Paulus Apoſtolum ſe non ab hominibus electum & miſſum ad prædicandum teſtatur, ſicut erant quidam, qui electi ab Apoſtolis mittebantur ad Eccleſias roborandas.* AMALARIUS [y] alium ex eodem Auctore locum adlegat, vbi mentem ſuam adhuc ſignificantius declarat; *Qui nunc*, inquit, *Epiſcopi nominantur, illi tunc Apoſtoli dicebantur. Beatis vero Apoſtolis decedentibus, illi, qui poſt illos ordinati ſunt, vt praeeſſent Eccleſiis, illis primis exæquari non poterant, neque miraculorum teſtimonium par illis habere, ſed & in multis aliis inferiores illis eſſe videbantur: graue exiſtimauerunt Apoſtolorum ſibi vendicare nuncupationem: diuiſerunt ergo nomina ipſa & ab eisdem presbyteris presbyterii nomen reliquerunt. Alii vero Epiſcopi ſunt nuncupati hi qui & ordinationis prædit i poteſtate, ita vt pleniſſime iidem præpoſitos ſe Eccleſiarum eſſe cognoſcerent.*

Hæc ſunt, quæ Auctores iſti de ſignificatione nominum Epiſcoporum & Presbyterorum, quam ſæculo primo habuerunt, indicant: Non inde concludunt, (quemadmodum nonnulli, qui eorum teſtimoniis abutuntur, adhuc fecerunt) Epiſcopos inter & Presbyteros nullum omnino diſcrimen intercedere; ſed eorum ſententia eſt, Epiſcopos tum quidem nomine ſecundariorum Apoſtolorum, tamquam magis proprio, eorumque prærogatiuam luculentius exprimente, ab aliis fuiſſe diſtinctos.

§. II.

Poſtea Apoſtolorum Succeſſores.

Poſtea ſatis honoris ſibi ducebant Epiſcopi, *Succeſſores Apoſtolorum* nominari; Sicut CYPRIANUS [z] & FIRMILIANUS [a] &

[w] Ambroſ. Com. in Eph. IV. *Apoſtoli* Epiſcopi ſunt.

[x] Id. Com. in Gal I, 1.

[y] Amalar. de Offic. Eccleſ. lib. II. c. XIII. (in Biblioth. magna Patr. Tom. VI. p. 939 edit. Par. 1589)

[z] Cyprian Ep. LXIX. al LXVI ad Florent. Qui *Apoſtolis* vicaria ordinatione *ſuccedunt.* Id. Ep. XLII. al. XLV. ad Cornel. Laborare debemus, vt vnitatem a Domino & per *Apoſtolos nobis ſucceſſoribus* traditam, obtinere curemus

(a) Firmil. Ep. LV. ap. Cyprian p. 225. (p 148. Edit Pariſ. MDCLVI) Hoſtes vnitus Catholicæ eccleſiæ, in qua nos ſumus, *qui Apoſtolis ſucceſſimus.*

Epiſco-

Epiſcopi in Concilio *Carthaginenſi* [*b*] ſe & alios vocant. Et HIERONYMVS [*c*] eodem modo de iis loquitur, *vbicunque*, inquiens, *fuerit Epiſcopus ſiue Romæ ſiue Eugubii, ſiue Conſtantinopoli, ſiue Rhegii, ſiue Alexandriæ, ſiue Tanis eiusdem meriti eiusdem eſt ſacerdotii - - Omnes Apoſtolorum ſucceſſores ſunt.* Quo etiam ſenſu & ipſe AVGVSTINVS [*d*] verba Pſaltæ: Pſ. XLV, 16. *Loco parentum tuorum erunt filii tui: præpones eos principibus in tota terra*, interpretatur, dicens, Epiſcopos eſſe filios Apoſtolorum, Principes ac Patres Eccleſiæ.

§. III.

Vnde quælibet Epiſcopi ſedes ſedes Apoſtolica *dicta*.

Hinc etiam antiquitus vnaquæque Epiſcopi ſedes *ſedis Apoſtolicæ* appellatione dignata fuit; quæ iſthoc tempore non peculiariter Epiſcopo *Romano* competebat, ſed omnibus omnino Epiſcopis dabatur, vtpote quæ eorum originem & ſucceſſionem ab Apoſtolis deriuabat atque recenſebat. AVGVSTINVS [*e*] *Chriſtiana*, inquit, *ſocietas per ſedes Apoſtolorum & ſucceſſiones Epiſcoporum certa per orbem propagatione diffunditur.* Planum eſt, id non de ſolo *Romano* Epiſcopo, ſed in vniuerſum de omnibus aliis Epiſcopis pronuntiari. SIDONIVS APOLLINARIS [*f*] iisdem verbis vtitur, loquens de priuato quodam *Galliæ* Epiſcopo, qui quadraginta quinque annos in ſede Apoſtolica transegerat. Et PAVLINVS [*g*] ALIPIO officium gratulaturus vſitatam gratulandi formulam adhibet, quando dicit, *cum Principibus populi ſui ſede Apoſtolica merito collocauit DOMINVS.*

(*b*) Conc. Carth. ap. Cypr. in Suffragio Clari a Maſcula. Manifeſta eſt ſententia D. N. I. C. apoſtolos ſuos mittentis & ipſis ſolis poteſtatem, a patre ſibi datam permittentis, *quibus nos ſucceſſimus* &c.

(*c*) Firmil. Ep LXXV. apud Cyprian. p. 225.
Id. in Pſalm. XLV, 14. Fuerunt, o Eccleſia, *Apoſtoli* patres tui: quia ipſi te genuerunt. Nunc autem quia illi receſſerunt a mundo, *habes pro his Epiſcopos* filios, qui a te creati ſunt.

(*d*) Aug Com. in Pſal. XLV, 16. *Pro Apoſtolis* nati ſunt filii tibi, *conſtituti ſunt Epiſcopi* - - - Ipſa eccleſia Patres illos appellat.

(*e*) Aug. Ep XLII ad Fratres Madaurenſes.

(*f*) Sidon. Lib. VI. Ep. I. ad Lup. Tricaſſin. *In Apoſtolica ſede nouem iam decurſa quinquennia.*

(*g*) Paulin Ep XLV. ad Alipium.
Tertull. de Præſcript. c. XXXVI. Ipſæ adhuc *Cathedræ Apoſtolorum* ſuis locis *præſidentur* - - Habes Corinthum - - Habes Philippos &c.

§. IV.

Digitized by Google

Auctor, qui ſub nomine AMBROSII [w] ſcripſit, itidem omnes Epiſcopos primum Apoſtolos appellatos eſſe, adſerit. Ideoque dicit: [x] *Paulus Apoſtolum ſe non ab hominibus electum & miſſum ad prædicandum teſtatur, ſicut erant quidam, qui electi ab Apoſtolis mittebantur ad Eccleſias roborandas.* AMALARIVS [y] alium ex eodem Auctore locum adlegat, vbi mentem ſuam adhuc ſignificantius declarat; *Qui nunc*, inquit, *Epiſcopi nominantur, illi tunc Apoſtoli dicebantur. Beatis vero Apoſtolis decedentibus, illi, qui poſt illos ordinati ſunt, vt præeſſent Eccleſiis, illis primis exæquari non poterant, neque miraculorum teſtimonium par illis habere, ſed & in multis aliis inferiores illis eſſe videbantur: graue exiſtimauerunt Apoſtolorum ſibi vendicare nuncupationem: diuiſerunt ergo nomina ipſa & ab eisdem presbyteris presbyterii nomen reliquerunt. Alii vero Epiſcopi ſunt nuncupati hi qui & ordinationis præditi poteſtate, ita vt pleniſſime iidem præpoſitos ſe Eccleſiarum eſſe cognoſcerent.*

Hæc ſunt, quæ Auctores iſti de ſignificatione nominum Epiſcoporum & Presbyterorum, quam ſæculo primo habuerunt, indicant: Non inde concludunt, (quemadmodum nonnulli, qui eorum teſtimoniis abutuntur, adhuc fecerunt) Epiſcopos inter & Presbyteros nullum omnino diſcrimen intercedere; ſed eorum ſententia eſt, Epiſcopos tum quidem nomine ſecundariorum Apoſtolorum, tamquam magis proprio, eorumque prærogatiuam luculentius exprimente, ab aliis fuiſſe diſtinctos.

§. II.

Poſtea Apoſtolorum Succeſſores.

Poſtea ſatis honoris ſibi ducebant Epiſcopi, *Succeſſores Apoſtolorum* nominari; Sicut CYPRIANVS [z] & FIRMILIANVS [a] &

[w] Ambroſ. Com. in Eph. IV. *Apoſtoli* Epiſcopi ſunt.

[x] Id. Com. in Gal I, 1.

[y] Amalar. de Offic. Eccleſ. lib. II. c. XIII. (in Biblioth. magna Patr. Tom. VI. p. 939 edit. Par. 1589)

[z] Cyprian Ep. LXIX. al LXVI ad Florent. Qui *Apoſtolis* vicaria ordinatione *ſuccedunt.* Id. Ep. XLII. al. XLV ad Cornel. Laborare debemus, vt vnitatem a Domino & per *Apoſtolos nobis ſucceſſoribus* traditam, obtinere curemus

(a) Firmil. Ep. LV. ap. Cyprian p. 225. (p 148. Edit Pariſ. MDCLVI) Hoſtes vnius Catholicæ eccleſiæ, in qua nos ſumus, *qui Apoſtolis ſucceſſimus.*

Epiſco-

Epiſcopi in Concilio *Carthaginenſi* [*b*] ſe & alios vocant. Et HIERONYMVS [*c*] eodem modo de iis loquitur, *vbicunque*, inquiens, *fuerit Epiſcopus ſiue Romæ ſiue Eugubii, ſiue Conſtantinopoli, ſiue Rhegii, ſiue Alexandriæ, ſiue Tanis eiusdem meriti eiusdem eſt ſacerdotii - - Omnes Apoſtolorum ſucceſſores ſunt.* Quo etiam ſenſu & ipſe AVGVSTINVS [*d*] verba Pſaltæ: Pſ. XLV, 16. *Loco parentum tuorum erunt filii tui: praepones eos principibus in tota terra*, interpretatur, dicens, Epiſcopos eſſe filios Apoſtolorum, Principes ac Patres Eccleſiæ.

§. III.

Vnde quælibet Epiſcopi ſedes ſedes Apoſtolica *dicta*.

Hinc etiam antiquitus vnaquæque Epiſcopi ſedes *ſedis Apoſtolicæ* appellatione dignata fuit; quæ iſthoc tempore non peculiariter Epiſcopo *Romano* competebat, ſed omnibus omnino Epiſcopis dabatur, vtpote quæ eorum originem & ſucceſſionem ab Apoſtolis deriuabat atque recenſebat. AVGVSTINVS [*e*] *Chriſtiana*, inquit, *ſocietas per ſedes Apoſtolorum & ſucceſſiones Epiſcoporum certa per orbem propagatione diffunditur.* Planum eſt, id non de ſolo *Romano* Epiſcopo, ſed in vniuerſum de omnibus aliis Epiſcopis pronuntiari. SIDONIVS APOLLINARIS [*f*] iisdem verbis vtitur, loquens de priuato quodam *Galliæ* Epiſcopo, qui quadraginta quinque annos in ſede Apoſtolica transegerat. Et PAVLINVS [*g*] ALIPIO officium gratulaturus vſitatam gratulandi formulam adhibet, quando dicit, *cum Principibus populi ſui ſede Apoſtolica merito collocauit DOMINVS.*

(*b*) Conc. Carth. ap. Cypr. in Suffragio Clari a Maſcula. Manifeſta eſt ſententia D. N. I. C. apoſtolos ſuos mittentis & ipſis ſolis poteſtatem, a patre ſibi datam permittentis, *quibus nos ſucceſſimus* &c.

(*c*) Firmil. Ep LXXV. apud Cyprian p. 225.
Id. in Pſalm. XLV, 14. Fuerunt, o Eccleſia, *Apoſtoli* patres tui: quia ipſi te genuerunt. Nunc autem quia illi receſſerunt a mundo, *habes pro his Epiſcopos* filios, qui a te creati ſunt

(*d*) Aug Com. in Pſal. XLV, 16. *Pro Apoſtolis* nati ſunt filii tibi, *conſtituti ſunt Epiſcopi* - - - Ipſa eccleſia Patres illos appellat.

(*e*) Aug. Ep. XLII ad Fratres Madaurenſes.

(*f*) Sidon. Lib. VI. Ep. I. ad Lup. Tricaſſin. *In Apoſtolica ſede nouem iam decurſa quinquennia.*

(*g*) Paulin Ep XLV. ad Alipium.
Tertull. de Præſcript. c. XXXVI. Ipſæ adhuc *Cathedræ Apoſtolorum* ſuis locis *præſidentur* - - Habes Corinthum - - Habes Philippos &c.

§. IV.

§. IV.

Epiſcopi vocati Principes populi.

Vbi notandum etiam eſt, *Paulinum* vſitata his vetuſtis temporibus loquendi formula vti, quando Epiſcopos *Principes* vocat *populi.* Hic enim itidem honoris titulus erat ipſis datus; quomodo ex OPTATO [*h*] & quibusdam locis apud HIERONYMVM (*i*) videre eſt; qui, vt ab ſæcularibus Principibus eos diſtinguat, plerumque eos *Principes Eccleſiæ* [*k*] appellitat; applicans ad eos illud vaticinium Ieſaiæ LX, 17, quod ſecundum eius translationem ſonat: *Dabo principes tuos in pace & Epiſcopos tuos in iuſtitia:* ad quæ verba hanc [*l*] habet notam: *In quo Scripturæ ſanctæ admiranda maieſtas, quod principes futuros Eccleſiæ Epiſcopos nominauit.* A græcis ſcriptoribus vocantur ſimiliter ἄρχοντες ἐκκλησιῶν, *rectores & principes eccleſiæ*; e. g. ab EVSEBIO, [*m*]

(*h*) Optat. lib. I. p. 39. (pag. 15. edit. Pariſ. MDCLXXIX.) Ipſi apices & *principes* omnium *Epiſcopi.*

(*i*) Hieronym. Com. in Ieſa. c. III. v. 14. (Tom. V. Edit. Francof p. 18. b.) Inter ſenes & *principes* hoc fuiſſe reor in veteri populo, quod nunc eſt inter Presbyteros & Epiſcopos. Ibid. Sed ad *noſtros principes* referri poteſt, &c.

(*k*) Hieron. Comment. in Pſ. XLV. *Principes Eccleſiæ* id eſt Epiſcopi.
Id. Com. Ieſ. V, 11. (Tom. V. edit. Francof. p. 23. a.) Abutamur hoc teſtimonio aduerſum *principes Eccleſiæ.*

(*l*) Hieron. Com. in Ieſa. LX, 17. (Tom. V. edit. Francof p. 193. b.)

(*m*) Euſeb. lib. VI. c. XXVIII. Ὃς δὴ κατὰ κότον τὸν πρὸς Ἀλεξάνδρου οἶκον ἐκ πλειόνων πιςῶν συνεςῶτα, διωγμὸν ἐγείρας, τοὺς τῶν ἐκκλησιῶν ἄρχοντας μόνους, ὡς αἰτίους τῆς κατὰ τὸ εὐαγγέλιον διδασκαλίας ἀναιρεῖσθαι προςάττει. Qui (Maximinus) graui odio ſuccenſus aduerſus familiam Alexandri, in qua plerique erant Chriſtiani, perſecutione excitata ſolos *Eccleſiarum antiſtites (principes)* vtpote euangelicæ prædicationis auctores, interfici iuſſit.
Id. lib. VIII. c. I. Ἀρχόντων δὲ ἄρχουσι προσρηγνυμένων, καὶ λαῶν ἐπὶ λαοὺς καταστασιαζόντων. Cum antiſtites aduerſus antiſtites (*principes* aduerſus *principes*); populi in populos colliſi iurgia ac tumultus agitarent. Ibid. c. III. Τότε δὴ οὖν τότε πλεῖστοι μὲν ὅσοι μὲν ἐκκλησιῶν ἄρχοντες δεινοῖς αἰκίαις προθύμως ἐναθλήσαντες, μεγάλων ἀγώνων ἱστορίας ἐπεδείξαντο. Tum vero quam plurimi *eccleſiarum rectores (principes)* grauiſſima ſupplicia alacri animo perpeſſi, illuſtrium certaminum ſpectacula exhibuerunt. Id. de Martyr. Palæſtin. c. I. Μετὰ τοῦτον ἐπὶ τῆς αὐτῆς πόλεως πλεῖστοι ὅσοι τῶν ἐπιχωρίων ἐκκλησιῶν ἄρχοντες κ. τ. λ. Poſt hunc in eadem vrbe quam plurimi *eccleſiarum* illius prouinciæ *antiſtites (principes)* &c.

ORIGENE, [n] CHRYSOSTOMO [o] & multis aliis.

§. V.

Præpoſiti, Antiſtites, προεστῶτες, πρόεδροι, ἔφοροι.

Eodem ſenſu CYPRIANVS [p] & TERTVLLIANVS [q] vt pluri-

(n) Origen. Hom. XI. in Ierem. (p. 114. edit. Colon. MDCLXXXV.) Ὁ δὲ τὴν πάντων ἡμῶν ἐγκεχειρισμένος ἀρχὴν αὐτὴν τὴν ἐκκλησιαστικὴν, ἐπὶ πλεῖον ἀπαιτεῖται. Qui totius *eccleſiæ principatum* obtinet, pro omni eccleſia reddet rationem. Id. contr. Celſum lib. III. p. 129. οὕτω καὶ ἔχοντα ἐκκλησίας ἑκάστης πόλεως ἄρχοντα τοῖς ἐν τῇ πόλει συγκριτέον· ἵνα κατανοήσῃς, ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν σφόδρα ἀποτυγχανομένων βουλευτῶν καὶ ἀρχόντων ἐκκλησίας Θεοῦ καὶ ῥαθυμότερον παρὰ τοὺς εὐτονωτέρους βιοῦντας, οὐδὲν ἧττόν ἐστιν εὑρεῖν ὡς ἐπίπαν ὑπεροχὴν, τὴν ἐν τῇ ἐπὶ τὰς ἀρετὰς προκοπῇ, παρὰ τὰ ἤθη τῶν ἐν ταῖς πόλεσι, βουλευόντων καὶ ἀρχόντων. Eodem modo *magiſtratus Eccleſiaſtici* (ſeu *principes Eccleſiarum*) cum vrbanis magiſtratibus conferendi: vt intelligas *magiſtratus Eccleſiæ*, etiam qui inter collegas paullo frigidius verſantur in officio, tamen in morum & virtutum ratione vulgaribus ſenatoribus atque magiſtratibus praecellere.

(o) Chryſoſtom. de Sacerdot. lib. III. c. XIV. (Tom. IV. edit. Francof. p. 40. Tom. VI. Edit. Eton. p. 22.) Πέφυκε γὰρ ὡς τὰ πολλὰ, τὸ τῶν ἀρχομένων πλῆθος, ὥσπερ εἰς ἀρχέτυπόν τινα εἰκόνα τοὺς τῶν ἀρχόντων τρόπους ὁρᾷν, καὶ πρὸς ἐκείνους ἐξομοιοῦν ἑαυτούς. Sic natura comparatum eſſe videmus, vt *ſubditorum* multitudo magna quidem ex parte *principum* ſuorum mores tamquam imaginem ſpectent, ſeque ad illos formare ſtudeant. Conf. Suiceri theſ. p. 540. qui addit. *loquitur autem, vt ex tota ſerie manifeſtum eſt, de PASTORIBVS & eorum auditoribus.*

Ibid. c. XV. (Tom. IV. edit Francof. p. 41. Eton Tom. VI. p. 23) Ἴθι δὴ, καὶ διάκυψον εἰς τὰς δημοτελεῖς ἑορτὰς, ἐν αἷς μάλιστα τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν τὰς αἱρέσεις γίνεσθαι νόμος. Ito hinc iam & publica feſta ſpectato: ea dico, in quibus *dignitatum* (ſeu *principatuum*) *eccleſiaſticarum* electiones de more fiunt.

Id. Hom. III. ad Popul. Antioch. Tom. I. p. 48. (p. 37. edit. Francof.) -- Ἰακὼβ θρεμμάτων προεστὼς -- Πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς τοὺς οὐκ ἀλόγοις ἐφεστῶτας ἀλλὰ πνευματικοῖς προβάτοις. -- Iacob pecudibus *præpoſitus* -- multo magis nos non irrationabilibus ſed ſpiritualibus ouibus *præpoſitos* &c.

(p) Cyprian. Ep. LII. Edit. Oxon. & Pariſ. Quod & vobis eſſet circa *Præpoſiti* memoriam glorioſum. Ep. IX. Neque nunc ſibi *præpoſitum* Epiſcopum cogitantes. Ep. XIII. Vt *Præpoſiti* cum clero conuenientes &c. Ep XXVII. & omnis actus Eccleſiæ per eosdem *Præpoſitos* gubernetur. Ep. LXXXI. Cum habeat in Eccleſiæ adminiſtratione voluntatis ſuæ arbitrium liberum vnusquisque *Præpoſitus* &c.

[q] Tertull. Apol. c. XXXIX. *Præſident* probati quique ſeniores honorem iſtum non pretio ſed teſtimonio adepti. Id. ad Vxor. c. VII. Præſcriptio Apoſtoli declarat, cum digamos non ſinit *præſidere* 1 Tim. III. 3. Id. de Coron. Milit. c. III. Euchariſtiæ Sacramentum & in tempore victus & omnibus mandatum a Domino, etiam antelucanis cœtibus, nec de aliorum manu quam *præſidentium* ſumimus.

mum eos *Præpoſitos* ſeu *Præſides Eccleſiæ* nominant; quos EVSEBIVS [r] & IVSTINVS MARTYR [s] προεϛῶτας, *Antiſtites* & non numquam πρoέδρους *Præſides* [t], alii vero ἐφόρους [u] *Inſpectores* dicunt, quibus non cura tantum & præſidium, ſed inſpectio etiam Eccleſiæ concredita ſit.

(r) Euſeb. lib. VI. c. III. Ἐπειδὴ δὲ ἑώρα φοιτητὰς ἤδη πλείους προσιόντας, αὐτῷ μόνῳ τῆς τοῦ κατηχεῖν διατριβῆς ὑπὸ Δημητρίου τοῦ τῆς ἐκκλησίας προεϛῶτος ἐπιτετραμμένης κ. τ. λ. Quum plures cotidie diſcipulos accedentes videret, proptèrea quod Catechumenorum inſtitutio ipſi ſoli mandata fuerat a Demetrio *Præpoſito* &c. Ibid. c. VIII. Γνοὺς δῆτα ὕστερον ὁ Δημήτριος, ἅτε τῆς αὐτόθι παροικίας προεϛὼς εὖ μάλα μὲν αὐτὸν ἀποθαυμάζει τοῦ τολμήματος. Itaque Demetrius quum rem illam vtpote eccleſiæ eius *Præpoſitus* poſtea comperiſſet, iuuenis audaciam vehementer admiratus eſt. Ibid. c. X. δόξαν τοῖς τῶν ὁμόρων ἐκκλησιῶν προεϛῶσιν, viſum eſt finitimarum eccleſiarum *Præpoſitis*.
Id lib. VII. c. XIII. Ἀνίησιν αὐτίκα διὰ προγραμμάτων τὸν καθ' ἡμῶν διωγμόν, ἐπ' ἐλευθερίας τοῖς τοῦ λόγου προεϛῶσι τὰ ἐξ ἔθους ἐπιτελεῖν δι' ἀντιγραφῆς προστάξας κ. τ. λ. Miſſis edictis perſecutionem aduerſus noſtros commotam ſedauit: vtque religionis noſtræ *Antiſtites* ſecure munus ſuum obirent, reſcripto præcepit
Id. lib VIII. c. VI. Τοὺς πανταχόσε τῶν ἐκκλησιῶν προεϛῶτας εἱρκταῖς καὶ δεσμοῖς ἐνεῖραι πρόσταγμα ἐφοίτα βασιλικόν. Promulgatum eſt Imperatoris edictum, vt omnes vbique eccleſiarum *Antiſtites* (ſeu *Præpoſiti*) vincti in carcerem traderentur.

(s) Juſtin. Mart. Apol. II. p. 97. (Edit. Pariſ. CIↃ IↃC XXXVI.) Ἔπειτα προσφέρεται τῷ προεϛῶτι τῶν ἀδελφῶν ἄρτος καὶ ποτήριον ὕδατος καὶ κράματος, deinde, ei *qui* fratribus *præeſt*, offertur panis & poculum aquæ & vini.
Gregor. Nyſſen. Tom. III p 306. (edit. MDCXXXVIII.) Χρὴ δὲ τοὺς προεϛῶτας τοῦ πνευματικοῦ τούτου χοροῦ κ. τ. λ. Oportet eos, qui huic ſpirituali choro *præficiuntur* &c. - - οὕτως οὖν χρὴ τοὺς προεϛῶτας ἐπιμελεῖσθαι τῶν ἀδελφῶν. Sic igitur *Præpoſitos* oportet fratrum curam habere.

(t) Euſeb. lib. VIII. c. II. Μετ' οὐ πολὺ ἑτέρων ἐπιφοιτησάντων γραμμάτων προσετέτακτο τοὺς μὲν ἐκκλησιῶν προέδρους πάντας τοὺς κατὰ πάντα τόπον πρῶτα μὲν δεσμοῖς παραδίδοσθαι· εἶθ' ὕστερον πάσῃ μηχανῇ θύειν ἐξαναγκάζεσθαι. Non multo poſt aliæ rurſus litteræ ſuperuenerunt, quibus mandabatur, vt omnes vbicumque *eccleſiarum antiſtites* primum quidem coniicerentur in vincula; deinde vero Diis ſacrificare omnibus modis cogerentur.
Id. de Martyr. Palæſt. c II. Ταῦτα μὲν ἔτει πρώτῳ τοῦτον ἀπετελέσθη τὸν τρόπον· κατὰ μόνων τῶν τῆς ἐκκλησίας προέδρων ἐπηρτημένου τοῦ διωγμοῦ. Hæc primæ perſecutionis anno in hunc modum geſta ſunt, cum aduerſus ſolos *eccleſiarum præſides* perſecutionum immanitas deſæuiret.

(u) Philoſtorg. Hiſt. lib III. n. IV. Τὴν δὲ πρεσβείαν ὑπελθόντα καὶ ἐφόρου λαβεῖν παρὰ τῶν ὁμοδόξων ἀξίωμα. At enim legatione ſuſcepta *Ephori* quoque *dignitatem* ab homodoxis accepiſſe. Ibid. n. XV. - - Καὶ Παυλῖνον μὲν ἀναρρηθῆναι πρότερον, ὃς ἐκ τῆς ἐφορείας Τύρου εἰς τὴν τῆς Ἀντιοχείας κατέστη. - - Pau-

§. VI.

§. VI.

Principes Sacerdotum, *Pontifices Maximi*, *Summi Sacerdotes* &c.

Et cum non populo tantum, ſed Clericis etiam præeſſent, idcirco *Summi Sacerdotes*, *Pontifices Maximi & Principes Sacerdotum* honoris cauſſa nominabantur. Auctor ſub nomine AMBROSII [w] verbis expreſſis *Principes Sacerdotum* eos nuncupat. Atque ita nomen *ſummi Sacerdotis* ab HIERONYMO crebro adhibitum videas. Exempli cauſſa cum de ſe ipſe loquens ait; *Omnium pene iudicio dignus ſummo Sacerdotio decernebar*, quod de Epiſcopatu ſe intelligere ipſe explicat [x]. Et alio loco [y]: *Eccleſiæ ſalus in ſummi Sacerdotis dignitate pendet* Idem nomen omnibus Epiſcopis ab Auctore [z] *Quæſtionum in Vetus & Nouum Teſtamentum* ſub nomine AVGVSTINI tribuitur. SIDONIVS [a] eos *ſummos Pontifices* vocat; vbi de ſolis Galliæ Epiſcopis loquitur. Vnde TERTVLLIANVS [b] Epiſcopo *Romano Pontificis maximi* titulum adſignans non maiore eum honore adficit, quam qui eo tempore cuiuis in orbe terrarum Epiſcopo tribui ſolebat. Sunt etiam, qui ipſum non ſpeciatim Epiſcopum *Romanum* intelligere, ſed reliquos omnes ſub hac appellatione comprehendere, arbitrantur. Vti certe Concilium *Agathenſe* facit, quum [c] vnumquemque Metropolitanum iubet ſuffraganeos ſuos ad *Ordinationem ſummi Pontificis* conuocare; id quod non de

linum quidem primum audiuiſſe, qui ex *Ephoria Tyri ad Antiochenam* translatus fuerat.

(w) Ambroſ. Com. in Eph. IV. In Epiſcopo omnes ordines ſunt, quia primus ſacerdos eſt, hoc eſt *princeps ſacerdotum.*

(x) Hieron. Ep. IC. ad Aſellam.

[y] Id. Dial c. Lucif. p. 139.

[z] Aug. Quæſt. Vet. & N. Teſt. c. CI. Quid eſt Epiſcopus, niſi primus Presbyter, id eſt, *ſummus ſacerdos.*

[a] Sidon. lib. IV. c. XI. Nam de *Pontificis* tenore *ſummi*, ille inſignia ſumſit, hic laborem. Lib. VII ep. V. Bituricas de reto ciuium petitus adueni. Cauſſa fuit euocationis titubans eccleſiæ ſtatus: quæ nuper *ſummo* viduata *Pontifice*, vtriusque profeſſionis ordinibus ambiendi ſacerdotii quoddam claſſicum cecinit.

[b] Tertull. de Pudicit. c. 1. *Pontifex* ſcilicet *Maximus*, quod eſt, Epiſcopus Epiſcoporum edicit: Ego & moechiæ & fornicationis delicta pœnitentia functis dimitto.

[c] Conc. Agath. Can. XXXV. (Tom. IV. Concil. p. 1389.) Si metropolitanus Epiſcopus ad comprouinciales epiſtolas direxerit, in quibus eos aut *ad ordinationem ſummi Pontificis*, aut ad ſynodum inuitet &c.

Digitized by Google

Romani Pontificis, ſed de *Gallicorum* Epiſcoporum, qui Metropolitani prouinciæ ſiue iurisdictioni ſubſunt, ordinatione intelligendum eſt. Tunc enim, vt vidimus, omnes Epiſcopi *Summi Pontifices* dicebantur.

§. VII.

Quilibet Epiſcopus olim Papa, *Pater ſalutatus.*

Eadem ratio nominis *Papa* eſt, etiamſi *Romani* Epiſcopi illud ſibi ſolis tamquam prærogatiuam & priuilegium arrogent. Nonnulli quidem hiſtorici *(d)* non dubitant confidenter adſerere, CYRILLVM ALEXANDRINVM primum iſtius regionis Epiſcopum fuiſſe, cui iſte honor contigerit, vt *Papa* ſalutaretur, & id quidem ideo, quod *Cæleſtini* Papæ Legatus in Concilio *Epheſino* fuerit. Scriptores *Arabici*, HOMAIDIVS & ABVBACRVS HABBASIDES, ab ECHELLENSI & PEARSONIO *(e)* Epiſcopo citati, aliam prorſus hiſtoriam recitant; id nominis videlicet Patriarchæ *Alexandrino* primum datum, & poſtea *Romam* delatum eſſe: quod illi eo videntur dicere, vt *Romanenſibus* huius appellationis priuilegium, quod ſibi ſolis vindicare ſatagunt, adimant. Sed vt ex vero dicamus, quod res eſt, non erat hoc huius illiusue Patriarchæ priuilegium peculiare, ſed communis omnium Epiſcoporum titulus, quippe qui vocabantur *(f)* *Eccleſiæ Patres* & *Patres (g) Clericorum*; *Papa* autem nihil amplius ſignificat. Hinc TERTVLLIANVS in libro de *Pudicitia* c. XIII. de certo quodam chriſtiano Epiſcopo, Pœnitentes recipiente loquens, *Benedictum Papam* eum nuncupat. Si vero cum aliis ſupponamus, eum de Epiſcopo *Romano* ſpeciatim loqui, nihil eximii in hoc ipſo eſt: Nam DIONYSIVS *(h)*, Presbyter *Alexandriæ*, eodem tempore de-

[*d*] Nicephorus propterea citatur & caſtigatur a Sauarone. Vid. Sauar. Not. in Sidon. lib VI. Ep. I.

[*e*] Pearſon. Vindic. Ignat. part. I. c. XI. p. 330. (p. 179. edit. Cantabrig. A. 1672.)

(*f*) Aug. Com. in Pſal. XLV. Ipſa Eccleſia *Patres* illos appellat. Chryſoſtom. Hom. III. ad Popul. Antioch.

[*g*] Hieron. Ep LXII. ad Theoph. Epiſcopi contenti ſint honore ſuo. *Patres* ſe ſciant eſſe non Dominos.

Id. Ep. III. (Tom. I. p. 15. b. edit. Fr.) Quanto magis tu & auunculus & *Epiſcopus*, hoc eſt, & in carne & *in Spiritu Pater*. Comment. in Pſalm. XLV. &c.

(*h*) Dionyſ. Ep. ad Philem. ap. Euſeb. lib. VII. c. VII. Τοῦτον ἐγὼ κανόνα καὶ τὸν τύπον παρὰ τοῦ μακαρίου πάπα ἡμῶν Ἡρακλᾶ παρέλαβον. Hanc ego regulam & formam a *beatiſſimo Papa noſtro Heracla* accepi.

re de-

Digitized by Google

re de *Heracla* Epiſcopo ſuo loquens, itidem eum vocat *Beatiſſimum Papam Heraclam*: Et ipſe ARIVS (*i*) in epiſtola quadam ſua eamdem appellationem de *Alexandro* Epiſcopo ſuo adhibet. HIERONYMVS (*k*) eodem nomine *Athanaſium*, *Epiphanium* & *Paulinum* appellat. Et frequentes mittens epiſtolas *Auguſtino*, ſemper eas (*l*) inſcribit: *Beatiſſimo Papæ Auguſtino*. Ita epiſtolæ ad *Cyprianum* datæ plerumque eadem ratione inſcriptæ ſunt (*m*) *Cypriano Papæ*. Quid? quod ab ipſo Clero *Romano* (*n*) *benedictus Papa* & *beatiſſimus* atque *glorioſiſſimus Papa* CYPRIANVS ſalutetur. Facile eſſet, plura alia teſtimonia ſubiungere ex EPIPHANIO, epiſtolis CONSTANTINI, *Codice Theodoſiano*, & ſpeciatim ex SIDONIO APOLLINARI, (*o*) qui vbique quemuis Epiſcopum *Galliæ Dominum Papam* appellat. At vero rem tam manifeſtam pluribus perſequi nihil attinet, præſertim vbi eruditus quidam *Romanenſis* (*p*) e poſterioris æui ſcriptoribus PHOTIO & GREGORIO TVRONENSI probare ſtuduit, *Papam* commune omnium epiſcoporum nomen per aliquot retro ſæcula fuiſſe: qui etiam ex BALSAMONE obſeruat, quod hoc nomen nonnumquam inferioris quoque ordinis Clericis datum ſit, vtpote qui *Papæ Piſinni*, ipſorumque vertices in orbem detonſi *παπολῆτραι*, h. e. *detonſæ Patrum coronæ*, dicti ſint. Quorum intuitu BALSAMON (*q*) Presbyteros & *Chor-*

(*i*) Arius Ep. ad Euſeb. Nicom. ap. Theod. lib. I. c. V. & apud Epiph. Hæreſ. LXIX. Arian. n. VI. Ἄρειος ὁ διωκόμενος ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Πάπα ἀδίκως διὰ τὴν πάντα νικῶσαν ἀλήθειαν, Arius, quem *Alexander Papa* iniuſte ob victricem omnium veritatem iniuſte inſequitur.

(*k*) Hieron. Ep. LXI. ad Pammach. (Tom. II. Edit. Francof. p. 112.) Habes *Papam Epiphanium*. Ibid. Excepto *Papa Athanaſio* & *Paulino*.

(*l*) Idem Ep. XVII Domino vere ſancto & *beatiſſimo Papæ Auguſtino*, Hieronymus in Chriſto ſalutem. Ita etiam in Epiſt. XVIII. XXV. XXX.

(*m*) Cypr. Ep. XXX. *Cypriano Papæ*, Presbyteri & Diacones Romæ conſiſtentes ſalutem. Ep. XXXI. *Cypriano Papæ* Presbyteri & Diaconi Romæ conſiſtentes, ſalutem. Ep. XXXVI. *Cypriano Papæ* Moyſes, & Maximus Presbyteri &c.

(*n*) Ep VIII. Cleri Rom. & Cler. Carth. ibid. Didicimus ſeceſſiſſe *Benedictum Papam Cyprianum*. Ep. XXX. Cler. Rom. ad Cypr. *Beatiſſime ac glorioſiſſime Papa*.

(*o*) Sidon. lib. VI. Ep I. Domino *Papæ Lupo*. Lib. VI. Ep. II. *Papæ Pragmatio*. Lib. VI. Ep. III. Domino *Papæ Leontio* &c.

(*p*) Sauaro Com. in Sidon. lib. VI. epiſt. I. p. 379.

(*q*) Balſam. Com. in Can. LIX. *Σημάτιον ἐγκρατῆ τὸν πρεσβύτερον εἶναι πραγμάτων*

epiſcopos Protopapas & *Protopapades* ſeu Principes Patrum nuncupat; vtens ſui ipſius æui ſtilo, vbi inter *Chorepiſcopos* & Presbyteros nulla prorſus erat differentia.

§. VIII.

Pater Patrum & Epiſcopus Epiſcoporum.

Verum tamen honorificentiore adhuc titulo, quam *Papa* appellatione, ornabantur Epiſcopi: Plerumque enim *Patres Patrum* & *Epiſcopi Epiſcoporum* ſalutabantur. Primus, cui illud nomen tributum, fuit *Iacobus* Epiſcopus *Hieroſolymitanus;* qui *Pſeudo-Clementem Romanum* (*r*) epiſtolam iuſſit exarare (quaſi ad ſe datam) hac quidem inſcriptione: CLEMENS IACOBO *Domino, Epiſcopo-Epiſcoporum* &c. Ad quam epiſtolam SIDONIVS APOLLINARIS (*s*) manifeſto alludit, cum ad *Lupum*, famigeratisſimum *Galliæ* Epiſcopum ſcribens, dicit: *Tu, Pater Patrum & Epiſcopus Epiſcoporum & alter ſaculi tui Iacobus.* Ex his intelligimus, quæ ſit TERTVLLIANI (*t*) ſententia, cum de Epiſcopis Catholicis adulteros, cum reſipuiſſent, in Eccleſiæ communionem recipientibus ironice loquens, *Audio etiam*, inquit, *edictum eſſe propoſitum, & quidem peremptorium, Pontifex ſcilicet Maximus, Epiſcopus Epiſcoporum dicit: Ego & Mœchiæ & Fornicationis delicta pœnitentia defunctis dimitto.* Nonnulli (*u*) hoc pro peculiari & proprio Epiſcopi *Romani* charactere accipiunt: neque ego inficias ibo, TERTVLLIANVM cum potisſimum ſpectaſſe: at nihil hæc appellatio ſingulare habet, quod non æque aliis ac ei competat, vt ex iis, quæ iam e SIDONIO adtulimus, apparet. Cui addi licebit

---

ἐκκλησιαστικῶν τυχὸν χωρεπίσκοπον προβληθέντα, καὶ πρωτοπάπας κ. τ. λ. Finge Presbyterum poſſidere bona eccleſiaſtica, vt qui ſit forte promotus chorepiſcopus, vel *Protopapa* &c.

(*r*) Pſeudo-Clem. Ep. I. ad Iacobum.

(*s*) Sidon. lib. VI Ep. I

(*t*) Tertull. de Pudicit. c. 1.

(*u*) Baron. an. CXLII. n. IV. In ipſam *Eccleſiam Romanam* inſaniens eam dente canino *dilacerat Tertullianus*, recitans & impugnans *Victoris Romani Pontificis* edicti verba, ait: *Audio etiam* edictum propoſitum &c. Id. an. CCXVI. n. IV. - aduerſus *Romanum Pontificem*, quaſi pudicitiæ refragatorem & adverſarium, eo quod moechis & fornicariis poenitentibus veniam ſpopondiſſet, ſtilum procaciter acuens, ait: *Audio etiam* &c. Georg. Ambianas Obſerv. in Tertull. Tom. III. p. 633.

teſti-

Digitized by Google

teſtimonium ATHANASII, (*w*) qui *Hoſium Patrem Epiſcoporum* vocat. Et GREGORIVS NAZIANZENVS (*x*) ſuo ipſius Patri idem nomen tribuit; nec non HIERONYMVS (*y*), EPIPHANIO, *omnium Epiſcoporum Patrem* eum appellans. COTELERIVS (*z*) obſeruat, quod GREGORIVS NAZIANZENVS a Concilio *Nicæno* ſecundo πατὴρ πατέρων nuncupatus ſit; & alii, (*a*) THEODOSIVM Imperatorem CHRYSOSTOMO defuncto idem nomen honorificum dediſſe, perhibent. Quod ad horum nominum rationem attinet, probabile eſt, non nullis Epiſcopis ea ſingularium meritorum intuitu, aliis vero propter ſedis eorum eminentiam, fuiſſe adſignata; vti Epiſcopo *Alexandriæ*, qui BALSAMONI (*b*) aliquot ſæcula poſt *Pater Patrum* dicitur. Erat autem cauſſa quædam adhuc generalior, cur omnes Epiſcopi ita nuncuparentur, vt ex EPIPHANIO (*c*) colligere poſſumus; qui dicit: *Epiſcoporum ordo ad gignendos Patres* (Eccleſiæ) *præcipue pertinet. Huius enim eſt Patrum in Eccleſia propagatio*; hoc eſt, Epiſcopi Epiſcopos ordinant; cum e contrario Presbyteri filios tantum per baptizandi poteſtatem, qua pollebant, poſſint producere. Idcirco, etiamſi non numquam Presbyteros *Patres* dictos eſſe legamus, non inueniemus tamen, quempiam iſtius ordinis *Patrem Patrum* appellari. Neque vero heic prætereundum erit, quædam horum nominum a

(*w*) Athan. Epiſt. ad ſolitar. Vit. agentes Tom. I. p. 837. (p. 373. a. edit. Pariſ. 1698.) Ὅτε Λιβέριος ἐπίσκοπος Ῥώμης ἐξωρίσθη καὶ ὁ πατὴρ τῶν ἐπισκόπων ὁ μέγας Ὅσιος, vbi Liberius Romanus epiſcopus aut *Pater Epiſcoporum* magnus *Hoſius* in exilium eiectus eſt.

(*x*) Naz. Orat. XIX. de funere Patr. p. 314. Πάντας ἀρχιερέας ὧν ἐκλήθης πατήρ.

(*y*) Hieron. Ep. LXI. (Tom. II. edit. Francof. p. 114. a) Licet ipſe nominis tui extenues dignitatem, cum *Patrem* pene omnium *Epiſcoporum* & antiquæ reliquias ſanctitatis & opere & ſermone deſpicias.

(*z*) Coteler. Not. in Ep. Clem. p. 605. Auctori Quæſtionum ad orthodoxos apud Iuſtinum cap. CXIX. Paulus πατέρων πατὴρ, vt *Gregorius Nyſſenus* Concilio *Nicæno* II. Actione VI. & Clemens noſter Anaſtaſio Sinaitæ Quæſt. CVI. p. 526. - - dicitur.

(*a*) Niceph. lib. XIV. c. XLIII. Ἀλλὰ σύ γε πάτερ πατέρων ἀληθῶς τιμιώτατε κ. τ. λ. At tu *Pater Patrum* vere reuerendiſſime &c.

(*b*) Balſam Reſp. ad Interrogat. Marci ap. Leunclav. Ius Gr. Rom. Tom. I. lib. V. p. 362. Κύριος Μάρκος πατέρων πατὴρ ὑπάρχων κ. τ. λ. Dominus Marcus *Pater* exſiſtens *Patrum*.

(*c*) Epiph. Hær. LXXV. Aërian. n. IV. ἡ μὲν γάρ ἐστι πατέρων γεννητικὴ τάξις· πατέρας γὰρ γεννᾷ τῇ ἐκκλησίᾳ.

Patri-

Digitized by Google

Patribus *Africanis* cum approbatione numquam eſſe adoptata; eo quod Epiſcopi *Romani* illis abuti inciperent, vt poteſtatem ſuam in vicinos ſuos vſurpatam ſtabilirent. Propterea in duobus Conciliis *Carthaginenſibus*, quorum alterum (*d*) ſub *Cypriano*, alterum (*e*) *Auguſtini* ætate celebratum eſt, iſtæ appellationes, *Epiſcopus Epiſcoporum*, *Princeps Sacerdotum* & *Summus Sacerdos* improbatæ fuerunt atque prohibitæ, ita quidem, vt ne primæ ſedis Epiſcopo iſtorum vſus permiſſus ſit. Sed hac de re pluribus, vbi de Metropolitanis dicendum erit.

§. IX.

Epiſcopi interdum vocati Patriarchæ.

GREGORIVS NAZIANZENVS rhetorico vtens ſcribendi genere Epiſcopis vbique nomen *Patriarcha* tribuit; quo ipſo Patriarchas proprie ſic dictos non intelligit, quemadmodum vocabulum illud poſtea in Eccleſia, ad denotandum nimirum ampliſſimæ ſedis Epiſcopos, qui primarios Epiſcopos ac Metropolitanos ſub ſe habeant, accipi conſueuit; ſed quoscumque Epiſcopos, quæ ſuæ ipſorum familiæ, hoc eſt, Eccleſiæ ſibi commiſſæ, capita erant. Ita patrem ſuum *Patriarcham* appellat (*f*), quamquam *Nazianzi*, quod oppidulum eſt *Cappadociæ* ſub *Caſarea* metropoli ſitum, Epiſcopus fuerat. Et in Oratione ſua (*g*), quam in Concilio *Conſtantinopolitano* recitauit, omnibus reliquis Epiſcopis, de *Arianorum* conquerens crudelitate, idem nomen adſignat. *Annon*, inquit, *publicas ſtrages Epiſcoporum aut*, *vt aptiore verbo vtar*, *Patriarcharum cædes* (*paſſi ſumus?*) Alio loco (*h*) de fraudibus & peruerſis viis, quibus æui ſui Epiſcopi in fun-

(*d*) Conc. Carth. ap Cyprian. p. 229. Neque enim quisquam noſtrum *Epiſcopum Epiſcoporum* ſe conſtituit, aut Tyrannico terrore ad obſequendi neceſſitatem collegas ſuos adigit.

(*e*) Conc. Carth. III. c. XXVI. (Tom. II. Conc. p. 1171) Vt primæ ſedis Epiſcopus non appelletur *Princeps ſacerdotum* aut *ſummus ſacerdos*, aut aliquid huiusmodi, ſed tantum primæ ſedis Epiſcopus.

(*f*) Nazian. Orat. XIX. p. 312. *ἐχρῶντο πατριάρχῃ καὶ νομοθέτῃ καὶ δικαστῇ*, eo *Patriarcha*, legiſlatore, & iudice vtebantur.
Id. Orat. XLI. p. 675. *ὁ σεμνὸς Ἀβραὰμ οὗτος ὁ πατριάρχης, ἡ τιμία κεφαλή*. Venerandus hic Abraham *patriarcha ille*, illud carum & auguſtum caput.

(*g*) Id. Orat. XXII. p. 525. *οὐ πρεσβυτέρων ἐπισκόπων οἰκειότερον δὲ πατριαρχῶν εἰπεῖν σφαγὰς δημοσίας (πεπόνθαμεν.)*

(*h*) Id. Cygn. Carm. de Epiſcopis Tom. II. p. 308. b.

ctiones

ctiones ſuas ſe inſinuauerant, queſtus, ita tandem eis valedicit: *Valete: Inſolentes eſtote: Patriarchatus per ſortes inter vos diſtribuite. Magnus hic mundus vobis cedat. De locis aliis in alia migrate: Hos deiicite, illos attollite.* Ex quibus manifeſtum eſt, non de Patriarchis proprie ſic dictis eum loqui, ſed de quibusdam tantum ambitioſis Epiſcopis, qui ſumma imis miſcentes, munera eccleſiaſtica pro lubitu his illis conferebant. GREGORIVS NYSSENVS eandem appellationem de Epiſcopis adhibet in Oratione ſua funebri in *Meletium*, quam in Concilio *Conſtantinopolitano* habuit, vbi omnes Epiſcopos in iſthoc Concilio congregatos *Patriarchas* nominat. *Videte*, inquit (*i*), *hoſce Patriarchas: omnes iſti filii noſtri Iacobi ſunt:* intelligens *Meletium*, quem ſaeculi ſui *Iacobum* vocat & reliquos Patriarchas, alluditque ad duodecim Patriarchas, qui *Iacobi* erant filii. Ita Epiſcopi communiter appellabantur, ad illud vſque tempus, vbi nomen Patriarchæ eminentiorum Epiſcoporum, vt *Romani*, *Conſtantinopolitani* &c. proprium eſſe cœpit. MARCA (*k*) etiam, *Athalarium* & reliquos *Gothorum* reges in *Italia* omnes ſuæ ditionis Epiſcopos eodem nomine Patriarchas appellaſſe, auctor eſt.

§. X.

Et Vicarii Chriſti.

Silentio prætereundum heic haud fuerit, omnes etiam Epiſcopos antiquis temporibus *Vicarios Chriſti* appellatos eſſe, quæ appellatio non minori eis iure competebat, quam illis, qui poſterioribus temporibus eam ſibi ſolis vindicare auſi ſunt. Auctor Quæſtionum (*l*) ſub nomine AVGVSTINI vnumquemque Epiſcopum *Dei Vicarium* eſſe, aperte profitetur. CYPRIANVS in diuerſis Epiſtolis (*m*) idem dicit, nimirum quemlibet Epiſcopum eſſe *Vice Chriſti*. Et hæc eius ſententia eſt in illo ad *Cornelium* epiſtolæ

(*i*) Gregor. Nyſſen. Orat. de Fun. Melet. Tom. III. p. 589. Edit. Pariſ. Ὁρᾶτε τοὺς πατριάρχας τούτους· πάντες οὗτοι τέκνα τοῦ ἡμετέρου εἰσὶν Ἰακώβ.

(*k*) Marca Diſſert. de Primatib. n. XX. p. 112. (p. 28 edit. Francof. MDCCVIII.) Dictus vero eſt *Patriarcha* (Epiſcopus Aquileienſis) eo quod *reges Gothorum Italiæ regni epiſcopos Patriarcharum* nomine ornarent, quemadmodum teſtatur epiſtola Athalarici regis ad Ioannem Papam apud Caſſiodorum lib. IX Epiſtolar.

(*l*) Aug. Quæſt. Vet. & Nov. Teſt. c. CXXVII. Antiſtitem Dei puriorem cæteris eſſe oportet – Eſt enim *Vicarius eius*.

(*m*) Cypr. Ep. LXIII. ad Cæcil. Ille ſacerdos *vice Chriſti* vere fungitur, qui id quod Chriſtus fecit imitatur.

Patribus *Africanis* cum approbatione numquam eſſe adoptata; eo quod Epiſcopi *Romani* illis abuti inciperent, vt poteſtatem ſuam in vicinos ſuos vſurpatam ſtabilirent. Propterea in duobus Conciliis *Carthaginenſibus*, quorum alterum (*d*) ſub *Cypriano*, alterum (*e*) *Auguſtini* ætate celebratum eſt, iſtæ appellationes, *Epiſcopus Epiſcoporum*, *Princeps Sacerdotum* & *Summus Sacerdos* improbatæ fuerunt atque prohibitæ, ita quidem, vt ne primæ ſedis Epiſcopo iſtorum vſus permiſſus ſit. Sed hac de re pluribus, vbi de Metropolitanis dicendum erit.

§. IX.

Epiſcopi interdum vocati Patriarchæ.

Gregorivs nazianzenvs rhetorico vtens ſcribendi genere Epiſcopis vbique nomen *Patriarcha* tribuit; quo ipſo Patriarchas proprie ſic dictos non intelligit, quemadmodum vocabulum illud poſtea in Eccleſia, ad denotandum nimirum ampliſſimæ ſedis Epiſcopos, qui primarios Epiſcopos ac Metropolitanos ſub ſe habeant, accipi conſueuit; ſed quoscumque Epiſcopos, quæ ſuæ ipſorum familiæ, hoc eſt, Eccleſiæ ſibi commiſſæ, capita erant. Ita patrem ſuum *Patriarcham* appellat (*f*), quamquam *Nazianzi*, quod oppidulum eſt *Cappadociæ* ſub *Cæſarea* metropoli ſitum, Epiſcopus fuerat. Et in Oratione ſua (*g*), quam in Concilio *Conſtantinopolitano* recitauit, omnibus reliquis Epiſcopis, de *Arianorum* conquerens crudelitate, idem nomen adſignat. *Annon*, inquit, *publicas ſenum Epiſcoporum aut, vt aptiore verbo vtar, Patriarcharum cædes* (*paſſi ſumus?*) Alio loco (*h*) de fraudibus & peruerſis viis, quibus æui ſui Epiſcopi in fun-

(*d*) Conc. Carth. ap Cyprian. p. 229. Neque enim quiſquam noſtrum *Epiſcopum Epiſcoporum* ſe conſtituit, aut Tyrannico terrore ad obſequendi neceſſitatem collegas ſuos adigit.

(*e*) Conc. Carth. III. c. XXVI. (Tom. II. Conc. p. 1171) Vt primæ ſedis Epiſcopus non appelletur *Princeps ſacerdotum* aut *ſummus ſacerdos*, aut aliquid huiusmodi, ſed tantum primæ ſedis Epiſcopus.

(*f*) Nazian. Orat. XIX. p. 312. *ἐχρῶντο πατριάρχῃ καὶ νομοθέτῃ καὶ δικαστῇ*, eo *Patriarcha*, legiſlatore, & iudice vtebantur.
Id. Orat. XLI. p. 675. *ὁ σεμνὸς Ἀβραὰμ οὗτος ὁ πατριάρχης, ἡ τιμία κεφαλή.* Venerandus hic Abraham *patriarcha ille*, illud carum & auguſtum caput.

(*g*) Id. Orat. XXII. p. 525. *ἢ πρεσβυτέρων ἐπισκόπων οἰκειότερον δὲ πατριαρχῶν εἰπεῖν σφαγὰς δημοσίας πεπόνθαμεν.*)

(*h*) Id. Cygn. Carm. de Epiſcopis Tom. II. p. 308. b.

ctiones

ctiones ſuas ſe inſinuauerant, queſtus, ita tandem eis valedicit: *Valete: Inſolentes eſtote: Patriarchatus per ſortes inter vos diſtribuite. Magnus hic mundus vobis cedat. De locis aliis in alia migrate: Hos deiicite, illos attollite.* Ex quibus manifeſtum eſt, non de Patriarchis proprie ſic dictis eum loqui, ſed de quibusdam tantum ambitioſis Epiſcopis, qui ſumma imis miſcentes, munera eccleſiaſtica pro lubitu his illis conferebant. GREGORIVS NYSSENVS eandem appellationem de Epiſcopis adhibet in Oratione ſua funebri in *Meletium*, quam in Concilio *Conſtantinopolitano* habuit, vbi omnes Epiſcopos in iſthoc Concilio congregatos *Patriarchas* nominat. *Videte*; inquit (*i*), *hoſce Patriarchas: omnes iſti filii noſtri Iacobi ſunt:* intelligens *Meletium*, quem ſæculi ſui *Iacobum* vocat & reliquos Patriarchas, alluditque ad duodecim Patriarchas, qui *Iacobi* erant filii. Ita Epiſcopi communiter appellabantur, ad illud vſque tempus, vbi nomen Patriarchæ eminentiorum Epiſcoporum, vt *Romani*, *Conſtantinopolitani* &c. proprium eſſe cœpit. MARCA (*k*) etiam, *Athalarium* & reliquos *Gothorum* reges in *Italia* omnes ſuæ ditionis Epiſcopos eodem nomine Patriarchas appellaſſe, auctor eſt.

§. X.

Et Vicarii Chriſti.

Silentio prætereundum heic haud fuerit, omnes etiam Epiſcopos antiquis temporibus *Vicarios Chriſti* appellatos eſſe, quæ appellatio non minori eis iure competebat, quam illis, qui poſterioribus temporibus eam ſibi ſolis vindicare auſi ſunt. Auctor Quæſtionum (*l*) ſub nomine AVGVSTINI vnumquemque Epiſcopum *Dei Vicarium* eſſe, aperte profitetur. CYPRIANVS in diuerſis Epiſtolis (*m*) idem dicit, nimirum quemlibet Epiſcopum eſſe *Vice Chriſti*. Et hæc eius ſententia eſt in illo ad *Cornelium* epiſtolæ

(*i*) Gregor. Nyſſen. Orat. de Fun. Melet. Tom. III. p. 589. Edit. Pariſ. Ὁρᾶτε τοὺς πατριάρχας τούτους· πάντες οὗτοι τέκνα τοῦ ἡμετέρου εἰσὶν Ἰακώβ.

(*k*) Marca Diſſert. de Primatib. n. XX. p. 112. (p. 21 edit. Francof. MDCCVIII.) Dictus vero eſt *Patriarcha* (Epiſcopus Aquileienſis) eo quod *reges Gothorum Italiæ regni epiſcopos Patriarcharum* nomine ornarent, quemadmodum teſtatur epiſtola Athalarici regis ad Ioannem Papam apud Caſſiodorum lib. IX. Epiſtolæ.

(*l*) Aug Quæſt Vet. & Nov. Teſt. c. CXXVII. Antiſtitem Dei puriorem ceteris eſſe oportet – Eſt enim *Vicarius eius*.

(*m*) Cypr. Ep. LXIII. ad Cæcil. Ille ſacerdos *vice Chriſti* vere fungitur, qui id quod Chriſtus fecit imitatur.

loco, vbi (*n*) dicit; *Neque enim aliunde hæreſes obortæ ſunt, aut nata ſunt ſchiſmata, quam inde, quod ſacerdoti Dei non obtemperatur, nec vnus in Eccleſia ad tempus Sacerdos & ad tempus Iudex vice Chriſti cogitatur.* Hoc de omnibus vniuerſi orbis Epiſcopis intelligi debet, vt RIGALTIVS (*o*) libenter fatetur; vt adeo CYPRIANI verbis nimium quantum abutantur, eiusque ſententiam invertant, qui de ſolis Epiſcopis *Romanis* eam exponunt. BASILIVS (*p*) hunc titulum ad omnes Epiſcopos extendit, quod & Auctor ſub nomine AMBROSII (*q*) facit, ſub quo HILARIVS, eccleſiæ *Romanæ* quidam Diaconus, creditur deliteſcere; qua in re grauiter certe & ſine vlla venia erraſſet, niſi tunc temporis, hoc nomen aliis æque ac Epiſcopo *Romano* dare, vbique moris fuiſſet.

§. XI.

Et Angeli Eccleſiæ.

Vnius autem adhuc nominis mentionem faciam, quo Epiſcopi *Angeli Eccleſiæ dicti* fuerunt; quam appellationem ab *Paulo* 1 Cor. XI, 10. vſurpatam eſſe nonnulli Auctores (*r*) exiſtimant, vbi dicit: *debet mulier poteſtatem habere in capite propter Angelos*; hoc eſt *Epiſcopos*, ait HILARIVS diaconus loco iam memorato. Sic idem Auctor illa verba *Ioannis* Apoc. I, 20. intelligit: *Septem illæ ſtellæ angeli (s) ſunt ſeptem eccleſiarum.* Quæ & AVGVSTINI (*t*) eſt interpretatio & EPIPHANII (*u*), qui dicit, per

(*n*) Cyprian. Ep. LV. al. LIX ad Cornel.

(*o*) Rigalt. in loc. Ecce autem *Epiſcopos* ævo iam Cypriani *vicarios Chriſti*.

(*p*) Baſil Conſtit. Mon. c. XXII. Tom. II. p 792. Ὁ καθηγούμενος οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν, ἢ ὁ τοῦ σωτῆρος ὑπέχων πρόσωπον. Nihil aliud antiſtes, quam is qui perſonam Chriſti ſuſtinet.

(*q*) Ambroſ Com. in 1 Cor. XI, 10. Epiſcopus *perſonam* habet *Chriſti* — *Vicarius Domini* eſt &c. Auctor Conſtitut. Epiſcopum vocat, ἐπίγειον Θεὸν, quando lib. II. c. XX[illegible] dicit: οὗτος ὑμῶν ἐπίγειος Θεὸς μετὰ Θεὸν, ὃς ὀφείλει τῆς παρ' ὑμῶν τιμῆς ἀπολαύειν. Hic vobis poſt Deum *terrenus Deus*, cui honorem debetis præſtare.

(*r*) Ambroſiaſter ibid. *Angelos Epiſcopos* dicit, ſicut docetur in Apocalypſi Ioannis.

(*s*) Pſeudo Ambroſ in 1 Cor. XI, 10. *Angelos Epiſcopos* dicit, ſicut docetur in Apocalypſi Ioannis.

(*t*) Aug. Ep. CLXII. Diuina voce laudatur ſub *Angeli* nomine præpoſitus Eccleſiæ.

(*u*) Epiphan. Hær. XXV. Nicolait. n III. ὡς γράφων μιᾷ τῶν ἐκκλησιῶν ἐκ προσώπου Κυρίου, τουτέστι τῷ ἐπισκόπῳ τῷ ἐκεῖσε κατασταθέντι, σὺν τῇ δυνάμει τοῦ ἁγίου ἀγγέλου τοῦ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, φησὶν κ. τ. λ. Qu. (Ioannes) ad vnam Eccleſiarum ex Chriſti Domini perſona ſcribens, ſiue ad *Epiſcopum*, qui ei præpoſitus fuerat, cum *Angeli ſancti* virtute, qui in altari erat, ita loquitur: &c.

Ange-

Angelos heic non debere intelligi Angelos cæleſtes (vti ORIGENIS eſt opinio, qui vnicuique eccleſiæ Angelum cuſtodem (w) adſignat) ſed harum ſeptem eccleſiarum Epiſcopos ſeu moderatores. Hinc ſequentibus ſæculis Epiſcopi vocabantur *Angeli Eccleſiæ:* Quemadmodum SOCRATES (x) *Serapionem*, qui apud *Thmuitas* erat Epiſcopus, *Thmuitarum Eccleſiæ Angelum* appellat. Et Auctor *breuium notarum* (y) in *Timotheum*, ſub nomine HIERONYMI deliteſcens, quemuis Epiſcopum *Dei omnipotentis Angelum* eſſe dicit. HAMMONDVS (z) e quodam MSCto *Saxonico* Epiſcopos lingua noſtra Anglicana antiquitus *Gods Bydels*, hoc eſt, Dei Nuntios, ſeu Miniſtros, appellatos eſſe, obſeruauit, quemadmodum illud ex HENRICI SPELMANNI Gloſſario in voce *Bedellus* interpretatur.

Et huc vſque de antiquis honorum titulis, qui omnibus Epiſcopis in eccleſia primitiua indiſcriminatim fuerunt adſignati.

LIBRI SECVNDI
CAPVT TERTIVM
DE OFFICIIS EPISCOPI, TAMQVAM DISTINCTIS A PRESBYTERIS.

§. I.

Triplex differentia inter Epiſcopos & Presbyteros, quod ad officii ac functionis eorum adminiſtrationem attinet.

NVnc ad *officium Epiſcopale* & *functionem* ipſam conſiderandam venimus. Qua in re vt antiquitatis monumentis conuenienter nos geramus, triplex diſcrimen Epiſcopos inter & Presby-

(w) Orig. Hom. XX. in Num. Tom. I. p. 251. Opus eſt *angelis*, qui *præſint operibus ſanctis*, qui æternæ lucis intellectum & occultorum Dei agnitionem ac rerum diuinarum ſcientiam doceant. Vid. Andr. Cæſar. Ἄγγελοι φύλακες Comment. in Apoc. I, 20.

(x) Socrat. lib. IV. c. XXIII. Ὁ τῆς Θμουιτῶν ἐκκλησίας ἄγγελος Σαραπίων.

(y) Hieron. 1. Tim. III. quanto magis ſacerdos legem exquiret, *quia Angelus Dei omnipotentis* eſt.

(z) Hamm. Adnot. in Apocalypſ. I, 20. *Angeli* hic ſunt ſine dubio *Rectores ſeptem illarum Eccleſiarum*.

Andr. Cæſar. in Apoc. I, 20. ἑπτὰ ἐκκλησίαις ἰσάριθμοι ἔφοροι Ἄγγελοι. Septem eccleſiis totidem erant *Ephori Angeli*.

teros, quod ad officiorum eccleſiaſticorum adminiſtrationem attinet; obſeruandum nobis erit. Nam I. in communibus officiis, quæ Presbyteris more conſueto concredebantur, exempli cauſſa, *verbi diuini prædicatio, baptiſmi adminiſtratio, S. euchariſtiæ diſtributio* &c. hæc obuia erat differentia Epiſcopum inter & Presbyterum, vt alter quidem abſoluta & omni ſubiectione immuni poteſtate ageret; alter vero ab Epiſcopo ſuo dependeret, eique ſubiectus eſſet; cuius ex mandato & directione, quatenus Deo non erat contraria, viuere, nec quidquam ipſo non conſentiente, nedum interdicente, agere debebat: vt ita, etiamſi inter res ipſas, quæ peragebantur, nullum diſcrimen eſſet, tamen quod ad poteſtatem, qua quisque ageret, vera differentia intercederet. Hanc obſeruationem non vbique fieri inuenias, licet cum in poteſtatis Epiſcopi & Presbyteri iuſtis limitibus conſtituendis, tum Eccleſiæ primitiuæ praxi explicanda inſignem vſum habeat. II. Quædam functiones Presbyteris numquam credebantur, nec ſi vel maxime ab iis peractæ eſſent, approbabantur; vt Ordinatio Epiſcoporum, Presbyterorum &c. III. Epiſcopi poteſtatem ſibi ſemper reſeruabant, Presbyteros ſuos ad rationem reddendam vocandi, eosque ob malam officii adminiſtrationem reprehendendi; quod Presbyteris in Epiſcopum ſuum non licebat, quippe cui, tamquam præpoſito, ſemper ſubiecti erant & ſubordinati. Hæc paullo explicatius propoſita eo valebunt, vt de Epiſcopi officio, tamquam diſtincto ab officio Presbyteri in Eccleſia primitiua, recte nobis conſtet.

§. II.

1. *In communibus functionibus, quæ ab vtrisque peragi poterant, Epiſcopus quidem poteſtate agebat libera & abſoluta, Presbyteri autem tamquam dependentes ab Epiſcopo, eique ſubordinati.*

Primum igitur notandum eſt, in ordinariis & communibus functionibus, quæ ab vtrisque peragi poterant, Epiſcopos & Presbyteros diuerſa cum poteſtate eſſe verſatos. *Epiſcopus* Eccleſiæ erat miniſter liber prorſus, nec a quopiam dependens, omniaque pro abſoluta ſua, qua pollebat, auctoritate faciebat; *Presbyteri* vero ipſius tantum erant adminiſtri, easque pote-

Digitized by Google

poterant obire functiones, quas Epiſcopus ipſis crediderat aut adminiſtrare præceperat, quas tamquam ab ipſius mandato dependentes, eique vt Præpoſito ſubiecti peragebant; nec quidquam contra eius voluntatem ſiue ex ſuo ipſorum arbitrio facere poterant. Hoc manifeſtum eſt ex multis IGNATII, CYPRIANI & antiquorum Conciliorum Canonum locis, qui omnes in hoc conſentiunt, nihil debere fieri ſine Epiſcopo; hoc eſt, ipſo inſcio, nec conſentiente aut approbante. Ita IGNATIVS (*a*) in epiſtola ad *Smyrnæos* ſcribit: *Sine Epiſcopo nemo quidquam faciat eorum, quæ ad Eccleſiam pertinent.* Quod tum hic, tum alibi (*b*) de eorum mandato & permiſſione ſe intelligere prodit. Concilium *Laodicenum* (*c*) eadem ratione id exprimit: *Presbyteros nihil agere ſine mente Epiſcopi oportet.* Concilia *Arelatenſe* (*d*) & *Toletanum* (*e*) dicunt, *ſine conſcientia Epiſcopi.* Et Canones Apoſtolici (*f*) horum omnium rationem dant, dicentes: *Nam Domini populus ipſi commiſſus eſt & pro animabus eorum hic redditurus eſt rationem.*

§. III.

Quod ſpeciatim in baptizandi & ſacram cœnam diſtribuendi officio oſtenditur.

Hanc regulam ſpeciatim ad baptizandi & cœnam dominicam diſtribuendi officium applicant. Presbyter communiter vtrumque Sacramentum adminiſtrare poterat, ſed non contra voluntatem Epiſcopi, aut in oppoſitione & contradictione erga ipſum, ſed eo conſentiente, & mandante, adeoque in debita ſubordinatione erga ipſum, tamquam Præpoſitum ſuum. *Non*

(*a*) Ignat. Ep. ad Smyrn. n. VIII. *Μηδεὶς χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου τι πρασσέτω τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν ἐκκλησίαν.*

(*b*) Id. Ep. ad Polycarp. n. IV. *Μηδὲν ἄνευ γνώμης σου γινέσθω.*

(*c*) Concil. Laod. can. LVII. (Tom. I. p. 1505.) *Τοὺς πρεσβυτέρους μηδὲν πράττειν ἄνευ τῆς γνώμης τοῦ ἐπισκόπου.*

(*d*) Conc. Arelat. I. c. XIX. Vt Presbyteri *ſine conſcientia Epiſcoporum* nihil faciant (hæc allegatio erronea eſt.)

(*e*) Conc. Tolet. I. c. XX. Tom. II. p. 1226. *Sine conſcientia Epiſcopi* nihil penitus Presbyteri agere præſumant.

(*f*) Can. Apoſt. c. XXXIX. *Οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ διάκονοι ἄνευ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου μηδὲν ἐπιτελείτωσαν· αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ πεπιστευμένος τὸν λαὸν τοῦ κυρίου, καὶ τὸν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν αὐτῶν λόγον ἀπαιτηθησόμενος.*

licet, inquit IGNATIVS, (*g*) *ſine Epiſcopo neque baptizare, neque agapen celebrare: ſed quodcunque ille probauerit, hoc & Deo eſt beneplacitum.* Non dicit, quod nemo niſi Epiſcopus hæc Sacramenta poſſit adminiſtrare, ſed quod nemini ſine venia & approbatione Epiſcopi id facere liceat. Et hæc eſt TERTVLLIANI (*h*) & HIERONYMI (*i*) ſententia, cum dicunt, Presbyteros & Diaconos non habere ius baptizandi ſine auctoritate & mandato Epiſcopi ſeu ſummi ſacerdotis; & in hoc Eccleſiæ honorem verſari, & ſic pacem ac concordiam in Eccleſia manere ſaluam. AMBROSIVS (*ii*) idem teſtatur, quod, etiamſi Presbyteri baptizent, tamen non niſi Præpoſiti ſui id faciant auctoritate.

§. IV.

Et in officio concionandi.

Idem illud circa officium concionandi ſeu prædicandi verbum diuinum notari poteſt. Hoc (*k*) præcipue ad Epiſcopos ſpectabat, & plerumque ab iis ipſis, ſpeciatim in eccleſiis *Africanis*, peragebatur. Quæ cauſſa eſt, quamobrem phraſis iſta *tractante epiſcopo* in ſcriptis CYPRIANI (*l*) toties reperiatur. Suo enim tempore concionari adeo moris & officii Epiſcoporum erat, vt ipſis præſentibus Presbytero concionari non liceret, ad ipſius AVGVSTINI vſque ætatem, qui, dum adhuc fuit Presbyter, a *Valerio*, Epiſcopo ſuo, & ipſo quidem præſente, verbi diui-

(*g*) Ignat. Epiſt. ad Smyrn. n. VIII. οὐκ ἐξόν ἐστιν χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου οὔτε βαπτίζειν οὔτε ἀγάπην ποιεῖν, ἀλλ' ὃ ἂν ἐκεῖνος δοκιμάσῃ, τοῦτο καὶ τῷ Θεῷ εὐάρεστον.

(*h*) Tertull. de Bapt. c. XVII. Dandi ius quidem habet ſummus ſacerdos, qui eſt Epiſcopus: dehinc Presbyteri & Diaconi; *non* tamen *ſine Epiſcopi auctoritate*, propter Eccleſiæ honorem, quo ſaluo ſalua pax eſt.

(*i*) Hieron. Dialog. contra Lucifer. p. 139. Inde venit, vt *ſine iuſſione Epiſcopi neque Presbyter neque Diaconus ius habeant baptizandi.*

(*ii*) Ambroſ. de Sacram lib III. c. I. Licet Presbyteri fecerint, tamen *exordium miniſterii a ſummo eſt ſacerdote.*

(*k*) Can. Apoſt. c. LVIII. Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἀμελῶν τοῦ κλήρου, ἢ τοῦ λαοῦ καὶ μὴ παιδεύων αὐτοὺς τὴν εὐσέβειαν, ἀφοριζέσθω. Epiſcopus, aut Presbyter Clerum vel populum negligens, & non docens eos pietatem, ſegregetur.

(*l*) Cyprian. Ep. LII. (Edit Pariſ. p. 70.) Ego prius legeram & *Epiſcopo tractante* cognoueram non ſacrificandum idolis &c. Ep LVI. p 88. Collectam fraternitatem non videat, nec *tractantes Epiſcopos* audiat.
Pontius in Vita Cypr. (p. 16 cit. Edit. Par.) O beatum Eccleſiæ populum, qui *Epiſcopo ſuo* tali, & oculis pariter & ſenſibus, & quod eſt amplius publicata voce compaſſus eſt, & ſicut ipſo *tractante* ſemper audierat.

ni præ-

ni prædicandi accepit poteſtatem. Quod autem POSSIDIO (*m*) qui vitam eius ſcripſit, obſeruante adeo inſolens & inuſitatum fuit in eccleſiis *Africanis*, vt multi Epiſcopi hac re magnopere offenſi ei detraxerint, vsque dum iſta permiſſio bonum vſum & commodum in Eccleſia habere deprehenderetur, vbi diuerſi alii Epiſcopi Presbyteris poteſtatem atque priuilegium, ipſis præſentibus verbum Dei prædicandi, conceſſere. Vt adeo tunc gratiæ ac fauoris ſignificationem Presbyteri interpretarentur, ſi ipſis, Epiſcopis ſuis præſentibus, euangelium prædicare permitteretur, id quod prorſus in Epiſcopi poſitum erat arbitrio, vtrum permittere illud vellet an non: Et, ſi quando concionem ad populum haberent, *poteſtate accepta* id faciebant. In eccleſiis orientalibus Presbyteri frequentius concionari ſolebant, quemadmodum POSSIDIVS (*n*) obſeruat, quando eorum exemplo *Valerium* hunc morem in eccleſias *Africanas* inuexiſſe, adfirmat. Et HIERONYMVS (*o*) id non obſcure indicat, cum de hac tamquam mala quarumdam Eccleſiarum conſuetudine queritur, quod Presbyteris verbum Dei prædicare interdictum ſit. *Chryſoſtomus* diuerſas orationes diligenter elaboratas *Antiochiæ* adhuc Presbyter habuit, & idem *Conſtantinopoli* fecit *Atticus* (*p*). Et idem illud *Alexandriæ* (*q*), *Caſareæ Cappadociæ* (*r*), *Cypri* &

(*m*) Poſſid Vit. Aug. c. V. Eidem *Presbytero poteſtatem dedit coram ſe in Eccleſia euangelium prædicandi ac frequentiſſime tractandi*, contra vſum quidem ac conſuetudinem Africanarum Eccleſiarum. Vnde etiam ei nonnulli Epiſcopi detrahebant. - - Poſtea bono præcedente exemplo, accepta ab Epiſcopis poteſtate, *Presbyteri* nonnulli coram Epiſcopis populo *tractare* cœperunt verbum Dei.

(*n*) Poſſid. ibid. Ille in Orientalibus Eccleſiis id ex more fieri ſciens, obtrectantium non curabat linguas &c.

(*o*) Hieron. Ep. II. ad Nepot. Tom. I. p. 10. a. Peſſimæ conſuetudinis eſt in quibusdam eccleſiis *tacere Presbyteros & præſentibus* Epiſcopis non loqui, quaſi aut inuideant, aut non dignentur audire.

(*p*) Socrat. lib. VII. c. II Καὶ πρότερον μὲν ἡνίκα ἐν τῷ πρεσβυτερίῳ ἐτάττετο, ἐκμαθὼν δὲ καὶ ἐπόνει λόγους, ἐπ' ἐκκλησίαις ἐδίδασκε. Et antea quidem, quum adhuc *in Presbyterii gradu conſtitutus* eſſet, *orationes* a ſe compoſitas, quas memoriter didicerat, *in eccleſia recitabat.*

(*q*) Theod. lib I. c. II. †

(*r*) Socrat. lib. V. c. XXII. (p. 288. Edit Valeſ. Amſtelod. CIϽ IϽC XCV.) Ἐν Καισαρείᾳ Καππαδοκίας καὶ ἐν Κύπρῳ ἐν ἡμέρᾳ σαββάτου καὶ κυριακῆς ἀεὶ περὶ ἑσπέραν μετὰ τῆς λυχναψίας, οἱ πρεσβύτεροι καὶ ἐπίσκοποι τὰς γραφὰς ἑρμηνεύουσι. Apud Cæ-

alio-

Digitized by Google

aliorum locorum Presbyteris permiſſum fuiſſe legitur. At vero id adhuc ſemper ab Epiſcoporum auctoritate in ſolidum pendebat, & Presbyteri non niſi ex ipſorum mandato & voluntate id faciebant: Et vbi Epiſcopi id prohibendi rationes idoneas ſibi habere videbantur, hoc mandatum circumſcribendi aut rurſus abolendi habebant poteſtatem: quemadmodum & SOCRATES (s) & SOZOMENVS (t) teſtantur, qui *Alexandriæ* Presbyteris concionari interdictum eſſe perhibent ab eo tempore, quo ARIVS Eccleſiam turbare cœperit. Ex quibus videre eſt, quam poteſtatem antiquis Eccleſiæ temporibus in communibus & ordinariis officiis eccleſiaſticis Epiſcopi ſibi vendicarint atque exercuerint. Quod ſpeciatim ad conciones habendas attinet, id non minus ſui, quam vllius alius officii eſſe credebant. Tam ingens diſcrimen erat inter Eccleſiæ primitiuæ & Epiſcoporum *Romanorum* praxin in ſubſequentibus ſæculis! quandoquidem, vt BLONDELLVS e SVRIO adnotauit, tempus fuit, vbi Epiſcopi Romani per integrum annorum D. decurſum nullum publice ſermonem habuerunt: adeo vt, cum *Pius Quintus* aliquando verba ad populum faceret, mirabile & prodigii ſimile videretur: & erat id certe rarius atque inſolentius, quam *ſæculares ludi* in veteri *Roma* fuerunt. Vid. BLONDEL. *Apol.* p. 58. & SVR. *Comment. Rer. in Orbe geſtarum.*

§. V.

II. *Functio & poteſtas ordinandi Presbyteris numquam conceſſa.*

Sed redimus ad primitiuæ Eccleſiæ Epiſcopos. Erant aliæ quædam functiones, quas rariſſime Presbyteris credebant; & ſi quando eas adminiſtrandi ipſis darent negotium, non niſi ſumma vrgente neceſſitate id fieri ſolebat. Tales erant *Pœnitentium reconciliatio*, *Neophytorum confirmatio*, *ædium eccleſiaſticarum*, *Virginum* ac *Viduarum* & id genus aliorum *conſecratio*; de quibus heic ſigillatim plura non moneo, quia alio loco con-

ſaream Cappadociæ & in inſula Cypro, die ſabbati ac dominico ſub veſperam, poſtquam accenſæ ſunt lucernæ, ſemper Epiſcopi ac *Presbyteri ſcripturas interpretantur.*

(s) Socrat. ibid. Πρεσβύτερος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ οὐ προσομιλεῖ· καὶ τῆν ἀρχὴν ἔλαβεν, ἀφ' οὗ Ἄρειος τὴν ἐκκλησίαν ἐτάραξεν. Alexandriæ Presbyter non concionatur. Idque ab eo tempore obſeruari cœptum eſt, quo Arius eccleſiam perturbauit.

(t) Sozom. lib. VII. c. XVII. †

veni-

venientius ea conſiderari poterunt. Erat autem quædam functio, quam nulli vmquam Presbytero deferebant, vel eam adminiſtrandi dabant negotium; nimirum Clericorum ſuperiorum, *Epiſcoporum*, *Presbyterorum & Diaconorum Ordinatio.* Quod omnium maxime hac in re vendicare ſibi poterant, erat priuilegium imponendi vna cum Epiſcopo manus ſuas Presbytero, qui ordinabatur, dum interea Epiſcopus precationibus ſuis conſecrationis ritum conficiebat. Tantum iuris a Concilio quodam *Carthaginenſi* (*u*) illis adiudicatur, quod tamen preces in benedictione ſeu ordinatione verbis expreſſis ſoli Epiſcopo reſeruat. Cum Epiſcoporum ordinatione nihil illis erat commercii, quippe quæ a ſynodo Epiſcoporum perficiebatur, quod magis particulatim oſtendetur, vbi ad enarrandos ritus & conſuetudines in ipſorum Ordinatione obſeruari ſolitas, deueniemus. Hoc loco ſatis fuerit generatim demonſtrare ordinandi poteſtatem Epiſcoporum fuiſſe prærogatiuam, eosque cum nullo vmquam Presbytero hoc priuilegium communicaſſe. HIERONYMI (*uu*) teſtimonium hoc in caſu tam euidens eſt & perſpicuum, vt contra illud nemo dicere quidquam queat. Eodem enim loco, vbi Presbyteris maximam prærogatiuam adſignat, poteſtatem tamen ordinandi excipit. *Quid enim facit*, inquit, *excepta Ordinatione*, *Epiſcopus*, *quod Presbyter non faciat?* CHRYSOSTOMVS (*w*) Presbyterorum poteſtatem maxime extollens iisdem fere verbis vtitur. *Inter Epiſcopum*, inquit, *& Presbyterum intereſt ferme nihil. Quippe & Presbyteris munus docendi & Eccleſiæ cura permiſſa eſt, & quæ de Epiſcopis dixit Paulus, ea etiam Presbyteris congruunt, ſola quippe ordinatione ſuperiores illi ſunt, atque hoc tantum plus quam Presbyteri habere videntur.* Et alio

(*u*) Conc. Carth. IV. Can. III. (Tom. II. Conc. p. 1199.) Presbyter cum ordinatur, *Epiſcopo eum benedicente* & manum ſuper caput eius tenente, etiam omnes *Presbyteri*, qui præſentes ſunt, *manus ſuas* iuxta manum Epiſcopi *ſuper caput illius teneant.*

(*uu*) Hieron. Ep. LXXXV. ad Euagrium. (Tom. II. Edit. Fr. p. 221. a.)

(*w*) Chryſoſt. Hom. XI. in 1 Tim. III, 8. (Tom. VI. p. 469. Edit. Francof.) Οὐ πολὺ τὸ μέσον αὐτῶν (πρεσβυτέρων) καὶ ἐπισκόπων· Καὶ γὰρ καὶ αὐτοὶ διδασκαλίαν εἰσὶν ἀναδεδεγμένοι, καὶ προστασίαν τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ἃ περὶ ἐπισκόπων εἶπε, ταῦτα καὶ πρεσβυτέροις ἁρμόζει· Τῇ γὰρ χειροτονίᾳ μόνῃ ὑπερβεβήκασι, καὶ τούτῳ μόνον δοκοῦσι πλεονεκτεῖν τοὺς πρεσβυτέρους.

loco (x) probat, *Timotheum* fuiſſe Epiſcopum, quod Apoſtolus de ipſius poteſtate ordinandi loquatur, præcipiens, ne cui cito manus imponat. Et tum heic, tum alibi (y) addit, Presbyterium, a quo *Timotheus* ordinatus ſit, fuiſſe ſynodum Epiſcoporum, quod, qui Presbyteri tantum ſint, poteſtatem ordinandi Epiſcopum non habeant. Poſſem heic omnes veterum Conciliorum producere Canones, qui Epiſcopis Ordinationem, (z) non autem Presbyteris adiudicant; quæ lex in primitiua Eccleſia tam exacte obſeruabatur, vt ipſe *Nouatianus* eam violare ſibi non ſumeret, ſed trium Epiſcoporum (a) cauſſa ex

(x) Id Hom. I. in Philipp. ibid p. 7. Καὶ διάκονος ὁ ἐπίσκοπος ἐλέγετο. Διὰ τοῦτο γράφων καὶ Τιμοθέῳ ἔλεγε, τὴν διακονίαν σου πληροφόρησον, ἐπισκόπῳ ὄντι. ὅτι γὰρ ἐπίσκοπος ἦν, φησὶ πρὸς αὐτόν, χεῖρας ταχέως μηδενὶ ἐπιτίθει. καὶ πάλιν, ὃ ἐδόθη σοι μετὰ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ πρεσβυτερίου· οὐκ ἂν δὲ πρεσβύτεροι ἐπίσκοπον ἐχειροτόνησαν. Ipſe etiam Epiſcopus vocabatur Diaconus. Idcirco ad Timotheum ſcribens, inquit: *Diaconiam*, id eſt, *miniſterium tuum, imple*, quum tamen ille Epiſcopus eſſet: Quod conſtat ex verbis illis ad eumdem ſcriptis: *Manus cito nemini impoſueris*. Et rurſus, *quæ data eſt tibi cum impoſitione manuum Presbyterii. Presbyteri* vero *Epiſcopum non ordinaſſent*.

(y) Chryſoſt. Hom. XIII. in 1 Tim. IV, 14. Οὐ περὶ πρεσβυτέρων φησὶν ἐνταῦθα, ἀλλὰ περὶ ἐπισκόπων· οὐ γὰρ δὴ πρεσβύτεροι τὸν ἐπίσκοπον ἐχειροτόνουν. Non de Presbyteris hoc in loco ſed de Epiſcopis loquitur. *Neque* enim profecto *Presbyteri ipſum Epiſcopum ordinant*.

(z) Concil. Nic. c. XIX. (Tom. II. p. 37) - - ἀναβαπτισθέντες χειροτονείσθωσαν ὑπὸ τοῦ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐπισκόπου -- rebaptizati ordinentur a catholicæ ecclefiæ *Epiſcopo*. -

Concil. Antioch. c. IX. (Tom. II. p. 565.) - ὡς καὶ χειροτονεῖν πρεσβυτέρους καὶ διακόνους, - vt etiam ordinent (Epiſcopi) *Presbyteros* & Diaconos.

Concil. Chalced. c. II. (Tom. IV. Conc p. 755) Εἴ τις ἐπίσκοπος - χειροτονήσῃ ἐπὶ χρήμασιν ἐπίσκοπον, ἢ χωρεπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον κ. τ. λ. Si quis *Epiſcopus* - propter pecunias ordinauerit Epiſcopum, vel Chorepiſcopum, vel *Presbyterum* vel Diaconum, &c.

Concil. Cart. III. c. XLV. (Tom. II. p. 1176) Aurelius Epiſcopus dixit: *Sed Epiſcopus* vnus eſſe poteſt, *per quem* dignatione diuina Presbyteri multi conſtitui poſſunt.

Can. Apoſt. c. I. Ἐπίσκοπος ὑπὸ ἐπισκόπων χειροτονείσθω δύο ἢ τριῶν. Epiſcopus a *duobus* aut *tribus Epiſcopis* ordinetur.

(a) Cornel Ep. ad Fabium ap. Euſeb lib. VI. c XLIII. Cum epiſcopatum ſibi a Deo minime conceſſum rapere ac vindicare conaretur, duos deploratæ ſalutis homines ſibi ſocios adiunxit: vt eos in exiguam ac viliſſimam Italiæ partem mitteret, atque illinc accitos *tres epiſcopos*, homines plane rudes & ſimplices, fraudulenta quadam molitione deciperet, - - - incluſos hora decima temulentos & crapula oppreſſos, adumbrata quadam & inani *manuum impoſitione* epiſcopatum ſibi tradere per vim coëgit.

remo-

remotiſſimis *Italiæ* angulis mittere mallet, quam legitimo Epiſcoporum numero carere, qui ipſius ordinationem perficerent. Subiungo tantum obſeruationem EPIPHANII [*aa*] vniuerſali Eccleſiæ praxi fundatam, cum dicit: *Epiſcoporum ordo ad gignendos Patres præcipue pertinet. Huius enim eſt patrum in Eccleſia propagatio. Alter* (Presbyterorum ordo) *cum patres non poſſit, filios Eccleſiæ regenerationis lotione producit; non tamen patres aut magiſtros.* Noui equidem, non nullos ad HIERONYMVM [*b*] provocare, vt demonſtrent, Presbyteros *Alexandriæ* ſibi Epiſcopos ordinaſſe a tempore *Marci* ad ætatem vsque *Heraclæ* & *Dionyſii*; & alii inde probari poſſe exiſtimant, quod ipſe prorſus ordinatus haud fuerit: ſed vtrique mentem HIERONYMI minus recte capiunt, quippe qui non de Epiſcopi ordinatione loquitur, ſed eius electione; qui a Presbyteris ex proprio ipſorum collegio electus & in Epiſcopi ſedem collocatus ſit; quod iſthac ætate nihil amplius quam ſignum electionis eius erat, & ab ipſo populo non numquam peragebatur; ordinatio autem iſtum actum excipiebat & Epiſcopis prouincialibus reſeruabatur, vti poſtea oſtendetur.

§. VI.

Ordinatio per Presbyteros ab Eccleſia irrita facta.

Quæritur autem, quid moris fuerit in Eccleſia, ſi qui Presbyteri aliquem ordinare ſuſtinuerint? Vtrum eorum ordinationes validæ fuerint, an non? Reſpondeo, plerumque eas aboleri & irritas fieri conſueuiſſe. Quemadmodum ex eo conſtat, quod cum *Iſchyra* [*c*]

(*aa*) Epiph Hæreſ. LXXV. Aërian. n IV. ἡ μὲν γάρ ἐστι πατέρων γεννητικὴ τάξις· πατέρας γὰρ γεννᾷ τῇ ἐκκλησίᾳ, ἡ δὲ πατέρας μὴ δυναμένη γεννᾷν, διὰ τῆς τοῦ λουτροῦ παλιγγενεσίας τέκνα γεννᾷ τῇ ἐκκλησίᾳ. οὐ μὴν πατέρας, ἢ διδασκάλους.

(*b*) Hieronym. Ep LXXXV. ad Euagr. Alexandriæ a Marco Euangeliſta vſque ad Heraclam & Dionyſium Epiſcopos, Presbyteri ſemper vnum ex ſe electum, in excelſiori gradu collocatum Epiſcopum nominabant, quomodo ſi exercitus imperatorem faciat.

(*c*) Athan. Apol. p. 731. (Tom. I. p. 193. Edit. Pariſ. CIↃ IↃCXCVIII.) ὃς οὐκ ἔστι πρεσβύτερος, ὑπὸ γὰρ Κολλούθου τοῦ πρεσβυτέρου φαντασθέντος ἐπισκοπεῖν, καὶ ὕστερον ὑπὸ κοινῆς συνόδου Ὁσίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐπισκόπων κελευσθέντος πρεσβυτέρου εἶναι, καθὸ καὶ πρότερον ἦν, κατεστάθη. Καὶ κατὰ ἀκολουθίαν πάντες οἱ ὑπὸ Κολλούθου κατασταθέντες, ἀνέδραμον εἰς τὸν αὐτὸν τόπον, εἰς ὃν καὶ πρότερον ἦσαν, ὡς καὶ αὐτὸς Ἰσχύρας λαϊκὸς ὤφθη. Qui (Iſchyras) *non erat Presbyter. Ordinatus* quippe fuit *a Colutho Presbytero*, qui falſo Epiſcopi nomine gloriabatur, demumque in

contigit, vtpote qui a Synodo *Alexandriana* munere ſuo exutus eſt ideo, quod *Colluthus*, qui ipſum ordinarat, Presbyter tantum erat, etiamſi pro Epiſcopo haberi vellet: nec minus inde intelligitur, quod Presbyteri quidam a Concilio *Sardicenſi* (*d*) ad Laicorum ſortem reducti ſunt, quod *Eutychianus* & *Muſaeus*, qui miniſterio eccleſiaſtico eos initiauerant, tantum falſo crediti eſſent Epiſcopi. Concilium *Hiſpalenſe* in *Hiſpania* [*e*] paullo vlterius progrediebatur. Presbyterum vnum & duos Diaconos officio abdicabat, quod Epiſcopus manus tantum, Presbytero precationes benedictionis ſeu conſecrationis ſuper eos pronuntiante, ipſis impoſuerat. Alia quoque eiusdem generis exempla adferri poſſent, quae oſtenderent, quod ne Epiſcopis quidem Presbyteros delegare, aut eis ipſorum nomine ordinandi negotium dare permiſſum, ſed hoc epiſcopali functioni in ſolidum reſervatum fuerit.

§. VII.

Rationes quaedam, quae in contrarium adferri ſolent, examinantur.

Rationes, quas hic nonnulli vrgent in contrarium, huic noſtrae obſeruationi non derogant. Licet enim dicant,

I. *Chorepiſcopos* fuiſſe tantum Presbyteros, & nihilo ſecius

communi ſynodo ab Hoſio & ſociis eius Epiſcopis celebrata *ad priorem Presbyteri ordinem redactus eſt*. Ac conſequenter quotquot a Colutho fuerant ordinati, ii ſunt ad priorem reuerſi conditionem, ita vt ipſe quoque *Iſchyras inter Laicos viſus fuerit*. Vide ſis etiam p. 784. (p. 137. edit. Pariſ.) vbi Epiſtola Cleri Mareotici in hanc ſententiam allegatur.

(*d*) Concil. Sardic. Can. XIX. (Tom. II. p. 641.) Τῆς ἐμῆς μετριότητος ἡ ἀπόφασίς ἐστιν αὕτη — — ἅπαξ τοὺς εἰς κλῆρον ἐκκλησιαστικὸν προαχθέντας ὑπό τινων ἀδελφῶν ἡμῶν ἐὰν μὴ βούλοιντο ἐπανέρχεσθαι εἰς ἃς κατωνομάσθησαν ἐκκλησίας, τοῦ λοιποῦ μὴ ὑποδέχεσθαι. Εὐτυχιανὸν δὲ μήτε ἐπισκόπου ἑαυτῷ διεκδικεῖν ὄνομα ἀλλ᾽ οὐδὲ Μουσαῖον ὡς ἐπίσκοπον νομίζεσθαι. Meae mediocritatis haec eſt ſententia; — — eos qui ſemel in Clerum eccleſiaſticum ab aliquibus fratribus noſtris promoti ſunt, ſi nolint redire ad eas, ad quas nominati ſunt, eccleſias, deinceps non admitti: Eutychianum autem ne Epiſcopi quidem ſibi nomen vſurpare; ſed neque Muſaeum vt Epiſcopum exiſtimari.

(*e*) Concil. Hiſpal II. Can. V. Relatum eſt nobis de quibusdam Clericis, quorum dum vnus ad Presbyterum, duo ad Leuitarum miniſterium ſacrarentur, Epiſcopus oculorum dolore detentus fertur manum ſuam ſuper eos tantum impoſuiſſe & Presbyter quidam illis contra eccleſiaſticum ordinem benedictionem dediſſe &c. *Hi gradum ſacerdotii vel Leuitici ordinis, quem peruerſe adepti ſunt, amittunt.*

pote-

poteſtatem habuiſſe ordinandi: in hac certe opinione longe falluntur. Omnes enim *Chorepiſcopi* in veteri Eccleſia reuera Epiſcopi erant, etiamſi aliis Epiſcopis ſubordinati; quemadmodum ſpecialiter demonſtrabo, vbi de eorum ordine loquuturus ſum.

II. Obiicitur, Presbyteros ciuitatis, Epiſcopo quidem permittente, habuiſſe ordinandi poteſtatem; & hoc Canone quodam in Concilio *Ancyrano* [*f*] fuiſſe ſtabilitum. At vero hoc valde ambiguo ſenſu, ſi non corrupta lectione, iſtius Canonis fundatur. Omnes enim antiqui interpretes alia prorſus ratione eum explicant, nimirum Presbyteros ciuitatis nihil [*g*] ſine permiſſu & mandato Epiſcopi in vlla parochiæ ſiue diœceſeos parte, quæ ad eius iurisdictionem ſpectet, agere oportere. Quod cum eo congruit, quod antea ex Concilio *Laodiceno* & diuerſis aliis Canonibus adlegaui, qui Presbyteros in ordinario functionis ſuæ exercitio ab Epiſcopis ſuis dependere ſtatuunt. (Vide ſis ſupra huius Capitis §. II.) Et græca quædam exemplaria [*h*] id legunt, *ἐν ἑτέρᾳ παροικίᾳ*, quod indicare videtur, quod Presbyteri in alia quadam diœceſi ſacris operari ſine ſui ipſorum epiſcopi litteris dimiſſoriis non debeant.

III. Porro vrgetur, quod *Nouatus* Presbyter *Carthaginenſis* ordinarit *Felicisſimum* Diaconum. Enim vero hoc nihil amplius videtur dicere, quam quod procurarit, vt ab Epiſcopo quodam ordinatus ſit. Cyprianvs enim dicit, eum eodem modo *Nouatianum* [*i*] Epiſcopum *Romæ* feciſſe, quo *Felicisſimum* Diaconum *Carthagine* fecerit. Iam vero certum eſt, non ordinaſſe eum

(*f*) Conc. Ancyr. Can. XIII. (Tom. I. p. 1461.) *Χωρεπισκόπους μὴ ἐξεῖναι πρεσβυτέρους ἢ διακόνους χειροτονεῖν, ἀλλὰ μηδὲ πρεσβυτέρους πόλεως, χωρὶς τοῦ ἐπιτραπῆναι ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου μετὰ γραμμάτων, ἐν ἑτέρᾳ παροικίᾳ.* Chorepiſcopos non licere Presbyteros vel Diaconos ordinare, ſed neque vrbis Presbyteros, niſi cum litteris ab Epiſcopo permiſſum fuerit, in aliena parochia.

(*g*) Id. ex verſione Dionyſii Exigui: Sed nec Presbyteris ciuitatis, ſine præcepto Epiſcopi, amplius aliquid imperare, nec ſine auctoritate litterarum eius in vnaquaque parochia aliquid agere.

(*h*) Cod. Can. edit. Ehinger. p. 60.

(*i*) Cypr. Epiſt. XLIX. al. LII. ad Cornel. pag. 97. edit. Oxon. Quoniam pro magnitudine ſua debeat Carthaginem Roma præcedere, illic maiora & grauiora commiſit. *Qui iſtic* aduerſus Eccleſiam *Diaconum fecerat*, *illic Epiſcopum fecit*.

Nouatianum, ſed tantum effeciſſe, vt a tribus obſcuris *Italiæ* Epiſcopis ordinaretur. Et hoc ſenſu *Feliciſſimum* etiam ordinare potuit. Fac autem aliter rem ſeſe habere, ſchiſmatici tantum erat actio, a *Cypriano* & vniuerſa Eccleſia improbata.

IV. Ex CASSIANO obiicitur, *Paphnutium* Abbatem *Aegyptium* ordinaſſe quemdam *Danielem* Presbyterum. Quod ſi autem verba CASSIANI recte conſideraueris, non illud, ſed hoc tantum [*k*] velle animaduertes, quod *Paphnutius* eo rem primum deduxerit, vt Diaconus factus ſit ante, quam multi alii ipſo quidem ſeniores, & quod cogitans ipſum ſibi ſucceſſorem conſtituere, ad Presbyterii etiam honorem prouexerit. Quæ ad munus promotio Epiſcopi Ordinationem minime excludit. Scite quidem inde colligi poteſt, ab Abbate eum fuiſſe electum, quod penes ipſum ſteterit; at de Ordinatione ab ipſo peracta non æque commode intelligi poterit; quandoquidem id cum legibus & praxi Eccleſiæ pugnabat: in primis ſi conſideremus, vbi & quando *Paphnutius* vixerit, nimirum in media *Aegypto* inter vel centum Epiſcopos, & quidem ſæculo quinto, probabile non eſt, eum in re tam plana Canones Eccleſiæ migrare voluiſſe. Quare erudito cuidam viro [*l*] adſentire non poſſum, qui nihil dicit eſſe planius, nihil euidentius quam quod heic Presbyter Presbyterum ordinarit, quod non legamus ab *Theophilo* tunc temporis Epiſcopo *Alexandriæ*, vel vllo alio eius ætatis irritum fuiſſe pronuntiatum. Ego vero exiſtimo, de contrario ipſis potius conſtitiſſe, adeoque rationes defuiſſe, quamobrem id irritum declararent, quod eam ordinationem iuſto ac legitimo modo factam eſſe ſcirent.

V. Vnum tantum adhuc ex antiquis hiſtoriæ Eccleſiæ monumentis (quæ enim hodie obiici ſolent, nihil moror) ſuccurrit, quod pro ordinatione Presbyterorum quodammodo videtur militare. Et huic ſatis eſt factum in reſponſo, quod *Leo* Papa dedit quæſtioni, quam ei *Ruſticus Narbonenſis* propoſuerat, an videlicet certorum hominum ordinatio, qui a quibus-

(*k*) Caſſian. Collat. IV. c. I. A beato Paphnutio ſolitudinis eiusdem Presbytero & quidem cum multis iunior eſſet ætate, ad Diaconii eſt prælatus officium. - - Optansque ſibimet ſucceſſorem digniſſimum prouidere, ſuperſtes eum Presbyterii honore prouexit.

(*l*) Stilling. Irenic. Par. II. c. VII. n. VIII. p. 380.

dam

dam *Pſeudo-Epiſcopis*, munus ſuum haud legitime & Canonico iure auſpicatis, miniſterio Eccleſiaſtico initiati erant, poſſet rata haberi? Cui ille reſpondit [*m*], ſi iſta eorum ordinatio cum legitimorum Epiſcoporum iſtarum eccleſiarum conſenſu facta eſſet, validam & ratam haberi eam poſſe; alioquin irritam eſſe declarandam. Sed heic notandum eſt, hos *Pſeudo-Epiſcopos* certo ſenſu fuiſſe Epiſcopos, vtpote in munere ſuo, etſi illegitimo modo, iam confirmatos. In aliorum enim locum tamquam ſchiſmatici ſeſe inſinuaſſe, aut ſaltem corruptis & iniquis viis munera ſua auſpicati eſſe videntur. Iam vero eiusmodi Epiſcoporum actus non ſemper reſcindere aut abolere ſolebat Eccleſia, ſed libertate ſua vtens ordinationes eorum vel irritas declarabat, vel etiam confirmabat & habebat ratas, prout occaſio ferebat. Hinc quamuis Concilium generale [*n*] *Conſtantinopolitanum* eos omnes de officio deiiceret, quotquot a MAXIMO, qui in GREGORII NAZIANZENI locum *Conſtantinopoli* ſeſe ipſe largitione intruſerat, eſſent Eccleſiæ miniſterio conſecrati; tamen Clerici *Nouatiani* a Concilio *Nicæno* [*o*] admittebantur, vtut ab Epiſcopo *ſchiſmatico* ordinati; & Concilia *Africana* [*p*] Ordinationes Epiſcoporum *Donatiſtarum* approbabant, etiamſi

(*m*) Leo Ep. XCII. ad Ruſtic. c. I. Si qui autem Clerici ab iſtis Pſeudo-epiſcopis in eis eccleſiis ordinati ſunt, quæ ad proprios Epiſcopos pertinebant, & ordinatio eorum *cum conſenſu & iudicio præſidentium facta eſt, poteſt rata haberi* &c.

(*n*) Conc. Conſtant. c. IV. (Tom. II. p. 947) Περὶ Μαξίμου τοῦ Κυνικοῦ, καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἀταξίας τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει γενομένης· ὥστε μήτε τὸν Μάξιμον ἐπίσκοπον ἢ γενέσθαι ἢ εἶναι, μήτε τοὺς παρ' αὐτοῦ χειροτονηθέντας ἐν οἱῳδήποτε βαθμῷ κλήρου πάντων καὶ τῶν περὶ αὐτὸν καὶ τῶν παρ' αὐτοῦ γενομένων ἀκυρωθέντων. Statuerunt etiam de Maximo Cynico, & eius petulantia & inſolentia, quæ fuit Conſtantinopoli, vt Maximus epiſcopus nec fuerit vel ſit, nec qui ab eo ordinati fuerunt ab vllo, quicunque is ſit, gradu cleri, omnibus & quæ circa ipſum fuerunt & quæ ab illo facta ſunt, infirmatis

(*o*) Concil. Nic. c. VIII. Ὁ ὀνομαζόμενος παρὰ τοῖς λεγομένοις Καθαροῖς ἐπίσκοπος ἢ τοῦ πρεσβυτέρου τιμὴν ἕξει· πλὴν εἰ μὴ ἄρα δοκοίη τῷ ἐπισκόπῳ, τῆς τιμῆς τοῦ ὀνόματος αὐτὸν μετέχειν. Qui apud eos qui Cathari dicuntur, nominatur Epiſcopus, Presbyteri honorem habebit: niſi vtique Epiſcopo placeat, ipſum nominis honorem impertire.

(*p*) Collat. Carthag. I die c. XVI. (Tom. II. Concil. p. 1352 poſt med.) Poterit quippe vnusquisque noſtrum honoris ſibi ſocio copulato, viciſſim ſedere eminentius, ſicut peregrino epiſcopo iuxta conſidente collega &c.

iamſi diu in ſchiſmate perſtitiſſent & alios itidem ſchiſmaticos ordinaſſent. Vnde liquet, eccleſiam primitiuam diſcrimen aliquod adhibuiſſe inter Ordines ab Epiſcopis ſchiſmaticis collatos, & inter eos, quos meri Presbyteri contulerant. Ego iam non inquiro in huius rei fundamentum & cauſſas, ſed praxin & conſuetudinem tantum commemoro Eccleſiarum. Ex iis igitur, quæ de tota hac materia diximus, apparet, ſecundam differentiam Epiſcopos inter & Presbyteros in hoc conſtitiſſe, vt illi quidem ordinandi habuerint poteſtatem, hi autem nec poteſtatem, nec mandatum id faciendi vmquam acceperint.

§. VIII.

Tertium *diſcrimen inter Epiſcopos & Presbyteros : Presbyteri Epiſcopis ſuis rationem reddere debebant, ſed Epiſcopi Presbyteris non item.*

Præter hæc tertium diſcrimen inter Epiſcopos & Presbyteros in Iurisdictione verſabatur. Epiſcopi Presbyteros ad rationem reddendam vocandi, eosque ob malam muneris adminiſtrationem reprehendendi, poteſtatem ſibi ſemper reſeruabant; Presbyteris vero Epiſcopos ſuos reprehendere non licebat, multo minus eorum mandato & iurisdictioni ſeſe opponere. Cum *Feliciſſimus* & *Augendus* excitato ſchiſmate in Eccleſia *Carthaginenſi* CYPRIANO ſeſe opponerent, comminantes omnibus cum ipſo facientibus diram ſacrorum interdictionem, CYPRIANVS delegatis ſuis (ipſe tum in exilio oberrans) mandabat, vt primum ſuam ipſorummet ſententiam aduerſus illos exſequerentur, eosque propter contemtionem ſui & Eccleſiæ [q] exſecrationis eccleſiaſticæ vim ſentire ſinerent; quod a delegatis etiam ad eius voluntatem factum eſt, vti ex ipſorum epiſtola reſponſoria [r] apparet. Alio loco ad *Rogatianum* Epiſcopum, qui cum *Cypriano* & Synodo de contentioſo quodam Diacono queſtus erat, ſcribens, dicit, ſingularem eius modeſtiam

(q) Cyprian. Ep. XXXVIII, al. XLI. p. 80. Cum Feliciſſimus comminatus ſit, non communicaturos in monte (al. morte) ſecum qui nobis communicarent: Accipiat ſententiam, quam prior dixit; vt abſtentum a ſe nobis ſciat.

(r) Cypr. Ep. XXXIX. al. XLII. ad Cypr. Abſtinuimus communicatione Feliciſſimum & Augendum &c.

prodc-

prodere, quod ad ſe caſum illum retulerit, quandoquidem pro Epiſcopali, qua ipſe polleret, auctoritate transgreſſorem [s] illum punire potuiſſet; in quem, ſi in peruicacia perſiſteret, poteſtate ſua vti, cumque ab officio vel penitus remouere, aut ad tempus adminiſtrationem eius illi interdicere deberet. Nihil planius eſt, nihil euidentius, quam quod *Cypriani* tempore omnes Epiſcopi eos, qui inter Clericos aliqua in re deliquiſſent, caſtigandi habuerint poteſtatem. Et quicumque ſequentis ſæculi Concilia inſpexerit, is nihil in iis deprehendet frequentius, quam Canones, qui hanc poteſtatem tum ſupponunt, tum ſtabiliunt. Quando exempli cauſſa Canones Apoſtolici volunt, [w] vt ne quis Presbyter, vel Diaconus, ab ſuo ipſius Epiſcopo excluſus, ab aliis recipiatur: ſupponit hoc ipſum, omnes Epiſcopos in Clericos ſuos cenſuram eccleſiaſticam exercendi habere poteſtatem. Idem liquet ex canonibus Concilii *Nicæni*, [x] quod tali in caſu prouocationem ad Synodum prouincialem permittit; & Concilium *Sardicenſe* [y]

(s) Cyprian. Ep. LXV. al. III. ad Rogatian. Tu quidem pro ſolita tua humilitate feciſti, vt malles de eo nobis conqueri, cum pro Epiſcopatus vigore & cathedræ auctoritate haberes poteſtatem, qua poſſes de illo ſtatim vindicari. — — Quod ſi vltra te contumeliis ſuis prouocauerit, fungeris circa eum poteſtate honoris tui, vt eum vel deponas vel abſtineas. Vid. etiam Cypr. Ep. X. al. XVI. Edit. Oxon.

(w) Canon. Apoſt. c. XXXI. Εἴ τις πρεσβύτερος ἢ διάκονος ὑπὸ ἐπισκόπου γένηται ἀφωρισμένος, τοῦτον μὴ ἐξεῖναι παρ' ἑτέρου δέχεσθαι, Si quis Presbyter vel Diaconus ab Epiſcopo ſit ſegregatus, non liceat alii eum ſuſcipere.

(x) Conc. Nicæn. c. V. Περὶ τῶν ἀκοινωνήτων γενομένων, εἴτε τῶν ἐν τῷ κλήρῳ, εἴτε ἐν λαϊκῷ τάγματι, ὑπὸ τῶν καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν ἐπισκόπων, κρατείτω ἡ γνώμη κατὰ τὸν κανόνα τὸν διαγορεύοντα, τοὺς ὑφ' ἑτέρων ἀποβληθέντας ὑφ' ἑτέρων μὴ προσίεσθαι. De iis, qui a communione ſegregati ſunt, ſiue clericorum ſiue laicorum ſint ordinis, ab epiſcopis, qui ſunt in vna quaque prouincia, valeat ſententia ſecundum canonem, qui pronunciat *eos non eſſe ab aliis admittendos.*

(y) Conc. Sardic. c. XIII. Εἴ τις διάκονος ἢ πρεσβύτερος, ἢ καί τις τῶν κληρικῶν ἀκοινώνητος γένηται καὶ πρὸς ἕτερον ἐπίσκοπον τὸν εἰδότα αὐτὸν καταφύγοι, γινώσκοντα ἀποκεκινῆσθαι αὐτὸν τῆς κοινωνίας παρὰ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου μὴ χρῆναι τῷ ἐπισκόπῳ καὶ ἀδελφῷ αὐτοῦ ὕβριν ποιοῦντα παρέχειν αὐτῷ κοινωνίαν. Si diaconus vel presbyter, vel etiam aliquis ex clericis ſit excommunicatus, & ad alium epiſcopum, qui eum nouit, confugerit, ſcientem eum a proprio epiſcopo eſſe communione motum, non oportere epiſcopo & fratri ſuo iniuriam facientem ei communionem præbere. Can. XIV: ὁ ἀποβαλλόμενος ἐχέτω ἐξουσίαν ἐπὶ τὸν ἐπίσκοπον τῆς μητροπόλεως τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας καταφυγεῖν. Qui eiicitur, poteſtatem habeat confugiendi ad epiſcopum metropolis eiusdem prouinciæ.

Digitized by Google

Metropolitanis iniungit, vt querelas audiant, noxisque medeantur. Ita quoque in Concilio *Antiocheno* [z], *Chalcedonenſi* [a] & aliis compluribus.

§. IX.

Poteſtas tamen Epiſcoporum non arbitraria, ſed per Canones diuerſo reſpectu limitata erat.

Fatendum tamen eſt, quod ſecundum iſtorum temporum diſciplinam & conſuetudinem Epiſcopi raro huiusmodi quid ſine Presbyterorum ſuorum conſcientia & conſenſu fecerint, quippe qui eorum erant adſeſſores & quaſi ſenatus eccleſiaſticus & Concilium Eccleſiæ. Qua de re pluribus exponam, vbi de honore & priuilegiis Ordinis Presbyterorum dicendum fuerit. Heic etiam porro notandum eſt, quod, ſi quis Clericus ab Epiſcopo ſuo iniuriam accepiſſe ſibi viſus ſit, libertatem habuerit prouocandi [b] vel ad Metropolitanum, vel ad pro-

(z) Concil. Antioch Can. III. (Tom. II. p. 563) Εἰ καθαιρεθέντα διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν δέχοιτο ἕτερος ἐπίσκοπος, κἀκεῖνον ἐπιτιμίας τυγχάνειν ὑπὸ κοινῆς συνόδου, ὡς παραλύοντα τοὺς θεσμοὺς τοὺς ἐκκλησιαστικούς. *Si eum*, qui propter hanc cauſſam depoſitus eſt, *alius epiſcopus receperit*, ille quoque *a communi ſynodo puniatur*, vt qui ritus eccleſiaſticos diſſoluat. Can. IV. Τοὺς κοινωνοῦντας αὐτῷ πάντας ἀποβάλλεσθαι τῆς ἐκκλησίας. Omnes qui ei communicant ex eccleſia eiiciantur.

(a) Conc. Chalced. c. IX. Εἰ δὲ καὶ κληρικὸς ἔχοι πρᾶγμα πρὸς τὸν ἴδιον ἐπίσκοπον, ἢ πρὸς ἕτερον, παρὰ τῇ συνόδῳ τῆς ἐπαρχίας δικαζέσθω. Si Clericus cum proprio vel etiam alio epiſcopo negotium aut litem habeat, a *prouinciæ ſynodo iudicetur*.

(b) De libertate appellandi vid. Conc. Carth. II. c. VIII. (Tom. II. p. 1161.) Si quis Presbyter a præpoſito ſuo excommunicatus vel correptus fuerit, *debet vtique apud vicinos epiſcopos conqueri*, vt ab ipſis eius cauſſa poſſit audiri, ac per ipſos ſuo epiſcopo reconciliari.

Conc. Carth. IV. c. XXIX. Epiſcopus, ſi clerico vel laico crimen impegerit, *deducatur ad probationem in ſynodum*. c. LXVI. Clericus, qui epiſcopi circa ſe diſtrictionem iniuſtam putat, recurrat ad ſynodum.

Antioch. c. XII. Εἴ τις ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου καθαιρεθεὶς - - - δέον ἐπὶ μείζονα ἐπισκόπων σύνοδον τρέπεσθαι, καὶ ἃ νομίζοι δίκαια ἔχειν, προσαναφέρειν πλείοσιν ἐπισκόποις, καὶ τὴν αὐτῶν ἐξέτασίν τε καὶ ἐπίκρισιν ἐκδέχεσθαι. Si quis a proprio epiſcopo depoſitus - - cum oporteat *ad maiorem ſynodum conuerti*, & ius, quod ſe habere putat, ad plures epiſcopos referre, eorumque examinationem & iudicium ſuſcipere &c.

Conc. Vaſenſ. II. c. V. (Tom. III. p. 1457.) Si quis epiſcopi ſui ſententiæ non acquieſcit, *recurrat ad ſynodum*.

vincia-

vincialem Synodum: In quibuſdam etiam locis, ad euitandam eo melius poteſtatem arbitrariam, Canonibus cautum fuit, vt ne Epiſcopus in Presbyterum vel Diaconum cenſura eccleſiaſtica vti ſuſtineret, niſi adhibitis in ſententiæ exſequendæ ſocietatem vicinis aliquot Epiſcopis. Concilium *Carthaginenſe* primum [c] ad arguendum Diaconum tres, ad arguendum autem Presbyterum ſex requirit. Concilium *Carthaginenſe* ſecundum [d], in omnibus correctis eius editionibus, eumdem numerum exigit. CRABII enim editio manifeſto falſa eſt; BLONDELLVS [e] nihiloſecius corruptam iſtam lectionem amplectitur, vt demonſtret, quod Presbyteros ac Diaconos Epiſcoporum ſuorum iudices eſſe oporteat; quo ipſo efficit, vt Canon iſte abſurde loquatur, & Epiſcopum ſui ipſius iudicem conſtituat. Vera autem huius Canonis lectio ita habet: *Placet, vt cauſſa criminalis Epiſcopi a duodecim Epiſcopis audiatur; Cauſſa Presbyteri a ſex; Cauſſa vero Diaconi a tribus cum proprio Epiſcopo.* Hiſce vnusquiſque Epiſcopus iubetur in tractandis cauſſis criminalibus alios Epiſcopos ſibi ſocios adſciſcere, at Presbyteri & Diaconi minime conſtituuntur ſuorum Epiſcoporum iudices. Hoc porro ex alio quodam Concilii *Carthaginenſis* tertii Canone [f] intelligimus, qui de legitimo aliquo numero Epiſcoporum ad diſcutiendas Presbyteri cuiuſdam vel Diaconi cauſſas loquitur; & ſex quidem Presbytero, tres autem Diacono, quemadmodum etiam præcedentes Canones faciunt, adſignat. Quod autem ad inferiores Clericos attinet, poteſtas Epiſcopi, quantum quidem ego ſcio, non ita erat circumſcripta; ſed ipſe ſolus, e-

Concil. Venetic. Can. IX. (Tom. IV. p. 1056.) Si quis fortaſſe epiſcopi ſui iudicium cœperit habere ſuſpectum, aut ipſi de proprietate aliqua aduerſus ipſum epiſcopum fuerit nata contentio, *aliorum epiſcoporum audientiam*, non ſæcularium poteſtatem, *debebit ambire.*

(c) Conc. Carth. I. Can. XI. Si quis aliquam cauſſam habuerit, a *tribus* vicinis Epiſcopis, ſi *Diaconus* eſt, arguatur: *Presbyter a ſex.*

(d) Conc. Carth II, 10.

(e) Blondell. Apol. 137. Et Crabius corrupte ſic legunt: Epiſcopus a duodecim Epiſcopis audiatur & a ſex Presbyteris, & a tribus Diaconibus cum proprio ſuo Epiſcopo.

(f) Conc. Carth. III. c. VIII. Si Presbyteri vel Diaconi fuerint accuſati, adiuncto ſibi ex vicinis locis legitimo numero collegarum - - in *Presbyteri nomine ſex*, in *Diaconi tribus*, ipſorum cauſſas diſcutiant.

iiſdem Canonis vigore [g], eorum cauſſas agnoſcere poterat & finire. Tantummodo libertate, vti reliqui omnes, gaudebant prouocandi ad Metropolitanum vel prouincialem Synodum, ſi qua in re ſibi iniuriam factam eſſe putarent; qualem ſynodum Concilium *Nicænum* [h] & alia plura ſemel vel bis quotannis in hunc finem haberi iuſſit; vt ſi quis Clericus ex iniquiore Epiſcopi in ipſum adfectu cenſuram iniuſte paſſus fuerit, ad ſuperius aliquod iudicium poſſet confugere, ab eoque ius ſuum obtinere. Ita ratio poteſtatis Epiſcopi in Clericos ſuos comparata fuit, quantum quidem ex genuinis antiquæ Eccleſiæ monumentis colligere potui.

LIBRI SECVNDI

CAPVT QVARTVM

DE POTESTATE EPISCOPORVM IN LAICOS, MONACHOS, SVBORDINATOS MAGISTRATVS, ET OMNES DIOECESEOS SVAE HOMINES: ET DE IPSORVM OFFICIO IN DISPENSANDIS ECCLESIAE REDITIBVS.

§. I.

Nemo ab Epiſcoporum iuriſdictione exemtus in primitiua eccleſia.

DE poteſtate Epiſcoporum in populum nunc agendum eſt, quæ facta diſquiſitione ſupra omnes homines, intra eorum diœceſin, ſeu iuriſdictionis limites & terminos, cuiuscumque ordinis & dignitatis fuerint, ſeſe extendiſſe deprehenditur. Ipſam diœceſeos amplitudinem, & cur aliæ aliis extenſiores fuerint, heic non conſidero; ſed commodiori loco id tractandum reſeruo, vbi de Eccleſiis dicendum erit. Hoc loco notandum eſſe exiſtimo, quod omnes hominum ordines in diœceſi Epiſcopo ſub-

(g) Conc. Carth. III. c. VIII. Reliquorum clericorum cauſſas ſolus Epiſcopus loci agnoſcat & finiat.

(h) Concil. Nicæn. Can. V. *ἵνα δὲ τοῦτο τὴν πρέπουσαν ἐξέτασιν λαμβάνῃ, καλῶς ἔχειν ἔδοξεν, ἑκάστου ἐνιαυτοῦ καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν δὶς τοῦ ἔτους συνόδους γίνεσθαι.* Vt hoc ergo conuenientem examinationem accipiat, recte habere viſum eſt, vt ſingulis annis in vnaquaque prouincia *bis in anno ſynodi fiant.* &c.

po ſubiecti fuerint. Priuilegium enim, quo quis a iuriſdictione Epiſcopi diœceſeos exemtus eſſet, res erat prioribus ſæculis ignota. IGNATIVS audet dicere, [i] quod quemadmodum is, *qui Epiſcopum honoret ſuum, a Deo honoratur, ita is, qui clam Epiſcopo & contra ipſius voluntatem quidquam faciat, Diabolo ſeruiat.* Et CYPRIANVS [k] Eccleſiam definiens, *Eccleſia*, inquit, *eſt plebs ſacerdoti vnita & paſtori ſuo grex adhærens. Vnde ſcire debes, Epiſcopum in Eccleſia eſſe, & Eccleſiam in Epiſcopo; Et ſi qui cum Epiſcopo non ſint, in Eccleſia non eſſe* &c.

§. II.

Omnes Monachi Epiſcopo diœceſeos, in qua viuebant, ſubiecti.

Speciatim heic de omnibus Aſcetis, Monachis & Eremitis obſeruari licet, quod leges cum eccleſiaſticæ tum ciuiles Epiſcopo loci, vbi vixerunt, eos ſubiecerint. Quod ad leges eccleſiaſticas attinet, duos habemus huius argumenti Canones in Concilio *Chalcedonenſi* [l], quorum prior omnes Monachos, tam in ciuitate quam in agris degentes, Epiſcopo ſuo ſubiectos eſſe, nec vlli negotio (ſacro vel ciuili) extra monaſterium ſuum ſeſe immiſcere iubet; niſi venia, vrgente aliqua neceſſitate ita faciendi, ipſis conceſſa fuerit. Et ſi quis obſequium denegaret, poſterior Canon excommunicationem minatur. Eadem mandata legi poſſunt in Conciliis *Aurelia-*

(i) Ignat. Ep. ad Smyrn. ὁ λάθρα ἐπισκόπου τι πράσσων τῷ διαβόλῳ λατρεύει.

(k) Cypr. Epiſt. LXIX. al. LXVI. ad Papian. p. 168. (Edit. Pariſ. p. 118.)

(l) Conc. Chalced. Can. IV. Tom. IV. p. 758. Τοὺς δὲ καθ' ἑκάστην πόλιν καὶ χώραν μονάζοντας ὑποτετάχθαι τῷ ἐπισκόπῳ, *Monachos* autem, qui ſunt in vnaquaque regione & ciuitate Epiſcopo ſubiectos eſſe. Ibid. Can. VIII. Οἱ κληρικοὶ τῶν πτωχείων καὶ μοναστηρίων, ὑπὸ τῶν ἐν ἑκάστῃ πόλει ἐπισκόπων τὴν ἐξουσίαν, κατὰ τὴν τῶν ἁγίων πατέρων παράδοσιν, διαμενέτωσαν· καὶ μὴ καταυθαδιαζέσθωσαν, ἢ ἀφηνιάτωσαν τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου· οἱ δὲ τολμῶντες ἀνατρέπειν τὴν τοιαύτην διατύπωσιν καθ' οἱονδήποτε τρόπον, καὶ μὴ ὑποταττόμενοι τῷ ἰδίῳ ἐπισκόπῳ, εἰ μὲν εἶεν κληρικοί, τοῖς τῶν κανόνων ὑποκείσθωσαν ἐπιτιμίοις· εἰ δὲ μονάζοντες ἢ λαϊκοί, ἔστωσαν ἀκοινώνητοι. Clerici prochotrophiorum, monaſteriorum & templorum martyrum ſub poteſtate epiſcoporum, qui ſunt in vnaquaque ciuitate, ex ſanctorum patrum traditione, permaneant, & non per arrogantiam ſe a proprio epiſcopo, imperium eius detrectantes ſubducant. Qui hanc conſtitutionem euertere auſi fuerint: ſi ſint quidem clerici, canonum pœnis ſubiiciantur: ſi autem monachi vel laici, ſint excommunicati.

nenſi [*m*], *Agathenſi* [*n*], *Ilerdenſi* [*o*] & aliis; quæ Abbates non minus quam Monachos Epiſcoporum curæ & diſciplinæ ſubiiciunt. IVSTINIANVS hæc omnia lege quadam in codice *Romano* confirmat; quæ dicit [*p*]; *Monaſteria degunt* (*ſeu cenſentur*) *ſub Epiſcopis territoriorum ſuorum, & Abbatum quidem curam gerunt Epiſcopi.* In quadam ipſius Nouella [*q*] electio Abbatum in poteſtate Epiſcopi ponitur. Et alia quadam lege [*r*] ſancitum eſt, ne qua noua cella vel monaſterium erigatur, niſi conſentiente & permittente Epiſcopo, ad cuius iuriſdictionem pertineant. Quapropter BEDA & quidam alii [*s*] ex eo de ſtatu eccleſiæ in *Scotia* recte quidem obſeruarunt, res inuſitato & præpoſtero ordine geri, ſi, cum Abbates ſubiecti eſſe debeant

(*m*) Concil. Aurel. I. c. XIX. (Tom. IV. Conc. p. 1407.) *Abbates* pro humilitate religionis *in Epiſcoporum poteſtate conſiſtant*; & ſi quid extra regulam fecerint, ab epiſcopis corrigantur.

(*n*) Conc. Agathenſ. Can. XXXVIII. (Tom. IV. p. 1389.) Clericis *ſine* commendatitiis *epiſtolis Epiſcopi* ſui licentia non pateat euagandi. In *monachis* quoque par ſententiæ forma ſeruetur.

(*o*) Conc. Ilerdenſ. c. III. (Tom. IV. p. 1611.) De monachis id obſeruari placuit, quod Synodus Agathenſis vel Aurelianenſis noſcitur decreuiſſe &c.

(*p*) Cod. Iuſtin. lib. I. tit. III. de Epiſcop. leg. XL. Τὰ μοναστήρια τελῶσι ὑπὸ τοὺς ἐπισκόπους τῶν ὁρίων αὐτῶν· καὶ τοὺς μὲν ἡγεμένους ἐπιβλέπωσιν οἱ ἐπίσκοποι.

(*q*) Iuſtin. Nouel. V. cap. IX. Τὴν δὲ τῶν ἡγεμένων χειροτονίαν, εἴ ποτε συμβαίη δεηθῆναι τὸ μοναστήριον ἡγεμένε, μὴ κατὰ τὴν τάξιν τῶν εὐλαβεστάτων γίνεσθαι μοναχῶν, μηδὲ πάντως τὸν μετὰ τὸν πρῶτον, εὐθὺς ἡγέμενον γίνεσθαι, μηδὲ τὸν μετ᾽ ἐκεῖνον δεύτερον, μηδὲ τὸν τρίτον, ἢ τοὺς ἐφεξῆς· (τοῦτο ὅπερ καὶ νόμος ἡμῶν ἕτερος λέγει) ἀλλὰ τὸν θεοφιλέστατον τῶν τόπων ἐπίσκοπον χωρεῖν μὲν ἐφεξῆς διὰ πάντων (οὐδὲ γὰρ ἀτιμάσιον πάντως τὸν χρόνον καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ τάξιν) καὶ τὸν ἀναφαινόμενον πρῶτον ἄριστον ἐν τοῖς μοναχοῖς καθεστῶτα, τὸν ἄξιον τῆς ἡγεμονίας αὐτῶν τοῦτον αἱρεῖσθαι. Ordinationem Abbatum (ſi quando contigerit egere monaſterium abbate) non per ordinem reuerendiſſimorum fieri monachorum, nec omnino eum qui poſt primum eſt, mox abbatem fieri: nec qui poſt illum ſecundus eſt, neque tertium, aut reliquos: (hoc quod etiam alia lex noſtra dicit) ſed *Deo amabilem locorum epiſcopum* percurrere quidem conſequenter per omnes (non enim exhonorandum eſt omnino tempus & ex eo ordo) & eum qui apparuerit prius optimus inter monachos conſtitutus & dignus præſulatu eorum, *hunc eligere*.

(*r*) Conc. Chalced. can. IV. (Tom. IV. p. 758.) Ἔδοξε μηδένα μηδαμοῦ οἰκοδομεῖν μηδὲ συνιστᾶν μοναστήριον, ἢ εὐκτήριον οἶκον παρὰ γνώμην τοῦ τῆς πόλεως ἐπισκόπου. Viſum eſt, nullum vſquam ædificare nec conſtruere poſſe monaſterium, vel oratoriam domum præter ſententiam ipſius ciuitatis epiſcopi.
Conc. Agath. c. LVIII. (ibid. p. 1392.) Cellulas nouas, aut congregatiunculas monachorum abſque notitia epiſcopi prohibemus inſtitui.

(*s*) Pearſon. Vindic. Ignat. Part. I. c. XI. p. 333. (p. 189. edit. Cantabrig. circ. med.)

Epiſco-

Epiſcopis, contra ea Epiſcopi Abbati cuidam ſubiecti fuerint. Hoc *Ordine inuſitato*, vt ſcite notat BEDA [*t*], fiebat: Hoc enim in eccleſia primitiua fieri non conſueuit.

§. III.

Nec non omnes ſubordinati magiſtratus in rebus ad ſpiritualem iurisdictionem attinentibus.

His temporibus exiſtimatio & auctoritas Epiſcoporum tanta erat & tam venerabilis in oculis omnium, vt ipſi ſubordinati magiſtratus ipſorum ſpirituali diſciplinæ & animaduerſioni ſubiacerent. Vrbium ac prouinciarum præfectos atque gubernatores *Litteras Communicatorias* ad Epiſcopum loci, quo ab eo, penes quem tum ſumma imperii erat, mittebantur, ſecum ſumere oportebat; & quamdiu officio illic fungebantur, curæ Epiſcopi ſuberant; qui, ſi quid ab ipſis contra diſciplinam publicam admitteretur, pro auctoritate, qua per leges Imperiales valebat, a ſacrorum vſu & Chriſtianorum conuentu eos arcere poterat. Hoc diſcimus ex Canone quodam Concilii *Arelatenſis* [*u*], quod ab ipſo *Conſtantino* conuocatum fuit, qui iſtos Canones ratos habitos vim Sanctionis Imperii habere iuſſit. Et vi huius poteſtatis enſe ſpirituali in impios & profanos magiſtratus interdum ſtricto ab omni Eccleſiæ communione eos excludebant. Cuius rei exemplum nobis ſiſtit SYNESIVS, *Ptolemaidis* in *Aegypto* Epiſcopus [*w*], qui in *Andronicum*

(*t*) Bed. Hiſtor. Gent. Anglor. Lib. III. c. IV. Habere ſolet ipſa inſula rectorem ſemper *Abbatem* Presbyterum, cuius iuri & omnis prouincia & ipſi etiam Epiſcopi ordine inuſitato debeant eſſe ſubiecti, iuxta exemplum primi doctoris illius, qui non epiſcopus ſed presbyter exſtitit & monachus.

(*u*) Conc. Arelat. I. Can. VII. (Tom. I. Conc. p. 1427.) De Præſidibus - - ita placuit, vt quum promoti fuerint, litteras accipiant eccleſiaſticas communicatorias: Ita tamen, vt in quibuscumque locis geſſerint, ab Epiſcopo eiusdem loci cura de illis agatur; at cum cœperint contra diſciplinam publicam agere, tunc demum a communione excludantur.

(*w*) Syneſ. Ep LVIII. ad Epiſcopos (pag 202. edit. Pariſ.) Ταύτην ἀπαιδεύτῳ γνώμῃ καὶ γλώττῃ τρὶς ἀνεφθέγξατο τὴν φωνὴν, μεθ᾽ ἣν οὐκέτι νουθετητέος ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ᾽ ὥσπερ μέλος ἀνιάτως ἔχον ἀποκοπτέος ἡμῶν, ἵνα μὴ τῇ κοινωνίᾳ καὶ τὸ ὑγιαῖνον συμφθείρηται. In hanc ille vocem imperita mente ac lingua ter erupit, ſecundum quam nihil eſt, quod amplius moneamus hominem, ſed *velut membrum inſanabile a nobis eſt ſegregandus*, ne illius contagione quod ſincerum eſt corrumpatur.

Præſe-

Præfectum, ob crudelitatem ſuam ac contumelioſa in res diuinas dicta, exſecrationem obteſtationemque compoſuit. Sunt & huiuſcemodi exempla alia, quorum iniicietur mentio, vbi de diſciplina eccleſiaſtica ex inſtituto agemus. Quod ad Epiſcopi poteſtatem, acta & decreta ſubordinatorum magiſtratuum inſpiciendi atque examinandi attinet; SOCRATES [x], eam ab *Cyrillo Alexandrino* in cauſſa *Oreſtis*, Præfecti *Auguſtalis* in *Aegypto* vſurpatam eſſe, perhibet; quamquam, vt ipſe indicat, inſpectioni eius ſubeſſe, grauiter tulit.

§. IV.

Diſtinctio inter iurisdictionem temporalem & ſpiritualem; Epiſcopi poteſtas tota ſub poſteriore comprehenſa.

Verum tamen in laudem primorum iſtorum Epiſcoporum par eſt dicere, quod non niſi in ſpiritualibus vllam poteſtatem ſibi arrogauerint, iure ſuo ipſis competentem. Nondum vtrumque ſibi gladium vendicabant, multo minus gladium ſæculare magiſtratuum manibus extorquere, & ſpecioſo excommunicationis titulo Reges ſolio detrudere ſtudebant. Ipſi veteres Epiſcopi *Romani* legibus Imperatoris obſequium profitebantur: Quod hoc loco nihil attinet demonſtrare, quum id tam frequenter & valide a multis doctis ſcriptoribus e noſtratibus [y] præſtitum ſit, & ipſi ingenui ſcriptores Pontificii [z] fateantur, GREGORIVM VII. primum e Pon-

(x) Socrat. Lib. VII. c. XIII. *Ὀρέστης δὲ καὶ πρότερον μὲν ἐμίσει τὴν δυναστείαν τῶν ἐπισκόπων, ὅτι παρῃροῦντο πολὺ τῆς ἐξουσίας τῶν ἐκ βασιλέως ἀρχειν τεταγμένων· μάλιστα δὲ ὅτι καὶ ἐπισκοπεῖν αὐτοῦ τὰς διατυπώσεις Κύριλλος ἐβούλετο.* Oreſti iam pridem inuiſa erat Epiſcoporum dominatio, tum quod Epiſcopi de poteſtate eorum, qui ad regendas prouincias ab Imperatore miſſi erant, plurimum decerperent, tum quod *Cyrillus actus ſuos explorare vellet.*

(y) Vid. Mortonii Epiſcopi *Grand Impoſt. of the Church of Rome* c. XI. Io. Roffenſis de Poteſtat: Papæ in temporal. lib. II. c. II.

(z) Otho Friſingenſ. Chron. lib. VI, c. XXXV. Lego & relego Romanorum Regum & Imperatorum geſta, & *nuſquam inuenio quemquam eorum ante hunc* (Henricum IV.) *a Romano Pontifice excommunicatum, vel regno priuatum* &c.

Gregor. Tholoſan. de Repub. lib. XXVI. c. V. (§. 10. pag. 894. b. edit Francof. 1642.) Illud tantum ex his nunc colligo, difficilem eſſe quæſtionem, num ſummi Pontifices deponere Imperatorem vel Regem poſſint, qui olim habuit inſtituendi ſummum Pontificem poteſtatem. (§. 11.) Quin & inueniuntur plures deſtitutiones & depoſitiones factæ ab Imperatore ſummorum Pontificum &c.

tifici-

Digitized by Google

tificibus fuiſſe, qui magiſtratum chriſtianis Principibus abrogandi ſibi arrogauerit poteſtatem. Antiquæ eccleſiæ Epiſcopi in nullius hominis corpus vel facultates coërcendi poteſtatem ſibi arrogabant; ſed ſi qua occaſio eius vſum poſtularet, magiſtratum ciuilem in ſubſidium vocabant. Quemadmodum ex iis videre eſt, quæ cum *Paulo Samoſatenſi* acta ſunt, qui in domus epiſcopalis poſſeſſione perſiſtebat, poſteaquam a Concilio *Antiocheno* Epiſcopatus dignitate exutus fuerat. Patres in iſthoc concilio non habentes eum eiiciendi poteſtatem, *Aureliani* Imperatoris auxilium aduerſus eum implorabant; qui [a], etiamſi gentilis, ſententia pro ipſis dicta, a miniſtris ſuis ad effectum eam dari iubebat. Atque ita ſe res habuit, quod ad Epiſcopi poteſtatem attinet, etiam in ſubſequutis aliquot ſæculis ſub imperatoribus chriſtianis: adeo ut SOCRATES [b] in *Cyrillo* Epiſcopo *Alexandrino* tamquam rem inſolitam notauerit, quod auctoritate propria *Nouatianorum* templa claudere, argentea & ſacris vſibus deſtinata vaſa tollere, & *Theopemptum*, Epiſcopum eorum, vitæ ſubſidiis priuare auſus ſit. Hoc factum dicitur eſſe *παρὰ τῆς ἱερατικῆς τάξεως*, præter ordinariam poteſtatem, quæ Epiſcopis conferri conſueuit. Et quamquam poſterioribus ſæculis hanc poteſtatem obtinuerunt, non tamen ex aliquo ordinis ſui iure, ſed Principum ſæcularium fauore & indulgentia id factum eſt. Porro etiam heic notandum eſt, ignominioſum tunc fuiſſe Epiſcopis, ſi tantummodo implorauerint brachium ſæculare contra vitam cuiuſpiam, quem per cenſuram eccleſiaſticam capitis damnauerant. Idcirco cum *Ithacius* & alii quidam

[a] Euſeb. lib. VII. c. XXX. *Μηδαμῶς ἐκστῆναι τοῦ Παύλου τοῦ τῆς ἐκκλησίας οἴκου θέλοντος, βασιλεὺς ἐντευχθεὶς Αὐρηλιανὸς, αἰσιώτατα περὶ τοῦ πρακτέου διείληφε· τούτοις νεῖμαι προστάττων τὸν οἶκον, οἷς ἂν οἱ κατὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Ῥωμαίων πόλιν ἐπίσκοποι τοῦ δόγματος ἐπιστέλλωσι.* Quum Paulus e domo Eccleſiæ nullatenus excedere vellet, interpellatus imperator Aurelianus rectiſſime hoc negotium diiudicauit, iis domum tradi præcipiens, quibus Italici Chriſtianæ religionis antiſtites & Romanus Epiſcopus ſcriberent.

(b) Socrat. lib. VII. c. VII. *Εὐθέως οὖν Κύριλλος τὰς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ναυατιανῶν ἐκκλησίας ἀποκλείσας, πάντα μὲν αὐτῶν τὰ ἱερὰ κειμήλια ἔλαβε· τὸν δὲ ἐπίσκοπον αὐτῶν Θεόπεμπτον, πάντων ὧν εἶχεν ἀφείλετο.* Statim igitur Cyrillus, clauſis Nouatianorum eccleſiis, quotquot erant Alexandriæ, primo quidem ſacra eorum vaſa atque ornamenta abſtulit: deinde Epiſcopum illorum Theopemptum omnibus ſuis facultatibus nudauit.

Epiſcopi *Hiſpani* tantum a *Maximo* impetraſſent, vt *Priſcillianum* hæreticum occidendi mandatum daret, *Martinus* & multi alii pii Epiſcopi oblato libello ſupplice hanc rem impedire adlaborabant, dicentes (c) *ſatis ſuperque ſufficere, vt Epiſcopali ſententia hæretici iudicati eccleſiis pellerentur:* Quo quum efficere nihil poſſent, animi ſui dolorem de hoc facto in auctorem, horroremque illius declarabant, *Ithacium*, ſanguinarium iſtum Epiſcopum, in communionem ſuam admittere recuſantes. Tantopere hi viri ſancti intra ſpiritualis ſuæ iuriſdictionis terminos ſeſe continere adnitebantur.

§. V.

De litteris formatis *& de Epiſcoporum in dando illas quibusuis hominibus prærogatiua.*

Obſeruari etiam poteſt, auctoritatem Epiſcoporum numquam fuiſſe maiorem, quam vbi in ſuæ ipſorum poteſtatis ſpiritualis exercitio vnice fuerunt occupati. Tum enim generatim ab omnibus colebantur atque habebantur in pretio, adeo, vt nullus Chriſtianus iter facere cuperet ſine *litteris formatis*, vt vocabant, ab Epiſcopo acceptis, ſi in Eccleſia extranea ad ſacram ſynaxin accedere cogitaret. Tam mirifica tum temporis erat eccleſiæ Catholicæ concordia, tam ſancta harmonia & diuina animorum inter Epiſcopos conſenſio! Iſtæ litteræ diuerſi erant generis pro diuerſa occaſione vel hominum conditione, qui eas accipiebant. Generatim ad tres claſſes referebantur; Erant enim vel *Epiſtolæ Commendatoriæ*, vel *Communicatoriæ*, vel *Dimiſſoriæ*. Primæ claſſis epiſtolæ tales erant, quæ illuſtrioris conditionis, vel etiam eiusmodi hominibus dabantur, quorum exiſtimatio in quæſtionem fuerat vocata, vel Clericis, quibus in exteras regiones proficiſcendum erat. Secundi generis epiſtolæ omnibus iis impertiebantur, qui in communione Eccleſiæ erant, pacemque cum ea colebant; vnde etiam *Pacificæ* & *Eccleſiaſticæ*, & interdum *Canonicæ* dicebantur. Tertium genus ſolis Clericis dabatur, quando ex diœceſi ſua in aliam, domicilii illic figendi cauſſa concedebant; id quod pace Epiſcopi ſui eos facere teſtabantur; vnde *Dimiſſoriæ* & ſimiliter interdum *Pacificæ* vocabantur. Has vniuerſas generali nomine *Formatas* appel-

[c] Sulpit. Seuer. lib. II, p. 119. (edit. Cellar. lib. II. c. L. p. 287.)

appellabant; quod peculiari forma, ſingularibus ſignis & characteribus ſcriptæ erant, vt a ſuppoſititiis poſſent diſtingui. Non immorabor heic longius his ipſis enarrandis, ſed moneo tantum, ſolius Epiſcopi fuiſſe prærogatiuam eas dare; nec cuipiam id ſibi ſumere licuiſſe, niſi mandante & conſentiente Epiſcopo. Concilium *antiochenum* [*d*] Epiſcopis prouincialibus eas permittit ſcribere, Presbyteris autem expreſſis verbis illud priuilegium interdicit. Et quum temporibus perſecutionis *Confeſſores* quidam, qui magnæ in Eccleſia exiſtimationis erant, eiusmodi epiſtolas ſuo ipſorum nomine dare ſibi ſumerent; Concilia [*e*] *Arelatenſe* & *Illiberritanum* [*f*] id facere iis interdixerunt; illisque, qui tales litteras habebant, nouas *Communicatorias* ab Epiſcopo ſuo accipere mandauerunt. BARONIVS [*g*] & plerique Conciliorum editores, qui eum ſequuntur, has litteras pro iis libellis falſo accipiunt, quos Confeſſores *Lapſis* dare ſolebant, vt in Eccleſiæ communionem denuo reciperentur. Enim vero ALBASPINAEVS [*h*] hunc errorem emendat; & ſcite obſeruat, Concilia iſthæc non de iſtis litteris loqui, quæ *Lapſis* datæ ſint, ſed de iis, quæ omnibus Chriſtianis dari conſueuerint, qui in exteras regiones proficiſcendi habuerint

[*d*] Conc. Antioch. Can. VIII. (Tom. II. p. 565.) *Τοὺς ἀνεπιλήπτους χωρεπισκόπους διδόναι εἰρηνικάς.* *Chorepiſcopi* nulli reprehenſioni adfines *dent pacificas.*

[*e*] Conc. Arelat. I. c. IX. (Tom. I. p. 1428) De his, qui Confeſſionum litteras offerunt, placuit, vt ſublatis eis litteris, alias accipiant Communicatorias.

[*f*] Conc. Illiberrit. Can. XXV. (Tom. I. p. 973.) Omnis qui attulerit litteras confeſſionis ſublato nomine Confeſſoris - - communicatoriæ ei dandæ ſunt litteræ.

[*g*] Baron. a. CXLII. n. IX. Erat quoque olim tempore perſecutionis Eccleſiæ genus litterarum, quæ dicebantur *Confeſſoriæ, quæ a Chriſtianis, qui* pro Chriſti nomine detinerentur *in carcere, pro commendatione lapſorum* ad epiſcopos dari ſolebant. conf. A. XXX. n. XLVIII.
Louyſa Not. in Conc. Illiberrit. c. XXV. (Tom. I. Conc. p. 983. b. fin.) Epiſtolæ commendatitiæ, quæ litteræ appellabantur fidelibus datæ, diuerſi generis erant: complectebantur enim *litteras confeſſionis*; & hæ erant dignitatis & honoris, quibus in Eccleſia magna reuerentia habebatur &c.

[*h*] Albaſpin. Not. in Conc. Illiberrit. c. XXV. (Tom. I. Conc. p. 993.) Permagna eſt diſſenſio de huius Canonis ſententia & explicatione, & noui Arelatenſis primi - - Quorundam opinio eſt hos ipſos canones explicandos eſſe de litteris, *quas lapſi* ad ius communionis recuperandum a *martyribus*, qui eſſent in vinculis, *extorquebant*. vid. Card. Baron. anno Chriſti XXX. n. XLVIII.

 occa-

occaſionem; quas Epiſcoporum fuerit impertire, & non Confeſſorum, quantamcumque alioquin auctoritatem honorifica Chriſti confeſſione tempore perſecutionis obtinuiſſent. Concilium *Illiberritanum* (*i*) alius cuiusdam abuſus eiusdem quidem generis meminit, eumque corrigit; quod videlicet feminæ quædam famæ celebritate in Eccleſia conſpicuæ, nimirum vxores Clericorum, VT ALBASPINAEVS dicit, vel potius Epiſcoporum, iſtius modi epiſtolas ſuo ipſorum nomine tam dare quam accipere ſibi ſumſerint: quas omnes Concilium aboleri iuſſit, vtpote quæ diſciplinam & ſocietatem eccleſiaſticam periculo exponerent & fraudi eſſent poteſtati Epiſcoporum, quibus ſolis eas dare competeret. Omnes enim antiqui Canones hoc priuilegium Epiſcopis plane reſeruant; & hoc ipſum magnam ipſis auctoritatem in Eccleſia conciliabat: Neque enim vllus vel Clericus vel Laicus cum alio quodam cœtu, præter eum, ad quem pertinebat, ſacra cœna ſine iſtis teſtimoniis Epiſcopi vti poterat: vt legere eſt in Concilio cum *Carthaginenſi* (*k*), tum *Agathenſi* (*l*) & aliis compluribus.

§. VI.

De poteſtate Epiſcoporum in diſpenſandis Eccleſiæ reditibus.

Vnum tantum ſupereſt, quod de poteſtate Epiſcoporum eccleſiaſtica notem, quod eſt auctoritas & poteſtas circa reditus Eccleſiæ diſpenſandos. Non eſt animus de reditibus Eccleſiæ heic fuſius dicere, (id quod poſtea in hoc opuſculo com-

(*i*) Concil. Illiberrit. Can. LXXXI. (Tom. I. p. 979.) *Ne feminæ ſuo potius, abſque maritorum nominibus, laicis ſcribere audeant: quæ fideles ſunt, vel litteras* alicuius *pacificas* ad ſuum ſolum nomen ſcriptas *accipiant*.

[*k*] Conc. Carth. I. Can. VII. (Tom. II p. 616.) Clericus vel Laicus non *communicet* in aliena plebe *ſine litteris Epiſcopi ſui*.

[*l*] Conc. Agath. c. LII. (Tom. IV. p. 1392) Presbytero, aut diacono, vel clerico *ſine antiſtitis ſui epiſtolis ambulanti communionem nullus impendat*.

Concil Epaonenſ. c. VI. (Tom. IV. p. 1577.) vbi eadem verba leguntur.

Conc. Laodic. c. XLI. (Tom. I. p. 1504.) Ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικὸν ἢ κληρικὸν ἄνευ κανονικῶν γραμμάτων ὁδεύειν. Quod non oportet eum, qui eſt ſacratus vel clericus, *ſine canonicis litteris* iter ingredi.

Conc. Mileuit. can. XX. (Tom. II. p. 1542.) Placuit, vt quicunque clericus, propter neceſſitatem ſuam alicubi ad comitatum ire voluerit, *formatam ab epiſcopo accipiat*.

Conc. Antioch. c. VII. (Tom. II Conc p. 564.) Μηδένα ἄνευ εἰρηνικῶν δέχεσθαι τῶν ξένων, *Nullus externus ſine pacificis ſuſcipiatur*.

modius fiet) ſed tantum monere, Epiſcoporum fuiſſe prouidere, vt quam vtiliſſime adminiſtrarentur & diſpenſarentur. Concilia *Antiochenum* (*m*) & *Gangrenſe* (*n*) diuerſos Canones huc ſpectantes habent, quod omnes prouentus & dona Eccleſiæ ad voluntatem & arbitrium debeant diſpenſari Epiſcoporum; cui populus & animæ hominum commiſſæ ſint. Sic dicti Canones (*o*) & Conſtitutiones (*p*) Apoſtolicæ de eadem poteſtate loquuntur. Et CYPRIANVS (*q*) notat, quod omnes, qui ab

---

[*m*] Conc. Antioch. Can. XXIV. (Tom. II. p. 572.) Τὰ τῆς ἐκκλησίας, τῇ ἐκκλησίᾳ καλῶς ἔχει φυλάττεσθαι δεῖν μετὰ πάσης ἐπιμελείας, καὶ ἀγαθῆς συνειδήσεως, καὶ πίστεως τῆς εἰς τὸν πάντων ἔφορον καὶ κριτὴν Θεόν· ἃ καὶ διοικεῖσθαι προσήκει μετὰ κρίσεως καὶ ἐξουσίας τοῦ ἐπισκόπου τοῦ πεπιστευμένου πάντα τὸν λαὸν, καὶ τὰς ψυχὰς τῶν συναγομένων. Recte habet, vt ea quæ ſunt eccleſiæ, eccleſiæ ſeruentur cum omni bona conſcientia & fide in omnium præſidem & iudicem Deum: *quæ etiam adminiſtrari conuenit cum iudicio & poteſtate Epiſcopi*, cui eſt omnis populus creditus, & eorum animæ, quæ in eccleſiam conueniunt.

Can. XXV. Ἐπίσκοπος ἔχειν τῶν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων ἐξουσίαν, ὥστε διοικεῖν εἰς πάντας τοὺς δεομένους μετὰ πάσης εὐλαβείας καὶ φόβου Θεοῦ. *Epiſcopus habeat rerum eccleſiæ poteſtatem*, vt eas in omnes egentes diſpenſet cum multa cautione & Dei timore.

[*n*] Conc. Gangrenſ. Can. VII. (Tom. II p. 419.) Εἴ τις καρποφορίας ἐκκλησιαστικὰς ἐθέλοι λαμβάνειν, ἢ διδόναι ἔξω τῆς ἐκκλησίας, παρὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου, ἢ τοῦ ἐγκεχειρισμένου τὰ τοιαῦτα, καὶ μὴ μετὰ γνώμης αὐτοῦ ἐθέλοι πράττειν, ἀνάθεμα ἔστω. Si quis vult fructus eccleſiæ oblatos accipere, vel dare extra eccleſiam *præter epiſcopi ſententiam*, vel eius, cui cura eorum tradita eſt, & non cum eius ſententia ea velit agere, ſit anathema.

Can. VIII Εἴ τις διδοίη ἢ λαμβάνοι καρποφορίαν παρεκτὸς τοῦ ἐπισκόπου, ἢ τοῦ ἐπιτεταγμένου εἰς οἰκονομίαν εὐποιΐας, καὶ ὁ διδοὺς, καὶ ὁ λαμβάνων ἀνάθεμα ἔστω. *Si quis dat, vel accipit fructus oblatos præter epiſcopum*, vel eum, qui eſt conſtitutus ad beneficentiæ diſpenſationem: & qui dat & qui accipit, ſit anathema.

[*o*] Can. Apoſt. c. XXXI. Πάντων ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ὁ ἐπίσκοπος ἐχέτω τὴν φροντίδα καὶ διοικείτω αὐτὰ ὡς Θεοῦ ἐφορῶντος. Omnium *rerum eccleſiaſticarum curam habeat Epiſcopus*, easque adminiſtret tamquam Deo inſpiciente.

Can. XXXIV. Προστάσσομεν τὸν ἐπίσκοπον ἐξουσίαν ἔχειν τῶν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων, Præcipimus, vt *Epiſcopus poteſtatem habeat rerum Eccleſiæ.*

[*p*] Conſtitut. Apoſt. lib. II. c. XXV. totum; vtpote quod agit *de primitiis & decimis; & quomodo debeat Epiſcopus ex eis vel ipſe accipere vel aliis diſtribuere.*

[*q*] Cypr. Ep. XXXVIII. al. XLI. Vt cum Eccleſia matre remanerent & *ſtipendia eius Epiſcopo diſpenſante* perciperent.

Iuſtin. Mart. Apol. II. (p. 98. 99. edit. Pariſ. MDCXXXVI.) Οἱ εὐποροῦντες δὲ καὶ βουλόμενοι κατὰ προαίρεσιν ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ, ὃ βούλεται δίδωσι, καὶ τὸ συλλε-

Digitized by Google

Eccleſia alimentum accipiant, id habeant, *Epiſcopo diſpenſante*. Non quidem ille ſemper ſuis ipſius manibus diſpenſabat, ſed per adminiſtros ſuos Archidiaconum videlicet & Oeconomum, quem ſecundum Canones quosdam (*r*) de Clericis cuiusque Eccleſiæ eſſe oportebat; at hi ipſi quæſtores tantum erant, ipſi ſubditi, ab eoque iſti negotio præfecti, quemadmodum HIERONYMVS (*ſ*) adnotat, adeoque ipſi, tamquam ſupremo Eccleſiæ moderatori, ad rationem reddendam obligati. Vnde POSSIDIVS de *Auguſtino* memorat, quod, quamuis nullum vmquam vel ſigillum vel clauem in ipſius manibus conſpexerit, ſed non nulli ex ipſius Clericis omnia adminiſtrauerint; certum tamen tempus ad examinandas eorum rationes impenderit; vt adeo omnia ab ipſo acta dici poſſent, etiamſi aliorum manibus adminiſtrata eſſent & diſpenſata Et hoc primitiuo Apoſtolorum præſcripto & praxi erat conſentaneum, quibus cura & cuſtodia rerum a populo donatarum Deoque conſecratarum commiſſa erat: Diaconos ſibi cooptabant, qui ipſis eſſent auxilio, quemadmodum Epiſcopi deinceps fecerunt; poteſtatem tamen eos in adminiſtrandis Eccleſiæ bonis dirigendi, certamque agendi rationem iis præſcribendi, tamquam primarii quæſtores Dei & præcipui familiæ eius moderatores, ſibi reſeruabant.

γόμενον παρὰ τῷ προεστῶτι ἀποτίθεται, καὶ αὐτὸς ἐπικουρεῖ ὀρφανοῖς τε καὶ χήραις, καὶ τοῖς διὰ νόσον ἢ δι' ἄλλην αἰτίαν λειπομένοις, καὶ τοῖς ἐν δεσμοῖς οὖσι, καὶ τοῖς παρεπιδήμοις οὖσι ξένοις, καὶ ἁπλῶς πᾶσι τοῖς ἐν χρείᾳ οὖσι κηδεμὼν γίνεται. Qui copioſiores ſunt, & volunt pro arbitrio quisque ſuo quod viſum eſt contribuunt, & quod ita colligitur, *apud Præpoſitum deponitur*: atque ille inde opitulatur pupillis & viduis & his qui propter morbum aut aliquam aliam cauſſam egent, quique in vinculis ſunt, & peregere aduenientibus hoſpitibus: &, vt ſimpliciter dicam, *indigentium is omnium curator eſt*.

[*r*] Conc. Chalcedon. c. XXVI. (Tom. IV. Conc. p. 767.) Ἐπειδὴ ἔν τισι ἐκκλησίαις, ὡς περιηχήθημεν, δίχα οἰκονόμων οἱ ἐπίσκοποι τὰ ἐκκλησιαστικὰ χειρίζουσι πράγματα· ἔδοξε πᾶσαν ἐκκλησίαν ἐπίσκοπον ἔχουσαν, καὶ οἰκονόμον ἔχειν ἐκ τοῦ ἰδίου κλήρου, οἰκονομοῦντα τὰ ἐκκλησιαστικὰ κατὰ γνώμην τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου· ὥστε μὴ ἀμάρτυρον εἶναι τὴν οἰκονομίαν τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἐκ τούτου τὰ τῆς ἐκκλησίας σκορπίζεσθαι πράγματα, καὶ λοιδορίαν τῇ ἱερωσύνῃ προστρίβεσθαι. Quoniam in nonnullis Eccleſiis, vt ſæpe a nobis auditum eſt, epiſcopi abſque oeconomo tractant res eccleſiaſticas, placuit omnem eccleſiam epiſcopum habentem, ex proprio Clero, oeconomum habere, vt nec ſine teſtibus ſit eccleſiæ adminiſtratio, nec ideo res eius diſſipentur & probrum ac dedecus ſacerdotio inuratur.

[*ſ*] Hieron. Ep. I ad Nepot. Sciat Epiſcopus, cui commiſſa eſt Eccleſia, quem diſpenſationi pauperum curæque præficiat,

LIBRI

LIBRI SECVNDI
CAPVT QVINTVM
DE OFFICIO EPISCOPORVM INTVITV TOTIVS CATHOLICAE ECCLESIAE.

§. I.

Quo ſenſu quilibet Epiſcopus totius Eccleſiæ Catholicæ Epiſcopus eſſe dicatur.

VIdimus hactenus Epiſcoporum officium & poteſtatem in Clericos & Laicos, ad ipſorum particulares Eccleſias ſpectantes: reſtat autem maius adhuc officii ac curæ paſtoralis ipſorum momentum, nimirum ſuprema totius Eccleſiæ Catholicæ inſpectio: in qua quilibet Epiſcopus æqualem partem habere credebatur; non quidem quod ad externum & politicum regimen, ſed primam & eſſentialem religionis partem, chriſtianæ videlicet fidei ſeu doctrinæ conſeruationem attinebat. Si quando periculum erat, ne fides vel hæreſi ſubuerteretur, vel vexationibus deſtrueretur, vnusquisque Epiſcopus ſuarum partium eſſe exiſtimabat, manum admouere & pro quauis alia non minus, quam pro ſua ipſius, diœceſi laborare. Diœceſes ad bonum ordinem, tempore pacis, conſeruandum ſpectabant: Fides autem res vniuerſalis erat, quæ quum oppugnaretur, vniuerſus orbis vna tantum diœceſis, & tota eccleſia vnus tantum grex habebatur, & quilibet paſtor officii ſui rationem credebat poſtulare, vt ſummi ſui Paſtoris oues, in quamcumque etiam orbis partem diſperſæ eſſent, pro facultate ſua paſceret. Hoc ſenſu quilibet Epiſcopus vniuerſalis erat paſtor & totius mundi Chriſtiani epiſcopus; quippe qui communem totius eccleſiæ Chriſti curam gerebat. Hoc eſt, quod AVGVSTINVS (*t*) *Bonifacio*, Epiſcopo *Romano*, ſcribit: *Communis eſt nobis omnibus, qui fungimur Epiſcopatus officio, (quamuis ipſe in eo celſiore faſtigio praeemineas,) ſpecula paſtoralis.* CYPRIANVS, de ſui temporis conſuetudine loquens (*u*) *Copioſum*, inquit, *Corpus eſt Sacerdotum, concordiæ mutuæ glutine atque vnitatis vinculo copu-*

[*t*] Aug. contr. Epiſt. Pelag. in Præfat. ad Bonifac.
[*u*] Cypr. Ep. LXVIII, al. LXVII, ad Stephan. p. 178.

latum

latum, vt, ſi quis ex collegio noſtro hæreſin facere & gregem Chriſti lacerare & vaſtare tentauerit, ſubueniant cæteri. - - Nam etſi paſtores multi ſumus, vnum tamen gregem paſcimus, & oues vniuerſas, quas Chriſtus ſanguine ſuo & paſſione quæſiuit, colligere & fouere debemus. Hoc ſenſu GREGORIVS NAZIANZENVS (w) de CYPRIANO dicit, *quod Epiſcopus vniuerſalis fuerit; quod non Carthaginenſi tantum eccleſiæ, nec Africæ, verum occiduis omnibus regionibus, ac prope etiam orientali omni atque auſtrali & ſeptemtrionali oræ præfectus fuerit.* Idem de ATHANASIO dicit; (x) *quod cum Alexandrino populo præfectus fuerit, idem ſit, ac ſi vniuerſo terrarum orbi præfectus fuerit.* Quod ipſum cum BASILII congruit obſeruatione (y), quam de ipſo habet; quod nimirum omnium eccleſiarum curam geſſerit, non minus quam eius, quæ ipſi ſpeciatim credita fuerit. CHRYSOSTOMVS (z) ſimili ratione *Timotheum* vniuerſi orbis Epiſcopum nuncupat. Et auctor ille, qui ſub nomine CLEMENTIS ROMANI (zz) ſcripſit, vſitata hac appellatione vtens, *Iacobum*, Epiſcopum *Hieroſolymitanum*, non minus omnium eccleſiarum, quam *Hieroſolymitanæ*, rectorem vocat. CHRYSOSTOMVS (a) dicit, *Paulum* totum mundum curæ

[w] Gregor. Nazianz. Orat. XVIII. in laud. Cypr. p. 281. Οὐ γὰρ τῆς Καρχηδονίων προκαθίζεται μόνον ἐκκλησίας, οὐδὲ τῆς ἐξ ἐκείνου καὶ δι' ἐκεῖνον περιβοήτου μέχρι τῆς Ἀφρικῆς, ἀλλὰ καὶ πάσης τῆς ἑσπερίας, σχεδὸν δὲ καὶ τῆς ἑῴας αὐτῆς, νοτίου τε καὶ βορείου λήξεως.

[x] Id. Orat XXI. p. 377. Τῆς οἰκουμένης πάσης ἐπιστασίαν πιστεύεται.

[y] Baſil Ep LII ad Athanaſ (Tom. III. edit. Pariſ. MDCXXXVI. p. 79.) Ἡ μέριμνά σοι πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν τοσαύτη, ὅση καὶ τῆς ἰδίας παρὰ τοῦ κοινοῦ δεσπότου ἡμῶν ἐμπιστευθείσης ἐπίκειται. Tantam geris omnium eccleſiarum curam, quantam eius, quæ tibi peculiariter a Domino noſtro concredita eſt.

[z] Chryſoſtom Hom. VI. adu. Iud. Tom. I. p. 542. (Tom. I. edit. Francof. p. 480.) Μνήσθητι τοῦ μακαρίου Τιμοθέου - εἰ δὲ ὁ δίκαιος ἐκεῖνος καὶ ἅγιος καὶ τὴν τῆς οἰκουμένης προστασίαν ἐγκεχειρισμένος κ. τ. λ. Recordare beati Timothei - - Quod ſi ille iuſtus, ille ſanctus, ille *qui orbis præfecturam ſuſcepit* &c.

[zz] Pſeudo-Clem. Ep. ad Iacob. ap. Coteler. Patr. Apoſt. (Tom. I. p. 542.) Clemens Iacobo, Fratri Domini & Epiſcopo Epiſcoporum, *regenti* Hebræorum ſanctam Eccleſiam in Hieroſolymis; *ſed & omnes Eccleſias, quæ vbique Dei prouidentia fundatæ ſunt.*

[a] Chryſoſt Hom XVII. in illud, Salutate Priſcillam Tom. V. p. 241. (p. 217. edit. Francof.) Πρῶτον ἐστὶ ἐκπλαγῆναι τοῦ Παύλου τὴν ἀρετὴν, ὅτι τὴν οἰκουμένην ἅπασαν ἐγκεχειρισμένος, καὶ γῆν καὶ θάλατταν, καὶ τὰς ὑφ' ἡλίῳ πόλεις ἁπάσας, καὶ βαρβάρους καὶ Ἕλληνας, καὶ δήμους τοσούτους ἐν ἑαυτῷ περιφέρων, ἑνὸς ἀνδρὸς καὶ μιᾶς

ſub

Digitized by Google

ſuæ commiſſum habuiſſe, & vnamquamque ſub ſole ciuitatem; fuiſſe ipſum vniuerſi orbis doctorem (*b*), omnes eccleſias inſpectaſſe (*c*): Quod ipſum paſſim in ſcriptis ſuis repetit. Neque vero hæc prærogatiua Apoſtolis adeo propria fuit, quin quilibet Epiſcopus huius characteris ius quodammodo habuerit.

§. II.

Quo ſenſu vniuerſus orbis vna tantum diœceſis, & vnus tantum epiſcopatus in eccleſia eſſe, dicatur.

Hinc originem habet peruulgata iſta apud CYPRIANVM notio de vno tantum in Eccleſia epiſcopatu; in quo quilibet Epiſcopus ita partem, quemadmodum æqualem vniuerſi curam, habeat. *Epiſcopatus*, inquit, *vnus eſt, cuius a ſingulis in ſolidum pars tenetur* (*d*). Non dicit, monarchiam in vniuscuiusque Epiſcopi manibus, ſed poteſtatem toto Epiſcoporum (*e*) collegio diffuſam eſſe, quorum quisque vniuerſam Dei eccleſiam paſcere & hæreſin ex vna quaque eius parte expellere ſuo iure poſſit. Hoc ſenſu poteſtas Epiſcopi *Engubienſis* tam late ſe extendebat, quam Epiſcopi *Romani*; Epiſcopus *Rhegienſis* æque totius Ec-

---

γυναικὸς τοσαύτην ἐποιεῖτο φροντίδα. Primum eſt, vt Pauli virtutem admiremur, quod cum *illi totius orbis terrarum eſſet cura commiſſa, & terram, mare, cunctasque ciuitates, quæ ſub cælo ſunt, & barbaros & græcos & tot populos ſecum circumferret*, adeo de viro vno deque vna muliere ſollicitus eſſet.

(*b*) Chryſoſt. Hom. VI. in Terræ motum & Lazar. Tom. V. p. 107. (edit Francof. p. 100.) Παῦλος ὁ Ἀπόστολος - - ὁ διδάσκαλος τῆς οἰκουμένης, Paulus Apoſtolus - - *doctor orbis terrarum.*

[*c*] Id. Hom. XVII. in Priſcillam Tom V. p. 148. (Edit. Francof. p. 224.) Τῆς οἰκουμένης διδάσκαλος ὢν τοὺς τὴν γῆν οἰκοῦντας ἅπαντας ἐπιτραπεὶς καὶ τὰς ὑφ' ἡλίῳ κειμένας ἐκκλησίας ἁπάσας καὶ δήμους καὶ ἔθνη καὶ πόλεις μετὰ πολλῆς θεραπεύων ἐπιμελείας. Qui doctor erat orbis terrarum, cui omnium, qui terram incolunt, fuerat cura commiſſa, *qui cunctas ſub ſole poſitas eccleſias*, & populos & nationes & vrbes ſumma ſollicitudine curabat, &c.

[*d*] Cyprian. de Vnitat. Eccleſ. p 108.

[*e*] Cypr. Ep. LII. al. LV. ad Antonian p. 112. (p. 73. edit. Pariſ.) - *Epiſcopatus vnus, Epiſcoporum multorum concordi vniuerſitate diffuſus* &c. In hac ipſa Epiſtola ſæpius *collegii ſacerdotalis* meminit e. g. ſtatim ab initio: Accepi primas litteras tuas, frater cariſſime, concordiam *collegii ſacerdotalis* firmiter obtinentes &c.

It. Epiſt. LXVIII. Eccleſiæ vniuerſæ per totum mundum nobiscum vnitatis vinculo copulatæ. —- Eccleſia catholica eſt, vna eſt, ſciſſa non eſt, neque diuiſa, ſed vtique connexa & *cohærentium ſibi inuicem ſacerdotum* glutine copulata.

Digitized by Google

cleſiæ Epiſcopus erat, quam *Conſtantinopolitanus;* Et Epiſcopus *Tanidis* æqualis erat *Alexandrino*: Nam ſecundum HIERONYMI ſtilum omnes *eiusdem meriti* & *eiusdem ſacerdotii* erant. In rebus ad fidem haud attinentibus cum aliorum diœceſibus nihil erat ipſis commercii, ſed ſuæ ſolius diœceſeos negotiis intentum quemque eſſe oportebat: Cum autem de fide aut ſalute eccleſiæ ageretur, & manifeſto peteretur religio; tunc ex hac regula, quod vnus tantum eſſet Epiſcopatus, quemuis alium, non minus, quam ſuum ipſorum epiſcopatum ad diœceſin ſuam pertinere credebant; neque vlla humana lex aut canon ipſorum manus poterat conſtringere, quo minus eiusmodi officii ſui epiſcopalis actus vbiuis exercerent, quos ad conſeruandam religionem neceſſarios eſſe ducebant.

§. III.

Exempla quorundam actuum Epiſcoporum priuatorum, tamquam Epiſcoporum totius Eccleſiæ Catholicæ.

Vt autem tanto melius de praxi Eccleſiæ hac in re nobis innoteſcat, duobus tribusue exemplis particularibus id ipſum illuſtrabimus. Lex erat in Eccleſia primitiua, vt nullus Epiſcopus in alius cuiusdam Epiſcopi diœceſi ſine eius venia ordinationis ritum perageret. Et quamuis poteſtas epiſcopalis hac ratione intra cuiusque diœceſin coarctaretur, ordinis tamen cauſſa vniuerſaliter obſeruabatur. In quibusdam autem caſibus, vrgente neceſſitate, aliter fieri poterat. Si exempli cauſſa cuiusdam diœceſeos Epiſcopus in hæreſin prolapſus, Orthodoxis vexatis atque eiectis, neminem niſi hæreticum ſacro miniſterio initiare vellet: in tali caſu quilibet Epiſcopus Catholicus, vtpote vniuerſalis Eccleſiæ Epiſcopus, in iſtiusmodi diœceſi homines Orthodoxos ordinandi valebat auctoritate, etiamſi communi regulæ id ipſum repugnaret; nam hoc manifeſto ad conſeruandam fidem ſpectabat, quæ ſuprema omnium lex exſiſtit; adeoque prior iſta lex potiori huic obligationi debebat cedere. Itaque vbi periculum erat, ne Eccleſia ab *Arianiſmo* obrueretur, magnus ille *Athanaſius*, ex exilio ſuo redux factus,

[f] Hieron. Ep. LXXXV. ad Euagr. (Tom. II. edit. Franc. p. 221. a.) Vbicunque fuerit Epiſcopus, ſiue *Romæ*, ſiue *Eugubii*, ſiue *Conſtantinopoli*, ſiue *Rhegii*, ſiue *Alexandriæ*, ſiue *Tanis*, *eiusdem meriti*, *eiusdem* eſt & *ſacerdotii*.

in diuerſis ciuitatibus (*g*), quas peragrabat, etiamſi ad ipſius diœceſin non pertinerent, hos illos ordinare non dubitauit. Et celebris ille *Euſebius Samoſatenſis* tempore perſecutionis *Arianæ* ſub *Valente* idem fecit. THEODORETO (*h*), teſte, omnem *Syriam*, *Phœniciam* & *Palæſtinam* militari habitu indutus peragrauit, Presbyteros ordinans & Diaconos, aliosque ſufficiens ordines Eccleſiaſticos, & quæcumque perturbata & confuſa in eccleſiis erant, in bonum ordinem redigens. Ita etiam in *Syria* & *Cilicia* aliisque locis, quorum nomina THEODORETVS (*i*) recenſet, Epiſcopos ordinauit. Iam vero hæc omnia communibus regulis erant contraria, Eccleſiæ autem ſalus ea poſtulabat; & hæc ipſa in eiusmodi caſu poteſtatem ſuam exercendi & tamquam totius Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopos ſeſe gerendi auctoritatem ipſis dabat. EPIPHANIVS ſimili in caſu *Paulinianum*, fratrem *Hieronymi*, primum quidem Diaconum, deinde Presbyterum in monaſterio quodam extra ipſius diœceſin in *Palæſtina* ſito, conſtituens, eadem poteſtate vſus eſt; contra quod quum quidam ex eius aduerſariis obieciſſent, quod minus Canonice id factum eſſet; fortiter ſeſe ex hoc fundamento defendit (*k*),

[*g*] Socrat. lib. II. c. XXIV. Ἀθανάσιος διὰ Πηλουσίου ἐπὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἐπορεύετο - - - ἔν τισι τῶν ἐκκλησιῶν καὶ χειροτονίας ἐποίει. Athanaſius per Peluſium iter faciens Alexandriam, - - *in quibusdam eccleſiis ordinationes fecit.*

[*h*] Theod. lib IV. c. XII. ὅτε πολλὰς τῶν ἐκκλησιῶν ἐρήμους οὔσας ποιμένων μαθὼν στρατιωτικὸν ἀμπεχόμενος σχῆμα, καὶ τιάρᾳ καλύπτων τὴν κεφαλὴν, τὴν Συρίαν, περιῄει καὶ τὴν Παλαιστίνην· πρεσβυτέρους δὲ χειροτονῶν καὶ διακόνους, καὶ τ᾽ ἄλλα τῆς ἐκκλησίας τάγματα ἀναπληρῶν· εἰ δέ ποτε καὶ ἐπισκόποις ὁμογνώμοσιν ἐπέτυχε, καὶ προέδρους ταῖς δεομέναις ἐκκλησίαις προεβάλλετο. Qui cum multas Eccleſias paſtoribus carere didiciſſet, militari habitu indutus, & tiara capiti impoſita, Syriam, Phœniciam, & Palæſtinam peragrauit, *presbyteros ordinans & diaconos*, aliosque ſufficiens ordines Eccleſiaſticos. Quod ſi quando doctrinæ conſentientes Epiſcopos inueniſſet, etiam *pontifices carentibus eccleſiis præficiebat.*

(*i*) Theodoret lib. V. c. IV. Ὁ μέγας Εὐσέβιος ἐκ τῆς ὑπερορίας ἐπανελθὼν, Ἀκάκιον μὲν, οὗ πολὺ τὸ κλέος, ἐν Βεροίᾳ κεχειροτόνηκεν· ἐν Ἱεραπόλει δὲ Θεόδοτον - Εὐσέβιον δὲ Χαλκίδος, Κύρου δὲ τῆς ἡμετέρας Ἰσίδωρον. - - - Φασὶ δὲ αὐτὸν καὶ Εὐλόγιον - - τῆς Ἐδέσσης κεχειροτονηκέναι ποιμένα - - ὁ δὲ θεῖος Εὐσέβιος ἔσχατον ἐπίσκοπον Μάριν τῇ Δολίχῃ κεχειροτόνηκε. Magnus Euſebius ab exilio reuerſus Acacium, cuius celebris eſt fama, Berœæ ordinauit Epiſcopum, Hierapoli vero Theodotum - - Chalcidis porro Euſebium, & Cyri noſtræ Iſidorum, - - Sed & Eulogium - - ab eodem ferunt Edeſſæ paſtorem fuiſſe ordinatum. - - Poſtremum omnium Marim diuinus Euſebius Dolichiæ creauit Epiſcopum.

[*k*] Epiph. ad Ioan. Hieroſolymit. (Tom. II. opp. p. 312, b.)

Digitized by Google

quod in caſu vrgentis neceſſitatis, qualis iſte fuerit, in quo Dei cauſſa tuenda ſit, vnusquisque Epiſcopus in qualibet totius Eccleſiæ parte officio ſuo defungi poſſet. *Nam etſi*, inquit, *ſinguli eccleſiarum Epiſcopi habent ſub ſe eccleſias, quibus curam videntur impendere, & nemo ſuper alienam menſuram extenditur; tamen præponitur omnibus caritas Chriſti, in qua nulla ſimulatio eſt: nec conſiderandum, quid factum ſit, ſed quo tempore & quo modo, & in quibus & quare factum ſit.* Ita poteſtatis ſuæ epiſcopalis exercitium in aliena diœceſi defendit EPIPHANIVS. Ex his omnibus igitur apparet, quod quilibet Epiſcopus æque vniuerſalis fuerit epiſcopus, & vniuerſæ Eccleſiæ curam æque geſſerit ac ipſe Epiſcopus *Romanus*; quum nullus officii Epiſcopalis actus ſit, quem non vbique, neceſſitate vrgente, ſine vlla diſpenſatione non minus, quam is ipſe, peragere potuiſſet. Quidquid præ reliquis proprium habebat & peculiare, ſolum ius Metropolitani ſiue Patriarchæ erat, & hoc ipſum quidem certo territorio per canones eccleſiaſticos circumſcriptum; qua de re deinceps ſuo loco fuſius agetur.

LIBRI SECVNDI
CAPVT SEXTVM
DE EPISCOPORVM OMNI SVBIECTIONE SOLVTA RATIONE, VVLGO INDEPENDENTIA, SPECIATIM TEMPORE CYPRIANI ET IN ECCLESIIS AFRICANIS.

§. I.
Quid per Epiſcoporum omni ſubiectione ſolutam rationem, ſeu, vt vulgo dicitur, Indepedentiam *aliorum ab aliis; nec non per abſolutam poteſtatem in ſua ipſorum Eccleſia intelligatur.*

ADhuc aliud quidpiam, proprium Epiſcoporum officium conſiderantibus nobis, occurrit, cuius nos mentionem facere oportet, quod eſt abſoluta cuiusque Epiſcopi in eccleſia ſua poteſtas, cuius intuitu ab alio nullo dependebat. Vt recte intelligamus, quo vſque hæc poteſtas ſeſe extenderit, diſtinguendum eſt inter religionis partes *ſubſtantiales* & *rituales*. Circa

ca

Digitized by Google

ca haſce poſteriores præcipue Epiſcoporum poteſtas abſoluta erat in propria ipſorum eccleſia; liberum ipſis erat eligere quoscunque de hiſce indifferentibus ritibus, vbi eccleſiæ ſuæ vtiliſſimos eſſe iudicabant, nulli alii ad reddendam huius rei rationem obnoxii. In rebus quidem fidei, cum veram doctrinam hæreſi corrumperent, aut ritus introducerent religioni noxios, omnium Epiſcoporum cenſuræ ſuberant; & ex vniuerſo Epiſcoporum collegio quisque ſigillatim (quomodo in antecedenti capite audiuimus) ipſis ſeſe opponendi auctoritate valebat: Eiusmodi autem indifferentes ritus, qui in eccleſia adhiberi ſalvis canonibus poterant, cuilibet Epiſcopo integrum erat ſibi ſuæque eccleſiæ eligere, quos pro ſua ſapientia & circumſpectione vtiles & neceſſarios eſſe ſtatuebat.

§. II.

Omnes Epiſcopi libertatem habebant peculiares ſibi Liturgias formandi.

Ita exempli cauſſa, quamuis per vniuerſam Eccleſiam vna cultus diuini forma eſſet, quod ad ipſam cultus Chriſtiani ſubſtantiam attinet, quilibet tamen Epiſcopus *liturgiam* ſibi formandi libertatem habebat, quacumque methodo & quibuscumque verbis id ei optimum videbatur, dummodo analogiæ fidei & ſanæ doctrinæ adhærerent. Ita GREGORIVS NAZIANZENVS de BASILIO obſeruat, quod inter bona officia eccleſiæ *Cæſareenſi* ab ipſo, Presbytero adhuc, præſtita referri debeant precationum formulæ, quæ ab eo compoſitæ (*m*) & in Eccleſia, conſentiente & mandante EVSEBIO Epiſcopo, vſurpatæ ſint. Et quibusdam (*n*) non videtur improbabile, quod ſint prima delineatio eius *liturgia*, quæ in hunc vſque diem ab ipſius nomine appellatur. Eccleſia *Neo-Cæſareenſis* in *Ponto*, vbi BASILIVS natus erat, peculiarem habebat Liturgiam, qua de BASILIVS (*o*)

[*m*] Naz. Orat. XX. in laud. Baſil. p. 340. εὐχῶν διατάξεις, καὶ εὐκοσμίαι τοῦ βήματος.

[*n*] Billius Not. in Loc. Caue Hiſtor. Litter. Vol. I. p. 194.

[*o*] Baſil. Ep LXIII. ad Neocæſar. p. 96. Ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζει παρ' ἡμῖν ὁ λαὸς ἐπὶ τὸν οἶκον τῆς προσευχῆς, καὶ ἐν πόνῳ, καὶ ἐν θλίψει καὶ ἐν συνοχῇ δακρύων ἐξομολογούμενος τῷ Θεῷ, τελευταῖον ἀναστάντες τῶν προσευχῶν, εἰς τὴν ψαλμῳδίαν καθίστανται. καὶ νῦν μὲν διχῇ διανεμηθέντες ἀντιψάλλουσιν ἀλλήλοις, ὁμοῦ μὲν τὴν μελέτην τῶν λογίων ἐντεῦθεν κρατύνοντες, ὁμοῦ δὲ καὶ τὴν προσοχὴν καὶ τὸ ἀμετεώριστον τῶν

in quadam Epiſtola loquitur. CHRYSOSTOMI Liturgia, quam pro Eccleſia *Conſtantinopolitana* compoſuerat, ab hac ipſa diſcrepabat. Formula *Ambroſiana* a *Romana*, & hæc rurſus ab aliis erat diuerſa. Eccleſiæ *Africanæ* peculiarem pro ſemet ipſis Liturgiam habebant, diuerſam a *Romana*, quemadmodum ex quibuſdam locis, quæ a VICTORINO AFRO & FVLGENTIO ex *Africanis* Liturgiis citantur, & fatente BONA Cardinali (*p*) in *Romana* non reperiuntur, liquet.

§. III.

Nec non eamdem Fidei Confeſſionem diuerſimode exprimendi.

Idem obſeruari poteſt de *Confeſſione* ſeu *Symbolo Fidei* in diuerſis Eccleſiis. *Regula Fidei vna omnino erat*, VT TERTVLLIANVS (*q*) loquitur, *ſola immobilis & irreformabilis per vniuerſam Eccleſiam.* Erant tamen diuerſi modi eam exprimendi, quemadmodum ex multis formulis adhuc exſtantibus, & inter ſeſe quodammodo diſcrepantibus, manifeſtum eſt. Quæ apud IRENAEVM (*r*),

---

ψαλμῳδίαν ἑαυτοῖς διακείμενοι κ. τ. λ. De nocte populus conſurgens antelucano tempore domum precationis petit; inque labore & tribulatione ac lacrimis indeſinentibus facta ad Deum confeſſione, tandem ab oratione ſurgentes ad pſalmodiam traducuntur. Et nunc quidem in duas partes diuiſi alternis ſuccinentes pſallunt, atque ex eo ſimul eloquiorum Dei exercitationem ac meditationem corroborant; & cordibus ſuis attentionem & reiectis vanis cogitationibus mentis ſoliditatem ſuppeditant.

[*p*] Bona Rer. liturg. lib. I. c. VII. n. III. Marius Victorinus Afer lib. I. adu. Arium ſententiam citat ex Liturgia Africana, *quæ in Ordine Romano non exſtat: Sicut*, inquit, *& in oblatione dicitur, Munda tibi populum circumvitalem, æmulatorem bonorum operum, circa tuam ſubſtantiam venientem*. Fulgentius quoque Ruſpenſis in Fragmentum editis a Sirmondo c. XIV. in Epiſt. I. ad Cor. quodam teſtimonio Liturgiæ Africanæ vtitur, *quod in Romana non reperitur.*

[*q*] Tertull. de veland. Virg. c. I.

[*r*] Iren. lib. I. c. II. tot. (p. 45. edit. Oxon. MDCCII.) quod quum paullo longius ſit, breuitatis cauſſa verba latina tantum tranſcribimus: Eccleſia per vniuerſum orbem vſque ad fines terræ ſeminata & ab Apoſtolis & Diſcipulis eorum accepit eam fidem, quæ eſt in vnum Deum, Patrem omnipotentem, *qui fecit cœlum & terram, & mare & omnia, quæ in eo ſunt*: & in vnum Ieſum Chriſtum Filium Dei, incarnatum pro noſtra ſalute: & in Spiritum ſanctum, qui per prophetas prædicauit diſpoſitiones Dei, & aduentum & eam, quæ eſt ex Virgine, generationem, & paſſionem & reſurrectionem a mortuis & in carne in cælos adſcenſionem dilecti Ieſu Chriſti Domini noſtri, & de cælis in gloria Patris aduentum eius, ad recapitulanda vniuerſa & reſuſcitandam omnem

CYPRIANVM

CYPRIANVM (s) & TERTVLLIANVM (t) reperiuntur, non eadem prorſus methodo nec iiſdem verborum formulis conſcriptæ ſunt. Symbolum EVSEBII (u) & ipſius Eccleſiæ *Cæſareenſis* ab *Hieroſolymitano* differt, in quod CYRILLVS (w) commentatus eſt; Nec *Cyrillianum* cum eo, quod in Litur-

carnem humani generis, vt Chriſto Ieſu Domino noſtro, & Deo & Saluatori & Regi, ſecundum placitum Patris inuiſibilis *omne genu curuet & terreſtrium & infernorum & omnis lingua confiteatur ei* & iudicium iuſtum in omnibus faciat: Spiritalia quidem nequitiæ, & Angelos transgreſſos atque Apoſtatas factos, & impios, & iniuſtos & iniquos, & blaſphemos homines in æternum ignem mittat: iuſtis autem & æquis & præcepta eius ſeruantibus, & in dilectione eius perſeuerantibus, quibusdam quidem ab initio, quibusdam autem ex pœnitentia, vitam donans, incorruptelam loco muneris conferat & claritatem æternam circumdet.

(s) Cypr. Ep. LXX. ad Epiſcop. Numid. p. 190. (p. 117. edit. Pariſ.) Sed & ipſa interrogatio, quæ fit in baptiſmo, teſtis eſt veritatis. Nam cum dicimus: *Credis in vitam æternam, & remiſſionem peccatorum per ſanctam eccleſiam* &c. Item Epiſtol. LXXVI. al. LXIX. ad Magnum p. 183. edit. Oxon. (p. 151. edit. Pariſ.)

(t) Tertullian. ibid. Regula fidei vna omnino eſt, ſola immobilis & irreformabilis, credendi ſcilicet in vnum Deum omnipotentem, mundi conditorem, & filium eius Ieſum Chriſtum, natum ex Virgine Maria, crucifixum ſub Pontio Pilato, tertia die reſuſcitatum a mortuis, receptum in cælis, ſedentem nunc ad dexteram Patris, venturum iudicare viuos & mortuos, per carnis etiam reſurrectionem.

(u) Euſeb. Ep. ad Cæſarienſ. ap. Socrat. lib. I. c. VIII. (p. 24. edit. Amſtelod.) Πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεόν, παντοκράτορα, τὸν τῶν ἁπάντων ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων ποιητήν· καὶ εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον, Θεὸν ἐκ Θεοῦ, φῶς ἐκ φωτός, ζωὴν ἐκ ζωῆς, υἱὸν μονογενῆ, πρωτότοκον πάσης κτίσεως, πρὸ πάντων τῶν αἰώνων ἐκ πατρὸς γεγεννημένον· δι' οὗ καὶ ἐγένετο τὰ πάντα, τὸν διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν σαρκωθέντα, καὶ ἐν ἀνθρώποις πολιτευσάμενον, καὶ παθόντα, καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ ἀνελθόντα πρὸς τὸν πατέρα καὶ ἥξοντα πάλιν ἐν δόξῃ κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς· πιστεύομεν καὶ εἰς ἓν πνεῦμα ἅγιον. Τούτων ἕκαστον εἶναι καὶ ὑπάρχειν πιστεύοντες, πατέρα ἀληθῶς πατέρα, καὶ υἱὸν ἀληθῶς υἱόν, καὶ πνεῦμα ἅγιον ἀληθῶς ἅγιον πνεῦμα, κ. τ. λ. Credimus in vnum Deum, Patrem omnipotentem, viſibilium omnium & inuiſibilium creatorem: & in vnum Dominum Ieſum Chriſtum, Dei verbum, Deum de Deo, lumen de lumine, vitam ex vita, Filium vnigenitum, primogenitum omnis creaturæ, ante omnia ſecula ex Deo Patre genitum, per quem omnia facta ſunt: qui propter noſtram ſalutem incarnatus eſt, & inter homines verſatus: qui paſſus eſt & reſurrexit tertia die: adſcendit ad patrem, & iterum venturus eſt cum gloria, vt viuos iudicet & mortuos. Credimus etiam in vnum Spiritum Sanctum. Horum vnumquemque eſſe ac ſubſiſtere credentes: Patrem vere Patrem, Filium vere Filium, & Spiritum Sanctum vere Spiritum Sanctum &c.

(w) Cyrill. Hieroſolym. Catech. IV. n. III. IV. ſeqq. (p. 47. edit. Oxon.)

gia

gia *Iacobi* (*x*) exſtat, congruit. Et vt plura, quæ heic memorari poſſent, prætermittamus, Symbolum *Aquileia* ab RVFFINO (*y*) recitatum a Symbolo *Romano* differt, quod illud ipſum eſt, quod communiter *Symbolum Apoſtolicum* dicimus. Horum diſcriminum omnium ratio non poteſt eſſe alia niſi hæc, quod omnes Epiſcopi poteſtatem habuerint formandi fidei Symbola pro ſua quisque eccleſia, eaque iis verbis exprimendi, quæ ipſorum eccleſiarum ſtatui maxime conuenirent, & quibus hæreſes, quæ ipſis potiſſimum eſſent extimeſcendæ, reprimere valerent; Quemadmodum RVFFINVS obſeruat, vocabula *Inuiſibilis* & *Impasſibilis* primo Symboli Articulo fuiſſe addita, vt *Patripaſſianis* & *Sabellianis* hæreticis, qui Patrem æque ac Filium in carne apparuiſſe & paſſum eſſe ſtatuebant, occurreretur. Notum etiam eſt, quod aliarum eccleſiarum Epiſcopi eadem libertate, occaſione ita ferente, vſi ſint.

§. IV.

Specialia ieiunia in eccleſiis ſuis indicendi.

Obſeruationem illam multis aliis eiusdem generis exemplis confirmare poſſem; ſed vnum tantum adferam, quod eſt poteſtas, qua Epiſcopus quisque certos ſacri ieiunii dies in eccleſia ſua indicere valebat. Hoc ex AVGVSTINI epiſtola reſponſoria ad *Caſulanum* circa ieiunium Sabbathi diſcimus. *Caſulanus* hac in re maxime dubius erat & anxius, quod quasdam eccleſias in *Africa* eum diem ieiunio, alias vero feſtiuitate transmittere obſeruabat; quid quod interdum in vna eademque eccleſia homines vitæ ratione inter ſe diſcreparent, aliis quidem eo die prandentibus, aliis vero ieiunantibus. Iſtum ſcrupulum *Caſulano* exemturus AVGVSTINVS (*z*) ita reſpondet: *Mos eorum mihi ſequendus videtur, quibus eorum populorum congregatio regenda commiſſa eſt: Quapropter ſi conſilio meo acquieſcis: Epiſcopo tuo in hac re noli reſiſtere, & quod facit ipſe, ſine vllo ſcrupulo*

(*x*) Liturg. Iacobi Bibl. Patr. Gr. Lat. Tom. II. p. 7. (Tom. VI. p. 6. Biblioth. S. S. Patr. edit. Margarin. de la Bigne Pariſ. M D LXXXIX.) Credo in vnum Deum Patrem, omnipotentem factorem cæli & terræ, & in vnum Dominum Ieſum Chriſtum, Filium Dei &c.

(*y*) Ruffin. in Symbol. Credo in Deum Patrem Omnipotentem, Inuiſibilem & Impaſſibilem.

(*z*) Aug. Ep. LXXXVI. ad Caſulan.

vel

Digitized by Google

vel diſceptatione ſectare. Quod clariſſime indicat, fuiſſe tum in cuiuſuis Epiſcopi ſitum poteſtate, ieiunium iſtud in eccleſia ſua iniungere vel non iniungere, prout ipſi viſum fuerit.

§. V.

Epiſcoporum Independentia in Eccleſiis Africanis *omnium maxime conſpicua.*

Nuſquam vero hæc Epiſcoporum priuilegia, & abſoluta, nec a quopiam dependens poteſtas in iſtiusmodi rebus omnibus plenius ipſis reſeruata fuere, quam in eccleſiis *Africanis* ab ætate CYPRIANI, qui huius liberrimæ poteſtatis frequenter meminit; quæ heic non ad nudos tantum ritus & cærimonias, ſed ad diuerſa nec leuia diſciplinæ eccleſiaſticæ momenta ſeſe extendebat; cuiusmodi quid erat *caſus rebaptizandi hæreticos, admittendi denuo in communionem Eccleſiæ adulteros*, & quæſtio de *valore baptiſmi Clinicorum.* In his rebus CYPRIANI opinio ac praxis ab ipſius in Epiſcopatu Collegarum opinione ac praxi erat diuerſa: neque vero poteſtatem ſibi arrogabat reprehendendi eos, qui aliter ac ipſe agebant, nec ideo ab eorum ſe communione ſeparabat, ſed vnumquemque officii ſui rationem iudici omnium Deo reddere patiebatur. Quod ad iterationem baptiſmi eorum attinet, qui ab hæreticis iam baptizati fuerant, eam quidem omnino probabat, vti omnibus cognitum eſt & perſpectum: neque vero pro hac ipſa ita decertabat, vt vllam poteſtatem iudicialem in remouendis ſeu excommunicandis iis exerceret, qui ſecus ſentirent & agerent; ſed ſuam omnibus Epiſcopis libertatem ſe relinquere declarabat, vt pro ſuo quisque ageret iudicio, facti ſui ſoli Deo rationem redditurus. Hanc in rem mentem ſuam in epiſtola ad *Stephanum* (a) Pontificem & *Iubaianum* (b) ipſe declarat, adhuc autem multo plenius in Oratione, quam conſcripſit, quum ma-

(a) Cypr. Ep. LXXII. ad Stephan. p. 197. (p. 122. edit. Pariſ.) Qua in re nec nos vim cuique facimus, aut legem damus, cum habeat in Eccleſiæ adminiſtratione voluntatis ſuæ arbitrium liberum vnusquiſque Præpoſitus, rationem actus ſui Domino redditurus.

(b) Id. Ep. LXXIII. ad Iubaian. p. 210. (p. 128. lin. vlt. & p. 129. edit. Pariſ.) Hæc tibi breuiter pro noſtra mediocritate reſcripſimus, frater cariſſime, nemini præſcribentes aut præiudicantes, quo minus vnuſquiſque Epiſcoporum quod putat faciat, habens arbitrii ſui liberam poteſtatem.

gnum illud Concilium *Carthaginenſe* aperiretur, quod ad huius quæſtionis conſiderationem conuenerat. *Supereſt* (bb), inquiebat, *vt de hac ipſa re ſinguli, quid ſentiamus, proferamus; neminem iudicantes, aut a iure communionis aliquem, ſi diuerſum ſenſerit, amouentes. Neque enim quisquam noſtrum Epiſcopum Epiſcoporum ſe conſtituit, aut tyrannico terrore ad obſequendi neceſſitatem collegas ſuos adigit; quando habeat omnis Epiſcopus, pro licentia libertatis & poteſtatis ſuæ, arbitrium proprium; tamque iudicari ab alio non poſſit, quam nec ipſe poteſt iudicare. Sed exſpectemus vniuerſi iudicium Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui vnus & ſolus habet poteſtatem & præponendi nos in Eccleſiæ ſuæ gubernatione, & de actu noſtro iudicandi.* Hoc modo CYPRIANVS plene & aperte coram Concilio ſententiam ſuam dicit pro abſoluta cuiusuis Epiſcopi poteſtate, tacite reſpiciens ad Epiſcopum *Romanum*, ius ſibi vendicantem ex Eccleſiæ ſocietate eiiciendi eos, qui diuerſum ab ipſo ſentirent & agerent, quem auſum, tamquam tyrannicum agendi modum, CYPRIANVS damnat.

Quod ad ſecundum momentum de admittendis iterum ad communionem Eccleſiæ adulteris attinet, CYPRIANVS dicit, anteceſſores ſuos in *Africa* de hac quæſtione diuerſum ſtatuiſſe, neque tamen mutuam ideo communionem deſeruiſſe. *Apud anteceſſores noſtros*, inquit, (c) *quidam de Epiſcopis iſtikinc in prouincia noſtra dandam pacem mœchis non putauerunt, & in totum pœnitentiæ locum contra adulteria clauſerunt, non tamen a Coëpiſcoporum ſuorum collegio receſſerunt, aut Catholicæ Eccleſiæ vnitatem vel duritie, vel cenſuræ ſuæ obſtinatione ruperunt, vt, quia apud alios adulteris pax dabatur, qui non dabat, de eccleſia ſepararetur, manente concordiæ vinculo, & perſeuerante Catholicæ Eccleſiæ indiuiduo ſacramento, actum ſuum diſponit & dirigit vnusquisque Epiſcopus, rationem propoſiti ſui Domino redditurus.* Noui equidem, viros quosdam eruditos (*d*) per hanc Epiſcoporum *Africanorum* libertatem nihil intelligere aliud, quam quod ſuum ipſorum iudicium ſequi potuerint, vſque dum Eccleſia hanc controuerſiam decreto quodam publico compoſuiſſet: ſed ve-

(*bb*) Conc. Carth. ap. Cypr. p. 229.
(*c*) Cypr. Ep. LII. al. LV. ad Anton. p. 110. (p. 71. fin. ſeq. edit. Par. MDCLXVI.)
(*d*) Fell. Not. in loc. citat.

to fa-

ro facere non poſſum, fateor, quin CYPRIANVM amplius quid intelligere exiſtimem, quod hanc ipſam libertatem poſt ipſa etiam pleni Concilii decreta, defendit; quemadmodum ex Oratione eius ad Concilium *Carthaginenſe* percepimus.

Circa tertiam quæſtionem de *valore baptiſmi Clinicorum*, an videlicet illi, qui ægrotantes aqua tantum in lectis ſuis conſperſi, non autem penitus immerſi aut abluti in baptiſmo fuerant, pro perfectis Chriſtianis haberi debeant; CYPRIANVS ex ſua quidem parte id adfirmabat; attamen ſi quis de Epiſcopis ſecus perſuaſus eſſet, baptiſmum iſtum non eſſe legitimum, & ex hoc fundamento eiusmodi homines de nouo aquæ immergeret, nemini ſe præſcribere, ſed vnicuique libertatem faciendi, quod ſentiat, relinquere (*e*) profitebatur. Hæc erat antiqua illa libertas æui CYPRIANI, de qua heic paullo fuſius diximus, quod inde poſſumus perſpicere, quid tum fuerit incontrouerſa vniuscuiusque Epiſcopi in Eccleſia *Africana* poteſtas & priuilegium, quod plerumque in hiſce poſterioribus ſæculis non ita cognitum & exploratum eſt.

LIBRI SECVNDI

CAPVT SEPTIMVM

DE EPISCOPORVM POTESTATE IN AVDIENDIS ET DECIDENDIS CAVSSIS SAECVLARIBVS.

§. I.

Epiſcopi in primitiua Eccleſia plerumque arbitri electi ab iis, qui inter ſe diſſidebant.

HActenus eiusmodi functionis Epiſcopalis officia perſtrinximus, quæ ſecundum diuinas leges & eccleſiaſticos Canones ad omnes Epiſcopos pertinent: At præterea aliud quoddam occurrit, per leges Status iis imponi ſolitum; quod eſt

(*e*) Cyprian Ep. LXXVI al. LXIX, ad Magnum p 186. (p. 153. edit Pariſ.) Qua in re nemini verecundia & modeſtia noſtra præiudicat, quo minus vnusquiſque quod putat, ſentiat, & quod ſenſerit faciat. it p. 188. (p 155. ed. Pariſ.) Nemini præſcribentes, quo minus ſtatuat, quod putat vnusquiſque Præpoſitus, actus ſui rationem Domino redditurus.

Digitized by Google

cauſſarum ſæcularium recognitio & deciſio, quam populus continuo ab ipſis petere conſueuit. Tam ſingulare eximiumque Epiſcoporum nomen erat & exiſtimatio, tam incredibilis omnium hominum fiducia, quam in ipſorum integritate & iuſtitia collocabant, vt plerumque eos appellarent, tamquam optimos diſſidentium arbitros & iudices, in obortis diſſidiis minime omnium proprio commodo ſeruientes. SIDONIVS APOLLINARIS (*f*) ſæpius hac de conſuetudine loquitur: & SYNESIVS (*g*) id ipſum officii ac functionis ſuæ Epiſcopalis partem eſſe dicit. AMBROSIVS de ſe (*h*) teſtatur, quod eiusmodi occaſionibus ad eius arbitrium prouocari conſueuerit; & AVGVSTINVS (*i*) de eo narrat, ſæpius cateruis negotioſorum hominum, quorum infirmitatibus ſeruierit, adeo circumdatum fuiſſe, vt parum temporis aliis rebus impendere potuerit. Talis ipſius etiam

(*f*) Sidon. Apollin. lib. III. ep. XII. Cæterum noſtro quod ſacerdoti nihil reſeruaui; meæ cauſſæ ſuæque perſonæ præſcius in commune conſului, ne vel hæc iuſto clementius vindicaretur, vel illa iuſto ſeuerius vindicaret. Cui cum tamen totum ordinem rei vt ſatisfaciens ex itinere mandaſſem; vir ſanctus & iuſtus iracundiæ meæ dedit gloriam, cum nihil amplius ego venia poſtularem, pronuntians more maiorum reos tantæ temeritatis iure cæſos videri. &c.
Id. Lib. VI, ep. II. *Iurgium* ſemiſopitum *veſtris* modo *finibus infertur*. Pacificate certantes, & pontificalis auctoritate cenſura, ſuſpectis ſibi partibus indicite gratiam, dicite veritatem. Ibid. Ep. IV. *Auctoritas perſonæ*, opportunitas præſentiæ *tuæ*, inter coram poſitos *facile valebit*, ſi dignabitur, ſeriem totius indagare violentiæ. - - Sed quia *iudicii veſtri medicinam expetunt*, ciuilitatemque, qui negotium criminale parturiunt, veſtrarum, ſi bene metior, partium & morum eſt, aliqua *indemni compoſitione* iſtorum dolori, illorum periculo *ſubuenire*; & quodam *ſalubris ſententiæ temperamento*, hanc partem minus adflictam, illam minus ream, & vtramque plus facere ſecuram &c.

(*g*) Syneſ. Epiſt. CV. p. 399 (pag. 248 edit. Pariſ. MDCXXXIII.) Νομοδιδάσκαλος ὢν καὶ νενομισμένα φθεγγόμενος, vt qui (Epiſcopus) *legum doctor* ſit, & quæ *legibus conſentanea* ſunt, *loquatur*.

(*h*) Ambroſ. Ep. XXIV. ad Marcellum (Ep. XLIX. lib. VI. pag. 151. a. Tom. V. edit. Colon. MDCXVI.) Petierunt cauſſæ patroni prorogari paucorum dierum tempora, *vt ego reſiderem cognitor*. Tantus ardor erat chriſtianis viris, ne Præfectus de Epiſcopi iudicaret negotio. &c.

(*i*) Aug. Conf. Lib. VI. c. III. Non quærere ab eo (Ambroſio) poteram, ſicut volebam, ſecludentibus me ab eius aure atque ore *cateruis negotioſorum hominum, quorum infirmitatibus ſeruiebat. Cum quibus quando non erat, quod per exiguum temporis erat*, aut corpus reficiebat neceſſariis ſuſtentaculis, aut lectione animum.

AVGV-

Digitized by Google

AVGVSTINI erat conditio, qui frequentiſſime de oneribus ſibi hoc intuitu incumbentibus (*k*) queritur. Neque enim a ſolis Chriſtianis, ſed a cuiusuis ſectæ hominibus interpellabantur: adeo, vt, quemadmodum POSSIDIVS (*l*) in ipſius vita adnotat, *cauſſas eorum audiret diligenter ac pie: & eas aliquando vsque ad horam refectionis, aliquando autem tota die ieiunans, ſemper tamen noſceret & dirimeret.* Quæ res etſi ipſum valde defatigabat, tamen hoc onus in ſe deferri libenter patiebatur, *atque*, vt POSSIDIVS porro loquitur, *compertis rerum opportunitatibus diuinæ legis veritatem partes docebat, eamque illis inculcabat, & eos, quo adipſcerentur vitam æternam, edocebat & admonebat* &c.

§. II.

Huius conſuetudinis origo. Quis ſit ſenſus verbi Paulini ἐξουθενημένος 1 Cor. VI, 4.

Notandum etiam eſt, quod, quamuis in Nouo Teſtamento nullus textus exſtet, qui expreſſis verbis Epiſcopos rerum ſecularium iudices conſtituat, AVGVSTINVS tamen exiſtimet, Paulum prohibendo, ne quis negotium habens aduerſus alterum iudicio experiatur ſub infidelibus, hoc ipſum eis reuera præcipere. Dicit enim: (*m*) *Conſtituit talibus cauſis Eccleſiaſticos Apoſtolus cognitores, in foro prohibens iurgare Chriſtianos.* Et alibi: (*mm*) *Quantum attinet ad meum commodum, multo mallem per ſingulos dies certis horis, quantum in bene moderatis monaſteriis conſtitutum eſt, aliquid manibus operari, & cæteras horas habere ad legendum & orandum, aut aliquid de diuinis litteris agendum liberas, quam tumultuoſiſſimas perplexitates cauſſarum alienarum pati de negotiis ſæcularibus, vel iudicando dirimendis, vel interveniendo præcidendis: quibus nos moleſtiis affixit Apoſtolus, non vtique ſuo, ſed eius, qui in eo loquebatur, arbitrio, quas tamen ipſum perpeſſum fuiſſe non legimus.* Quo ipſo Apoſtolum vniverſis Chriſtianis putat iniungere, vt de ſuis arbitros eligant,

(*k*) Aug. Ep CX. Non permittor ad quod volo vacare ante meridiem, poſt meridiem occupationibus hominum teneor.
Id. Ep. CXLVII. Homines cauſſas ſuas ſæculares apud nos finire cupientes &c.

(*l*) Poſſid. Vit. Auguſt. c. XIX.

(*m*) Aug. Serm. XXIV. in Pſalm CXIIX.

(*mm*) Id. de Oper. Monach. c. XXIX.

 &hoc

Digitized by Google

& hoc officium conſuetudine ad Epiſcopos deuolutum eſſe, quippe qui propter ipſorum ſapientiam & probitatem ad id præſtandum maxime eſſent idonei. Id quod cum Pauli ſententia 1 Cor. VI, 4. prout docti quidam acutique Critici (*n*) eam intelligunt, maxime conuenit. Quamquam enim vulgares translationes omnes verba *ἐξουθενημένους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ* reddant, *homines nullo loco in Eccleſia habitos :* LIGHTFOOTVS tamen obſeruat, quod pariter *homines ſummæ exiſtimationis* ſignificare poſſint. Vox enim Græca *ἐξουθενημένοι* ſignificat tantum priuatos iudices, ſeu arbitros ab ipſis partibus diſſidentibus electos; quales inter *Iudæos* fuerunt, qui vocabantur *ἰδιῶται* & *non Authentici*, non quod de plebe & infima multitudine eſſent, ſed infimi de claſſe iudiciaria; non quidem a *Sanhedrin* tamquam perpetuus conſeſſus & auctoriſatum forum conſtituti, ſed ab ipſis litigantibus cauſſarum ſuarum cognitores electi. Tales priuatos iudices Apoſtolus Chriſtianos in Eccleſia eligere, ad eosque controuerſias ac lites ſuas referre iubet; quo ipſo non mandat, vt de pauperrimis, infimis & rerum maxime ignaris ex populo iudices eligant, ſed contra potius, vt homines idoneos, ſapientia conſpicuos, qui iudicium ferendi atque controverſias inter fratres ſuos dirimendi auctoritate valeant, adſciſcant. Quoniam vero nemo melioribus in hanc rem dotibus inſtructus eſſe credebatur, quam Epiſcopi, ideo officium iudicis plerumque ipſis deferebatur, quod per decorum & caritatem detrectare illi non poterant. Atque inde hæc officii & functionis Epiſcopalis pars veram ſuam originem traxiſſe mihi videtur.

§. III.

Hæc Epiſcoporum poteſtas legibus Imperatorum confirmata.

Quod autem ſic in conſuetudinem abiit, ciuilibus magiſtratibus profanæ gentilitatis ſuperſtitioni adhuc adhærentibus, id poſtea, Imperatoribus Chriſtianam religionem amplexis, per leges confirmatum fuit atque ſtabilitum. EVSEBIVS (*o*) dicit,

(*n*) Lightfoot. & Lud. de Dieu in 1 Cor. VI, 4.

(*o*) Euſeb. de Vita Conſtant. Lib. IV. c. XXVII. *Καὶ τοὺς τῶν ἐπισκόπων δὲ ὅρους τοὺς ἐν συνόδοις ἀποφανθέντας ἐπεσφραγίζετο, ὡς μὴ ἐξεῖναι τοῖς τῶν ἐθνῶν ἄρχουσι τὰ δόξαντα παραλύειν· παντὸς γὰρ εἶναι δικαστοῦ τοὺς ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ δοκιμωτέρους.*

Conſtan-

Conſtantinum Epiſcoporum ſententias, quæ in Synodis promulgatæ eſſent, auctoritate ſua confirmaſſe; adeo, vt prouinciarum rectoribus non licuerit Epiſcoporum decreta reſcindere. Cuiuis enim iudici præferendos eſſe ſacerdotes Dei. Et SOZOMENVS addit (p), *litigantibus permiſiſſe, vt ad Epiſcoporum iudicium prouocarent, ſi magiſtratus ciuiles reiicere vellent: eorum autem ſententia rata eſſet aliorumque iudicum ſententiis praualeret, perinde ac ſi ab ipſo Imperatore data fuiſſet: vtque res ab Epiſcopis indicatas rectores prouinciarum eorumque Officiales exſecutioni mandarent.* Ad calcem *Codicis Theodoſiani* lex ſubiuncta reperitur, quam nonnulli pro hac ipſa lege CONSTANTINI, iſtis auctoribus memorata, habent. SELDENVS ipſe (q) genuinam eſſe credit; ego vero GOTHOFREDI argumenta, quibus ſpuriam eſſe probat, validiora eſſe exiſtimo. Talem enim Epiſcopis poteſtatem tribuit, cuius nec EVSEBIVS meminit, nec SOZOMENVS, & cui leges cæteræ omnes contradicunt, his nimirum verbis conſcriptæ; (r) *Quicunque litem habens, ſiue poſſeſſor ſiue petitor erit, inter initia litis, vel decurſis temporum curriculis, ſiue cum negotium peroratur, ſiue cum iam cœperit promi ſententia, iudicium eligit ſacroſanctæ legis Antiſtitis, illico ſine aliqua dubitatione, etiamſi alia pars refragatur, ad Epiſcopum cum ſermone litigantium dirigatur.* Qua vero cum praxi leges omnes & hiſtoriæ pugnant: nulla enim cauſſa ad Epiſcopum deferebatur, niſi cum litigantes ex compromiſſo ad ipſius arbitrium irent. Hoc in caſu ſententia Epiſcopi valida erat & per magiſtratum ſæcularem in effectum deducenda, non autem ratione vlla alia. Vt adeo hæc ipſa lex vel non ſit CONSTANTINI illa, ad quam EVSEBIVS & SOZOMENVS reſpiciunt, aut certe per alias leges omnes reuocata atque diſſoluta. GOTHOFREDVS inſignem contrariarum legum multitudinem adfert: quarum vnum tantum exemplum heic adduxiſſe ſatis habebo.

(p) Sozom. lib I. c. IX. Τῶν δὲ ἐπισκόπων ἐπικαλεῖσθαι τὴν κρίσιν ἐπέτρεψε τοῖς δικαζομένοις, ἢν βούλωνται τοὺς πολιτικοὺς ἄρχοντας παραιτεῖσθαι· κυρίαν δὲ εἶναι τὴν αὐτῶν ψῆφον καὶ κρείττω τῆς τῶν ἄλλων δικαστῶν, ὡσανεὶ παρὰ τοῦ βασιλέως ἐξενεχθεῖσαν· εἰς ἔργον δὲ τὰ κρινόμενα ἄγειν τοὺς ἄρχοντας, καὶ τοὺς διακονουμένους αὐτοῖς στρατιώτας.

(q) Selden. Vxor. Hebr. lib. III. c. XXVIII. pag. 564. (pag. 413. 414. Edit. Francof. MDCLXXIII.)

(r) Extrauag. de Elect. iudicii Epiſcop. ad Calcem. Codic. Theod. Tom. IV. p. 363.

§. IV.

§. IV.

Non tamen conceſſa in cauſſis criminalibus : nec in aliis cauſſis, niſi inter litigantes de eligendis iis arbitris ante conueniſſet.

Duas in *Codice Iuſtinianeo* (*s*) leges ARCADII & HONORII Imperatorum circa hanc materiam habemus, quæ ad explanandam CONSTANTINI legem faciunt. In iſtis enim Epiſcopis iudicare permittitur, eorumque iudicium definitiuum pronuntiatur, adeo vt ab iſthoc prouocare non liceat; & iudicum ſæcularium miniſtri Epiſcoporum ſententias exſequi iubentur: ſed additis expreſſe his duabus limitationibus: I. Quod iudicandi poteſtatem tantum habeant, ſi vtraque pars litigans de cauſſis ſuis ipſorum arbitrio deferendis conſenſerit. Et II. ſi cauſſæ fuerint mere ciuiles & non criminales, quæ forte ad vitam & necem cuiuspiam attinuerint. Nam in iſtiusmodi caſibus per canones (*t*) eccleſiaſticos perinde ac leges ciuiles prohibebantur, quo minus iudicum loco haberentur. Quare Epiſcopi nullam vmquam cauſſam criminalem ad ſe deferri patiebantur, niſi eorum, qui ſub cenſuram eccleſiaſticam erant vocati.

§. V.

Epiſcopi interdum Presbyteros, vel etiam Laicos ſuos, in his rebus in locum ſuum ſubſtituerunt.

Enim vero cauſſis ciuilibus plerumque nimium quantum diſtricti erant, adeo vt non raro aliquam earum partem alii cuidam homini committere cogerentur, cuius in integritate atque prudentia confidere poterant. Is erat vt plurimum ex Clericis ipſorum, Presbyter aliquis aut princeps Diaconus. AVGVSTINVS, ab harum cauſſarum onere nimium ſe premi ſentiens, *E-*

(*s*) Cod Iuſtin lib. I. Tit. IV. leg. VII. *Si qui ex conſenſu apud ſacræ legis antiſtitem litigare voluerint, non vetabuntur. Sed experientur illius in ciuili duntaxat negotio, more arbitri ſponte reſidentis, iudicium.* Ibid. leg. VIII. Epiſcopale iudicium ratum ſit omnibus, qui ſe audiri a ſacerdotibus elegerint; eamque eorum iudicationi adhibendam eſſe reuerentiam iubemus, quum veſtris deferre neceſſe eſt poteſtatibus, a quibus non licet prouocare.

(*t*) Conc. Tarracon. c. IV. (Tom. IV. p. 1564.) Habeant licentiam iudicandi *exceptis criminalibus negotiis.*

radium

radium Presbyterum (*u*) in locum ſuum ſubſtituit. Et Concilium *Tarraconenſe* non de Presbyteris tantum, ſed (*w*) Diaconis etiam loquitur, qui audiendis cauſſis ſæcularibus præfecti fuerint. Et SOCRATES memorat (*x*), *Syluanum* Epiſcopum *Troadis* hanc poteſtatem omnem Clericorum manibus eripuiſſe, *quod eorum quosdam ex litigantium controuerſiis quæſtum captare animaduerterit; quare neminem umquam ex clero iudicem dediſſe, ſed acceptis litigantium libellis aduocaſſe vnum ex fidelibus laicis, quem æquitatis ſtudioſum noſſet: eique cauſſæ cognitione commiſſa litigantes a contentione reuocaſſe.* Eruditis viris diſquirendum relinquo, numne *Cancellarii Laici* a tali occaſione, qualis hæc ipſa eſt, Epiſcopis nimirum homines Laicos ad audiendas ipſorum nomine cauſſas ſæculares deſignantibus, & mere ſpiritualem & eccleſiaſticam poteſtatem ſibi ſolis omnino reſeruantibus, in Eccleſia primam originem traxerint.

LIBRI SECVNDI
CAPVT OCTAVVM
DE EPISCOPORVM PRIVILEGIO DEPRECANDI PRO REIS.

§. I.

De magna Epiſcoporum poteſtate & iure deprecandi pro reis apud magiſtratum ciuilem.

Præcedenti capite adnotauimus, Epiſcopis numquam fuiſſe permiſſum in cauſſis capitalibus ſeu criminalibus iudicare, quod eorum non eſſet, pœnas cum ſanguine poſcere: Tantum aberat, vt in conſtituendo in quempiam ſupplicio aliquid haberent negotii, vt fere pars officii ipſorum eſſe conſueuerit,

(*u*) Aug. Ep. CX. Obſecro vos & obſtringo per Chriſtum, *vt huic iuueni, huic Presbytero Eradio*, quem hodie in nomine Chriſti deſigno Epiſcopum ſucceſſorem mihi, *patiamini me refundere onera occupationum mearum.*

(*w*) Conc. Tarracon. c. IV. ibid. Nullus Epiſcoporum aut Presbyterorum vel Clericorum, die Dominico propoſitum cuiuscumque cauſſæ negotium audeat iudicare.

(*x*) Socrat. lib. VII. c. XXXVII. Κατιδὼν κληρικοὺς ἐμπορίαν ποιουμένους ἐκ τῶν δικαζομένων ἐρεσχελίας, οὐδένα τὸν τοῦ κλήρου δικαστὴν ἐδίδου ποτέ· ἀλλὰ τὰ βιβλία τῶν δεομένων δεχόμενος παρεκάλει ἕνα τῶν πιστῶν λαϊκῶν, ὃν ᾔδει φιλοῦντα τὸ δίκαιον· κἀκείνῳ ἐγχειρίσας τὴν ἀκρόασιν τοὺς δικαζομένους τῆς ἐρεσχελίας ἀπήλλασσεν.

Digitized by Google

homines a morte liberare, deprecatores apud ciuilem magiſtratum pro reis, qui capitis erant damnati, ſeſe præbendo. AMBROSIVS, quemadmodum PAVLINVS, qui eius vitam ſcripſit, adnotauit, ſæpe hoc priuilegio vſus eſt; dum *Macedonium* (*y*) & *Stiliconem* (*z*) aliosque præcipuos ſtatus publici adminiſtros ætatis ſuæ frequenter adiit, vt nocentibus reis veniam conciliaret. Idem AVGVSTINVS pro *Circumcellionibus*, de cæde quorumdam ex clero catholico conuictis & proptera ad mortem damnatis, fecit: Duas epiſtolas verbis adfectu plenis contextas (*a*) ad *Marcellinum Comitem* & *Apringium*, magiſtratus *Africanos*, miſit, ab illisque petiit, vt reos, vitæ ipſorum parcentes, in perpetuum carcerem & ergaſtulum, vbi reſipiſcendi tempus illis ſuppeteret, coniici iuberent. Concilium (*b*) *Sardicenſe* de

(*y*) Paulin. Vit. Ambroſ. p. 8. (p. 43. a. edit. Colon. MDCXVI.) Temporibus Gratiani cum ad prætorium Macedonii tunc magiſtri officiorum *pro quodam intercedendum perrexiſſet* &c.

(*z*) Ibid p. 12. (p. 44. a. ed. Colon.) Homines, qui decepti fuerant, *interuentu ſacerdotis* (Ambroſii) *dimiſit* Stilico.

(*a*) Aug. Ep CLIX. Poena illorum quamuis de tantis ſceleribus confeſſorum rogo te, vt præter ſupplicium mortis ſit, & propter conſcientiam noſtram & propter catholicam manſuetudinem commendandam. Ipſe enim fructus ad nos peruenit confeſſionis illorum, quia inuenit eccleſia catholica, vbi ſuam erga atrociſſimos inimicos ſeruet atque exhibeat lenitatem. In tanta quippe crudelitate quæcumque præter ſanguinem vindicta proceſſerit, magna lenitas apparebit.

Id. Ep. CLX. Nolumus paſſiones ſeruorum Dei quaſi vice talionis paribus ſuppliciis vindicari. Non quo ſceleſtis hominibus licentiam facinorum prohibeamus auferri, ſed hoc magis ſufficere volumus, vt viui & nulla corporis parte truncati, vel ab inquietudine inſana ad ſanitatis otium legum coërcitione dirigantur, vel a malignis operibus alieni vtili operi deputentur. Vocatur quidem & iſta damnatio. Sed quis non intelligat magis beneficium quam ſupplicium nuncupandum, vbi nec ſæuiendi relaxatur audacia, nec pœnitendi medicina ſubtrahitur? Imple Chriſtiane iudex pii patris officium, ſic ſuccenſe iniquitati, vt conſulere humanitati memineris &c.

(*b*) Concil. Sardic. Can. VII. (Tom. II. p. 633.) *Ἐπεὶ πολλάκις συμβαίνει τινὰς ἐλέους δεομένους καταφυγεῖν ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν, διὰ τὰ ἑαυτῶν ἁμαρτήματα εἰς περιορισμὸν ἢ νῆσον καταδικασθέντας, ἢ ἂν πάλιν οἱᾳδηποτοῦν ἀποφάσει ἐκδεδομένους· τοῖς τοιούτοις μὴ ἀρνητέαν εἶναι τὴν βοήθειαν, ἀλλὰ χωρὶς μελλησμοῦ καὶ ἄνευ τοῦ διστάσαι τοῖς τοιούτοις αἰτεῖσθαι συγχώρησιν.* Quia ſæpe contingit, aliquos qui egent miſericordia, ad eccleſiam confugere, qui propter ſua peccata vel relegatione vel in inſulam deportatione damnati, vel quauis alia ſententia addicti ſunt; iis non eſſe negandum auxilium, ſed ſine cunctatione & dubitatione iis veniam eſſe petendam.

hoc

hoc ipſo loqui videtur tamquam omnium Epiſcoporum officio, quod nimirum pro iſtiusmodi hominibus, qui ad ſolum vertendum ſeu exilium vel ſimilem pœnam damnati Eccleſiæ miſericordiam implorent, deprecari teneantur. Atque hic mos adeo in vniuerſum inualuit, vt priusquam Epiſcopi cuiusdam electio fieret, diſquiri cœperit, an ad hanc officii ſui partem, non minus quam ad cæteras, explendam eſſet idoneus. SIDONIVS APOLLINARIS (*c*) eiusmodi caſum memorat, vbi populus Epiſcopi cuiusdam electioni ſeſe oppoſuerit, quod, quum monachus fuerit, vitamque egerit ſolitariam, Abbas potius quam Epiſcopus eſſe poſſet. *Hic, qui nominatur*, inquiebant, *non Epiſcopi, ſed potius Abbatis complet officium : & intercedere magis pro animabus apud cæleſtem, quam pro corporibus apud terrenum iudicem poteſt.* Non erat ille vir ſciti ac vrbani congreſſus, quod tum quidem ad hanc officii Epiſcopalis partem conficiendam neceſſarium eſſe exiſtimabant. Forte perperam ſic iudicarunt, quemadmodum iſti apud HIERONYMVM (*d*) fecerunt, qui Clericos iudices ſæculares ſplendidiſſime accipere oportere cenſuerunt, vt in ſuas eos partes hoc modo traherent ; quos HIERONYMVS merito reprehendit, *Quod ſi*, inquiens, *obtenderis te facere hæc, vt roges pro miſeris atque ſubiectis : Iudex ſæculi plus deferet Clerico continenti quam diuiti, & magis ſanctitatem tuam venerabitur quam opes.* Sed vero quomodocunque hæc ſeſe habeant, oſtendunt tamen nihilo ſecius, quæ tum communis fuerit conſuetudo, & quantum Epiſcopi tunc temporis apud magiſtratus ciuiles generatim valuerint, qui raro huiusmodi deprecationes reiecerunt. SOCRATES de ipſis *Nouatianorum* Epiſcopis quosdam hoc priuilegio fruitos eſſe, perhibet ; e. g. *Paulum* (*e*) *Conſtantinopolitanum* & *Leontium* (*f*) *Romanum*, quo deprecante *Theodoſius*

(*c*) Sidon. lib. VII. Ep IX.

(*d*) Hieron. Ep. II. ad Nouatianum.

(*e*) Socrat. lib. VII. c. XVII. ὑπὲρ πολλῶν δὲ νῦν τοὺς ἄρχοντας παρεκάλει, οἱ δὲ ἑτοίμως ὑπήκουον διὰ τὴν προσοῦσαν εὐλάβειαν τῷ ἀνδρί. *Pro multis etiam deprecabatur* (Paulus) *apud iudices, qui* quidem ob eximiam viri pietatem libenter *ei obtemperabant.*

(*f*) Id. lib. V. c. XIV. Λεοντίῳ ἐπισκόπῳ τῆς ἐν Ῥώμῃ τῶν Ναυατιανῶν ἐκκλησίας παρακαλοῦντι χάριν διδοὺς, τὸν Σύμμαχον ἀπέλυσε τοῦ ἐγκλήματος. *Leontio*, Nouatianorum in vrbe Roma Epiſcopo *gratificatus* (Theodoſius) *Symmachum crimine abſoluit.*

doſius

nem (*b*) dicens: *In cauſſis pecuniariis interuenire non eſt ſacerdotis; in quibus non poteſt fieri, quin frequenter lædatur alter, qui vincitur; quoniam interceſſoris beneficio ſe victum arbitratur.* Quam ob cauſſam in iſtiusmodi caſibus deprecationis eorum exempla nulla ſuppetunt.

LIBRI SECVNDI
CAPVT NONVM
DE PRAECIPVIS QVIBVSDAM HONORIS AC OBSERVANTIAE, QVA EPISCOPI AB OMNIBVS OMNINO COLEBANTVR, SIGNIFICATIONIBVS.

§. I.
De antiquo more caput inclinandi ad recipiendam Epiſcoporum benedictionem.

SVnt etiam alia quædam priuilegia, quæ ad Epiſcopos, nec non ad Clerum reliquum ſpectabant; exempli gratia, vacatio a moleſtioribus officiis ac quibusdam tributis, & immunitas a cognitione fori ciuilis in quibusdam caſibus; de quibus heic nihil dicam ſpecialius, quod ea conſiderare animus eſt, vbi de priuilegiis Clericorum in genere agendum nobis erit. Erant autem duæ tresue conſuetudines, quæ ſingularem venerationem erga Epiſcopos arguunt, idcirco a nobis non prorſus heic prætermittendæ. Vna ex his erat vetuſta illa conſuetudo *inclinandi* coram ipſis *caput* ad recipiendam eorum benedictionem: quæ conſuetudo adeo inualuerat, vt ipſi Imperatores in eamdem ſe dare haud detrectarent: quemadmodum videre eſt ex ſermone HILARII (*i*) ad *Conſtantium*, vbi dicit: *Oſculo ſacerdotes excipis, quo & Chriſtus eſt proditus: Caput benedictioni ſubmittis, vt fidem calces.* Quæ verba ad illam conſuetudinem, de qua nunc loquimur, manifeſte reſpiciunt. Inde etiam mentem THEODORETI intelligere poſſumus, quando dicit (*k*) *Va-*

(*b*) Ambroſ. de Offic. lib. III. c. IX.

(*i*) Hilar. adu. Conſtant. p. 95.

(*k*) Theodor. lib. IV c. V. ὅπως καὶ ἡμεῖς οἱ τὴν βασιλείαν ἰθύνοντες εἰλικρινῶς αὐτῷ τὰς ἡμετέρας ὑποκλίνοιμεν κεφαλάς.

lentianum Imperatorem Epiſcopis, eo fine congregatis, vt Epiſcopum *Mediolanenſem* eligerent, mandaſſe, vt talem in Epiſcopali cathedra collocarent, qui ſeſe omnibus virtutum omnium exemplar ponat, teſtemque doctrinæ conuerſationem habeat, *vt ipſi, qui regant imperium, ſincera voluntate illi capita ſua inclinent.* Eumdem hunc morem adhuc plenius explicatum dedit CHRYSOSTOMVS in *Homilia* (*l*) quadam *ad Populum Antiochenum;* vbi loquens de *Flauiano* ipſorum Epiſcopo, qui ad imperatorem, veniam ipſis procuratum abierat, dicit, *Flauianum etiam eſſe principem & quidem illo honoratiorem: etenim ipſum Imperatoris caput ſacras leges ferentes huius manibus ſubmiſiſſe.* Non de vlla alia ſubmiſſione loquitur quam ea, quæ ad recipiendam Epiſcopi benedictionem fieri ſolebat; in aliis enim reſpectibus ſacerdotes iſta ætate Imperatoribus omnino ſubiecti erant. Qui plura huius conſuetudinis ſpecimina videre auet, is VALESIVM adeat, qui (*m*) loca bene multa ex aliis auctoribus eo ſpectantia collegit. Adducam heic tantum *Honorii* ac *Valentiniani* Imperatorum reſcriptum (*mm*), in quo Epiſcopi dicuntur homines, *quibus omnis terra caput inclinat.*

(*l*) Chryſoſt. Hom. III. ad Popul. Antioch. Tom. I. p. 48. (Tom. I. p. 42. edit. Francof.) Ἄρχων ἐςὶ καὶ αὐτὸς καὶ ἄρχων ἐκείνου τιμιώτερος· καὶ γὰρ αὐτὴν τὴν βασιλικὴν κεφαλὴν ἱεροὶ νόμοι ταῖς τούτου φέροντες χερσὶν ὑπέταξαν.

(*m*) Valeſ. Not in Theod. lib. IV. c. V. Solebant olim Chriſtiani occurrentibus *epiſcopis caput ſubmittere*, vt ab iis benedictionem acciperent. Cuius moris multa ſuperſunt veſtigia in veterum libris. Primo enim Hilarius in libro contra Conſtantium ita ſcribit: *oſculo ſacerdotes excipis* &c. Philoſtorgius in hiſtoria eccleſiaſtica ſcribit, Leontium Tripoleos Epiſcopum cum reliqui omnes Epiſcopi Euſebiam Auguſtam, vxorem Imperatoris Conſtantis adirent, eamque ex more adorarent, numquam adduci potuiſſe, vt eam inuiſeret, niſi ea conditione, *vt Auguſta venienti ipſi adſurgeret & caput ſubmitteret, poſtulans vt benediceretur.* Verba Philoſtorgii refert Suidas in Leontio. Simile eſt, quod ſcribit Marcus Diaconus in vita Porphyrii Gazenſis Epiſcopi, Eudoxiam Auguſtam ipſis in palatium venientibus non ſemel occurriſſe, & priorem ipſos ſalutaſſe, atque vt ſederent iuſſiſſe, & *inclinato capite poſtulaſſe vt benedicerent*, cætera.

(*mm*) Apud eumd. Valeſium l. c. Audemus quidem ſermonem facere ſolito plus timore capti, de ſanctis & venerabilibus ſacerdotibus, & ſecundis ſacerdotibus vel etiam Leuitis; & eos cum omni timore nominare, *quibus omnis terra caput inclinat.*

§. II.

§. II.

De manuum ipſorum exoſculatione.

Alia quædam huiusmodi veneratio, ipſis exhiberi ſolita, erat manuum ipſorum exoſculatio; quam priori cærimoniæ iunctam fuiſſe exiſtimo: AMBROSIVS (*n*) enim vtramque coniungit, quando dicit, quod reges ac principes incuruare & ſubmittere colla ſua genibus ſacerdotum, & oſculari eorum manus non dedignentur, & quod eorum precibus ſeſe communiri putent. PAVLINVS (*o*) AMBROSIO plerumque hunc honorem a populo tributum fuiſſe auctor nobis eſt. Et CHRYSOSTOMVS (*p*) de *Meletio* epiſcopo *Antiocheno* loquens dicit, ***vbi ad Antiochenos venerit, vniuerſam ciuitatem ei obuiam iuiſſe, alios quidem, qui prope acceſſerint, & pedes eius prehenſantes & manus oſculantes.*** Cui plura de hoc more legere lubet, videat is SIDONIVM (*q*) APOLLINAREM & doctas SAVARONIS (*r*) in eum adnotationes; qui ENNODIVM & alios quosdam Auctores in hanc rem citat.

§. III.

De more occinendi Oſanna nonnumquam erga ipſos adhibito, ſed non approbato.

HIERONYMVS alius cuiusdam moris mentionem facit, quem ille damnat (*s*) tamquam plus iuſto honoris homini mere

(*n*) Ambroſ. de dignit. Sacerd. c. II. Quippe quum videas regum colla & principum ſubmitti genibus ſacerdotum, & exoſculatis eorum dexteris, orationibus eorum credant ſe communiri.

(*o*) Paulin. Vit. Ambroſ. p. 2. & 3. (p. 38 b. edit. Colon. MDCXVI.) Cum adoleviſſet & eſſet in vrbe Roma conſtitutus cum matre vidua & ſorore, quæ virginitatem iam fuerat profeſſa, comite alia virgine, cuius virginis ſoror Candida, & ipſa eiusdem profeſſionis, quæ nunc Carthagine degit iam anus, cum videret *ſacerdotis* a domeſtica ſorore vel matre *manus exoſculari, ipſe ludens offerebat dexteram*, dicens *& ſibi id ab eis fieri oportere, ſiquidem ſe epiſcopum futurum eſſe* memorabat.

(*p*) Chryſoſtom. Hom. XLV. in Melet. Tom. I. p 593. (Tom. I. p. 523. edit. Francof.) ὅτε πρὸς ὑμᾶς εἰσήλαυνε καὶ πᾶσα ἡ πόλις πρὸς τὴν ὁδὸν μεθωρμίζετο, οἱ μὲν πλησίον ἤρχοντο, καὶ ποδῶν ἥπτοντο καὶ χεῖρας κατεφίλουν.

(*q*) Sidon. lib. VIII. Ep. XI.

> Perge ad limina mox Epiſcoporum
> Sancti & *Gallicini manu oſculata.*

(*r*) Sauaro Not. in Sidon. lib VIII. ep. XI.

(*s*) Hieron. in Matth. XXI. Tom. IX. p. 61. **Videant ergo Epiſcopi & quantumlibet ſancti homines, cum quanto periculo dici iſta ſibi patiantur: ſi Domino, cui**

morta-

Digitized by Google

mortali tribuentem; nimirum quod populus Epiſcopis ſuis *Oſanna* acclamarit, quemadmodum multitudo olim Seruatori vrbem *Hieroſolymorum* ingredienti fecit. VALESIVS (*t*) locum ex *Itinerario* ANTONINI monachi in hanc rem citat; in quo verba ſic habent: *Benedicti vos a Domino benedictusque aduentus veſter, Oſanna in excelſis.* Nonnulli etiam HEGESIPPVM (*u*) eodem ſenſu intelligunt; qui, de concione *Iacobi* Epiſcopi *Hieroſolymitani* loquens, ait, populum, qui eius ſermone ad Chriſtum conuerſus fuerit, exclamaſſe: *Hoſanna Filio Dauidis.* SCALIGER hoc intelligit tamquam de ipſo *Iacobo* dictum: alii (*w*) autem doxologiam ſeu acclamationem Chriſto factam interpretantur, quem propter teſtimonium ipſi a *Iacobo* perhibitum glorificauerint: Et hic quidem genuinus eius loci ſenſus eſſe videtur; quamquam priore illo ſenſu acceptus nihil dicit, quod iſtius temporis conſuetudini aduerſetur, quemadmodum e dictis apparet. Non morabor heic ea, quæ HIERONYMVS alio loco (*x*) porro de hoc *Hieroſolymorum* Epiſcopo dicit; fuiſſe eum *virum tanta ſanctitatis & rumoris in populo, vt fimbriam veſtimenti eius certatim cuperent attingere:* hic enim honor ei exhibitus fuit non vt Epiſcopo, ſed vt ſanctiſſimo homini; qui re vera, ſecundum teſtimonium ab HEGESIPPO & EVSEBIO ipſi datum, vir ſummæ & abſtinentiæ & pietatis, & æui ſui quaſi miraculum fuit. Vt adeo is ſingularis honor fuerit, propter ſingularem ipſius ſanctitatem & virtutem ei factus.

§. IV.

Quid per Coronam ſacerdotalem, *&* *ſalutandi formulam* Per Coronam *intelligatur.*

Vt autem in communibus recenſendis honoribus, qui Epiſcopis haberi ſolebant, pergamus, aliud reuerentiæ genus in vſitata eos adloquendi formula notari poterit: Quando enim quis ipſos adloquebatur, ſermonem plerumque ſuum aliquo

vere hoc dicebatur (quia nec dum erat ſolida credentium fides) pro crimine impingitur.

(*t*) Valeſ. Not. in Euſeb. lib. II. c. XXIII.

(*u*) Hegeſip. ap. Euſeb. lib II. c. XXIII. *Πολλῶν δοξαζόντων ἐπὶ τῇ μαρτυρίᾳ τοῦ Ἰακώβου καὶ λεγόντων, ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαβίδ.*

(*w*) Grabe Spicileg. Sæc. II. p. 207. ita vertit: Multi hoc Iacobi teſtimonio confirmati glorificabant (Ieſum) dicentes: *Hoſanna Filio Dauid.*

(*x*) Hieron. Com. in Galat. I.

hono-

honoris titulo inchoabat, exempli gratia *Precor Coronam* & *Per Coronam veſtram.* Hæc formula frequenter in SIDONIO APOLLINARI, ENNODIO, HIERONYMO [y] aliiſque occurrit. AVGVSTINVS auctor eſt, Catholicos [z] & *Donatiſtas*, ſi quando partis ſuæ Epiſcopos alloquuti fuerint, eamdem vſurpaſſe; dando eis honorificentiſſimos titulos, & rogitando vel potius adiurando eos *Per Coronam*, vt cauſſas ſuas ſæculares audire vellent & terminare.

§. V.

Vtrum Epiſcopi olim mitram, an aliud quoddam ornamentum geſtauerint.

Vſus huius loquendi formulæ planus eſt, ſed ratio eius non æque euidens. SAVARO [a] & alii quidam eam ad tonſuræ

(y) Sidon. lib. VI. Ep. III. Hunc eatenus commendare præſumo, vt ſi eum inſtruere dignanter aduocatio conſulta faſtidit, *auctoritas coronæ tuæ* diſſimulantibus ſtudeat excudere reſponſi celeritatem. Id. lib. VII. De minimis rebus *coronam tuam* maximisque conſulerem.
Ennod. lib. IV. Ep. XXIX. ad Symmach. (in Monument. S. Patrum Orthodoxograph. Tom. I. latin. p. 356.) Vt erigat paruulos implorata *coronæ veſtræ* miſeratio. Ad eumd. ibid. p. 377. Parthenius igitur præſentium portitor germanæ filius, hac ad *coronam veſtram* fiducia animante directus eſt. Lib. V. epiſt. XVII. (ibid. p. 409.) ad Marcellin. Fiduciæ meæ *coronam veſtram* non ambigo reſponſuram. Lib. IX. Ep. XXVII. ad Aurel. (ibid. p. 474.) O ſi mihi liceret adhuc æquali cum beatitudine tuam ſortem contendere, ſed dormiant apud *coronam tuam* propinquitatis priuilegia.
Hieron. Ep. XXVI. ad Auguſt. inter Ep. Aug. Precor *coronam tuam.*

(z) Auguſt. Ep. CXLVII. ad Proculeian. Epiſc. partis Donati. Honorant nos veſtri, honorant vos noſtri. *Per coronam* noſtram nos adiurant veſtri; per *Coronam veſtram* vos adiurant noſtri.

(a) Sauaro Not. in Sidon. lib. VI. Ep. III.
Baron. an. LVIII. n. CXXXIV. Epiſcopos etiam magna ſaltem ex parte capitis abraſos fuiſſe, ſatis expreſſiſſe viſus eſt Gregorius Nazianzenus, qui agens aduerſus Maximum ex Cynico Philoſopho mox factum Epiſcopum, hæc ait: *Cum ad paſtoralis muneris adminiſtrationem nihil aliud omnino contulerint, quam quod comam, cui alendæ & ornandæ turpiter ſtuduerant, raſerint.* Porro quoniam eiusmodi capitis raſionem conſueuiſſe a maioribus dici *coronam*, ea quæ dicta ſunt ſuperius, ſatis aperte ſignificant: ad huiusmodi *coronam* vel aliud ornamentum capitis alluſiſſe videtur Euſebius Pamphili in oratione panegyrica, quam habuit in dedicatione Eccleſiæ a Paulino Tyri Epiſcopo ædificatæ, cum ſic exorditur: Amici Dei & ſacerdotes, qui ſacroſancto poderis indumento, cæleſti gloriæ *corona* — circumueſtiti.

clericalis figuram exiſtimant reſpicere; quod nimirum capilli inſtar orbis ſeu coronæ in capite detonſi fuerint. Alii eam ab ornamento, quod in capite ſuo geſtauerint Epiſcopi, & quod neceſſario *coronam* vel *mitram* fuiſſe volunt, originem ſuam habere arbitrantur: cum tamen Epiſcopos eo tempore tale ornamentum habuiſſe non conſtet. Equidem noui, & VALESIVM (*b*) & PETAVIVM [*c*] confidenter admodum adfirmare, quod omnes a primo inde Epiſcopi inſigne quoddam honoris in fronte pendens portauerint, quod idem fuiſſe dicunt, ac *petalum* ſeu auream laminam, quam in fronte ſua *Iudæorum* pontifices geſtare ſoliti ſint: neque negari poteſt, vetuſtum illum ſcriptorem POLYCRATEM, [*d*] cuius cum apud EVSEBIVM tum HIERONYMVM fit mentio, perhibere, quod *Ioannes* fuerit ſacerdos geſtans *petalum*: Et EPIPHANIVS [*e*] idem de *Iacobo Hieroſolymorum* Epiſcopo tradit. Enimuero hæc de illis dicta ſunt non tamquam Epiſcopis chriſtianis, ſed ex coniectura iſta, qua ſacerdotes *Iudaici* & ex familia *Aaronis* fuiſſe creduntur. VALESIVS ipſe librum MSCtum de Paſſione *Marci* adlegat, qui idem eius capiti ornamentum adſignat, hanc veram huius rei dans rationem: ***B. Marcum iuxta ritum carnalis ſacrificii, pontificalis apicis Petalum in populo geſtaſſe Iudæorum, illuſtrium virorum ſyngrapha de-***

(*b*) Valeſ. Not in Euſeb. lib V. c. XXIV. Quod de *lamina* dicit Polycrates, credibile eſt, primos illos chriſtianorum pontifices, exemplo iudaicorum pontificum, hoc honoris inſigne geſtaſſe. Certe & Iacobum fratrem Domini, qui primus Hieroſolymi epiſcopus ordinatus eſt, *pontificalem laminam in fronte geſtaſſe* auctor eſt Epiphanius in hæreſi Nazaræorum & in hæreſi LXXVIII.

(*c*) Petau. Not. in Epiph Hæreſ. LXXVIII, n. XIV. Quod de ſummi Pontificis πετάλῳ accepiſſe videtur. Perperam id quidem: quod alioquin de Chriſtianorum Pontificum inſigni credibile eſt, & de Ioanne Euangel ita teſtatum reliquit Polycrates apud Euſeb lib. V. c. XXIII. ὃς ἐγενήθη ἱερεὺς τὸ πέταλον πεφορεκώς. De Iacobo haud ſcio an quiſpiam prodiderit. Nam quos hæreſi XXIX. citat Epiphanius, de Ioanne non Iacobo, iſto ſcripſerunt.

(*d*) Polycrat ap. Euſeb. lib. V. c. XXIV. Ἰωάννης ὁ ἐπὶ τὸ ϛῆθος τοῦ Κυρίου ἀναπεσὼν, ὃς ἐγενήθη ἱερεὺς τὸ πέταλον πεφορεκὼς, καὶ μάρτυς καὶ διδάσκαλος, Ioannes qui in ſinu Domini recubuit, qui etiam *ſacerdos fuit & laminam geſtauit*, martyr denique & doctor extitit.

(*e*) Epiphan. Hæreſ. XXIX. n. IV. Ἀλλὰ καὶ τὸ πέταλον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐξῆν αὐτῷ φορεῖν, ſed & *bracteam* eidem (Iacobo) *in capite geſtare* licuit.
Id. Hæreſ. LXXVIII. n. XIV. Οὗτος Ἰάκωβος καὶ πέταλον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐφόρεσε, *Iacobus iſte bracteam in capite geſſit*.

clarant:

clarant: Ex quo (pergit auctor ille [*f*]) *manifeſte datur intelligi, de ſtirpe eum Leuitica, immo pontificis Aaron ſacra ſucceſſionis originem habuiſſe.* Ita hæc non de Epiſcopi chriſtiani, ſed ſacerdotis *Iudaici* ornamento exponit; & hinc videre licet, quid Auctores alii per illud intellexerint, etiamſi VALESIVS id adnotare prætermiſerit. Quod ſi igitur non poſſit demonſtrari, quod Epiſcopi tale ornamentum, quale hoc eſt, olim portauerint, tanto minus hinc conſequitur, vt regiam coronam vel mitram geſtarint, quemadmodum SPONDANVS [*g*] id eos feciſſe adſerit, & hinc morem eos adloquendi *Per Coronam* deducit, hac in re a BARONIO, magno ſuo magiſtro, aliam eius rei adferente rationem, diſſentiens. In ſumma, maxime id videtur probabile, non niſi metaphoricum loquendi fuiſſe modum, ad ſignificandum Ordinis Epiſcopalis honorem ac dignitatem vſurpatum: quamquam *tonſuram clericalem* in vertice nonnumquam *coronam* appellatam fuiſſe haud nego; ſed hoc non Epiſcopis peculiare, ſed vniuerſo Clero commune erat.

§. VI.

De titulis ἁγιώτατοι, ſanctiſſimi &c.

Non alienum fuerit, dum in huius rei conſideratione verſamur, addere, quod Epiſcopos ſalutantibus aut de ipſis loquentibus vſitatum fuerit, nominum ipſorum facere mentionem addita quadam honoris ac venerationis appellatione: dicebantur e. g. Θεοφιλέςατοι & Ἁγιώτατοι, Patres *Deo cariſſimi* & *Sanctiſſimi.* Quæ honorificæ appellationes in Imperatorum Reſcriptis in lege [*h*] ciuili ſæpius occurrunt, & tam crebri his temporibus

(*f*) Auctor MS. Paſſion. S. Marc. ap. Vaieſ. ibid.

(*g*) Spondan. Epitom. Baron. an. LVIII. n LIV. Hinc eſt, vt, quoniam eiusmodi capitis raſionem conſueuiſſe a maioribus dici CORONAM, ea quæ dicta ſunt, ſatis aperte ſignificant; conſueto more loquendi ſoleret populus, cum Epiſcopum interpellaret, & enixius aliquid ab eo peteret, *per coronam* ipſius obteſtari.

(*h*) Iuſtin. Nouell XL. ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Πέτρῳ τῷ ὁσιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ Ἱεροσολύμων, Idem Imperator Petro *ſanctiſſimo* & *beatiſſimo Archiepiſcopo* Hieroſolymorum.

Nouell. XLII. Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Μήνᾳ τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ, καὶ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ. Idem Imperator Menæ *ſanctiſſimo* & *beatiſſimo archiepiſcopo* & vniuerſali Patriarchæ.

Nouell. LXVII. ---- Μήνᾳ τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ οἰκουμενικῷ ἀρχιεπισκόπῳ.

pori-

poribus vſus erant, vt SOCRATES (vbi ad hiſtoriæ ſuæ librum VI. de ſuis ipſius temporibus agentem deuenit) neceſſitatem putat exigere, vt aliqua ratione ſeſe excuſet, [*i*] quod Epiſcopis ea ætate viuentibus hos titulos non tribuerit. Quod ipſum hoc loco libenter adnoto, tum vt quorumdam vanæ opinioni occurram, qui titulum, *Sanctiſſime Pater*, ſolius Papæ *Romani* prærogatiuam eſſe ſtatuunt, tum vt eorum corrigam malitiam, qui hunc titulum ab Eccleſiæ Proteſtantis Epiſcopo, ſine Papalis arrogantiæ ſuſpicione ac imputatione adſumi, non permittunt. Quaſi AVGVSTINVS & HIERONYMVS reprehenſione digni fuiſſent, quod alter miſerit, acceperit alter epiſtolas ita ſemper inſcriptas: *Domino vere Sancto & Beatiſſimo Papæ Auguſtino.* Vide AVGVSTINI Epiſtolas XI. XIII. XIV. XVII. XVIII. XXI. in quibus HIERONYNVS & alii hanc ipſi honorificam appellationem tribuunt.

§. VII.

Epiſcopi cathedris ſuis in Eccleſia ab aliis diſtincti.

Vnum adhuc ſupereſt, heic non omittendum, quia communis omnium Epiſcoporum honor ac priuilegium erat, quod nimirum in Eccleſia cathedra quadam ſeu ſede, quæ plerumque ipſorum *thronus* vocabatur, ab aliis diſtingui ſoliti ſint. Ita EVSEBIVS [*k*] Epiſcopi *Hieroſolymitani* ſedem, θρόνον Ἀποϛολικὸν,

---

Nouell. LXXXVI. Εἰ προσιών τις τῷ ἄρχοντι τῆς χώρας μὴ τύχῃ τῶν δικαίων, τότε κελεύομεν αὐτὸν προσελθεῖν τῷ κατὰ τὸν τόπον ὁσιωτάτῳ ἐπισκόπῳ. Si dum aliquis adierit iudicem prouinciæ, non meruerit iuſtitiam, tunc iubemus eum adire ſuum *ſanctiſſimum epiſcopum* &c.

Concil. Chalced. Act. X. (Tom. IV. p. 668.) Διδασκαλία καὶ παράκλησις τοῖς θεοφιλεστάτοις καὶ ὁσιωτάτοις ἐπισκόποις Φωτίῳ καὶ Εὐσταθίῳ παρὰ παντὸς τοῦ κλήρου τῆς Ἐδεσσηνῶν μητροπόλεως. Inſtructio & deprecatio *Dei amantiſſimis* atque *ſanctiſſimis Epiſcopis* Photio & Euſtathio ab omni clero Edeſſenæ metropolis.

(*i*) Socrat. Procem. ad libr. VI. Οἱ μὲν ἐκκλησιῶν ζηλωταὶ καταγνώσονται, ὅτι μὴ τοὺς ἐπισκόπους λέγομεν θεοφιλεστάτους ἢ ἁγιωτάτους, ἢ τὰ τοιαῦτα. Et ii quidem, qui religionis noſtræ ardentiſſimi ſunt æmulatores, reprehenſuri ſunt, quod *Epiſcopos* non vocamus *Deo cariſſimos & ſanctiſſimos* & alia huiusmodi.

(*k*) Euſeb. lib. VII. c. XIX. Τὸν Ἰακώβου θρόνον τοῦ πρώτου τῆς Ἱεροσολύμων ἐκκλησίας τὴν ἐπισκοπὴν πρὸς αὐτοῦ τοῦ σωτῆρος καὶ τῶν ἀποστόλων ὑποδεξαμένου κ. τ. λ. Sane *Iacobi* illius *thronum*, qui primus Hieroſolymorum epiſcopus ab ipſo Seruatore & ab Apoſtolis eſt conſtitutus &c.

Id. lib. VII. c. XXXII. (p. 276. edit. Amſtelod.) Τῆς δ' ἐν Ἱεροσολύμοις ἐκκλησίας μετὰ τὸν σμικρῷ πρόσθεν δεδηλωμένον ἐπίσκοπον Ὑμέναιον, Ζάμβδας τὴν λειτουργίαν

thronum

thronum Apoſtolicum nuncupat; quod *Iacobus, Hieroſolymorum* Epiſcopus, primus in ea ſedit. Et ob eamdem cauſſam GREGORIVS NAZIANZENVS [*l*] ſedem Epiſcopi *Alexandrini thronum Marci* vocat. Alias appellabatur βῆμα & θρόνος ὑψηλὸς, *thronus celſus*; quod ſedes illa paullo elatior erat quam Presbyterorum ſedes, quæ ad latus poſitæ *ſecundi throni* dicebantur; vti deinceps, cum de Presbyteris dicturi ſumus, videbimus. Porro de Epiſcoporum throno heic notandum eſſe duco, quod quamuis interdum *thronus altus* & *ſublimis* dicatur iis præſertim ſcriptoribus [*m*], qui ſtilo vtuntur oratorio; illud tamen comparate tantum & intuitu inferiorum ſedum Presbyterorum intelligi debeat: Alias enim vitio vertebatur cuidam Epiſcopo, vbi magnificum & ſplendidum ſibi thronum ædificari iuſſerat, ſplendoris ac magnificentiæ ciuilium magiſtratuum æmulus atque imitator. Hoc ipſum vnum erat e criminibus, quæ Concilium *Antiochenum* [*n*] *Paulo Samoſatenſi* in ſynodali ſua aduerſus ipſum epiſtola adſignabat; quod tribunal & ſublimem thronum, non vt Chriſti diſcipulus, ſed vt quidam huius mundi princeps, ſibi ipſe conſtruxerit & ſecretum habuerit, perinde ac ſæculares magiſtratus, quorum apud tribunalia adhuc alius quidam locus erat, per velum ſeparatus, quem *Secretum* vocabant; & quod

παραλαμβάνει· μετ' οὐ πολὺ δὲ τούτου κεκοιμημένου, Ἕρμων ὕστατος τῶν μέχρι τοῦ καθ' ἡμᾶς διωγμοῦ, τὸν εἰσέτι νῦν ἐκεῖσε πεφυλαγμένον ἀποστολικὸν διαδέχεται θρόνον. Porro *Hieroſolymis* poſt obitum Hymenæi, cuius paullo ante meminimus, Zabdas adminiſtrationem illius eccleſiæ ſuſcepit. Quo non multo poſt defuncto Hermon poſtremus eorum, qui ante illam noſtri temporis perſecutionem fuerunt, *Apoſtolicam cathedram* (ſeu *thronum*) *quæ illic etiam ſeruatur*, *obtinuit*.

(*l*) Greg. Nazianz. Orat. XXI. in laud. Athan. Tom. I. p. 377. οὐδὲ φονικῶς τε καὶ τυραννικῶς, ἀλλ' ἀποστολικῶς τε πνευματικῶς ἐπὶ τὸν Μάρκου θρόνον ἀνάγεται; neque per vim ac cædem, ſed Apoſtolico & ſpirituali modo ad *Marci thronum* euehitur.

(*m*) Gregor. Nazianz. Somnium de Eccleſ. Anaſtaſ. Tom. II. p. 78. Ἕζεσθαι δοκέεσκον ὑπέρθρονος, *Sublimi throno* inſidere mihi videbar.

Id. Orat. XX. in laud. Baſil. Tom. I. p. 342. Ἄρτι τοῦ Φερωνύμου τῆς εὐσεβείας μετατεθέντος καὶ ταῖς ἐκείνου χερσὶν ἡδέως ἐναποψύξαντος, ἐπὶ τὸν ὑψηλὸν τῆς ἐπισκοπῆς θρόνον ἀνάγεται. Cum is, qui nomen a pietate appoſite ducebat, ex hac vita migraſſet, atque in ipſius manibus animam libenter exhalaſſet, ad *excelſum Epiſcopatus thronum* euehitur.

(*n*) Ap. Euſeb. lib. VII. c. XXX. Βῆμα καὶ θρόνον ὑψηλὸν ἑαυτῷ κατασκευασάμενος, οὐχ ὡς Χριστοῦ μαθητὴς, σήκρητον δὲ ὥσπερ οἱ κόσμου ἄρχοντες ἔχων τε καὶ ὀνομάζων.

 ambi-

ambitioſus ille epiſcopus eodem illud nomine appellauerit: quo ipſo & rebus eiusmodi aliis Ethnicorum inuidiam & odium Chriſtianis conflarit, quemadmodum de ipſo ibi conqueruntur. Eccleſiæ igitur chriſtianæ antiquiſſima cura erat, vt in honoribus in Epiſcopos conferendis decori haberetur ratio; vt nimirum tales eſſent, qui quidem extra contemtum eos ponerent, ſed tamen ab inuidia etiam tuerentur; qui venerabiles eos redderent, non autem ad vanitatem aut externam pompam & ſæcularis magnificentiæ oſtentationem anſam iis ſubminiſtrarent.

LIBRI SECVNDI
CAPVT DECIMVM
DE AETATE ET QVIBVSDAM PRAECIPVIS QVALITATIBVS AC PROPRIETATIBVS, QVAE IN IIS REQVIREBANTVR, QVI AD EPISCOPATVM PROVEHENDI ERANT.

§. I.

Epiſcopus non debebat ordinari infra triceſimum ætatis ſuæ annum, niſi forte vir eſſet extraordinariis meritis clarus.

DE iis Epiſcoporum requiſitis, quæ cum reliquo Clero communia habere debebant, poſtea dicetur: Heic paucorum tantum faciam mentionem, quæ Epiſcopis magis erant propria. Quorum primum erat ipſorum *Aetas;* quæ per canones ad minimum triginta annorum eſſe debebat. Concilium *Neocæſareenſe* [o] in Presbyteris triginta requirit; quod certo argumento eſt, eamdem etiam in Epiſcopo ætatem requiri. Concilium *Agathenſe* [p] eorum ætatem expreſſe huic tempori adſtringit, Metropolitanis omnibus iniungens, vt huius ætatis in ipſorum Ordinatione accuratam habeant rationem. Rationes ab his Conciliis

(o) Conc. Neocæſ. c. XI. (Tom. I. p. 1484.) *Πρεσβύτερος πρὸ τῶν τριάκοντα ἐτῶν μὴ χειροτονείσθω.* Presbyter *ante triginta annos* non ordinetur.

(p) Concil. Agath. c. XVII. (Tom IV. Conc p. 1386.) Presbyterum vel Epiſcopum *ante triginta annos*, id eſt, antequam ad viri perfecti ætatem perueniat, nullus Metropolitanorum ordinare præſumat.

Conc. Tolet. IV. c. XIX. (Tom. V. Conc. p. 1711. lin. pen.) qui *nondum ad triginta annos* peruenerunt &c.

ciliis datæ ſunt; quod ipſe Seruator noſter docere non cœperit ante, quam annos natus eſſet triginta; & quod hæc viri perfecti ætas ſit. Hinc, etiamſi quis vel optimis animi ornamentis excelleret, tamen Concilium *Neocæſareenſe* eum exſpectare, nec Presbyterum quidem ante illud tempus ordinari oportere dicit. An vero lex iſta iam inde ab Apoſtolorum tempore ſemper obſeruata fuerit, id quidem quæri poterat: Ab Apoſtolis enim eiusmodi regulam in ſacris litteris præſcriptam eſſe, non inuenimus. *Conſtitutiones* ita dictæ *Apoſtolicæ* [q] Epiſcopum volunt annos quinquaginta viuendo transegiſſe, antequam ordinetur; niſi vir fuerit ſingularibus meritis & dignitate conſpicuus, quod ipſum annorum defectum compenſare poſſit. Vnde Eccleſiæ conſuetudinem hac in re diuerſam, & homines extraordinariis animi dotibus præditos huic ætati non ſemper adſtrictos fuiſſe, intelligimus. *Timotheus* ordinabatur iuuenis, quod ex iis colligas, quæ Paulus ei ſcribit 1 Tim. IV, 12. *Nemo tuam iuuentutem contemnat.* Hiſtoriæ eccleſiaſticæ monumenta multa alia eiusmodi exempla ſubminiſtrant. *Gregorium Thaumaturgum* eiusque fratrem valde iuuenes, ἔτι νέους ἄμφω, Epiſcopos fuiſſe ordinatos, fidem nobis facit [r] EVSEBIVS. De *Acholio* Epiſcopo *Theſſalonicenſi* idem refert AMBROSIVS [s], *Benedictus*, inquiens, *proceſſus iuuentutis ipſius, in qua ad ſummum electus eſt ſacerdoti-*

(q) Conſtit. Apoſt. lib. II. c. I. Τὸν ποιμένα τὸν καθιστάμενον ἐπίσκοπον - - δεῖ ὑπάρχειν - - οὐκ ἔλαττον ἐτῶν πεντήκοντα - - εἰ δὲ καὶ ἐν παροικίᾳ μικρᾷ ὑπάρχῃ τις προβεβηκὼς τῷ χρόνῳ μὴ εὑρίσκηται, μεμαρτυρημένος ὑπὸ τῶν συνόντων αὐτῷ ὡς ἄξιος ἐπισκοπῆς, διὰ τῆς νεότητος ἐν πρᾳότητι καὶ εὐταξίᾳ γῆρας ἐπιδεικνύμενος, δοκιμασθεὶς, εἰ ὑπὸ τῶν τοιούτων μαρτυρεῖται, καθιστάσθω ἐν εἰρήνῃ. Oportet eum qui paſtor eſt & epiſcopus - - - *eſſe non minorem natu quam annorum quinquaginta.* - - Sin vero in parua quadam parœcia ætate prouectus non reperiatur, & ſit aliquis, cum quo qui verſati ſunt, teſtimonium dederint; dignum eſſe, qui fiat epiſcopus, *qui in adoleſcentia* manſuete & compoſite viuendo, *ſenilem ætatem* plane *oſtendat*, ſi talium teſtimonio probatur, quod in pace fiat, *eſto epiſcopus.*

(r) Euſeb. lib. VI. c. XXX. Πέντε ὅλοις ἔτεσιν αὐτῷ συγγενόμενοι τοσαύτην ἀπηνέγκαντο περὶ τὰ θεῖα λόγια βελτίωσιν, ὡς ἔτι νέους ἄμφω ἐπισκοπῆς τῶν κατὰ Πόντον ἐκκλησιῶν ἀξιωθῆναι. Cum quinquennio integro in eius (Origenis) auditorio verſati fuiſſent, tantopere in diuinis eloquiis profecerunt, *vt ambo adhuc admodum iuuenes, eccleſiarum in Ponto epiſcopi fuerint conſtituti.*

(s) Ambroſ. Ep. LX. ad Anyſium.

um

Digitized by Google

num, mature iam probatus virtutum ſtipendio. Et SOCRATES [*t*] de *Paulo* Epiſcopo *Conſtantinopolitano* idem illud memoriæ prodidit. De *Athanaſio* etiam obſeruat [*u*] THEODORETVS, fuiſſe cum valde iuuenem, cum *Alexandrum* Epiſcopum ſuum comitaretur ad Concilium *Nicænum*; & nihilo ſecius poſt quinque menſes ipſius ſucceſſor *Alexandriæ* conſtitutus eſt; quod ante triceſimum ætatis eius annum probabiliter factum eſt: Concilium enim *Nicænum* non viginti amplius annis poſt perſecutionem *Maximianam* habitum eſt; & *Athanaſius* tamen ætate tam paruus erat, vt perſecutionis iſtius initium, quod anno Domini CCCIII. incepit, haud recordaretur, ſed a parentibus tantum de hac ipſe audiſſet. De hac enim loquens dicit, [*w*] ſe ab parentibus ſuis didiciſſe, quod a *Maximiano*, auo *Conſtantii*, excitata fuerit. Vt adeo, ſi ab iſto tempore computauerimus, difficulter poſſimus ſtatuere, triginta eum annorum fuiſſe, quando anno CCCXXVI. fuit ordinatus. In hoc omnes Scriptores conſentiunt [*x*], *Remigium* Epiſcopum *Rhemenſem*, tantum vi-

(*t*) Socrat lib. II. c. VI. Ἐνετείλατο τοῖς καθήκουσι ἑλέσθαι δυοῖν τὸν ἕτερον, ὧν αὐτὸς ὀνομάσειεν· καὶ εἰ μὲν βούλοιντο διδασκαλικὸν ἐν ταυτῷ καὶ βίῳ Χριστοῦ μαρτυρούμενον, Παῦλον τὸν ὑπ' αὐτοῦ χειροτονηθέντα πρεσβύτερον, ἄνδρα νέον μὲν ἡλικίαν, προβεβηκότα δὲ ταῖς φρεσίν. Mandauit (Alexander Epiſcopus Conſtantinopolitanus) iis penes quos ius eligendi erat, vt alterum ex duobus quos ipſe nominaret, eligerent. Ac ſi quidem eum vellent, qui & ad docendum idoneus & vitæ ac morum integritate conſpicuus eſſet, *Paulum*, quem ipſe Presbyterum ordinarat, adſumerent: *ætate quidem adhuc iuuenem ſed prudentia ſenem.*

(*u*) Theodoret. lib. I. c XXV. Ἀλεξάνδρου τοῦ θαυμασίου ἐπισκόπου, -- τοῦ βίου τὸ τέρμα κατειληφότος -- τὴν τῆς Ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας Ἀθανάσιος διεδέξατο προεδρίαν -- συνῆν δὲ Ἀλεξάνδρῳ τῷ πανευφήμῳ νέος μὲν ὢν τὴν ἡλικίαν, τοῦ χοροῦ δὲ τῶν διακόνων ἡγούμενος. Alexandro illo admirabili Epiſcopo - - vita functo, in Alexandrinorum Eccleſiæ cathedra ſucceſſit *Athanaſius*. - - Erat autem cum celeberrimo Alexandro, *iuuenis quidem ætate*, ſed princeps ordinis Diaconorum.

(*w*) Athanaſ. Ep. ad Solitar. Tom. I. p. 853. (p. 382. edit. Par. MDCXCVIII.) Ἐγὼ ἤκουσα τῶν πατέρων, καὶ πιστὸν ἡγοῦμαι τὸν ἐκείνων λόγον, ὅτι τὸ πρῶτον, ὅτε γέγονε καὶ ἐπὶ Μαξιμιανοῦ τοῦ πάππου Κωνσταντίου διωγμός κ. τ. λ. Audiui a Patribus (veramque rem arbitror) *in ſuperiore ſub Maximiniano, Conſtantii auo, perſecutione* &c.

(*x*) Hincmar. Vit. Remig. apud Baron. an. CCCCLXXI. (Tom. VI. p. 300.) Cum Remigius *ad viginti & duos ætatis annos* peruenit, defuncto Gennadio Archiepiſcopo in hac vrbe Rhemenſi omnium generaliter votis *ad Pontificii culmen* raptus fuiſſe dignoſcitur potius quam electus.

ginti

ginti duo annos fuiſſe natum, cum anno CCCCLXXI ordinatus ſit. Et COTELERIVS [y] poſt NICEPHORVM auctor eſt, *Eleutherium*, Epiſcopum *Illyricum*, viginti annos natum, ordinatum fuiſſe. IGNATIVS luculenter teſtatur, quod *Damas*, Epiſcopus *Magneſianorum*, valde iuuenis fuerit Epiſcopus; etiamſi eius ætatis præciſam mentionem haud faciat. Ordinationem eius [z] *νεωτερικὴν τάξιν*, *iuuenilem ordinationem* vocat; & idcirco admonet populum, vt ne propter iuuentutem ipſius eum deſpiciant ſed reuereantur, ipſique in Domino obediant. SALMASIVS [a] & LVDOVICVS CAPELLVS hunc locum miſere peruertunt, ſenſumque ei dare adlaborant, qui huic auctori ne per ſomnium quidem in mentem venit: Statuunt nempe, IGNATIVM per iſta verba *νεωτερικὴν τάξιν* nihil intelligere aliud, quam muneris epiſcopalis nouitatem in genere, quod ſcilicet nouiſſime illud ſit inſtitutum: Id quod non tantum ab vniuerſo omnium Epiſtolarum IGNATII argumento & ſcopo alienum eſt, ſed ſpeciatim huius loci ſenſui repugnat; qui non de Epiſcopalis Officii inſtitutione, ſed de huius Epiſcopi ætate loquitur, quod valde iuuenis fuerit, quum ordinaretur.

Itaque ex his omnibus liquet, quod, quamuis lex fuerit in Eccleſia, Epiſcopos triginta annos natos requirens, quando ordinabantur; frequenter tamen vel in neceſſitatis caſu, vel ſi quem extraordinariis animi dotibus ac ornamentis excellentem ad officium illud prouehere voluerint, hanc legem migrarint. At vero vndecim vel duodecim annorum pueros Epiſcopos in

(y) Coteler. Not. in Conſtitut. Apoſt. lib. II. c. I.
Niceph. lib. III. c. XXIX. Τῷ αὐτῷ χρόνῳ καὶ ὁ πολὺς τὴν ἀρετὴν κατὰ τὸ Ἰλλυρικὸν διέτριβεν Ἐλευθέριος - - τῷ εἰκοστῷ ἔτει τῷ Ἰλλυρικῷ ἐπίσκοπος προχειρίζεται. Ea ipſa ætate præſtanti virtute iuuenis Eleutherius in Illyrico erat - - deinde *viginti natus annos Illyrici epiſcopus deligitur.*

(z) Ignat. Ep. ad Magneſ. n. III. Καὶ ὑμῖν πρέπει μὴ συγχρᾶσθαι τῇ ἡλικίᾳ τοῦ ἐπισκόπου, ἀλλὰ κατὰ δύναμιν Θεοῦ πατρὸς πᾶσαν ἐντροπὴν αὐτῷ ἀπονέμειν, καθὼς ἔγνων καὶ τοὺς ἁγίους πρεσβυτέρους οὐ προσειληφότας τὴν φαινομένην νεωτερικὴν τάξιν ἀλλ᾽ ὡς φρονίμους ἐν Θεῷ συγχωροῦντας αὐτῷ. Sed & vos decet non familiarius ac ſuperbe vti *ætate* Epiſcopi, ſed ſecundum virtutem Dei Patris impertiri illi reuerentiam: quemadmodum noui ſanctos facere Presbyteros; non reſpicientes ad apparentem *iuuenilem ordinationem*, ſed vt prudentes in Deo cedentes ipſi.

(a) Pearſon. Vindic. Ignat. Præf. ad lector. tota.

Eccleſia primitiua factos eſſe, numquam legas; licet Scriptores Pontificii iſtiusmodi promotionis exempla multa adlegent; quemadmodum in eorum catalogo a REINOLDO & MASONIO, duobus eccleſiæ Anglicanæ eruditis Scriptoribus [b], collecto, quisquis volet, videre poteſt.

§. II.

Epiſcopi eligendi erant ex clericis eius eccleſiæ, cui præficiebantur.

Sed vt ad primitiuæ Eccleſiæ Epiſcopos redeamus: aliud requiſitum in Epiſcopo, quod valde vrgebatur, erat, vt de eiusdem eccleſiæ, cui præficiendus erat Epiſcopus, clero eligeretur. Peregrini enim, quos populus haud norat, canonibus eccleſiaſticis prohibebantur, quo minus Epiſcopi fierent. Huius rei luculentus & locuples teſtis eſt CYPRIANVS [c], *Epiſcopus*, inquiens, *deligatur plebe præſente, quæ ſingulorum vitam pleniſſime nouit & vniuscuiusque actum de eius conuerſatione perſpexit.* HIERONYMVS eamdem conſuetudinem *Alexandriæ* obtinuiſſe, his verbis [d] declarat: *Alexandriæ a Marco Euangeliſta vſque ad Heraclam & Dionyſium Epiſcopos, Presbyteri ſemper VNVM EX SE ELECTVM in excelſiori gradu collocatum Epiſcopum nominabant.* Vnde *Iulius* [e] aduerſus *Gregorium*, quem *Ariani* eccleſiæ *Alexandrinæ* in locum *Athanaſii* obtrudebant, fortiter id vrgebat, eſſe externum hominem, non illic baptizatum, compluribus ignotum, nec a Presbyteris, vel ab Epiſcopis, vel a plebe poſtulatum: - - non decere ſic præter ius faſque & contra eccleſiaſticum canonem ordinari quempiam: ſed in ipſa eccleſia, ex ipſo ſacerdotali ordine, ab ipſo clero, ab epiſcopis prouinciæ illius conſtitui oportere. Veteribus epiſcopis *Roma-*

(*b*) Vid. Rainold. Apolog. Theſ. n. XXVI. Maſon *of the Conſecrat. of Biſhops* Lib. I. c. V.

(*c*) Cypr. Ep. LXVIII al. LXVII. ad Fratr. Hiſpan. p. 172. (p. 114 edit. Pariſ. MDCLXVI.)

(*d*) Hieron. Ep. LXXXV. ad Euagr.

(*e*) Iul. Ep. ap. Athan. Apol II. Tom. I. p. 749. (Tom. I. p. 149. edit. Pariſ. 1698.) ἀποσταλῆναι Γρηγόριον ξένον μὲν τῆς πόλεως, μήτε ἐκεῖ βαπτισθέντα, μήτε γινωσκόμενον τοῖς πολλοῖς, μὴ αἰτηθέντα παρὰ πρεσβυτέρων, μὴ παρ' ἐπισκόπων, μὴ παρὰ λαῶν· – οὐκ ἔδει τὴν κατάστασιν οὕτως παρανόμως καὶ παρὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν κανόνα γενέσθαι, ἀλλ' ἀπ' αὐτῆς τῆς ἐκκλησίας, ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ἱερατείου, ἀπ' αὐτοῦ τοῦ κλήρου τοὺς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐπισκόπους ἔδει καταστῆσαι.

nis

Digitized by Google

nis eadem ſedit ſententia, quamdiu ſeſe legibus Eccleſiæ adſtrictos eſſe iudicarunt; *Caleſtinus* enim [*f*], *Hilarius* [*g*] & *Leo* [*h*] huic rei, tamquam communi Eccleſiæ regulæ inſiſtunt. Habetur etiam lex æque antiqua ac *Carolus Magnus* & *Ludouicus Pius*, quæ idem præcipit. In ipſorum enim Conſtitutionibus eccleſiaſticis alicubi [*i*] dicitur: *Epiſcopi per electionem cleri & populi ſecundum ſtatuta canonum de propria diœceſi eligantur.* Quamquam, animaduertente BALVZIO [*k*], lex iſta non ad omnes diœceſes ſe extendebat: Iſthoc enim tempore penes reges *Francicos* omnium Epiſcopatuum ditioni ipſorum ſubiacentium erat iuriſdictio, (paucis quibusdam eccleſiis exceptis, quæ ex ſpeciali quodam priuilegio antiquum eligendi modum retinebant:) neque vero illi ſeſe adſtringi iſti conſuetudini patiebantur, vt ſemper de eccleſiæ vacantis clero nominarent Epiſcopos, ſed ex alia quadam diœceſi eos eligendi vtebantur libertate; quemadmodum nunc apud omnium fere nationum reges ac principes in priuilegium & conſuetudinem abiit: vnde diſcriminis inter antiquam & hodiernam praxin ratio conſtat. Durante enim antiquo eligendi modo, generalis omnium eccleſiarum regula erat, vt de ſuo quæque clero, non vero extraneum, quempiam ſibi Epiſcopum eligerent.

(*f*) Cæleſtin. Ep. II. ad Epiſcop. Narbon, n. IV. (Tom. II. p. 1620.) Alter in alterius prouincia nihil præſumat: *nec emeritis in ſuis eccleſiis clericis peregrini & extranei* & qui ante ignorati ſint, ad excluſionem eorum, qui bene de ſuorum ciuium merentur teſtimonio, *præponantur.* N. V. Tunc *alter de altera eligatur eccleſia, ſi* de ciuitatis ipſius *clericis*, cui eſt epiſcopus ordinandus, *nullus dignus*, quod euenire non creditur, *poterit reperiri.*

(*g*) Hilar. Pap. Epiſt. I. ad Aſcan, Tarracon. c. III. (Tom. IV. Conc. p. 1036.) Talis protinus *de Clero propio* Barcinonenſibus epiſcopus ordinetur.

(*h*) Leo Ep. LXXXIV. ad Anaſtaſ. c. VI. (Tom. III. Concil. p. 1385.) Metropolitano defuncto cum in locum eius alius fuerit ſubrogandus, prouinciales Epiſcopi ad ciuitatem Metropolitanam conuenire debebunt, vt omnium clericorum atque omnium ciuium voluntate diſcuſſa *ex Presbyteris eiusdem eccleſiæ, vel ex Diaconibus* optimus eligatur.

(*i*) Capitular. Karoli & Ludov. lib. I. c. XVIII.

(*k*) Baluz. Not. ad Concil. Gall. Narbon, p. 34. Ego animaduerto, eam (legem) non fuiſſe obſeruatam, ac nihilominus reges dediſſe epiſcopatus in vniuerſum; ſi paucas quasdam Eccleſias excipias, quibus ex ſpeciali priuilegio conceſſum eſt, vt vacantibus eccleſiis prouideretur per electionem.
It. Not. ad Gratian. Diſt. LXIII. c. XXXIV. p. 467.

Digitized by Google

§. III.

Exceptiones quædam huius regulæ in tribus caſibus ſpecialibus.

Verumtamen in extraordinariis quibusdam caſibus legitima hæc regula patiebatur exceptionem, ſpeciatim in hiſce tribus caſibus. I. Si e re eccleſiæ fore iudicabatur, vt Epiſcopus ab vna ſede in alteram transferretur. In tali caſu, etiamſi Epiſcopus extraneus eſſet, translatio erat legitima, neque iſtam legem violare credebatur. II. Quando inter ciues eccleſiæ de quopiam ex ſua ipſorum diœceſi non conueniebat, tum ad ſedandos animorum æſtus & controuerſias Imperator aut Synodus quædam ex alia eccleſia quempiam eorum electioni proponebant, vel etiam propria auctoritate conſtituebant. Ex hoc fundamento *Nectarius*, *Chryſoſtomus* & *Neſtorius*, tamquam extranei, eccleſiæ *Conſtantinopolitanæ* Epiſcopi facti ſunt; vt nimirum diſſidia, quæ in eccleſia de eorum electione in omnia alia diſcedente orta erant, finirentur, quemadmodum SOCRATES [l] & SOZOMENVS hoc ipſum memoriæ prodidere. III. Nonnum-

(l) Socrat. lib. VI. c. II. Ὀλίγου διελθόντος χρόνου καὶ Νεκτάριος ὁ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπος ἐτελεύτησεν - - εὐθὺς οὖν σπουδὴ περὶ χειροτονίας ἐπισκόπου ἐγίνετο, καὶ ἄλλων ἄλλον ἐπιζητούντων, περί τε τούτου πολλάκις προτεθείσης βουλῆς, τέλος ἔδοξεν ἐκ τῆς Ἀντιοχείας μεταπέμπεσθαι Ἰωάννην τὸν τῆς Ἀντιοχείας πρεσβύτερον· φήμη γὰρ ἐκράτει περὶ αὐτοῦ, ὡς εἴη διδακτικὸς ἐν ταυτῷ καὶ ἐλλόγιμος κ.τ.λ. Breui poſt tempore Nectarius Conſtantinopolitanus Epiſcopus extremum diem obiit. - - Statim igitur de ordinando Epiſcopo contentio orta eſt: aliis alium poſtulantibus. Cumque hac de re conſilium ſæpius initum fuiſſet, placuit tandem, vt Ioannes Antiochenſis Eccleſiæ Presbyter Antiochia arceſſeretur. Fama enim de illo increbuerat, eum doctrina ſimul & eloquentia valere &c.
Sozom. lib. VIII. c. II. Νεκταρίου τελευτήσαντος καὶ βουλῆς οὔσης τίνα δέοι χειροτονεῖν, ἄλλοι μὲν ἄλλους ἐψηφίζοντο καὶ οὐ τὰ αὐτὰ πᾶσιν ἐδόκει, καὶ ὁ χρόνος ἐτρίβετο. Ἦν δέ τις ἐν Ἀντιοχείᾳ τῇ παρ' Ὀρόντῃ πρεσβύτερος, ὄνομα Ἰωάννης - - - p. 757 fin. ἐπίσημος ἐν τοῖς μὲν εἰδόσι, τῇ πείρᾳ· τοῖς δὲ ἀγνοοῦσι τῇ φήμῃ ἔκ τε τῶν λόγων καὶ τῶν ἔργων γενόμενος ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ῥωμαίων ὑπήκοον, ἔδοξε Κωνσταντινουπόλεως ἐπιτήδειος εἶναι τῆς ἐκκλησίας ἐπισκοπεῖν. Mortuo Nectario dum conſultaretur, qui in eius locum ſubrogandus eſſet? alii quidem alios nominabant, nec idem omnibus placebat, tempus vero in caſſum terebatur: Erat Antiochiæ ad Orontem Presbyter quidam, nomine Ioannes - - . Cum igitur apud notos quidem viſu ipſo & conſuetudine, apud eos vero, quibus erat ignotus, fama ac rumore per vniuerſum orbem Romanum clariſſimus euaſiſſet, tum orationum tum virtutis cauſſa idoneus viſus eſt, qui Conſtantinopolitanam Eccleſiam gubernaret.

quam

Digitized by Google

quam homines extraordinariis illuſtres meritis, vtvt extranei, omnibus eccleſiæ, cui eligebantur, membris præferebantur. Vt AMBROSIVS [*m*] de *Euſebio Vercellenſi* perhibet, quod *poſthabitis ciuibus* ſiue eo loco natis electus ſit, etiamſi nemini eorum, qui ipſum elegerint, antea viſus, ſed ipſis de fama ac exiſtimatione tantum cognitus fuerit: & ſunt vtique plura huius generis exempla. Sed vero ſi ab iſtiusmodi caſibus modo recenſitis diſceſſeris, legem iſtam generatim obſeruatam fuiſſe deprehendas, quod nullus vſquam Epiſcopus electus ſit, qui populo haud cognitus, nec antea eccleſiæ iſtius membrum fuerit.

§. IV.

Epiſcopis per inferiores Eccleſiæ ordines eundum erat.

Præterea in Epiſcopo requirebatur, vt ad hunc honorem per gradus eueheretur, neque thronum iſtum ſubito conſcenderet; ſed prius per quosdam, ſi non omnes, inferiores Eccleſiæ ordines iret. Concilium *Sardicenſe* Canone quodam [*n*] hoc expreſſe præcipit: ***Si quis ex foro ſiue diues, ſiue ſcholaſticus Epiſcopus fieri dignus habeatur, non prius conſtituatur, quam Lectoris & Diaconi & Presbyteri miniſterium peregerit: vt in vnoquoque gradu, ſi dignus exiſtimatus fuerit, ad Epiſcopatus faſtigium per progreſſionem poſſit adſcendere. Habebit autem vniuscuiusque ordinis gradus non minimi ſcilicet temporis longitudinem, per quod & fides & morum probitas & conſtantia & moderatio poſſit cognoſci: & ipſe diuino ſacerdotio dignus exiſtimatus***

(*m*) Ambroſ. Ep. LXXXII. ad Eccleſ. Vercell. (Tom. V. p. 117. a. edit. Colon. MDCXVI.) Cum ſint in vobis diſſenſiones, quomodo poſſumus aliquid aut nos decernere, aut vos eligere, aut quisquam acquieſcere, vt inter diſſidentes ſuſcipiat hoc munus, quod inter conuenientes vix ſuſtineatur. Hæc eſt illa confeſſionis inſtitutio, hæc iuſtorum ſoboles patrum, qui *S. Euſebium, quem numquam ante cognouerant, poſthabitis ciuibus, ſimul vt viderunt & probauerunt.*

(*n*) Concil Sardic. Can. X. (Tom. II. pag. 636.) Ὡστε ἐάν τις πλούσιος, ἢ σχολαστικὸς ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς ἀξιοῖτο ἐπίσκοπος γίνεσθαι, μὴ πρότερον καθίστασθαι, ἐὰν μὴ καὶ ἀναγνώστου καὶ διακόνου καὶ πρεσβυτέρου ὑπηρεσίαν ἐκτελέσῃ· ἵνα καθ' ἕκαστον βαθμὸν, ἐάνπερ ἄξιος νομισθείη, εἰς τὴν ἀψῖδα τῆς ἐπισκοπῆς κατὰ προκοπὴν διαβῆναι δυνηθείη. ἕξει δὲ ἑκάστου τάγματος ὁ βαθμὸς οὐκ ἐλαχίστου δηλονότι, χρόνου μῆκος, δι' οὗ ἡ πίστις αὐτοῦ καὶ ἡ τῶν τρόπων καλοκαγαθία, καὶ ἡ στερρότης καὶ ἡ ἐπιείκεια γνώριμος γενέσθαι δυνήσεται· καὶ αὐτὸς ἄξιος τῆς θείας ἱερωσύνης νομισθεὶς τῆς μεγίστης ἀπολαύσει τιμῆς.

maximum honorem adſequatur. Eadem lex in Concilio *Bracarenſi* [*o*] & aliis quibusdam præſcripta eſt. Et hunc antiquum Eccleſiæ morem fuiſſe ex eo apparet, quod CYPRIANVS [*p*] de *Cornelio* teſtatur, *Non iſte*, inquiens, *ad Epiſcopatum ſubito peruenit, ſed per omnia Eccleſiaſtica officia promotus, & in diuinis adminiſtrationibus Dominum ſæpe promeritus ad ſacerdotii ſublime faſtigium cunctis religionis gradibus adſcendit.* THEODORETVS [*q*] *Athanaſium* eodem nomine laudat; & GREGORIVS [*r*] *Nazianzenus* in honorem *Baſilii*, reſpectu ſimul habito ad quosdam temporis ſui Epiſcopos, ita fatur: *Eum non ſubito ad hunc gradum ſubuexit*, (multiplex Dei benignitas) *nec ſimul eum & ablait & ſapientia inſtruxit, quemadmodum plerosque eorum, qui nunc Antiſtitum munus appetunt: verum ordine ac ſpiritualis progresſionis lege hoc eum honore adfecit.* Et paullo poſt addit: *Eadem rei militari eſt ratio: miles primum, deinde Centurio, tum Imperator! Hic optimus ordo eſt, iisque, qui ſubſunt, inprimis conducibilis. Quam præclare*, pergit ille, *nobiſcum ageretur, ſi idem rerum noſtrarum ſtatus eſſet!* Iſthoc tempore hæc lex ſine cauſſa & nulla exigente neceſſitate, propter ſolam nonnullorum ambitionem, qui quod Epiſcopi officium adfectabant, inferiora autem officia, viam ad iſtud pandentia, obire detrectabant, migrata eſſe videtur.

§. V.

Diaconi poterant fieri Epiſcopi, etſi numquam ordinati Presbyteri.

Verum notandum heic eſt, non ſemper fuiſſe requiſitum, vt quis prius eſſet Presbyter, quam Epiſcopus fieret: Nam Di-

(*o*) Concil. Bracar. I. c. XXXIX. Per *ſingulos gradus* eruditus *ad ſacerdotium* venit †.

(*p*) Cyprian. Ep. LII. al. LV. ad Anton. p. 103 (p. 67. edit. Pariſ.)

(*q*) Theodoret. lib. I. c. XXV. *συνῆν Ἀλεξάνδρῳ τῷ πανευφήμῳ, νέος μὲν ὢν τὴν ἡλικίαν, τοῦ χοροῦ δὲ τῶν διακόνων ἡγούμενος.* Verſabatur (Athanaſius) in comitatu eximii Alexandri, iuuenis quidem ætate ſed *princeps ordinis Diaconorum.*

(*r*) Gregor. Naz. Orat. XX. in laud. Baſil. p. 335. *Οὐ χεδιάσαντα τὸν βαθμὸν (ἡ πολύτροπος τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπία) οὐδὲ ὁμοῦ τε πλύνασα καὶ σοφίσασα κατὰ τοὺς πολλοὺς τῶν νῦν τῆς προεδρίας ἱεμένων, ἀλλὰ τάξει καὶ νόμῳ πνευματικῆς ἀναβάσεως τῆς τιμῆς ἀξιώσασα· - - ὡς δὲ καὶ τοῖς πολεμικοῖς ἔχει στρατιώτης, ταξίαρχος, στρατηγός, αὕτη ἡ τάξις ἀρίστη καὶ λυσιτελεστάτη τοῖς ἀρχομένοις· τὸ δὲ ἡμέτερον, πολλοῦ ἂν ἦν ἄξιον, οὕτως ἔχειν.*

aconi

Digitized by Google

aconi plerumque, non minus quam alii, Epiſcopi conſtituebantur. *Cæcilianus* non niſi Archidiaconus [*s*] erat *Carthagine*, quum Epiſcopus fieret, vti ex OPTATO diſcimus. Et THEODORETVS [*t*] ac EPIPHANIVS [*u*] *Athanaſium* Diaconum tantummodo fuiſſe perhibent, quum Epiſcopus *Alexandriæ* crearetur. Idem de *Petro Moggo* & *Eſaia*, duobus aliis Epiſcopis *Alexandrinis*, refert LIBERATVS [*w*] ſita etiam de *Agapeto* [*x*] & *Vigilio* Epiſcopis *Romanis*. SOCRATES [*y*] & THEODORETVS [*z*] idem de *Felice* Epiſcopo *Romano*, in locum *Liberii* ſubſtituto, memoriæ prodidere. EVSEBIVS [*a*] de quodam nominis ſui Diacono *Alexandrino*,

---

(*s*) Optat. lib I. p. 41. (pag. 20. edit. Pariſ. MDCLXXIX.) Iterum a Cæciliano mandatum eſt, vt ſi Felix in ſe, ſicut illi arbitrabantur, nihil contuliſſet, ipſi tanquam adhuc Diaconum ordinarent Cæcilianum.

(*t*) Theodoret. lib I c. XXV. vid. not. (q).

(*u*) Epiphan. Hæreſ. LXIX. Arian. n. XI. Τότε διαδέχεται Ἀχιλλᾶν τὸν ἐπίσκοπον ποιήσαντα μῆνας τρεῖς Ἀθανάσιος ὁ μακαρίτης ὢν τότε διάκονος Ἀλεξάνδρου, καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἀποσταλμένος ἐπὶ τὸ Κομητάτον, ὃν ὁ Ἀλέξανδρος, μέλλων τελευτᾷν, παρήγγειλεν ἀποδοθῆναι τὴν ἐπισκοπίαν. Achilla poſt tres menſes defuncto Athanaſius ſucceſſit *Alexandri Diaconus*, ab eoque ad Comitatum miſſus: cui moriens Alexander Epiſcopatum committi mandauerat.

(*w*) Liberat. Breuiar. c. XVI. (Tom. Concil. Labbei p. 765.) Poſt cuius obitum ordinauerunt ſibi hæretici epiſcopum *Petrum* cognomento *Moggum*, *qui fuerat Archidiaconus*. * C. XIIX. (ibid. p. 761.) Huic populo a Palæſtina *quidam Diaconus* nomine *Ieſaias ordinatus eſt Epiſcopus*.

(*x*) Liberat. ibid. c. XXI. Mortuo Ioanne Mercurio *Agapetus* Archidiaconus Romanæ eccleſiæ Papa ordinatur. C. XXII. Auguſta vocans *Vigilium Agapeti Diaconum*, profiteri ſibi ſecreto ab eo flagitauit, vt ſi Papa fieret tolleret ſynodum. - - - fauore Belliſarii *ordinatus eſt Vigilius*.

(*y*) Socrat lib. II c. XXXVII. p. 140. Πρῶτος μὲν Λιβέριος ὁ τῆς Ῥώμης ἐπίσκοπος παραιτησάμενος ἐκείνῃ τῇ πίστει συνθέσθαι, ἐξόριστος γίνεται, τῶν περὶ Οὐρσάκιον εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ καταστησάντων Φίληκα ὃς διάκονος ἦν τῆς ἐν Ῥώμῃ ἐκκλησίας, καὶ τῇ Ἀρειανῇ δόξῃ προσταθείς, εἰς τὴν ἐπισκοπὴν προεβλήθη. Primus quidem *Liberius* Romanæ vrbis *Epiſcopus*, cum fidei illi conſenſum accommodare renuiſſet, in exilium mittitur, *Felice in eius locum ſuffecto*. *Qui cum eſſet* eccleſiæ Romanæ *Diaconus*, Arianam tunc amplexus perfidiam, *ad Epiſcopatus honorem promotus eſt*.

(*z*) Theodoret. lib. II. c. XVII Ἐνεχειροτόνητο μετὰ τὸν μέγαν Λιβέριον, τῶν διακόνων τις τῶν ἐκείνου, Φίληξ ἦν ὄνομα τούτῳ. Poſt magnum Liberium ordinatus fuerat *quidam ex eius diaconis*, *Felix* nomine.

(*a*) Euſeb. lib. VII. c. XI. Ἰστέον δὲ ὡς ὁ μὲν Εὐσέβιος, ὃν διάκονον προσεῖπεν, οὐ μικρὸν ὕστερον ἐπίσκοπος ἐκκλησίας τῆς κατὰ Συρίαν Λαοδικείας καθίσταται. Sciendum porro eſt, *Euſebium* quidem, *quem* Dionyſius *Diaconum* appellat, breui poſtea Laodiceæ in Syria epiſcopum eſſe conſtitutum,

qui

qui *Laodicea* Epiſcopus factus ſit, facit mentionem. Et SOCRATES [*b*] *Chryſoſtomum Heraclidem* quemdam Diaconum ſuum, genere *Cyprium*, Epiſcopum *Epheſi*, & *Serapionem Heraclea* in *Thracia* Epiſcopum conſtituiſſe, fidem nobis facit. Et hanc vniuerſalem fuiſſe conſuetudinem & canonibus eccleſiaſticis conuenientem, ex epiſtola quadam LEONIS, Papæ, liquet, vbi de electione Metropolitani loquens dicit: [*c*] *Ex Presbyteris eiusdem Eccleſiæ, vel ex Diaconis eligatur.*

§. VI.

In caſu neceſſitatis ex inferioribus Ordinibus Epiſcopi electi.

Interdum neceſſitate exigente ex inferioribus Ordinibus, Subdiaconis, Lectoribus &c. Epiſcopi eligebantur. LIBERATVS *Siluerium*, *Vigilii* in Epiſcopatu *Romano* competitorem, Subdiaconum [*d*] tantum fuiſſe auctor eſt. Et ipſe AVGVSTINVS, quum nouum Epiſcopatum ſuum *Fuſſala* erigeret, ſpe ſua de certo quodam viro, quem Epiſcopum conſecrare cogitauerat, deiectus, ANTONIVM quemdam Lectorem Archiepiſcopo ſiſtebat, vt iſtius loco Epiſcopus ordinaretur; quem ille ſine vlla dubitatione conſecrabat; quamuis, AVGVSTINO [*e*] teſte, vir iuuenis eſſet, nullo vmquam munere præter officium Lectoris in Eccleſia functus.

§. VII.

Et in caſibus quibusdam extraordinariis de ipſis Laicis Epiſcopi facti.

Nec deſunt exempla eorum, qui ſtatim de ipſis Laicis Epiſcopi ordinati ſunt, vbi Deus ſpeciali ſua prouidentia eos tam-

---

[*b*] Socrat. lib. VI. c. XI. Αὐτὸς Ἡρακλείδην τινὰ διάκονον ἑαυτοῦ γένει Κύπριον εἰς τὴν ἐπισκοπὴν προεβάλετο. Ipſe *Heraclidem* quemdam *Diaconum* ſuum genere Cyprium ad Epiſcopatum promouit.

[*c*] Leo ep. LXXXIV. c. VI.

[*d*] Liberat. c. XXII. De cuius deceſſu audiens Romana ciuitas *Syluerium Subdiaconum*, Hormisdæ quondam Papæ filium, *elegit ordinandum.*

[*e*] Auguſt. Ep. CCLXI. ad Cæleſtin. Obtuli non petentibus quemdam adoleſcentem, Antonium, qui mecum tunc erat, in monaſterio quidem a nobis a paruula ætate nutritum; ſed *præter lectionis officium nullis clericatus gradibus &* laboribus *notum.* At illi miſeri, quid futurum fuerat, ignorantes offerenti eum mihi obedientiſſime crediderunt. Quid plura? Factum eſt: *Eſſe illis Epiſcopus cœpit.*

quam

quam ad miniſterium ſuum maxime idoneos occaſione ita ferente ſibi elegiſſe videbatur. Quemadmodum in noto iſto caſu *Ambroſii* accidit, qui admodum nuper baptizatus fuerat, quum ad Epiſcopatum proueheretur, quemadmodum PAVLINVS [*f*] & hiſtorici omnes teſtantur. Quum enim ciues *Mediolanenſes* in eligendo epiſcopo ita inter ſe eſſent diuiſi, vt per totam ciuitatem tumultuari cœpiſſent, magnaque inter illos contentio eſſet excitata, aliis alium eligere ſtudentibus, ipſe *Ambroſius* iſtius prouinciæ rector, officii ſui ductus ratione ad eccleſiam contendebat, eo conſilio, vt tumultum ſedaret. Poſtquam populus ad eius conſpectum conquieuiſſet, & ille diſerta oratione multitudinis repreſſiſſet impetus, repente omnes abiecto mutuæ contentionis ſtudio in vnam ſententiam conſpirabant & *Ambroſium* Epiſcopatu dignum eſſe vociferabantur, eumque ſibi poſtulabant ordinari. Quo audito Imperator, diuino quodam nutu id factum iudicans, ſacro eum lauacro (adhuc enim erat catechumenus) initiari & paucis præterlapſis diebus Epiſcopum ipſum conſtitui iuſſit. Aliam legis iſtius eccleſiaſticæ migrationem diuina prouidentia factam in CYPRIANO habemus. PONTIO enim [*g*] teſte, qui vitam eius ſcripſit, *Iudicio Dei & Plebis fauo-*

(*f*) Paulin Vit. Ambroſ. p. 3. Per idem tempus mortuo Auxentio Arianæ perfidiæ epiſcopo – cum populus ad ſeditionem ſurgeret in petendo Epiſcopo, eſſetque illi cura ſedandæ ſeditionis, ne populus ciuitatis in periculum ſui verteretur, perrexit ad eccleſiam. Ibique cum alloqueretur plebem, ſubito vox fertur infantis in populo ſonuiſſe, *Ambroſium epiſcopum*. Ad cuius vocis ſonum totius populi ora conuerſa ſunt, acclamantis Ambroſium *epiſcopum*, – – Cum intelligeret circa ſe Dei voluntatem, nec ſe diutius poſſe reſiſtere, poſtulauit *ſe non niſi a catholico epiſcopo baptizari.*

Theodoret lib. IV. c. VII. οἱ δὲ τῆς διαμάχης ἐκείνης παυσάμενοι κοινὴν ἀφῆκαν φωνὴν, Ἀμβρόσιον σφίσιν ἐξαιτοῦντες προβληθῆναι ποιμένα· ἔτι δὲ οὗτος ἀμύητος ἦν. Tum illi a contentione ceſſantes omnes vna voce clamare cœperunt, *Ambroſium ſibi paſtorem conſtitui poſcentes, qui nondum baptiſmo initiatus erat.*

Socrat. lib. IV. c. XXX. Μηδὲν ὑπερθέμενοι συλλαμβάνουσι τὸν Ἀμβρόσιον, καὶ βαπτίσαντες, κατηχούμενος γὰρ ἦν, εὐθὺς πρὸς τὴν τῆς ἐπισκοπῆς ἱερωσύνην προχειρίζεσθαι ἤμελλον. Sine mora *Ambroſium* comprehendunt, & poſtquam eum ſacro lauacro initiaſſent, *adhuc enim erat catechumenus, ad Epiſcopatus dignitatem* parant promouere.

Sozomen. lib. VI. c. XXIV. ἔτι δὲ αὐτοῦ παραινοῦντος περὶ τούτων δημηγορεῖν, ἐξαπίνης πάντες ἀφέμενοι τῆς πρὸς ἀλλήλους ὀργῆς, εἰς αὐτὸν τὸν σύμβουλον τῆς ὁμονοίας ἄγουσι τὴν τῆς ἐπισκοπῆς ψῆφον· καὶ βαπτίζεσθαι παρεκελεύοντο. ἔτι γὰρ ἀμύητος ἦν, καὶ τὴν ἱερωσύνην παραλαμβάνειν ἐδέοντο.

(*g*) Pont. Vita Cyprian.

Digitized by Google

re ad officium Sacerdotii & Epiſcopatus gradum adhuc Neophytus, & vt putabatur Nouellus electus eſt. SOCRATES [*h*] & SOZOMENVS [*i*] de *Nectario, Gregorii Nazianzeni* in Epiſcopatu *Conſtantinopolitano* ſucceſſore, idem adfirmant, fuiſſe eum ab ſecundo Concilio generali renuntiatum Epiſcopum, adhuc *myſtica*, id eſt, candida *veſte indutum*, quam recens baptizati ſolebant geſtare. *Euſebius*, Epiſcopus *Caſareæ* in *Ponto*, *Baſilii* anteceſſor, nondum diuino baptiſmo conſignatus, ſed Catechumenus duntaxat fuit, vbi Epiſcopus proclamatus eſt, quemadmodum ipſe NAZIANZENVS [*k*] auctor nobis eſt. Et *Eucherius* Monachus tantum, hoc eſt, Laicus erat, cum *Lugduni* Epiſcopus renuntiaretur, vt BARONIVS [*l*] ex HILARIO ARELATENSI, vitæ *Honorati* ſcriptore, nobis perhibet. CHRYSOSTOMVS [*m*] idem de *Philogonio*

(*h*) Socrat. lib V. c. VIII. Ἦν δέ τις Νεκτάριος ὄνομα - - ὃς ἁρπασθεὶς ὑπὸ τοῦ λαοῦ εἰς τὴν ἐπισκοπὴν προεβλήθη, τῶν τότε παρόντων ἑκατὸν πεντήκοντα ἐπισκόπων χειροτονησάντων αὐτόν. Erat tunc vir quidam Nectarius nomine - - Hic populo raptus ad Epiſcopale munus obeundum eligitur & ab Epiſcopis centum & quinquaginta, qui tum illi aderant, ordinatur.

(*i*) Sozom. lib. VII. c VIII. Τὴν μυστικὴν ἐσθῆτα ἔτι ἠμφιεσμένος κοινῇ ψήφῳ τῆς συνόδου ἀναγορεύεται Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπος. *Adhuc myſtica veſte indutus* (Nectarius) communi totius Concilii calculo *Epiſcopus* Conſtantinopolis *renuntiatur*.

(*k*) Gregor. Nazianz. Orat. XIX. de laud. Patr. Tom. I. p. 308. Τέλος συμφρονήσας ὁ δῆμος ἅπας, τὸν πρῶτον παρ' αὐτοῖς ἕνα, βίῳ μὲν ἐξειλεγμένον, οὔπω δὲ τῷ θείῳ βαπτίσματι κατεσφραγισμένον, τοῦτον ἄκοντα συναρπάσαντες, καὶ ἅμα στρατιωτικῆς χειρὸς συλλαβομένης αὐτοῖς τηνικαῦτα ἐπιδημούσης, ἐπὶ τὸ βῆμα ἔθεσαν, καὶ τοῖς ἐπισκόποις προσήγαγον, τελεσθῆναί τε ἠξίουν, καὶ κηρυχθῆναι, πειθοῖ βίαν ἀναμίξαντες. Tandem plebs tota vno conſenſu primarii ordinis virum, vita quidem & moribus eximium, *diuino tamen baptiſmo nondum conſignatum*, inuitum & repugnantem corripientes, ſimulque militaribus copiis, quæ tum in vrbe erant, opem adferentibus, in ſacrario collocarunt, & epiſcopis obtulerunt, ab eisque petere inſtituerunt, *vt eum initiarent, & antiſtitem* proclamarent, ſuaſioni interim vim admiſcentes.

(*l*) Baron. an. CCCCXLI. (Tom. VI. p. 10.) Eiusdem eremiticam vitam eccleſia præconio celebrat, dum eius agens natalem diem hæc ait: *Eucherius ex nobiliſſimo ſenatorum ordine ad religioſam vitam habitumque conuerſus diu inter ſepta ſpeluncæ ſponte concluſus in orationibus & ieiuniis Chriſto ſeruiuit*, & quæ ſequuntur. At de ſancto *Eucherio* Lugdunenſi *epiſcopo* hactenus.

(*m*) Chryſoſt. Hom. XXXI. de S. Philogon. Tom. I. p. 397. (p. 352. edit. Francof.) Ὅτι δὲ ἐκεῖνον ὁ Θεὸς ἐχειροτόνησε, καὶ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ τρόπου δῆλον· ἐκ μέσης γὰρ ἀγορᾶς ἁρπασθεὶς ἐπὶ τὸν θρόνον ἤγετο. τοῦτο δὲ ἦν σημεῖον καὶ λαμπρὸν τὸν αὐτό-

Epi-

Epiſcopo *Antiocheno* videtur ſignificare, quando eum ἀπὸ βήματος δικαστικοῦ ἐπὶ βῆμα ἱερὸν, hoc eſt, *de ſella Iudicis in thronum Epiſcopi* tranſlatum eſſe dicit. In his exemplis omnibus diuina prouidentia, cui omnes leges ac canones cedere oportet, interceſſiſſe, atque ita direxiſſe omnia videtur. Vnde iſtæ Ordinationes numquam pro illegitimis & reiectaneis habitæ fuere, etiamſi cum vſitatæ cuiusdam legis littera pugnarent; quod lex ipſa cum hac limitatione & exceptione intelligi debebat, quemadmodum ex Canonibus vetuſtis quidam [*n*] vna cum reliquis omnibus hac de re loquentibus, id ipſum explicat, *Eum*, inquiens, *qui ex Gentibus acceſſit & baptizatus fuit, aut ex praua viuendi ratione; non eſt æquum, ſtatim ad Epiſcopatum promouere: iniquum enim eſt, eum, qui nondum ſpecimen exhibuerit, aliorum eſſe doctorem; niſi forte diuina gratia id fiat.* In hoc enim caſu nihil difficultatis erat; quia voluntas Dei humanas leges quascumque longiſſime poſt ſe relinquit. Adeoque, licet iſta limitatio in aliis canonibus non expreſſe addita ſit, tamen cum hac exceptione ſemper eos intelligi oportere, manifeſtum eſt. Quo intuitu non habebatur Canonis violatio, ſi quis Laicus fieret Epiſcopus, vbi diuina prouidentia, populum ad vnanimem iſtiusmodi hominis electionem dirigendo, huic rei libertatem prius concedere videbatur. In iſtis caſibus Laicum non hodie hunc cras alium Ordinem recipere, atque ita vna hebdomade per ſingulos ire Ordines iubebant, ſed, vbi neceſſe erat, ſine vlla alia ordinatione Epiſcopum illico renuntiabant.

Conſuetudinis contrariæ, quæ hodie obtinet, vix ante tempora *Photii* A. DCCCLVIII. exemplum

μον ἐπεδείξατο βίον· καὶ γυναῖκα ἔχων καὶ θυγατέρα καὶ ἐν δικαστηρίῳ στρεφόμενος οὕτως ὑπὲρ τὸν ἥλιον ἔλαμψεν, ὡς εὐθέως ἐκεῖθεν ταύτης ἄξιος φανῆναι τῆς ἀρχῆς καὶ ἀπὸ βήματος δικαστικοῦ ἐπὶ βῆμα ἤγετο ἱερόν. Porro quod elegerit illum Deus, vel ex ipſa morum integritate perſpicuum eſt, quippe quem *ex medio excerptum foro ad thronum hunc euexerit*: adeo caſtam & inſignem prius egit vitam, quum *uxorem haberet ac filium & in forenſibus negotiis verſaretur*, adeo ſolem ipſum ſplendore vicit, vt protinus ab illo geſto, hoc magiſtratu dignus videretur & *a iudiciorum tribunali ad ſacrum tribunal euectus ſit.*

[*n*] Can. Apoſt. c. LXXX. Τὸν ἐξ ἐθνῶν προσελθόντα καὶ βαπτισθέντα ἢ ἐκ φαύλης διαγωγῆς οὐ δίκαιόν ἐστι παραυτὰ προχειρίζεσθαι εἰς ἐπισκοπήν· ἄδικον γάρ, τὸν μηδέπω πεῖραν ἐπιδειξάμενον, ἑτέρων εἶναι διδάσκαλον· εἰ μή που κατὰ θείαν χάριν τοῦτο γένοιτο.

Digitized by Google

vllum invenias. Hic enim vt criminationem, quaſi non per gradus ad Epiſcopalem dignitatem adſcendiſſet, euitaret, primo die Monachus ex Laico, altero Lector, tum Hypodiaconus & Presbyter: ſexto deinde, qui Chriſti fuit natalis, Patriarcha factus eſt: quemadmodum DAVID NICETAS [o] iſtius æui ſcriptor in Vita *Ignatii* memoriæ nobis prodidit. SPALATENSIS [p] hunc morem in Eccleſia *Romana* obſeruatum eſſe, auctor eſt, hanc quidem huic rei prætexente cauſſam, vt veteribus Eccleſiæ canonibus mos gereretur; quum tamen genuino eorum ſenſui ac intentioni nihil magis repugnare poſſit, quippe qui eo ſpectabant, vt quis aliquot integros annos in vnoquoque Ordine ad dandum vitæ ſuæ publicum ſpecimen perſiſteret, non autem omnes Ordines intra quinque vel ſex dierum ſpatium feſtinanter percurreret; Qui mos vt canonum eccleſiaſticorum intentioni non reſpondet, ita præter primitiuæ Eccleſiæ exemplum inualuit.

LIBRI SECVNDI
CAPVT VNDECIMVM
DE PRAECIPVIS QVIBVSDAM LEGIBVS AC RITIBVS CIRCA EPISCOPORVM ORDINATIONEM OBSERVATIS.

(o) Nicet. Vit. Ignat. (Tom. VIII. Concil. p. 1199.) Ἦν ἀληθῶς ἐκεῖνον ὁρᾷν αὐθήμερον ἅγιον πλαττόμενον κατὰ τὴν παροιμίαν· πρώτῃ γὰρ ἡμέρᾳ μοναχὸς ἀπὸ λαϊκοῦ, τῇ δευτέρᾳ δὲ ἀναγνώστης, καὶ ὑποδιάκονος τῇ ἑξῆς, εἶτα διάκονος, εἶτα πρεσβύτερος· ἔπειτα τῇ ἕκτῃ, Χριστοῦ δὲ ἦν τὰ γενέθλια, καὶ αὐτὸς τῷ ἱερατικῷ προσβὰς θρόνῳ, τὴν εἰρήνην τῷ λαῷ προσεφώνει, μηδὲν τῆς ἀληθινῆς εἰρήνης ἄξιον ἐννοούμενος.

(p) Marc. Anton. de Dominis de Rep. lib. III. c. IV. n. XIX. p. 430. (p. 282. a. Edit. Heidelb.) Non licuit, niſi ex grauiſſima cauſſa, præſertim vbi ex Clero perſona apta non potuit haberi, & Laicus inſignis ſuppeteret, Laicum in Epiſcopali ſede, non ſine probatione præcedenti facta ordinatione collocare. Sic enim in Concilio Sardicenſi c. X Oſius loquitur: Hoc quoque &c. - - Admittitur ergo Laicus: ſed prius, non ad ludibrium, vt nunc fit, ſed vere & non exiguo tempore, inferioribus eſt ordinibus re ipſa exercendus.

§. I.

Epiſcopatus non vltra tres menſes vacare debebat.

Si quis Epiſcopalis muneris locus ſiue per mortem, ſiue per ceſſionem cuiusdam Epiſcopi vacuus erat factus, tum, ſiquidem Epiſcopi neceſſariam Eccleſiæ partem conſtituere credebantur, omnis nauabatur opera, vt quanta fieri poterat celeritate Eccleſiæ nouus quidam Epiſcopus præficeretur. Eccleſiæ *Africanæ* per vnum annum vacare ad ſummum poterant; quod ſi enim intra illud tempus noua electio non eſſet facta, tum is, qui ſede vacante Eccleſiæ res adminiſtrabat, & cuius erat, procurare atque accelerare electionem, ab officio removebatur, aliusque in eius locum ſubſtituebatur, ſecundum quemdam Concilii quinti (q) *Carthaginenſis* Canonem, qui etiam in *Codice Africano* (r) confirmatus eſt. At vero in aliis locis multo breuiore tempore id limitatur. Nam Canone quodam (s) Concilii generalis *Chalcedonenſis* quilibet Metropolitanus iubetur nouum Epiſcopum in locum vacantem ordinare intra trium menſium interuallum ſub pœna cenſuræ eccleſiaſticæ, niſi forte ineuitabilis neceſſitas id longius differre eum coëgiſſet.

§. II.

In quibusdam locis nouus Epiſcopus eligebatur ante, quam defunctus ſepultus eſſet.

Alexandriæ mos obtinebat, vt ſimul atque Epiſcopus mor-

(q) Conc. Carth. V. c. VIII. (Tom. II. p. 1216.) Item conſtitutum eſt, vt nulli interceſſori licitum ſit cathedram, cui interceſſor datus eſt, quibuslibet populorum ſtudiis vel ſeditionibus retinere, ſed dare operam, vt intra annum eisdem epiſcopum prouideat. Quod ſi neglexerit, anno exemto, interuentor alius tribuatur.

(r) Cod Can. Eccleſ. African. c. LXXIV. (apud Iuſtell. Bibliothec. iuris Canon. veter. p. 368. & Tom. II. Conc. p. 1093.) Ὁμοίως ὡρίσθη, ὥστε μηδενὶ ἐξεῖναι μεσίτῃ τὴν καθέδραν κατέχειν, ᾗ τινι μεσίτης δίδοται διὰ οἱασδήποτε τῶν λαῶν σπουδὰς ἢ διχοστασίας, ἀλλὰ σπουδάζειν ἐντὸς ἐνιαυτοῦ τοῖς αὐτοῖς προνοεῖσθαι ἐπίσκοπον. Item conſtitutum eſt, vt nulli interceſſori &c. vt ad not. præced. (q).

(s) Conc. Chalced. Can. XXV. (Tom. IV. p. 768) Ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ ἐντὸς τριῶν μηνῶν γίνεσθαι τὰς χειροτονίας τῶν ἐπισκόπων, εἰ μή ποτε ἄρα ἀπαραίτητος ἀνάγκη παρασκευάσῃ ἐπιταθῆναι τὸν τῆς ἀναβολῆς χρόνον· εἰ δὲ μὴ τοῦτο ποιήσῃ, ὑποκεῖσθαι αὐτὸν κανονικῷ ἐπιτιμίῳ. Placuit ſanctæ Synodo, *intra tres menſes ordinationes Epiſcoporum celebrari*, niſi forte neceſſitas ineuitabilis coëgerit tempus dilationis extendi. Quod ſi hoc minime fecerit, correptioni eccleſiaſticæ ſubiacebit.

tuus eſſet, & antequam ſepeliretur, noui ſtatim Epiſcopi electio fieret. EPIPHANIVS [*t*] eo reſpicit, quando, *hanc fuiſſe Alexandria conſuetudinem*, perhibet, *vt poſt Epiſcopi mortem ſucceſſor non diutius differretur; ſed ſubinde pacis tuendæ gratia ſubrogaretur; ne aliis hunc; aliis illum amplectentibus, iurgia in vulgus & contentiones exſiſterent.* LIBERATVS [*u*] autem in enarrandis huius moris circumſtantiis adhuc accuratior eſt, quando, *Conſuetudo quidem*, inquit, *eſt Alexandria, illum, qui defuncto ſuccedit, excubias ſuper defuncti corpus agere, manumque dexteram eius capiti ſuo imponere, & ſepulto manibus ſuis, accipere collo ſuo beati Marci pallium, & tunc legitime ſedere.* Subiungi hic poteſt teſtimonium SOCRATIS [*w*], qui, tertio poſt obitum *Theophili* die *Cyrillum* ordinatum fuiſſe, dicit; & alibi etiam eumdem morem obtinuiſſe indicat: *Proclus* enim, Epiſcopus *Conſtantinopolitanus* [*x*], in Epiſcopali ſolio collocatus fuit ante, quam *Maximianus*, anteceſſor eius, terræ eſſet mandatus, atque ita funus ei faciendum curauit. Et hoc quidem mandante *Theodoſio* Imperatore factum eſt, ne de eligendo Epiſcopo ambigeretur, eaque res tumultum in Eccleſia excitaret.

§. III.

Exempla quædam, quæ, Eccleſias temporibus difficilioribus & durante perſecutione diutius vacaſſe, condocent.

At tamen vero hac cura & diligentia Eccleſiæ, quam in proſpiciendo nouos cathedris vacantibus Epiſcopos adhibere

(*t*) Epiph. Hæreſ. LXIX. n. XI. Ἔθος δὲ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, μὴ χρονίζειν μετὰ τελευτὴν ἐπισκόπου τοὺς καθισταμένους, ἀλλ' ἅμα γίνεσθαι εἰρήνης ἕνεκα, τοῦ μὴ παρατριβὰς γενέσθαι ἐν τοῖς λαοῖς, τῶν μὲν τόνδε θελόντων, τῶν δὲ τόνδε.

(*u*) Liberat. Brev. c. XX. (Tom. V. Conc. p 773)

(*w*) Socrat. lib. VII. c. VII. Τρίτῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν τελευτὴν Θεοφίλου ὁ Κύριλλος ἐνθρονισθείς.

(*x*) Socrat lib. VII. c. XL. Ἵνα μὴ πάλιν περὶ ἐπιλογῆς ἐπισκόπου ζήτησις ᾖ καὶ ταραχὴν τῇ ἐκκλησίᾳ κινήσῃ μὴ μελλήσας, ἀλλ' ἔτι κειμένου τοῦ σώματος Μαξιμιανοῦ, τοῖς παροῦσιν ἐπισκόποις ἐνθρονίσαι τὸν Πρόκλον ἐπίτρεψεν. - - ἐνθρονισθεὶς οὖν ὁ Πρόκλος τὴν ἐκκομιδὴν τοῦ Μαξιμιανοῦ σώματος ἐποιήσατο. Ne rurſus de eligendo Epiſcopo ambigeretur, eaque res tumultum in Eccleſia excitaret, abſque vlla cunctatione, nondum depoſito Maximiniani corpore, Epiſcopis qui aderant mandauit, vt Proclum in Epiſcopali ſolio collocarent. - - Itaque Proclus in ſede Epiſcopali collocatus, corpus Maximiniani ſepulturæ tradidit.

Digitized by Google

conſueuit, non obſtante, quandoque accidit, vt Epiſcoporum electio in paullo longius tempus differretur. Nam in *Africa* tempore Collationis *Carthaginenſis* non minus ſexaginta Epiſcopatus eodem tempore erant vacui, qui octauam fere partem vniuerſorum efficiebant. Totus enim Epiſcoporum numerus complectebatur CCCCLXVI, quorum CCLXXXVI. in Colloquio erant congregati, & CXX. ob valetudinem vel ſenectutem domi remanſerant; præterea LX. ſedes vacabant, quæ Epiſcopis nondum erant inſtructæ, quemadmodum Catholici [y] *Donatiſtis* enarrant, qui de numero cum iſtis ſeſe certare poſſe dictitabant, quamuis CCLXXIX. tantum efficerent. Quæ cauſſæ tot vacantium eo tempore Epiſcopatuum fuerint, non dicitur; iniuria temporum probabiliter in culpa fuit, quod Catholici, *Donatiſtis* omnia longe lateque poſſidentibus, ſuos ibi conſtituere non potuerunt. Aut forte in populi negligentia culpa hæſit, qui vacante Epiſcopi ſede adminiſtratoribus contenti nouum Epiſcopum admittere recuſarint. Concilium *Marcianenſe*, FVLGENTIO FERRANDO [z] memoratum, huius dilationis in quibusdam eccleſiis vſitatæ meminit, ſancito contra eam canone, quo adminiſtratores, qui ſemper vicini quidam Epiſcopi erant, remoueri, & eccleſiæ iſtæ ſine adminiſtratore manere iubentur, vſque dum proprium ſibi Epiſcopum quærant. Alia ratio, cur iſtis temporibus & locis ſedes Epiſcopales longius vacarint, difficilis erat Eccleſiarum tempore perſecutionis conditio. Epiſcopi enim ii erant, in quos præcipue furorem ſuum intendebant perſecutores: adeoque ſi quis Epiſcopus religionis cauſſa ab iis interficeretur, Eccleſia ſæpius ordinationem alius cuiusdam differre cogebatur, ſiue quod eiusmodi difficili tempore fieri vix poterat, vt in hanc rem operam ſuam & curam conferrent, ſiue quod alium illico Epiſcopum implacabili furentis aduerſarii odio exponere, & adhuc violen-

(y) Aug Breuic. Collat. primæ diei c. XIV. Sane propter cathedras, quas Epiſcopis vacuas apud ſe eſſe dixerunt, reſponſum eſt a Catholicis, ſexaginta eſſe, quibus ſucceſſores Epiſcopi nondum fuerant ordinati.

(z) Ferrand Breu. Canon c. XXIII. ap. Iuſtell. Tom. I. p. 449. Vt interuentores Epiſcopi conueniant plebis, quæ Epiſcopum non habent, vt Epiſcopum accipiant; Quod ſi accipere neglexerint, remoto Interuentore ſic remaneant, quamdiu ſibi Epiſcopum quærant.

tiorem

tiorem perſecutionis impetum in ſe concitare dubitabant. Clerus *Romanus* [a] hanc ad *Cyprianum* perſcripſit rationem, quamobrem poſt *Fabiani* martyrium non ſtatim nouum Epiſcopum elegerint: *Poſt exceſſum*, inquiebant, *nobiliſſimæ memoriæ viri Fabiani nondum eſt Epiſcopus PROPTER RERVM ET TEMPORVM DIFFICVLTATES conſtitutus.* BARONIVS [b] hanc Epiſcopi ſedem annum vnum & menſes tres vacuam fuiſſe exiſtimat, alii [c] autem in computatione accuratiores annum vnum & quinque menſes inde conficiunt. Sed vtracumque pars hac in re vicerit, tamen annum vltra tempus, per Canones conſtitutum, præterlapſum fuiſſe manifeſtum eſt. At enim vero pro nihilo hoc tibi habendum erit, ſi diuturnitatem temporis, quo Epiſcopatus *Carthaginenſis* durante perſecutione *Ariana* ſub *Genſerico* & *Hunerico*, duobus hæreticis *Vandalorum* regibus, vacauit, cum eo comparaueris, id quod teſte VICTORE VTICENSI [d] non minus XXIV. annos complectitur, quo toto interiecto tempore eccleſia *Carthaginenſis* nullum Epiſcopum habuit. Sed hoc difficultatibus, quibus Eccleſia premebatur, & aduerſariorum furori, non proprio eius arbitrio, tribuendum eſt: Pacis enim tempore aliam ſemper inibat rationem, neque ex iſtiusmodi caſibus extraordinariis exemplum capiendum, multo minus conſequentiam formandam & concludendum ſtatuebat, quemadmodum non nulli [e] fecerunt, quod Eccleſia ſine Epiſcopis eſſe poſſit, quia in extraordinariis quibusdam caſibus, vbi eos habere non poterat, ſine ipſis ſubſtitit: Quod argumentum ſi recte, conſiderarent ii, qui illud vrgent contra alium quemcumque ordinem, æque ac Epiſcopalem valere, deprehenderent.

(a) Epiſt. XXXI. al. XXX. ap. Cyprian. p. 53. (p. 44. lin. vlt. p. 45. lin. 1. edit. Pariſ. MDCLXVI.)

(b) Baron. an. CCLIII. n. VI. Vacaſſe ſedem eius anno vno & amplius, dicemus anno ſequenti in electione Cornelii. A. CCLIV. n. XLVI. ſeqq.

(c) Pearſon. Annal. Cyprian. an. CCL. n. III. & an. CCLI. n. VI.

(d) Victor de Perſecut. Vandal. lib. II. (Tom. VII. Bibliothec. SS. Patr. edit. Pariſ. MDLXXXIX. p. 1899.) Dedit autem licentiam, Zenone imperatore atque Placidia relicta Olibrii rogantibus, vt Carthaginenſis Eccleſia ſibi quem vellet Epiſcopum ordinaſſet, *quæ iam per XXIIII. annos tali ornamento fuerat deſtituta.*

(e) Blondell. Apol.

§. IV.

§. IV.

Ad Epiſcopi cuiusdam ordinationem tres requirebantur Epiſcopi.

Vt autem ad propoſitam nobis Epiſcoporum Ordinationem revertamur: circa tempus ordinationi conſtitutum epiſtolam circularem mittere ſolebat Metropolitanus, qua omnes eius prouinciæ Epiſcopos ad eam plebem, cui Epiſcopus ordinandus erat, inuitabat, vt eius ordinationi adſiſterent. Eorum omnium præſentia neceſſaria erat, ſi commode poterat exſpectari; ſin minus, conſenſum ſuum per litteras declarare oportebat: Quo in caſu tres Epiſcopi, adſiſtente vel conſentiente Metropolitano, ad peragendum conſecrationis ritum ſufficere credebantur. CYPRIANVS [*f*] hac de re loquitur, tamquam conſuetudine, quæ in omnibus ſui temporis eccleſiis obtinuit, quod omnes prouinciæ Epiſcopos in eiusmodi ordinatione coram adeſſe oportuerit. Et EVSEBIVS [*g*] ſpeciatim de *Alexandri*, Epiſcopi *Hieroſolymitani*, qui *Narciſſo* ſucceſſit, ordinatione narrat, quod *conſentientibus vicinarum Eccleſiarum Epiſcopis* facta ſit. Concilium *Chalcedonenſe* [*h*] legitimam vocat ordinationem, *ſi quis Epiſcopus ordinatus ſit ab omnibus aut pluribus prouinciæ Epiſcopis, poteſtatem habente Metropolitano ſecundum Patrum regulas definitam.* Et Concilium generale *Conſtantinopolitanum* [*i*] ordinationem *Flauiani*,

(*f*) Cypr. Ep. LXVIII. al. LXVII. ad Fratr. Hiſpan. p. 172. (p. 114. edit. Pariſ.) Quod apud nos quoque & fere per prouincias vniuerſas tenetur, vt ad ordinationes rite celebrandas, ad eam plebem, cui præpoſitus ordinatur, *epiſcopi eiusdem prouinciæ proximi quique conueniant* & Epiſcopus deligatur plebe præſente &c.

(*g*) Euſeb. lib. VI. c. XI. Ἐδήλου προελθόντας ἔξω πυλῶν, τὸν ἐκ Θεοῦ προωρισμένον αὐτοῖς ἐπίσκοπον ὑποδέξασθαι· τοῦτο δὲ πράξαντες μετὰ κοινῆς τῶν ἐπισκόπων, οἳ τὰς πέριξ διεῖπον ἐκκλησίας, γνώμης, ἐπάναγκες αὐτὸν παραμένειν βιάζονται. Significabat ipſis, vt extra portas ciuitatis egredi deſtinatum ſibi a Deo epiſcopum ſuſciperent. Quod cum illi *conſentientibus vicinarum eccleſiarum epiſcopis* feciſſent, manere deinceps eum apud ſe coëgerunt.

(*h*) Concil. Chalced. Act. XVI. (Tom. IV. p. 817.) Τοὺς μέν τοι κατὰ πόλιν ὁσιωτάτους ἐπισκόπους χειροτονεῖσθαι παρὰ πάντων, ἢ τῶν πλειόνων τῆς ἐπαρχίας εὐλαβεστάτων ἐπισκόπων τὸ κῦρος ἔχοντος τοῦ μητροπολίτου κατὰ τὸν κείμενον τῶν πατέρων κανόνα.

(*i*) Ep. Synod. ap. Theodor. lib. V. c. IX. Τῆς πρεσβυτάτης καὶ ὄντως Ἀποστολικῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας, ἐν ᾗ πρώτῃ τὸ τίμιον Χριστιανῶν ἐχρημάτισεν ὄνομα, τὸν αἰδεσιμώτατον καὶ θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον Φλαβιανὸν οἵ τε τῆς ἐπαρχίας καὶ τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως συνδραμόντες κανονικῶς ἐχειροτόνησαν, πάσης συμψήφου

Digitized by Google

Epiſcopi *Antiocheni*, & *Cyrilli Hieroſolymitani* comprobat tamquam legitimam, ideo, quod ab Epiſcopis prouinciæ congregatis ordinati ſint. Antiqua Concilii *Nicæni* lex [*k*] dicit, *Epiſcopum conuenire maxime quidem ab omnibus, qui ſint in prouincia, Epiſcopis ordinari. Si autem hoc difficile fuerit, aut propter inſtantem neceſſitatem, aut itineris longitudinem: tribus tamen omnimodis in id ipſum conuenientibus, & abſentibus quoque pari modo decernentibus & per ſcripta conſentientibus, tunc ordinationem celebrari.* Sed minus quam tres per Canones eſſe non poterant. Concilium *Arelatenſe* I. [*l*] & *Carthaginenſe* III. [*m*] præter Metropolitanum tres requirit. Et *Arelatenſe* II. [*n*] vnum ex his tribus Metropolitanum eſſe non vult, ſed expreſſe dicit: *Epiſcopum ſine Metropolitano, vel epiſtola Metropolitani, vel tribus comprouincialibus non liceat ordinare.* Canones quidem [*o*] & Conſtitutiones [*p*] ſic dictæ *Apoſtolicæ* Ordinati-

τῆς ἐκκλησίας ὥσπερ διὰ μιᾶς φωνῆς ἄνδρα, τιμησάσης· ἥνπερ ἔνθεσμον χειροτονίαν ἐδέξατο καὶ τὸ τῆς συνόδου κοινόν· τῆς δέ γε μητρὸς ἁπασῶν τῶν ἐκκλησιῶν τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις τὸν αἰδεσιμώτατον καὶ θεοφιλέστατον Κύριλλον ἐπίσκοπον εἶναι γνωρίζομεν, κανονικῶς παρὰ τῶν τῆς ἐπαρχίας χειροτονηθέντα. Antiquiſſimæ vereque Apoſtolicæ Antiochenæ in Syria eccleſiæ, in qua primo verecundum chriſtianorum nomen auditum eſt, reuerendiſſimum & religioſiſſimum Epiſcopum Flauianum prouinciæ ſimul & diœceſis orientalis *conuenientes Epiſcopi Canonice ordinarunt, tota eccleſia conſentiente* & quaſi vno ore virum collaudante. Quam quidem *legitimam ordinationem ſynodus* quoque vniuerſalis *comprobauit*. Matris vero Eccleſiarum omnium Hieroſolymitanæ reuerendiſſimum & religioſiſſimum *Cyrillum Epiſcopum eſſe* ſignificamus: *qui canonice olim fuit ab Epiſcopis prouinciæ ordinatus.*

(*k*) Concil. Nicæn. c IV. (Tom. II. p. 29) Ἐπίσκοπον προσήκει μάλιστα μὲν ὑπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ καθίστασθαι· εἰ δὲ δυσχερὲς εἴη τὸ τοιοῦτο ἢ διὰ μῆκος ὁδοῦ, ἐξ ἅπαντος τρεῖς ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναγομένους, συμψήφων γινομένων καὶ τῶν ἀπόντων καὶ συντιθεμένων, διὰ γραμμάτων τότε τὴν χειροτονίαν ποιεῖσθαι

(*l*) Conc. Arelat. I. c XX (Tom. I. Conc. p. 1429.) Si non potuerint *ſeptem*, *ſine tribus fratribus* non præſumant ordinare.

(*m*) Conc. Carthag. III. c. XIX. (erronea eſt allegatio nec vſpiam inuenire hæc verba potui) Forma antiqua ſeruabitur, *vt non minus quam tres ſufficiant*, qui fuerint a Metropolitano directi *ad ordinandum Epiſcopum*. Vid. etiam Conc. Carth. VI. (Tom. II. p. 1595.)

(*n*) Conc. Arelat. II. c. V (Tom. II. p. 10.2.) Nec Epiſcopus Metropolitanus ſine tribus Epiſcopis comprouincialibus præſumat Epiſcopum ordinare.

(*o*) Can. Apſt. c. I. Ἐπίσκοπος χειροτονείσθω ὑπὸ ἐπισκόπων δύο ἢ τριῶν, Epiſcopus ordinetur ab epiſcopis duobus vel tribus.

(*p*) Conſtit. Apoſtol. lib. VIII. c. XXVII. Ἐπίσκοπος ὑπὸ τριῶν ἢ δύο ἐπισκόπων χειροτονείσθω Epiſcopus a tribus vel *duobus* Epiſcopis ordinator.

onem

onem a duobus tantum Epiſcopis factam comprobant: at vero hoc omnibus aliis Canonibus repugnat; qui tantum abeſt vt duobus Epiſcopis eam permittant, vt potius Concilium *Arauſicanum* [q] tam ordinantes Epiſcopos, quam ordinatum ab officio remoueri iubeat: Et Concilium *Reienſe* [r] *Armentarium* eamdem ob cauſſam munere re vera exuit, quod non a tribus Epiſcopis ordinatus fuerat. Non quidem omnes eccleſiæ in iſtiusmodi Ordinationes tam ſeuere animaduertebant: vbique tamen illegitimæ habebantur. Cum *Paulinus* ordinaret *Euagrium* Epiſcopum *Antiochiæ*, THEODORETVS [s] id contra canones eccleſiaſticos factum eſſe, ait, quod ab vno tantum & ſine Epiſcoporum prouincialium conſenſu, ordinatus fuerat. Et de *Siderii* Epiſcopi *Palæbiſcæ* ordinatione idem tradit SYNESIVS [t],

(q) Concil. Arauſic. I. Can. XXI. (Tom III. Conc. p. 1450.) *In noſtris prouinciis placuit de præſumtionibus, vt ſicuti contigerit* *duos epiſcopos* *epiſcopum inuitum facere, auctoribus damnatis, vnius eorum eccleſiæ ipſe, qui vim paſſus eſt, ſubſtituatur, ſi tamen vita reſpondet; & alter in alterius deiecti loco nihilo minus ordinetur. Si voluntarium* *duo* *fecerint, & ipſe damnabitur, quo cautius ea quæ ſunt antiquitus ſtatuta, ſeruentur.*

(r) Conc. Reienſ. Can. II. (Tom. III. p. 1286.) Ordinationem, quam Canones irritam definiunt, nos quoque vacuandam eſſe cenſuimus: In qua prætermiſſa trium præſentia, nec expetitis comprouincialium litteris, Metropolitani quoque voluntate neglecta, prorſus nihil, quod Epiſcopum faceret, oſtenſum eſt.

(s) Theodor. lib. V. c. XXIII. *Τοῦτο καὶ Ῥωμαίοις καὶ Αἰγυπτίοις δυσμένειαν πρὸς τοὺς ἑῴους μακροτέραν εἰργάσατο· οὐδὲ γὰρ τῷ Παυλίνου θανάτῳ συγκατελύθη τὸ ἔχθος. Ἀλλὰ καὶ μετ' ἐκεῖνον Εὐαγρίου τὸν ἐκείνου παρειληφότος θρόνον διέμενον τῷ μεγάλῳ Φλαβιανῷ χαλεπαίνοντες καὶ ταῦτα τοῦ Εὐαγρίου παρὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν προβεβλημένου θεσμόν· μόνος γὰρ αὐτὸν ὁ Παυλῖνος προὐβάλετο, πολλοὺς κανόνας κατὰ ταυτὸν παραβάς· οὔτε γὰρ ἀνθ' ἑαυτοῦ τῷ τελευτῶντι χειροτονεῖν ἐπιτρέπουσι, καὶ πάντας συγκαλεῖσθαι τῆς ἐπαρχίας τοὺς ἐπισκόπους κελεύουσι· καὶ αὖ πάλιν δίχα τριῶν ἐπισκόπων ἐπισκόπου χειροτονίαν ἀπαγορεύουσι γίνεσθαι.* Ea res Romanos & Aegyptios diu infenſos reddidit Orientalibus: Nam nec Paulini morte ſimultas extincta eſt. Sed poſt huius mortem cum Euagrius in locum illius ſubrogatus fuiſſet aduerſus magnum Flauianum infenſo animo perſeuerarunt; idque tamen ſi *Euagrius contra eccleſiaſticas regulas ordinatus fuiſſet. Solus* enim *Paulinus eum elegerat*, multos ſimul canones transgreſſus. Hi enim neque morienti Epiſcopo permittunt, vt ſuo loco quempiam conſtituat, & omnes prouinciæ Epiſcopos conuocari iubent. Præterea *abſque tribus Epiſcopis ordinationem cuiuspiam Epiſcopi fieri vetant.*

(t) Syneſ. Ep. LXVII. (p. 210. edit. Paril MDCXXXIII.) *Τοῦτον οὖν ἵνα καὶ μόνον ἀποδεδεῖχθαι Παλαιβίσκης ἐπίσκοπον· ἀλλ' οὐδὲ τοῦτον ἐνθέσμως· ἐνθέσμως μὲν οὖν, ὅσα γε τῶν γερόντων ἠκούσαμεν, εἰ μήτε ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κατέστη, μήτε παρὰ τριῶν ἐν-*

quod minus legitima fuerit, quoniam neque Epiſcopi *Alexandrini* conſenſum habuerit, neque a tribus Epiſcopis peracta ſit. Hanc minus legitimæ ordinationis obiectionem euitaturus *Nouatianus*, cum *Romæ* ſe Epiſcopum contra *Cornelium* obtruderet, tres Epiſcopos ex extremis *Italiæ* angulis ad ſui ordinationem [*tt*] arceſſiuit. Et hanc ob cauſſam vbi *Pelagius* primus Epiſcopus *Romæ* ordinari debebat, cum tres Epiſcopi haberi non poſſent, Presbyter aliquis [*u*] ad faciendum numerum adſumebatur. Ex quibus omnibus vniuerſalis Eccleſiæ conſuetudo luculenter perſpicitur.

§. V.

Ordinationes tamen per vnum Epiſcopum peractæ pro validis, etſi non legitimis habitæ.

Notandum tamen eſt, quod quamuis hæc communis regula & praxis eccleſiæ fuerit, non tamen ſimpliciter & abſolute ad ordinationis eſſentiam ſpectarit. Eccleſia enim ſæpius Epiſcoporum ab vno tantum vel duobus Epiſcopis conſecratorum Ordinationes ratas habebat. Concilium *Arauſicanum* [*w*], quod & ordinantes Epiſcopos & ordinatum, ſi duo tantum Epiſcopi Epiſcopum voluntarium conſecraſſent, de munere deiici iubet, nihilo ſecius decernit, vt, ſicubi contigerit duos Epiſcopos Epiſcopum inuitum facere, auctoribus damnatis vnius eorum eccleſiæ ipſe, qui vim paſſus eſt, ſubſtituatur, ſi tamen vita reſpondeat, alter in alterius deiecti loco nihilominus ordinetur. Sed præterea alia quædam ordinationis, per duos tantum Epiſcopos factæ, exempla ſuppetunt, quorum legitimam rationem in dubium vocatam eſſe, non legimus. *Pelagius* Epiſco-

θάδε, καὶ εἰ τὸ σύνθημα τῆς χειροτονίας ἐκεῖθεν ἐδίδοτο. μόνον γάρ φασι δὴ τὸν μακάριον Φίλωνα θαρσῆσαι τὴν τοῦ συνεργίας ἀνάρρησιν. Quamobrem vnum illum ac ſolum eſſe Parabiticæ creatum epiſcopum, ſed nec ipſum legitime, immo contra iura omnia; quantum de ſenioribus accepi: quum neque Alexandriæ ſit, nec a tribus hic conſtitutus, quamuis illinc ordinandi eſſet facta poteſtas. Etenim ſolum beatæ memoriæ Philonem auſum eſſe collegam ſuum epiſcopum renuntiare.

(*tt*) Euſeb. lib. VI, c. XLIII, ex Epiſt. Cornel. (vid. ſupra pag. 90. not. (a).

(*u*) Lib Pontific. Vit. Pelag Dum non eſſent Epiſcopi, qui eum ordinarent, inuenti ſunt duo Epiſcopi, Ioannes de Peruſio & Bonus de Ferentino & Andreas Preſbyter de Oſtiis & ordinauerunt eum.

(*w*) Conc. Arauſican, I. c. XXI. vid. p. 163. not (q).

piſcopus *Romanus* verus habebatur Epiſcopus, licet, vt modo audiuimus, a duobus tantum Epiſcopis & Presbytero vno ordinatus fuerit. *Dioſcorus Alexandrinus* itidem a duobus tantum Epiſcopis, iisque ſub cenſura eccleſiaſtica conſtitutis, initiatus erat; vti ex epiſtola quadam Epiſcoporum *Ponti* [x] ſub finem Concilii *Chalcedonenſis* videre eſt: neque tamen Concilium illud, aut Antiſtites alii vlli, ordinationis ipſius valorem in dubium vocarunt, niſi forte id fecerunt iſti Epiſcopi *Ponti*, qui eam *nefandam atque imaginariam ordinationem* appellant. *Siderius* Epiſcopus *Palæbiſcæ* ab vno tantum Epiſcopo ordinatus fuerat; *Athanaſius* tamen ipſius ordinationem non tantum approbabat & confirmabat, ſed etiam cognito, quod vir vtilis eſſet, teſte SYNESIO [y], ad ſedem Epiſcopi Metropolitani *Ptolemaidis* poſtea eum prouexit. *Paulinus* Epiſcopus *Antiochiæ Euagrium* ſine vllo alio Epiſcopo adſiſtente ſibi ſucceſſorem conſecrauit; Quod etſi contra Canonem factum erat, THEODORETVS tamen adfirmat [z], Epiſcopos *Romanum* & *Antiochenum*, *Euagrium* pro vero Epiſcopo agnouiſſe, & numquam vel minima ratione de ordinationis eius valore dubitaſſe. Et quamuis poſtea, hortante *Theodoſio*, ſchiſmatis finiendi gratia *Flauianum* agnoſcerent; ea tamen conditione id faciebant, vt eorum ordinationes, qui ab *Euagrio* ordinati fuerant, etiam validæ haberentur, quemadmodum ex epiſtola *Innocentii* Papæ [a], qui non longe poſt hoc certamen vixit, videre eſt.

(x) Conc. Tom. IV. p. 960. Ordinationem ſuam a damnatis Epiſcopis, & hoc duobus, accepit, cum regulæ Patrum - - - vel tres Epiſcopos corporaliter adeſſe in huiusmodi diſpenſationibus omnino proſpiciant.

(y) Syneſ. Ep. LXVII. (p. 210) Τοῦτον ἥκοντα μόνον ἀποδεῖξαί τε, καὶ ἐπὶ τοῦ θρόνου καθίσαι τὸν μακαρίτην Σιδήριον· ἀλλ' ἀνάγκη γὰρ ἐν καιροῖς ἀπεῤῥιμμένοις τὴν ἀκρίβειαν παραβαίνεσθαι· διὰ τοῦτο τὸν πάμμεγαν Ἀθανάσιον συγχωρῆσαί τε τῷ καιρῷ. καὶ μετ' οὐ πολὺ δεῖσαι ἐν Πτολεμαΐδι τὸν ἰόντα σμικρὸν ἔτι τῆς ὀρθοδοξίας σπινθῆρα θάλψαι τε καὶ ἐπὶ πλεῖον ἐξάψαι, τὸν ἄνδρα τοῦτον ὡς μείζοσι πράγμασιν ἐπιτήδειον ἐκεῖ διαβῆναι κελεῦσαι τὴν μητροπολῖτιν ἐκκλησίαν ἐπιτροπεύσοντα. Hunc ſolum venientem ferunt beatum Siderium creaſſe & in throno collocaſſe. Sed formidoloſis temporibus ſummum ius prætermitti neceſſe eſt. Ideo magnum illum Athanaſium id tempori dediſſe, ac non multo poſt cum exiguam adhuc orthodoxæ fidei ſcintillam, quæ in Ptolemaidi erat, fouere, & magis magisque oporteret accendere, hominum illum maioribus rebus gerendis idoneum eo commigrare iuſſiſſe, vt metropolitanam eccleſiam gubernaret.

(z) Theod. lib. V. c. XXIII. vid. not. (s) p. 163.

(a) Innoc. Ep. XIV. ad Boniſac. Eccleſia Antiochena ita pacem poſtulauit, vt & Eu-

§. VI.

Epiſcopus Romanus *nihilo magis quam alius quiſpiam, ſolus ordinare poterat.*

Ex hiſce intelligimus, ordinationem Epiſcopi ab vno tantum Epiſcopo factam validam fuiſſe, ſi Eccleſiæ eam comprobare viſum fuerit. Neque Epiſcopus *Romanus* hac in re vllo præ aliis Epiſcopis priuilegio gaudebat, etiamſi non nulli diſtinctionem facere ſibi ſumant. Allegatur quidem antiquus Canon in Collectione FVLGENTII FERRANDI ex Concilio *Zellenſi* & *Siricii* epiſtola, qui Epiſcopi *Romani* intuitu aliquam exceptionem ſtatuere videtur; præcipit enim [*b*], *vt vnus Epiſcopus Epiſcopum non ordinet, excepta Eccleſia Romana.* Enimuero COTELERIVS [*c*] ingenue fatetur, in textu FERRANDI eſſe corruptionem, quæ per ignorantiam aut fraudem recentioris cuiusdam librarii irrepſerit, qui duo decreta, de quibus SIRICIVS loquatur, confundat, verbis *Sedes Apoſtolica Primatis* in *Sedes Apoſtolica Romana* commutatis. In verbis enim SIRICII [*d*] eccleſiæ *Romanæ* nulla plane fit mentio, ſed dicitur, *vt extra conſcientiam ſedis Apoſtolicæ, hoc eſt Primatis* ſeu Metropolitanæ prouincialis, *nemo audeat ordinare;* & paullo poſt: *Ne vnus Epiſcopus Epiſcopum ordinare præſumat propter arrogantiam, ne furtiuum præſtitum beneficium videatur. Hoc enim & a Synodo Nicana conſtitutum eſt atque definitum.* Vt adeo iſtis temporibus Canonum directioni ſubfuerit Epiſcopus *Romanus*, nec peculiare ordinandi priuilegium, præter id, quod cum reliquis ſui ordinis commune habebat, ſibi eſſe, cogitare præſumſerit.

---

agrianos ſuis ordinibus ac locis intemerata ordinatione, quam acceperant a memorato, *ſuſciperet.*

(*b*) Ferrand. Brev. Canon. c. VI.

(*c*) Coteler. Not. in Conſtitut. Apoſt. lib. III c. XX. Hoc loco celatum nolim lectorem errorem geminum, qui apparet in Breuiatione Canonum Fulgentii Ferrandi c. VI. *Vt vnus Epiſcopus Epiſcopum non ordinet, excepta Eccleſia Romana. Concilio Zellenſi. Ex Epiſtola Papæ SIRICII.* Etenim duo prima decreta Epiſt. IV. Siricii perperam commiſcentur: & *ſedes Apoſtolica primatis* ſeu metropolitana, mutatur in ſedem Apoſtolicam Romanam; non culpa, (ſuſpicor) Ferrandi, ſed ignorantia vel fraude cuiusdam recentioris &c.

(*d*) Siric. Ep. IV. c. I. & II.

§. VII.

§. VII.

Quemlibet Epiſcopum in ſua ipſiusmet Eccleſia ordinari oportebat.

Quod nunc hac in re conſiderandum venit, eſt, quod quilibet Epiſcopus ſecundum canones ac conſuetudinem Eccleſiæ in ſua ipſius eccleſia, præſente populo ordinari debebat. Id quod luculenter indicatur a CYPRIANO [e], cum ait: *Ad Ordinationes rite celebrandas, ad eam plebem, cui Præpoſitus ordinatur, Epiſcopi eiusdem prouinciæ proximi quique conueniant, & Epiſcopus deligatur plebe præſente.* Et hic mos in vniuerſam Eccleſiam ita fuit introductus, vt *Iulius* Papa [f] contra *Gregorium Alexandrinum*, qui ab *Euſebianorum* factione Eccleſiæ in locum *Athanaſii* obtruſus erat, obiiceret, quod *Antiochiæ* Epiſcopus nominatus & *Alexandriam* miſſus eſſet militari ſtipatus manu; cum tamen ſecundum eccleſiaſticum canonem ἐπ' αὐτῆς τῆς ἐκκλησίας, in ipſa Eccleſia *Alexandrina*, ab Epiſcopis prouinciæ illius Epiſcopum conſtitui oportuerit. Hic canon in eccleſiis *Africanis* diligentiſſime obſeruabatur, vbi tunc moris erat, vt Primas (cuius erat Epiſcopos ordinare) ad eam ſe conferret eccleſiam, in qua nouus Epiſcopus conſtituendus eſſet, ibique eum conſecraret. Huius conſuetudinis diuerſa exempla AVGVSTINO memorantur, qui ipſe in ſua ipſius eccleſia *Hippone* [g] a Primate *Numidiæ* fuerat ordinatus; & cum diœceſi ſua diuiſa, nouoque *Fuſſala* Epiſcopatu erecto, Epiſcopum elegiſſet, ad Primatem longo licet viæ interuallo disiunctum [gg] miſit, vt ad locum iſtum veniret, ibique eum ordinaret.

(e) Cypr. Ep. LXVIII. al. LXVII. ad Fratr Hiſpan. p 172. (p. 114. edit. Pariſ.)

(f) Iul. Ep. ad Orient. ap. Athan. Apol. II. Tom. I. p. 749. vid. ſupra c. X. §. II. not. (e) pag. 146.

(g) Poſſid. Vit. Aug. c. VIII. Vnde amplius formidans idem venerabilis ſenex & ſciens ſe corpore & ætate infirmiſſimum, egit ſecretis litteris apud primatem Epiſcopum ſedis Carthaginenſis, allegans imbecillitatem corporis ſui, ætatisque grauitatem, & obſecrans, vt Hipponenſi eccleſiæ ordinaretur Epiſcopus, qui ſuæ cathedræ non tam ſuccederet, ſed conſacerdos accederet Auguſtinus. Quæ igitur beatus Valerius optauit & rogauit, ſatagens reſcripto impetrauit.

(gg) Auguſt. Ep. CCLXI. Propter quem ordinandum, ſanctum ſenem, qui tunc primatum Numidiæ gerebat, de longinquo vt veniret rogans litteris impetraui.

§. VIII.

§. VIII.

Vetuſtus Epiſcopos ordinandi ritus.

Quod ad modum & ritum ordinandi Epiſcopum attinet, in quodam Conciliorum *Carthaginenſium* [*h*] Canone ſtrictim ita deſcriptus legitur: *Epiſcopus cum ordinatur, duo Epiſcopi ponant & teneant euangeliorum codicem ſuper caput & verticem eius, & vno ſuper eum fundente benedictionem, reliqui omnes Epiſcopi, qui adſunt, manibus ſuis caput eius tangant.* Ritus ponendi in eius caput euangeliorum codicem in omnibus eccleſiis in vſu videtur fuiſſe. Auctor enim [*i*] *Conſtitutionum Apoſtolicarum* (græcus quidam ſcriptor, qui ritus ſæculi tertii enarrare creditur) eius meminit, hoc ſolo cum diſcrimine, quod duorum Epiſcoporum loco duo Diaconi euangeliorum codicem, Epiſcopo Seniore ſeu Primate cum duobus ipſi adſiſtentibus Epiſcopis preces conſecrationis recitante, ſuper caput Ordinandi tenere iuſſi ſint. Idem ille mos CHRYSOSTOMO [*k*] & Auctori *Hierarchiæ Eccleſiæ*, ſub nomine DIONYSII latitanti, memoratur, qui

(*h*) Conc. Carth. IV. c. II.

(*i*) Conſtit. Apoſt. lib. VIII. c. IV. *Καὶ σιωπῆς γενομένης, εἷς τῶν πρώτων ἐπισκόπων ἅμα καὶ δυσὶν ἑτέροις πλησίον τοῦ θυσιαστηρίου ἑστὼς, τῶν λοιπῶν ἐπισκόπων καὶ πρεσβυτέρων σιωπῇ προσευχομένων, τῶν δὲ διακόνων τὰ θεῖα εὐαγγέλια ἐπὶ τῆς τοῦ χειροτονουμένου κεφαλῆς ἀνεπτυγμένα κατεχόντων, λεγέτω πρὸς Θεόν.* Ex ſilentio facto, vnus ex primis epiſcopis vna cum duobus aliis ſtans prope altare, reliquis epiſcopis & presbyteris tacite precationem facientibus, & diaconis aperta euangelia ſuper caput eius, qui ordinatur, tenentibus, in hunc modum precetur.

(*k*) Chryſoſtom. de laudib. euangel. apud Habert. p. 79. *Ἐν ταῖς χειροτονίαις τῶν ἱερέων, τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ κεφαλῆς τίθεται, ἵνα μάθῃ ὁ χειροτονούμενος, ὅτι τὴν ἀληθινὴν τοῦ εὐαγγελίου τιάραν λαμβάνει, καὶ ἵνα μάθῃ ὅτι καὶ πάντων ἐστὶ κεφαλὴ, ἀλλ' ὑπὸ τούτους πράττει τοὺς νόμους, πάντων κρατῶν, καὶ τῷ νόμῳ κρατούμενος, πάντα νομοθετῶν καὶ ὑπὸ τοῦ νόμου νομοθετούμενος. Διὰ τοῦτο γενναῖός τις τῶν ἀρχαίων, Ἰγνάτιος δὲ ἦν ὄνομα αὐτῷ, οὕτως ἱερωσύνῃ καὶ μαρτυρίῳ διατρίψας ἐπιστέλλων τινὶ ἱερεῖ ἔλεγε· μηδὲν ἄνευ γνώμης σου γινέσθω, μηδὲ σὺ ἄνευ γνώμης Θεοῦ τι πράττε. τὸ τοίνυν ἔχειν τὸν Ἀρχιερέα τὸ εὐαγγέλιον σημεῖόν ἐστι τὸ ὑπ' ἐξουσίαν εἶναι.* *Dum ordinantur ſacerdotes, euangelium capiti* imponitur, quo diſcat ordinatus, verum ſe accipere Euangelii tiaram; diſcat etiam, tan etſi omnium ſit caput, ſe tamen eſſe ſub legibus, & quum omnibus dominetur, legis imperio ſubiici; cumque omnibus legem ponat, a lege gubernari. Quamobrem vnus ex antiquis nobilis, cui nomen Ignatio, ſacerdotio ſimul ac martyrio inſignis, ſcribens alicui ſacerdoti dixit: Nihil abſque voluntate tua geratur, neque tu etiam præter Dei voluntatem quidquam facias. Quod igitur euangelium accipiat Pontifex, ſignificat, eum ſub poteſtate eſſe conſtitutum.

hanc

hanc cærimoniam ſoli Epiſcoporum ordinationi peculiarem fuiſſe & vſitatam, dicunt.

§. IX.

Formula precationis, quæ in eorum conſecratione adhiberi conſueuit.

Auctor *Conſtitutionum* antiquam aliquam precationis formulam recitat, cuius clauſula [*l*] ita habet: *Da ipſi, Domine omnipotens, per Chriſtum tuum participationem Spiritus Sancti, vt habeat poteſtatem remittendi peccata ſecundum mandatum tuum, item dandi Cleros, id eſt ſortes, vt tu iuſſiſti, ac ſoluendi omne vinculum ſecundum poteſtatem, quam Apoſtolis dediſti, placendique tibi in manſuetudine & corde mundo, offerendo tibi ſine culpa ſemper & ſine crimine ſacrificium mundum & incruentum, quod per Chriſtum conſtituiſti myſterium noui teſtamenti in odorem ſuauitatis per ſanctum filium tuum Ieſum Chriſtum, Deum & Saluatorem noſtrum, per quem tibi gloria, honor & veneratio in Sancto Spiritu nunc & ſemper & in ſæcula ſæculorum. Amen.* Vnam eamdemque formulam in omnibus eccleſiis vſitatam fuiſſe, non fas eſt, exiſtimemus: Cum enim cuilibet Epiſcopo peculiarem ſibi liturgiam formare liceret, ſicuti diuerſæ in diuerſis eccleſiis liturgiæ erant, in procliui eſt colligere, quod Primates ſeu Metropolitani diuerſas conſecrationis formulas habuerint, etiamſi earum nihil remanſerit, quod de iis plus lucis nobis ſubminiſtrare poſſit.

§. X.

De eorum Enthroniſatione, de Homiliis Enthroniſticis & litteris Enthroniſticis.

Finita Conſecratione Epiſcopi, qui aderant, Epiſcopum modo ordinatum in cathedram ſeu thronum ipſius conducebant, in eoque ipſum collocatum ſancto oſculo in Domino omnes ſalutabant. Lecta deinde ſacra Scriptura (pro more, tamquam

(*l*) Conſtit. Apoſt. lib. VIII. c. V. Δὸς αὐτῷ δέσποτα παντοκράτορ διὰ τοῦ χριστοῦ σου τὴν μετουσίαν τοῦ ἁγίου πνεύματος, ὥστε ἔχειν ἐξουσίαν ἀφιέναι ἁμαρτίας κατὰ τὴν ἐντολήν σου - διδόναι κλήρους κατὰ τὸ πρόσταγμά σου· λύειν δὲ πάντα σύνδεσμον κατὰ τὴν ἐξουσίαν, ἣν ἔδωκας τοῖς ἀποστόλοις· εὐαρεστεῖν δέ σοι ἐν πραότητι καὶ καθαρᾷ καρδίᾳ, ἀτρέπτως. ἀμέμπτως, ἀνεγκλήτως· προσφέροντά σοι καθαρὰν καὶ ἀναίμακτον θυσίαν· ἣν διὰ χριστοῦ διετάξω τὸ μυστήριον τῆς καινῆς διαθήκης, εἰς ὀσμὴν εὐωδίας διὰ τοῦ ἁγίου παιδός σου Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν, δι' οὗ σοι δόξα, τιμὴ καὶ σέβας ἐν ἁγίῳ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

Digitized by Google

cultus quotidiani parte) nouus Epiſcopus ſermonem in eam faciebat, qui *Sermo Enthroniſticus* a tempore & circumſtantiis, in quibus habitus erat, dicebatur. Talis erat peruagata illa *Meletii* Epiſcopi *Antiocheni* homilia, EPIPHANIO [*m*] & SOZOMENO memorata, propter quam a *Conſtantio* in exilium e veſtigio miſſus fuit. SOCRATES eiusmodi homiliarum ab Epiſcopis [*n*] in inauguratione ſua recitatarum crebram facit mentionem; & LIBERATVS [*o*] de *Seuero Antiocheno* loquens expoſitionem eius hac occaſione factam memorans, *Expoſitionem in Inthroniſmo* nuncupat. Solebant etiam Epiſcopi, ſimul atque conſecrati erant, miſſis ad extraneos Epiſcopos litteris fidem ac orthodoxiam ſuam teſtatam facere, vt ab illis viciſſim litteras pacificas & communicatorias acciperent, quæ litteræ appellabantur *litteræ Enthroniſticæ* ſiue *συλλαβαὶ ἐνθρονιστικαὶ*, quemadmodum eas EVAGRIVS [*p*] vocat, loquens de litteris circularibus, quas *Seuerus*

(*m*) Epiphan. Hæreſ. LXXIII. n. XXIX --- XXXIII. & XXXIV. Sozom. lib. IV. c. XXVIII.

(*n*) Socrat. lib. II. c. XLIII. Εὐδόξιος καθισθεὶς εἰς τὸν θρόνον αὐτῆς, πρώτην ἐκείνην τὴν πολυθρύλλητον ἀφῆκε φωνὴν, φράσας· ὁ πατὴρ ἀσεβής· ὁ υἱὸς εὐσεβὴς κ. τ. λ. Eudoxius *ſimul atque in ſede illa collocatus eſt, primam hanc protulit ſententiam*, quæ omnium ſermone celebratur: Pater ἀσεβής; Filius εὐσεβὴς &c. Lib. VII. c. XXIX. Τριμήνου διαδραμόντος, ἄγεται ἐκ τῆς Ἀντιοχείας ὁ Νεστόριος, ὅστις ἐπὶ σωφροσύνῃ μὲν παρὰ τοῖς πλείστοις ἐκηρύττετο, ὁποῖος δὲ ἦν ἐν τοῖς ἄλλοις τὸ ἦθος, ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτοῦ διδασκαλίας τοὺς εὐφρονοῦντας οὐκ ἔλαθε. Χειροτονηθεὶς γὰρ τῇ δεκάτῃ τοῦ ἀπριλλίου μηνὸς, ἐν ὑπατείᾳ Φήλικος καὶ Ταύρου, εὐθὺς ἐκείνην τὴν περιβόητον ἀφῆκε φωνὴν ἐπὶ τοῦ λαοῦ παντὸς, πρὸς τὸν βασιλέα τὸν λόγον ποιούμενος· δός μοι, φησὶν, ὦ βασιλεῦ, καθαρὰν τὴν γῆν τῶν αἱρετικῶν, κἀγώ σοι τὸν οὐρανὸν ἀντιδώσω· συγκάθελέ μοι τοὺς αἱρετικούς· κἀγὼ συγκαθελῶ σοι τοὺς Πέρσας. Elapſo trium menſium ſpatio Neſtorius Antiochia adducitur. Qui ob temperantiam quidem a pluribus prædicabatur. In reliquis vero quali ingenio & quibus moribus fuerit, *ex prima eius concione* prudentiores ſtatim deprehenderunt. Ordinatus enim die quarto Idus Aprilis, Felice & Tauro conſulibus, illinc coram vniuerſo populo imperatorem alloquens, *celebrem illam protulit dictionem:* Da mihi, inquit, Imperator, terram hæreticis purgatam, & ego tibi cælum retribuam. Mecum hæreticos debella: ego Perſas tecum debellabo.

(*o*) Liberat. Brev. c. XIX. Fertur *expoſitio* eius, *quæ ab eo dicta eſt in inthroniſmo*, in qua & vnitiuum ſuſcepit Zenonis &c.

(*p*) Euagr. lib. IV. c. IV. *Μάλιστά γε ἐν ταῖς καλουμέναις ἐνθρονιστικαῖς συλλαβαῖς καὶ ταῖς τούτων ἀμοιβαίαις, ἃς διεπέμψατο τοῖς ἑκάστου πατριάρχαις κ. τ. λ.* Præcipue *in epiſtolis, quas ἐνθρονιστικὰς vocant*, & in reſponſionibus ad eaſdem epiſtolas, quas ad ſingulos Patriarchas mittebat &c.

Epiſco-

Digitized by Google

Epiſcopus *Antiochenus* hac occaſione ad reliquos Patriarchas dederat. Hæ alio nomine dicebantur *litteræ communicatoriæ*, κοινωνικὰ συγγράμματα, vti Concilium *Antiochenum*, quod *Paulo Samoſatenſi* munus abdicauit, eas nominat: Patres enim in iſthoc concilio congregati, *Domno* in locum *Pauli* ordinato, omnes eccleſias hac de re faciebant certiores, dicentes, ſe ideo hoc ipſis ſignificare, vt ad *Domnum* ſcriberent, & ab eo viciſſim κοινωνικὰ συγγράμματα [q] *litteras communicatorias* acciperent: Quod, recte notante VALESIO, [r. s] heic non de iſtis *Litteris Communicatoriis, quæ Clericis & Laicis peregrinantibus dabantur, vt a peregrinis Epiſcopis ad communionem admitterentur* intelligendum eſt; ſed de iis litteris, *quas Epiſcopi paullo poſt Ordinationem teſtandæ communionis ſuæ cauſſa ad alios mittebant Epiſcopos, & quas ipſi viciſſim ab aliis accipiebant*. Hæ litteræ etiam *Synodicæ* a LIBERATO dicuntur, [t. u] qui conſuetudinem iſtam, qua ductus nouus quisque Epiſcopus de ſua ordinatione aliis ſui Ordinis litteras Synodicas miſerit, adeo neceſſariam dicit fuiſſe, vt earum omiſſio pro aliqua communionis cum reliquis Epiſcopis colendæ recuſatione, & pro tacita hæreſeos imputatione habita ſit.

LIBRI SECVNDI
CAPVT DVODECIMVM
DE LEGE, QVAE EPISCOPOS IN PARVIS OPPIDIS ORDINARI VETAT.

§. I.

Ratio legis de non conſtituendis Epiſcopis in paruis oppidis.

ANtequam huic de Epiſcopis ſermoni finem imponam, de duabus legibus aliis, ad ipſorum Ordinationem reſpicien-

(q) Euſeb. lib. VII. c. XXX. p. 230. ἐδηλώσαμέν τε ὑμῖν, ὅπως τούτῳ γράφητε, καὶ τὰ παρὰ τούτου κοινωνικὰ δέχησθε γράμματα. Quod idcirco vobis ſignificauimus, vt & ad eum ſcribatis, & ab eo *communicatorias litteras* accipiatis.

(r. s) Valeſ. Not. in loc.

(t. u) Liberat. Brev. c. XVII. De quo etiam Acacius *ſynodicam* Romano Papæ miſit *epiſtolam*, petens, ne etiam adulterum & hæreticum in epiſcopali dignitate reciperet. Verum Ioannes Talaia de ordinatione ſua neglexit per ſuos *Synodicas litteras* Acacio epiſcopo Conſtantinopolitano deſtinare. - - Mandavit ergo magiſtriano *litteras ſynodicas*, delegans ei omnia eum illius facere voluntate.

Digitized by Google

tibus, adhuc dicendum non nihil erit. Quarum prima Epiſcopos in paruis oppidis & vicis conſtitui vetabat: quæ lex in Concilio *Sardicenſi* primum lata eſt, eo conſilio, vt Ordinis Epiſcopalis honor & dignitas ſarta tecta conſeruaretur; vti ratio in Canone in hanc rem ſancito data eſt, qui dicit: [w] *Non licet ſimpliciter Epiſcopum conſtituere in aliquo pago vel parua vrbe, cui vel vnus presbyter ſufficit: non neceſſe eſt enim illic Epiſcopum conſtitui, ne Epiſcopi nomen & auctoritas vilipendatur.* Non nulli addunt Concilii *Laodiceni* Canonem LVII, Epiſcopos in [x] vicis & pagis conſtitui prohibentem, & eorum loco Viſitatores dari iubentem: Sed hic Canon non de abſolutis Epiſcopis, ſed de Chorepiſcopis loquitur, qui aliis Epiſcopis ſubiecti erant, de quibus infra ſpeciatim acturus ſum. Sed quicquid huius ſit, non eſt de Canone *Sardicenſi* diſceptatio; nam ratio ſubiuncta eius ſenſum explanat, quod ordinationem Epiſcoporum in paruis vrbibus & pagis in totum interdicat.

§. II.

Exceptiones quædam huius legis in Aegypto, Libya, Cypro, Arabia, Aſia minore &c.

Obſeruandum tamen eſt, hanc legem non vbique obtinuiſſe: Nam cum ante tum poſt Concilium *Sardicenſe* Epiſcopi in paruis ciuitatibus & vicis reperiebantur. *Nazianzus* paruum duntaxat oppidum erat; SOCRATI [y] *πόλις εὐτελής, vrbs exigua*, vocatur, & eodem hoc reſpectu GREGORIVS NAZIANZENVS [z] patrem ſuum, iſtius loci Epiſcopum, *μικροπο-*

(w) Concil. Sardic. c. VI. (Tom. II Conc. p. 631.) Μὴ ἐξεῖναι δὲ ἁπλῶς καθιστᾶν ἐπίσκοπον ἐν κώμῃ τινὶ ἢ βραχείᾳ πόλει, ᾗ τινι καὶ εἷς μόνος πρεσβύτερος ἐπαρκεῖ· οὐκ ἀναγκαῖον γὰρ ἐπισκόπους ἐκεῖσε καθίστασθαι, ἵνα μὴ κατευτελίζηται τὸ τοῦ ἐπισκόπου ὄνομα καὶ ἡ αὐθεντία.

(x) Concil. Laodic. Can. LVII ὅτι οὐ δεῖ ἐν ταῖς κώμαις, καὶ ἐν ταῖς χώραις καθίστασθαι ἐπισκόπους, ἀλλὰ περιοδευτάς. Quod non oportet in vicis & pagis epiſcopos conſtitui, ſed periodeutas, hoc eſt, circumcurſatores ſeu viſitatores.

(y) Socrat. lib. IV. c. XI. Βασίλειος καὶ Γρηγόριος· ὧν ὁ μὲν Καισαρείας τῆς ἐν Καππαδοκίᾳ ἐπίσκοπος ἦν· Γρηγόριος δὲ Ναζιανζοῦ πόλεως εὐτελοῦς γειτνιαζούσης τῇ Καισαρείᾳ. Baſilius atque Gregorius: quorum ille Cæſareæ Cappadociæ erat Epiſcopus: hic *Nazianzi, vrbis exiguæ*, quæ in vicinia Cæſareæ ſita eſt.

(z) Gregor. Nazian. Orat. XIX. de Laud. Patr. Tom. I. p. 310. Τοῦτο τοῦ μικροπολίτου τὸ ἔργον καὶ τὰς καθέδρας τὰ δεύτερα ἔχοντος. Hoc *exiguum vrbis epiſcopi* opus, cathedras ſecundas tenentis.

λίτην

λίτην καὶ τῆς καθέδρας τὰ δεύτερα ἔχοντα, *exiguæ vrbis Epiſcopum & cathedræ ſecundas tenentem* nominat. Non erat tamen *Chorepiſcopus*, ſed abſolutus in diœceſi ſua Epiſcopus, non minus quam Epiſcopi *Romæ* vel *Alexandriæ*. *Geras* prope *Peluſium* SOZOMENO [*a*] *paruum oppidum* audit, & nihilominus ſedes Epiſcopi ibi erat. De *Dolicha*, vbi *Maris* erat Epiſcopus, idem obſeruatur THEODORETO [*b*] πολίχνην σμικρὰν eam nuncupanti: Idem etiam dicit de *Cucuſo* [*c*], loco in *Armenia* ſito, quo *Chryſoſtomus* relegatus fuerat: quantulumcumque illud oppidum erat, *Chryſoſtomus* [*d*] tamen ibi Epiſcopum offendit, admodum comiter ac reuerenter ipſum in exilio ſuo tractantem. SYNESIVS [*e*] de Epiſcopo *Olbiæ* in quadam epiſtola mentionem facit, & ſimul eum locum vicum tantum fuiſſe dicit; populum enim

(*a*) Sozom. lib. VIII. c. XIX. ἀπὸ τοῦ πελάγους ὧδε συμβὰν, κατῆρεν εἰς Γέρας. πόλιν μικρὰν, ἀμφὶ πεντήκοντα στάδια τοῦ Πηλουσίου ἀφεστῶσαν· τελευτήσαντος δὲ τότε τοῦ ἐνθάδε ἐπισκόπου, οἱ μὲν πολῖται, ὡς ἐπυθόμην, ἐψηφίσαντο Νιλάμμωνα προστατεῖν τῆς ἑαυτῶν ἐκκλησίας κ. τ. λ. Forte accidit, vt nauis ſecundo vento appelleret *Geras*, *paruum oppidum*, quinquaginta circiter ſtadiis diſtans Peluſio. *Eius loci Epiſcopo* tunc mortuo, ciues quidem, vt accepi, Nilammonem *eccleſiæ ſuæ antiſtitem* elegerunt.

(*b*) Theodoret. lib V. c IV. ὁ δὲ θεῖος Εὐσέβιος, ἔσχατον ἐπίσκοπον Μάριν τῇ Δολίχῃ κεχειροτόνηκε· πολίχνη δὲ αὕτη σμικρὰ, καὶ τῆς Ἀρειανικῆς νόσου κατ᾽ ἐκεῖνον τοῦ καιροῦ μετειλήφει. Poſtremus omnium Maris, a diuino Euſebio Dolichæ Epiſcopus creatus eſt, *vrbs eſt exigua*, quæ tunc temporis Ariana labe erat infecta.

(*c*) Theod. lib. II. c. V. Μετῴκισαν εἰς Κουκουσόν· πόλις δὲ αὕτη μικρά. Relegarunt (Paulum) *Cucuſum*, id *exiguum oppidum* eſt. Lib. V. c. XXXIV. εἴς τινα πολίχνην σμικροτάτην καὶ ἔρημον τῆς Ἀρμενίας ἐξέπεμψαν· Κουκουσὸς ὄνομα ταύτῃ. In *paruum quoddam* ac deſertum Armeniæ *oppidum* relegarunt, cui nomen eſt *Cucuſus*.

(*d*) Chryſoſtom. Ep. CXXV. ad Cyriac. (Tom. IV. p. 764. edit. Francof.) Ταῦτά σοι ἐπέστειλα ἀπὸ Κουκουσοῦ τῆς Κιλικίας, ὅπου ἐκέλευσεν ἡμᾶς ἡ βασίλισσα ἐξορισθῆναι - - Πάνυ δὲ ἡμᾶς ἐδεξιώσατο ὁ ἐπίσκοπος τῆς πόλεως ταύτης, καὶ πολλὴν ἀγάπην ἔδειξεν εἰς ἡμᾶς. Atque hæc tibi e *Cucuſo*, quod Ciliciæ *oppidum* eſt, ſcripſi, quo videlicet Imperatrix ablegari me iuſſit. - - At vero *vrbis huiusce Epiſcopus* perquam humaniter nos excepit, magnamque erga nos caritatem præ ſe tulit. &c.

(*e*) Syneſ. Ep. LXXVI. Ὀλβιάταις· οὗτοι δὲ δῆμός εἰσι κωμήτης, ἐδέησεν αἱρέσεως ἐπισκόπου, τοῦ μακαριωτάτου πατρὸς Ἀθάμαντος τῷ μακρῷ βίῳ τὴν ἱερωσύνην συγκαταλύσαντος. Olbiatis: *vici* cuiusdam hic populus eſt: *Epiſcopi* creatione opus fuit, cum beatiſſimus pater Athamas longiore vita pariter & ſacerdotio functus eſt.

δῆμον κωμήτην, *vici cuiusdam populum* appellat. Ita alio loco [*f*] dicit, quod *Hydrax* & *Palæbiſca* aliquando ſuum quæque habuerint Epiſcopum, licet vici tantum *Pentapolis* eſſent ad diœceſin *Erythrenſem* proprie ſpectantes, cui poſt aliquod temporis interuallum rurſus fuerint contributi. SOZOMENI memoria inter *Arabiæ* & *Cypri* incolas vſitatum erat, Epiſcopos non tantum in vrbibus, ſed vicis etiam ordinare; ita etiam inter *Nouatianos* & *Montaniſtas* in *Phrygia* obtinuit: quod omne [*g*] ex ſua ipſius notitia adfirmat. Sunt, qui *Dracontium* talem Epiſcopum fuiſſe exiſtimant, quod ATHANASIVS [*h*] eius Epiſcopatum χώρας ἐπισκοπὴν appellet: Vtrum vero abſolutum Epiſcopum, an tantum *Chorepiſcopum*, eum fuiſſe hoc ipſo ſignificare velit, non facile eſt ad diiudicandum. Ita quoque non patet, cuius generis Epiſcopi iſti fuerint, quos Concilium *Antiochenum* [*i*] in Synodali ſua aduerſus *Paulum Samoſatenſem* epiſtola pagorum nominat Epiſcopos; forte enim *Chorepiſcopi*, ſeu Epiſcopi dependentes fuerunt, quæ VALESII coniectura eſt. Verum id de his SOZOMENO

(*f*) Syneſ. Ep. LXVII. p. 208. Γέγονα κατὰ Παλαίβισκάν τε καὶ Ὕδρακα· κῶμαι δὲ αὗται Πενταπόλεως. Palæbiſcam & Hydracem perueni. *Vici ſunt* Pentapolis. p. 210. Τοῦτον οὖν ἵνα καὶ μόνον ἀποδεδεῖχθαι Παλαιβίσκης ἐπίσκοπον - - Vnum illum ac ſolum *Palæbiſcæ* creatum *Epiſcopum*. p. 211. ἐν Ὕδρακι τῇ κώμῃ χωρίον ἐστί - - τοῦτο τοῖς ἀδελφοῖς ἡμῶν ἤδη καὶ ἄλλοις τοῖς εὐλαβεστάτοις ἐπισκόποις Διοσκόρῳ καὶ Παύλῳ τὸ περιμάχητον ἦν κ. τ. λ. In *Hydrace vico* locus quidam eſt - - de hoc inter fratres noſtros, vt & alios antea, religioſiſſimos *epiſcopos* Dioſcorum & Paulum ſumma erat contentio &c.

(*g*) Sozom. lib. VII c. XIX. Ἐν ἄλλοις δὲ ἔθνεσιν ἐστὶν, ὅπη καὶ ἐν κώμαις ἐπίσκοποι ἱερῶνται, ὡς παρὰ Ἀραβίοις καὶ Κυπρίοις ἔγνων. In aliis prouinciis interdum *etiam vici conſecratos habent epiſcopos*, ſicut in Arabia & in Inſula Cypro animaduerti.

(*h*) Athan. Epiſt. ad Dracont. Tom. I. p. 954. (p. 263 edit. Pariſ. MDCXCVIII.) Καὶ γὰρ ἡ ἐκ παραδόξου γενομένη συμφωνία ἐν τῇ Ἀλεξανδρέων χώρᾳ, ἐν τῇ σῇ καταστάσει, ἐξ ἀνάγκης σχισθήσεται διὰ τὴν σὴν ἀναχώρησιν· καὶ ἡ ἐπισκοπὴ δὲ τῆς χώρας αὐτῆς ὑπὸ πολλῶν ἁρπαγήσεται καὶ πολλῶν οὐκ ὀρθῶν, ἀλλ' ὧν οἶδας καὶ αὐτός. Etenim admirandus ille Alexandrini *agri* in te eligendo conſenſus, ob tuum ſeceſſum neceſſario in complurimas diuidetur factiones: eſtque *huius loci Epiſcopatus* a multis inuadendus: iisque non probis viris, ſed quos tute probe noſti.

(*i*) Ap. Euſeb. lib. VII. c. XXX. p. 229. Οἷα καὶ τοὺς θωπεύοντας αὐτὸν ἐπισκόπους τῶν ὁμόρων ἀγρῶν τε καὶ πόλεων καὶ πρεσβυτέρους, ἐν ταῖς πρὸς τὸν λαὸν ὁμιλίαις καθίησι, διαλέγεσθαι. *Epiſcopos* quoque vicinorum *pagorum* & ciuitatum nec non presbyteros aſſentatores ſuos ſubmiſit, qui in ſuis ad populum concionibus eadem de ipſo prædicarent.

memo-

Digitized by Google

memoratis dici nequit, nec de aliis exemplis, quæ ex SYNESIO & reliquis ante citatis Auctoribus dedi; quorum e teſtimoniis liquido apparet, fuiſſe tum in exiguis valde vrbibus & quandoque etiam in villulis Epiſcopos, contrario Concilii *Sardicenſis* decreto non obſtante. Dignum etiam obſeruatu eſt, in *Aſia minore*, terræ tractu non multo ampliore, quam *Magna Britannia* Inſula (duas tantum diœceſes, ad Imperium *Romanum* ſpectantes, complectente) quadringentos fere Epiſcopos fuiſſe; quemadmodum ex antiqua Eccleſiæ hiſtoria conſtat. Vnde *Cucuſum* & *Nazianzum* non ſolas exiguas iſtius prouinciæ vrbes, ſed adhuc multo plures alias vrbes ac diœceſes, non ita magnas in ea fuiſſe, iudicari facile poteſt.

§. III.

Rationes, ob quas in paruis locis Epiſcopatus erecti ſint.

Vna cauſſa, quamobrem Epiſcopatus multiplicarentur & non numquam in exiguis erigerentur locis, erat, quod in Eccleſia primitiua vnusquisque Epiſcopus, conſentiente Metropolitano, aut Concilio prouinciali approbante, diœceſin ſuam diuidendi & nouum Epiſcopum conueniente quodam eius loco, in Eccleſiæ emolumentum, conſtituendi habebat poteſtatem; ſi quidem diœceſin ſuam nimis amplam, & loca nimium a ſede ſua diſtare aut conuerſorum multitudinem augeſcere, adeoque curas & occupationes grauius ſibi, quam vt ſuſtinere poſſet, onus euadere intelligeret. Hæc ratio erat, cur *Auguſtinus* [k] in diœceſeos ſuæ oppido *Fuſſala* millibus circiter quadraginta ab *Hippone* ſeiuncto, nouum Epiſcopatum erigeret. Locus erat, vbi ingens hominum multitudo e ſchiſmate *Donatiſtarum* ad Eccleſiam Catholicam reducti, & quidam adhuc reducendi erant: Cum autem locus nimio itineris interuallo diſtaret, neceſſariam curam ac diligentiam in iſtis quidem regendis, his autem denuo lucrandis adhibere non poterat: adeoque ab Primate *Numidiæ* impetrabat, vt eo deueniret & *Antonium* quemdam Epiſcopum

(k) Aug. Ep. CCLXI. ad Cæleſtin. *Quod ab Hippone memoratum caſtellum millibus quadraginta ſeiungitur, cum in eis regendis & eorum reliquiis licet exiguis colligendis — — me viderem latius quam oportebat extendi, nec adhibendæ ſufficerem diligentiæ, quam certiſſima ratione adhiberi debere cernebam, Epiſcopum ibi ordinandum conſtituendumque curaui.*

ibi

ibi ordinaret. Et hoc eccleſiæ *Africanæ* legibus reſpondebat, quæ nouos Epiſcopatus in diœceſi quadam, in qua neceſſarium eſſe credebatur, erigi [*l*] permittebant, ſi quidem iſtius diœceſeos Epiſcopus & Primas conſentirent; ſiue, vt FERRANDVS [*m*] in Collectione ſua animaduertit, ſi Epiſcopus, Primas & Concilium prouinciale communi conſenſu atque auctoritate id concederent. Quorum canonum virtute, durante *Donatiſtarum* ſchiſmate, multi noui Epiſcopatus in vilibus oppidis *Africæ* erecti fuere; quemadmodum ex Actis Collationis *Carthaginenſis* videre eſt; vbi Catholici & *Donatiſtæ* hanc praxin ſibi mutuo exprobrant; quod videlicet Epiſcopatum quandoque in tres quatuorue diſpeſcant, Epiſcoposque in pagis & villis ad augendum partis ſuæ numerum conſtituant. Ita *Petilianum Donatiſtam* [*n*] alicubi inuenimus querentem, quod Catholici in *Ianuarii*, Epiſcopi a partibus *Donati* ſtantis, diœceſi quatuor numerum augendi gratia conſtituerint Epiſcopos. Et alibi *Alipius* Catholicus in commentarios [*o*] referri iubet bene multos *Donatiſtarum* Epiſcopos ibi memoratos, non in ciuitatibus, ſed tantum in villis vel agris ordinatos eſſe. Ad quod reſpondet *Petilianus*, [*p*] quod idem Catholici faciant, ordinantes Epiſcopos in agris & interdum in iis locis, vbi non habeant populum: quo ipſo id vult dicere, omnem populum in iſtis locis ad *Donatiſtarum* caſtra transiiſſe. Et ex hac vera ratione Epiſcopi Catholici ſui

(*l*) Conc. Carth. II. c V. (Tom. II. p. 1160.) Si accedente tempore, creſcente fide, Dei populus multiplicatus deſiderauit *proprium* habere *rectorem*, *eius* videlicet *voluntate*, *in cuius poteſtate eſt diœceſis* conſtituta, *habeat Epiſcopum*.
It. Conc. Carth. III. c. XLII. (Tom. II. p. 1173.) Multis in Concilio hoc ſtatutum eſt a cœtu ſacerdotali, vt plebes, quæ in diœceſibus ab epiſcopis retinentur, quæ epiſcopum numquam habuerunt, non niſi *cum voluntate eius epiſcopi, a quo tenentur, proprios accipiant rectores*, hoc eſt *epiſcopos*.

(*m*) Ferrand. Breuiar. Canon. c. XIII. Vt *Epiſcopus non ordinetur in diœceſi, quæ Epiſcopum numquam habuit, niſi cum voluntate Epiſcopi, ad quem ipſa diœceſis pertinet*, ex Concilio tamen plenario & Primatis auctoritate.

(*n*) Collat. Carthag. I. c. CXVII. (Tom. II. Conc. 1377.) Petilianus Epiſcopus dixit, in vna plebe Ianuarii collegæ noſtri præſentis, *in vna diœceſi quatuor ſunt conſtituti contra ipſum*; vt numerus ſcilicet augeretur.

(*o*) Ibid. c. CLXXXI. Alypius dixit, ſcriptum ſit, iſtos omnes in villis vel in fundis eſſe epiſcopos ordinatos, *non in aliquibus ciuitatibus*.

(*p*) Ibid. c. CLXXXII. Petilianus Epiſcopus dixit: Sic etiam tu multos habes per omnes agros diſperſos: Immo crebros vbi habes, ſane & ſine populis habes.

muneris

Digitized by Google

muneris eſſe credebant, vt dioeceſibus ſuis diuiſis nouos Epiſcopos in exiguis oppidis conſtituerent, quo *Donatiſtas* & numero & zelo anteire, & de errante populo in priſcam Eccleſiæ Catholicæ communionem reducendo maiori cum effectu laborare poſſent. Hæc erat praxis Eccleſiæ *Africanæ*, & hæc eius ratio, cur tot paruos Epiſcopatus hoc anguſtiarum tempore erigerent: In ſalutem & ædificationem Eccleſiæ oculi ſemper erant intenti.

GREGORIVS NAZIANZENVS pietatem & prudentiam BASILII, quam in ſimili caſu teſtatam fecit, magnopere prædicat. Accidit nimirum ipſius ætate, vt *Cappadocia* in duas diſpeſceretur prouincias, *Tyana* ciuili reſpectu ſecundæ prouinciæ metropoli conſtituta: Hoc *Anthimo* Epiſcopo *Tyanæ* occaſionem vendicandi ſibi ius metropolitani in Eccleſia dabat; cui rei *Baſilius* ſe opponebat, quippe quæ ſuæ ipſius Eccleſiæ *Caſareenſi*, quæ ſecundum Canones & ex præſcriptione totius prouinciæ metropolis eſſe debebat, derogaret. Sed *Anthimo* vere contentioſum agente aduerſarium, magnamque concitante turbam & tumultum, *Baſilius* ad pacem Eccleſiæ cum ſui ipſius iuris iactura redimendam promtus erat, iuriſdictione ſua in iſtam *Cappadociæ* partem, quam *Anthimus* ſibi vendicabat, relicta: & iacturam ſuam quodammodo compenſaturus nouos aliquot in prouincia ſua Epiſcopatus, exempli cauſſa *Saſimæ* & in aliis quibuſdam eiuſmodi obſcuris iſtius regionis locis erigebat. Quod inſtitutum etſi litteræ cuiuſdam Canonis repugnabat, NAZIANZENVS tamen ob tres potiſſimum rationes laudibus illud extollit. Primum quidem, quod hoc modo maior animarum cura [q] fuerit ſuſcepta. Deinde quælibet ciuitas prouentus ſuos habuerit. Denique bellum inter duos Metropolitanos compreſſum & exſtinctum ſit. *Hoc*, inquit ille, *remedium erat huius mali magnum & admirandum & illius anima dignum. Etenim diſſidium hoc in Eccleſiæ commodum & incrementum conuertit, atque hanc calamitatem quam pulcher-*

(q) Gregor. Nazianz. Orat. XX. de laud. Baſil. Tom. I, p. 356. Σκοπῶμεν, ὡς μεγάλην καὶ θαυμασίαν (τοῦ κακοῦ λύσιν) καὶ τί γὰρ ἢ τῆς ἐκείνου ψυχῆς ἀξίαν· προσθήκην γὰρ τῆς ἐκκλησίας ποιεῖται τὴν στάσιν, καὶ τὴν συμφορὰν, ὡς κάλλιστα διατίθεται, πλείοσιν ἐπισκόποις τὴν πατρίδα καταπυκνώσας· ἐξ οὗ τί γίνεται, τρία τὰ κάλλιστα· ψυχῶν ἐπιμέλεια πλείων, καὶ τὸ πόλιν ἑκάστην τὸ ἑαυτῆς ἔχειν, καὶ τὸ λυθῆναι ταύτῃ τὸν πόλεμον.

Digitized by Google

rime conſtituit, patria nimirum pluribus Epiſcopis communita. Vnde colligere promum eſt, ex NAZIANZENI ſententia pro Eccleſiæ commodo habendum eſſe, ſi pluribus ea Epiſcopis frequentetur; neque in eius ignominiam cedere, ſi, neceſſitate ita ferente, in vilibus etiam oppidis Epiſcopi conſtituantur.

LIBRI SECVNDI
CAPVT DECIMVM TERTIVM
DE LEGE, QVAE DVOS EPISCOPOS IN VNA CIVITATE ORDINARI VETAT.

§. I.

Lex & praxis vniuerſalis Eccleſiæ, vnum tantum in ciuitate aliqua habere Epiſcopum.

ALia lex vniuerſaliter obſeruata in Eccleſia erat, quod in ciuitate aliqua vnus tantum debebat eſſe Epiſcopus, etiamſi ad admittendos complures Presbyteros ſatis ampla eſſet. Tempore *Cornelii* in Eccleſia *Romana* quadraginta ſex Presbyteri [*r*], Diaconi ſeptem, totidem Hypodiaconi, & nonaginta quatuor inferiorum Ordinum Clerici erant: & vniuerſus populus ſecundum quorumdam computationem [*s*] quinque circiter hominum millia, ſecundum aliorum [*t*] autem calculum multo maiorem numerum dicitur effeciſſe; ſed tamen vnus tantummodo eorum omnium erat Epiſcopus. Vt adeo *Nouatianus* contra *Cornelium* Epiſcopus *Romæ* ordinatus ab omnibus & ſingulis tamquam legis Eccleſiæ Catholicæ violator damnatus ſit. CYPRIANVS [*u*] hac occaſione id velut placitum aliquod Eccleſiæ inculcat, quod *vnus in Eccleſia ad tempus Sacerdos, & ad tempus*

(*r*) Cornel. Ep. ad Fabium ap. Euſeb. lib. VI. c. XLIII. Ὁ ἐκδικητὴς τοῦ εὐαγγελίου οὐκ ἠπίστατο ἕνα ἐπίσκοπον δεῖν εἶναι ἐν καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἐν ᾗ οὐκ ἠγνόει· πῶς γάρ; πρεσβυτέρους εἶναι τεσσαράκοντα ἕξ, διακόνους ἑπτὰ, ὑποδιακόνους ἑπτά, ἀκολούθους δύο καὶ τεσσαράκοντα· ἐξορκιστὰς δὲ καὶ ἀναγνώστας ἅμα πυλωροῖς δύο καὶ πεντήκοντα.

(*s*) Burnets *Letter* 4. p. 167.

(*t*) Baſnag. Exerc. ad Annal. Baron. an. XLIV. p. 532. †

(*u*) Cyprian. Ep. LV. al. LIX. ad Corn. p. 109. (p. 79. lin. vlt. edit. Par. MDCLXVI.)

Iudex

Iudex Vice Chriſti eſſe debeat. Hinc alio loco [w] *Nouatianum* negat eſſe Epiſcopum; *Cum poſt primum*, inquit, *ſecundus eſſe non poſsit, quisquis poſt vnum*, (Cornelium) *qui ſolus eſſe debeat, factus eſt*, (Nouatianus) *non iam ſecundus ille, ſed nullus eſt.* Imno adulterum & extraneum eum vocat, quando dicit; *Niſi ſi Epiſcopus tibi videtur, qui Epiſcopo in Eccleſia a ſedecim Coëpiſcopis facto, adulter* [x] *atque extraneus, Epiſcopus fieri a deſertoribus per ambitum nititur.* Idem ipſi non a CYPRIANO [y] ſolum, ſed a toto ſimul Concilio *Africano* exprobratum fuit; vti CYPRIANVS in epiſtola quadam commemorat, *cum ad nos*, inquiens, *in Africam legatum miſiſſet optans* (more nouis Epiſcopis poſt ordinationem conſueto) *ad communicationem noſtram admitti, hinc a concilio plurimorum ſacerdotum, qui praeſentes eramus, ſententiam retulit, ſe foris eſſe coepiſſe, nec poſſe a quoquam noſtri ſibi communicari, qui Epiſcopo Cornelio in Catholica Eccleſia de Dei iudicio & cleri ac plebis ſuffragio ordinato profanum altare erigere & adulteram cathedram collocare, & ſacrilega contra verum ſacerdotium ſacrificia offerre tentauerit.* Erant quidem non nulli *Romae* Confeſſores, qui primum cum *Nouatiano* faciebant: CYPRIANVS [z] autem ſcripta ad eos epiſtola facti vitioſitatem verbis blandis oſtendebat, & vt ad Eccleſiam matrem & fraternitatem reuerterentur, quibus poterat hortamentis, petebat atque rogabat: Quae admonitio quosdam ex eorum principibus tam efficaciter percellebat, vt non diu poſt ad *Cornelium* reuerterentur, erro-

(w) Cyprian. Ep. LII. al. LV. ad Antonian. p. 104. (p. 68 edit. Par.)

(x) Ibid. p. 112. (p. 73. edit. Par.)

(y) Cyprian. Ep. LXVII. al. LXVIII. ad Stephan. p. 177. (p. 111. edit. Pariſ.)

(z) Cypr. Ep. XLIV. al. XLVI. ad Nicoſtrat. & Maxim. (p. 58. edit. Pariſ.) Grauat me atque contriſtat & intolerabilis perculſi & pene proſtrati pectoris maeſtitia perſtringit, cum vos illic comperiſſem contra eccleſiaſticam diſpoſitionem, contra euangelicam legem, contra inſtitutionis Catholicae vnitatem alium epiſcopum fieri conſenſiſſe, id eſt, quod nec fas eſt, nec licet fieri, Eccleſiam aliam conſtitui, Chriſti membra diſcerpi, Dominici gregis animum & corpus vnum diſciſſa aemulatione lacerari. Quod quaeſo vt in vobis ſaltem illicitum iſtud fraternitatis noſtrae diſſidium non perſeueret, ſed & confeſſionis veſtrae & diuinae traditionis memores ad matrem reuertamini, vnde prodiiſtis, vnde ad confeſſionis gloriam cum eiuſdem matris exſultatione veniſtis. Nec putetis, ſic vos euangelium Chriſti adſerere, dum voſmet ipſos a Chriſti grege & ab eius pace & concordia ſeparatis &c.

 rem

rem ſuum his verbis publice confitentes: [a] *Nos Cornelium Epiſcopum ſanctiſſimæ Catholicæ Eccleſiæ erectum a Deo omnipotente & CHRISTO Domino noſtro ſcimus. Nos errorem noſtrum confitemur. Circumuenti ſumus perfidiæ loquacitate factioſa amentes. Videbamur quaſi quamdam communicationem cum ſchiſmatico homine habuiſſe, ſinceræ tamen mens noſtra ſemper in Eccleſia fuit, nec ignoramus, vnum Deum eſſe, & vnum CHRISTVM eſſe Dominum, quem confeſſi ſumus, vnum Spiritum Sanctum, VNVM EPISCOPVM in Catholica Eccleſia eſſe debere.* Pamelivs [b] & alii, qui hoc magiſterii Epiſcopi *Romani* confeſſionem interpretantur, aut craſſam ignorantiam, aut magnum partis ſuæ ſtudium produnt: quamquam enim hæc de Epiſcopo quodam *Romano* dicuntur, non tamen ad eum ſolum, ſed ad omnium Eccleſiarum Epiſcopos ſpectant. Ignativs & poſt eum Scriptores omnes, qui de Epiſcopis loquuntur, vnum ſemper in quaque Eccleſia Epiſcopum fuiſſe dicunt: & licet origenes [c] duo in vnaquaque Eccleſia Epiſcopos eſſe videatur dicere, attamen vbi ſuam ipſius mentem explicat, idem omnino cum reliquis ſentire deprehenditur. Dicit enim, alium eſſe viſibilem, alium inuiſibilem; alium angelum, alium eſſe hominem. Ita vt eius teſtimonium (quamlibet ab aliorum ſententia quodammodo diſcrepare videatur) hanc Eccleſiæ conſuetudinem confirmet.

Sequentium temporum Scriptores eiuſdem rei tam crebram faciunt mentionem, vt eorum omnium teſtimonia [d] adferre tam

(a) Cornel. Ep. XLVI. al. XLIX. ad Cyprian. (apud Cyprian. p. 60. edit. Par. 1666.)

(b) Pamel. in Loc.

(c) Origen. Hom. XIII. in Luc. Per ſingulas Eccleſias bini ſunt Epiſcopi, alius Viſibilis alius Inuiſibilis - - Ego puto inueniri ſimul poſſe & Angelum & Hominem bonos (leg. binos) Eccleſiæ Epiſcopos.

(d) vid. Chryſoſtom Ep. CXXV. ad Cyriac. *ὁ προβατόσχημος ἐκεῖνος λύκος, ὁ σχῆμα μὲν ἔχων ἐπισκόπου, μοιχὸς δὲ ὑπάρχων· ὡς γὰρ ἡ γυνὴ μοιχαλὶς χρηματίσει, ἡ ζῶντος τοῦ ἀνδρὸς ἑτέρῳ συναφθεῖσα· οὕτω καὶ αὐτὸς μοιχός ἐστιν, οὐ σαρκὸς ἀλλὰ πνεύματος· ζῶντος γὰρ ἐμοῦ ἥρπασέ μου τὸν θρόνον τῆς ἐκκλησίας.* Lupus ille (Arſacius) ouis ſpeciem præ ſe ferens, tametſi Epiſcopi laruam gerat, adulter tamen eſt. Vt enim mulier adultera vocatur, quæ viuente viro alteri nubit: eodem modo *hic* quoque *adulter eſt*, non carnis ſed ſpiritus. *Me enim viuente Eccleſiæ thronum inuaſit.*

Homil. I in Philipp. Tom. VI. p. 8. *Συνεπισκόποις καὶ διακόνοις. τί τοῦτο; μιᾶς πόλεως πολλοὶ ἐπίσκοποι ἦσαν; οὐδαμῶς.* *Coepiſcopis & diaconis.* Quid hoc? *an vnius ciuitatis multi erant epiſcopi? nequaquam.*

faſti-

faſtidioſum quam inutile futurum ſit. Itaque hæc duo tantummodo addo: Primum quidem, quod Concilium *Nicænum* [e] hanc antiquam legem repetat ac confirmet. Canone enim octauo, qui de Epiſcopis *Nouatianis* ad Eccleſiam reuertentibus agit, dicitur: *Qui a Catharis vocatur Epiſcopus, Presbyteri honorem habebit: niſi forte placuerit Epiſcopo, nominis honorem illi im-*

Hieron. Ep. IV. ad Nepotian. (Tom. I. p. 30. b. Edit. Francof.) *Singuli Eccleſiarum epiſcopi*, ſinguli Archipresbyteri, ſinguli Archidiaconi, & omnis ordo eccleſiaſticus ſuis rectoribus nititur. In naui *vnus gubernator*: in domo *vnus Dominus*.

Idem Ep. LXXXV. ad Euagrium. Ne quis *contentioſe in vna eccleſia plures epiſcopos fuiſſe contendat*. - - Nam & Alexandriæ a Marco Euangeliſta vſque ad Heraclam Presbyteri ſemper *vnum* ex ſe electum, in excelſiori gradu collocatum *Epiſcopum* nominabant.

Pſeud. Hieron. 1 Tim. III. Cum *vna ciuitas plures epiſcopos* habere non poſſet. Hilar. Diac. Comm. in Phil. I, 1. Si epiſcopis ſcriberet, & diaconibus ad perſonas eorum ſcriberet, & loci ipſius *epiſcopo* ſcribendum erat, non *duobus vel tribus*. Id. in 1 Cor. XII, 28. Quia ab *vno Deo* Patre ſunt omnia, *ſingulos epiſcopos ſingulis eccleſiis* præeſſe decreuit. In 1 Tim. III, 12. Nunc ſeptem diaconos eſſe oportet & aliquantos presbyteros, vt bini ſint per eccleſias, & *vnus in ciuitate Epiſcopus*.

Pacian. Epiſt. III. ad Sempron. (Tom. III. Biblioth. SS. Patrum p. 430.) Ille (Nouatus) ſedente iam Romæ epiſcopo aduerſum fas *ſacerdotii ſingularis alterius epiſcopi* nomen adſumit.

Socrat. lib. VI c. XXII. Ἰωάννυ δὲ ποτὲ τῷ ἐπισκόπῳ ἐγκαλοῦντος αὐτῷ, καὶ λέγοντος, ὅτι οὐ δύναται ἡ πόλις δύο ἐπισκόπους ἔχειν, ὁ Σισίννιος ἔφη, οὐδὲ γὰρ ἔχει. Cum aliquando a Ioanne Epiſcopo reprehenderetur, Ioannesque diceret, *ciuitatem non poſſe duos Epiſcopos habere*: reſpondit Siſinnius: Nec profecto habet.

Sozom. lib. IV. c. XV. Ὀλίγον δὲ χρόνον Φήλικος ἐπιβιώσαντος, μόνος Λιβέριος τῆς ἐκκλησίας προΐστατο· ταύτῃ πῃ τοῦ Θεοῦ διοικήσαντος, ὥστε τὸν Πέτρου θρόνον μὴ ἀδοξεῖν, ὑπὸ δύο ἡγεμόσιν ἰθυνόμενον, ὃ διχονοίας σύμβολόν ἐστι καὶ ἐκκλησιαστικοῦ θεσμοῦ ἀλλότριον. Poſt hæc vero cum Felix modico tempore ſuperuixiſſet, *Liberius ſolus eccleſiam adminiſtrauit*. Quod quidem diuina prouidentia ita diſpenſauit, ne ſedes Petri dehoneſtaretur, *a duobus præſulibus ſimul gubernata: quod* diſcordiæ ſignum & *ab eccleſiaſticis legibus alienum eſt*.

Theodoret. lib. III, c. IV. Καὶ γὰρ ἐν Ἀντιοχείᾳ διχῆ τὸ ὑγιαῖνον σῶμα τῆς ἐκκλησίας διῄρητο κ. τ. λ. Etenim Antiochiæ ſanum eccleſiæ corpus *duas in partes* diuiſum erat &c.

(e) Concil. Nicæn. Can. VIII. Ὁ ὀνομαζόμενος παρὰ τοῖς Καθαροῖς ἐπίσκοπος τὴν τοῦ πρεσβυτέρου τιμὴν ἕξει· πλὴν εἰ μὴ ἄρα δοκοίη τῷ ἐπισκόπῳ τῆς τιμῆς τοῦ ὀνόματος αὐτὸν μετέχειν· εἰ δὲ μὴ τοῦτο αὐτῷ ἀρέσκοι, ἐπινοήσει τόπον ἢ χωρεπισκοπῆς ἢ πρεσβυτέρου ὑπὲρ τοῦ ἐν τῷ κλήρῳ ὅλως δοκεῖν εἶναι, ἵνα μὴ ἐν τῇ πόλει δύο ἐπίσκοποι ὦσιν.

 perti-

pertire. Sin minus hoc ei placuerit, prouidebit illi locum vel Choreпiſcopi, vel Presbyteri, vt omnino ille in Clero eſſe videatur, & in vna vrbe non ſimul duo Epiſcopi. Secundo, quod populus reuera vniuerſe eam fouerit opinionem, ſimpliciter id legibus repugnare, ſi duo Epiſcopi in vna ſede ſimul ſedeant: adeo vt, cum *Conſtantius* Imperator, memorante THEODORETO [*f*], populo *Romano* ſignificaret, velle ſe *Liberium* & *Felicem* ſedis Epiſcopalis eſſe ſocios, & vtrumque communi opera eccleſiam gubernare, vnanimiter hanc conditionem repudiarent, vna voce omnes pariter exclamantes; *Vnus Deus, Vnus Chriſtus, Vnus Epiſcopus.*

§. II.

Interdum tamen duo Epiſcopi, controuerſiam aliquam dirimendi, aut inueteratum ſchiſma tollendi cauſſa, fuerunt admiſſi.

Notandum tamen eſt, quod, quemadmodum primarius finis & intentio huius legis erat, vt ſchiſma anteuerteretur, & pax ac concordia conſeruaretur in Eccleſia: ita e contrario, quum manifeſte pateret, duorum Epiſcoporum in vna ciuitate permiſſionem in certis quibusdam rerum circumſtantiis, ac difficiliore temporis ratione, vnicam diuturnum aliquod & inueteratum ſchiſma finiendi viam eſſe, fuerint non nulli Epiſcopi Catholici, qui ſocio in thronum ſuum libenter admiſſo poteſtatem, dignitatemque Epiſcopalem cum eo partirentur. Iſtiusmodi conditionem *Meletius*, Epiſcopus *Antiochenus*, *Paulino* adverſario ſuo offerebat, qui etſi eamdem fidem profitebatur, tamen Eccleſiam ab ipſo ſeparatam habebat. Oblatam iſtam conditionem verbis [*g*] THEODORETI enarrabo: *Meletius*, inquit ille

(*f*) Theod. lib. II. c. XIV. Εἷς Θεὸς, εἷς Χριστὸς, εἷς ἐπίσκοπος.

(*g*) Theodoret. lib. V. c. III. Μελέτιος ὁ πάντων ἀνθρώπων πρᾳότατος, φιλοφρόνως ἅμα καὶ ἠπίως ἔφη πρὸς τὸν Παυλῖνον· ἐπειδὴ καὶ ἐμοὶ τῶν δὲ τῶν προβάτων τὴν ἐπιμέλειαν ὁ τῶν προβάτων ἐνεχείρισε κύριος, καὶ σὺ τῶν ἄλλων ἀναδέδεξαι τὴν φροντίδα, κοινωνεῖ δὲ ἀλλήλοις τῆς εὐσεβείας τὰ θρέμματα, συνάψωμεν, ὦ φιλότης, τὰ ποίμνια, καὶ τὴν περὶ τῆς ἡγεμονίας καταλύσωμεν διαμάχην· κοινῇ δὲ τὰ πρόβατα νέμοντες, κοινὴν αὐτοῖς προσενέγκωμεν θεραπείαν· εἰ δὲ ὁ μέσος θῶκος τὴν ἔριν γεννᾷ, ἐγὼ καὶ ταύτην ἐξελάσαι πειράσομαι· ἐν γὰρ τούτῳ τὸ θεῖον προτεθεικὼς εὐαγγέλιον, ἑκατέρωθεν ἡμᾶς καθῆσθαι παρεγγυῶ· καὶ εἰ μὲν πρότερος ἐγὼ δέξαιμι τοῦ βίου τὸ πέρας, μόνος ἕξεις, ὦ φίλος, τὴν τῆς ποίμνης ἡγεμονίαν· εἰ δὲ σὺ πρότερος τοῦτο πάθοις, ἐγὼ πάλιν εἰς δύναμιν τῶν προβάτων ἐπιμελήσομαι· ταῦτα ἠπίως μὲν ἅμα καὶ φιλοφρόνως θεῖος εἶπε Μελέτιος· ὁ δὲ Παυλῖνος οὐκ ἔστερξεν.

ille, *mortalium omnium mitiſſimus, amanter & benigne compellans Paulinum, Quoniam, inquit, & mihi ouium iſtarum curam Dominus commiſit, & tu alias oues curandas ſuſcepiſti, ouesque inter ſe conſentiant, greges noſtros, amice, coniungamus & contentionem de præfectura dirimamus, ouesque in commune paſcentes, communem illis curam impendamus. Quod ſi de media ſede eſt controuerſia, ego hanc etiam conabor remouere. Ponatur enim in ea, quaſo, ſacrum Euangelium, & ex vtraque parte nos ſedeamus: & ſi quidem prior ego e vita exceſſero, tu ſolus, amice, gregem reges: ſin autem tibi prius id contigerit, ego rurſus ouium pro viribus curam geram. Qua quum benigne amanterque*, ait auctor noſter, *a diuino Meletio proferrentur, Paulinus tamen non acquieuit.*

Adhuc aliam huiuscemodi conditionem Epiſcopis *Donatiſtis* ab omnibus Epiſcopis Catholicis *Africanis*, ſub initium peruagatæ illius Collationis *Carthaginenſis* propoſitam legimus. Offerebant illis candide, antequam inchoaretur illa Collatio, ſi pro debita conuictione ad vnitatem & communionem Eccleſiæ redirent, fore, vt Epiſcopalem ſuum honorem [*b*] ac dignitatem porro retineant: & ſi per ſtatum & conditionem, in qua tum eſſet Eccleſia, fieri non poſſet, quin ad tempus duo in eadem ciuitate epiſcopi admitterentur, porro proponebatur, quemlibet Epiſcopum Catholicum ex ipſis ſibi ſocium adſciſcere, cum eoque honorem partiri debere; permittendo ipſi ſecum in eadem ſedere cathedra, quemadmodum Epiſcopi Coëpiſcopos ſuos, qui extranei eſſent, tractare ſolerent; atque ita illi Eccleſiam de ſuis tradendo, in qua eamdem erga ipſum humanitatem adhibere poſſet: vt ita alter alteri mutuo honore præiret, & ſuo quisque ordine in Eccleſia eminentius ſederet eo vſque, dum alteruter moreretur: & tum ius ſucceſſionis

(*b*) Collat. Carthag. 1. die C. XVI. Sit nobiſcum teneant vnitatem, vt non ſolum viam ſalutis inueniant, ſed nec honorem Epiſcopatus amittant. - - Poterit quippe vnusquisque noſtrum, honoris ſibi ſocio copulato, viciſſim ſedere eminentius, ſicut peregrino Epiſcopo iuxta conſidente collega. Hoc cum alternis Baſilicis vtrisque conceditur, vterque ab alterutro honore mutuo præuenitur: Quia vbi præceptio caritatis dilatauerit corda, poſſeſſio pacis non ſit anguſta, vt vno eorum defuncto deinceps iam ſingulis ſinguli, priſtino more ſuccedant.

more

more antea vſitato penes vnum tantum Epiſcopum ſemper eſſet. *Nec hoc*, inquiebant [*i*], *nouum aliquid fiet: Nam hoc ab ipſius ſeparationis exordio in eis, qui damnato nefariæ diſceſſionis errore, vnitatis dulcedinem vel ſero ſapuerunt, catholica dilectio cuſtodiuit.* Vnde manifeſtum eſt, hanc conſuetudinem vltra integrum ſæculum in *Africa* obtinuiſſe: Et præſentes Epiſcopi *Donatiſtis* hac illis facta conceſſione proponebant, vt hac in re anteceſſorum ſuorum exemplum ſequerentur, quo ſic Eccleſiæ diuiſio prorſus tolleretur. Addunt autem: *Si forte Chriſtiani populi ſingulis delectantur Epiſcopis & duorum conſortium, inuſitata rerum facie, tolerare non poſſunt: vtrique de medio ſecedamus; & Eccleſiis ſingulis, damnata ſchiſmatis cauſſa, in vnitate pacifica conſtitutis, ab his, qui ſinguli in Eccleſiis ſingulis inuenientur, vnitati facta per loca neceſſaria ſinguli conſtituantur Epiſcopi.* Vt adeo declararint, tum quæ vſitata & ordinaria Eccleſiæ regula fuerit, nimirum vnum tantum in ciuitate aliqua habere Epiſcopum, tum quam promte recedendum fuerit, vt in iſthoc extraordinario rerum ſtatu pax & concordia Eccleſiæ reſtitueretur. Hunc locum paullo fuſius recitare placuit, non tantum, quod ea omnia, quæ in hoc capite adſerui, pleniſſime demonſtrat, verum etiam quod tam generoſi & ſemetipſum abnegantis zeli & caritatis exemplum nobis præbet, cui vix in vllis hiſtoriarum monumentis ſimile inuenias, quodque ſane admirabilem horum ſanctorum Epiſcoporum, quos inter AVGVSTINVS facile erat princeps, ſpiritum & indolem nobis commonſtrat.

§. III.

Doctorum virorum opiniones de duobus in vna ciuitate Epiſcopis æuo Apoſtolico, Iudæorum *quidem altero, altero* Gentilium.

Viri quidem docti [*a*] porro exiſtimant, hanc legem de vno tantum Epiſcopo in ciuitate aliqua ad Apoſtolorum ætatem referri non poſſe: putant enim, antequam *Iudæi* & *Gentiles* in vnam Eccleſiam perfecte coaluerint, in multis vrbibus duos

(*i*) Collat. Carthagin. ibid.

(*a*) Pearſon. Vind. Ignat. Par. II. c. XIII. p. 414. (p. 186. edit. Cantabrig. 1672.) Duas in quibusdam ciuitatibus temporibus Apoſtolorum Eccleſias, duos Epiſcopos fuiſſe, donec gentiles cum Iudæis in vnum corpus coaleſcerent, probabiliſſimum ex ipſis ſcriptis Apoſtolicis facit Hammondus noſter &c.

fuiſſe

fuiſſe Epiſcopos, alterum *Iudæorum*, *Gentilium* alterum. Hanc conſuetudinem *Antiochiæ* fuiſſe cenſent, vbi *Euodius* & *Ignatius* epiſcopi ab Apoſtolis ordinati eſſe dicuntur; quemadmodum etiam *Linus* & *Clemens Romæ*, & alter quidem a *Petro Iudæorum* Epiſcopus, alter autem a *Paulo Gentilium* Epiſcopus ordinatus ſit. EPIPHANIVS hanc fouiſſe ſententiam videtur: *Petrum* enim & *Paulum* primos *Romæ* Epiſcopos fuiſſe dicit [*b*]; & dubitat, an non duo alios Epiſcopos conſecrauerint, qui ipſorum locum, ipſis quidem abſentibus, explerent. Alio loco [*c*] dicit, *Alexandriam* numquam vt alia oppida duos habuiſſe Epiſcopos. *Quæ obſeruatio*, inquit PEARSONIVS [*cc*], *ad Apoſtolica etiam tempora extendi ſine dubio debet; quod Marcus, cum ſolus ibi (Alexandriæ) prædicauerit, vnicum Epiſcopum ſucceſſorem reliquit, in aliis autem ciuitatibus aliquando duo Apoſtoli Eccleſias congregabant, & loco ſuo quisque Epiſcopum reliquit.* Sed hoc aliis viris eruditis [*d*] non facit ſatis, quorum diuerſa eſt opinio, dum exiſtimant, quod, licet Apoſtoli occaſionem habuerint in quibusdam ciuitatibus duos ordinandi Epiſcopos, hoc tamen non reſpectu diuerſarum Eccleſiarum, *Iudæorum* videlicet & *Gentilium*, ſed ex vſitata ſucceſſionis lege factum ſit: quemadmodum *Ignatius* poſt obitum *Euodii Antiochiæ*, & *Clemens* mortuo *Lino Romæ* ordinati fuerint. Decernere mihi non ſumſerim, ab vtra parte in tam delicata diſputatione [*e*] ſtet veritas, ſed lectoris iudicio id ipſum relinquens hoc tantum dico, quod ſi prior opinio præualeat, aliam rurſus a communi regula, vnum tan-

(*b*) Epiph. Hæreſ. XXVII. Carpocrat. n. VI. Ἐν Ῥώμῃ γεγόνασι πρῶτοι Πέτρος καὶ Παῦλος οἱ Ἀπόστολοι αὐτοὶ καὶ ἐπίσκοποι. Romæ primi omnium Petrus & Paulus Apoſtoli pariter & Epiſcopi fuerunt.

(*c*) Epiph. Hæreſ. LXVIII. Melet. n. VI. Οὐ γάρ ποτε ἡ Ἀλεξάνδρεια δύο ἐπισκόπους ἔσχεν, ὡς αἱ ἄλλαι πόλεις.

(*cc*) Pearſon. Vit. Ign. Par II. c. XIII.

(*d*) Coteler. Not. in Conſtit. Apoſt. lib VII c. XLVI. (p. 383. a.) Ex Apoſtolici Conſtitutoris verbis concludunt viri docti, Euodium & Ignatium ſimul fuiſſe Antiochiæ Epiſcopos, illum gentibus datum, hunc Iudæis - - Subtiliter profecto & ingenioſe hæc, ac ſi vis etiam veriſimiliter: mihi tamen res non perſuadetur facile. Quia quod volunt, non dicit aperte conſtitutio: immo magis videtur exponenda per communem ſucceſſionis morem. &c.

(*e*) Pearſonius opinionem ſuam mutauit vid. eius Diſſert. II. de Succeſſ. Rom. Pontif. c. III

tum in aliquo oppido Epiſcopum admittente, ſeceſſionem comprobet; aut potius oſtendat, quæ Eccleſiæ praxis ante hanc legem datam fuerit.

§. IV.

Quo caſu Coadiutores conſtituti ſint.

His tertiam exceptionem in caſu multo planiore, ad Coadiutorum videlicet conſtitutionem attinente, addere licuerit. Hi erant Epiſcopi ideo ordinati, vt aliis quibusdam Epiſcopis infirmioribus vel ſenectute confectis opitularentur, illisque, quoad viuerent, ſuberant, mortuis vero ſuccedebant. Ita cum *Narciſſus* Epiſcopus *Hieroſolymitanus* propter longius productum ſenium (annos enim natus erat centum & viginti) muneris Epiſcopalis oneri non amplius eſſet ferundo, *Alexander* ei Coadiutor conſtitnebatur. EVSEBIVS [*f*] pariter & HIERONYMVS id ex reuelatione factum dicunt; ſed vero non eſt eorum ſententia, quod *Narciſſo* reuelatione opus fuerit, quæ auctoritatem ipſi conciliauerit cooptandi ſibi Coadiutorem, ſed quæ tantummodo hunc præcipue virum commonſtrauerit: *Alexander* enim peregrinus erat, & in alia prouincia iam tum Epiſcopus, vt adeo huic officio accommodus iudicari ſine reuelatione non poſſet. Vbi autem accommodus eſſe declaratus ſemel fuerat, nullum amplius erat hac in rè dubium, ſed vnanimi omnium Epiſcoporum in *Palæſtina* ſuffragio [*g*] eligebatur, vt communem cum *Narciſſo* Eccleſiæ curam & gubernationem in ſe reciperet. VALESIVS [*h*] hoc primum alicuius Coadiutoris exem-

(*f*) Euſeb. lib. VI. c. XI. Καὶ δὴ μηκέθ' οἵου τε ὄντος λειτουργεῖν διὰ λιπαρὸν γῆρας, τὸν εἰρημένον Ἀλέξανδρον, ἐπίσκοπον ἑτέρας ὑπάρχοντα παροικίας, οἰκονομία Θεοῦ ἐπὶ τὴν ἅμα τῷ Ναρκίσσῳ λειτουργεῖν ἐκάλει, κατὰ ἀποκάλυψιν νύκτωρ αὐτῷ δι' ὁράματος φανεῖσαν. Verum cum propter extremam ſenectutem miniſterium ſuum obire amplius non poſſet, ſupra dictum Alexandrum alterius eccleſiæ Epiſcopum *diuina diſpenſatione per reuelationem* quamdam, quæ illi in ſomnis apparuerat, *ad participandum cum Narciſſo ſacerdotis officium* euocauit.

(*g*) Hieronym. de Scriptor. Eccleſ. in Alexandro. Cunctis in Palæſtina Epiſcopis in vnum congregatis, adnitente quoque ipſo vel maxime Narciſſo, Hieroſolymitanæ Eccleſiæ cum eo gubernaculum ſuſcepit.

(*h*) Valeſ. Not. in Euſeb. lib VI. c. XI. In hac Alexandri electione duo contra Eccleſiaſticam regulam admiſſa ſunt. Primum quod ab vno Epiſcopatu Alexander ad alium tranſlatus eſt. Alterum, quod ſuperſtiti Epiſcopo adiutor & coepiſcopus eſt adiunctus. Atque *hoc primum exemplum occurrit coadiutorum Epiſcoporum.*

plum

Digitized by Google

plum eſſe iudicat, quod in antiqua Eccleſiæ hiſtoria occurrat; ſed in ſequentibus ſæculis plura exempla obuia ſunt. *Theotecnus* Epiſcopus *Caſareenſis* ſibi *Anatolium* Coadiutorem adſciuit, deſignauitque ſucceſſorem, ita vt [*i*] communi ambo cura eamdem eccleſiam ad tempus regerent. *Maximus* [*k*], ſimul cum *Macario*, Epiſcopus *Hieroſolymitanus* fuiſſe dicitur SOZOMENO. *Orion* Epiſcopus *Palæbiſcenſis*, pergrandis vir natu, *Siderium* ſibi coadiutorem & ſucceſſorem, teſte SYNESIO [*l*], ordinauit. Ita THEODORETVS [*m*], *Ioannem* Epiſcopum *Apameæ*, *Stephanum* quemdam collegam habuiſſe, auctor nobis eſt. Et AMBROSIVS [*n*] *Senecionis* cuiusdam meminit, qui *Baſſo* coadiutor datus fuerit. Eodem modo *Gregorius Nazianzenus* ſimul cum parente ſuo ſene *Nazianzi* erat Epiſcopus. BARONIVS [*o*] quidem ipſum

(*i*) Euſeb. lib. VII c. XXXII. Τούτῳ πρῶτος ὁ τῆς Παλαιστινῶν Καισαρείας ἐπίσκοπος Θεότεκνος χεῖρας εἰς ἐπισκοπὴν ἐπιτέθεικε, διάδοχον ἑαυτοῦ μετὰ τελευτὴν παρέσεσθαι τῇ ἰδίᾳ παροικίᾳ προνοούμενος· καὶ δὴ ἐπὶ σμικρόν τινα χρόνον ἄμφω τῆς αὐτῆς προύστησαν ἐκκλησίας. Huic (Anatolio) Theotecnus Cæſareæ Paleſtinæ epiſcopus primus manus impoſuit, eumque epiſcopum ordinauit: ſucceſſorem illum eccleſiæ ſuæ deſpondens. *Ambo* certe aliquantiſper *eamdem eccleſiam ſimul gubernarunt.*

(*k*) Sozom. lib. II. c. XX. Ἔδοξεν εὖ ἔχειν, Διοσπολίταις μὲν ἕτερον αἱρεῖσθαι ἐπίσκοπον· Μάξιμον δὲ ἐν Ἱεροσολύμοις μένειν καὶ Μακαρίῳ συνιερᾶσθαι. Commodius viſum eſt, vt Dioſpolitanis quidem alius eligeretur Epiſcopus; Maximus vero maneret Hieroſolymis, & *vna cum Macario Epiſcopali munere fungeretur.*

(*l*) Syneſ. Epiſt LXVII. Καὶ ἐπειδὰν παρέτεινε ζῶν, οὐκ ἀνασχέσθαι περιμεῖναι τοῦ δικαίου τὴν τελευτήν, ἀλλὰ προβαλέσθαι τὸν μακαρίτην Σιδήριον. Qui (Orion) quum diutius vitam produceret, non feciſſe illos, vt iuſti hominis exitum præſtolarentur; *ſed* beatæ memoriæ *Siderium elegiſſe.*

(*m*) Theod. lib. V. c. IV. Οὗτος ἐν τῷ τῆς ζάλης καιρῷ, τὸν τῶν ὁμοπίστων ἐκυβέρνησε σύλλογον· συνεργὸν δὲ εἶχε τὸν ἀξιέπαινον Στέφανον. Hic (Ioannes) dum tempeſtas ſæuiret, orthodoxorum illic conuentum rexerat, *adiutorem operis habens Stephanum.*

(*n*) Ambroſ. Ep. LXXIX. ad Theophil. Fratri noſtro & Coepiſcopo Baſſo *in conſortium regendæ eccleſiæ* datus eſt Senecio.

(*o*) Baron. A. CCCLXXI. n. CVI. At illud de Gregorio plane accidit admiratione dignum, quod omnes ipſum Epiſcopum Nazianzenum adfirment, hæcque opinio apud omnes ferme adeo inualuerit, vt nec ea de re dubitandi ſaltem locum admiſerint. Et quid mirum, ſi poſteri eo errare lapſi ſunt, cum hoc ipſum crediderint homines huius temporis, iique præſertim, qui in Concilio Conſtantinopolitano eidem refragati ſunt, dicentes ipſum trium ſedium Epiſcopum eſſe, nempe Saſimorum, Nazianzi, atque Conſtantinopolis? Cum igitur id de eo creditum atque ſcriptum appareat, & eiusmodi cauſſa eo ſtatu collocata eſſe videatur, vt contrarium teſtem admittat neminem, in aliorum quoque ſen-

Digitized by Google

vnquam *Nazianzi* Epiſcopum fuiſſe negat, at HIERONYMVS [*p*] & antiqui hiſtorici omnes, SOCRATES [*q*], SOZOMENVS [*r*], RVFFINVS [*s*] & THEODORETVS [*t*] exſerte id adfirmant; quamquam eorum quidam in hoc errant, quod patris ſui ſucceſſorem eum appellent. Non enim *Nazianzi* Epiſcopus, ſed tantum parentis Coadiutor fuit. Capeſſebat hoc munus ea quidem lege, vt ad continuandum illud ſe non obligatum fore diceret longius, quam pater vixerit, vt ipſe [*u*] in vita ſua & aliis in locis no-

tentiam & ego pedibus irem, niſi, (quod inſtar omnium eſt, & plus omnibus æſtimari debet) ipſemet Gregorius contrarium adfirmaret, &c.

(*p*) Hieron. de Scriptor. Eccleſ. Gregorius primum Saſimorum, deinde *Nazianzenus Epiſcopus* &c.

(*q*) Socrat. lib. IV c. XXVI. p. 242. fin. Γρηγόριος τῆς Ναζιανζȣ̃ πόλεως ἐυτελȣ̃ς ἐν Καππαδοκίᾳ, ἧ καὶ ὁ αὐτȣ̃ πατὴρ πρότερον ἐκκλησίας προέστη, κατὰ τὰ αὐτὰ τῷ Βασιλείῳ διεπράττετο. *Gregorius Nazianzi*, vilis Cappadociæ oppidi, cui etiam pater ipſius ante præfuerat, *Epiſcopus conſtitutus*, eadem quæ Baſilius geſſit.

(*r*) Sozom. lib. VI. c. VIII Γρηγόριος Ναζιανζȣ̃ πόλεως μικρᾶς ἐπισκοπεῖν μετὰ τὸν αὐτȣ̃ πατέρα λαχών. *Gregorius Epiſcopatum Nazianzi* poſt parentis obitum *ſortitus*.

(*s*) Ruffin. lib. II. c. IX.

(*t*) Theodoret. lib V. c VIII. Κατ᾽ ἐκεῖνον δὲ τὸν χρόνον ὁ τὴν Ναζιανζὸν τὰ τελευταῖα ποιμάνας ἐν Κωνσταντινȣπόλει διέτριβε. Degebat tunc temporis Conſtantinopoli is, *qui Nazianzum nouiſſime rexerat*. (Gregorius)

(*u*) Nazianz Carm de vita ſua:

Ἐνουθέτησ᾽ ἐμαυτὸν, ὡς ȣ̓δὲν βλάβος
Ἕως καθέξεις πατρὸς ἐκπλῆσαι πόθον.
Οὐ γάρ καθέξει τȣ̃τ᾽ (ἔφην) ἄκοντά με,
Ὃν ὄυτε κήρυγμ᾽, ȣ̓θ᾽ ὑπόσχεσις κρατεῖ.
Οὕτως ἀνήγαγέ με νικήσας φόβος.
Ἐπεὶ δ᾽ ὑπεξῆλθον μὲν οἱ γονεῖς βίȣ,
Κλῆρον λαχόντες, εἰς ὃν ἔσπευδον πάλαι,
Ἐγὼ δ᾽ ἐλείφθην ȣ̓ καλῶς ἐλεύθερος,
Τῆς μὲν δοθείσης ȣ̓δόλως ἐκκλησίας
Προσηψάμην, ȣ̓δ᾽ ὅσσον λατρείαν μίαν
Θεῷ προσενεγκεῖν, ἢ συνεύξασθαι λαῷ,
Ἢ χεῖρα θεῖναι κληρικῶν ἑνί γε τῳ
Sic cogitaui, nil mihi hinc dam ni fore,
Aduſque ſolium vota ſi explerem patris.
Nec enim, inquiebam, me reluctantem iſta res
Stringet, liget me nulla cum promiſſio.
Sic me reduxit obtinens palmam timor.
Aſt vt parentes, vltimo functi die

bis.

Digitized by Google

bis narrat; vt adeo poſt parentis obitum ipſe munere omnino ſe abdicarit, & *Eulalio* in eius locum, ex ipſius quidem deſiderio, ſurrogato vitam priuatam [*w*] amplexus ſit. Quæ omnia luculenter euincunt, non parentis ſui eum fuiſſe ſucceſſorem, ſed tantum Coadiutorem. Vnum duntaxat exemplum ſimile adhuc in medium proferam, quod notus ille *Auguſtini* caſus nobis exhibet, qui *Hipponenſium* Epiſcopus, viuo adhuc *Valerio*, ordinatus vna cum ipſo [*x*] ad aliquod tempus, tamquam ipſius Coadiutor, cathedram Epiſcopalem ornauit; id quod conſentientibus Primatibus *Carthaginenſi* & *Numidienſi*, quorum hic eum ordinauerat, fecit. Possidivs hac de re ei ſcrupulum initio ſubnatum fuiſſe dicit, quod cum conſuetudine Eccleſiæ id pugnare crediderit: ſed hoc ipſum tum in *Africana*, tum in transmarinis eccleſiis receptum & vſitatum eſſe edoctus, poſt aliquam tergiuerſationem tandem ſe ordinari paſſus eſt.

Tenuere ſedes experitas perditi,
Liber relictus ſumque plane incommode,
Datam quidem mihi Saſimenſem eccleſiam
Non attigi, ſic vt ſacrum nec vnicum
Illic obirem, iungerem aut preces meas,
Cum plebe, cuiquam vel manum imponerem.

Id. Orat. VIII. ad Patr. p. 148. Διὰ τοῦτο νῦν μὲν δέχομαι τῷ καλῷ πατρὶ συνδιαφέρειν τὴν ἐπιμέλειαν, ὥσπερ ἀετῷ μεγάλῳ καὶ ὑψιπέτῃ νεοσσὸς οὐκ ἄχρηστος, ἐγγύθεν συμπεριπτάμενος· μετὰ δὲ τοῦτο, δώσω τῷ πνεύματι τὴν ἐμὴν πτέρυγα, φέρειν ᾗ βούλεται καὶ ὡς βούλεται, καὶ οὐδεὶς ὁ βιασόμενος οὐδὲ ἀπάξων ἑτέρωθι μετὰ τοῦτο βουλευόμενον. Proinde nunc quidem cum præclaro parente curam hanc ſuſcipere non recuſo, velut magnæ aquilæ & altiſſime volanti pullus non incommodus e propinquo. Poſtea vero pennam meam ſpiritui, quo volet, & quoque modo volet, ferendam dabo: nec quiſquam erit, qui me cogere, aut aliorſum traducere poſſit, cum eo conſultantem.

(*w*) Gregor. Nazianz. Ep. XLII. ad Gregor. Nyſſen. tot.

(*x*) Poſſid. Vit. Aug. c. VIII. Vnde amplius formidans idem venerabilis ſenex & ſciens ſe corpore & ætate infirmiſſimum, egit ſecretis litteris apud primatem Epiſcopum ſedis Carthaginenſis, allegans imbecillitatem corporis ſui, ætatisque grauitatem, & obſecrans, vt Hipponenſi eccleſiæ ordinaretur Epiſcopus, qui ſuæ cathedræ non tam ſuccederet, ſed *conſacerdos accederet Auguſtinus*.

Paulin. XLVI. ad Roman. (NB. erronea ſine dubio allegatio: neque enim in Bibliotheca S. S. Patr. neque in monumentis Orthodoxogr. hæc epiſtola inter reliquos inueniri potuit)

Auguſt. Ep. XXXIV. Qua eccleſiæ cura teneat, ex hoc veſtra caritas oportet attendat, quod beatiſſimus pater Valerius - - nec presbyterum me eſſe ſuum paſſus eſt, *niſi maiorem mihi coepiſcopatus ſarcinam* imponeret.

Hæc exempla luculentiſſime docent, non fuiſſe genuino iſtius canonis ſenſui contrarium, ſi quis ob infirmitatem vel ſenium Coadiutorem ſibi in eccleſia cooptarit: quamquam verum omnino eſt, quod *Auguſtinus* in ea fuerit opinione, ordinationem ſuam non eſſe legitimam, poſteaquam de canone Concilii *Niceni* cognouiſſet: qui ipſi antea notus haud fuerat; & hanc ob cauſſam *Eradium* [y], etſi Eccleſia conſentiente ſucceſſorem ſuum nominarat, ordinare, dum viueret, non volebat. Sed enim vero non omnes tam ſtricto ac rigido ſenſu, quam quidem *Auguſtinus* faciebat, hunc Canonem intelligebant, tamquam duos in vna ciuitate ſimul Epiſcopos quibuſcumque in caſibus ſimpliciter prohibentem, ſed tantum deficiente iuſta cauſſa, nec Eccleſiæ conditione neceſſario id requirente: Quod ſi autem idonea ſuppeteret cauſſa, vt plures vno conſtituerentur Epiſcopi, e. g. ſi quis Epiſcopus muneri ſuo rite obeundo non eſſet, aut ſimili in caſu, canon iſte non obligabat, quemadmodum ex exemplis, quæ heic attulimus, & diuerſis aliis, quæ iſtis addi facile poſſent, pateſcit.

LIBRI SECVNDI
CAPVT DECIMVM QVARTVM
DE CHOREPISCOPIS, ΠΕΡΙΟΔΕΥΤΑΙ͂Σ ET EPISCOPIS SVFFRAGANEIS; ET QVOMODO HI INTER SE DIFFERANT.

§. I.
De ratione nominis Chorepiſcopi etymologica, & de non neminis circa eam errore.

QVemadmodum Epiſcopi, vbi vel per ætatem, vel infirmitatem corporis officio ſuo fungi non poterant, ipſi ſibi Coadiutores in ciuitate ordinabant: ita etiam, vbi diœceſibus ipſorum e conuerſis gentilibus in pagis & villis ab Eccleſia oppidana longe diſſitis larga facta erat acceſſio, alius generis adminiſtros in agris ſibi adſciſcebant, quos Chorepiſcopos appellabant; qui ita dicebantur, non quod *ex choro Sacerdo-*

(y) Auguſt. Ep. CX. Quod reprehenſum eſt in me, nolo reprehendi in filio meo . . Erit Presbyter, vt eſt, quando Deus voluerit, futurus Epiſcopus.

tum

tum eſſent, quemadmodum ſcriptor quidam Latinus [z] ex errore hanc deriuat, ſed ideo, quod eſſent *τῆς χώρας ἐπίσκοποι*, *ruris Epiſcopi*, quos vox iſta proprie ſignificat, & non Presbyteros ex regionibus oppidanis, vti SALMASIVS eam intelligit.

§. II.

Tres diuerſæ opiniones de huius Ordinis natura. Prima *quidem, quod tantum fuerint Presbyteri.*

Iam licet ex ipſo nomine de ipſorum officio quodammodo poſſit iudicari, magna tamen inter viros eruditos de huius Ordinis natura agitata fuit controuerſia. Inter Scholaſticos & Canoniſtas recepta eſt opinio, fuiſſe eos tantummodo Presbyteros; vti videre eſt in TVRRIANO [a], ESTIO [b], ANTONIO AVGVSTINO [c] & GRATIANO [d], quos non SALMASIVS [e] ſolum, ſed SPALATENSIS [f] etiam, FIELDIVS [g] & FORBESIVS [h] ſequuntur, quorum vltimus diuerſa adfert argumenta, quibus probare nititur, fuiſſe eos meros Presbyteros, nec vllam vnquam Epiſcopalem Ordinationem accepiſſe.

§. III.

Secunda *opinio, quod eorum alii fuerint Presbyteri, & alii Epiſcopi.*

Alii duo Chorepiſcoporum genera fuiſſe exiſtimant, alios

(z) Raban. Maur. de inſtitut. ſacerdot. lib. I. c. V.
Salmaſ. de Primat. c. I. p. 10. Hinc c. XI. de officio Archipresbyteri, *miniſterium eius in eo conſtitui* dicitur, *vt diligenti cura prouideat miniſterium ſacerdotum Cardinalium.* Quod non de vrbis tantum Romæ presbyteris accipiendum, ſed de primis ſacerdotibus aliarum vrbium, quibus parœciæ, id eſt, tituli commiſſi. Græcorum infima ætas *πρωτοπαπάδας* vocauit, qui videntur in locum Chorepiſcoporum ſucceſſiſſe, vt ex Balſamone clarum eſt, ſcholiis in Synodum Antiochenam Can. VIII. vbi *τοὺς ἐν χώραις πρεσβυτέρους*, qui in Canone ipſo *χωρεπίσκοποι* vocantur, *πρωτοπαπάδας* interpretatur.

(a) Turrian. Not. in Can. LIV. Concil. Nic. Arabic.

(b) Eſt. in IV. Sent. Diſt. XXIV. §. XXX.

(c) Ant. Aug. Epit. Iur. Canon. lib. VI. Tit. I. c. VIII. XI. XIII.

(d) Gratian. Diſt. LXVIII. c. IV. V.

(e) Walo Meſſalin. c. V. p. 315.

(f) Spalat. de Rep. Part. I. lib. II. c. IX. n. XVII. XIIX. XIX.

(g) Field. *of the Church* lib. V. c. XXIX.

(h) Forbeſ. Iren. lib. II. c. XI. Prop. XIV. p. 249. (p. 444. ſeqq. edit. Amſtelod. cIↄ IↄccIII.)

quidem

Digitized by Google

quidem, qui ordinationem habuerint Epiſcopalem, alios autem qui meri fuerint Presbyteri: Quæ CABASSVTII [i], PETRI *de* MARCA [k] & BELLARMINI [l] eſt opinio. Concedunt in quibusdam caſibus contigiſſe, vt Chorepiſcopi vere fuerint Epiſcopi, quod Epiſcopi ordinati fuerint ante, quam Chorepiſcopi fierent. Et eatenus quidem recte ſtatuunt: In primitiua enim Eccleſia quandoque Epiſcopi ad hunc illum locum fuerunt ordinati, ſed non recepti, & quidem vel ob multitudinis perverſitatem, vel perſecutionis æſtum, vel ſimili ex ratione: Et iſtiusmodi Epiſcopi (quos veteres Scriptores [m] σχολαίυς & σχολάζοντας ἐπισκόπυς, Epiſcopos vacantes dicunt) non habentes in ſua ipſorum Eccleſia ſacris operandi libertatem, ſub alio quodam Epiſcopo, qui eos in miniſterium ſuum cooptare volebat, ad muneris ſui adminiſtrationem admittebantur. Concilium *Nicanum* [n] ſimili ratione conſuluit atque proſpexit Epiſcopis *Nouatianis*, qui ad Catholicam redire vellent Eccleſiam; vt Epiſcopus loci ſiue ad Presbyteri cuiusdam oppidani, ſiue ad Chorepiſcopi officium eos admitteret; quia duo Epiſcopi in vno oppido eſſe non poterant. Atque ita quoque ab eodem Concilio [o] de Epiſcopis *Meletianis* decretum fuit, vt

(i) Caballut, Notit. Concil. c. VIII p. 45. ſ

(k) Petr. de Marca de Concord. lib. II. c. XIII. tot.

(l) Bellarm. de Cleric. lib. I. c. XVII. tot.

(m) Socrat. lib IV. c. VII. Σχολαῖος δὲ ἐπίσκοπος ἦν. Vacans habebatur Epiſcopus. Conc. Antioch. c. XVI. (Tom. II. p. 568) Εἴ τις ἐπίσκοπος σχολάζων ἐπὶ σχολάζυσαν ἐκκλησίαν ἑαυτὸν ἐπιῤῥίψας, ὑφαρπάζοι τὸν θρόνον δίχα συνόδυ τελείας, τῦτον ἀπόβλητον εἶναι. Si quis *vacans Epiſcopus* in *vacantem eccleſiam* irrumpens, ſedem arripuerit abſque perfecta ſynodo, is ſit eiectus.

(n) Concil. Nicæn. Can. VIII. (Tom. II. p. 34.) Ὁ ὀνομαζόμενος παρὰ τοῖς λεγομένοις Καθαροῖς ἐπίσκοπος, τὴν τῦ πρεσβυτέρυ τιμὴν ἕξει· πλὴν εἰ μὴ ἄρα δοκοίη τῷ ἐπισκόπῳ τῆς τιμῆς τῦ ὀνόματος αὐτὸν μετέχειν· εἰ δὲ τῦτο αὐτῷ μὴ ἀρέσκοι, ἐπινοήσει τόπον ἢ χωρεπισκόπυ ἢ πρεσβυτέρυ, ὑπὲρ τῦ ἐν τῷ κλήρῳ ὅλως δοκεῖν εἶναι, ἵνα μὴ ἐν τῇ πόλει δύο ἐπίσκοποι ὦσιν. Qui apud eos, qui Cathari dicuntur, nominatur Epiſcopus, Presbyteri honorem habebit: niſi vtique Epiſcopo placeat ipſum nominis honorem impertire. Si autem hoc illi non placeat, vel *Chorepiſcopi* vel *Presbyteri* locum excogitabit, vt eſſe omnino in clero videatur, ne in ciuitate duo ſint Epiſcopi.

(o) Conc. Nic. Epiſt. Synod. ap. Socrat. lib. I. c. IX. Τὰς ὑπ' αὐτῦ κατασταθέντας, μυστικωτέρᾳ χειροτονίᾳ βεβαιωθέντας κοινωνῆσαι ἐπὶ τύτοις, ἐφ' ὧτε ἔχειν μὲν αὐτὰς τὴν τιμὴν καὶ λειτυργίαν, δευτέρυς δὲ εἶναι ἐξάπαντος πάντων τῶν ἐν ἑκάστῃ παρ-

ad Ec-

ad Eccleſiæ vnitatem reuerſis ipſis liceret ſub Eccleſiæ Catholicæ Epiſcopis officium ſuum adminiſtrare. Iam vero conſtat, huiusmodi Chorepiſcopos omnes proprie dictos fuiſſe Epiſcopos, quod Epiſcopi ordinati fuerint ante, quam Chorepiſcoporum nomine ſub aliis miniſterium peragerent. De reliquis vero omnibus PETRVS *de* MARCA iudicat, quod tantum Presbyteri fuerint.

§. IV.

Tertia *opinio, quod maxime probabile ſit, fuiſſe eos omnes Epiſcopos.*

Verum iſtæ opiniones (quæ parum inter ſe diſcrepant) a BARLOVIO Epiſcopo [*p*], HAMMONDO [*q*], BEVEREGIO [*r*], CAVEO [*s*] & ab ipſo BLONDELLO [*t*] reiiciuntur, qui, etſi ab aliis inter eos refertur, qui contrariam tuentur ſententiam, longam diſſertationem contra PETRVM *de* MARCA edidit, qua Chorepiſcopos omnes, antiquis commemoratos Conciliis, veri nominis Epiſcopos fuiſſe, demonſtrare nititur. Ad quod probandum nihil requiritur amplius, quam quod ATHANASIVS Apologia ſua II. perhibet, vbi inter Presbyteros & Chorepiſcopos perſpicue diſtinguit. Loquens enim de illegitima *Iſchiræ* promotione, qui ab *Euſebianorum* factione regionis *Mareotidis* Epiſcopus conſtitutus erat, *Mareotidem* dicit regionē tantum *Alexandriæ*, & omnes iſtius terræ tractus Eccleſias ſoli Epiſcopo *Alexandrino* ſubiectas fuiſſe, nec vmquam vel Epiſcopum vel Chorepiſcopum [*u*], ſed tantum Pre-

οἰκίᾳ τε καὶ ἐκκλησίᾳ ἐξεταζομένων, τῶν ὑπὸ τοῦ τιμιωτάτου καὶ συλλειτουργοῦ ἡμῶν Ἀλεξάνδρου προκεχειρισμένων. Ii vero, qui ab ipſo Meletio) conſtituti ſunt, ſanctiore ordinatione confirmati, ad communionem admittentur, ea lege, vt honorem quidem ac miniſterium ſuum retineant; ſecundo tamen ſemper loco ſint ab iis omnibus, qui in vnaquaque parœcia, & eccleſia verſantur a cariſſimo collega noſtro Alexandro prius ordinati.

(*p*) Barlow's *Letter to Biſhop* Ush. *in Vſh. Lett.* 221 p. 520.

(*q*) Hammond. Diſſert. III. contr. Blond. I c. VIII.

(*r*) Beuereg. Pand. Tom. II. Not. in Conc Ancyr. can. XIII p. 176. Nos eorum (Chorepiſcoporum) conſtitutionem atque officium ex hoc aliisque canonibus elicere moliemur: quibus etiam conficere non dubitamus, *veteres Chorepiſcopos*, contra ac pluribus viſum eſt, *reuera Epiſcopos fuiſſe*, etiamſi Epiſcopalia quarumdam functionum exercitia iis a canonibus denegentur &c.

(*s*) Cav. Prim. Chriſt. Par. I c. VIII p. 214. (*t*) Blondel. Apol p. 95. &c.

(*u*) Athan. Apol. II Tom. I. p. 802. (Tom. I p. 200. edit. Pariſ MDCXCVIII) *ἡ Μαρεώτης χώρα τῆς Ἀλεξανδρείας ἐστὶ, καὶ οὐδέποτε ἐν τῇ χώρᾳ γέγονεν ἐπίσκοπος*

 sby-

ſbyteros inter ſe habuiſſe, ſuis quemque vicis ſiue Eccleſiis adligatos. Hoc, vt ſcite obſeruat BLONDELLVS, [w] euidenter indicat, *non vnum cum Presbyteris Chorepiſcopos fuiſſe, aut eamdem formam geſtaſſe, prout Decretalium ſuppoſitori*, ſub *Leonis* & *Damaſi* Paparum nomine latitanti, *ſomniare viſum eſt.*

§. V.

Obiectionibus quibusdam reſpondetur.

Cur vero Concilium *Neocaſareenſe* [x] Chorepiſcopos in figura Septuaginta conſtitutos eſſe dicit? Reſpondeo, ideo, quod Epiſcopis oppidanis ſubiecti erant, ſicut LXX Seniores *Moſi*, vel LXX Diſcipuli Apoſtolis erant ſubiecti. Nam quidquid etiam Concilium illud per ſeptuaginta intelligat, non tamen inde probari poteſt, quod Chorepiſcopi meri Presbyteri fuerint.

Sed porro obiicitur, quod Epiſcopi eſſe non potuerint, quo Epiſcoporum Ordinatio a tribus Epiſcopis, Metropolitano & comprouincialibus Epiſcopis conſentientibus, peragi debuerit; Concilium autem *Antiochenum* [y] dicat, Chorepiſcopum ordinari ab vno tantum Epiſcopo, ab eius nimirum ciuitatis Epiſcopo, cuius ad iuriſdictionem ille pertineret. Sed ad hanc obiectionem facilis eſt reſponſio, fuiſſe nimirum hanc principalem differentiam inter Epiſcopos oppidanos & Epiſcopos rurales, quippe qui tum ordinationis modo, tum poteſtate a ſe inuicem diſcrepabant: alteri enim alter ſubordinatus erat: Itaque illi Canones, qui tres Epiſcopos ad imponendas manus in Epiſcopi cuiusdam ordinatione requirunt, de iis tantum Epiſcopis loquuntur, qui abſoluti ac ſupremi diœceſium ſuarum erant rectores, non autem de illis, qui his ſubiecti erant, quos

οὐδὲ χωρεπίσκοπος· ἀλλὰ τῷ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπῳ αἱ ἐκκλησίαι πάσης τῆς χώρας ὑπόκεινται· ἕκαστος δὲ τῶν πρεσβυτέρων ἔχει τὰς ἰδίας κώμας μεγίστας, καὶ ἀριθμῷ δέκα που καὶ πλείους. Mareotes regio eſt Alexandrina, *in qua nunquam Epiſcopus fuit, aut chorepiſcopus:* ſed vniuerſæ illius regionis eccleſiæ Alexandrino parent Epiſcopo. *Presbyteri* autem ſinguli ſuos vicos habent maximos, qui decem circiter ſunt immo plures numero.

(w) Blondel. Apol. p. 127.

(x) Concil Neocaeſ. c. XIV. (Tom. I. p. 1483.) Χωρεπίσκοποι εἰσὶ μὲν εἰς τύπον τῶν ἑβδομήκοντα.

(y) Conc Antioch c. X. (Tom. II. p. 565.) Χωρεπίσκοπον δὲ γίνεσθαι ὑπὸ τοῦ τῆς πόλεως, ᾗ ὑπόκειται, ἐπισκόπου. Fiat autem *Chorepiſcopus* ab epiſcopo ciuitatis, cui ſubiicitur.

Epiſco-

Epiſcopi oppidani pro ſuo arbitrio ordinare poterant, ita tamen, vt ad huius rei rationem Synodo prouinciali reddendam obligati eſſent.

§. VI.

Chorepiſcopis licebat inferiorum ordinum Clericos ordinare, non autem Presbyteros aut Diaconos ſine ſpeciali Epiſcopi ciuitatis venia.

Horum Chorepiſcoporum officium erat, Clericis ruralibus præeſſe, in ipſorum vitæ rationem inquirere, de eaque ad Epiſcopum ciuitatis referre; nec non inferioribus officiis Eccleſiæ idoneos homines proſpicere. Ad conciliandam etiam aliquam illis auctoritatem, certis quibusdam priuilegiis gaudebant. I. In vſum Eccleſiæ Lectores, Hypodiaconos & Exorciſtas ordinare poterant. Basilivs [z] quidem a Chorepiſcopis ſuis requirebat, vt prius de iſtorum hominum ἱκανότητι ad ſe referrent, & veniam eos ordinandi rogarent: At Concilium *Antiochenum* [a] generale iis dat negotium ordinandi omnes Hypodiaconos, Lectores & Exorciſtas, ita quidem, vt conſulere vrbis epiſcopum in cuiusque promotione non neceſſe habeant: Presbyteros autem & Diaconos itidem ordinare poterant, ſed

(z) Baſil. Ep. CLXXXI. Καὶ τοῦτο ἐξέταζον μὲν πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι οἱ συνοικοῦντες αὐτοῖς, ἐπανέφερον δὲ τοῖς χωρεπισκόποις, οἳ τὰς παρὰ τῶν ἀληθινῶς μαρτυρούντων δεξάμενοι ψήφους, καὶ ὑπομνήσαντες τὸν ἐπίσκοπον, οὕτως ἐνέκρινον τὸν ὑπηρέτην τῷ τάγματι τῶν ἱερατικῶν· νῦν δὲ πρῶτον μὲν ἡμᾶς παρωσάμενοι καὶ μηδὲ ἐπαναφέρειν ἡμῖν καταδεχόμενοι, εἰς ἑαυτοὺς τὴν ὅλην περιεσπάσατε αὐθεντίαν· - - Μὴ ἀριθμεῖτε δὲ πρὶν εἰς ἡμᾶς ἐπανενεγκεῖν· ἢ γινώσκετε, ὅτι λαϊκὸς ἔσται ὁ ἄνευ ἡμετέρας γνώμης εἰς ὑπηρεσίαν παραδεχθείς. Hæc quidem examinabant Presbyteri & diaconi, quæ cum eis verſabantur Referebant autem ad Chorepiſcopos, qui a vere teſtificantibus ſusceptis ſuffragiis, & *eorum admonitis Epiſcopis*, ita miniſtrum in ſacerdotalem numerum cooptabant Nunc autem verbis primum extruſis, nec *ad nos referre* in animum inducentes, omnem in voſmetipſos auctoritatem tranſtuliſtis. - - In numerum autem ne referte, *priusquam ad nos retuleritis*, vel ſcitote, quod erit laicus, qui *ſine noſtra ſententia* in miniſterium admiſſus eſt.

(a) Conc. Antioch. c. X, (Tom. II. Concil. p. 566.) Καθιστᾶν δὲ ἀναγνώστας καὶ ὑποδιακόνους καὶ ἐξορκιστάς, καὶ τῇ τούτων ἀρκεῖσθαι προσαγωγῇ, μήτε πρεσβύτερον, μήτε διάκονον χειροτονεῖν τολμᾷν δίχα τοῦ ἐν τῇ πόλει ἐπισκόπου, ᾗ ὑπόκειται αὐτός τε καὶ ἡ χώρα. Conſtituant lectores & Hypodiaconos & exorciſtas, & eorum promotionem ſufficere exiſtiment, nec Presbyterum nec Diaconum ordinare audeant abſque vrbis Epiſcopo, cui ſubiicitur ipſe & regio.

 non

Digitized by Google

non abſque vrbis Epiſcopo, cui ſubiecti erant ipſi & regio. Et hæc Concilii *Ancyrani* [b] ſententia eſt, dicentis, *Chorepiſcopis non licere Presbyteros vel Diaconos ordinare:* quod ſecundum explicationem a Concilio *Antiocheno* datam capiendum eſt, non habere eos auctoritatem id faciendi ſine ſpeciali vrbis Epiſcopi directione; ipſo autem concedente omnino habere.

§. VII.

Secundo: *Poteſtatem habebant confirmandi.*

Poteſtatem habebant eis, qui in Eccleſiis vicorum recens baptizati erant, impertiendi confirmationem. Hoc diſerte in Concilio *Reienſi* [c] permittitur in caſu *Armentarii*, vtpote cui ad Chorepiſcopi conditionem redacto priuilegium confirmandi *Neophytos* indulgebant; vnde colligi poteſt, confirmationem per manus Chorepiſcoporum in Eccleſiis pagorum & vicorum potuiſſe adminiſtrari.

§. VIII.

Tertio: *Poteſtatem habebant dandi Clericis epiſtolas Dimiſſorias.*

Dimiſſorias etiam, ſiue, vt alias vocabantur, *canonicas* & *pacificas epiſtolas* Clericis ruralibus, e diœceſi alia in aliam transferri cupientibus, dandi habebant poteſtatem. Sic Canonem Concilii *Antiocheni* [d] intelligo, qui dicit: *Nec Presbyteri, qui ſunt in pagis, dent Canonicas epiſtolas vel ad ſolos vicinos Epiſcopos epiſtolas mittant. Chorepiſcopi autem nulli reprehenſioni adſines dent pacificas.*

§. IX.

Quarto: *Poteſtatem habebant operandi ſacris præſente ciuitatis Epiſcopo.*

Libertatem habebant operandi ſacris in Eccleſia oppi-

(b) Concil. Ancyran. c. XIII (Tom. I. Conc. p. 1461) Χωρεπισκόπους μὴ ἐξεῖναι πρεσβυτέρους ἢ διακόνους χειροτονεῖν.

(c) Concil. Reienſ. C. n. III. (Tom. III. p. 1287.) Nec vſquam ipſi quidquam de epiſcopalibus officiis vſurpare, præterquam in Eccleſia, quam cuiuſquam miſericordia fuerit indeptus: in quâ ei ſolum neophytos confirmare & ante presbyteros offerre conceditur.

(d) Conc. Antioch. c. VIII. (Tom. II. Conc. p. 562) Μηδὲ πρεσβυτέρους τοὺς ἐν ταῖς χώραις κανονικὰς ἐπιστολὰς διδόναι, ἢ πρὸς μόνους τοὺς γείτονας ἐπισκόπους ἐπιστολὰς ἀποστέλλειν· τοὺς δὲ ἀνεπιλήπτους χωρεπισκόπους διδόναι εἰρηνικάς.

dana

Digitized by Google

dana, præſentibus Epiſcopo & Presbyteris vrbis, quam Presbyteri rurales non habebant. Ita enim Concilium *Neocæſareenſe* hanc rem duobus canonibus ſanciuit [*e*]: *Vicani Presbyteri non poſſunt in Dominico offerre præſente Epiſcopo vel vrbis Presbyteris: neque panem dare precationis, neque calicem: Chorepiſcopi autem ſunt quidem in figura ſeptuaginta: vt autem comminiſtri, propter ſtudium in pauperes, offerunt honorati.*

§. X.

Quinto: *Et ſedendi ac ſuffragia ferendi in Conciliis.*

Priuilegium habebant ſedendi ac ſuffragia ferendi in Conciliis ac Synodis: cuius rei adhuc nonnulla exempla in veterum Conciliorum Actis ſuperſunt. Concilio *Nicæno* primo [*f*] *Palladius* & *Seleucius* ſubſcripſerunt tamquam Chorepiſcopi prouinciæ *Caleſyriæ*: *Gorgonius*; *Stephanus*, *Euphronius*, *Rhodon*, *Theophanes* vt Chorepiſcopi prouinciæ *Cappadociæ*: *Heſychius*, *Theodorus*, *Anatolius*, *Quintus*, *Aquila* prouinciæ *Iſauriæ*: *Theoſtinus* & *Eulalius* prouinciæ *Bithyniæ*. Ita rurſus in Concilio *Neocæſareenſi* [*g*] *Stephanus* & *Rufus* ſiue *Rhodon*, duo ex iis ipſis, qui Concilio *Nicæno* interfuerunt, ſubſcripſerunt tamquam Chorepiſcopi prouinciæ *Cappadociæ*. Et Concilio *Epheſino* [*h*] *Cæſarius* Chorepiſcopus *Alces*.

§. XI.

Poteſtas Chorepiſcoporum non ſemper & vbique eadem.

Heic autem animaduertendum eſt, poteſtatem & priuilegia Chorepiſcoporum pro ratione temporum & locorum fuiſſe diuerſa. Cum enim Concilium *Reienſe* in *Gallia* A. CCCCXXXIX. *Armentarium* de Epiſcopatu ſuo deieciſſet, quod modo illegitimo ordinatus fuerat, iuxta Patrum *Nicænorum* exemplum, priuilegium ei concedebat agendi Chorepiſcopum, ſed

(*e*) Concil. Neoc. Can. XIII. & XIV. (Tom I. Conc p. 1483.) ἐπιχώριοι πρεσβύτεροι ἐν τῷ κυριακῷ τῆς πόλεως προσφέρειν οὐ δύνανται, παρόντος ἐπισκόπου ἢ πρεσβυτέρων πόλεως, οὔτε μὴν ἄρτον διδόναι ἐν εὐχῇ οὐδὲ ποτήριον· οἱ δὲ χωρεπίσκοποί εἰσι μὲν εἰς τύπον τῶν ἑβδομήκοντα· ὡς δὲ συλλειτουργοὶ διὰ τὴν σπουδὴν εἰς τοὺς πτωχοὺς προσφέρουσι τιμώμενοι.

(*f*) Concil. Nic. I. in Subſcript. (Tom. II. p. 51. ſqq.)

(*g*) Concil. Neocæſ. in Subſcript. (Tom. I. p. 1488.)

(*h*) Conc. Epheſ. Act. I. (Tom. III. Conc. p. 539.)

 pote-

poteſtatis eius exercitio certos præſtituebat limites. Quamuis enim auctoritatem confirmandi *Neophytos*, conſecrandi Virgines, celebrandi Sacram Euchariſtiam in quibusdam Eccleſiis ruris ei indulgeret, quod nulli regionis Presbytero licebat facere: tamen I. denegabat ei [*i*] priuilegium conſecrandi euchariſtiam in eccleſia vrbana, quod per Canonem XIII. Concilii *Neocæſareenſis* aliis licebat Chorepiſcopis. II. Poteſtatis ipſius Chorepiſcopalis exercitium vni tantum Eccleſiæ definiebat, aliorum poteſtate ſuper omnem ſeſe extendente regionem. III. Ordinationem vel vllius ex inferiore Clero etiam in ſua ipſius Eccleſia interdicebat, quæ aliis Chorepiſcopis per Concilii *Ancyrani* Canonem XIII. permiſſa erat. Et hinc patet, quod, quemadmodum ipſorum poteſtas precaria erat & ab arbitrio Conciliorum ac Epiſcoporum oppidanorum, a quibus eam acceperant, dependebat: ita eorum auctoritas hoc tempore in Eccleſia nimium quantum vileſcere cœperit.

§. XII.

Eorum poteſtas primum per Concilium Laodicenum, *περιοδευταῖς in eorum locum conſtitutis, infracta fuit.*

Concilium *Laodicenum* A. CCCLX primum eis vulnus inflixit. Ibi enim decretum fuit [*k*]; *quod non oportet in vicis & pagis Epiſcopos conſtitui, ſed Periodeutas, hoc eſt Circumcurſatores: eos autem, qui prius conſtituti ſunt, nihil agere ſine mente Epiſcopi, qui eſt in ciuitate.* In Concilio *Chalcedonenſi* inuenimus iſtiusmodi aliquot Presbyteros exſerte vocatos *περιοδευτὰς*, vt *Alexandrum* [*l*] & *Valentinum* [*m*], quorum vterque Presbyteri & *περιοδευτȣ̃* gerebat titulum. Ita etiam in Concilio *Con*-

(*i*) Concil. Reienſ. c. III. (Tom. III. p. 1287.) Ne vnquam in ciuitatibus vel ſub Epiſcoporum abſentia, offerre præſumat. - - nec vſquam ipſi &c. vid. not. (c). p. 196.

(*k*) Concil. Laod. c. LVII. (Tom. I Conc. p. 1506.) Ὅτι ȣ̓ δεῖ ἐν ταῖς κώμαις καὶ ἐν ταῖς χώραις καθίςαϑαι ἐπισκόπȣς ἀλλὰ περιοδευτὰς, τȣ̀ς μὲν τοι ἤδη προκατασταθέντας μηδὲν πράττειν ἄνευ γνώμης τȣ̃ ἐπισκόπȣ τȣ̃ ἐν τῇ πόλει.

(*l*) Concil. Chalced. Act. IV. (Tom. IV. p. 535.) ὁ εὐλαβέςατος πρεσβύτερος καὶ περιοδευτὴς Ἀλέξανδρος. Reuerendiſſimus *Presbyter & Circuitor* Alexander.

(*m*) Ibid. Act. X. p. 647 Βαλέντιόν τινα ἐπίῤῥητον ἄνδρα - - ἐχειροτόνησε πρεσβύτερον καὶ περιοδευτήν. Valentinum quemdam infamem virum - - ordinauit *Presbyterum & Procuratorem*.

ſtanti-

ſtantinopolitano V. [*n*] *Sergius* quidam Presbyter eumdem περιοδευτȢ, *Curatoris* ſiue *Viſitatoris*, Eccleſiarum *Syriacarum* titulum habebat. Sed tamen hic Chorepiſcoporum Ordo in multis locis adhuc conſeruabatur. Nam eius non tantum a GREGORIO NAZIANZENO [*o*] & BASILIO ſæculo IV. fit mentio, ſed a THEODORETO [*p*] etiam, qui de *Hypatio* & *Abramio* loquitur, tamquam de ſuis ipſius Chorepiſcopis; Et in Concilio *Chalcedonenſi* ſæculo V. Chorepiſcopos ſediſſe legimus, qui Epiſcoporum, a quibus miſſi fuerant, nomine ſubſcripſere. Sed hæc erat quædam poteſtatis eorum imminutio: In antegreſſis enim Conciliis ſuo ipſorum nomine ſubſcripſerunt, vt communis doctorum virorum [*q*] & concordans eſt ſententia: Iam vero poteſtas eorum labaſcebat, & ad deteriorem ſtatum inclinata gradatim imminuebatur, donec tandem ſæculo IX. fictis & fabricatis Decretalibus & in ſcenam productis, haud veri nominis Epiſcopi eſſe dicerentur: atque ita per Paparum tyrannidem in eccleſiis occidentalibus prorſus abrogarentur.

(*n*) Conc. Conſtantinop. ſub Menna Act. I. p. 163. (Tom. V. Concil p. 45.) Σέργιος πρεσβύτερος καὶ περιοδευτὴς μονῆς Γινδάρȣ ἀξιώσας ὑπέγραψα, Sergius *Presbyter & luſtrator*, (viſitator) monaſterii Girdari, ſupplicando ſubſcripſi.

(*o*) Nazianz. Ep. LXXXVIII. Παρὰ τῶν κυρίων μȣ τῶν συμπρεσβυτέρων μαθήσῃ Εὐλαλίȣ τȣ̃ χωρεπισκόπȣ καὶ Κελευσίȣ, οὓς ἐξ ἔργȣ πρὸς τὴν σὴν εὐλάβειαν ἀπεστάλκαμεν. Ex Dominis meis compresbyteris Eulalio *chorepiſcopo* & Celeuſio, quos dedita opera ad pietatem tuam miſimus, intelligis. Baſil. Epiſt. CLXXXI. vid. ſupra not. (z) p. 195.

(*p*) Theodoret. Epiſt. CXIII. ad Leon. Ταῦτα διὰ τῶν εὐλαβεστάτων καὶ θεοφιλεστάτων πρεσβυτέρων Ὑπατίȣ καὶ Ἀβραμίȣ τῶν χωρεπισκόπων, καὶ Ἀλυπίȣ τȣ̃ ἐξάρχȣ τῶν παρ᾽ ἡμῖν μοναζόντων τὴν ὑμετέραν ἁγιωσύνην ἐδίδαξα. Hæc per reuerendiſſimos Deoque cariſſimos Presbyteros, Hypatium & Abramium *Chorepiſcopos*, & Alypium monachorum, qui apud nos ſunt, exarchum ſanctitati veſtræ ſuggeſſi.

(*q*) Blondel. Apol p. 113.
Beuereg. Not. in Conc. Ancyr. c. XIII. Plures huiusmodi *Chorepiſcopos* conſtitutos fuiſſe, ex Actis Conciliorum patet; vtpote quibus ipſi, æque ac alii Epiſcopi, non interfuerunt modo, ſed & ſubſcripſerunt. Exempli gratia, Synodo Nicænæ I. ſubſcripſerunt ex prouincia Cœleſyriæ, Palladius *Chorepiſcopus* & Seleucius *Chorepiſcopus* - - - Et ſic in aliis comitiis chorepiſcopi ipſos inter epiſcopos ſubſcripſerunt, idque non vt aliorum Epiſcoporum locum tenentes, ſed pro ſe ipſis. Qui enim aliorum vices gerunt, illud in ſubſcriptionibus ſignificare ſolent; quod a Chorepiſcopis nuſpiam fit.

§. XIII

Digitized by Google

§. XIII.

De conſilio Chorepiſcopos ſub Epiſcoporum Suffraganeorum *nomine in* Anglia *reſtituendi.*

De hiſce Chorepiſcopis ſub Epiſcoporum *Suffraganeorum* nomine reſtituendis ſub initium Reformationis in *Anglia* conſilia quædam agitata ſunt. Secundum enim hiſtoricos *Anglicanos* [r] A. cIↃIↃxxxvII. *Henrico* VIII. regnante, ſtatuto quodam diuerſa oppida pro ſedibus ſuffraganeis ordinarunt, nimirum *Thetfordiam*, *Ipſwichium*, *Colechesteram*, *Doueram*, *Gilfordiam*, *Southamptoniam*, *Tauntoniam*, *Schafburiam*, *Maltoniam*, *Marleboroughum*, *Bedfordiam*, *Legeceſtriam*, *Gloceſtriam*, *Salopiam*, *Briſtoliam*, *Penrethum*, *Bridgewateram*, *Nottinghamiam*, *Granthamiam*, *Hullam*, *Huntingdoniam*, *Cantabrigiam*, *Perethum*, *Berwicum*, S. *Germaniam* in *Wallia*, & Inſulam *Vectam*. Hi Suffraganei ab Archiepiſcopo & duobus aliis Epiſcopis debebant conſecrari, & ex iſto ſtatuto talem ipſis iuriſdictionem exercere licebat, qualem Suffraganei prius in hoc regno exercere ſoliti erant. Nullus autem eorum vllam Epiſcopalem poteſtatem habere poterat vel exercere, ſine conſenſu atque permisſione Epiſcopi illius ciuitatis, cuius in diœceſi erat conſtitutus. Quisquis igitur hoc ipſum cum iis comparauerit, quæ de veteribus Chorepiſcopis tradidimus, ille hos Suffraganeos eiusdem fere cum illis generis fuiſſe, facile poterit dignoſcere.

§. XIV.

Epiſcopi Suffraganei a Chorepiſcopis in Eccleſia primitiua diſtincti.

Sed enim notandum heic etiam eſt, nouum hoc fuiſſe nomen, quo nuncupati ſunt: Antiquitus enim omnes Epiſcopi oppidani cuiusdam prouinciæ, qui Metropolitano cuidam ſuberant, Epiſcopi Suffraganei vocabantur, quod ex ipſius mandato ad ſuffragia ferenda, conſilia danda aut ſententiam ſuam dicendam in Synodo prouinciali conuenirent. Et hoc ſenſu vox iſta adhibita fuit in *Anglia*, cum LINWOODVS *Prouinciale* ſuum ſcripſit, quod non vltra centum annos ante Reformationem factum eſt, Anno nimirum Chriſti cIↃccccxxx. In Commentario ſuo in vnam ex Conſtitutionibus *Ioannis Beckhami* Archi-

(r) Burnet *hiſtor. of Reformat.* Vol. I. p. 157. (edit. Lat. Mittcholz. p. 91.)

epi-

epiſcopi *Cantabrigienſis*, his incipientem verbis: *Omnibus & ſingulis Coëpiſcopis Suffraganeis Noſtris*; hanc habet adnotationem [*s*]: *Suffraganeis ſic dictis, quia Archiepiſcopo ſuffragari & adſiſtere tenentur* &c. Vnde manifeſtum eſt, hoc tempore per Suffraganeos Epiſcopos non Chorepiſcopos ſeu Epiſcopos rurales, ſed omnes *Angliæ* Epiſcopos, qui ſub Archiepiſcopis ſeu Metropolitanis ſuis conſtituti erant, fuiſſe intellectos. Ita etiam in aliis fuit eccleſiis. Septuaginta Epiſcopi, qui Epiſcopo *Romano*, tamquam Primati ſeu Metropolitano ſuo proxime ſubiecti erant, Suffraganei ipſius dicebantur, quod frequenter ad Synodos eius vocabantur; quemadmodum huius appellationis ratio in Antiquo MSCto Vaticano, a BARONIO [*t*] adlegato, data eſt.

§. XV.

Suffraganei Epiſcopi Prouinciæ Romanæ *nomine technico* Libra *vocati.*

Non abs re etiam fuerit, dum de Epiſcopis Suffraganeis loquimur, obſeruare, quod iſti ſeptuaginta, qui Epiſcopi *Romani* erant Suffraganei, peculiari nomine technico vocati ſint *Libra*; quod nomen haud aliam ob cauſſam eis impoſitum fuit, quam quod numero eſſent ſeptuaginta. *Romana* enim *Libra* ex antiquariorum obſeruatione [*u*] conſiſtebat LXX ſolidis ſiue tot partibus; atque hinc res aliæ quædam & perſonæ, numerum LXX conficientes, dici cœpere *Libra*: quemadmodum LXX teſtes, qui ante Concilium *Sinueſſenſe* introducti contra *Marcellinum* teſtabantur, quod ipſum turificaſſe vidiſſent, ab Actorum iſtorum collectore [*w*] vocantur *Libra Occidua*, non alia ex ratione, vt BARONIVS [*x*] exiſtimat, quam quod LXX

(*s*) Linwood Prouinc. lib. I. Tit. II. c. I.

(*t*) Baron. A. MLVII. n. XXIII. Præter ſeptem Collaterales Epiſcopos erant alii Epiſcopi, qui dicuntur ſuffraganei Romani Pontificis, nulli alii Primati vel Archiepiſcopo ſubiecti, qui frequenter ad ſynodos vocarentur.

(*u*) Brerewood de Ponder. & Pret. c. XV.

(*w*) Concil. Sinueſſ. ap. Crab. Tom. I. p. 190. Hi omnes electi ſunt viri, *Libra Occidua*, qui teſtimonium perhibent, videntes Marcellinum turificaſſe.

(*x*) Baron. A. CCCII. n. XCII. Quod inferius Acta Synodi in cauſſa Marcellini numerum LXX teſtium, *libram occiduam* nominant: inde patet, quod heic dicitur; omnes electi ſunt viri libra occidua, qui teſtimonium perhibent.] numerum ſeptuaginta duorum teſtium eſſe ſignificatum, eumque eſſe dictum *li-*

numero fuerint. Et GROTIVS [y] eamdem adfert rationem iſtius appellationis tributæ his LXX Epiſcopis, qui adſeſſores ſeu Suffraganei Epiſcopi *Romani* erant. Erant, vt ita dicam, ipſius *Libra*, ſeu ordinarium Concilium prouinciale.

LIBRI SECVNDI
CAPVT DECIMVM QVINTVM
DE INTERCESSORIBVS ET INTERVENTORIBVS IN ECCLESIIS AFRICANIS.

§. I.
Cur Epiſcopi quidam in Eccleſiis Africanis *dicti ſint* Interceſſores.

ALiud adhuc reſtat nomen, quibusdam Epiſcopis in Conciliis *Africanis* adſignatum, cuius heic mentio iniicienda eſt, dum de Epiſcopis loquimur: id nomen eſt *Interceſſoris* & *Interuentoris*; honoris titulus, quibusdam Epiſcopis, officii cuiusdam ad tempus eis concrediti intuitu, datus. In Eccleſiis *Africanis* & forte etiam in aliis, vacante quodam Epiſcopatu, vſitati moris erat, vt Primas Epiſcopum quemdam prouincialem procuratorem iſtius diœceſeos conſtitueret, qui partim vacantis ſedis curam gereret, partim maturam noui Epiſcopi electionem promoueret procuraretque. Atque hinc *Interceſſores* & *Interuentores* appellabantur.

§. II.
Officium Interceſſoris cuiusdam non vltra annum durare oportebat.

Scopus huius officii manifeſto ad promouendum Eccleſiæ emolumentum ſpectabat; at duplici illud abuſui erat obnoxium. Interceſſor enim hoc pacto commodam habebat occaſionem conciliandi ſibi gratiam ac fauorem populi, & loco vtili-

bram occiduam, quod ſcilicet ea libra ſeptuaginta duos ſolidos contineret, vt ea lege declaratur, qua dicitur: Quotiescunque certa ſumma ſolidorum pro tituli qualitate debetur, aut auri maſſa transmittitur, in ſeptuaginta duos ſolidos libra feratur accepta.

(y) Grot. in Luc. X, 1. Romanis Epiſcopis iam olim LXX. Epiſcopi Adſeſſores *libra* dicti, quod *libra Romana* tot ſolidos contineret.

tatis

Digitized by Google

tatis Eccleſiæ ſuis ipſius ſeruiendi commodis; dum vel ſedem longius quam neceſſe erat, vacare ſinebat, vel ſi opulentior ac honoratior quam ſuus ipſius eſſet locus, in eum ipſe ſe inſinuare adlaborabat. Cui malæ intentioni vt occurrerent Patres *Africani*, in Concilio *Carthaginenſi V.* decernebant, Interceſſorem non vltra annum officium continuare, ſed ſi intra illud tempus noui Epiſcopi electionem haud procuraſſet, interceſſorem alium in eius locum ſubſtitui oportere.

§. III.

Nullus Interceſſor iſtius loci Epiſcopus fieri poterat, cui Interceſſor erat conſtitutus.

Vt autem maiori cum effectu omnes abuſus præciderent, corruptionemque anteuerterent dicti Patres, Canonem condebant ita habentem [z]: *Conſtitutum eſt, vt nulli Interceſſori licitum ſit, Cathedram, cui Interceſſor datus eſt, quibuslibet populorum ſtudiis vel ſeditionibus retinere: ſed dare operam, vt intra annum eisdem Epiſcopum prouideat. Quod ſi neglexerit, anno expleto Interuentor alius tribuatur.* Tantam ſancti iſti Patres *Africani* adhibebant curam atque induſtriam, vt abuſui in huiusmodi rebus præuenirent.

LIBRI SECVNDI

CAPVT DECIMVM SEXTVM

DE PRIMATIBVS SEV METROPOLITANIS.

§. I.

Nonnulli Metropolitanorum originem ab Apoſtolica conſtitutione deriuant.

EAdem ratio, quæ primum inuexit Chorepiſcopos & Coadiutores, tamquam Epiſcopis in Eccleſia qualibet ciuitatis ſubordinatos, anſam quoque cuiusque prouinciæ Epiſcopis dedit cogitandi, neceſſarium eſſe, vt vnum ex ſe ipſis ſummum reliquorum omnium præſulem conſtituerent, eique certam poteſtatem ac priuilegia in vtilitatem publicam conferrent: Quem proinde Primatem ſuum ſeu Metropolitanum,

(z) Concil. Carth. V. Can. VIII. (Tom. II. p. 1216.)

Digitized by Google

h. e. ſummum totius prouinciæ Epiſcopum, nominarunt. IACOBVS VSSERIVS Epiſcopus [*a*] ordinationis eorum originem Apoſtolicæ conſtitutioni tribuit. Ita quoque BEVEREGIVS Epiſcopus [*b*], HAMMONDVS [*c*], PETRVS *de* MARCA & alii nonnulli. Et ſunt ſane quædam loca apud EVSEBIVM & CHRYSOSTOMVM, quæ pro ipſorum videntur ſententia militare. EVSEBIVS [*d*] enim dicit, *Titum* eccleſiarum in *Creta* inſula habuiſſe ἐπισκοπὴν, *Inſpectionem* ſeu *Epiſcopatum*: Et CHRYSOSTOMVS [*e*] itidem adfirmat, Apoſtolum ei totam commiſiſſe inſulam, omnesque Epiſcopos, in ea conſtitutos, cenſuræ eius ſubieciſſe. Idem de *Timotheo* [*f*] dicit, quod ipſi gubernatio eccleſiaſtica per totam prouin-

(*a*) Vſſer. de Orig. Epiſcop. & Metropolit.

(*b*) Beuereg. Cod. Can. Vindicat. lib. II. c. V. n. XII. (p. 203 edit. Amſtelod. 1697.) Cum Apoſtoli cælitus euocati & adiuti Eccleſiæ a Chriſto fundatæ per vniuerſum terrarum orbem propagandæ operam nauarent, imperium Romanum, vbi religio chriſtiana multo citius faciliusque quam apud rudiores gentes ſuſcepta eſt, ita diſpoſitum inuenientes, omnes eiusdem prouincias ſigillatim peragrabant, & vbicumque aliquos ad fidem chriſtianam conuerterant, Eccleſiam ibidem inſtituebant, ab iſta prouincia denominabant, in qua conſtituta eſt, vel a primaria aliqua eiusdem ciuitate. Hieroſolymis, quæ iſtis diebus nondum deleta, prouinciæ Palæſtinæ Metropolis erat & Iudææ caput, Eccleſia prima fundata eſt, quæ propterea Eccleſia Hieroſolymitana dicitur, Ἡ ἐκκλησία ἡ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις Act. VIII, 1. Cap. XI, 22. Sic etiam Eccleſia in Antiochia Syriæ Metropoli memoratur Act. XIII, 1. Et alia in Corintho Metropoli Achaiæ 1 Cor. I, 1. 2 Cor. I, 1. Adhæc D. Paulum Syriam & Ciliciam peragraſſe legimus Eccleſias confirmantem Act. XV, 41. Nec non Galatiam & Phrygiam c. XVIII, 23. Syria, Cilicia, Galatia, & Phrygia quatuor erant prouinciæ imperio Romano ſubditæ &c.

(*c*) Hammond. Præfat. ad Tit. Titum a Paulo ad Chriſtianam fidem adductum & in prædicatione euangelii ſocium eius factum, tandem conſtitutum eſſe ab eo *Archiepiſcopum inſulæ Cretæ*, vt in ea per ciuitates conſtitueret Presbyteros, liquet ex Cap. I, 5. &c. Id Diſſertat. IV. contra Blondel c. V.

(*d*) Euſeb. Hiſtor. Eccleſ. lib. III. c. IV. Τιμόθεός γε μὴν τῆς ἐν Ἐφέσῳ παροικίας ἱστορεῖται πρῶτος τὴν ἐπισκοπὴν εἰληχέναι, ὡς καὶ Τίτος τῶν ἐπὶ Κρήτης ἐκκλησιῶν. Ex his Timotheus quidem Epheſinæ Eccleſiæ epiſcopatum primus acceſſiſſe dicitur, quemadmodum etiam *Titus* inſulæ *Cretæ Eccleſiarum Epiſcopus* fuiſſe memoratur.

(*e*) Chryſoſtom. Homil. I. in Tit. νῆσον ὁλόκληρον — — καὶ τοσούτων ἐπισκόπων κρίσιν ἐπέτρεψεν.

(*f*) Chryſoſt. Hom. XV. in 1 Timoth. (p. 510 Tom. VI Edit. Francof.) Δῆλον δὲ ἐστιν ἐντεῦθεν, ὅτι ἐκκλησίαν λοιπὸν ἦν ἐμπεπιστευμένος ὁ Τιμόθεος, ἢ καὶ ἔθνος ὁλόκληρον τὸ τῆς Ἀσίας. Manifeſtum eſt hinc, quod Timotheo credita fuerit eccleſia, immo *gens fere tota Aſiatica*.

eiam

ciam *Aſiam* concredita fuerit. Et certum eſt, Epiſcopos *Cypri* in Concilio *Epheſino* [g] contendiſſe, quod Metropolitani ſui priuilegia eiusdem cum Apoſtolis ætatis eſſent.

§. II.

Alii ab ætate, quæ Apoſtolis fuit proxima.

Sed vero dubitari poteſt, an Apoſtoli in vlla prouincia eiusmodi Metropolitanum conſtituerint: Monumentis enim de plerarumque eccleſiarum origine deperditis, non poteſt liquido demonſtrari, quod id fecerint. MARCA [h] exiſtimat, Apoſtolos in *Timotheo* & *Tito* ſpecimen quoddam dediſſe, exſecutionem autem & complementum eius rei ſequentibus temporibus reliquiſſe. CAVEVS [i] dicit, non multo poſt Apoſtolorum ætatem, ſectis & ſchiſmatis erumpentibus, & controuerſiis inter Epiſcopos augeſcentibus, neceſſarium fuiſſe creditum, aliquem in vnaquaque prouincia eligere, cuius ad arbitrium oborti caſus referri, & a quo res omnes, ad communem & publicum Eccleſiæ ſtatum attinentes, dirigi poſſent. Forte hoc ipſum originem ſuam habet a reuerentia & obſequii ſtudio, quod reliqui Epiſcopi Epiſcopo metropolis in vnaquaque prouincia teſtari conſueuerunt; quod poſteaquam in conſuetudinem abiit, in Concilio *Niceno* deinceps vim Canonis obtinuit.

(g) Concil. Epheſ. Act. VII. (Tom. III. Conc. p. 800.) Sancta Synodus dixit: Docete, annon ius ordinandi ex more veteri apud nos habet Antiochenus? Zenon Epiſcopus dixit: Prius adfirmauimus, quod numquam vel adfuerit vel ordinauerit, neque in metropoli neque in alia ciuitate; ſed ſynodus noſtræ prouinciæ congregata conſtituebat Metropolitanum: Et oramus, vt veſtra ſancta ſynodus ſua ſententia nobis conſentiat, ita vt vetus mos, ſicut hactenus robur habuit, ita & nunc habeat, & nullam nouitatem in noſtra prouincia fieri ſinat.

(h) Marca de Concord. lib. VI. c. I. n. IX. p. 778. Licet, vt ego quidem exiſtimo, *formam* diſtribuendarum prouinciarum & *Metropolitanorum inſtituendorum Apoſtoli tradiderint*, quia tamen id nuſpiam in ſacris ſcripturis preceptum eſt, & præterea exſecutio & ſingularis inſtitutio proceſſu dein temporis facta eſt Epiſcoporum cura, qui Eccleſiis Apoſtolicis præſidebant fundatis ab Apoſtolicis, duo quædam notatu valde digna contigere: Primum enim inde factum eſt, vt veteres hanc prouinciarum diuiſionem non ipſis Apoſtolis, *ſed Patribus & vetuſtæ conſuetudini tribuerint*. &c.

(i) Caue *Anc. Chr. Gov.* p. 92.

§. III.

Apud omnes in confeſſo eſt, quod diu ante Concilium Nicænum *fuerint.*

Certum tamen eſt, Concilium *Nicænum* de Metropolitanis loqui, tamquam ex vetuſta conſuetudine longe ante conſtitutis, quando Canonem de ipſis conditum ita orditur: *Τὰ ἀρχαῖα ἔθη κρατείτω*, [*k*] *Antiqui mores ſeruentur:* & tum pergit dicere de conſuetudine in *Aegypto*, ſecundum quam Epiſcopus *Alexandrinus* omnium eccleſiarum *Aegypti*, *Libyæ* & *Pentapolis* habeat poteſtatem: Quæ Metropolitani cuiusdam, ſi non Patriarchæ, poteſtas erat. Epiphanivs [*l*] idem memorat, loquens de *Alexandro* & *Petro*, Epiſcopis *Alexandrinis*, ante Concilium *Nicænum*, dicit: *Mos eſt Alexandrinorum Epiſcoporum, vt per totam Aegyptum ac Thebaidem, Mareotidem, Libyam, Ammoniacam, Mareotidem & Pentapolin eccleſiaſtica negotia adminiſtrent.*

Et athanasivs [*m*] loquens de *Dionyſio*, qui annis plus ſexaginta ante Concilium *Nicænum* Epiſcopus *Alexandriæ* fuerit, dicit, eum quoque hanc poteſtatem habuiſſe, eique curam eccleſiarum *Pentapolis* & *Libyæ* incubuiſſe, erumpente *Sabellii* hæreſi, epiſtolasque miſiſſe admonitorias ad diuerſos iſtius partis Epiſcopos, qui ea hæreſi infici cœperint. Vnde luce meridiana clarius patet, Epiſcopum *Alexandrinum* poteſtatem Metropolitani non a Concilio demum *Nicæno* accepiſſe, ſed tantum in hoc iure, quod ex antiqua conſuetudine & præſcriptione iam dudum habuerat, fuiſſe confirmatum. Atque ita etiam cum eccleſiis cæteris comparatum fuit.

(*k*) Concil Nicæn. Can. VI. (Tom. II. Conc. p. 31.) *Τὰ ἀρχαῖα ἔθη κρατείτω, τὰ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ Λιβύῃ καὶ Πενταπόλει, ὥστε τὸν Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπον πάντων τούτων ἔχειν τὴν ἐξουσίαν.*

(*l*) Epiphan. Hæreſ. LXVIII. n. I. *Τοῦτο ἔθος ἐστὶ τὸν ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ Ἀρχιεπίσκοπον πάσης τε Αἰγύπτου καὶ Θηβαΐδος Μαρειώτου, καὶ Λιβύης, Ἀμμωνιακῆς, Μαρειώτιδός τε καὶ Πενταπόλεως, ἔχειν τὴν ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν.* conf. etiam Hæreſ. LXIX. n. III.

(*m*) Athan. de Sentent. Dionyſ. Tom. I. p. 552. (Tom. I, p. 246. edit, Pariſ. 1698.) *Ἐν Πενταπόλει τῆς ἄνω Λιβύης τηνικαῦτά τινες τῶν ἐπισκόπων ἐφρόνησαν τὰ Σαβελλίου - - τοῦτο μαθὼν Διονύσιος, αὐτὸς γὰρ εἶχε τὴν μέριμναν τῶν ἐκκλησιῶν ἐκείνων, κ. τ. λ.* In *Pentapoli ſuperioris Libyæ* quidam Epiſcoporum tunc temporis cum Sabellio ſentiebant. - - Rei certior factus Dionyſius, *cui earum cura Eccleſiarum* incumbebat &c.

Con-

Concilium *Illiberritanum* in *Hiſpania* [*n*] de *prima Cathedra Epiſcopo* loquitur: Et ſic dicti canones Apoſtolici (qui erant canones eccleſiæ *græca* ſæculo tertio) mentionem faciunt *πρώτȣ* ſeu *primarii* cuiusdam in quauis prouincia *Epiſcopi*, quem reliqui caput ſuum [*o*] agnoſcere debeant, & ſine quo nihil eis facere liceat. Et quidem ex CYPRIANI quibusdam epiſtolis apparet, [*p*] Epiſcopum *Carthaginenſem* præ reliquis Epiſcopis *Africanis* omnibus prærogatiuam & poteſtatem mittendi eis mandata habuiſſe. Et AVGVSTINVS de Primate *Numidienſi* loquitur æque ac de Primate *Carthaginenſi* ante ſchiſma *Donatiſtarum*; & dicit [*q*], eos ſchiſmatis cauſſam aliquam allegaſſe, quod Primas *Numidiæ* ad electionem & conſecrationem Primatis *Carthaginis* haud vocatus fuerit. Et idcirco tum idem AVGVSTINVS [*r*], tum OPTATVS [*s*] commemorant, *Donati-*

(*n*) Concil. Illiberritan. an. CCCV. Can. LVIII. (Tom. I. p 976.) Placuit, vbique & maxime in eo loco, in quo *prima cathedra* conſtituta eſt *Epiſcopatus* &c.

(*o*) Can. Apoſt. c. XXIII. (Tom. I. Conc. p. 32.) Τȣ̀ς ἐπισκόπȣς ἑκάςȣ ἔθνȣς εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν αὐτοῖς πρῶτον, καὶ ἡγεῖσθαι αὐτὸν ὡς κεφαλὴν, καὶ μηδὲν πράττειν περιττὸν ἄνευ τῆς ἐκείνȣ γνώμης. Epiſcopos vniuscuiusque gentis noſſe oportet eum, qui in eis eſt *primus*, & exiſtimare vt *caput*: & nihil facere, quod ſit arduum aut magni momenti, præter illius ſententiam.

(*p*) Cyprian Ep. XLII ad Cornel. Per prouinciam noſtram hæc eadem collegia ſingulis in notitiam perferentes, ab his quoque fratres noſtros cum litteris dirigendos eſſe mandauimus. Id. Epiſt. XLV. ad Cornel. Placuit vt per Epiſcopos - - per omnes omnino iſtic poſitos litteræ fierent.

(*q*) Aug Breuic. Collat. Tert. die c. XVI. (Tom. VII. p. 393. edit. Froben.) Donatiſtæ longa proſecutione agebant, vt ex illius auctoritate Carthaginenſis Concilii confirmaretur Cæciliani damnatio, quod ad tot ſacerdotes venire noluerit, quaſi non & Primianus ad eos, a quibus damnatus eſt, cum eorum factionem cognoſceret, ſimili voluntate non venerit, & quod non exſpectauerit Cæcilianus, *vt princeps a principe ordinaretur*, cum aliud habeat Eccleſiæ catholicæ conſuetudo, vt non Numidiæ ſed propinquiores Epiſcopi epiſcopum eccleſiæ Carthaginis ordinent, ſicut nec Romanæ eccleſiæ ordinat aliquis Epiſcopus Metropolitanus, ſed de proximo Oſtienſis Epiſcopus.

(*r*) Aug. contr. Parmen. lib. I. c. III. Qui venientes cum Primate ſuo tunc Secundo Tigiſitano - - - Cæcilianum - - traditorem eſſe cenſuerunt - Ita contra ſedentem in cathedra - epiſcopum alterum ordinauerunt.

(*s*) Optat. lib. I. p. 41. (p. 19. 20. edit. Pariſ MDCLXXIX.) Suffragio totius populi Cæcilianus eligitur. Et manus imponente Felice Aptungiano Epiſcopus ordinatur. - Ab iis tribus perſonis cauſſæ confictæ ſunt, vt vitioſa eius ordinatio diceretur. Ad Secundum Tigiſitanum miſſum eſt, vt Carthaginem veniretur &c.

ſtas

ſtas cauſſantes, ordinationem *Caeciliani* Epiſcopi *Carthaginenſis* non eſſe validam, quod non a Primate quodam facta fuerit, *Secundum Tigiſitanum*, tum temporis Primatem *Numidiae*, arceſſiuiſſe, vt *Maiorinum* in iſtius locum ordinaret. Iam vero quum ea omnia aliquot annis ante Concilium *Nicaenum* acta ſint, Primates in *Africa* prius, quam in iſthoc Concilio confirmarentur, fuiſſe, ſatis eſt teſtimonium.

§. IV.

Metropolitanos iam ſaeculo ſecundo fuiſſe, probatur.

Quod ſi paullo longius retrogreſſi in ſaeculum ſecundum reſpexerimus, eiusdem poteſtatis non nulla veſtigia, etſi non aeque manifeſta atque illa prima, deprehendimus. *Lugdunum* in *Gallia* ciuili reſpectu conſideratum Metropolis erat, & *Irenaeus*, qui ibi erat Epiſcopus, praefuiſſe paroeciis *Galliae* dicitur EVSEBIO [t]. *Philippus*, *Gortynae* in *Creta* inſula Epiſcopus, DIONYSIO [u] CORINTHIO Epiſcopus omnium Eccleſiarum *Cretenſium* audit. *Polycrates* Epiſcopus *Epheſinus* in Concilio omnibus *Aſiae* Epiſcopis [w]; *Palmas*, Epiſcopus *Amaſtris*, Epiſcopis *Ponticis*; & *Theophilus* [x] *Caeſareenſis* cum *Narciſſo Hieroſolymitano* reliquis *Palaeſtinae* Epiſcopis, praeſidebant. Haec ſunt argumenta, quae hoc in caſu communiter adferri ſolent. Ingenue autem fateor, poſteriora tria rem, qua de diſputatur, non ſatis

(t) Euſeb. H. E. lib. V. c. XXIII. τῶν κατὰ Γαλλίαν παροικιῶν, ἃς Εἰρηναῖος ἐπεσκόπει.

(u) Dionyſ. apud Euſeb. lib IV. c. XXIII. Καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ δὲ παροικούσῃ Γόρτυναν ἅμα ταῖς λοιπαῖς κατὰ Κρήτην παροικίαις ἐπιστείλας, Φίλιππον ἐπίσκοπον αὐτῶν ἀποδέχεται. Eccleſiae Gortynenſium & reliquis ſimul eccleſiis Cretae litteras ſcribens, Epiſcopum ipſorum Philippum magnopere praedicat.

(w) Euſeb. lib. V. c. XXIV. Τῶν ἐπὶ τῆς Ἀσίας ἐπισκόπων τὸ πάλαι πρότερον αὐτοῖς παραδοθὲν διαφυλάττειν ἔθος χρῆναι διισχυριζομένων, ἡγεῖτο Πολυκράτης. *Epiſcopi Aſiae*, qui morem ſibi a maioribus traditum retinendum eſſe acriter contendebant, *Polycrates praeerat.*

(x) Euſeb. lib. V, c. XXIII. Φέρεται εἰσέτι νῦν τῶν κατὰ Παλαιστίνην τηνικάδε συγκεκροτημένων γραφή, ὧν προυτέτακτο Θεόφιλος τῆς ἐν Καισαρείᾳ παροικίας ἐπίσκοπος, καὶ Νάρκισσος τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις -- - Τῶν δὲ κατὰ Πόντον ἐπισκόπων ὧν Πάλμας ὡς ἀρχαιότατος προὐτέτακτο. Exſtat etiamnum epiſtola *ſacerdotum*, qui tunc in *Palaeſtina* congregati ſunt, *quibus praeſidebant Theophilus* Caeſareae Palaeſtinae & *Narciſſus* Hieroſolymorum Epiſcopus. - - Habentur praeterea litterae *Epiſcoporum Ponti*, *quibus Palmas* vtpote antiquiſſimus *praefuit.*

firmiter

firmiter probare. In Concilio enim præſidere non neceſſario Metropolitani arguit poteſtatem; quod præſidere potuerunt tamquam Epiſcopi ſeniores, quemadmodum, EVSEBIO diſerte adfirmante, eorum aliquis fecit, nimirum *Palmas*, Epiſcopus *Amaſtris*, ὡς ἀρχαιότατος προτέτακτο, tamquam ſenior præſedit. Quod non ſine cauſſa ab EVSEBIO adnotatum eſſe videtur; *Heraclea* enim non *Amaſtris* ciuilis Metropolis *Ponti* erat. BLONDELLVS ex hoc loco concludit, eo tempore Epiſcopos ſeniores vbique fuiſſe Metropolitanos. Sed non ſatis liquido patet, hunc morem vllo alio in loco, quam in Eccleſiis *Africanis*, obtinuiſſe; quemadmodum mox indicabo: Nam ex aliis exemplis, quæ attulimus, melius videtur conſequi, Epiſcopos earum vrbium, quæ ſecundum ciuilem reſpectum metropoles fuerunt, generatim etiam Primates ſeu Metropolitanos fuiſſe.

§. V.

Quo nomine Metropolitani *antiquitus appellati fuerint.*

Nulli quidem eorum diſerte *Metropolitani* dicti fuere. Vix enim in vllo antiquitatis monumento ante Concilium *Nicænum* illud nomen inuenias: ſed primis temporibus vocabantur πρῶτοι & κεφαλαὶ, vt Canones ſic dicti Apoſtolici [y] eos appellant. In ſequentibus ſæculis aliter nominabantur, exempli gratia *Archiepiſcopi*, vt *Alexandriæ* [z] & aliis in locis, vſque dum nomen illud *Patriarchis* attribui cœptum fuit. Concilium *Sardicenſe* [a] vocat eos Ἐξάρχους τῆς ἐπαρχίας, *Exarchos Provincia.*

(y) Can. Apoſt. c. XXXVII. vid. ſupra not. (o) p. 207.

(z) Epiphan. Hær. LXVIII n. 1. Ὁ μὲν Μελήτιος ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ καθειργμένος ἦν, αὐτός τε καὶ οἱ προειρημένοι μάρτυρες ἅμα τῷ προειρημένῳ Πέτρῳ τῷ τῆς Ἀλεξανδρείας Ἀρχιεπισκόπῳ, Meletius cum Martyribus ac præcipue *Petro Archiepiſcopo Alexandrino* in vinculis habebatur, &c. Hæreſ. LXIX. n 1. Ὅσαι ἐκκλησίαι τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὑπὸ ἕνα Ἀρχιεπίσκοπον οὖσαι κ. τ. λ. Quotquot Alexandriæ catholicæ communionis eccleſiæ ſunt vni *Archiepiſcopo* ſubiectæ &c.

(a) Concil. Sardic. c. VI. (Tom. II. p. 632.) Χρὴ πρότερον ἐκεῖνον τὸν ἀπολειφθέντα ἐπίσκοπον ὑπομιμνήσκεσθαι διὰ γραμμάτων τοῦ ἐξάρχου τῆς ἐπαρχίας, λέγω δὲ τοῦ ἐπισκόπου τῆς μητροπόλεως, ὅτι ἀξιοῖ τὰ πλήθη ποιμένα αὐτοῖς δοθῆναι. — ἡγοῦμαι καλῶς ἔχειν, καὶ τοῦτον ἐκδέχεσθαι, ἵνα παραγένηται. Oportet illum prius, qui non adfuerit, epiſcopum admoneri per litteras *Primatis prouinciæ*, nempe e-

vincia. AVGVSTINO non numquam dicuntur *Principes* [*b*]; & HILARIO Papæ [*c*] *Monarchæ*. Quum autem hæc nomina ſæcularis celſitudinis eſſent tituli, & nimium quantum abſolutam ſaperent poteſtatem atque dominium, Concilium *Carthaginenſe* III. expreſſe eorum vſurpationem interdixit, decernendo [*d*], vt *primæ ſedis Epiſcopus non appelletur PRINCEPS SACERDOTVM, aut SVMMVS SACERDOS, aut aliquid huiusmodi, ſed tantum PRIMAE SEDIS EPISCOPVS.* Hinc eſt, quod iſti Epiſcopi, qui in aliis mundi partibus Metropolitani dicti fuere, in *Africa* nomen Primatum plerumque geſſerint; quamquam nomen Metropolitani [*e*] in Conciliis etiam *Africanis* interdum vſurpatum deprehendimus.

§. VI.

Primates in Africa *appellati* Senes, *quod Epiſcopus ſenior ſemper Metropolitanus fuit*

Sed hi Primates in *Africa* frequenter vocati *Patres* & *Senes.* Vti *Xantippus* Primas *Numidiæ* in Codice *Africano* ſemel atque iterum [*f*] dicitur *Senex Xantippus.* Et AVGVSTINVS ei mittens epiſtolas inſcribit [*g*] *Patri & Conſacerdoti Seni Xantippo.* Atque ita in multis epiſtolis aliis [*h*] ſcribens ad Primates,

piſcopi metropolitani, quod rogit populus ſibi paſtorem dari; & exiſtimo recte habere, hunc quoque exſpectari vt adſit.

(*b*) Auguſt. Breuic. c. XVI. (Tom VII. p. 395. edit. Baſil. MDXXVIII.) quod non exſpectauerit Cæcilianus, vt *princeps* a *principe* ordinaretur.

(*c*) Hilar. Ep. ad Leont. Arelat. Baron. A. CCCCLXII. Tom. VI. p. 263. Miramur fraternitatem tuam ita legis Catholicæ immemorem eſſe, vt quoque iniqua & contra Patrum noſtrorum ſtatuta in prouincia, *quæ ad monarchiam tuam* pertinet, ſi ipſe aut non vis, aut non potes, etiam nec nos ſilentii tui taciturnitatem permittas corrigere.

(*d*) Conc. Carth. III. c. XXVI. (Tom. II. Conc. p. 1171.)

(*e*) Conc. Carth. III. c. XXXIX. † Conc. Carth. IV. c. I. (Tom. II. pag. 1199.) Cum in his omnibus examinatus, inuentus fuerit plene inſtructus, tunc cum conſenſu clericorum & laicorum & conuentu totius prouinciæ epiſcoporum maximeque *metropolitani* vel auctoritate vel præſentia ordinetur epiſcopus.

(*f*) Cod. Can. Afric. Eccleſ. c. XC. (Tom. II. Conc. p. 1105.) Nam etiam tractoriam ſanctitatis tuæ cum ad *ſanctum ſenem Xantippum* deferrem &c. Can. C. (ibid. p. 1117.) Promiſſæ ſunt litteræ *ad ſenem Xantippum.*

(*g*) Auguſt. Ep. CCXXXVI. Domino beatiſſimo & venerabiliter ſuſcipiendo *patri & conſacerdoti Seni Xantippo* in Domino ſalutem.

(*h*) Aug. Ep. CXLIX. Quod *ſenex* Megalius defunctus ſit, iam vos audiuiſſe, quis dubitet? CLII. Siluanus *ſenex* &c. CCXXXV. Nec ego tamen ta-

aut

aut de eis verba faciens, *Senes* eos appellat. Et erat peculiaris huius appellationis ratio in *Africa.* Sedes enim Primatis heic non vt in aliis locis ciuili Metropoli adligata erat, ſed ad Epiſcopi ſenioris in prouincia, vbicumque ille viueret, domicilium transferebatur. In aliis orbis partibus Epiſcopus ciuilis Metropolis plerumque etiam Eccleſiæ erat Metropolitanus: atque ita ſecundum diuerſos Canones tum in *Orientalibus* tum *Occidentalibus* Eccleſiis fieri debebat. Concilium *Antiochenum* [*i*] *omnes Epiſcopos, qui ſunt in vnaquaque prouincia*, dicit, *ſcire oportere, Epiſcopum, qui præſit Metropoli, etiam curam ſuſcipere totius prouinciæ, eo quod in metropolim vndequaque concurrant omnes, qui habeant negotia.* Et Concilium *Taurinenſe* [*k*] ex hoc fundamento litem de Primatu inter duos Epiſcopos *Arelatenſem* & *Viennenſem* diremit; facto decreto, quod, *qui ex iis comprobauerit ſuam ciuitatem eſſe Metropolim, is totius Prouinciæ honorem Primatus obtineat.* Concilium *Chalcedonenſe* duos habet Canones [*l*], quibus eas ciuitates in Eccleſia iubet eſſe metropoles, quæ ſecundum ciuilem Imperii diſtributionem eſſent me-

---

cui apud venerabilem & debita mihi pro eius meritis honorificentia ſuſcipiendum fratrem & collegam meum *ſenem Aurelium* &c. CCLXI Habebam, de quo cogitabam piratum Presbyterum, propter quem ordinandum *ſanctum ſenem*, qui tunc primatum Numidiæ gerebat, de longinquo vt veniret, rogans litteris impetraui.

(*i*) Concil. Antioch. can. IX. *Τοὺς καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν ἐπισκόπους εἰδέναι χρὴ, τὸν ἐν τῇ μητροπόλει προεστῶτα ἐπίσκοπον καὶ τὴν φροντίδα ἀναδέχεσθαι πάσης τῆς ἐπαρχίας. διὰ τὸ ἐν τῇ μητροπόλει πανταχόθεν συντρέχειν πάντας τοὺς πράγματα ἔχοντας.*

(*k*) Conc. Taurin. c. II. (Tom. II. p. 1156.)

(*l*) Concil. Chalced. c. XII (Tom. IV. p 762.) *ὅσαι ἤδη πόλεις διὰ γραμμάτων βασιλικῶν τῷ τῆς μητροπόλεως ἐτιμήθησαν ὀνόματι, μόνης ἀπολαυέτωσαν τῆς τιμῆς, καὶ ὁ τὴν ἐκκλησίαν αὐτῆς διοικῶν ἐπίσκοπος, δηλονότι σωζομένων κατὰ ἀλήθειαν, μητροπόλει τῶν οἰκείων δικαίων.* Quæcumque ciuitates per litteras imperatorias metropolis nomine honoratæ ſunt, ſolo honore fruantur, & qui eius eccleſiam adminiſtrat epiſcopus, ſeruato ſcilicet veræ metropoli ſuo iure. Can. XVII. *Εἰ δέ τις ἐκ βασιλικῆς ἐξουσίας ἐκαινίσθη πόλις, ἢ αὖθις καινισθείη, τοῖς πολιτικοῖς καὶ δημοσίοις τύποις καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν παροικιῶν ἡ τάξις ἀκολουθείτω.* Sin autem etiam ciuitas aliqua ab imperatoria auctoritate innouata eſt, vel deinceps innouata fuerit, ciuiles & publicas formas eccleſiaſticarum quoque parochiarum ordo conſequatur.

tropoles. Et Concilium *Trullanum* [*m*] Canonem quemdam in eamdem ſententiam habet.

At enim vero in eccleſiis *Africanis* aliter ſe res habebat: Illæ enim ſuis ipſarum legibus & canonibus gubernabantur; lex autem ipſis erat, vt Primatus de ciuitate alia in aliam transferretur, & ſemper cum Epiſcopo ſeniore migraret, ſine vllo ciuilis metropolis reſpectu, ſola *Carthagine* excepta, vbi Epiſcopus fixam & ſtabilem Metropolitani ſedem pro prouincia *Africa* proprie ſic dicta habebat. At in *Numidia* & *Mauritania* hic honor mobilis erat; vt vel ex hoc vno exemplo apparet. *Conſtantina Numidiæ* erat metropolis, vti tum ex antiqua Imperii notitia, tum ex quodam Codicis *Africani* Canone [*n*], diſerte eam ita vocante, conſtat: tantum tamen abeſt, vt Primatis ſedes fixa ibi fuerit, vt ne quidem Epiſcopum *Conſtantinen'em* vllo vmquam tempore Primatem fuiſſe legas; ſed tamen *Conſtantini* ætate *Secundus Tigiſitanus* [*o*] Primas fuit *Numidiæ*; tempore *Auguſtini Megalius* Epiſcopus *Calamenſis* fuit Primas, qui pro muneris ſui ratione [*p*] *Auguſtinum* ordinauit Epiſcopum; deinde *Xantippus Tagaſtenſis* [*q*] ſucceſſit, quod

(*m*) Conc. Trull. c. XXXVIII. (Tom. VI. p. 1159) Τὸν ἐκ τῶν πατέρων τεθέντα κανόνα καὶ ἡμεῖς παραφυλάττομεν, τὸν οὕτω διαγορεύοντα· εἴ τις ἐκ βασιλικῆς ἐξουσίας κ. τ. λ. Canonem qui a patribus factus eſt, nos quoque obſeruamus, qui ſic edicit: *Si qua ciuitas* &c. vid. not (*l*) p. 211.

(*n*) Cod. Can Eccleſ. Afric. c. LXXXVI. (Tom. II. Conc. p. 2001.) Ἤρεσε πᾶσι τοῖς ἐπισκόποις τοῖς ἐν ταύτῃ τῇ συνόδῳ ὑπογράψασιν, ἵνα τὸ ματρίκιον καὶ ἀρχίτυπον τῆς Νουμιδίας, καὶ εἰς τὴν πρώτην καθέδραν ᾖ καὶ εἰς τὴν μητρόπολιν Κωνσταντίναν. Placuit omnibus epiſcopis, qui in hoc concilio ſubſcripſerunt, vt matricula & archiuus Numidiæ & apud primam ſedem ſit, & *in metropoli*, id eſt, *Conſtantina*.

(*o*) Aug. contr. Parmen. lib. I. c. III. Qui venientes cum *primate* ſuo tunc *Secundo Tigiſitano* &c. Epiſt. LXVIII. ad Ianuar. Illud tamen nullo modo prætermittendum eſt, quomodo Felicis Aptungenſis, quem fontem malorum in concilio Carthaginenſi, *ab Secundo Tigiſitano primate* patres veſtri fuiſſe dixerunt, rogantibus apud *imperatorem* veſtris, publico iudicio cauſſa diſcuſſa atque finita ſit. &c.

(*p*) Poſſid. Vit. Aug c. VIII. Adueniente ad eccleſiam Hipponenſem tunc *Primate Numidiæ Megalio Calamenſi Epiſcopo*.

(*q*) Conc. Mileuit. I. in Cod. Afr. c. LXXXIV. Xantippus primæ ſedis Numidiæ Epiſcopus.

Auguſt. Epiſt. CCXVII. Collega noſter *Xantippus Tagaſtenſis* dicit, quod eum *Primatus* ipſe contingat &c.

eſſe

Digitized by Google

eſſet ſenior; vnde *Auguſtino* [*r*] & Conciliis *Africanis* [*s*] ſemper *Senex Xantippus* audit. Hæc ſufficiant ad demonſtrandum, quod Primatus in *Africa* ciuili metropoli haud adſtrictus, ſed ſeniori ſemper Epiſcopo collatus fuerit, cuius ætas a tempore, quo conſecratus erat, fuit æſtimata. Sunt, qui hos Primates hoc non obſtante ciuilis metropolis Epiſcopis, tamquam proprie Metropolitanis, ſubiectos fuiſſe dictitant. Sed iſtorum ſententia vero deſtituitur fundamento, & a MARCA [*t*] aliisque, qui hanc materiam, occaſione ita ferente, attigere, merito exploſa eſt.

§. VII.

Quomodo Epiſcopi Africani *ius ſuum Primatus perdere potuerint.*

Verum equidem eſt, quod ſecundum diſciplinam eccleſiarum *Africanarum* Epiſcopus Primogenituram ſuam, adeoque & ius Primatus potuerit perdere; quemadmodum e certo quodam loco AVGVSTINI [*u*] manifeſtum eſt, qui de eiusmodi pœna,

(*r*) Auguſt. Ep. CCXXXVI vid. ſupra not. (g). p. 210.

(*s*) Cod. Can. Afr. c XC. & C. vid. not. (f). p 210.

(*t*) Marca Diſſert. de Primat. Lugdun. n. III. p. 11. Licet ex ſex prouinciis, ex quibus Africana diœceſis conſtabat, duæ Mauritaniæ, Numidiæ, Byzacena & Tripolitana, ſua quæque metropoli in ordine imperii non carerent, prima tamen ſedes eccleſiaſtica non erat illi addicta, ſed Epiſcopum ſeniorem ſequebatur. - - Solus Carthaginis ſplendor id obtinuerat, vt illius ciuitatis Epiſcopus primas eſſet proconſularis prouinciæ, immo vero & caput reliquarum quinque prouinciarum, quas enumeraui. Non moror in probando ſpeciali iſto Africanarum eccleſiarum vſu, qui primatum prouinciæ non ciuitatibus, ſed perſonis dabat. Abunde id præſtiterunt eruditi viri, adductis & diſcuſſis locis ex Auguſtino, Africanis conciliis, Gregorio primo & Leone nono petitis: exploſa recentiori quadam opinione, quæ primates vagos & deſultorios in Africa ratione antiquioris ordinationis fatetur, ſed metropoleon Epiſcopis ſubditos fuiſſe fruſtra contendit.

Albaſpin. Not. in Optat. lib. I. p. 221.

Stillingfl. *Hiſt. of Separ.* Par. III. ſ. IX. p. 253. Fell. Not. in Conc. Carth. ap. Cypr p. 230

(*u*) Aug. Epiſt. CCLXI. Exſiſtat exemplo, ipſa ſede Apoſtolica iudicata firmante, quosdam pro culpis quibusdam nec Epiſcopali ſpoliatos honores, nec relictos omnimodis impunitos. Quæ vt a noſtris temporibus remotiſſima non requiram, recentia memorabo: Clamet *Priſcus*, prouinciæ Cæſarcenſis Epiſcopus: *Aut ad Primatum locus, ſicut cæteris, & mihi patere debuit, aut Epiſcopatus mihi remanere non debuit.* &c.

Priſco, Epiſcopo *Mauritaniæ*, inflicta loquitur, cui propter malam officii adminiſtrationem hoc priuilegium, relicto quidem Epiſcopatu, ademtum fuit; at vero in tali caſu Primatus non ad ciuilis metropolis Epiſcopum, ſed ad proximum in ordine, qui ſe ante reliquos omnes conſecratum fuiſſe probare poterat, deuoluebatur,

§. VIII.

Catalogum Ordinationum in eccleſia Primatis adſeruari, eique omnes Epiſcopos ſecundum ætatem inſcribi oportebat.

Et quum non numquam de ætatis prærogatiua ſuboriretur diſceptatio, ad hanc ipſam anteuertendam diuerſæ bonæ leges a Patribus *Africanis* hoc reſpectu latæ fuere. Primo quidem, vt *Matricula* ſeu *Archiuus*, quemadmodum vocabant, tum in eccleſia Primatis [w], tum in metropoli prouinciæ adſeruaretur, vt Epiſcopi conſecrationis ſuæ tempus demonſtrare inde poſſent. Secundo, quilibet Epiſcopus epiſtola ordinationis, ab eo, qui ipſum ordinarat, ſubſcripta, annoque & die conſecrationis ipſius ſignata [x] inſtructus eſſe debebat. Tertio, omnes Epiſcopi locum occupare debebant ſecundum ætatem, atque ita ſedere ac ſuffragia ferre, nominaque ſua in Concilio ſubſcribere; quæ lex erat non in *Africa* [y] tantum, ſed in omnibus reliquis Eccleſiis a diuerſis ſtabilita Conciliis [z], &

(w) Concil Mileuit. in Cod. Afr. c. LXXXVI. vid. ſupra not. (n). p 212.

(x) Conc Mileuit. c. XIV. (Tom. II. p. 1541.) Placuit, vt quicumque ab epiſcopis ordinantur, litteras accipiant ab ordinatoribus ſuis manu eorum ſubſcriptas, continentes conſulem & diem, vt nulla altercatio de poſterioribus vel anterioribus oriatur.

(y) Conc. Mileuit. c. XIII. ibid. Poſteriores anterioribus deferant nec eis inconſultis aliquid agere præſumant.

Vit. Fulgent. c. XX. Inter Epiſcopos, tempore ordinationis inferior, vltimus ſedebat.

(z) Concil. Bracar. I. Can. XXIV. (potius Conc. II. c. VI. Tom. V. p. 840.) Item placuit, conſeruato metropolitani epiſcopi primatu, cæteri epiſcoporum, *ſecundum ſuæ ordinationis tempus alius alio ſedendi deferat locum.*

Tolet. IV. c. IV. (Tom. V. p. 1704.) Hora prima diei ante ſolis ortum eiiciantur omnes ex eccleſia, obſeratiſque foribus cuncti ad vnam ianuam, per quam ſacerdotes ingredi oportet, oſtiarii ſtent; & conuenientes omnes epiſcopi pariter introeant, & *ſecundum ordinationis ſuæ tempora reſideant.*

ciuili Legi [*a*] a *Iuſtiniano* Imperatore inſerta: Sed omnium accuratiſſime in *Africa* obſeruata, vbi Primatus ad Seniorem deuolui ſolebat, ne illius neglectio confuſionem inter eos pareret. Adeo, vt *Auguſtinus* [*b*] *Victorinum* (qui Primatem *Numidiæ* ſe venditabat) eam duntaxat ab cauſſam reprehenderet, quod in *Tractorii* ſeu epiſtola ſua citatoria ad Concilium prouinciale nomina Epiſcoporum *Numidiæ* confuſe ſcripſerit, *Auguſtini* nomen multis aliis, ætate ipſum ſuperantibus, anteponendo: quæ res, *Auguſtino* quidem iudicante, iſtis iniurioſa erat, ipſi autem inuidioſa. Adeo circumſpecte prouidebat, ne quid faceret, quod aduerſus hanc legem pugnare videretur, veritus, ne qua in eccleſiarum gubernatione ſuboriretur confuſio.

§. IX.

Tria genera Primatum honorariorum, præter Primates poteſtatis. I. *Primates aeuo.*

Porro heic notandum eſt, præter Primates poteſtatis fuiſſe etiam in plerisque prouinciis Primates honoris; vnde non nulli Epiſcopi nomen & titulum Primatum gerebant, qui non habebant iuriſdictionem. Et horum tria erant genera. Primum quidem *Primates æuo*; vt Epiſcopus ſenior in qualibet prouincia, poſt Metropolitanum proximus. Hic nullam in reliquos habebat poteſtatem, niſi quando Metropolitanus ob vitæ ſuæ rationem a recta legum norma deſciſcentem, vel munus ad tempus ei abrogatum, ad miniſteria ſua inhabilis erat: In tali caſu poteſtas plerumque Seniori in prouincia deferebatur. Et

(*a*) Cod. Iuſtin. lib. I. Tit. IV. c. XXIX. *Τριῶν ἅμα τῷ μητροπολίτῃ συνιόντων θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων τῶν κατὰ τὴν τάξιν τῆς χειροτονίας πρωτευόντων.* Cum metropolitano tribus conuenientibus religioſiſſimis epiſcopis, *qui cæteris propter ordinationem præferuntur.*

(*b*) Auguſtin. Ep. CCXVII. ad Victorin. Legi in eadem tractoria etiam ad Mauritanias eſſe ſcriptum, quas prouincias ſcimus ſuos habere Primates. Quod ſi & ex eis ad Numidiam conuocandum eſſet concilium, oportuit vtique, vt aliquorum Maurorum epiſcoporum, qui illic priores ſunt, nomina in tractoria ponerentur: quod in iſta tractoria non reperiens multum miratus ſum. Deinde ad ipſos Numidas ita perturbato & neglecto ordine ſcriptum, vt nomen meum tertio loco inuenerim, qui noui, quam poſt multos epiſcopus factus ſum: quæ res & aliis iniurioſa eſt ſatis, & mihi inuidioſa.

hæc

hæc, reor, cauſſa fuit, quamobrem Epiſcopus *Amaſtris* [c] in Concilio primum inter Epiſcopos *Ponti* locum habuerit, cum tamen *Heraclea*, non autem *Amaſtris*, illius prouinciæ eſſet metropolis.

§. X.

II. *Metropolitani titulares.*

Secundum genus honorariorum Primatum erant *Metropolitani titulares*, qui erant Epiſcopi earum vrbium, quæ nomen & titulum ciuilis metropolis ab Imperatore quodam ſibi datum gerebant, ſine tamen poteſtate & priuilegiis, quæ veteri metropoli prouinciæ reſeruabantur. Ita *Marcianus* Imperator *Chalcedonem* vrbem titulo metropolis donabat, & honor in ipſo Concilio *Chalcedonenſi* [d] Epiſcopo loci confirmabatur, ſaluo tamen iure *Nicomediæ*, antiquæ metropolis. Itaque ab eo tempore Epiſcopus *Chalcedonenſis* ſe ipſum Metropolitanum *Bithyniæ* nominabat, vt ex Actis [e] Concilii generalis ſexti videre eſt. Idem honor ciuitati *Nicæ*, eiusque Epiſcopo, ſimiliter in Concilio *Chalcedonenſi* [f] contigit. Vt adeo tres in

(c) Euſeb. lib. V. c. XXIII. Τῶν κατὰ Πόντον ἐπισκόπων ὧν Πάλμας ὡς ἀρχαιότατος πρoὐτέτακτο. Epiſcoporum Ponti, quibus Palmas *vtpote antiquiſſimus* præfuit.

(d) Concil. Chalced. Act. VI. (Tom. IV. p. 612.) Ὁ θειότατος καὶ εὐσεβέστατος ἡμῶν δεσπότης πρὸς τὴν ἁγίαν σύνοδον εἶπεν· εἰς τιμὴν τῆς τε ἁγίας μάρτυρος Εὐφημίας καὶ τῆς ὑμετέρας ὁσιότητος τὴν Καλχηδονίων πόλιν, ἐν ᾗ τῆς ἁγίας πίστεως σύνοδος διακεκρότηθη, μητροπόλεως ἔχειν πρεσβεῖα ἐθεσπίσαμεν, ὀνόματι μόνῳ ταύτην τιμήσαντες, σωζομένου δηλαδὴ τῇ Νικομηδέων μητροπόλει τοῦ ἰδίου ἀξιώματος· πάντες ἐβόησαν· δικαία ἡ κρίσις τοῦ βασιλέως. Diuiniſſimus & piiſſimus Dominus noſter ad ſanctam ſynodum dixit: Ad honorem ſanctæ Martyris Euphemiæ & veſtræ pariter ſanctitatis, *Chalcedonenſem ciuitatem*, in qua ſanctæ fidei Concilium geſtum eſt, metropolis priuilegia habere ſancimus, nomine tantum hanc honorantes, ſalua videlicet Nicomedienſium ciuitati propria dignitate, omnes clamaverunt: Iuſtum iudicium imperatoris.

(e) Conc. Gen. VI. Act. XVIII. (Tom. VI p. 1030.) Ἰωάννης ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς Καλχηδονίων μητροπόλεως τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας ὁρίσας ὑπέγραψα. Ioannes miſericordia Dei *epiſcopus Chalcedonenſis metropoleos Bithyniæ* prouinciæ definiens ſubſcripſi. vid. etiam ibid. p. 1080.

(f) Concil. Chalced. Act. XIII. (Tom. IV. p. 716.) Τὸ θεῖον γράμμα τῆς θείας λήξεως Οὐαλεντινιανοῦ καὶ Οὐάλεντος τηνικαῦτα τῇ Νικαίων παρεχὸν τὸ μητροπολιτικὸν δίκαιον, ἰδικῶς παρακελεύεται τῶν ἄλλων μηδὲν ὑφαιρεῖσθαι πόλεων. Sacræ litteræ diuinæ memoriæ Valentiniani & Valentis, quæ tunc *Nicænæ ciuitati præbuerunt metropoliticum ius*, proprie præcipimus ab aliis ciuitatibus nihil auferri. Ibid. αἱ νομοθεσίαι ὀνόματι μητροπόλεως μόνῳ ἐτίμησαν τὴν Νικαίων, προσηκάτω

vna

Digitized by Google

vna prouincia Metropolitani fuerint, vno tantum habente poteſtatem; reliquorum priuilegia honoraria tantum erant, vt ſederent in Concilio & proxime a Metropolitano ſuo ferrent ſuffragia. Sed vero hoc ipſum eiusmodi Epiſcopis ſeſe efferendi dabat occaſionem, & non numquam in primi Metropolitani ius adeo inuolabant, vt, Epiſcopis eius ſuffraganeis ab ipſo abalienatis, prouinciam cum eo diuiderent. Ita comparatum fuit cum Epiſcopo *Nicæno*, qui ante tempus Concilii generalis ſexti ſuffraganeorum ſynodum ſub ſe habuit. *Photius* enim iſti Concilio [*g*] vt Epiſcopus *Nicænus* & Metropolitanus *Bithyniæ* ſuo ipſius & ſynodi, quam ſub ſe habebat, nomine ſubſcripſit.

§. XI.

III. *Epiſcopi quarumdam Eccleſiarum matrum, quibus ex more vetuſto iſte honor exhibitus fuit.*

Præter eos, quos nominauimus, tertium quoddam genus Primatum erat, qui licet nec titularium metropoleon Epiſcopi, nec Seniores eſſent in prouincia, cæteris tamen omnibus præferebantur, propter ſingularem obſeruantiam, qua ab vniuerſis colebantur, eminentiæ ſedis ipſorum intuitu, cum ea vel eſſet Eccleſia mater, vel ſingulariter ex antiqua præſcriptione honorata: quemadmodum in Epiſcopo *Hieroſolymitano* conſpicimus. Hæc enim ciuitas non erat Imperii metropolis, ſed *Cæſareæ* metropoli *Palæſtinæ* ſubiecta; attamen quum eſſet totius orbis Eccleſia mater, ſingularis iſte honor ipſi deferebatur, vt eius Epiſcopus dignitate ſemper eſſet Metropolitano *Cæſareenſi* proximus, locumque haberet præ reliquis iſtius prouinciæ Epiſcopis ſuperiorem. Et hoc ipſi priuilegium in Concilio *Nicæno* [*h*] fuit confirmatum, quod Canonem in hunc finem fecit:

δὲ τῶν λοιπῶν ἐπισκόπων τῆς ἐπαρχίας τῇ τιμῇ μόνῃ. Leges *nomine metropolis ſolummodo* honorauerunt *Nicænam ciuitatem*, & præponitur reliquis epiſcopis prouinciæ *honore ſolummodo.*

(*g*) Concil. Gen. VI. Act. XVIII. (Tom. VI. p. 1080.) Φώτιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς Νικαίων μητροπόλεως τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας ὑπὲρ ἐμαυτοῦ καὶ τῆς ὑπ' ἐμὲ συνόδου ὁμοίως ὑπεσημηνάμην. Photius miſericordia Dei epiſcopus Nicææ metropoleos Bithynorum prouinciæ pro me & ſynodo, quæ ſub me eſt ſimiliter ſubſignaui.

(*h*) Concil. Nicæn. c. VII. *ἐπειδὴ συνήθεια κεκράτηκε καὶ παράδοσις ἀρχαία, ὥστε τὸν ἐν Αἰλίᾳ ἐπίσκοπον τιμᾶσθαι, ἐχέτω τὴν ἀκολουθίαν τῆς τιμῆς, τῇ μητροπόλει σωζομένου τοῦ οἰκείου ἀξιώματος.*

Quoniam obtinuit conſuetudo & antiqua traditio, vt qui eſt in Aelia Epiſcopus, honoretur: habeat honoris conſequentiam, metropoli propria dignitate ſeruata. Falſo ſibi quidam perſuaſerunt [*i*], hunc Canonem Epiſcopo *Hieroſolymitano* Patriarchalem conferre poteſtatem; cum tamen ne quidem Metropolitanum eum faciat, ſed metropoli *Palæſtinæ* ſubiectum manere iubeat, quæ *Cæſarea* teſte HIERONYMO [*k*] erat, cuius verba Canonis iſtius ſenſum explanant, probantque, Epiſcopum *Hieroſolymitanum* non fuiſſe Metropolitanum, nec a Metropolitani ſui obſequio immunem, quemadmodum VALESIVS [*l*] ſibi perſuadet; ſed habuiſſe tantum ſecundum a Metropolitano honoris locum, qui erat Primatus honoris, quo Epiſcopus *Hieroſolymitanus* ſemper fruitus erat, quoniam, vt verba Concilii *Conſtantinopolitani* habent [*m*], *Eccleſia Hieroſolymitana aliarum omnium mater* erat.

§. XII.

Officia Metropolitanorum. Primum *quidem: Ordinare Epiſcopos ſuos, ſuffraganeos.*

Sed relictis hiſce Primatibus honorariis, quibus præter nomen nihil fere erat, pergimus nunc oſtenſuri, quæ officia ac priuilegia proprie ſic dictorum Metropolitanorum fuerint; nimirum ea, quæ ſequuntur. Primum quidem eorum erat, omnium ſuorum Epiſcoporum prouincialium dirigere electionem, eoſque vel ordinare, vel ordinandi dare poteſtatem. Nullum Epiſcopum ipſis non conſentientibus, nec approbantibus, eligi decebat vel ordinari: alioquin enim Canones & electionem

(*i*) Syluius Addit. ad Carranz. ſumm. Concil. p. 70 edit. Colon. *Habeat conſequenter honorem*, id eſt, poſt Romanum, Alexandrinum, & Antiochenum Epiſcopum.

(*k*) Hieron. Ep. LXI. ad Pammach. Hoc ibi decernitur, vt Palæſtinæ metropolis Cæſarea ſit.

(*l*) Valeſ. Not. in Euſeb. lib. V. c. XXIII. Cæſarenſis Epiſcopus ante concilium Nicænum & diu poſtea Metropolitani honorem & dignitatem ſemper obtinuit; ita vt omnibus Palæſtinæ conciliis præſideret tamquam primæ ſedis Epiſcopus. Nihilominus tamen Hieroſolymorum epiſcopis honor ſemper eſt habitus, vtpote Apoſtolicæ eccleſiæ, quæ prima Epiſcopum habuiſſet. Itaque quodam honoris priuilegio fruebantur eius ſedis epiſcopi; *nec Cæſareenſi Epiſcopo ſubiacebant, ſed erant* αὐτοκέφαλοι.

(*m*) Concil. Conſtantinop. I. Ep. ad Damaſ. (Tom. II. p. 965.) Τῆς δὲ μητρὸς ἁπασῶν τῶν ἐκκλησιῶν τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις.

& or-

& ordinationem irritam declarabant. *Eorum, quæ fiunt*, inquit Concilium *Nicænum* [*n*], *confirmationem in vnaquaque prouincia a Metropolitano fieri oportet.* Et iterum [*o*]: *Illud autem eſt omnino manifeſtum, quod ſi quis abſque Metropolitani ſententia factus ſit Epiſcopus, cum magna Synodus definiuit non eſſe Epiſcopum.* Eadem lex in Conciliis *Antiocheno* [*p*], *Laodiceno* [*q*], *Arelatenſi* [*r*], *Taurinenſi* [*s*], *Sardicenſi* [*t*], *Epheſino* [*u*] & *Chalcedonenſi* [*w*] repetita eſt. Et quamquam non nulli, Primates *Africanos* hanc poteſtatem non habuiſſe, autumant, contrarium tamen ex diuerſis Conciliorum canonibus] luculenter

(*n*) Conc. Nic. c. IV. τὸ δὲ κῦρος τῶν γινομένων δίδοσθαι καθ᾽ ἑκάστην ἐπαρχίαν τῷ μητροπολίτῃ.

(*o*) Ibid. c. VI. Καθόλου δὲ πρόδηλον ἐκεῖνο, ὅτι εἴ τις χωρὶς γνώμης τοῦ μητροπολίτου γένοιτο ἐπίσκοπος, τὸν τοιοῦτον ἡ μεγάλη σύνοδος ὥρισε μὴ δεῖν εἶναι ἐπίσκοπον.

(*p*) Concil Antioch. c. XIX. (Tom. II. p. 569.) Ἐπίσκοπον μὴ χειροτονεῖσθαι δίχα συνόδου καὶ παρουσίας τοῦ ἐν τῇ μητροπόλει τῆς ἐπαρχίας. Epiſcopus ne ordinetur abſque ſynodo & præſentia metropolitani prouinciæ.

(*q*) Conc. Laod. c. XII. (Tom. I. p. 1497.) Περὶ τοῦ, τοὺς ἐπισκόπους κρίσει τῶν μητροπολιτῶν, καὶ τῶν πέριξ ἐπισκόπων, καθίστασθαι εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχήν, vt epiſcopi metropolitanorum & eorum, quæ ſunt circumcirca, epiſcoporum iudicio, in eccleſiaſtico magiſtratu conſtituantur.

(*r*) Concil. Arelat. II. c. V. (Tom. IV. p. 1011.) *Epiſcopum ſine metropolitano*, vel epiſtola metropolitani, vel tribus comprouincialibus, *non liceat ordinare.* Can. VI. Illud ante omnia clareat, eum *qui ſine conſcientia metropolitani* conſtitutus fuerit epiſcopus, iuxta magnam ſynodum *eſſe epiſcopum non debere.*

(*s*) Conc. Taurin. c. I. (Tom. II. p. 1155.) Cum primum omnium vir ſanctus Proculus Maſſilienſis epiſcopus ciuitatis ſe tamquam metropolitanum eccleſiis, quæ in ſecunda prouincia Narbonenſi poſitæ videbantur, diceret præeſſe debere, atque per ſe ordinationes in memorata prouincia ſummorum fieri ſacerdotum &c.

(*t*) Concil. Sardic. c. VI. Χρὴ πρότερον κ. τ. λ. vid ſupra not. (a) p. 209.

(*u*) Concil. Epheſ. Decret. de Epiſcop. Cypr. (Tom. III. p. 802.) Ἕξουσι τὸ ἀνεπηρέαστον καὶ ἀβίαστον οἱ τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν τῶν κατὰ τὴν Κύπρον προεστῶτες, κατὰ τοὺς κανόνας τῶν ὁσίων πατέρων καὶ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν, δι᾽ ἑαυτῶν τὰς χειροτονίας τῶν εὐλαβεστάτων ἐπισκόπων ποιούμενοι. Habebunt ius ſuum intactum & inuiolatum qui ſanctis in Cypro eccleſiis præſunt, ſecundum canones ſanctorum patrum & veterem conſuetudinem per ſe ipſos ordinationes religioſiſſimorum epiſcoporum facientes.

(*w*) Conc. Chalced. Act. XIII. (Tom. IV. p. 713.) Τὸ κῦρος τῶν γενομένων διοίκεσθαι καθ᾽ ἑκάστην ἐπαρχίαν τῷ μητροπολίτῃ. Poteſtas geſtorum vniuſcuiusque prouinciæ *metropolitano Epiſcopo* competit. Can. XXV. p. 768. Ἐπειδή τινες τῶν μητροπολιτῶν - - ἀναβάλλονται τὰς χειροτονίας τῶν ἐπισκόπων κ. τ. λ. Quoniam nonnulli *metropolitani* - - *epiſcoporum ordinationes* differunt &c

 apparet

§. XIV.

Hæc tamen poteſtas non arbitraria, ſed plurimis ſynodi prouincialis ſuffragiis circumſcripta fuit.

Verum enim vero notandum heic eſt, hanc Metropolitanorum poteſtatem non fuiſſe arbitrariam. Quamquam enim nullum epiſcopum eligi aut ordinari ſine eorum conſenſu licebat, non erat tamen eorum ſuffragium negatiuum ſed maiori ſynodi prouincialis parti ſe ſe attemperare debebant. Ita enim Concilium *Arelatenſe* [c] decreuit: *Si inter partes aliqua nata fuerit dubitatio, maiori numero Metropolitanorum in electione conſentiat.* Et Concilium *Nicænum* [d] in eamdem ſententiam: *Quod ſi quidem communi omnium electioni, quæ & rationi conſentanea, & ex regula eccleſiaſtica facta eſt, duo vel tres propter ſuam, qua delectantur, contentionem contradicant, vincant plurium ſuffragia.*

§. XV.

Metropolitani ab ſua ipſorum ſynodo prouinciali eligendi erant atque ordinandi.

Eadem lex in ipſorum Metropolitanorum ordinatione obſeruari debebat, quippe quos a ſuis ipſorum Epiſcopis prouincialibus eligi oportebat atque conſecrari; qui non neceſſe habebant, ex alia prouincia Metropolitanum ad id faciendum arceſſere, ſed id faciendi in prouinciali ſua ipſorummet ſynodo auctoritate inter ſe ipſos erant inſtructi. Hanc conſuetudinem AVGVSTINVS Catholicæ Eccleſiæ tum in *Africa*, tum *Romæ* fuiſſe auctor eſt. Quam *Donatiſtis* contra *Cæcilianum* Primatem *Carthaginenſem* obiicientibus, quod eius ordinatio eſſet illegitima, quoniam vicinum *Numidiæ* Primatem ad ſe ordinandum non arceſſiuiſſet, reſpondet ille [e], *Cæcilianum* ad id faciendum non fuiſſe obligatum, *Non*, inquiens, *exſpectauit Cæcilianus, vt princeps a principe ordinaretur; cum aliud habeat eccle-*

(c) Concil Arelat. II. c. V. (Tom. II. p. 1012.)

(d) Conc. Nic. Can. VI. Ἐὰν μέντοι τῇ κοινῇ πάντων ψήφῳ εὐλόγῳ οὔσῃ, καὶ κατὰ κανόνα ἐκκλησιαστικόν, δύο ἢ τρεῖς δι' οἰκείαν φιλονεικίαν ἀντιλέγωσι, κρατείτω ἡ τῶν πλειόνων ψῆφος.

(e) Aug. Breuic. Collat tert. die c. XVI.

ſiæ catholica conſuetudo, vt non Numidiæ, ſed propinquiores Epiſcopi Epiſcopum eccleſiæ Carthaginis ordinent: Sicut nec Romanæ eccleſiæ ordinat aliquis Epiſcopus Metropolitanus, ſed de proximo Oſtienſis Epiſcopus.

Negari quidem non poteſt, eſſe in Concilio *Sardicenſi* [*f*] Canonem, qui τὺς ἀπὸ τῆς πλησιοχώρυ ἐπαρχίας ἐπισκόπυς, *propinquioris prouinciæ Epiſcopos*, vt quorumdam vult interpretatio, ad Metropolitani cuiusdam ordinationem vocari iubet. Sed fortaſſis id æque recte reddi potuerit, *propinquos* [*g*] *eiusdem prouinciæ Epiſcopos*: & quum Eccleſiæ conſuetudo & praxis, optima dubiorum Canonum interpres, huic ſenſui manifeſto faueat, cum aliqua omnino ratione ea verba ſic intelliguntur. Sed quidquid huius ſit, non heic vllius Metropolitani, qui alium Metropolitanum ordinandi ius habeat, iniicitur mentio: Ex quo dignoſcitur, hiſce temporibus nulli Metropolitano ex ſua ipſius prouincia, multo minus *Romam*, ſui ordinandi cauſſa vel eundi, vel mittendi impoſitam fuiſſe neceſſitatem; ſed omnia ab Epiſcopis Suffraganeis ſuæ ipſius eccleſiæ peragi debuerunt. Neque vllus Epiſcopus propter ſui ordinationem ad Metropolitanum ſe conferre obligatus fuit, ſed vt plurimum Metropolitanus & reliqui Epiſcopi in Eccleſiam vacantem coiuere, eligentes ibi & conſecrantes nouum Epiſcopum, præſente populo, cui cum ordinabant. Hæc prima officii Metropolitani pars eſt.

§. XVI.

Secundum *officium Metropolitanorum decidere controuerſias, inter prouinciales ſuos Epiſcopos ſubortas, ab iisque acceptare prouocationem.*

Proximum eorum officium erat, Epiſcopis ſuis prouincialibus præeſſe, & ſi qua inter eos ſuborta eſſet controuerſia, eam interpoſita ſua auctoritate finire atque decidere, adeoque

(*f*) Concil. Sardic. c. VI. (Tom. VI. p. 632.) Χρὴ δὲ μετακαλεῖσθαι καὶ τὺς ἀπὸ τῆς πλησιοχώρυ ἐπαρχίας ἐπισκόπυς πρὸς τὴν κατάστασιν τῦ τῆς μητροπόλεως ἐπισκόπυ. Oportet autem ex vicina quoque prouincia acceſſi epiſcopos ad metropolitani epiſcopi inſtitutionem.

(*g*) Harmenopulus ita intelligit: nam in Epitome ſua ita reddit: οἱ πλησιόχωροι τῆς ἐπαρχίας παρέστωσαν. Vid. Harmen. Epit. Canon. ap. Leunclau. Iur. Gr. Rom. Tom. I. p. 2.

& ac-

& accuſationes audire aliorum, qui de iniuria ſibi ab Epiſcopis ſuis illata querebantur, a quibus ad ipſorum Metropolitanum prouocare ſemper licitum erat. Ita in *Africa* [*h*] a Concilio *Mileuitano* ſancitum eſt, *vt*, ſi qua inter duos Epiſcopos de diœceſium ſuarum finibus orta eſſet diſceptatio, *per Epiſcopos iudices cauſſa finiretur, ſiue quos eis primates dederint, ſiue quos ipſi vicinos ex conſultu primatis delegerint.* Si quis Presbyter aut Diaconus ab Epiſcopo ſuo fuerat eiectus, ei Concilium *Sardicenſe* [*i*] *poteſtatem concedit confugiendi ad Epiſcopum metropolis eiusdem prouinciæ: ſi autem Metropolitanus abſuerit, ad finitimum concurrendi & rogandi, vt ſuum negotium accurate examinetur.* In talibus caſibus Metropolitanus triplicem inire ſolebat rationem: Primo quidem ex Epiſcopis aliquot iudices conſtituere tenebatur, qui mos in *Africa* obtinebat, vbi iſti iudices idcirco vocabantur [*k*] *iudices electi*, qui, ſi cauſſa cuiusdam Epiſcopi tractanda eſſet, duodecim [*l*] eſſe debebant. Vel ſecundo cauſſam ad Synodum prouincialem referre eum oportebat, quæ generalis videtur praxis fuiſſe, vbi ſic dicti Canones Apoſtolici conditi ſunt: Quorum vnus [*m*] ſic habet: *Synodus ea quæ videntur aduerſus eum* (Epiſcopum accuſatum) *pronuntiet.* Alius dicit [*n*]: *Primas ne quid absque omnium ſententia agat. Sic enim*

(*h*) Concil. Mileuit. c. XXI. (Tom. II. Conc. p. 1542)

(*i*) Conc. Sardic. c. XIV. (Tom. II. p. 640.) Ὁ ἐκβαλλόμενος ἐχέτω ἐξουσίαν ἐπὶ τὸν ἐπίσκοπον τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας καταφυγεῖν· εἰ δὲ ὁ τῆς μητροπόλεως ἄπεστιν, ἐπὶ τὸν πλησιόχωρον κατατρέχειν, καὶ ἀξιοῦν, ἵνα μετὰ ἀκριβείας αὐτοῦ ἐξετάζηται τὸ πρᾶγμα.

(*k*) Concil. Carth. III. c. VII. † (nihil ibi de iſtis iudicibus, c. IX. vero hæc leguntur: Cui ad *eligendos iudices* vndique patet auctoritas.)

(*l*) Concil. Carth. I. c. XI. Epiſcopus a *duodecim conſacerdotibus* audiatur.

(*m*) Can. Apoſt. c. LXXIII. (Tom. I. Conc. p. 42.) Ἡ σύνοδος ἀποφαινέσθω κατ' αὐτοῦ τὰ δοκοῦντα.

Concil. Conſtantin. Gen. II. c. VI. (Tom. II. p. 950) Εἰ συμβαίη ἀδυνατῆσαι τοὺς ἐπαρχιώτας πρὸς διόρθωσιν τῶν ἐπιφερομένων ἐγκλημάτων τῷ ἐπισκόπῳ, τότε αὐτοὺς προσιέναι μείζονι συνόδῳ τῶν τῆς διοικήσεως ἐπισκόπων ἐκείνης ὑπὲρ τῆς αἰτίας ταύτης συγκαλουμένων. Quid ſi euenerit, vt prouinciales epiſcopi crimina, quæ epiſcopo intentata ſunt, corrigere non poſſint, tunc ipſos accedere ad maiorem ſynodum diœceſis illius epiſcoporum, pro cauſſa conuocatorum.

(*n*) Can. Apoſt. c. XXXIII. ἀλλὰ μηδὲ ἐκεῖνος ἄνευ τῆς πάντων γνώμης ποιείτω τι. οὕτω γὰρ ὁμόνοια ἔσται καὶ δοξασθήσεται ὁ Θεὸς διὰ κυρίου ἐν ἁγίῳ πνεύματι.

Conc. Antioch. c. IX. (Tom. II. p. 565.) Περαιτέρω μηδὲν πράττειν ἐπιχειρεῖν δίχα

erit con-

Digitized by Google

ſiæ catholica conſuetudo, vt non Numidiæ, ſed propinquiores Epiſcopi Epiſcopum eccleſiæ Carthaginis ordinent: Sicut nec Romanæ eccleſiæ ordinat aliquis Epiſcopus Metropolitanus, ſed de proximo Oſtienſis Epiſcopus.

Negari quidem non poteſt, eſſe in Concilio *Sardicenſi* [f] Canonem, qui τὺς ἀπὸ τῆς πλησιοχώρου ἐπαρχίας ἐπισκόπους, *propinquioris prouinciæ Epiſcopos*, vt quorumdam vult interpretatio, ad Metropolitani cuiusdam ordinationem vocari iubet. Sed fortaſſis id æque recte reddi potuerit, *propinquos* [g] *eiusdem prouinciæ Epiſcopos*; & quum Eccleſiæ conſuetudo & praxis, optima dubiorum Canonum interpres, huic ſenſui manifeſto faueat, cum aliqua omnino ratione ea verba ſic intelliguntur. Sed quidquid huius ſit, non heic vllius Metropolitani, qui alium Metropolitanum ordinandi ius habeat, iniicitur mentio: Ex quo dignoſcitur, hiſce temporibus nulli Metropolitano ex ſua ipſius prouincia, multo minus *Romam*, ſui ordinandi cauſſa vel eundi, vel mittendi impoſitam fuiſſe neceſſitatem; ſed omnia ab Epiſcopis Suffraganeis ſuæ ipſius eccleſiæ peragi debuerunt. Neque vllus Epiſcopus propter ſui ordinationem ad Metropolitanum ſe conferre obligatus fuit, ſed vt plurimum Metropolitanus & reliqui Epiſcopi in Eccleſiam vacantem conuenere, eligentes ibi & conſecrantes nouum Epiſcopum, præſente populo, cui eum ordinabant. Hæc prima officii Metropolitani pars eſt.

§. XVI.

Secundum *officium Metropolitanorum decidere controuerſias, inter prouinciales ſuos Epiſcopos ſubortas, ab iisque acceptare prouocationem.*

Proximum eorum officium erat, Epiſcopis ſuis prouincialibus præeſſe, & ſi qua inter eos ſuborta eſſet controuerſia, eam interpoſita ſua auctoritate finire atque decidere, adeoque

(f) Concil. Sardic. c. VI. (Tom. VI. p. 632.) Χρὴ δὲ μετακαλεῖσθαι καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς πλησιοχώρου ἐπαρχίας ἐπισκόπους πρὸς τὴν κατάστασιν τοῦ τῆς μητροπόλεως ἐπισκόπου. Oportet autem ex vicina quoque prouincia accerſi epiſcopos ad metropolitani epiſcopi inſtitutionem.

(g) Harmenopulus ita intelligit: nam in Epitome ſua ita reddit: οἱ πλησιόχωροι τῆς ἐπαρχίας παρέστωσαν. Vid. Harmen. Epit. Canon. ap. Leunclau. Iur. Gr. Rom. Tom. I. p. 2.

& ac-

& accuſationes audire aliorum, qui de iniuria ſibi ab Epiſcopis ſuis illata querebantur, a quibus ad ipſorum Metropolitanum prouocare ſemper licitum erat. Ita in *Africa* [*h*] a Concilio *Mileuitano* ſancitum eſt, *vt*, ſi qua inter duos Epiſcopos de dioeceſium ſuarum finibus orta eſſet diſceptatio, *per Epiſcopos iudices cauſſa finiretur, ſiue quos eis primates dederint, ſiue quos ipſi vicinos ex conſultu primatis delegerint.* Si quis Presbyter aut Diaconus ab Epiſcopo ſuo fuerat eiectus, ei Concilium *Sardicenſe* [*i*] *poteſtatem concedit confugiendi ad Epiſcopum metropolis eiusdem prouinciæ: ſi autem Metropolitanus abfuerit, ad finitimum concurrendi & rogandi, vt ſuum negotium accurate examinetur.* In talibus caſibus Metropolitanus triplicem inire ſolebat rationem: Primo quidem ex Epiſcopis aliquot iudices conſtituere tenebatur, qui mos in *Africa* obtinebat, vbi iſti iudices idcirco vocabantur [*k*] *iudices electi*, qui, ſi cauſſa cuiusdam Epiſcopi tractanda eſſet, duodecim [*l*] eſſe debebant. Vel ſecundo cauſſam ad Synodum prouincialem referre eum oportebat, quæ generalis videtur praxis fuiſſe, vbi ſic dicti Canones Apoſtolici conditi ſunt: Quorum vnus [*m*] ſic habet: *Synodus ea quæ videntur aduerſus eum* (Epiſcopum accuſatum) *pronuntiet.* Alius dicit [*n*]: *Primas ne quid abſque omnium ſententia agat. Sic enim*

(*h*) Concil. Mileuit. c. XXI. (Tom II. Conc. p. 1142)

(*i*) Conc. Sardic. c. XIV. (Tom. II. p. 640.) Ὁ ἐκβαλλόμενος ἐχέτω ἐξουσίαν ἐπὶ τὸν ἐπίσκοπον τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας καταφυγεῖν· εἰ δὲ ὁ τῆς μητροπόλεως ἄπεστιν, ἐπὶ τὸν πλησιόχωρον κατατρέχειν, καὶ ἀξιοῦν, ἵνα μετὰ ἀκριβείας αὐτοῦ ἐξετάζηται τὸ πρᾶγμα.

(*k*) Concil. Carth. III. c. VII. † (nihil ibi de iſtis iudicibus, c. IX. vero hæc leguntur: Cui ad *eligendos iudices* vndique patet auctoritas.)

(*l*) Concil. Carth. I. c. XI. Epiſcopus a *duodecim conſacerdotibus* auditur.

(*m*) Can. Apoſt. c. LXXIII. (Tom. I. Conc. p. 42.) Ἡ σύνοδος ἀποφαινέσθω κατ' αὐτοῦ τὰ δοκοῦντα.

Concil. Conſtantin. Gen. II. c. VI. (Tom. II. p. 950.) Εἰ συμβαίη ἀδυνατῆσαι τοὺς ἐπαρχιώτας πρὸς διόρθωσιν τῶν ἐπιφερομένων ἐγκλημάτων τῷ ἐπισκόπῳ, τότε αὐτοὺς προσιέναι μείζονι συνόδῳ τῶν τῆς διοικήσεως ἐπισκόπων ἐκείνης ὑπὲρ τῆς αἰτίας ταύτης συγκαλουμένων. Quid ſi euenerit, vt prouinciales epiſcopi crimina, quæ epiſcopo intentata ſunt, corrigere non poſſint, tunc ipſos accedere ad maiorem ſynodum dioeceſis illius epiſcoporum, pro cauſſa conuocatorum.

(*n*) Can. Apoſt. c. XXXIII. ἀλλὰ μηδὲ ἐκεῖνος ἄνευ τῆς πάντων γνώμης ποιείτω τι. οὕτω γὰρ ὁμόνοια ἔσται καὶ δοξασθήσεται ὁ Θεὸς διὰ κυρίου ἐν ἁγίῳ πνεύματι.

Conc. Antioch. c. IX. (Tom. II. p. 565.) Περαιτέρω μηδὲν πράττειν ἐπιχειρεῖν δίχα

erit con-

erit concordia, & glorificabitur Deus per Dominum IESVM CHRISTVM. Et alius [o]: *Bis in anno fiat Epiſcoporum Synodus, & inter ſe examinent decreta religionis, & incidentes Eccleſiaſticas controuerſias componant.* Tertio autem ex lege *Iuſtinianea* [p] Metropolitanus poteſtatem habebat audiendi cauſſas, & ſolus quidem ſine ſynodo: enimuero an ſua ſolius auctoritate Epiſcopo officium abrogare potuerit, de hoc quidem dubitatur: SPALATENSIS [q] exempla quædam adfert Epiſcoporum, a Metropolitanis ſuis muneribus deiectorum; at quantum apparet, id a Synodo factum eſt. Sed vtrum res ita ſe habeat, an ſe-

---

τοῦ τῆς μητροπόλεως ἐπισκόπου μηδὲ αὐτὸν ἄνευ τῆς τῶν λοιπῶν γνώμης. Nihil vltra facere adgrediantur, ſine metropolis epiſcopo: neque ipſe ſino reliquorum ſententia.

(o) Can. Apoſt. XXXVI. Δεύτερον τοῦ ἔτους σύνοδος γινέσθω τῶν ἐπισκόπων, καὶ ἀνακρινέτωσαν ἀλλήλους τὰ δόγματα τῆς εὐσεβείας καὶ τὰς ἐμπιπτούσας ἐκκλησιαστικὰς ἀντιλογίας διαλυέτωσαν.

(p) Cod. Iuſtin. lib. I. Tit. IV. c XXIX. Θεσπίζομεν μηδένα τῶν εὐλαβεστάτων κληρικῶν, εἴτε παρά τινος συγκλητικοῦ, εἴτε παρὰ τῶν καλουμένων λαϊκῶν τινὸς, εὐθὺς καὶ ἐν πρώτης ἐν αἰτιάσει γίνεσθαι παρὰ τοῖς μακαριωτάτοις πατριάρχαις διοικήσεως ἑκάστης· ἀλλὰ πρῶτον κατὰ τοὺς ἱεροὺς θεσμοὺς παρὰ τῷ τῆς πόλεως ἐπισκόπῳ, καθ' ἣν ὁ κληρικὸς διάγει· εἰ δὲ ὑπόπτως ἔχει πρὸς ἐκεῖνον, παρὰ τῷ τῆς μητροπόλεως ἐπισκόπῳ τοῦτο ποιεῖσθαι. Sancimus, vt nemo venerabilis clericus ab aliquo ſiue clerico ſiue laico ab initio apud beatiſſimum Patriarcham prouinciæ accuſetur; ſed prius iuxta ſacra inſtituta apud Epiſcopum ciuitatis, in qua clericus verſatur; tum ſi is ſuſpectus eſt, *apud metropolitanum epiſcopum reum agat.*

(q) Spalat. de Rep. Eccleſ. Part. I. lib. III. c. VII. n. XIX. Nunc factis ipſis, at præſertim pœnis, nec leuibus illatis, Metropolitanorum poteſtatem erga ſuos Epiſcopos confirmemus. Et ſane Cenſuris omnibus poſſe Metropolitanum in ſuos ſuffraganeos ex cauſſa agere, concedunt apertiſſime Canoniſtæ. Facta vero Catholicorum Metropolitanorum iam accipe, quum mihi occurrunt inſigniora. In ciuitate Epheſina, quando in ea tertia Oecumenica Synodus celebrabatur, inuenti ſunt aliquot Epiſcopi, qui grauibus de cauſſis a ſuis Metropolitanis erant depoſiti: vt narrant Patres illius Concilii in ſua Synodica ad Cæleſtinum Romanum Pontificem *apud Cyrill. Alex. ep. XII. Synodali:* dum conqueruntur, Ioannem Antiochenum, Conciliabulum quoddam ex his depoſitis & ex aliis extorribus, qui nullas habentes eccleſias vagabantur, & ex eiectis, & Pelagianis, ac Cæleſtianis congregaſſe. Baſilius vero *epiſt.* LXXVI. depoſitionem minatur ſuis ſuffraganeis, ſi propter pecuniam faciant ordinationes. Ibas Edeſſenus a ſuis Clericis accuſatus, *Conc. Chalced.* c. IX. iudicatus fuit ab Antiocheno Primate in Synodo: Florentinus Epidaurenſ. Epiſcopus (*Gregor. lib. II. Ind. II. Ep. IX. & lib. VII. Ind. I. ep. XII.* a Natali Solomitano in exilium pulſus eſt &c.

cus,

cus, non multum refert, nam vi eiusdem legis *Iuſtinianeæ* [r] & Canonum in omnibus caſibus a Metropolitano ad Synodum prouincialem prouocare licebat, cuius ille tantummodo præſes erat, & cauſſarum in ea decidendarum moderator duntaxat atque director.

§. XVII.

Tertium *eorum officium, conuocare Synodos prouinciales, ad quas omnes Epiſcopos ſuffraganeos coire oportebat.*

Et hoc ipſum ad tertium Metropolitanorum officium nos deducit, quod erat Synodos prouinciales conuocare, eisque præeſſe. Ex quo enim tempore Canones [s] ordinarie duas quotannis ſynodos, (præter eas, quæ extraordinaria quadam occaſione conuocari poterant) in vnaquaque prouincia celebrari iuſſerunt, neceſſe erat, quemdam conſtitui, qui tempus & locum ſignificaret, & eas tum conuocandi tum dirigendi polleret auctoritate. Itaque quæcumque eo ſpectabant, communi omnium conſenſione in Primatis ſita erant poteſtate, cuius epiſtolæ circulares (quandoque *ſynodicæ* & *tractoriæ* [t], vt Imperatoris *ſacræ*, vocatæ) legales erant citationes, quibus nul-

(r) Cod. Iuſtin. ibid. εἰ δὲ (ὡς εἰκὸς) οὔτε τὰ καθ᾽ ἐκεῖνον αὐτῷ ἀρέσκει, τηνικαῦτα πρὸς τὴν ἐκεῖ σύνοδον δεῖν τῆς χώρας ἄγειν αὐτὸν δικαζόμενον κ. τ. λ. Sed ſi forte ne ei quidem accuſatio placuerit, *ad ſacram eius regionis ſynodum accuſatum deducat.*

(s) Conc. Nicæn. c. V. Καλῶς ἔχειν ἔδοξεν, ἵνα καθ᾽ ἕκαστον ἐνιαυτὸν καθ᾽ ἑκάστην ἐπαρχίαν δὶς τοῦ ἔτους συνόδους γίνεσθαι. Recte habere viſum eſt, vt ſingulis annis in vnaquaque prouincia *bis in anno Synodi fiant.*

Concil. Antioch. c. XX. Καλῶς ἔχειν ἔδοξε συνόδους καθ᾽ ἑκάστην ἐπαρχίαν τῶν ἐπισκόπων γίνεσθαι δεύτερον τοῦ ἔτους. Recte habere viſum eſt, *vt ſynodi Epiſcoporum* in vnaquaque prouincia *fiant bis in anno.*

Concil. Agathenſ. c. XXXV. (Tom. IV. Conc. p. 1389.) Si metropolitanus *epiſcopus ad comprouinciales epiſtolas direxerit*, in quibus *eos* aut ad ordinationem ſummi pontificis, aut *ad ſynodum inuitet*, poſtpoſitis omnibus, excepta graui infirmitate corporis aut præceptione regia, *ad conſtitutam diem adeſſe non differant.*

Conc. Arelat. II. c. XVIII. (Tom. IV. p. 1013.) Ad Arelatenſis Epiſcopi arbitrium ſynodus congreganda.

Can. Apoſt. Can. XXXVI. Δεύτερον τοῦ ἔτους σύνοδος γινέσθω τῶν ἐπισκόπων, Bis in anno fiat Epiſcoporum ſynodus.

(t) Aug. Ep. CCXVII. ad Victorin. *Tractoria* quinto Idus Nouembris ad me venit &c.

lus prouinciæ Epiſcopus, ſub pœna interdictionis muneris adminiſtrandi, aut alius iſtiusmodi cenſuræ canonicæ, quæ Metropolitani & Concilii arbitrio [u] permittebatur, obſequium poterat denegare.

§ XVIII.

Quartum *Metropolitanorum officium, publicare leges & canones imperiales, viſitare diœceſes, & abuſus emendare.*

Metropolitanorum etiam erat, imperiales leges ac canones, a concilio vel imperatore communi eccleſiæ bono conditos publicare & diſpergere. Id quod diuerſæ leges [w] tum eccleſiaſticæ tum ciuiles ab ipſis poſtulant, vt tanto notiores fierent, eoque melius in praxin deducerentur. Non tantum canones, qui conſtituti erant, notos reddere, ſed prouidere etiam debebant, vt obſeruarentur: quod iis quoque per totam

(u) Conc. Chalced. c. XIX. (Tom. IV. p. 766.) *Τοὺς μὴ συνιόντας ἐπισκόπους ἐνδημοῦντας ταῖς ἑαυτῶν πόλεσι, καὶ ταῦτα, ἐν ὑγείᾳ διάγοντας, καὶ πάσης ἀπαραιτήτου καὶ ἀναγκαίας ἀσχολίας ὄντας ἐλευθέρους, ἀδελφικῶς ἐπιπλήττεσθαι.* Epiſcopi qui non conueniunt (ad ſynodum) reſidentes autem in ſuis ciuitatibus, & hoc, ſi in ſua incolumitate conſiſtunt, & ab omni inexcuſabili & neceſſario negotio liberi, fraterne reprehendantur.

Conc. Carth. IV. c. XXI. Vt Epiſcopus ad Synodum ire non ſine ſatis graui neceſſitate inhibeatur.

Theodoret. Ep. LXXXI. *Αἰτία οὐδεμία τῇ δοκούσῃ πρόκειται τιμωρίᾳ, ἀλλ' ὅτι συνόδους ἐπισκοπικὰς συναθροίζω.* Culpa huic quæ videtur damnationi appoſita eſt nulla, niſi quod *Epiſcoporum ſynodos congrego.* Ibid *Καὶ ὑπεύθυνον τῷ ἐκκλησιαστικῷ κανόνι πειθόμενος, ὃς κινδυνεύειν παρακελεύεται τὸν καλούμενον εἰς σύνοδον, καὶ παραγίνεσθαι μὴ βουλόμενον.* Parebam autem vt eccleſiaſtico canoni obſequerer, *qui reum haberi iubet eum, qui ad ſynodum vocatus adeſſe noluerit.*

(w) Iuſtin. Nouell VI Epilog. *οἱ δὲ αὖθις καὶ αὐτοὶ προθήσουσί τε αὐτὰ κατὰ τὴν τῆς μητροπόλεως ἁγιωτάτην ἐκκλησίαν, τοῖς δὲ ὑφ' ἑαυτοὺς ἐπισκόποις φανερὰ ταῦτα καταστήσουσι.* Illi quoque (Metropolitani) rurſus etiam proponant ipſi ea in metropolitana ſanctiſſima eccleſia, & conſtitutis ſub ſe epiſcopis hæc manifeſta faciant.

Nouell. XLII. Epilog. *Ἡ τοίνυν σὴ μακαριότης τὰ ὀρθῶς ἡμῖν παραστάντα φυλαττέτω τε καὶ εἰς ἔργον ἀγέτω, καταπεμπέτω αὐτὰ διὰ θεοφιλῶν αὐτῆς γραμμάτων πᾶσι τοῖς ὑπ' αὐτὴν τεταγμένοις μητροπολίταις· ὧν ἑκάστῳ γενήσεται φροντὶς ταῖς ὑπ' αὐτοὺς τεταγμέναις ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις ταῦτα ποιῆσαι φανερά.* Cuſtodiat itaque beatitudo tua, quæ recte admonitata ſunt, & mittat ipſa per ſuas Deo dilectas literas omnibus ſanctiſſimis *Metropolitis*, ſub ipſa exiſtentibus, *quorum cuilibet cura erit, ipſa manifeſta facere* ſanctiſſimis eccleſiis ſub ipſis ordinatis.

prouin-

prouinciam eundi & in neglectus, abuſus & confuſiones admiſſas inquirendi ius dabat. Metropolitanus hoc reſpectu a concilio *Antiocheno* [x] totius prouinciæ curam gerere dicitur. Hoc ipſum tamen poteſtatem ipſis haud concedebat ſacris ordinandi in aliis cuiusdam Epiſcopi eccleſia, aut tales actus adminiſtrandi, quos ipſi epiſcopi ſoli facere poterant: eiusmodi eſt presbyterorum ac diaconorum ordinatio, & id genus alia; quæ tamquam vnicuique epiſcopo propria ab eodem concilio reſeruata ſunt. Si quis autem omiſſi, aut turpiter neglecti officii reus exſiſteret, Epiſcopus metropolis, conſciis reliquis fratribus ſuis, curam ſibi commiſſam teſtatam facere neceſſe habebat.

§. XIX.

Quinto: *Epiſcopis peregre abire ſine Metropolitani ſui litteris haud licebat.*

In *Africa* omnes Epiſcopi Primatem in eo ſingulariter colebant & obſeruabant, vt, quum extraordinaria quadam occaſione in extraneam regionem vocarentur, proficiſcendi ab eo peterent veniam. Concilium *Carthaginenſe III.* [y] certo quodam canone ſtatuit: *Vt Epiſcopi trans mare non proficiſcantur, niſi conſulto primæ ſedis Epiſcopo ſuæ cuiusque prouinciæ, vt ab eo præcipue poſſint ſumere formatam.* Non autem hoc in ſola *Africa* moris erat, ſed in aliis etiam locis eamdem regulam ac praxin deprehendas, adeo ad tempus vſque GREGORII MAGNI, qui in quadam epiſtola [z] quibusdam epiſcopis reſpectu ipſorum Metropolitani idem inculcat, vt nimirum vrgente quadam occaſione ſine eius venia & litteris non proficiſcantur.

(x) Concil. Antioch. c. IX. *Τὲς καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν ἐπισκόπους εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν τῇ μητροπόλει προεςῶτα ἐπίσκοπον, καὶ τὴν φροντίδα ἀναδέχεσθαι πάσης τῆς ἐπαρχίας.* Epiſcopos qui ſunt in vnaquaque prouincia ſcire oportet, *epiſcopum, qui præeſt metropoli, etiam curam ſuſcipere totius prouinciæ.*

(y) Conc. Carth. III. c. XXVIII. (Tom. II. p. 1169.)

(z) Gregor. M. lib. VII. Ep. VIII. Additur, quod ex nobis aliqui pro eccleſiæ ſuæ emergentibus cauſis *transmarina petentes, ſine prædicti Metropolitani ſui cognitione vel epiſtolis*, ſicut canonum ordo conſtituit, *audeant ambulare.* Hortamur ergo fraternitatem veſtram, vt antiquam eccleſiarum veſtrarum conſuetudinem exſequentes tam de ſuſcipienda paſchali denuntiatione, quam etiam ſi quemquam veſtrum pro cauſis propriis, vbicumque compulerit ambulare neceſſitas, ab eodem Metropolitano veſtro ſecundum indictam vobis regulam *petere ceſſionem debeatis.*

Digitized by Google

§. XX.

Sexto: *Metropolitanorum erat vacantis ſedis intra prouinciam ſuam curam agere.*

Metropolitanorum quoque erat, omnium vacantium ſedium, intra ſuam prouinciam gerere curam; negotia Eccleſiæ, quam diu ſedes aliqua vacaret, dirigere, reditus epiſcopales in tuto collocare, maturamque noui Epiſcopi procurare electionem. In *Africa* Primas plerumque cuidam ex propinquioribus epiſcopis in eiusmodi caſu vicariam epiſcopatus curam committebat, quem propterea Canones (vt obſeruauimus ſupra) *Interuentorem* [*a*] appellabant. Concilium *Rieienſe* [*b*] in *Gallia* ſedis vacantis adminiſtrationem ſimiliter vicino cuidam Epiſcopo, ſub inſpectione Metropolitani, tradit. Et Concilium *Valentinum* [*c*] in *Hiſpania* Metropolitanum auctoritate inſtruit puniendi eos, qui vacantis epiſcopatus reditibus quicquam ſuffurati fuerint, & mittendi adminiſtratorem, vſque dum nouus Epiſcopus electus ſit. Canone quodam Concilii *Chalcedonenſis* [*d*] redituum eccleſiaſticorum cura quæſtori Eccleſiæ, ſeu oe-

(*a*) Concil. Carth. V. c. VIII. (Tom. II. p. 1216.) Dare operam, vt intra annum eisdem epiſcopum prouideat, quod ſi neglexerit anno exemto, *interuentor* alius tribuatur.

(*b*) Concil. Reienſ. can. VI. Ne quis ad eam eccleſiam, quæ epiſcopum perdidiſſet, *niſi vicinæ eccleſiæ epiſcopus* exſequiarum tempore accederet; qui (viſitatoris vice) tamen ſtatim eccleſiæ ipſius curam directiſſime gereret, ne quid ante ordinationem diſcordantium in nouitatibus clericorum ſubuerſioni liceret. Itaque cum tale aliquid accidit, *vicinis vicinarum eccleſiarum* inſpectio, recenſio, deſcriptioque mandetur.

(*c*) Conc. Valent. c. II. Hoc etiam placuit, vt epiſcopo ab hoc ſæculo iubente Domino accerſito, clerici ab omni omnino ſupellectile, vel quæcumque ſunt in domo eccleſiæ, vel epiſcopi, in libris, in ſpeciebus, vtenſilibus, vaſculis, frugibus, gregibus, animalibus, vel omni omnino re rapaces manus abſtineant, & nihil latronum more diripiant. Qui ſi nec canonum auctoritate prohibiti fuerint, omnia, quæ peruaſerint, *metropolitani*, vel omnium comprouincialium ſacerdotum *diſtrictione coacti*, *in priſtinum ſtatum reddere integra cogantur.* - - Dehinc ad *metropolitani* notitiam habita ordinatio vel deſcriptio deferatur: vt eius *electione talis perſonæ ordinandæ domus eccleſiaſticæ procuretur*, quæ vel conſueta clericis ſtipendia diſpenſet & creditarum ſibi rerum *metropolitano* congruis temporibus reddere poſſit rationem.

(*d*) Conc. Chalced. c. XXV. Ἐπειδὴ δέ τινες τῶν μητροπολιτῶν, - - ἀναβάλλονται τὰς χειροτονίας τῶν ἐπισκόπων· ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ ἐντὸς τριῶν μηνῶν γίνεσθαι τὰς χειρο-

cono-

conomo committitur; cura autem proſpiciendi intra tres menſes nouum ſedi vacanti Epiſcopum, Metropolitano demandatur.

§. XXI.

Septimo: *Metropolitanorum erat, tempus celebrandi Paſcha ſupputare.*

Metropolitani etiam quotannis computationem celebrandi *Paſcha* recognoſcere, de eoque ſuffraganeos ſuos reddere certiores debebant. Negotium quidem componendi cycli a Patribus *Nicanis* ſpeciatim Epiſcopo *Alexandrino* [e] datum fuit, quemadmodum *Leo* Papa aliique perhibent: & ipſe reliquas Eccleſias de hoc ipſo debebat facere certiores: ſed vero quum non ſemper debita huius rei ratio haberetur, idcirco a cuiuslicet prouinciæ Metropolitano requirebatur, vt tempus præſtitueret, totique illud prouinciæ ſignificaret. Quemadmodum id *Ambroſium* [f] in prouincia *Mediolanenſi*, & Epiſcopum *Carthaginenſem* [g] in prouincia *Africa* feciſſe legimus: Et Concilia *Hiſpanica* [h] Metropolitanis ſuis præcipiunt, vt rem iſtam prius de compacto agant, & tum cum comprouincialibus ſuis Epiſcopis communicent.

τονίας τῶν ἐπισκόπων. - - τὴν μέν τοι πρόσοδον τῆς χηρεύσης ἐκκλησίας σώαν φυλάττεσθαι παρὰ τῷ οἰκονόμῳ τῆς ἐκκλησίας. Quoniam nonnulli *metropolitani*, - - *epiſcoporum ordinationes* differunt, ſanctæ ſynodo placuit, vt intra tres menſes epiſcoporum ordinationes fiant. - - Viduæ vero eccleſiæ reditum apud *eccleſiæ oeconomum* ſaluum cuſtodiri.

(e) Leo Epiſt. LXXII. al. LXX. ad Marcian. Imperat. (Tom. IV. Conc. p. 886.) Petitionem de feſtiuitate paſchali gaudeo ita a veſtra pietate ſuſceptam, vt confeſtim Nectarium agentem in rebus *Alexandrinis* mitteret, de errore remouendo, quem ſanctæ memoriæ *Theophili* conſtitutio videtur inferre.

(f) Ambroſ. Ep. LXXXIII. ad Epiſcop. per Aemyliam. †

(g) Conc. Carth. III. c. I. (Tom. II. p. 1167.) Placuit in principio, propter errorem, qui ſæpe ſolet oboriri, vt omnes Africanæ prouinciæ epiſcopi *obſeruationem paſchalem ab Eccleſia Carthaginenſi* curent accipere. Can. XLI. Adiicimus etiam *de die paſchæ* mandatum, *vt de eccleſia* ſemper *Carthaginenſi inſtruamur.*

(h) Concil. Bracar. II. c. IX. †

Concil. Tolet. IV. c. V. Placuit, vt ante tres menſes Epiphaniorum *metropolitani ſacerdotes* literis *inuicem* ſe inquirant: vt communi ſcientia edocti, diem reſurrectionis Chriſti & *comprouincialibus ſuis inſinuent*, & vno tempore celebrandum adnuntient.

§. XXII.

Quomodo Metropolitanorum poteſtas ſubſequentibus ſæculis aucta fuerit.

Recentiores quidem Canones [*i*] omnes per vniuerſam prouinciam Eccleſias conſecrandi priuilegium Metropolitano adſignant. Sed hoc cuiuslibet Epiſcopi in ſua ipſius diœceſi fuiſſe priuilegium, ſupra oſtendimus; & quum hæc res ad priuatam illius eccleſiam, non autem ad vniuerſam ſpectarent prouinciam, Metropolitanus vi canonis noni Concilii *Antiocheni* iis ſe implicare non minus, quam Presbyterorum & Diaconorum conſecrationem perficere, prohibebatur. Alii Canones [*k*] prouinciam omnem ritus ac diuini cultus cærimonias, in Eccleſia Metropolitana vſitatas, ſequi iubent: ſupra autem obſeruauimus, quemlibet Epiſcopum ſuæ ipſius diœceſi eas proſcribendi habuiſſe libertatem, nullo modo, quantum ad hanc rem attinet, circumſcriptam, niſi ab Synodo prouinciali ſecus eſſet conſtitutum.

§. XXIII.

Primas Alexandrinus maxima omnium poteſtate pollebat.

Ex his videre licet, quorumdam locorum Metropolitanos poteſtate aliis præſtitiſſe. Atqui heic notandum eſt, Primatem *Alexandrinum*, tum quod ad abſolutam eius poteſtatem, tum quod ad longe lateque ſe diffundentem iurisdictionem attinet, cæterorum omnium longe fuiſſe maximum. Non enim Metropolitanus erat vnius cuiusdam prouinciæ, ſed omnium pro-

(*i*) Gelaſ. Ep. I. c. IV. †
Montan. Toletan. Ep. ad Palentinos ap. Blondel. Apol. p. 150.

(*k*) Concil. Gerundenſ. c. I. (Tom. IV. p. 1568.) De inſtitutione miſſarum, vt *quomodo in metropolitana eccleſia fuerit, ita* Dei nomine *in omni* Tarraconenſi *prouincia*, tam ipſius miſſæ ordo, quam pſallendi vel miniſtrandi *conſuetudo* ſeruetur.
Concil. Epaonenſ. c. XXVII. (Tom. IV. p. 1579.) Ad celebranda diuina officia ordinem, *quem Metropolitani tenent, prouinciales eorum obſeruare debebunt.*
Conc. Toletan. XI. c. III. (Tom. VI. p. 546.) De his qui contra Apoſtoli voluntatem circumferuntur omni vento doctrinæ, placuit huic ſancto concilio, vt metropolitanæ ſedis auctoritate coacti vniuscuiusque pontifices rectoresque eccleſiarum, vnum eumdemque in pſallendo teneant modum; quem in metropolitana ſede cognouerint inſtitutum; nec aliqua diuerſitate cuiusque ordinis vel officii a metropolitana ſe patiantur ſede disiungi.

vinci-

Digitized by Google

vinciarum *Aegypti*, *Libyæ* & *Pentapolis*, vbi ad minimum ſex amplæ prouinciæ reperiebantur, ex quibus ſæpe numero centum amplius Epiſcopi ad concilium prouinciale fuere euocati. ALEXANDER prope centum numero iam ante concilium *Nicænum* ad damnandum *Arium* [*l*] in vnum congregatos fuiſſe dicit. Et ATHANASIVS [*m*] de eodem numero Epiſcoporum, qui alio tempore congregati fuerint, loquitur: Speciatim in Concilio *Alexandriæ* A. CCCXXXIX. habito, quod cauſſam ATHANASII poſt eius reditum ab exilio examinauit & approbauit, fere centum Epiſcopi, adeoque plures triginta, quam in *Libya Romana*, tantum ſexaginta nouem complexa adfuerunt. Neque vero Primatis *Alexandrini* poteſtas minor erat, quam iurisdictionis ipſius amplitudo. Nam non ſolum omnes ſuos Epiſcopos ſuffraganeos ordinabat, ſed Presbyteros etiam & Diaconos in omnibus Eccleſiis per vniuerſam regionem ordinandi habebat poteſtatem. BASNAGIVS [*n*] & LAVNOIVS cum ſolum ordinandi poteſtatem habuiſſe, eoque fine ne quidem Presbyterum & Diaconum ordinari potuiſſe, contendunt. VALESIVS [*o*] eum pro arbitrio ſuo ordinare potuiſſe, non autem ſolum Presbyteros ac Diaconos ordinandi poteſtatem habuiſſe, exiſtimat. Sed vtracumque ſententia prævaleat, magnum ſane erat priuilegium, & Epiſcopo *Alexandrino* prorſus peculiare: præter ipſum enim nullus alius Metropolitanus iſtam ſibi poteſtatem arrogauit.

(*l*) Alexand. Ep. Encycl. ap. Socrat. lib. I. c. VI. ἐγγὺς ἑκατὸν ὄντων.

(*m*) Athan. Apol. II. p. 720, (p. 187. edit. Pariſ. MDCXCVIII.) Ἐπίσκοποί εἰσιν οἱ Αἰγύπτῳ, καὶ Λιβύῃ καὶ Πενταπόλει, ἐγγὺς ἑκατόν. In Aegypto, Lybia & Pentapoli epiſcopi ſunt *prope centum.*

Conc. Alexandr. Ep. Encycl. Conc. T. II. p. 533. †

(*n*) Baſnag. Exercit. in Baron. p. 307. Patriarchæ fatentibus clariſſimis viris quibus concurrimus, illi ſunt, qui Metropolitanos exercentes Metropolitanorum, habeut & ſibi ſubiectas plurimas Metropolitanas prouincias. Hac ex deſcriptione, ſi Nicænæ Synodi temporibus nulli erant in Alexandrini Epiſcopi ditione Metropolitani quibus præeſſet, vtique nil niſi Metropolitanum agebat. Nullos vero Nicænis temporibus apud Aegyptum fuiſſe Metropolitanos eo apparet, quod *creandorum & Presbyterorum & Epiſcoporum omnium facultas ſoli Epiſcopo Alexandrino competeret.*

(*o*) Valeſ. Obſeruat. in Socrat. lib. III. c. V. p. 190. ſqq.

§. XXIV

§. XXIV.

Omnes Metropolitani appellati Apoſtolici, *& eorum ſedes* ſedes Apoſtolicæ.

Vnum adhuc de Metropolitanis obſeruandum eſt, nimirum quod olim honorifico nomine *Apoſtolici* dicti fuerint; id quod tunc non peculiaris Epiſcopi *Romani* titulus fuit. Ipſe enim SIRICIVS Papa omnibus Primatibus [p] hanc appellationem tribuit: & is eorum titulus eſſe durauit ad ætatem vſque ALCVINI, qui de Epiſcoporum electione verba faciens, *Cum Epiſcopus*, inquit [q], *ciuitatis fuerit defunctus, eligitur alius a Clero ſeu populo, ſitque decretum ab illis, & veniunt ad APOSTOLICVM cum ſuo Electo*: vbi per *Apoſtolicum* non Papam, ſed cuiuslibet prouinciæ Primatem ſeu Metropolitanum intelligit, qui conſecrandi habebat ius atque poteſtatem.

LIBRI SECVNDI
CAPVT DECIMVM SEPTIMVM
DE PATRIARCHIS.

§. I.

Patriarchæ antiquitus vocati Archiepiſcopi.

PRoxime a Metropolitanis ſeu Primatibus ſequebantur *Patriarchæ*; ſiue, vt primum vocati ſunt, *Archiepiſcopi* & *Exarchi diœceſis*. Etſi enim nunc quidem Archiepiſcopus & Metropolitanus pro vno eodemque ſumuntur, nimirum pro vnius cuiusdam prouinciæ Primate: nomen tamen Archiepiſcopi antiquitus multo erat amplioris ſignificationis, & vix vlli dabatur, niſi cuius iurisdictio ſuper totam aliquam imperii diœceſin ſeſe extenderet, vt Epiſcopis *Romano*, *Alexandrino*, *Antiocheno* &c. Hoc ita ſe habuiſſe, ex quadam *nouella* IVSTINIANI perſpicue patet, in qua Epiſcopatum *Iuſtiniana Prima* in ſedem Patriarchalem erigens dicit: *Volumus, vt non ſolum Metropolitanus* [r] *ſed etiam Archiepiſcopus fiat.* Heic iſtorum nominum perſpicua fit

(p) Siric. Epiſt. IV. c. I. (Tom. II. Conc. p. 1029) Vt extra conſcientiam *ſedis Apoſtolicæ*, id eſt, Primatis, nemo audeat ordinare.

(q) Alcuin. de diuin. offic. c. XXXVI.

(r) Iuſtin. Nouell. XI.

diſtin-

diſtinctio, & Archiepiſcopus Primate ſuperior eſſe iudicatur. Hinc fit, vt poſt patriarchalis poteſtatis inſtitutionem nomen Archiepiſcoporum ſolis Patriarchis tribuatur. Liberatus [s] omnibus Patriarchis hunc titulum Archiepiſcoporum adſignat. Idem Concilium *Chalcedonenſe*, dum de Patriarchis *Romano* & *Conſtantinopolitano* [t] ſub nomine Archiepiſcoporum loquitur, frequenter facit.

§. II.

Et Exarchi diœceſis.

Hi ipſo alio nomine vocabantur ἔξαρχοι τῆς διοικήσεως, *Exarchi diœceſis*, ad diſtinguendum eos ab ἐξάρχοις τῆς ἐπαρχίας, ab *Exarchis vnius cuiusdam prouinciæ*, qui tantum Metropolitani erant. Ita *Domnus* Epiſcopus *Antiochenus* Exarchus orientalis diœceſis [u] a Conciliis *Antiocheno* & *Chalcedonenſi* nominatur; & *Theodorus* Epiſcopus *Epheſinus*, quum Concilio generali ſexto *Conſtantinopoli* celebrato ſubſcriberet, & Metropolitanum *Epheſinum* [w] & *Aſiaticæ diœceſis Exarchum* ipſe ſe appellabat;

(s) Liberat. Breuiar. c. XVII. (Tom. V. Conc. p. 766.) Nec prius hoc faceret, niſi ſuſciperet henoticon principis, & ſynodicas deſtinaret epiſtolas *Conſtantinopolitano Acacio*, & *Simplicio Romano & cæteris Archiepiſcopis*.

(t) Concil. Chalced. Act. XVI. (Tom IV p. 818) Ἐκ τῶν πεπραγμένων καὶ ἐκ τῆς ἑκάστου καταθέσεως συνορῶμεν, πρὸ πάντων μὲν τὰ πρωτεῖα καὶ τὴν ἐξαίρετον τιμὴν, κατὰ τοὺς κανόνας τῷ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης θεοφιλεστάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ φυλάττεσθαι· χρῆναι δὲ τὸν ὁσιώτατον ἀρχιεπίσκοπον τῆς βασιλίδος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης τῶν αὐτῶν πρεσβείων τῆς τιμῆς ἀπολαύειν. Ex his quæ geſta ſunt, & ab vnoquoque depoſita perpendimus, omnem quidem *primatum* & honorem præcipuum ſecundum canones *antiquæ Romæ* Dei amantiſſimo *Archiepiſcopo* conſeruari: oportere autem ſanctiſſimum *Archiepiſcopum* regiæ *Conſtantinopolis* nouæ Romæ eisdem *primatibus* honoris & ipſum dignum eſſe. Act. IV. ibid. p. 471. Συνᾴδει ἡ ἐπιστολὴ τοῦ ὁσιωτάτου καὶ θεοφιλεστάτου ἀρχιεπισκόπου Λέοντος τῷ συμβόλῳ τῶν ἐν Νικαίᾳ τριακοσίων δέκα ὀκτὼ ἁγίων πατέρων ἡμῶν. Epiſtola ſanctiſſimi & Deo amiciſſimi *Archiepiſcopi Leonis* conſonabit Symbolo CCCXVIII. SS. Patrum Nicænorum. conf ſis ibid. p. 471. A p. 511. E. & paſſim. Canon. XXX. (p. 772.) ἄχρις ἂν χειροτονηθῇ ὁ τῆς Ἀλεξανδρείων Ἀρχιεπίσκοπος, donec ordinatus fuerit *Alexandrinus Archiepiſcopus*.

(u) Conc. Antioch. in Act. XIV. Conc. Chalcedon. (Tom. IV. p. 746.) διὰ τοῦτο πάλιν ὑπό τε τοῦ ἐξάρχου τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως κληθεὶς κ. τ. λ. propterea rurſus ab *exarcho* orientalis *diœceſis* euocatus &c.

(w) Concil. VI. Gen. Act. XVIII. (Tom. VI. Concil. p. 1079.) Θεόδωρος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς Ἐφεσίων μητροπόλεως, καὶ ἔξαρχος τῆς Ἀσιανῶν διοικήσεως ὑπὲρ ἐμαυτοῦ καὶ τῆς ὑπ᾽ ἐμὲ συνόδου ὁμοίως ὑπεσημηνάμην. Theodorus miſericordia Dei

ita etiam *Philalethes* Epiſcopus *Caeſareenſis* in *Cappadocia Exarchi diœceſis Ponticæ* nomen ipſe ſibi tribuit. Vnde liquet, quod, quemadmodum *Exarchus prouinciæ* eſt Metropolitanus, ita *Exarchus diœceſis* ſecundum antiquæ Eccleſiæ ſtilum, ſit Patriarcha. Et ex hoc ipſo ſenſum Canonis noni & decimi ſeptimi Concilii *Chalcedonenſis*, qui appellationem a Metropolitano ad Exarchum diœceſis permittunt, intelligimus.

§. III.

Salmaſii *error circa primum nominis Patriarchæ vſum.*

Quod ad nomen Patriarchæ attinet, aliqua inter viros doctos eſt diſceptatio, quo primum tempore id tamquam peculiaris quorumdam eccleſiæ chriſtianæ Epiſcoporum titulus adhiberi cœperit. SALMASIVS [x] & alii quidam Epiſcopum *Alexandrinum* hunc titulum iam a tempore HADRIANI Imperatoris, ſæculo ſecundo ineunte habuiſſe, exiſtimant. Rationem huius adſerti adferunt eam, quod Imperator in epiſtola quadam VOPISCO memorata de Patriarcha aliquo *Alexandrino* loquatur. At vero iſte Patriarcha, de quo ibidem ſit ſermo, non Chriſtianus aliquis, ſed *Iudaicus* Patriarcha fuit; vti ex HADRIANI verbis & charactere, quem ei tribuit [y] facile, perſpicias. Dicit enim, fuiſſe eum coactum ab aliis *Serapidem* adorare, ab aliis *Chriſtum*: quod optime *Iudaici* cuiusdam Patriarchæ charactери conuenit, qui neque Gentilium neque Chriſtianorum agnoſcens religionem, non minori vi ad adorandum Chriſtum quam *Serapidem* compelli debuit; a Chriſtiani autem Epiſcopi charactere hoc ipſum prorſus alienum eſt, quippe qui, etſi ad *Serapidis* adorationem eum compelli neceſſe fuit, libenti tamen

epiſcopus Epheſinorum metropoleos & primas (ſeu *Exarchus*) *Aſianorum diœceſis* pro me & ſynodo, quæ ſub me eſt, ſimiliter ſubſignaui.

(x) Salmaſ. de Primat. c. IV. p. 43. Si quis Patriarcha tum vocatus eſt, vt de *Epiſcopo Alexandrino* conſtat, quem Hadriani Imperatoris æuo ſic appellatum Epiſtola eius oſtendit in Saturnini vita a Flauio Vopiſco poſita, non eam per illud tempus habuiſſe ſignificationem certum eſt, quam habuit poſtea. Item Not. in Vopiſcum.

(y) Hadrian. Epiſt. ap. Voſpiſcum Vit. Saturni. Illi, qui Serapin colunt, Chriſtiani ſunt: & deuoti ſunt Serapi, qui ſe Chriſti Epiſcopos dicunt. Nemo illic Archiſynagogus Iudæorum, nemo Samarites, nemo Chriſtianorum Presbyter, non Mathematicus, non Aruſpex, non Aliptes. Ille ipſe Patriarcha, quum Ægyptum venerit, ab aliis Serapidem adorare, ab aliis cogitur Chriſtum.

animo

Digitized by Google

animo & ſponte ſua Chriſtum adoraſſe, ſtatuendus eſt. Accedit, quod Patriarcha, quo de loquitur Imperator, aliqua tantum occaſione ex alia quadam terra in *Aegyptum* venerat; id quod de Epiſcopo *Alexandriae*, fixam & perpetuam ſedem illic habente, dici nequit; at in *Iudaici* Patriarchae ſtatum & conditionem exacte quadrat, qui *Tiberiade* in *Palaeſtina* reſidens non niſi caſu & certis quibusdam temporibus in *Aegyptum* deuenit. Quibus & ſimilibus rationibus alii ducti contra SALMASIVM concludunt, quemcunque intelligas, Chriſtianum tamen Patriarcham, eum, de quo heic ſermo ſit, eſſe non poſſe. BARONIVS [z] Pontificem Gentilium ſeu *Aegypti* fuiſſe antumat. Sed eaedem illae rationes aeque aduerſus eius, atque iſtorum, valent opinionem. Summus enim *Aegypti* ſacerdos in *Aegypto* degebat, nec ad *Serapidis* cultum cogi, quemadmodum hic Patriarcha, neceſſe habebat! Vt adeo *Iudaicus* Patriarcha nec alius vllus, fuerit oporteat, de quo HADRIANVS loquitur, quemadmodum BASNAGIVS [a] & PEARSONIVS cum aliis quibusdam animaduerterunt.

(z) Baron. Annal. Tom. II. an CXII. p. 50. Nomen (Patriarchae) antiquiſſimum eſt, tum a Iudaeis tum etiam a *Gentilibus* vſurpatum, quod, ſicut alia multa, in Eccleſiam feliciter tranſiit: non tantum enim Iudaei ſed & *Aegyptii* vtebantur eo nomine atque primaria dignitate: nam & Herodotus, cum agit de ſacris Aegyptiorum, *Patriarchas* illos nominat, qui principem locum in ſacris tenent. Inſuper vſus eſt eo nomine *Hadrianus* Imperator, Traiani ſucceſſor, *in epiſtola ad Seruianum* Conſulem &c.

(a) Baſnag. Exercitat. Hiſtor. p 284. An ad Patriarchas Iudaeos nec ne referendum ſit Adriani Reſcriptum, in quaeſtione poſitum eſt. Magnus ille Salmaſius: *En*, inquit, *Epiſcopum Alexandrinum Hadriani temporibus Patriarcham appellatum. Non igitur tam recens eſt Patriarchae nomen in Eccleſia Chriſtiana, quam quidam videri volunt, quibus placet, nec Nicaeni temporis aetate, tanto poſt Adrianum interuallo, vſitatum illud inter Chriſtianos fuiſſe pro eo, qui toti dioeceſi praeerat, & dioeceſeos Exarchus dicebatur:* quae viri eruditiſſimi hunc in locum adnotatio eſt. Verum, pace cinerum eius, in grauiſſimum errorem lapſus eſt. Non Alexandrinum Epiſcopum, ſed Iudaeorum Patriarcham deſignabat Adrianus, verbis adeo propriis & ſignificantibus, vt mirum ſit Cl. Salmaſium ibi Chriſtianum Epiſcopum vidiſſe. &c.

Pearſon. Vindic. Ignat. Part. I. c. XI. ap. Coteler. Tom. II. p. 328. (edit. Cantab. P. I. p. 174. 175.) Miror cuiquam in mentem venire potuiſſe haec de Epiſcopo Alexandrino dicta fuiſſe; quaſi ille Aegyptum aliquando tantum peteret, & cum ibi eſſet, Chriſtum colere cogeretur; praeſertim *cum vtrumque Iudaeorum Patriarchae* ea aetate notiſſimo *tam probe conueniat. Iudaeorum Patriarcham*

§. IV.

De Iudaicis *Patriarchis, eorum prima origine, duratione & exiſtimatione.*

Hi *iudaici* Patriarchæ, a quibus, ex vnanimi virorum doctorum teſtimonio, chriſtiani Patriarchæ nomina ſua mutuati ſunt, certi quidam inter *Iudæos* gubernatores fuerunt, paullo poſt *Hieroſolymorum* deuaſtationem conſtituti; quorum vnus *Tiberiade*, alius *Babylone* reſedit, qui inter *Iudæos* per imperium *Romanum* & *Perſicum* diſperſos rei gerendæ fuerunt capita. Horum ab antiquis ſcriptoribus eccleſiaſticis, [*b*] ORIGENE, [*c*] EPIPHANIO, [*d*] CYRILLO HIEROSOLYMITANO, [*e*] THEODORETO & aliis compluribus crebra iniicitur mentio. Ingens eorum poteſtas

intelligo, qui in Palæſtina viuebat, non qui Alexandriæ conſtitutus fuit, vt putabant Petitus & Petrus a Marca &c.

Suicer. Theſaur. Eccleſ. verbo πατριάρχης pag. 640. Hæc (Hadriani verba) non poſſunt intelligi neque de Epiſcopo Alexandrino, qui non neceſſe habuiſſet in Aegyptum venire, vtpote qui in ea ſuam habebat ſedem; nec de vllo Chriſtiano, qui ad adorandum Chriſtum nulla vi fuiſſet adigendus, vtpote gnarus, ipſum Chriſtiani nomen hæc a ſe flagitare: ſed referri debent ad *Patriarcham Iudæorum* Tiberiade habitantem, qui ex æquo hoſtis erat & eorum qui Chriſtum & qui Serapidem adorabant. Caue *Anc. Chur. Gov.* 153.

(*b*) Orig περὶ ἀρχῶν l. IV. c. I. Dicunt, permanere adhuc principem ex genere Iudæ, iſtum videlicet qui eſt gentis eorum princeps, quem nominant *Patriarcham*.

(*c*) Epiph. Hær XXX. n. IV. ὁ δὲ πατριάρχης κατ' ἐκεῖνο καιρῦ Ἐλλὴλ τὔνομα ἦν. - - ἐκ γένες δὲ Γαμαλιὴλ ἐτύγχανε, τῦ παρ' αὐτοῖς γενομένε πατριάρχε. Erat tum *Patriarchæ* nomen Ellel - - - Is e ſtirpe Gamalielis originem traxerat, qui *Patriarchatum* apud illos tenuit Conf. n. VI. VII. &c.

(*d*) Cyrill. Catech XII. n. VII. pag 157. Εἰ ἔχυσι τὸν ἐκ γένυς Ἰύδα, καὶ τῦ Δαβὶδ, ὕπω ἦλθεν ὁ προσδοκώμενος· αἰσχύνομαι γὰρ λέγειν αὐτῶν παρ' αὐτοῖς νῦν πατριαρχῶν πράγματα. Si habent principem ex genere Iuda & Dauid, nondum venit ille expectatus. Vereor enim illis obiicere recentia, de his quæ nunc apud illos vocantur, *Patriarcharum* inſtituta

(*e*) Theodor. Dial. I. (Tom. IV p. 22 edit. Pariſ. MDCXLII.) EPAN. οἱ καλύμενοι νῦν τῶν Ἰυδαίων πατριάρχαι, ὐκ ἐκ τῆς Δαυιδικῆς ὑπάρχυσι συγγενείας; OPΘ. Οὐδαμῶς. EPAN. Ἀλλὰ πόθεν ὁρμῶνται; OPΘ. Ἐξ Ἡρώδυ τῦ ἀλλοφύλυ, ὃς πατρόθεν μὲν Ἀσκαλωνίτης ἐτύγχανεν ὤν, μητρόθεν δὲ Ἰδυμαῖος· ἄλλως τε καὶ αὐτοὶ παντελῶς ἠφανίσθησαν καὶ χρόνος διελήλυθεν, ἐξ οὗ καὶ ἡ τύτων ἡγεμονία τὸ πέρας ἐδέξατο. ERAN. Qui ergo *Iudæorum Patriarchæ* dicuntur, an ex Dauidica ſtirpe non ſunt? ORTH. Nequaquam. ERAN. Vnde igitur orti ſunt? ORTH. Ex Herode alienigena, qui paterna quidem origine Aſcalonites fuit, materna vero Idumæus. Quamquam hi quoque omnino interierunt, & dudum eſt, ex quo horum quoque principatus finem cepit.

& digni-

& dignitas ad finem vſque ſæculi quarti durauit, circa quod tempus ipſorum ordo deſiit. THEODORETVS enim, diu ante ipſius tempus eorum gubernationem penitus abolitam fuiſſe, exſerte pronuntiat: Et lex quædam THEODOSII Iunioris A. CCCCXXIX. de iis tamquam exſtinctis loquitur [*f*].

§. V.

De Patriarchis inter Montaniſtas.

Circa idem tempus *Montaniſtæ* ſeu *Cataphrygiani* hæretici, certum hominum genus inter ſe habebant, quorum alios *Patriarchas*, *Cenones* alios, appellitabant; vtrique ipſorum Epiſcopis erant ſuperiores, &, prout videntur, ordo ab iis diſtinctus. Nam HIERONYMVS [*g*] vitio eis vertit, quod ordine Epiſcoporum, qui Apoſtolorum eſſent ſucceſſores, depreſſo, Patriarcharum & *Cenonum* inter ſe erexerint. Vnde viri quidam eruditi [*h*] colligunt, nomen *Patriarchæ*, quum HIERONYMVS aduerſus *Montaniſtas* ſcriberet, in Eccleſiam nondum fuiſſe adſumtum, etiamſi ipſa poteſtas ſub alio nomine adfuerit.

§. VI.

Nomen Patriarchæ primum a Socrate *& Concilio* Chalcedonenſi *vſurpatum.*

Nomen Patriarchæ publica Eccleſiæ auctoritate quibusdam Epiſcopis in Concilio *Chalcedonenſi* primum datum legimus, quippe quod [*i*] ſanctiſſimorum cuiusque diœceſeos Pa-

(*f*) Cod. Theod. lib. XVI. Tit. VIII. de Iud. L. XXIX. p. 245. Iudæorum Primates, qui in vtriusque Palæſtinæ Synedriis nominantur, vel in aliis prouinciis degunt, *poſt exceſſum Patriarcharum* penſionis nomine ſuſcepere, cogantur exſoluere.

(*g*) Hieron. Ep. LIV. ad Marcell. adu. Montan. Tom II. p. 128. Apud nos Apoſtolorum locum Epiſcopi tenent: apud eos Epiſcopus tertius eſt. Habent enim primos de Pepuza Phrygiæ *Patriarchas*: Secundos quos appellant *Cenones*: Atque ita in tertium, id eſt, pene vltimum locum Epiſcopi deuoluuntur.

(*h*) Baſnag. Exercit. Hiſtor. p. 285. Hinc colligi poſſit, priſcis temporibus nondum Epiſcopis inſignioribus affixum fuiſſe nomen *Patriarchæ*.

(*i*) Conc. Chalced. Act. II. (Tom. IV. p. 318) Εἰ δοκεῖ τῇ ὑμετέρᾳ εὐλαβείᾳ, οἱ ὁσιώτατοι πατριάρχαι διοικήσεως ἑκάστης ἐπιλεξάμενοι ἕνα, ἢ δεύτερον τῆς ἰδίας ἑκάστου διοικήσεως, εἰς τὸ μέσον παρελθόντες καὶ κοινῇ περὶ τῆς πίστεως βουλευσάμενοι, τὰ συνδοκοῦντα φανερὰ πᾶσι καταστήσουσιν. Si placet veſtræ reuerentiæ, ſanctiſſimi *Patriarchæ* ſingularum prouinciarum eligentes ſingulos aut binos ſuæ propriæ quisque prouinciæ, in medio tranſeuntes & communiter de fide tractantes, quæ complacita fuerint, omnibus manifeſta conſtituant.

triarcharum, ſpeciatim *Leonis* Patriarchæ [*k*] magnæ *Romæ*, mentionem facit. RICHERIVS, qui de Conciliis curate ſcripſit, nominis iſtius originem inueſtigando altius adſcendere non potuit [*l*]. Inter priuatos auctores, qui Patriarcharum expreſſo nomine meminerunt, primus eſt SOCRATES, qui hiſtoriam ſuam circa A. CCCCXL. vndecim annis ante Concilium *Chalcedonenſe*, ſcripſit. Ex iis, quæ ipſe memoriæ prodidit, patet, quod eo temporis interuallo, quod inter Concilium *Conſtantinopolitanum* Generale A. CCCLXXXI. habitum, & Concilium *Chalcedonenſe* interceſſit, nomen Patriarchæ quibusdam eminentioribus in eccleſia Epiſcopis tribui cœperit. De Patribus enim *Conſtantinopolitanis* loquens, Patriarchas, prouinciarum diuiſione facta, eos [*m*] conſtituiſſe dicit. VALESIVS [*n*] & CAVEVS [*o*] exiſtimant, SOCRATEM non de veris & proprie dictis Patriarchis loqui, ſed tantum de extraordinariis legatis, & a concilio ad tempus conſtitutis arbitris, quorum fuerit iudicare, quinam in diœceſibus, ipſis adſignatis, idonei eſſent, vt in eccleſiæ Catholicæ communionem reciperentur. Reliqui autem omnes proprio ſenſu eos accipiunt, quia hac ætate poteſtas Patriarchalis in omnibus Imperii *Romani* diœceſibus iam conſtituta erat.

§. VII.

Quatuor diuerſæ opiniones de prima poteſtatis Patriarchalis origine.

Etſi autem nomen Patriarcharum non niſi circa tempus SOCRATIS in Eccleſia innotuit, poteſtas tamen ipſa, ex omnium teſtimonio, multo ante fuit; quamuis certam eius origini epocham atque diem ſtatuere, non adeo ſit facile. Sunt, qui eam altius, ab ipſa nimirum Apoſtolorum ætate arceſſunt, & veluti

(*k*) Con Chalced. Act III. p. 395. *Τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ θεοφιλεστάτῳ οἰκουμενικῷ ἀρχιεπισκόπῳ καὶ πατριάρχῃ τῆς μεγάλης Ῥώμης Λέοντι κ. τ. λ.* Sanctiſſimo & Dei amantiſſimo & vniuerſali Archiepiſcopo & *Patriarchæ* magnæ Romæ *Leoni* &c.

(*l*) Rich. Hiſt. Concil. Tom. I. c. II. n. XI. Nomen *Patriarcharum* primum, quod ſciam, vſurpatum in Synodo Chalcedonenſi.

(*m*) Socrat. H. E. lib. V. c. VIII. *Πατριάρχας κατέστησαν, διανειμάμενοι τὰς ἐπαρχίας.*

(*n*) Valeſ. ad Socrat. lib. V. c. VIII. p. 60. b. Intelligit Socrates *non veros & ordinarios Patriarchas*, ſed extraordinarios legatos, qui ad ſtabiliendam rectam fidem per ſingulas diœceſes fuerant deſtinati. - - apparet eum *non de veris* atque ordinariis *Patriarchis* loquutum eſſe.

(*o*) Caue *Anc. Ch. Gov.* p. 147.

prima-

primatum Papæ *Romani* a *Petro* deriuant, vt BARONIVS [*p*] quem MARCA, VALESIVS, RICHERIVS, PAGIVS & SCHELSTRATVS, præcipui eius partis ſcriptores, ſequuntur. Alii hoc merito reiiciunt, tamquam minus probatæ auctoritate fundatum, nec ex vllo genuino veteris eccleſiæ monumento, ſed tantum ex ſpuriis primorum Paparum Epiſtolis demonſtratum; primamque Patriarcharum originem poſt Apoſtolorum ætatem, paullo ante Concilium *Nicænum*, ſtatuunt. Quæ SPALATENSIS [*q*] & BREREWOODI eſt opinio. Tertia opinio eſt BALZAMONIS [*r*] aliorumque recentiorũ *Græcorum*,

(*p*) Baron. Annal. Tom. I. A. XXXIX. n XVI. Quamobrem vt a Petro peculiariter dici poſſit (quod tradunt omnes) fundatam eſſe eccleſiam Antiochenam: dicendum eſt, *Petrum primo erexiſſe ſeu inſtituiſſe ſedem Patriarchalem Antiochenam.*

Petr. de Marca de Concord. Tom. I. lib. I. c. III. n. V. Etſi forma diuidendarum prouinciarum & metropoleon *ab Apoſtolis manauerit*, hæc tamen diuiſio ab Epiſcopis, qui erant in maioribus vrbibus conſtituti, per incrementa variorum temporum aucta tandem vltimam diſpoſitionem conſecuta eſt; — Sine diſſimulandum non eſt, eo canone (Conc. Nicæni) tres illos antiſtites Epiſcoporum (Romanum, Alexandrinum & Antiochenum) tantum vel ad ſummum metropolitanorum nomine cenſeri: qui ſæculo ſequenti in concilio Epheſino *Archiepiſcoporum* titulo aucti, in concilio Conſtantinopolitano *Exarchorum diœceſeos* dignitate decorati, tandem in Concilio Chalcedonenſi promiſcue *Archiepiſcopi*, *Exarchi*, & nouitia dictione *Patriarchæ* ſunt appellati.

Valeſ. Obſeruat. Eccleſ. lib. III. tot.

Richer. Hiſtor. Conc. Tom. I. c. I. n. XIV.

Anton. Pag. Critic. an. XXXVII. n. IX. In tribus maioribus imperii ciuitatibus inſtitutæ ſunt tres potiſſimæ dignitates eccleſiæ & præcipue *Sedes Patriarchicæ*. Nicænum Concilium antiquam conſuetudinem *ab Apoſtolis ortam* ſeruari mandauit Can. VI. *Antiqua conſuetudo ſeruetur &c.* vbi trium *ſedium Patriarchalium* in præcipuis Imperii vrbibus auctoritas firmatur, *quam Leo I.* Epiſt. LIII. ad Anatolium *inſtituto Apoſtolorum Principis Petri adſcribit*, & ſtabilem permanere præcipit.

(*q*) Marc. Anton. de Dominis de Republ. Part. I. lib. III. c. XII. n. XXI p. 335. Quid, quæſo, Canoni VI. Nicæno edicendo occaſionem dedit, niſi Patriarcharum iſta hæc ambitio, eorumque de Primatu controuerſiæ & diſſenſiones? Quibus ita occurrit, vt ſinguli propriis limitibus coërcerentur, nec vnus in alterius regimen ſe inueheret &c.

Brerewood *of Patriar. Gov.* Q. I.

(*r*) Balzam. in Can. VI. Conc. Nic. Ὁ παρὼν κανὼν καὶ ὁ ζʹ. διορίζονται τοὺς δʹ πατριάρχας, δηλαδὴ τὸν Ῥώμης, τὸν Ἀλεξανδρείας, τὸν Ἀντιοχείας, καὶ τὸν Ἱεροσολύμων· (περὶ γὰρ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως ἐν ἑτέροις κανόσι διαληφθήσεται) καὶ τὰ παλαιὰ ἔθη τιμᾶσθαι, κ. τ. λ. Præſens & ſeptimus canon ſtatuunt quatuor Patriarchas, videlicet Romanum, Alexandrinum, Antiochenum, & Hieroſolymitanum (de

Patrii

Digitized by Google

Patriarchas videlicet primum a concilio *Niceno* eſſe inſtitutos: & hæc ſententia ab HIERONYMO videtur approbata. In epiſtola enim ſua ad *Pammachium* contra errores ſcribens *Ioannis Hieroſolymitani*, dicit, in concilio *Niceno* fuiſſe decretum, *vt Palæſtinæ Metropolis Cæſarea* [*s*] *eſſet*, & *totius Orientis Antiochia*. Epiſcopum igitur *Hieroſolymitanum* aut ad Epiſcopum *Cæſareenſem*, tamquam proprium ipſius Metropolitanum, aut ad Epiſcopum *Antiochenum*, vtpote *Orientis* Metropolitanum appellare debere. At enim HIERONYMVS, ſi recte mentem eius capio, non vult dicere, (quemadmodum non nulli verba eius peruertunt) Patriarchas a Concilio *Niceno* demum eſſe conſtitutos: ita enim de Metropolitanis idem ſtatuendum foret; quandoquidem idem de illis dicit, quos tamen pridem ante Concilium *Nicenum* in Eccleſia fuiſſe, nemo ignorat. Mens igitur ipſius hæc ſit, oportet, quod & Metropolitani prouinciarum, & Metropolitani diœceſium iam ante Concilium *Nicenum* exſtiterint, & quod confirmationem tantum & canonicam inſtitutionem ab eo adepti fuerint. Et ſane manifeſtum eſt, nihil his in rebus immutaſſe Patres *Nicenos*, ſed antiqua Epiſcoporum præcipuarum vrbium iura, quæ conſuetudinis auctoritate iam firmata inuenerint, tantum confirmaſſe. Verba enim, quibus vtuntur, [*t*] ita habent: *Antiqui mores ſeruentur, qui ſunt in Aegypto, Libya & Pentapoli, vt Alexandrinus Epiſcopus horum omnium habeat poteſtatem, quandoque & Epiſcopo Romano hoc eſt conſuetum. Similiter & in Antiochia, & in aliis prouinciis ſua priuilegia ac ſuæ dignitates & auctoritates Eccleſiis ſeruentur.*

Ex quibus intelligimus perſpicue, haud nouam vlli Epiſcopo poteſtatem datam, ſed quam ex antiqua conſuetudine & pra-

Conſtantinopolitano enim in aliis canonibus tractabitur) ex antiquis moribus honorari.

(*s*) Hieron. Ep. LXI. Tom II. p. 178. Ad Alexandrinum Epiſcopum Palæſtina quid pertinet? Ni fallor, hoc ibi decernitur, vt Palæſtinæ metropolis Cæſarea ſit & totius Orientis Antiochia. Aut igitur ad Cæſareenſem Epiſcopum referre debuerat; - - Aut ſi procul expetendum iudicium erat, Antiochiam potius litteræ dirigendæ.

(*t*) Concil. Nicæn. Can. VI. *Τὰ ἀρχαῖα ἔθη κρατείτω τὰ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Λιβύῃ καὶ Πενταπόλει, ὥστε τὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐπίσκοπον, πάντων τούτων ἔχειν τὴν ἐξουσίαν· ἐπειδὴ καὶ τῷ ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐπισκόπῳ τοῦτο σύνηθές ἐστιν. ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπαρχίαις τὰ πρεσβεῖα σώζεσθαι ταῖς ἐκκλησίαις.*

xi iam

xi iam habuerint, eam ipſis tantum eſſe confirmatam, vt adeo Patriarchæ aut conſuetudine ante [u] Concilium *Nicanum* cœperint a Concilio demum confirmati, quæ HIERONYMI eſt opinio; aut alioqui non niſi poſtea introducti ſint. Hanc poſtremam ſententiam (non obſtantibus iis, quæ dicit HIERONYMUS) LAUNOIUS [w], BASNAGIUS [x], BEVEREGIUS [y] & CAVEUS [z], viri celebratiſſimi, amplexi ſunt, qui poteſtatem Patriarchalem Canone *Nicano* haud confirmatam, nec in Eccleſia cognitam fuiſſe ſtatuunt, niſi circa annum CCCLXXXI, vbi Concilium generale ſecundum *Conſtantinopoli* fuit celebratum.

§. VIII.

Opinio Spalatenſis *&* Hieronymi *præferenda.*

In re adeo obſcura & tantopere inter viros doctos controuerſa non facile eſt ad diiudicandum, cuius a parte ſtet veritas. Certe poteſtas Patriarchalis non vno eodemque tempore vbique locorum conſtituta fuit. *Alexandriæ* & *Antiochiæ* omnium maturiſſime innotuit, & Epiſcopi quidem *Alexandrini* iurisdictioni ante Concilium *Nicanum* omnis *Aegyptus*, *Libya* & *Pentapolis* ſuberat, vti e Canone *Nicano* patet. Hæc erat di-

---

(u) Du Pin. Bibliothec. Vol. II pag. 252. (p. 553. edit. A. MDCXCII.) Canon ille (Nic VI.) magnis Sedibus conſeruat priuilegia ſua, hoc eſt, ius quod habebant in multas prouincias, quod poſtea *ius Patriarchicum* ſeu Exarchicum vocitarunt. Hoc ſenſu comparationem inſtituit Eccleſiæ Romanæ cum Alexandrina, *vtraque tamquam Eccleſia Patriarchali ſpectata.*
Ir. de Antiq. Eccleſ. Diſciplin. Diſſert. I. Sect. XI. p. 37. ſeqq. Patriarchæ iidem olim fuerunt ac Exarchi ſeu Primates prouinciarum, atque hoc ſenſu antiquiſſima eſt illorum inſtitutio. De his loquitur Concil. Nicænum c. VI &c.

(w) Launoy de rect. Interpret. Can. VI. Conc Nicæn.

(x) Baſnag. Exercit. Hiſtor. p. 307. Habet aliquid quæſtionis, an ius Patriarchale a Patribus Nicænis fuerit agnitum? Hoc velint Petrus de Marca, Valeſius, Antonius Pagy, Schelſtratus, immo ipſe Beueregius: quam longiſſime, noſtro iudicio, abhorrentem a vero opinionem ſequentibus argumentis impugnamus &c.

(y) Beuereg. Not. in Canon. II. Conc. Conſtant. p. 95. Balſamon ex præſenti canone recte hic obſeruat, omnes prouinciarum metropolitanos olim & huius Concilii temporibus, αὐτοκεφάλους ſui iuris & per ſe ſuarum prouinciarum capita & nulli proin alii tanquam capiti ſubiectos. Hoc autem poſito & conceſſo, quid fiet de illius aliorumque opinione contendentium, Patriarchas etiam a concilio Nicæno conſtitutos eſſe? Si omnes enim metropolitani fuerint αὐτοκέφαλοι & a ſuis Synodis ordinati, *omnis Patriarcharum poteſtas euaneſcit;* Et ſic quidem ſe res habuit non modo Synodi Nicænæ ſed & præſentis diebus &c.

(z) Caue *Anc. Ch. Gov.* c. II. & IV.

Digitized by Google

œceſis *Aegyptiaca*, ſex amplas continens prouincias, quatuor in *Aegypto* ſitas, nimirum *Thebaidem*, *Arcadiam*, *Auguſtanicam* & *Aegyptum* proprie dictam, *Libyam* inferiorem, & *Libyam* ſuperiorem, quæ eſt *Pentapolis*. Quæ prouinciæ omnes vti Præfecto *Auguſtali Aegypti* parebant, ita ſimiliter Epiſcopi *Alexandrini* iuriſdictioni erant ſubiectæ. Ita vt non tantum vniuſcuiuſdam prouinciæ, ſed ſex prouinciarum, vni diœceſi iunctarum, eſſet Metropolitanus. Iam vero diſputatur, an vllum eo tempore Metropolitanum ſibi ſubiectum habuerit? Si enim habuit, Concilii *Nicæni* tempore veri nominis Patriarcha fuit. Hoc certe poſſum dicere, EPIPHANIVM & SYNESIVM expreſſam Archiepiſcoporum & Metropolitanorum facere mentionem, qui Archiepiſcopo *Alexandrino Athanaſii* & *Alexandri*, iſtius anteceſſoris, memoria, qui ambo Concilio *Nicæno* interfuere, ſubiecti fuerunt. Vtrum vero Metropolitanos ſenſu proprio acceptos, an tantum Coadiutores Archiepiſcopi *Alexandrini* intelligat, ego quidem definire non auſim. Ipſa eorum loca recitabo, ampliore diſquiſitione curioſis ac eruditis lectoribus relicta. SYNESIVS [a] dicit, *magnum illum Anaſtaſium, cum exiguam adhuc orthodoxæ fidei ſcintillam, quæ in Ptolemaide eſſet, fouere & magis magiſque accendere oporteret, Siderium, Epiſcopum Palabiſcenſem, hominem maioribus rebus gerendis idoneum, eo commigrare iuſſiſſe, vt Metropolitanam Eccleſiam gubernaret.* Et EPIPHANIVS [b] de *Meletio*, ſchiſmatis *Meletiani* ante Concilium *Nicænum* auctore, loquens, *Is ipſe Meletius*, inquit, *Archiepiſcopus in Aegypto, & Alexandro ſubiectus, rem omnem* (de Ario) *ad Alexandri Archiepiſcopi aures detulit.* Hæc iis conſonant, quæ de ipſo alibi [c]

(a) Syneſ. Ep. LXVII. ad Theoph. p. 231. Τὸν πάνμεγαν Ἀθανάσιον συγχωρῆσαι τε τῷ καιρῷ, καὶ μετ᾽ ὃ πολὺ δεῆσαν ἐν Πτολεμαΐδι, τὸν ἐνόντα σμικρὸν ἐπὶ τῆς ὀρθοδοξίας σπινθῆρα θάλψαντε καὶ ἐπὶ πλεῖον ἐξάψαι, τὸν ἄνδρα τοῦτον ὡς μείζοσι πράγμασι ἐπιτήδειον ἐκεῖ διαβῆναι κελεῦσαι, τὴν μητροπολῖτιν ἐκκλησίαν ἐπιτροπεύσοντα.

(b) Epiph. Hæreſ. LXX. n. III. Ἀνήνεγκεν εἰς τὰ ὦτα τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξάνδρου ὁ ἀρχιεπίσκοπος Μελήτιος ὁ κατὰ τὴν Αἴγυπτον, ὑπὸ δὲ χεῖρα Ἀλεξάνδρου ἐδόκει εἶναι.

(c) Epiph. Hær. LXVIII. n. I. Ἐδόκει δὲ καὶ ὁ Μελήτιος τῶν κατὰ τὴν Αἴγυπτον προήκων καὶ δευτερεύων τοῦ Πέτρου κατὰ τὴν ἀρχιεπισκοπήν, ὡς δι᾽ ἀντιλήψεως αὐτοῦ χάριν, ὑπ᾽ αὐτὸν δὲ ὢν καὶ ὑπ᾽ αὐτὸν τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἀναφέρων· τοῦτο γὰρ ἔθος ἐστὶ τὸν ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ ἀρχιεπίσκοπον πάσης τε Αἰγύπτου καὶ Θηβαΐδος, Μαρεώτου τε καὶ Λιβύης, Ἀμμωνιακῆς, Μαρεώτιδός τε καὶ Πενταπόλεως, ἔχειν τὴν ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν.

dicit

Digitized by Google

dicit: *Ille quidem,* (Meletius) *cæteris Aegypti Epiſcopis antecellens, ſecundum a Petro dignitatis locum obtinebat, vipote illius adiutor: ſed eidem tamen ſubiectus, & ad ipſum de cauſſis Eccleſiaſticis referens. Hic enim mos eſt Alexandrinorum Epiſcoporum, vt per totam Aegyptum ac Thebaidem, Mareotidem, Libyam, Ammoniacam, Mareotidem & Pentapolin Eccleſiaſtica negotia adminiſtrent.* Vt adeo, quemadmodum *Alexandrinus* Epiſcopus ſex prouincias ſibi ſubiectas habuit, ita etiam Metropolitanos ſeu Archiepiſcopos, vt Archiepiſcopum *Lycopolitanum* in *Thebaide*, Metropolitanum *Ptolemaidis* in *Pentapoli*, ſibi ſubordinatos habuiſſe videatur. Et ſi hi proprie dicti Metropolitani fuere, ipſe ſub nomine Metropolitani totius diœceſis *Aegyptiacæ* Patriarcha fuerit, neceſſe eſt, quemadmodum iſti ſuarum quisque prouinciarum Metropolitani erant; quod ipſum etiam HIERONYMVS de *Cæſarea* & *Antiochia* tradit, quod videlicet earum altera *Palæſtinæ*, altera *Orientalis* diœceſis Metropolis fuerit; idque ex antiquo more, a Concilio *Nicæno* approbato atque confirmato.

§ IX.

Poteſtas Patriarchalis in tribus Conciliis generalibus, progreſſu temporis habitis, nempe Conſtantinopolitano, Epheſino & Chalcedonenſi *ſtabilita.*

Quomodocumque autem hæc ſe habeant (nihil enim certi hac in re definio;) ætas inſequuta grauia certe & vrgentia ſtabilitæ atque increſcentis poteſtatis Patriarchalis nobis ſuppeditat argumenta. Concilium generale *Conſtantinopoli* [d] A. CCCLXXXI. celebratum, ad conſtituendos ſuos vnicuique diœceſi limites, hunc fecit Canonem: *Epiſcopi ad Eccleſias, quæ ſunt vltra diœceſin ſuosque limites, ne accedant: ſed ſecundum Canones Alexandriæ quidem Epiſcopus Aegyptum ſolam regat. Orientis autem Epiſcopi Orientem ſolum adminiſtrent, ſeruatis priui-*

(d) Conc Conſtant. c II (Tom. II. p. 948.) Τὰς ὑπὲρ διοίκησιν ἐπισκόπους, ταῖς ὑπερορίοις ἐκκλησίαις μὴ ἐπιέναι, μηδὲ συγχέειν τὰς ἐκκλησίας· ἀλλὰ κατὰ τοὺς κανόνας, τὸν μὲν Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπον τὰ ἐν Αἰγύπτῳ μόνον οἰκονομεῖν· τοὺς δὲ τῆς ἀνατολῆς ἐπισκόπους τὴν ἀνατολὴν μόνην διοικεῖν· φυλαττομένων τῶν ἐν τοῖς κανόσι τοῖς κατὰ Νίκαιαν πρεσβείων τῇ Ἀντιοχέων ἐκκλησίᾳ· καὶ τοὺς τῆς Ἀσιανῆς διοικήσεως ἐπισκόπους τὰ κατὰ τὴν Ἀσίαν μόνην οἰκονομεῖν· καὶ τοὺς τῆς Ποντικῆς, τὰ τῆς Ποντικῆς μόνον· καὶ τοὺς τῆς Θρᾴκης τὰ τῆς Θρακικῆς μόνον οἰκονομεῖν.

legiis ac præminentiis, quæ ſunt in Nicani Concilii Canonibus, Antiochenæ Eccleſiæ. Et Aſianæ Diœceſis Epiſcopi, quæ ſunt in ſola Aſiana adminiſtrata: & Thracicæ Epiſcopi Thraciam tantum regant, & Pontanæ Pontanam THEODORETVS [*e*] de hoc Concilio loquens, *Diœceſes*, inquit, *diſtinxerunt, & ſua vnicuique diœceſi adſignarunt, aperte interdicentes ex altera quosquam diœceſi alteram inuadere.* Et SOCRATES [*f*] adhuc ſignificantius: *Patriarchas conſtituerunt, prouinciarum diuiſione facta, ita vt nullus Epiſcopus vltra propriam diœceſin alienas eccleſias inuaderet. Id enim antea propter perſecutiones promiſcue factum fuerat. At Nectarius quidem regiam vrbem & Thraciæ prouincias ſortitus eſt, Helladius vero, qui Cæſareæ Cappadociæ poſt Baſilium erat Epiſcopus, Pontica diœceſis patriarchatum obtinuit* &c.

Quinquaginta circiter annis poſt, nimirum A. CCCCXXXI. Concilium tertium generale *Epheſi* habitum eſt, in quo Epiſcopum *Antiochenum* poteſtatem ordinandi in *Cypro* ſibi arrogaſſe legimus: Concilium autem nullo cum iure hoc facere intelligens, in gratiam Epiſcoporum *Cypri* decretum faciebat, eosque a poteſtate *Antiocheni* exemtos declarabat [*g*]. *Habebunt*, inquiunt Patres, *ius ſuum intactum & inuiolatum, qui ſanctis in Cypro Eccleſiis præſunt, ſecundum Canones ſanctorum Patrum & veterem conſuetudinem per ſe ipſos ordinationes religioſisſimorum Epiſcoporum facientes*: Et addunt hæc: *Iſtud etiam in aliis diœceſibus, & in omnibus prouinciis ſeruetur, vt nullus piisſimorum E-*

(*e*) Theodor. Ep. LXXXVI. ad Flauian. (Tom. III. p. 963.) Τὰς διοικήσεις διέκριναν, καὶ ἑκάστῃ διοικήσει τὰ ἑαυτῆς ἀπένειμαν, ἄντικρυς ἀπαγορεύσαντες, ἐξ ἑκατέρας τινὰς διοικήσεως ἑτέρᾳ μὴ ἐπιέναι.

(*f*) Socrat. H. E. lib. V. c. VIII Πατριάρχας καθίστησαν, διανειμάμενοι τὰς ἐπαρχίας, ὥστε τοὺς ὑπὲρ διοίκησιν ἐπισκόπους ταῖς ὑπερορίοις ἐκκλησίαις μὴ ὑπερβαίνειν· τοῦτο γὰρ πρότερον διὰ τοὺς διωγμοὺς ἐγίνετο ἀδιαφόρως· καὶ κληροῦται Νεκτάριος μὲν μεγαλόπολιν καὶ τὴν Θρᾴκην· τῆς δὲ Ποντικῆς διοικήσεως Ἑλλάδιος, ὁ μετὰ Βασίλειον Καισαρείας τῆς Καππαδοκῶν ἐπίσκοπος.

(*g*) Concil. Eph. I. Act. VII. Decret. de Epiſc. Cypr. (Tom. III. p. 801.) ἕξουσι τὸ ἀνεπηρέαστον καὶ ἀβίαστον οἱ τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν τῶν κατὰ τὴν Κύπρον προεστῶτες, κατὰ τοὺς κανόνας τῶν ὁσίων πατέρων καὶ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν, δι᾽ ἑαυτῶν τὰς χειροτονίας τῶν εὐλαβεστάτων ἐπισκόπων ποιούμενοι· τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων διοικήσεων καὶ τῶν ἁπανταχοῦ ἐπαρχιῶν παραφυλαχθήσεται, ὥστε μηδένα τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων ἐπαρχίαν, οὐκ οὖσαν ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τὴν αὐτοῦ, ἤγουν τῶν πρὸ αὐτοῦ χεῖρα καταλαμβάνειν.

piſco-

Digitized by Google

piſcoporum aliam prouinciam occupet, quæ antea & ab initio ſub ſua vel anteceſſorum ſuorum poteſtate non fuerit. Ex quibus patet planiſſime, Epiſcopum *Antiochenum* tum temporis diuerſas prouincias, ſiue integram aliquam diœceſim poteſtati ſuæ ſubiectam habuiſſe, quo in iure a Concilio confirmatus fuit, poteſtate in *Cyprum* prouinciam ei tantum abiudicata, quod ex antiquo iure ad ipſum haud pertineret.

Annis circiter duodeuiginti præterlapſis *Theodoſius* Iunior & *Valentinianus* A. CCCCXLIX Concilium ſecundum *Epheſi* coëgerunt. Et in Epiſtola, qua *Dioſcorum* Epiſcopum *Alexandrinum* eo euocabant, decem diœceſis ſuæ Metropolitanos [h] ſecum adducere iubebant. LIBERATVS hoc in *Breuiario* ſuo adnotauit, & epiſtola ipſa hodienum exſtat [i] in concilio *Chalcedonenſi*: vnde patet, bene multos eo tempore Metropolitanos in diœceſi *Aegyptiaca* Archiepiſcopi *Alexandrini* poteſtati fuiſſe ſubiectos. Vt adeo, etſi de prima poteſtatis Patriarchalis origine nondum inter omnes conuenit: nullum tamen amplius dubium ſit, quin tempore Conciliorum Generalium *Epheſini* ac *Chalcedonenſis* ſummum faſtigium conſcenderit.

§. X.

Patriarcharum poteſtas non prorſus eadem in omnibus Eccleſiis. Patriarchæ Conſtantinopolitano *peculiaria quædam fuerunt priuilegia.*

Proximum igitur eſt, vt in horum Patriarcharum iura ac priuilegia inquiramus. Atque heic bene notandum eſt, poteſtatem Patriarcharum non præciſe vnam eamdemque in omnibus Eccleſiis, ſed diuerſam fuiſſe pro diuerſa locorum ac regionum conſuetudine, vel prout regibus & conciliis maiora eis priuilegia concedere placuit. Patriarcha *Conſtantinopolitanus*, quando primum a Concilio generali ſecundo conſtitutus fuerat, vnicam tantum diœceſin *Thraciæ* ad exercendam iurisdicti-

(h) Liberat. Beeuiar: c. XII. Imperator dirigens Sacrant Dioſcoro in Alexandriam præcepit, vt cum decem Metropolitanis Epiſcopis, quos voluiſſet, ipſe eligeret, & veniret Epheſum.

(i) Conc. Cifalced Act. I. (Tom. IV. Conc. p. 100.) Ἡ σὴ ὁσιότης σὺν ἑαυτῇ δέκα μὲν εὐλαβεστάτους ἐπισκόπους τῶν ὑπὸ τὴν αὐτὴν διοίκησιν μητροπολίτας κ. τ. λ. Tua ſanctitas ſumat ſecum decem reuerendiſſimis metropolitis epiſcopis, qui ſub tua degunt diœceſi &c.

onem ſuam, ſibi adſignatam [k] habebat: at proxime inſequuto æuo quaſi quidam Patriarcha ſuper Patriarchas, *Epheſinum* & *Cæſareenſem* in *Aſiatica* & *Pontica* diœceſibus, euaſit, idque ſine dubio iſtis duobus Exarchis primum ex aliqua in regiæ ciuitatis Exarchum obſeruantia libentiſſime permittentibus; quod poſteaquam in conſuetudinem abiit, deinde Canone Concilii *Chalcedonenſis* confirmatum fuit. Seſſione huius Concilii decima ſexta longa hac de re erat diſputatio, legatis Pontificis *Romani* acriter contra nitentibus: At vero cunctis duarum diœceſium *Aſiana* & *Pontica* Metropolitanis, qui tum in Concilio aderant, vna cum *Thalaſſio*, Epiſcopo *Cæſareenſi* & diœceſis Ponticæ Exarcho vna voce declarantibus, Epiſcopum *Conſtantinopolitanum* ex longa conſuetudine ac præſcriptione priuilegium ordinandi Metropolitanos in his duabus diœceſibus non minus, quam in *Thracia* habuiſſe; decernebatur, ipſi hoc priuilegium, non obſtante Epiſcopi *Romani* interpellatione, conſeruari oportere [l]. Duobus etiam iſtius Concilii Canonibus appellationes [m] ab harum diœceſium Exarchis accipere ei permittitur, quod eius thronus in ciuitate eſſet regia. Et in eiuſmodi earum diœceſium locis, quæ maximam partem in barbarorum erant poteſtate, per alium Canonem [n] auctoritate, omnes ordinandi Epiſcopos, inſtruitur, quod

(*k*) Concil. Conſtant. I. c. II. (Tom. II p. 947.) *Τοὺς τῆς Θρᾴκης τὰ τῆς Θρᾳκικῆς μόνον οἰκονομεῖν*, Thraciæ epiſcopi Thraciam tantum regant.

(*l*) Concil. Chalced. Can XXVIII (Tom. IV. p. 769.) *Χρῆναι δὲ τὸν ὁσιώτατον ἀρχιεπίσκοπον τῆς βασιλίδος Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ῥώμης, τῶν αὐτῶν πρεσβείων τῆς τιμῆς ἀπολαύειν, καὶ αὐτὸν ἐξ αὐθεντίας ἐξουσίαν ἔχειν τοῦ χειροτονεῖν τοὺς μητροπολίτας ἔν τε τῇ Ἀσιανῇ, καὶ Ποντικῇ καὶ Θρᾳκικῇ ταῖς διοικήσεσι κ.τ.λ.* Oportere autem ſanctiſſimum Archiepiſcopum regiæ Conſtantinopolis nouæ Romæ eiſdem primatibus honoris & ipſum dignum eſſe, & poteſtatem habere ordinare metropolitas in Aſiana & Pontica & Thracica diœceſibus &c. conf. Act. XVI tot.

(*m*) Ibid. Can. IX. *Εἰ πρὸς τὸν τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας μητροπολίτην ἐπίσκοπος ἢ κληρικὸς ἀμφισβητοίη, καταλαμβανέτω ἢ τὸν ἔξαρχον τῆς διοικήσεως, ἢ τὸν τῆς βασιλευούσης Κωνσταντινουπόλεως θρόνον, καὶ ἐπ' αὐτῷ δικαζέσθω.* Si cum ipſius prouinciæ metropolitano epiſcopus vel clericus controuerſiam habeat, diœceſis exarchum adeat, vel *imperialis vrbis Conſtantinopolis thronum*, & *apud eum litiget.* Ibid. c. XVII. *Εἰ δέ τις παρὰ τοῦ ἰδίου ἀδικοῖτο μητροπολίτου, παρὰ τῷ ἐξάρχῳ διοικήσεως ἢ τῷ Κωνσταντινουπόλεως θρόνῳ δικαζέσθω, καθὰ προείρηται.* Si quis iniuria adficiatur a proprio metropolitano apud exarchum diœceſis *vel Conſtantinopolitanam ſedem litiget*, ſicut prius dictum eſt.

(*n*) Concil. Chalced. c. XXVIII. *Τοὺς ἐν τοῖς βαρβαρικοῖς ἐπισκόπους τῶν προειρημένων*

aliis

aliis in locis ſolius Metropolitani erat priuilegium. Theodoretus [*o*] animaduertit, ipſum *Chryſoſtomum* ante Concilium *Chalcedonenſe* hanc poteſtatem in iſtas tres diœceſes exercuiſſe. Dicit enim: *Neque hanc ille* (Chryſoſtomus) *prouidentiam gerebat in illa tantum ciuitate* (Conſtantinopoli) *ſed in Thracia etiam vniuerſa, quæ ſex in prouincias diuiſa eſt, & in Aſia tota, quæ ab vndecim Præſidibus regitur: quin & Ponticam quoque iisdem legibus ornauit, quæ pares numero cum Aſiæ rectores habet.* Non igitur poteſtatem Patriarchalem ex inualeſcente ſubinde *Conſtantinopolis* amplitudine metiri, ſed peculiaria quorumdam Patriarcharum priuilegia, quæ præ aliis habuerunt, a ſe inuicem diſtinguere debemus, qua ſola ratione poteſtatem cuiuslibet intelligere poſſumus.

§. XI.

Patriarcha Alexandrinus *itidem quædam priuilegia ſibi peculiaria habuit.*

Nam Patriarcha *Alexandrinus* itidem prærogatiuas quasdam habebat, quibus præter ipſum nemo alius fruebatur. Cuiusmodi erat ius electionem vniuſcuiuſque Epiſcopi per omnes diœceſis ſuæ prouincias approbandi, eumque conſecrandi. Hoc priuilegium ne quidem Patriarchæ *Conſtantinopolitano* datum erat. Concilium enim *Chalcedonenſe* in iisdem locis, vbi poteſtatem conſecrandi Metropolitanos per tres integras diœceſes ei concedit, priuilegium conſecrandi horum Metropolitanorum Epiſcopos ſuffraganeos ipſi abiudicat, iubetque [*p*] *vniuſcuiuſ-*

διοικήσεων χειροτονεῖσθαι ἀπὸ τοῦ προειρημένου ἁγιωτάτου θρόνου τῆς κατὰ Κωνσταντινούπολιν ἁγιωτάτης ἐκκλησίας κ.τ.λ. Epiſcopi prædictarum diœceſium, quæ ſunt inter barbaros, *a* prædicto *throno* ſanctiſſimæ *Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ ordinentur.* &c.

(*o*) Theodoret. H. E. lib. V. c. XXVIII. Ταύτην ἐποιεῖτο τὴν προμήθειαν οὐ μόνον ἐκείνης τῆς πόλεως, ἀλλὰ καὶ τῆς Θρᾴκης ἁπάσης, εἰς ἓξ δὲ αὕτη ἡγεμονίας διῄρηται, καὶ τῆς Ἀσίας ὅλης, ὑπὸ ἕνδεκα δὲ καὶ αὕτη ἀρχόντων ἰθύνεται, καὶ μέν τοι καὶ τὴν Ποντικὴν τούτοις κατεκόσμει τοῖς νόμοις, ἰσαρίθμους δὲ καὶ αὕτη ἔχει τῆς Ἀσίας τοὺς ἡγεμόνας.

(*p*) Concil. Chalced. Act. XVI. circ. fin. (Tom. IV. p. 817.) Τοὺς μέν τοι κατὰ πόλιν ὁσιωτάτους ἐπισκόπους χειροτονεῖσθαι παρὰ πάντων ἢ τῶν πλειόνων τῆς ἐπαρχίας εὐλαβεστάτων, τὸ κῦρος ἔχοντος τοῦ μητροπολίτου, κατὰ τὸν κείμενον τῶν πατέρων κανόνα, καὶ μηδὲν ἐπικοινοῦντος τοῖς ἐκείνων χειροτονίαις τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς βασιλίδος Κωνσταντινουπόλεως.

que

que ciuitatis epiſcopos ordinari ab omnibus, aut pluribus prouinciæ epiſcopis, poteſtatem habente Metropolitano ſecundum patrum regulas definitam, etiam nihil communicante in illorum ordinationibus archiepiſcopo Conſtantinopolitano. Alius autem mos erat *Alexandriæ.* Epiſcopus enim *Alexandrinus*, cum eſſet adhuc tantum Metropolitanus, ſex prouinciarum in diœceſi *Aegyptiaca* Epiſcopos omnes ordinabat, vnus & ſolus in omnibus iſtis prouinciis exſiſtens Metropolitanus: Non autem niſi eamdem habens diœceſin, cum ad Patriarchalem eueheretur dignitatem, antiquum Epiſcopos per ſex prouincias ordinandi morem continuabat, nouos Metropolitanos hic illic conſtitutos nihil moratus. Et in hoc Patriarcha *Alexandrinus* ab aliis omnibus differebat. Nam in reliquis diœceſibus vniuerſis ius Epiſcopos ſuos ſuffraganeos ordinandi habebant Metropolitani, quod heic Patriarcha tamquam vetuſtam poteſtatis ſuæ Metropolitanæ partem ſibi ipſi reſeruabat. Noui equidem virum quemdam eruditiſſimum [q] aliter ſentire. *Epiſcopus*, inquit ille, *Alexandrinus detrimentum cepit, factus Patriarcha: tum enim ſecundum Eccleſiaſtica Politiæ conſtitutionem Epiſcoporum ſuffraganeorum ordinatio, ipſi antea in ſolidum propria, ad diuerſos Metropolitanos ei ſubiectos, deuoluta erat.* Sed hoc inde adſeritur, quod iura Patriarchalia vbique vna eademque fuiſſe ſupponuntur: quod autem ex exemplo, quod de *Conſtantinopoli* attuli, ſecus fuiſſe, apparet; Patriarchæ enim *Epheſinus* & *Cæſareenſis* ſuos ipſorum Metropolitanos non ordinabant, ſed omnes Epiſcopo *Conſtantinopolitano* ſubiecti erant. Et quod ad Patriarcham *Alexandrinum* attinet, e SYNESIO, qui ipſe erat Metropolitanus *Ptolemaidis*, conſtat, non tantum Metropolitanorum, ſed omnium etiam Epiſcoporum ſuffraganeorum ordinationem per integrum *Aegypti, Libyæ* & *Pentapolis* tractum ad ipſum ſolum ſpectaſſe. In epiſtola enim ad *Theophilum* ſcribens, ſe cum duobus aliis Epiſcopis *Olbiam* ad eligendum Epiſcopum profectum, & *Antoni-*

(q) Caue *Anc. Ch. Gov.* c. IV. p. 159. Verba eius (ab Auctore Binghamo citata) ſic habent: *The Biſhop of Alexandria was rather a loſer by being made a Patriarch: For now according to the Conſtitution of Church-Policy, the Ordination of Suffragan Biſhops, which before belonged entirely to him, was devolved upon the ſeveral Metropolitans under him.*

um

um quemdam vnanimi populi conſenſu electum eſſe; addit [*r*], rem vnam adhuc deeſſe, omnium maxime neceſſariam, ipſius videlicet manum, qua electum Epiſcopum conſecret. Quod ipſum indicat, Epiſcopum *Alexandrinum* antiquum ius ſuum omnes Epiſcopos diœceſis *Aegyptiacæ* conſecrandi retinuiſſe.

§. XII.

Primum *Patriarcharum priuilegium erat, ordinare omnes diœceſium Metropolitanos, ſuam autem ipſorummet ordinationem recipere a Synodo diœceſis.*

In aliis diœceſibus Patriarcharum poteſtas in omnium Metropolitanorum, qui eis ſubiecti erant, ordinatione ſeu confirmatione conſpiciebatur. Hoc ex antea citatis Concilii *Chalcedonenſis* canonibus [*s*] & nonnullis *Iuſtiniani* Imperatoris Novellis patet; quarum aliqua [*t*] meminit, quod Epiſcopus *Conſtantinopolitanus* omnes Metropolitanos ſibi ſubiectos ordinet; & alia quædam eamdem poteſtatem Patriarchæ *Iuſtinianæ Primæ* [*u*] confert, quod in iſto loco Imperator hanc in lucem editus fuerat. Et hoc peculiare Patriarcharum fuiſſe priuilegium, porro cognoſcitur ex quodam *Arabicorum* Canonum a *Turriano*, ſub nomine Canonum *Nicænorum* publicatorum, qui inuenti fuere, poſteaquam nomen Patriarcharum in Eccleſia

(*r*) Syneſ. Ep. LXXVI. ad Theoph. *Ἑνὸς ἔτι δεῖ, τοῦ κυριωτάτου μέν τοι τῆς ἱερᾶς σου χειρός.*

(*s*) Conc. Chalced. c. XXVIII. vid. not. (n) p. 246. Act. XVI. p. 798. *Χειροτονεῖσθαι τοὺς μητροπολίτας τῶν προειρημένων διοικήσεων παρὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.* Ordinari autem metropolitas præfatarum diœceſium a *Conſtantinopolitano Archiepiſcopo.*

(*t*) Iuſtin. Nouell. VII. c. I. — *μήτε τὰς ὑπὸ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τῆς εὐδαιμονεστάτης πόλεως καθεστώσας, ὧν τοὺς μητροπολίτας αὐτὸς χειροτονεῖ κ. τ. λ.* — neque ſub patriarchica ſede huius feliciſſimæ ciuitatis (Conſtantinopolis) conſtitutas (eccleſias) *quarum metropolitas ipſe ordinat* &c.

(*u*) Iuſtin. Nouell. CXXXI. c. III. *Τὸν δὲ κατὰ καιρὸν μακαριώτατον ἀρχιεπίσκοπον τῆς πρώτης Ἰουστινιανῆς τῆς ἡμετέρας πατρίδος, ἔχειν ἀεὶ ὑπὸ τὴν οἰκείαν δικαιοδοσίαν τοὺς ἐπισκόπους τῶν ἐπαρχιῶν Δακίας μεδιτερρανέας καὶ Δακίας ῥιπενσίας, Τριβαλλίας, Δαρδανίας καὶ Μυσίας τῆς ἀνωτέρας, καὶ Παννονίας· καὶ παρ' αὐτοῦ τούτους χειροτονεῖσθαι, αὐτὸν δὲ ὑπὸ τῆς οἰκείας συνόδου χειροτονεῖσθαι.* Per tempus beatiſſimum primæ Iuſtinianæ patriæ noſtræ archiepiſcopum habere ſemper ſub ſua iuriſdictione epiſcopos prouinciarum Daciæ mediterraneæ & Daciæ Ripenſis & Priualis (al. Triballiæ) & Dardaniæ & Myſiæ ſuperioris & Pannoniæ: Et ab eo hos ordinari, ipſum vero a proprio ordinari concilio.

ſatis innotuiſſet. Tricesſimus ſextus ex his Canonibus loquens de Catholico in *Aethiopia* [*w*], qui non erat Patriarcha ſed Patriarchæ *Alexandrino* parebat, dicit: *Non ius habeat conſtituendi Archiepiſcopos, vt habet Patriarcha; ſiquidem non habet Patriarchæ honorem & poteſtatem.*

Prærogatiua igitur erat Patriarcharum (ſi ab *Epheſino* & *Caſareenſi* diſceſſeris) Metropolitanos ipſis ſubiectos ordinare: eos ipſos autem a Synodo omnium diœceſis ſuæ Epiſcoporum ordinari oportebat, quemadmodum Nouella *Iuſtiniani* modo adlegata [*x*] nobis tradit. Et hæc canonica Patriarcharum ordinatio vocabatur. Ita enim Concilium *Conſtantinopolitanum* in epiſtola ſua ſynodica ad Epiſcopos *occidentales Flauiani*, Epiſcopi *Antiocheni* (qui, teſte THEODORETO [*y*] omni *Orientali* diœceſi præerat,) ordinationem probat, quod non tantum ab Epiſcopis prouinciæ, ſed etiam *τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως*, totius *Orientalis diœceſis* [*z*] Epiſcopis in Synodo congregatis, ordinatus ſit.

§. XIII.

Secundum *priuilegium erat, conuocare Synodos, in illisque præſidere.*

Præterea poteſtatem habebant Patriarchæ Metropolita-

(*w*) Conc. Nic. Arab. c. XXXVI.

(*x*) Nouell. CXXXI. vid. not. (u) pag. 249. Ipſum vero (Patriarcham) a proprio ordinari Concilio.

(*y*) Theod. H. E. lib. V. c. XXIII. *Τῆς ἑῴας αἱ ἐκκλησίαι τῆς Φλαβιανοῦ προεδρίας ἀντέχονται· πρὸς δὲ τῇ ἑῴᾳ καὶ τὴν Ἀσιανὴν ἅπασαν καὶ τὴν Ποντικὴν, καὶ μέντοι καὶ τὴν Θρᾳκικὴν κοινωνοὺς ἔχει καὶ συνημμένας, καὶ τὸ Ἰλλυρικὸν δὲ ἅπαν ἐκεῖνον οἶδε τῶν κατὰ τὴν ἀνατολὴν ἐπισκόπων ἡγούμενον.* Flauiano Epiſcopo adhærent orientales eccleſiæ: & cum orientali diœceſi Aſiaticam quoque totam & Ponticam & Thracicam communione coniunctas habet: ſed & Illyricum vniuerſum eumdem agnoſcit Orientalibus Epiſcopis præſidere.

(*z*) Concil. Conſtant. Ep. ad Occid. ap. Theod. H. E. lib. V. c. IX. *Τῆς δὲ πρεσβυτάτης καὶ ὄντως ἀποστολικῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν τῇ Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας, ἐν ᾗ πρώτῃ τὸ τίμιον τῶν Χριστιανῶν ἐχρημάτισεν ὄνομα, τὸν αἰδεσιμώτατον καὶ θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον Φλαβιανὸν οἵ τε τῆς ἐπαρχίας καὶ τῆς Ἀνατολικῆς διοικήσεως συνδραμόντες κανονικῶς ἐχειροτόνησαν, πάσης συμψηφούσης ἐκκλησίας, ὥσπερ διὰ μιᾶς φωνῆς τὸν ἄνδρα τιμησάσης.* Antiquiſſimæ vereque Apoſtolicæ Antiochenæ in Syria Eccleſiæ, in qua primum venerandum Chriſtianorum nomen auditum eſt, reuerendiſſimum & religioſiſſimum Epiſcopum Flauianum prouinciæ ſimul & diœceſis Orientalis conuenientes Epiſcopi canonice ordinarunt, tota Eccleſia conſentiente, & quaſi vno ore virum collaudante.

nos

nos & omnes Epiſcopos ſuos ad Synodum diœceſeos euocandi; quod priuilegium eodem fundatum erat Canone, qui Metropolitanis prouinciales cogendi Synodos in iisque præſidendi auctoritatem dederat. Quam enim Metropolitani habebant poteſtatem in Epiſcopos ſuos prouinciales, eamdem in Metropolitanos habebant Patriarchæ. Et hinc THEODORETVS [a] de ſua ipſius *Antiochiam* verſus ad Patriarchæ ſui Synodos profectione loquens, ideo ſe illic comparuiſſe dicit, vt eccleſiaſtico canoni obſequeretur, qui reum haberi iubeat eum, qui ad Synodum vocatus adeſſe noluerit.

§. XIV.

Tertium *priuilegium erat, appellationem a Metropolitanis & Synodis prouincialibus accipere.*

Aliud Patriarcharum priuilegium erat, poteſtas accipiendi a Metropolitanis & Synodis prouincialibus appellationem, eorumque decreta, ſi minus iuſte facta eſſent, abolendi: *Si quis*, inquit Concilium *Chalcedonenſe* [b] certo quodam Canone, *cum ipſius prouinciæ Metropolitano Epiſcopus vel Clericus controverſiam habeat, diœceſis Exarchum adeat*: Et alibi [c]: *Si quis iniuria adficiatur a proprio Metropolitano, apud Exarchum diœceſis, vel Conſtantinopolitanam ſedem litiget.* Hi Canones in ciuilem legem adoptati, & Imperatorum edictis confirmati ſunt. Vi enim Conſtitutionis cuiusdam *Iuſtinianea* [d] Patriarcha appellationem a Synodo prouinciali accipere & omnes cauſſas, legitimo modo ad ipſum relatas, decidere poterat: & ordinarius agendi modus inibi præſcribitur, nimirum, vt nemo cauſſam ſuam ab initio ad Patriarcham deferat, ſed prius ad Epiſcopum ciuitatis, in qua quis verſetur, tum ad Metropolitanum Epiſcopum, poſtea ad regionis Synodum, & denique ad Patriarcham, contra cuius ſententiam nullum locum appellationi

(a) Theodoret. Ep. LXXXI. Ὑπήκοος τῷ ἐκκλησιαστικῷ κανόνι πειθόμενος, ὃς κινδυνεύειν παρακελεύεται τὸν καλούμενον εἰς σύνοδον καὶ παραγίνεσθαι μὴ βουλόμενον.

(b) Concil. Chalced. Can. IX. (Tom. IV p. 759.) Εἰ δὲ πρὸς τὸν τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας μητροπολίτην ἐπίσκοπος ἢ κληρικὸς ἀμφισβητοίη, καταλαμβανέτω τὸν ἔξαρχον τῆς διοικήσεως.

(c) Conc. Chalced. c. XVII. Εἰ δὲ τις παρὰ τοῦ ἰδίου ἀδικοῖτο μητροπολίτου, παρὰ τῷ ἐξάρχῳ τῆς διοικήσεως, ἢ τῷ Κωνσταντινουπόλεως θρόνῳ δικαζέσθω.

(d) Cod. Iuſtin. lib. I. Tit. IV. c. XXIX. vid. not. (p) p. 224.

relin-

relinquit. Idem aliis iſtius Imperatoris legibus [e] repetitur & confirmatur, quas heic nihil attinet recitare.

§. XV.

Quartum *priuilegium Patriarcharum erat, in Metropolitanos cenſura Eccleſiaſtica vti, nec non in eorum Epiſcopos ſuffraganeos, ſi Metropolitanos in exercenda aduerſus hos ipſos hac cenſura negligentiores eſſe intelligerent.*

Quemadmodum Patriarchis appellationem a Metropolitanis ſuis accipere licebat, ita in eorum adminiſtrationem inquirendi, eosque corrigendi, & cenſuræ Eccleſiaſticæ pœna adficiendi habebant poteſtatem, ſi hæreſeos vel male adminiſtrati aut neglecti officii rei eſſent, quo nomine ſecundum Canones Cenſuræ Eccleſiaſticæ obnoxii reddebantur. IVSTINIANVS expreſſam legem in hanc rem tulit, his verbis [f] conſcriptam: *Quoties quidam ſacerdotum, vel clericorum, vel abbatum, vel monachorum accuſabuntur vel de fide, aut turpi vita, aut ob aliquid aliud contra ſacros Canones admiſſum; ſiquidem Epiſcopus eſt is, qui accuſatus eſt, eius Metropolitanus examinet ea qua dicta ſunt: Si vero Metropolitanus ſit, eius beatiſſimus Archiepiſcopus*, (hoc eſt

(e) Iuſt. Nouel. CXXIII. c. XXII. Εἴ τινες ὁσιώτατοι ἐπίσκοποι τῆς αὐτῆς συνόδου ἀμφισβήτησίν τινα πρὸς ἀλλήλους ἔχοιεν, εἴτε ὑπὲρ ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου, εἴτε ὑπὲρ ἄλλων τινῶν πραγμάτων· πρότερον ὁ μητροπολίτης αὐτῶν μεθ᾽ ἑτέρων δύο ἐκ τῆς ἰδίας συνόδου ἐπισκόπων, τὸ πρᾶγμα κρινέτω. καὶ εἰ μὴ ἐμμείνῃ ἑκάτερον μέρος τοῖς κεκριμένοις, τηνικαῦτα ὁ μακαριώτατος πατριάρχης ἐκείνης τῆς διοικήσεως μεταξὺ αὐτῶν ἀκροάσθω, κἀκεῖνα ὁριζέτω, ἅτινα τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς κανόσι καὶ τοῖς νόμοις συνᾴδει· οὐδενὸς μέρους κατὰ τῆς ψήφου ἀντιλέγειν δυναμένου. Si quis ſanctiſſimorum Epiſcoporum eiusmodi ſynodi dubitationem aliquam ad inuicem habeat, ſiue pro eccleſiaſtico iure, ſiue pro aliis quibusdam rebus: prius metropolita eorum cum aliis de ſua ſynodo epiſcopis cauſſam examinet & iudicet: & ſi non rata habuerit vtraque pars, quæ iudicata ſunt, *tunc* beatiſſimus *Patriarcha diœceſeos illius inter eos audiat, & illa determinet*, quæ eccleſiaſticis canonibus &, legibus conſonant: *nulla parte eius ſententiæ contradicere valente.*

(f) Iuſtin. Nouell c. XXXVII. c. V. Ὁσάκις ἂν τινες κατηγορηθεῖεν τῶν ἱερέων ἢ κληρικῶν ἢ ἡγουμένων, ἢ μοναχῶν, ἢ περὶ πίστεως, ἢ περὶ αἰσχροῦ βίου, ἢ ὡς παρὰ τοὺς θείους κανόνας τι διαπραττόμενοι, καὶ εἰ μὲν ἐπίσκοπος εἴη ὁ κατηγορούμενος, τὸν τούτου μητροπολίτην ἐξετάζειν τὰ λεγόμενα· εἰ δὲ μητροπολίτης εἴη, τὸν μακαριώτατον ἀρχιεπίσκοπον, ὑφ᾽ ὃν τελεῖ.

Patri-

Patriarcha) *ſub quo degit.* Huius poteſtatis beneficio *Gerontium* [*g*] Metropolitanum *Nicomedienſem* abdicauit *Chryſoſtomus*: & *Atticus* controuerſiam inter *Theodoſium* & *Agapetum* [*h*] de throno *Synadorum* Metropolis *Phrygiæ Pacatianæ* inter ſe contendentes, decidit: Et facile foret, ex antiquis Conciliis multa alia id genus exempla adferre eorum, qui eamdem hanc in Metropolitanos exercuerunt poteſtatem.

Non ſuper Metropolitanos tantum, ſed ſuper eorum etiam Epiſcopos ſuffraganeos hæc poteſtas ſe ſe extendebat. Quamquam enim quiuis Epiſcopus prouincialis ab ſuo ipſius Metropolitano & ab Synodo prouinciali debebat iudicari: tamen ſi in exſequenda contra fontes Canonum ſententia negligentius & remiſſius ſe gererent, Patriarchæ integrum erat, cauſſam ipſam recognoſcere, & Epiſcopo cuique intra ſuæ iurisdictionis limites conſtituto pœnam Cenſuræ Eccleſiaſticæ irrogare. Ita SOZOMENVS [*i*] de *Chryſoſtomo* memoriæ prodidit, eum, quum aliquando *Epheſum* viſendi cauſſa veniſſet, tredecim Epiſcopos, partim in *Lycia* & *Phrygia*, partim in ipſa *Aſia*, propter vendita ab eis ſacerdotia & corruptos mores alios Eccleſiis expuliſſe. Hoc factum eſt in Synodo ſeptuaginta Epiſcoporum *Epheſi* A. CCCCI. vt VALESIVS [*k*] & DV PINIVS e PAL-

(*g*) Sozom. H. E. lib. VIII. c. VI. Γερόντιον ἐξεώσατο τῆς Νικομηδέων ἐκκλησίας.

(*h*) Socrat. H. E. lib. VII. c. III. Ἀττικὸς τὸν Θεοδόσιον λόγῳ παραμυθήσατο, πείσας ἀνεξικάκως τὸν ἡσύχιον βίον ἀσπάζεσθαι, προκρίνειν δὲ τὰ κοινὰ τῶν ἰδίων διδάξας· γράφει τε τῷ Ἀγαπητῷ ἔχεσθαι τῆς ἐπισκοπῆς, μηδὲν ἐκ τῆς Θεοδοσίου λύπης ἀνιαρὸν ὑφορώμενον. Atticus ipſum quidem Theodoſium verbis conſolatus eſt, monens, vt patienti animo quietum vitæ genus amplecteretur, & publica commoda priuatis rationibus anteferret. Agapeto vero ſcribit, vt Epiſcopatum retineat, nec moleſti quidquam ex offenſione Theodoſii ſibi euenturum ſuſpicetur.

(*i*) Sozom. H. E. lib. VIII. c. VI. Ὁ Ἰωάννης πυθόμενος ὑπὸ ἀναξίων τὰς ἐν Ἀσίᾳ καὶ πέριξ ἐκκλησίας ἐπιτροπεύεσθαι, καὶ τοὺς μὲν λήμμασι καὶ δωροδοκίαις, τοὺς δὲ χάριτι ὑπαγομένους τὰς ἱερωσύνας ἀπεμπολεῖν, ἧκεν εἰς Ἔφεσον· καθελών τε δέκα καὶ τρεῖς ἐπισκόπους, τοὺς μὲν ἐν Λυκίᾳ καὶ Φρυγίᾳ, τοὺς δὲ ἐν αὐτῇ Ἀσίᾳ, ἑτέρους ἀντ' αὐτῶν κατέστησε. Ioannes, cum audiſſet Aſiæ & finitimarum prouinciarum Eccleſias ab indignis ſacerdotibus gubernari, & alios quidem donis ac muneribus, alios vero gratia corruptos, *ſacerdotia vendere*, Epheſum perrexit. Ac *tredecim epiſcopis depoſitis*, partim in Lycia & Phrygia, partim in ipſa Aſia, alios in eorum locum ſubſtituit.

(*k*) Valeſ. Not. in loc. p. 161. Chryſoſtomus in Aſiam profectus Synodum ſeptuaginta epiſcoporum Epheſi congregauit, in qua depoſiti ſunt *ſex Epiſcopi, non autem tredecim, vt ait Sozomenus.*

LADIO adnotant, qui eiusdem rei facit mentionem, etiamſi de ſex tantum Epiſcopis, ibi munere exutis, loquatur.

§. XVI.

Quintum *priuilegium Patriarcharum: Metropolitanos legatos ſuos poterant conſtituere.*

Patriarcha poteſtate pollebat, Metropolitanum in quamcumque diœceſeos ſuæ partem tamquam curatorem ſuum delegandi, ad cauſſas Eccleſiaſticas ipſius nomine audiendas & determinandas. Certe in diœceſi *Aegyptiaca*, vbi erat SYNESIVS, ita mos obtinebat. Nam in Epiſtola quadam ſua [*l*] *Theophylo*, Patriarchæ *Alexandrino* ſcribens, exponit, quam duram ſibi demandarit prouinciam, quando per regiones hoſtilibus armis interclufas ad duos viuos *Libyæ* vicinos *Palabiſcam* & *Hydracem* ad quamdam controuerſiam, quæ de euehendis his locis in ſedes Epiſcopales orta ſit, determinandam ipſum miſerit. *Sed*, inquit ille, *mihi impoſita neceſſitas eſt pro lege id habendi, quidquid thronus ille* (Alexandrinus) *ſtatuerit.*

§. XVII.

Sextum *priuilegium Patriarcharum erat, quod a Metropolitanis ſuis in rebus magni alicuius momenti conſuli debebant.*

Quemadmodum Metropolitani omnia faciebant, quæ a Patriarchis ſecundum Canones eis iniungebantur; ita nihil eorum, quæ magni eſſent momenti, ſine ipſis peragebant; eadem ipſum obſeruantia colentes, qua ipſi ab Epiſcopis ſuis ſuffraganeis ex præſcripto Canonum colebantur. Hic mos certe in *Aegypto* obtinuit, quemadmodum ex noto aliquo loco, in Actis Concilii *Chalcedonenſis* [*m*] obuio, patet, vbi legimus, quod,

Du Pin Biblioth. Vol. III. Vit. Chryſoſt. p. 14. Hoc miſerando rerum concurſu, Epheſini Epiſcopi & Clerus ad Chryſoſtomum confugiunt; rogant ad ſe veniat, res ſuas compoſiturus. Illuc ipſe peruenit, deſinente hieme anni CCCCI. Synodum conuocat; eo LXX Epiſcopi confluxere. *Sex Epiſcopos numerata Antonino pecuniæ, ad ordinationem obtinendam, reos peractos munere exuit.*

(*l*) Syneſ. Epiſt. LXVII. p. 208 ſub init. Ἐγὼ καὶ βούλομαι καὶ ἀνάγκη μοι θεία, νόμον ἡγεῖσθαι πᾶν ὅ, τι ἂν ἐκεῖνος ὁ θρόνος θεσπίσῃ.

(*m*) Concil. Chalced. Act. IV. (Tom. IV. p. 512. 513.) Ἴσασι πάντες οἱ ἁγιώτατοι ὑμῶν πατέρες, ὅτι ἐν ἅπασιν ἀναμένομεν τὴν γνώμην τοῦ παρ' ἡμῖν ὁσιωτάτου ἀρχιεπι-

quum

quum *Leonis* Papæ epiſtolæ contra *Eutychem* ab omnibus Epiſcopis in Concilio præſentibus ſubſcriberetur, Epiſcopi *Aegyptiorum* id tum facere detrectauerint, quod eo tempore non haberent Patriarcham, nec ipſis extra voluntatem Patriarchæ aliquid facere liceret, ſecundum regulam a Concilio *Nicano* datam, quæ omnes diœceſis *Aegyptiacæ* Epiſcopos Archiepiſcopum *Alexandriæ* ſequi, & ſine eo nihil facere iubet. Ita ſe in Concilio excuſabant, & excuſatio eorum accipiebatur, fiebatque hoc in eorum gratiam decretum [*mm*]: *Quoniam religioſiſſimi Epiſcopi Aegypti, non vt catholicæ fidei aduerſantes, ſanctiſſimi Archiepiſcopi Leonis epiſtolæ ſubſcribere diſtulerunt, ſed dicentes, in Aegyptiaca diœceſi hanc eſſe conſuetudinem; vt præter voluntatem & mandatum Epiſcopi nihil tale faciant, & petunt concedi ſibi dilationem vſque ad ordinationem futuri magnæ ciuitatis Alexandrinorum Archiepiſcopi: iuſtum nobis & humanum viſum eſt, vt ipſis in proprio habitu in imperiali vrbe manentibus remiſſio concedatur, donec ordinatus fuerit Alexandrinus Archiepiſcopus.* cætera.

σκόπε· καὶ παρακαλοῦμεν τὴν ὑμετέραν φιλανθρωπίαν, ἀναμεῖναι τὴν τοῦ ἡμετέρου προέδρου γνώμην· αὐτῷ γὰρ ἐν ἅπασιν ἀκολουθήσομεν· τοῦτο γὰρ καὶ οἱ ἐπὶ τῆς Νικαίας ἅγιοι πατέρες συναγηγερμένοι ἐκανόνισαν τιή, ὥστε ἀκολουθεῖν πᾶσαν τὴν Αἰγυπτιακὴν διοίκησιν τῷ ἀρχιεπισκόπῳ τῆς μεγαλοπόλεως Ἀλεξανδρείας καὶ μηδὲν δίχα αὐτοῦ πράττεσθαι παρά τινος τῶν ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπων. Sciunt omnes ſanctiſſimi Patres noſtri quia in omnibus exſpectamus ſententiam ſanctiſſimi noſtri archiepiſcopi; & petimus veſtram clementiam exſpectare præſidis noſtri ſententiam, quia eum in omnibus ſequemur. Nam & ſanctiſſimi patres qui in Nicæa congregati ſunt, trecenti decem & octo, hanc regulam dederunt, vt ſequatur omnis Aegyptiaca regio archiepiſcopum magni nominis ciuitatis Alexandriæ & nihil abſque ipſo agatur ab aliquo ei ſubiacente epiſcopo.

(*mm*) Concil. Chalced. Can. XXX. ex Act. IV. p. 773. ἐπειδὴ οἱ εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι τῆς Αἰγύπτου, οὐχ ὡς μαχόμενοι τῇ καθολικῇ πίστει, ὑπογράψαι τῇ ἐπιστολῇ τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Λέοντος ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀνεβάλλοντο, ἀλλὰ φάσκοντες, ἔθος εἶναι ἐν τῇ Αἰγυπτιακῇ διοικήσει, παρὰ γνώμην καὶ διατύπωσιν τοῦ ἀρχιεπισκόπου μηδὲν τοιοῦτον ποιεῖν; καὶ ἀξιοῦσιν ἐνδοθῆναι αὐτοῖς ἄχρι τῆς χειροτονίας τοῦ ἐσομένου τῆς τῶν Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλεως ἀρχιεπισκόπου, εὔλογον ἡμῖν ἐφάνη καὶ φιλάνθρωπον, ὥστε αὐτοῖς μένουσιν ἐπὶ τοῦ οἰκείου σχήματος, ἐν τῇ βασιλευούσῃ πόλει, ἔνδοσιν παρασχεθῆναι, ἄχρις ἂν χειροτονηθῇ ὁ τῆς Ἀλεξανδρέων ἀρχιεπίσκοπος.

§. XVIII.

§. XVIII.

Septimum *Patriarcharum priuilegium erat, communicare cum Metropolitanis iſtiusmodi leges Imperiales, quæ ad Eccleſiam attinebant &c.*

Patriarcharum erat & eccleſiaſticas & ciuiles leges, quæ ad Eccleſiam attinebant, publicare, atque prouidere, vt omnibus diœceſis ſuæ eccleſiis innoteſcerent. Methodus a *Iuſtiniano* Imperatore in Epilogo ad *Nouellam* ſextam his verbis [*n*] præſcribitur: *Sanctiſſimi Patriarchæ vniuſcuiuſque diœceſis hæc proponant in Eccleſiis ſub ſe conſtitutis, & manifeſta faciant Deo amabilibus Metropolitis, quæ a nobis conſtituta ſunt. Illi quoque rurſus etiam proponant ipſi ea in Metropolitana ſanctiſſima Eccleſia & conſtitutis ſub ſe Epiſcopis hæc manifeſta faciant: illorum vero ſinguli in propria Eccleſia hæc proponant, vt nullus noſtræ reipublicæ ignoret, quæ a nobis ad honorem & ad augmentum magni Dei & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti diſpoſita ſunt.* Vide ſis etiam Nouellam XLII, ad *Menam* Patriarcham *Conſtantinopolitanum* directam, iisdemque fere verbis deſinentem [*nn*].

§. XIX.

Octauum *priuilegium: Grandis culpæ reorum abſolutio Patriarchæ reſeruabatur.*

Aliud priuilegium in diœceſi *Alexandrina* obſeruat SYNE-

(*n*) Iuſtin. Nouell. VI. Epilog. Οἱ μὲν οὖν ἁγιώτατοι πατριάρχαι διοικήσεως ἑκάστης ταῦτα προθήσουσιν ἐν ταῖς ὑφ' ἑαυτοὺς ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις, δῆλα δὲ ποιήσουσι τοῖς θεοφιλεστάτοις μητροπολίταις τὰ παρ' ἡμῶν διατεταγμένα· οἱ δὲ αὖθις καὶ αὐτοὶ προθήσουσί τε αὐτὰ κατὰ τὴν τῆς μητροπόλεως ἁγιωτάτην ἐκκλησίαν, τοῖς δὲ ὑφ' ἑαυτοὺς ἐπισκόποις φανερὰ ταῦτα καταστήσουσι· κἀκείνων δὲ ἕκαστος ἐν τῇ οἰκείᾳ ἐκκλησίᾳ ταῦτα προθήσει· ὥστε μηδένα τῶν τῆς ἡμετέρας πολιτείας ἀγνοεῖν τὰ παρ' ἡμῶν εἰς τιμήν τε καὶ αὔξησιν τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ διατετυπωμένα.

(*nn*) Ἡ τοίνυν σὴ μακαριότης τὰ ὀρθῶς ἡμῖν παρεστάντα φυλαττέτω τε καὶ εἰς ἔργον ἀγέτω, καταπέμπουσα αὐτὰ διὰ θεοφιλῶν αὐτῆς γραμμάτων, πᾶσι τοῖς ὑπ' αὐτὴν τεταγμένοις ὁσιωτάτοις μητροπολίταις· ὧν ἑκάστῳ γενήσεται φροντὶς ταῖς ὑπ' αὐτοὺς τεταγμέναις ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις ταῦτα ποιῆσαι φανερά· ὥστε μηδένα τῶν πάντων διαλαθεῖν τά τε τῇ ἀρχιερωσύνῃ δόξαντα, τά τε ὑπὸ τῆς βασιλείας κεκυρωμένα. Cuſtodiat itaque beatitudo tua, quæ recte adnotata ſunt, & mittat ipſa per ſuas Deo dilectas litteras omnibus ſanctiſſimis Metropolitis ſub ipſa exſiſtentibus, quorum cuilibet cura erit ipſa manifeſta facere ſanctiſſimis eccleſiis ſub ipſis ordinatis, vt neminem ex omnibus lateant, quæ ſacerdotio viſa ſunt & ab imperio confirmata.

SIVS

SIVS, quod nimirum in exercenda diſciplina eccleſiaſtica in magni alicuius & grauem apud omnes offenſionem habentis criminis reum ſingularis Patriarchæ ratio habebatur, abſolutione iſtius huius ſapientiæ ac prudentiæ reſeruata. Quemadmodum huius rei exemplum in *Lamponiano* Presbytero exhibet, quem iniuriarum *Iaſoni*, Sympresbytero ſuo illatarum, conuictum ab Eccleſiæ communione ſeparabat. *Quamquam*, inquit [o], *ex animi pœnitentia lacrymas fudit, & ſupplex eum populus condonari ſibi petiit, ego tamen in iis perſeueraui, quæ ſemel decreueram: ſoluendi porro ius & auctoritatem ad Pontificiam ſedem reieci: Vnum hoc ergo mihi ſumſi; Si Lamponiano fatalis neceſſitas immineret, & præſtituta mortis dies adeſſe videretur; tum omnibus, qui eo tempore adeſſent, Presbyteris conceſſi, vt eum communioni reſtituerent. Nemo enim, quantum in me erit, Eccleſiaſticis vinculis obſtrictus moriatur. Si conualuerit, rurſus iisdem pœnis teneatur, atque a diuina humaniſſimaque anima tua indulgentiæ teſſeram exſpectet.* At vero an Patriarchæ in vnaquaque diœceſi a Metropolitanis ſuis eodem obſeruantiæ genere culti fuerint, nondum quidem licuit obſeruare.

§. XX.

Nonum *priuilegium erat, quod celebriores Patriarchæ alii ab aliis non dependerent.*

Vltimum Patriarcharum priuilegium erat, quod initio eius eſſent dignitatis, nec alius ab alio dependeret. Loquor iam de iis, quemadmodum ex prima eorum fuerunt inſtitutione: Nam inſequutis temporibus Concilia atque Imperatores multa de eorum inſtitutis immutarunt. Primis temporibus ex viri cuiusdam docti [p] ſupputatione tredecim aut quatuordecim in Eccleſia Patriarchæ exſtiterunt, hoc eſt, vnus in qualibet cuiusuis diœceſis Imperii *Romani* metropoli. Nimirum Patriarcha *Alexan-*

(o) Syneſ. Ep. LXVII. p. 215. Καί τοι καὶ δάκρυον ἐκ μετανοίας ἀφῆκε, καὶ δῆμος ἱκέτης αὐτὸν ἐξητήσατο· ἀλλ' ἐγὼ τοῖς δεδογμένοις ἐνεκαρτέρησα, τοῦ δὲ λῦσαι τὴν αὐθεντίαν εἰς τὴν ἱερατικὴν καθέδραν ἀνέπεμψα· τοσοῦτον ἐν ἐμαυτῷ συνεχώρησα· εἰ προσπελάσειε Λαμπονιανῷ τὸ χρεὼν, καὶ ἡ κυρία παρεῖναι δόξειε, πᾶσιν ἐφῆκα τοῖς τότε παρεσομένοις πρεσβυτέροις, κοινωνίας αὐτῷ μεταδοῦναι· μηδεὶς γὰρ ἀποθάνοι δεδεμένος ἐμοί· ἀναῤῥωσθεὶς δὲ, πάλιν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ὑπόδικος ἔστω καὶ παρὰ τῆς θεσπεσίας σου καὶ φιλανθρώπου ψυχῆς περιμενέτω τῆς συγγνώμης τὸ σύνθημα.

(p) Brerewood *Patriarch. Gov.* Q. I.

drinus ſuper diœceſin *Aegyptiacam*, Patriarcha *Antiochenus* ſuper diœceſin *Orientalem*, Patriarcha *Epheſinus* ſuper diœceſin *Aſianam*, Patriarcha *Cæſareenſis Cappadociæ* ſuper diœceſin *Ponticam*; *Theſſalonicenſis* ſuper *Macedoniam* ſeu *Illyricum Orientale*, *Sirmienſis* ſuper *Illyricum Occidentale*, *Romanus* ſuper *præfecturam Romanam*, *Mediolanenſis* ſuper diœceſin *Italicam*, *Carthaginenſis* ſuper *Africam*, *Lugdunenſis* ſuper *Galliam*, *Toletanus* ſuper *Hiſpaniam*, *Eboracenſis* ſuper diœceſin *Britannicam*. Horum plerique, ſi non omnes, veri nominis erant Patriarchæ, nec alius ab alio dependebat, vſque dum *Romanus* vſurpatione, & *Conſtantinopolitanus* legum beneficio in vicinos quosdam ſuos, qui iis ſe ſe ſubiiciebant, poteſtatem ſibi conciliarent. De antiqua Eccleſiarum *Britannicarum* nec non *Africanæ* & *Italicæ* diœceſis libertate, earumque diuturna cum Romano Epiſcopo contentione, antequam ad obſequium ſibi præſtandum eas potuit perducere, diuerſi Eccleſiæ Anglicanæ eruditi ſcriptores [q] hanc materiam dedita opera adgreſſi, fuſius expoſuerunt. Id tantum hoc loco adnotare lubet, Patriarchas *Orientales*, *Alexandrinum*, *Antiochenum*, *Epheſinum*, *Cæſareenſem* & *Conſtantinopolitanum* numquam *Romano* ſubiectos, ſed antiquam libertatem, quam Canones eis indulſerant, ſemper tuitos fuiſſe. Quamquam enim *Cæſareenſis* & *Epheſinus* Patriarchæ *Conſtantinopolitano* ſubordinati erant, & ab illis ad hunc appellare quisque poterat; appellatio tamen locum non habebat vlterius [r], quam ad Concilium generale. Vnde patet, Patriarchas præſtantiores alios ab aliis non dependiſſe.

§. XXI.

Patriarcha Conſtantinopolitanus *titulo* Oecumenici *ſeu* Vniuerſalis *dignatus fuit, & Eccleſia eius caput Eccleſiarum appellata.*

Patriarcha *Conſtantinopolitanus* titulum honorificum *Oecumenici* ſeu *Vniuerſalis* Patriarchæ gerebat, ei quidem, vt probabile eſt, ampliſſimæ ipſius iuriſdictionis intuitu datum. Ita IVSTINIANVS *Menam*, *Epiphanium*, & *Anthemium* Archiepiſcopos

(q) Brerewood *Patriarch. Gov.* Q. II. & III. Caue *Anc. Ch. Gov.* c. V.

(r) Vide ſis teſtimonia ſupra §. XIV. p. 251. 252. allegat.

& Vni-

& Vniuerſales Patriarchas in diuerſis ſuis Reſcriptis [s] nominat; & *Leo* eumdem titulum Archiepiſcopi Vniuerſalis Patriarchæ in decem legibus [t], continuata conſecutione ſe ſe excipientibus, *Stephano* tribuit. Vt adeo non tam noui res exempli ſit, vti *Gregorius* Papa quidem autumauit, Patriarcham *Conſtantinopolitanum* tunc appellari Epiſcopum Oecumenicum; nam iſte titulus iam multis annis ante, ab ipſius IVSTINIANI inde tempore legitime ei datus fuerat; & inſigniter iſti hiſtorici falluntur, qui iſtam appellationem ætate *Gregorii* I. demum ſubortam eſſe, dictitant, quippe quæ ad minimum integrum ſæculum ante in vſu fuit. At enim vero IVSTINIANVS in alio quodam Reſcripto plus vltra progreditur, & verbis expreſſis [u] dicit, quod *Conſtantinopolitana* Eccleſia omnium aliarum ſit caput. Quod tantumdem eſt, quantum *Romæ* vllum vmquam indulſit Concilium, hoc eſt Primatus in propria eius diœceſi & honoris prærogatiua, quod ea eſſet imperii metropolis. Paria priuilegia *Conſtantinopoli* ex eadem ratione data fuere, quod eſſet *Roma* noua & ſedes Imperatoris, quemadmodum Concilia *Conſtantinopolitanum* [w] & *Chalcedonenſe* cum aliis quibusdam

(s) Vide Iuſtin. Nouell VII. Αὐτοκράτωρ καῖσαρ Φλάβιος Ἰουστινιανὸς Αὔγουστος, Επιφανίῳ τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ τῆς εὐδαίμονος ταύτης πόλεως, καὶ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ. Imperator Iuſtinianus Auguſtus *Epiphanio* ſanctiſſ. & beatiſſ. *Archiepiſcopo* felicis huius ciuitatis & *oecumenico Patriarchæ*. Nouell XVI. Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Ἀνθιμίῳ τῷ δεσπότῃ καὶ μακαριωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ καὶ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ. Nouell. XLII. Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Μηνᾷ τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ καὶ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ.

(t) Leo Imperat. Conſtit. Nouell. II. Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Στεφάνῳ τῷ ἁγιωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως καὶ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ. Idem Imperator *Stephano* ſanctiſſ. Conſtant. Archiepiſcopo & *Patriarchæ vniuerſali*. Sic etiam Nouell. III - - XII.

(u) Iuſtin. Cod. Lib. I. Tit. II. c. XXIV. Ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησία πασῶν τῶν ἄλλων ἐστὶ κεφαλή.

(w) Concil. Conſtantin. c. III. (Tom. II. p. 947.) Τὸν μέντοι Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπον ἔχειν τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς μετὰ τὸν τῆς Ῥώμης ἐπίσκοπον, διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν νέαν Ῥώμην. Conſtantinopolitanus epiſcopus habeat priores honoris partes poſt Romanum epiſcopum, eo quod ſit ipſa noua Roma.

Conc. Chalced. c. XXIIX. (Tom. IV. p. 769.) Καὶ γὰρ τῷ θρόνῳ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, διὰ τὸ βασιλεύειν τὴν πόλιν ἐκείνην, οἱ πατέρες εἰκότως ἀποδεδώκασι τὰ πρεσβεῖα· καὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ κινούμενοι οἱ ρν΄. θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι, τὰ ἴσα πρεσβεῖα ἀπένειμαν τῷ τῆς νέας Ῥώμης ἁγιωτάτῳ θρόνῳ, εὐλόγως κρίναντες, τὴν βασιλείᾳ καὶ συγκλήτῳ τιμηθεῖσαν πόλιν, καὶ τῶν ἴσων ἀπολαύουσαν πρεσβείων τῇ

id exprimunt. Ita vt haberent priuilegia honoris & priuilegia poteſtatis; quorum iſta his duabus ſedibus propria; hæc autem magnam partem reliquis Patriarchalibus Eccleſiis omnibus communia erant, ſi ab *Epheſina* & *Caſareenſi* diſceſſeris; quæ, quemadmodum ſæpius iam dixi, ſecundum leges *Conſtantinopolitanæ* erant ſubordinatæ.

§. XXII.

De Patriarchis ſubordinatis, quo loco habiti fuerint in Eccleſia, & quod non mere titulares Patriarchæ fuerint.

Scire forte non nulli cupiunt, quam auctoritatem hi Patriarchæ habuerint in Eccleſia, poſteaquam reliquis ſubeſſe iuſſi ſint. Sunt, qui eos a Concilio *Chalcedonenſi* ad Metropolitanorum conditionem reductos eſſe dicunt; ſed falluntur opinione: nam I. retinuerunt nomen *Exarchorum diæceſis*, atque ita omnibus Conciliis ſubſcripſerunt. Ita Concilio ſexto generali *Theodorus* ſubſcribens Metropolitanum *Epheſinum* & *diæceſis Aſianæ Exarchum* [x]; & *Philalethes* Metropolitanum *Caſareen-*

πρεσβυτέρᾳ βασιλίδι Ῥώμῃ, καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ὡς ἐκείνην μεγαλύνεσθαι πράγμασι, δευτέραν μετ᾽ ἐκείνην ὑπάρχουσαν. Etenim antiquæ Romæ throno, quod vrbs illa imperaret, iure patres priuilegia tribuerunt. Et eadem conſideratione moti centum quinquaginta Dei amantiſſimi epiſcopi, ſanctiſſimo nouæ Romæ throno æqualia priuilegia tribuerunt, recte iudicantes, vrbem quæ & imperio & ſenatu honorata ſit, & æqualibus cum antiquiſſima regina Roma priuilegiis fruatur, etiam in rebus eccleſiaſticis, non ſecus ac illam, extolli ac magni fieri, ſecundam poſt illam exiſtentem.

Concil. Trullan. c. XXXVI. ὁρίζομεν, ὥστε τὸν Κωνσταντινουπόλεως θρόνον τῶν ἴσων ἀπολαύειν πρεσβείων τῷ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης θρόνῳ, καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ὡς ἐκεῖνον μεγαλύνεσθαι πράγμασι, δεύτερον μετ᾽ ἐκεῖνον ὑπάρχοντα. Decernimus, vt thronus Conſtantinopolitanus æqualia priuilegia cum antiquæ Romæ throno obtineat & in eccleſiaſticis, vt ille, rebus magni fiat, vt qui ſit ſecundus poſt illum.

Iuſtin. Nouell. CXXXI c. II. Θεσπίζομεν … τὸν ἁγιώτατον τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης πάππαν πρῶτον εἶναι πάντων τῶν ἱερέων· τὸν δὲ μακαριώτατον ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως τῆς νέας Ῥώμης δευτέραν τάξιν ἐπέχειν. Sancimus … ſanctiſſimum ſenioris Romæ Papam primum eſſe omnium ſacerdotum: beatiſſimum autem archiepiſcopum Conſtantinopoleos Romæ nouæ, ſecundum habere locum.

(x) Concil VI Gen Act. XVIII. (Tom. VI. p. 1058.) Θεόδωρος ἐλέει Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς Ἐφεσίων μητροπόλεως τῆς Ἀσιανῶν ἐπαρχίας τῷδε τῷ προσφωνητικῷ ὁμοίως ὑπέγραψα. Theodorus miſericordia Dei *epiſcopus Epheſiorum metropolis Aſianæ prouinciæ* huic proſphonetico ſimiliter ſubſcripſi.

ſem

ſem & *Pontica Diœceſis Exarchum* ſe nominauit. II. In Conciliis generalibus ſedebant ac ſuffragia ferebant proximi a quinque excellentioribus Patriarchis, *Romano*, *Conſtantinopolitano*, *Alexandrino*, *Antiocheno* & *Hieroſolymitano*, qui Canonum beneficio [y] reliquis omnibus præſidebant. Poſt hoſce præ omnibus Metropolitanis *Epheſinus* & *Cæſareenſis* Epiſcopi locum occupabant, vti ex ſubſcriptionibus Concilii generalis quarti & ſexti [z] videre eſt. III. Poteſtatem recipiendi appellationem a Metropolitanis habebant, quod ex iisdem Concilii *Chalcedonenſis* Canonibus, qui [a] Patriarchæ *Conſtantinopolitano* poteſtatem accipiendi ab illis appellationem concedit, manifeſtum eſt. Vt adeo non mere titulares Patriarchæ fuerint, vt quidem ſubſequentibus temporibus, ſed poteſtatem æque ac nomen habuerint; ſolo iure ordinandi Metropolitanos & accipiendi vltimam appellationem excepto. Sed quamdiu hi aliive ſuam poteſtatem retinuerint, non eſt mei inſtituti, pluribus heic diſquirere.

LIBRI SECVNDI
CAPVT DECIMVM OCTAVVM
DE ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΟΙΣ.

§. I.

Omnes Metropolitani antiquitus vocati Αὐτοκέφαλοι.

INter alios titulos certis quibusdam Epiſcopis olim datos frequenter occurrit nomen, quo Αὐτοκέφαλοι, hoc eſt, abſoluta & omni ſubiectione immuni libertate gaudentes Epiſcopi appellabantur: Non erat hoc nomen certo cuidam Epiſcoporum generi proprium, ſed diuerſis ex diuerſis rationibus datum. Principio enim, antequam Patriarchæ conſtituerentur, omnes Metro-

(y) Concil. Truſſan. c. XXXVI. conf. not. (w) & add. μεθ' ὃν ὁ τῆς Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλεως ἀριθμείσθω θρόνος· εἶτα ὁ τῆς Ἀντιοχέων· καὶ μετὰ τοῦτον ὁ τῆς Ἱεροσολυμιτῶν πόλεως. Poſt quem (Conſtantinopolitanum) magnæ Alexandrinorum ciuitatis numeretur thronus; deinde Antiochiæ, & poſt eum Hieroſolymitanæ ciuitatis.

(z) Concil. Chalced. Act. I. (Tom. IV. p. 318.) Act. III. p. 449. Concil. VI. Gen. Act XVIII. (Tom. VI. p. 1058.)

(a) Conc. Chalced. Can. IX. & XVII. vid. ſupra §. X. not. (m) pag. 246.

Digitized by Google

politani erant *αὐτοκέφαλοι*, omnia in ſuis ipſorum prouinciis cum Epiſcopis ſuis prouincialibus adminiſtrantes, & nemini niſi Synodo ad reddendam rationem obnoxii, idque in caſu hæreſeos, aut grandis alicuius criminis contra religionem & canones Eccleſiæ deſignati.

§. II.

Quidam Metropolitani independentes poſt poteſtatis Patriarchalis inſtitutionem, exempli gratia in Cypro, Iberia, Armenia *& in Eccleſiis* Britanniæ.

Quinimmo ipſis etiam Patriarchis iam conſtitutis quidam Metropolitani in omni ſubiectione libera vitæ ratione perſeuerabant, ordinationem ſuam ab ſua ipſorum Synodo prouinciali, non ab vllo Patriarcha accipientes; omnes controuerſias in Synodis ſuis dirimentes, a quibus illic non ad ſuperiorem quempiam iudicem niſi ad Concilium aliquod generale, prouocari licebat. BALSAMON his *αὐτοκεφάλοις* Metropolitanos *Bulgariæ* [*b*], *Cypri* & *Iberiæ* adnumerat. Et hæc obſeruatio vtique vera eſt de duobus poſterioribus, qui tantum Metropolitani fuerunt, neque tamen ab vlla Patriarchali aut alia quapiam poteſtate ſuperiore dependerunt. Quamuis enim epiſcopus *Antiochenus*, Epiſcopos Cypri ordinandi ius ſibi competere, in Concilio *Epheſino* dictitaret, Concilium tamen cauſſa audita ius illud quæſitum ei abiudicabat, facto decreto [*c*], quod, quum Epiſcopo *Antiocheno* numquam mos fuerit Epiſcopos *Cypri* ordinare, Epiſcopi *Cyprii* ius ſuum ſartum tectum retinere, & ſecundum Canonem & morem antiquum ipſi Epiſcopos inter ſe ordinare debeant. Et hoc deinde in Concilio *Trullano* [*d*] repetitum & confirmatum fuit, & id quidem

(*b*) Balſam. in Conc. Conſtant. c. II. *Εἰ δὲ καὶ ἑτέρας ἐκκλησίας αὐτοκεφάλους εὑρήσεις, ὡς τῆς Βουλγαρίας, τὴν Κύπρου, τὴν Ἰβηρίας, μὴ θαυμάσῃς.* Si alias etiam eccleſias inueneris quæ principales & per ſe ſint capita, vt Bulgariam, Cyprum, Iberiam, ne mireris.

(*c*) Conc. Epheſ. Act. VII. (Tom. III. p. 801.) vid. §. IX. not. (g) pag. 244.

(*d*) Concil. Trullan. c. XXXIX. (Tom. VI. p. 1159) *Τοῦ ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ τῆς Κυπρίων νήσου προέδρου ἅμα τῷ οἰκείῳ λαῷ ἐπὶ τὴν Ἑλλησπόντιον ἐπαρχίαν, διά τε τὰς βαρβαρικὰς ἐφόδους, διά τε τὸ τῆς ἐθνικῆς ἐλευθερωθῆναι δουλείας, καὶ καθαρῶς τοῖς σκήπτροις τοῦ χριστιανικωτάτου κράτους ὑποταγῆναι, τῆς εἰρημένης μεταναστάντος νήσου προνοίᾳ τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ, καὶ μόχθῳ τοῦ φιλοχρίστου καὶ εὐσεβοῦς*

quidem poſteaquam *Cypri* incolæ ob Barbarorum incurſiones in aliam regionem erant eiecti.

Alii [*e*] idem priuilegium Eccleſiis *Iberiæ*, quam nunc quidem *Georgiam* communiter vocant, datum fuiſſe animaduertunt, quod nimirum nec Patriarchæ *Conſtantinopolitano*, nec vlli vmquam alii ſubiectæ fuerint; ſed omnes earum Epiſcopi, numero duodeuiginti, abſolutum obſequium ſuo ipſorum Metropolitano præſtiterint, a nullo alio ſuperiore dependentes.

Eadem ratio Eccleſiarum *Armeniæ*, tempore PHOTII, fuit, quemadmodum ex vetuſta aliqua *græca Epiſcopatuum Notitia*, a PETRO *de* MARCA [*f*] citata apparet, quas ἀυτοκεφάλυς, nec ſedi *Conſtantinopolitanæ* ſubiectas, ſed ſumma libertate donatas fuiſſe dicit, ideo quod *Gregorius Armenienſis* primus earum Apoſtolus fuerit.

Eadem libertate Eccleſiæ *Britannicæ* antiquis temporibus, ante *Auguſtini* Monachi aduentum in hanc inſulam, gauiſæ ſunt, quum ſeptem Epiſcopi *Britannici*, qui tunc quidem ſupererant, Archiepiſcopo *Caërlegionis* parerent, & ipſo ſuperiorem in ſpiritualibus agnoſcerent neminem. *Dionothus* enim eruditus Abbas *Banchorienſis* [*g*] omnium Eccleſiarum *Britannicarum*

ἡμῶν βασιλέως, συνορῶμεν, ὥστε ἀκαινοτόμητα φυλαχθῆναι τὰ παρὰ τῶν ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρότερον συνελθόντων θεοφόρων πατέρων τῷ θρόνῳ τοῦ προγεγραμμένου ἀνδρὸς παρασχεθέντα προνόμια —— κ. τ. λ. Cum frater & comminiſter noſter Ioannes inſulæ Cypri præſul, vna cum ſuo populo in Helleſponticam prouinciam & propter barbaricas incurſiones, & vt a gentilium ſeruitute liberarentur, & Chriſtianiſſimæ potentiæ ſceptris pure ſubiicerentur, a prædicta inſula emigrauerit, clementis Dei prouidentia & pii Deique amantis imperatoris noſtri labore, conſtituimus, vt *citra vllam innouationem ſeruentur, quæ a diuinis patribus, qui Epheſi primum conuenerunt, prædicti viri throno priuilegia conceſſa ſunt* &c.

(*e*) Brerewood *Enquir.* c. XVIII. Chytræus de Statu Eccleſiæ &c.

(*f*) Marca de Primat. n. XXVII. p. 122. (p. 27. edit. Francof. MDCCVIII.) Χρὴ εἰδέναι, ὅτι αὐτὴ αὐτοκέφαλός ἐστι, μὴ τελοῦσα ὑπὸ ἀποστολικὸν θρόνον, ἀλλὰ τιμηθεῖσα διὰ τὸν ἅγιον Γρηγόριον, Ἀρμενίας, ἔχουσα πόλεις καὶ κάστρα σʹ. Scire oportet hanc prouinciam eſſe ſui iuris minimeque ſubditam apoſtolicæ ſedi, (Conſtantinopolitanæ ſcilicet) ſed honorari tamen intuitu ſancti Gregorii Armeniæ Epiſcopi, & præeſſe ducentis vrbibus & caſtris.

(*g*) Henr. Spelman. Conc. Britan. Tom. I. p. 108. vbi iſta reſponſio Banchorienſis ex Cambro-Britannico idiomate in Latinum verſa ſic habet: *Notum ſit & abſque dubitatione vobis, quod nos omnes ſumus & quilibet noſtrum obedien-*

nomine

nomine *Auguſtino* iſti petenti ſubiectionem Eccleſiæ *Romanæ*, libere profitebatur, nullũ obſequii genus Pontifici *Romano* ab ipſis deberi, niſi quo pios quoslibet Chriſtianos proſequerentur, vt nimirum pro dignitatis ſuæ quemque gradu integre diligerent: aliam præter hanc ipſam obedientiam ei, quem ille Papam appellarit, deberi, ſe prorſus ignorare &c. Subeſſe autem ſe gubernationi Epiſcopi *Caërlegionis* ſuper *Oſca*, qui poſt Deum ipſos inſpectet.

§. III.

Tertium genus αὐτοκεφάλων *iſtiusmodi erant Epiſcopi, qui nulli Metropolitano, ſed ſoli Patriarchæ diœceſis, ſubiecti erant.*

Præter eos, quos recenſuimus, tertium adhuc genus αὐτοκεφάλων erat, qui Epiſcopi erant nulli Metropolitano ſubiecti, ſed proxime ſub Patriarcha diœceſis conſtituti, qui Metropolitani loco ipſis erat. Ita exempli cauſſa, antiqua *Notitia* ab LEVNCLAVIO [*h*] publicata, per diuerſas Patriarchatus ſeu amplioris diœceſis *Conſtantinopolitanæ* prouincias triginti nouem iſtiusmodi Epiſcopos recenſet: Quæ autem a BEVEREGIO [*i*] edita eſt, quadraginta vnum ſupputat, & *Notitia* apud CAROLVM A SANCTO PAVLO [*k*] numerum ad quadraginta ſex auctum exhibet. Epiſcopus *Hieroſolymitanus* [*l*] in Patriarchatu ſuo viginti quin-

tes & ſubditi eccleſiæ Dei & Papæ Romæ & vnicuique vero & pio Chriſtiano ad amandum vnumquemque in ſuo gradu in perfecta caritate & ad iuuandum vnumquemque eorum verbo & facto fore filios Dei: & aliam obedientiam, quam iſtam non ſcio debitam ei, quem vos nominatis eſſe Patrem Patrum, vindicari & poſtulari, & iſtam obedientiam nos ſumus parati dare & ſoluere ei & cuique Chriſtiano continuo. Præterea nos ſumus ſub gubernatione Epiſcopi Caërlegionis ſuper Oſca, qui eſt ad ſuperuidendum ſub Deo ſuper nobis ad faciendum nos ſeruare viam ſpiritualem.

(*h*) Leunclau. Iuſ. Græc. Rom. Tom. I. lib. II. p. 88. I. Bizya. II. Leontopolis. III. Maronea. IV. Germia. V. Arcadiapolis. VI. Parium. VII. Miletus. VIII. Praeconeſus. IX. Selybria. X. Cius. XI. Apros. XII. Cypſella. XIII. Nice. XIV. Neapolis. XV. Selga. XVI. Cherſon. XVII. Maſſana. XVIII. Garella. XIX. Bryſis. XX. Dercos. XXI. Carabizya. XXII. Lemnus. XXIII. Leucas. XXIV. Miſthea. XXV. Cudræ. XXVI. Soteropolis. XXVII. Pedachrhoa. XXVIII. Gerina. XXIX. Boſporus. XXX. Cotradis. XXXI. Eroina. XXXII. Carpathus. XXXIII. Meſembria. XXXIV. Gotthia. XXXV. Sugdaia. XXXVI. Phullæ. XXXVII. Aegina. XXXVIII. Pharſala. XXXIX. Matracha.

(*i*) Beuereg. Pand. Tom. II. Not. in Can. XXXVI. Conc. Trullan. p. 136.

(*k*) Car. a S. Paulo Append. ad Geogr. p. 8. 9. 10.

(*l*) Nilus Doxopatrius ap. le Moyne Varia Sacra Tom. I. (p. 232.) Ἔχει δὲ καὶ αὐ-

que

que iſtiusmodi Epiſcopatus habuiſſe dicitur, & Epiſcopus *Antiochenus* ſedecim, quemadmodum NILVS DOXOPATRIVS, ſæculi vndecimi ſcriptor, memoriæ prodidit. Quo autem tempore hoc genus Epiſcopatuum ἀυτοκεφάλων in Eccleſia primum conſtitutum ſit, id quidem incertum eſt. Prima enim & vetuſtiſſima relatio, quæ de iis nobis data eſt, habetur in LEONIS SAPIENTIS Imperatoris *Notitia*, ſæculo nono ſcripta, in qua *Archiepiſcopatus* & in quibusdam aliis *ſedes Metropolitanæ* appellantur, quamquam vtrumque nomen titulare tantum erat, quia nullos ſub ſe Epiſcopos ſuffraganeos habebant.

§. IV.

Quartum genus ἀυτοκεφάλων. Valeſii *error emendatur*.

VALESIVS alius cuiuſdam ἀυτοκεφάλων generis meminit, qui a nullo cæterorum omnium dependerint: Quemadmodum nullos Suffraganeos ſibi ſubiectos habuerint, ita eos nec vllum ſiue Metropolitanum, ſiue Patriarcham, ſiue alium quemcumque ſe ſuperiorem agnouiſſe. Huius generis Epiſcopum *Hieroſolymitanum* [*m*], priusquam ad dignitatem Patriarchalem euectus fuerit, fuiſſe, autumat. Enimuero in hoc exemplo manifeſte fallitur, & contradicit HIERONYMO, qui Epiſcopum *Hieroſolymitanum* Epiſcopo *Cæſareenſi*, tamquam Metropolitano *Palæſtinæ*, & Epiſcopo *Antiocheno* tamquam totius *Orientis* Metropolitano ſubiectum fuiſſe, diſerte adfirmat, quemadmodum capite proxime præcedenti a nobis adnotatum eſt. Quod ſi iſtiusmodi quidam Epiſcopi, de quibus ille loquitur, re vera exſtiterunt, tales fuerint oportet, qualis Epiſcopus *Tomidis* in *Scythia*, qui, vt SOZOMENVS [*n*] notat, vnus vniuerſæ iſtius pro-

τοκεφάλους ἐπισκοπαὶ εἴκοσι πέντε, μὴ ἰχούσας ὑφ' ἑαυτὰς ἐπίσκοπον, ὑπόκεινται δὲ τῷ θρόνῳ Ἱεροσολύμων α'. τὴν Διοσπόλεως ἤτοι Γεωργίου πόλεως κ. τ. λ. Habet præterea & Archiepiſcopatus, nemini obnoxios, viginti quinque nullis Epiſcopatibus nobiles, & qui ſubiacent throno Hieroſolymitano. 1. Dioſpolim ſiue Georgiopolim. &c.

(*m*) Valeſ. Not. in Euſeb. lib. V. c. XXIII. Hieroſolymorum Epiſcopis honor ſemper eſt habitus, vtpote Apoſtolicæ Eccleſiæ, quæ prima Epiſcopum habuiſſet. Itaque quodam honoris priuilegio fruebantur eiusdem ſedis Epiſcopi, *nec Cæſareenſi Epiſcopo ſubiacebant, ſed erant* ἀυτοκέφαλοι. Vid. ſupra cap. XVII. §. VII.

(*n*) Sozom. lib. VI. c. XXI. Μητρόπολις δὲ ἐστι Τόμις -- εἰσέτι δὲ καὶ νῦν ἔθος παλαιὸν ἐνθάδε κρατεῖ, τοῦ παντὸς ἔθνους ἕνα τὰς ἐκκλησίας ἐπισκοπεῖν. Hæc autem provincia metropolim habet Tomes - - Porro vetus illic conſuetudo etiam-

vinciæ eccleſias regebat: vt ita nec vllum Suffraganeum ſe inferiorem, nec Metropolitanum ſuperiorem habuerit, neceſſe ſit. Sed iſtiusmodi exempla rariora ſunt, & vix aliud quoddam exemplum ſimile in vniuerſa hiſtoria eccleſiaſtica deprehendas.

Ita expoſitionem de primitiuæ Eccleſiæ Epiſcopis abſoluimus oſtendimusque, quænam diſtinctio inter eos in externa Eccleſiæ politia fuerit: iam ad ſecundi ordinis Clericorum, hoc eſt, Presbyterorum conſiderationem progredimur.

LIBRI SECVNDI
CAPVT DECIMVM NONVM
DE PRESBYTERIS.

§. I.
Nominis Presbyteri *ſignificatio.*

Nomen Presbyteri eſt vox adſumta ex græca veteris teſtamenti translatione, vbi communiter *rectores* ſeu gubernatores ſignificat, eſtque, (notante HIERONYMO [a]) nomen officii & dignitatis, non nudum ætatis viri cuiusdam indicium: Seniores enim non ætatis, ſed meritorum & ſapientiæ intuitu eligebantur. Ita vt, quemadmodum Senator apud Romanos & *an Alderman* lingua noſtra *Anglicana* iſtiusmodi officii & conditionis hominem, ſine vllo ætatis eius reſpectu, denotat; ita Presbyter ſeu Senior in Eccleſia Chriſtiana eſt is, qui ad certum officium ordinatus & propter animi dotes & merita, non propter ætatem, auctoritate inſtructus certas muneris iſtius, in quo conſtitutus eſt, partes adminiſtrat.

§. II.
Apoſtoli & Epiſcopi quandoque Presbyteri vocati.

Et hoc lato amploque ſenſu Epiſcopos in Nouo Teſtamento non numquam Presbyteros nuncupari, apud omnes in con-

num manet, vt totius prouinciæ eccleſias vnus tantum regat Epiſcopus. Ibid. lib. VII, c. XIX. *ἀμέλει Σκύθαι πολλαὶ πόλεις ὄντες, ἕνα πάντες ἐπίσκοπον ἔχουσι.* Certe in prouincia Scythia, quamuis multæ vrbes ſunt, *vnus eſt omnium Epiſcopus.*

(a) Hieron. in Ieſa. III. Tom. V. In Scripturis ſanctis Presbyteros *merito & ſapientia eligi non ætate.*

feſſo

feſſo eſt: neque enim ipſi Apoſtoli hanc appellationem repudiant. Ab altera parte multorum doctorum virorum, tam veterum [*b*] quam recentiorum [*c*] eſt ſententia, quod Presbyteri quandoque vocati fuerint Epiſcopi, cum Epiſcopi proprie tales aliis nominibus, ſummi Sacerdotes, & Apoſtoli &c. appellarentur; de quibus in præcedentium capitum aliquo ſpeci-

(*b*) Chryſoſtom. Hom. I. in Philipp. I. (p. 8. edit. Francof.) Οἱ πρεσβύτεροι τὸ παλαιὸν ἐκαλοῦντο ἐπίσκοποι καὶ διάκονοι τοῦ Χριστοῦ, καὶ οἱ ἐπίσκοποι, πρεσβύτεροι. Antiquitus ipſi etiam *Presbyteri vocabantur Epiſcopi* & diaconi Chriſti, & *Epiſcopi Presbyteri.* item Homil. XI. in 1 Timoth. III. (Tom. VI. p. 469.) vid. cap. III. §. V. not. (w) p. 89.

Theodoret. in Phil. I. 1. ἐπισκόπους δὲ τοὺς πρεσβυτέρους καλεῖ· ἀμφότερα γὰρ εἶχον κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τὰ ὀνόματα. *Epiſcopos appellat Presbyteros:* vtrumque enim nomen habebant illo tempore.

Id. in Phil. II, 25. Πολλὰ καὶ τούτου κατορθώματα διεξῆλθεν, οὐκ ἀδελφὸν μόνον ἀλλὰ καὶ συνεργὸν, καὶ συστρατιώτην ἀποκαλέσας· Ἀπόστολον δὲ αὐτὸν κέκληκεν αὐτῶν, ὡς τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν ἐμπεπιστευμένον, ὡς εἶναι δῆλον, ὅτι ὑπὸ τοῦτον ἐτέλουν οἱ ἐν τῷ προοιμίῳ κληθέντες ἐπίσκοποι, τοῦ πρεσβυτέρου δηλονότι τὴν τάξιν πληροῦντες. Multa de hoc (Epaphrodito) præclara dixit, quem non ſolum fratrem ſed etiam cooperarium & commilitonem appellauit. Eum autem ipſorum *Apoſtolum* vocauit, vt cui eſſet illorum cura concredita. Vt clarum ſit ſub eo fuiſſe eos, qui in principio dicti ſunt *Epiſcopi*, *Presbyterorum* ſcilicet *in ordine conſtituti.*

Id. in 1 Tim. III, 1. ἐπίσκοπον δὲ ἐνταῦθα τὸν πρεσβύτερον λέγει. Hic autem *Epiſcopum* appellat *Presbyterum.*

Ambroſiaſt. in Eph. IV, 11. Timotheum *Presbyterum* a ſe creatum *Epiſcopum vocat*, quia *primum Presbyteri epiſcopi appellabantur.*

Hieron. ad Tit. I. (Tom. IX. p. 197. edit Francof.) Hæc propterea, vt oſtenderemus apud veteres *eosdem fuiſſe Presbyteros quos & Epiſcopos.* Id. Ep. LXXXIII. ad Ocean. (Tom. II. p. 215. a.) Apud veteres *iidem Epiſcopi & Presbyteri.* Id. Ep. LXXXV. ad Euagr. (ibid. p. 120. b) Cum Apoſtolus perſpicue doceat, *eosdem Presbyteros, quos Epiſcopos.* &c.

(*c*) Vſſer Diſſert. in Ignat. c. XIIX. p. 232. ap. Coteler. (fol. CXXXVII edit. Oxon. MDCXLIV.) In Epheſina certe eccleſia, ipſis Apoſtolis adhuc ſuperſtitibus & *plures fuiſſe Presbyteros* & præſediſſe eis vnum, quem eccleſiæ illius Angelum Seruator, *Epiſcopum primitiuæ eccleſiæ Patres* (in quibus primas tenet Ignatius) *appellarunt*, iam dudum a *Io. Rainoldo* noſtro eſt obſeruatum. R. Orig. of Biſh. & Metrop. p. 55.

Coteler. Not. in Ignat. Ep. ad Magneſ. n. I (Tom. I. p. 17.) Ex eo, quod primis Eccleſiæ temporibus nomina *Epiſcopus & Presbyter communia erant primo & ſecundo ordini ſacerdotum*, in Epiſtolis autem Ignatianis ſemper Epiſcopi appellantur, qui ſunt ſacerdotes ſummi, Presbyteri vero, qui ſunt minores ſacerdotes, argumentum palmarium contra earum epiſtolarum veritatem & antiquitatem ducere ſe putant &c.

Digitized by Google

atim loquuti cuicimus, quod, qui iſtorum nominum vnam eamdemque naturam fuiſſe contendunt, inde non concludant, quod ipſorum etiam officiorum vna eademque ratio fuerit, ſed Epiſcopos & Presbyteros diſtinctos a ſe inuicem ordines fuiſſe, largiantur.

§. III.

Presbyterorum propriè ſic dictorum origo.

Stricto igitur ſenſu, nimirum pro ſecundi ordinis Clericis, ſi accipimus Presbyteros, primum in eorum originem, par eſt, inquiramus. HAMMONDVS [*d*] vir eruditus, ſingularem hac in re fouet opinionem. Statuit enim, nomen Presbyterorum eo tempore, quo ſcripta Apoſtolica conſignata ſint, ad Epiſcopos præcipue, ſi non vnice, ſpectaſſe, neque alicunde conſtare, alterutrum ex his duobus ordinibus tunc fuiſſe inſtitutum, etſi paullo poſt, antequam Epiſtolæ IGNATII ſcriptæ ſint, vtrumque in omnes eccleſias introductum eſſe, exiſtimat. Teſtimonia, quibus nititur, e CLEMENTE ROMANO & EPIPHANIO petita ſunt, in quibusdam Eccleſiis primum Epiſcopos & Diaconos ſine vllis Presbyteris fuiſſe, perhibentibus. Ego vero id inde non ſequi exiſtimo, vt in omnibus Eccleſiis ita fuerit: Neque EPIPHANIVS id adſerit, ſed contrarium docet, quod videlicet, quemadmodum in quibusdam Eccleſiis tantum Epiſcopi & Diaconi, ita in aliis tantum Presbyteri & Diaconi fuerint; & quod in amplis & populoſis Eccleſiis Apoſtoli Epiſcopos, Presbyteros & Diaconos conſtituerint; vt *Epheſi*, vbi *Timotheus* fuerit Epiſcopus, habens Presbyteros ſibi ſubiectos: quod EPIPHANIVS ex Scriptura probat. *Quod* [*e*], inquit, *non idem eſſe poſſit cum Epiſcopo Presbyter, diuinus Apoſtoli ſermo declarat, quo quisnam Epiſcopus, quisue Presbyter ſit, intelligitur. Nam ad Timotheum E-*

(*d*) Hammond. *Annot. on Act. XI, 30.* (edit. Latin. Io. Clerici To. I. p. 327. 328. 329.)

(*e*) Epiph. Hæreſ. LXXV. Aerian. n. V. Καὶ ὅτι μὲν οὐ δύναται ταυτὸν εἶναι, διδάσκει ὁ θεῖος λόγος τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου, τίς μέν ἐστιν ἐπίσκοπος, τίς δὲ ἐστι πρεσβύτερος, ὡς λέγει Τιμοθέῳ, ἐπισκόπῳ ὄντι, Πρεσβύτερον μὴ ἐπιπλήξῃς, ἀλλὰ παρακάλει ὡς πατέρα. τί ἔχει πρᾶγμα, ἐπίσκοπον πρεσβυτέρῳ μὴ ἐπιπλήττειν, εἰ μὴ ἦν ὑπὲρ τὸν πρεσβύτερον ἔχων τὴν ἐξουσίαν; ὡς καὶ πάλιν λέγει, κατὰ πρεσβυτέρου μὴ ταχέως κατηγορίαν δέχου, εἰ μή τι ἐπὶ δύο καὶ τριῶν μαρτύρων· καὶ οὐκ εἶπέ τινι τῶν πρεσβυτέρων, μὴ δέξῃ κατηγορίαν κατὰ ἐπισκόπου, οὐδὲ ἔγραψε περὶ τῶν πρεσβυτέρων, τινὶ μὴ ἐπιπλήττειν ἐπισκόπῳ.

Digitized by Google

piſcopum ſcribens ita loquitur : Presbyterum ne obiurges, ſed hortare velut Patrem. Quid autem attinebat Epiſcopo vetare, vt ne Presbyterum obiurgaret, niſi maiorem ipſo poteſtatem obtineret? Quare deinceps admonet : Aduerſus Presbyterum cito accuſationem ne admiſeris, niſi duobus tribuſue teſtibus. Non alicui ex Presbyteris praecepit, vt accuſationem contra Epiſcopum non admitteret : aut Epiſcopum non obiurgaret. Hoc manifeſto arguit in omnibus iſtis amplis ac populoſis Eccleſiis, cuiusmodi *Epheſina* erat, ſecundum EPIPHANIVM, omnes tres ordines, videlicet Epiſcoporum, Presbyterorum ac Diaconorum ab Apoſtolis fuiſſe inſtitutos; quamquam minoribus Eccleſiis diuerſa ratione miniſtri primum ſuffecti fuerunt, nimirum quibusdam ſoli Presbyteri ac Diaconi, antequam Epiſcopi in iis conſtituerentur, & aliis ſoli Epiſcopi & Diaconi ſine vllis Presbyteris. Nam non omnes Eccleſiæ in prima ſua fundatione illico eosdem vniuerſos Miniſtros Eccleſiaſticos habuere, ſed progrediente tempore eos nactæ ſunt, quemadmodum PEARSONIVS Epiſcopus [*f*] ad eumdem locum EPIPHANII obſeruauit.

§. IV.

Presbyterorum poteſtas & priuilegia.

Quum igitur tam Presbyteros quam Epiſcopos in Eccleſia ab Apoſtolis initio conſtitutos eſſe, fatendum nobis ſit, pergimus nunc diſquiſituri, quænam poteſtas & priuilegia ipſorum ordini propria fuerint. Et heic quidem rem in pauca conferre nobis licebit, quod iam oſtendimus [*ff*], quæ officia vi poteſtatis ſuæ ordinariæ obire potuerint, & quod omnia fecerint, tamquam ab Epiſcopo ſuo in totum dependentes, eique tamquam ſupremo Eccleſiæ miniſtro ſubiecti : Baptizare, concionari, ſacram Euchariſtiam conſecrare atque adminiſtrare &c. poterant, Epiſcopo abſente vel præſente, ſi ipſe eis negotium id faciendi auctoritatemque dabat, quemadmodum ſupra animaduertimus. Pœnitentes etiam in Eccleſiæ communionem recipere, eisque abſolutionem impertire abſente Epiſcopo pote-

(*f*) Pearſon Vindic. Ignat. Part. II c. XIII. p. 412 apud Cotel. (p. 181. edit. Cantabrig.) In aliquibus eccleſiis ab origine fuiſſe Presbyteros, nondum conſtitutis Epiſcopis: in aliquibus Epiſcopos, nondum additis presbyteris.

(*ff*) Vide ſis cap. III. ſupra.

rant: & quidam etiam poteſtatem ſimiliter confirmandi, neceſſitate vrgente, non tamen ſine accepto mandato, eos habuiſſe, exiſtimant. Sed hæc duo momenta ſpeciatim conſiderabuntur atque diſcutientur poſthac, vbi de *diſciplina* & *confirmatione* tractandum erit. Hoc loco porro notandum eſt, quo honore atque obſeruantia culti fuerint, dum coniunctim cum Epiſcopo ſuo peregerunt omnia, qui vix aliquid in Eccleſiæ adminiſtratione ac gubernatione ſine notitia, conſenſu & amica Presbyterorum ſuorum opitulatione facere inſtituit.

§. V.

Presbyteris cum Epiſcopo ſedere in thronis licebat.

Hinc Presbyteris vna cum Epiſcopo ſedere in Eccleſia licebat, (quod priuilegium Diaconis non erat conceſſum:) ipſorumque ſellæ, perinde vt Epiſcopi, throni titulo dignabantur, hoc tantum cum diſcrimine, vt huius ſedes, *thronus celſus* eſſet, iſtorum autem ſellæ *throni ſecundi* dicerentur. GREGORIVS NAZIANZENVS [g] ad hoc adludens, vbi de ſua ipſius ordinatione in Presbyterum loquitur, a parente, qui ipſum ordinarat, ſe collocatum fuiſſe dicit in ſecundis ſedibus. Et in ſomnio de templo *Anaſtaſiæ* [h] hunc in modum diuerſos Eccleſiæ ordines repræſentat; Videbar mihi Epiſcopum videre me ſedentem in alta ſede, & Presbyteros, hoc eſt, gregis Chriſtiani duces, vtrimque ſedentes ſellis demiſſis, Diaconos autem ſtantes apud

(g) Gregor. Nazian. de Vita p. 6 κάμπτει βιαίως εἰς θρόνους τοὺς δευτέρους.

(h) Id. in Somnium de templo Anaſtaſiæ Tom II. p. 78.

Ἕζεσθαι δοκέεσκον ὑπέρθρονος, οὐχ ὑπέροφρυς,
Οὐδὲ γὰρ οὐδ' ὄναρ περ ἀγηνορίην.
Οἱ δέ μοι ἀμφοτέρωθεν ὑφεδριόωντο γεραιοί,
Ποίμνης ἡγεμόνες, ἔκκριτος ἡλικίη.
Οἱ δ' ἄρ' ὑποδρηστῆρες ἐν εἵμασι παμφανόωσιν
Ἕστασαν ἀγγελικῆς εἰκόνες ἀγλαΐης.

Sede alta, haud alta conſidere mente videbar,
Nam neque per ſomnum mente ſuperbus eram,
Presbyterique graues *ſellis vtrimque ſedebant*
Demiſſis, ætas lecta ducesque gregis.
Veſtibus in niueis at ſtabat turba miniſtra
Splendorem referens agminis Angelici.

Id. Orat. XX. de laudib. Baſilii p. 340. Ἐντεῦθεν αὐτοῦ στερρὸν καὶ τὸ κράτος τῆς ἐκκλησίας, εἰ καὶ τῆς καθέδρας εἶχε τὰ δεύτερα. Ex quo hoc conſequebatur, vt etiamſi *cathedra inferior eſſet*, Eccleſiæ tamen imperium obtineret.

hoſce.

hoſce. Inde intelligere poſſumus, quid ſibi velit CONSTANTINVS in epiſtola ſua [*i*] ad *Chreſtum* Epiſcopum *Syracuſanum*, quando ad Concilium *Arelatenſe* eum euocans duos ex *throno ſecundo*, hoc eſt, duos Presbyteros, adducere ſecum iubet: & quid EVSEBIVS intelligat, quando in oratione ſua [*k*] Panegyrica de ædificatione templorum *Paulino Tyriorum* Epiſcopo dicta, ipſum thronis altiſſimis in honorem præſidentium templum exornaſſe, adfirmat. Per quos manifeſtum eſt, Presbyterorum non minus quam Epiſcoporum thronos eum intelligere: Vtrique enim ſuper ſellas plebis exaltati erant. Quid? quod tum nomen tum res eo quidem tempore tam vſitata erat, vt AERIVS inde argumentum [*l*] necteret, quo nullum diſcrimen inter Epiſcopos & Presbyteros intercedere, ſed dignitate pares eos eſſe, probare adlaborabat: *Epiſcopus*, inquiebat, *in throno ſedet: ſedet & Presbyter.* Quod argumentum licet ficulneum tantum ſit, & ad id probandum, quod ipſe intendit, haud faciat, perſpicue tamen, hunc morem & praxin tunc in Eccleſia obtinuiſſe oſtendit: neque vlla recentiorum Auctorum habenda eſt ratio, qui non dubitant dicere, quod Presbyteris in conſpectu Epiſcoporum ſuorum ſedere non licuerit; quod ipſum ex Actis & Canonibus [*m*] omnium fere Conciliorum & plerorumque veterum Scriptorum monumentis confutatur, vtpote in quibus nihil occurrit frequentius, quam iſtæ phraſes: *Conſeſſus Presbyterorum*, & *ſedere in Presbyterio*, quæ iſtam conſuetudinem ac privilegia, de quibus iam nobis ſermo eſt, produnt.

(*i*) Ap. Euſeb. lib. X. c. V. *συζεύξας σεαυτῷ καὶ δύο γέ τινας τῶν ἐκ τοῦ δευτέρου θρόνου, οὓς ἂν σὺ αὐτὸς ἐπιλέξασθαι κρίνῃς.* Adiunctis tibi duobus *ſecundi ordinis*, quos tu eligendos putaueris.

(*k*) Euſeb. lib. X. c. IV. p. 312. *ἀλλὰ γὰρ ὧδε καὶ τὸν νεὼν ἐπιτελέσας, θρόνοις τε τοῖς ἀνωτάτω εἰς τὴν τῶν προέδρων τιμὴν - - κοσμήσας*

(*l*) Epiph. Hæreſ. LXXV. Aerian. n. III. *καθέζεται ὁ ἐπίσκοπος ἐπὶ τοῦ θρόνου, καθέζεται καὶ ὁ πρεσβύτερος.*

(*m*) Conc. Carth. IV. c. XXXIV. (Tom. II p. 1203) Vt Epiſcopus quolibet loco ſedens *Stare Presbyterum non patiatur.* c. XXXV. Vt epiſcopus in eccleſia *in conſeſſu Presbyterorum* ſublimior ſedeat.

Euſeb. lib. V. c. XX. *Καὶ δύναμαι διαμαρτύρεσθαι ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ, ὅτι εἴ τι τοιοῦτον ἀκηκόει ἐκεῖνος ὁ μακάριος καὶ ἀποστολικὸς πρεσβύτερος, ἀνακράξας ἂν καὶ ἐμφράξας τὰ ὦτα αὐτοῦ καὶ κατὰ τὸ σύνηθες εἰπὼν ὦ καλὲ Θεέ, εἰς οἵους με καιροὺς τετήρηκας, ἵνα τούτων ἀνέχωμαι· πεφεύγει ἂν καὶ τὸν τόπον, ἐν ᾧ καθεζόμενος ἢ*

§. VI.

§. VI.

Conſeſſus ipſorum ſemicirculi formam repræſentans: vnde ipſi Corona Presbyterii *dicti.*

Porro de ratione ſedendi notandum eſt, quod ad vtrumque Epiſcopi latus ſedentes figuram Semicirculi repræſentauerint; id quod ab Auctore [*n*] *Conſtitutionum* ſub CLEMENTIS ROMANI nomine & a GREGORIO NAZIANZENO aliiſque deſcribitur. Vnde, ſicut thronus Epiſcopi vocatur *thronus medius*, aut *ſedes media* apud THEODORETVM [*o*] & in *Conſtitutionibus*: ita eamdem ob rationem IGNATIVS [*p*] & *Conſtitutiones* [*q*] Presbyteros *ſpiritualem Coronam* ſeu *Circulum Presbyterii*, & *Coronam Eccleſiæ* nuncupant: niſi iſtas locutiones metaphoricas eſſe ſtatuas, qui-

ἰδὼν τῶν τοιούτων ἀκηκόει λόγων. Et in conſpectu Dei adfirmare poſſum, beatum illum & Apoſtolicum *Presbyterum*, ſi quid eiusmodi vmquam audiiſſet, exclamaturum continuo & obturatis auribus dicturum fuiſſe, prout ipſi moris erat: Deus bone, quæ me in tempora reſeruaſti! Atque ex loco ipſo aufugiturum, in quo ſeu ſtans ſeu *ſedens*, eiusmodi ſermones audiiſſet.

Origen. Hom. II. in Cantic. (Tom. I. p. 577. edit. Baſil. MDLVII.) Vidit & ſedem puerorum eius, Eccleſiaſticum puto ordinem dicit, qui in epiſcopatus vel *presbyterii ſedibus* habentur.

Concil. Laodic. c. LVI (Tom. I. Conc. p. 1505.) Ὅτι οὐ δεῖ πρεσβυτέρους πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ ἐπισκόπου εἰσιέναι καὶ καθίζεσθαι ἐν τῷ βήματι, ἀλλὰ μετὰ τοῦ ἐπισκόπου εἰσιέναι. Quod non oportet Presbyteros ante Epiſcopi introitum ſacrum tribunal ingredi & *ſedere in tribunali*, ſed cum epiſcopo ingredi &c.

Conſtit. Apoſt. lib. II. c. LVII. Κείσθω μέσος ὁ τοῦ ἐπισκόπου θρόνος· παρ' ἑκάτερα δὲ αὐτοῦ καθεζέσθω τὸ πρεσβυτέριον. Sit ſolium Epiſcopi in medio poſitum & ex *vtroque eius latere ſedeant Presbyteri*.

Conc. Ancyr. c. XVIII. Ἐὰν μέν τοι βούλοιντο εἰς τὸ πρεσβυτέριον καθίζεσθαι, κ. τ. λ. Si velint *in Presbyterio reſidere* &c.

(*n*) Conſtit. Ap. lib. II. c. LVII. verba modo citata.

(*o*) Theod. Hiſt. lib. V. c. III. Εἰ δὲ ὁ μέσος θῶκος τὴν ἔριν γεννᾷ, ἐγὼ καὶ τοῦτον ἐξελάσαι πειράσομαι. Quod ſi *cathedra in medio* poſita contentionem facit, eam ego auferre conabor.

(*p*) Ignat. Ep. ad Magneſ. n. XIII. Μετὰ τοῦ ἀξιοπρεπεστάτου ἐπισκόπου ὑμῶν καὶ ἀξιοπλόκου πνευματικοῦ στεφάνου τοῦ πρεσβυτερίου ὑμῶν. Cum digniſſimo epiſcopo veſtro & digne contexta ſpirituali corona Presbyterii veſtri.

(*q*) Conſtit. lib. II. c. XXVIII. Τοῖς δὲ πρεσβυτέροις ὡς ἂν κάμνουσι περὶ τὸν τῆς διδασκαλίας λόγον, διπλῆ καὶ αὐτοῖς ἀφοριζέσθω ἡ μοῖρα εἰς χάριν τῶν τοῦ Κυρίου ἀποστόλων· ὧν καὶ τὸν τόπον φυλάσσουσιν ὡς σύμβουλοι τοῦ ἐπισκόπου καὶ τῆς ἐκκλησίας στέφανος. Presbyteris autem, ſi adſidue in ſtudio docendi verbum Dei laborauerint, ſeponatur etiam dupla portio in gratiam Apoſtolorum Chriſti, quorum locum tenent, tamquam conſiliarii epiſcopi & *eccleſiæ corona*.

bus

bus tantum denotare voluerint, quod Presbyteri vna cum Epiſcopo ſuo gloria Eccleſiæ exſiſtant.

§. VII.

Presbyteri Senatus eccleſiaſticus, ſeu Concilium eccleſiæ dicti, cum quibus Epiſcopus communicabat omnia & conſultabat.

Hic honos eis intuitu ipſorum auctoritatis in Eccleſia exhibebatur, in qua tamquam Senatus aliquis Eccleſiaſticus ſeu Concilium pro Epiſcopo ſpectabantur, qui rem nullam magni alicuius momenti ſine eorum conſultatione atque conſenſu faciebat, vt ita maius pondus maioremque auctoritatem iis omnibus conciliaret, quæ publico Eccleſiæ nomine decernebantur. Quam ob cauſſam CHRYSOSTOMVS [r] & SYNESIVS [s] *Synedrium Presbyterorum*; & CYPRIANVS [t] *Cleri ſacrum venerandumque Conſeſſum*; HIERONYMVS [u] & alii [w] *Senatum Eccleſiæ* & *Senatum Chriſti*; ORIGENES [x] & Auctor *Conſtitutionum* [y] *Conſilia*.

(r) Chryſoſt. de Sacerdot. Lib. III. c. XV. Εἰς πολλὰ σχίζονται μέρη καὶ οὔτε πρὸς ἀλλήλους, οὔτε πρὸς αὐτὸν τὸν λαχόντα τὴν ἐπισκοπὴν, τὸ τῶν πρεσβυτέρων συνέδριον ὁμογνωμονοῦν ἴδοι τις ἄν. His omnes in multas factiones ſcindi, neque inter ſe conſentire, neque cum eo, cui forte Epiſcopatus delatus ſit, *Presbyterorum congregationem* conuenire videas.

(s) Syneſ. Ep. LXVII. ad Theoph. p. 209. ἐλέγετο τοίνυν καὶ ἐν συνεδρίῳ παρὰ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ δημοσίᾳ κ. τ. λ. Igitur & *in conſeſſu Presbyterorum* & vulgo ferebant &c.

(t) Cyprian Ep. LV. al. LIX. ad Cornel. (p. 86. edit. Pariſ MDCLXVI.) Quid ſupereſt, quam vt Eccleſia Capitolio cedat, & recedentibus ſacerdotibus ac Domini altare remouentibus in *Cleri noſtri ſacrum venerandumque conſeſſum* ſimulacra atque idola cum aris ſuis tranſeant.

Conc. Carth. IV. c. XXXV. Epiſcopus in *conſeſſu Presbyterorum* ſublimior ſedeat &c.

(u) Hieron. in Ieſa. III. Tom. V. p. 16. Et nos habemus in Eccleſia *ſenatum noſtrum cœtum Presbyterorum.*

(w) Pius Ep. II ad Iuſt. Vienn. Salutat te *ſenatus* pauper *Chriſti* apud Romam conſtitutus.

(x) Orig. in Matth. (citante Pearſonio apud Coteler. Tom. II. p. 321.) βουλὴν ἐκκλησίας Θεοῦ βουλῇ τῇ καθ' ἑκάστην πόλιν συνεξετάζων, *ſenatum eccleſiæ* Dei ſenatui in qualibet ciuitate conſtituto comparans.

Pearſon. Vindic. Ignat. ibid. Hi autem βουλευταὶ Chriſtiani ſane fuerunt Presbyteri.

(y) Conſtit. Apoſt. lib. II. c. XXVIII. Σύμβουλοι ἐπισκόπου - - συνέδριον καὶ βουλὴ τῆς ἐκκλησίας. Conſiliarii epiſcopi - - conſilium & ſenatus eccleſiæ.

rios Epiſcopi & *Concilium Eccleſiæ* eos appellitant: quod quamvis Epiſcopus princeps & caput huius Senatus Eccleſiaſtici exſiſteret, & ſine eo ordinarie fieri poſſet nihil; ipſe tamen nullam actionem publicam, quæ ad gubernationem vel diſciplinam Eccleſiæ ſpectaret, ſine eorum conſcientia & præſidio, ſuſcipere ſolebat.

§. VIII.

Teſtimonia quædam Ignatii *&* Cypriani *de poteſtate & prærogatiuis, quibus Presbyteri vna cum Epiſcopo gaudebant.*

Prima ſæcula diuinæ huius inter Epiſcopum & Presbyteros harmoniæ firmiſſima documenta ſuppeditant: Quisquis enim CYPRIANI ſcripta inſpicit, *Romæ* atque *Carthagine*, vbi duæ maximæ inter Occidentales Eccleſias erant, ita omnia coniunctim peracta eſſe, facile intelliget. Epiſcopus ipſiusque Clerus communi [z] res conſilio ponderabant, ſiue de ordinandis Clericis ageretur; (CYPRIANVS enim ne quidem Hypodiaconum aut Lectorem ſine eorum conſenſu ordinare volebat) ſiue de exercenda diſciplina Eccleſiaſtica, & recipiendis Pœnitentibus, CYPRIANVS omnia communi conſenſu ſe agere [a] declarabat. Atque ita CORNELIVS eodem tempore *Romæ* faciebat: *Maximo* enim & reliquis Confeſſoribus, qui a *Nouatiani* ſteterant parte, redeuntibus, & errore ſuo agnito in communionem Eccleſiæ recipi cupientibus, *Cornelius* commodare nolebat ante, quam Presbyterio conuocato de eorum ſententia & conſenſu [b] ipſi conſtaret, vt ita ex communi omnium decreto poſſet agere. CYPRIANVS in diuerſis aliis Epiſtolis [c] de eodem honore, quem Presbyteris ſuis deferat, loquitur, & alio loco [d] ſpe-

(z) Cypr Ep. XXXIII. al. XXXVIII. In ordinationibus clericis ſolemus *vos* ante *conſulere* & mores ac merita ſingulorum *communi conſilio ponderare.*

(a) Id Ep. VI. al. XIV. Vt ea quæ circa eccleſiæ gubernaculum vtilitas communis expoſuit, tractare ſimul & plurimorum conſilio examinata limare poſſemus.

(b) Cornel. Ep XLVI al. XLIX. ad Cypr. Omni actu ad me perlato, placuit *contrahi Presbyterium* - - vt firmato *conſilio*, quid circa perſonam eorum obſervari deberet, *conſenſu omnium* ſtatueretur.

(c) Cypr. Ep. XXIV. al XXIX. ad Cler. tot. Ep. XXXII. ad Cler. De cæteris quæ agenda erant, ſicut & collegis meis plurimis ſcripſi, plenius *conſilio communi tractabimus*, quando conuenire in vnum permittente Domino cœperimus.

(d) Cypr. Ep. VI. al. XIV. Quando a primordio epiſcopatus mei ſtatuerim, *nihil ſi-*

ciali-

cialius adhuc eis exponit, a primordio Epiſcopatus ſui ſe induxiſſe animum, nihil ſine eorum conſilio atque conſenſu plebis agere. Epiphanivs eumdem morem *Epheſi* in condemnatione *Noëtii* obſeruat. Primo enim coram Presbyterorum conſeſſu productum [*e*], deinde vero ab iisdem Eccleſia eiectum eſſe, dicit. Ex quo ad minimum hoc intelligitur, quod Epiſcopus & Presbyteri eius in hac cenſura Eccleſiaſtica coniunctim egerint. Similiter de prima eiectione *Arii* loquens *Alexander*, inquit, *Epiſcopus Alexandriæ* [*f*] *habito Presbyterorum ac quorumdam Epiſcoporum, qui aderant, conuentu, de eo quæſtionem habet, ac diligenter examinat. Tum veritati cedere detrectantem eiicit ex Eccleſia.* Cotelerivs in adnotationibus ſuis ad *Conſtitutiones* ex antiquo quodam Manuſcripto narrationem aliquam de forma depoſitionis *Arii* [*g*] publicauit, quæ lucem huic rei poteſt adfundere. Nam exinde pateſcit, quod quum *Alexander* litteras ſuas circulares contra *Arium* omnibus reliquis Epiſcopis mitteret, primum omnes Presbyteros ac Diaconos *Alexandrinos* & eos, qui de *Mareota* erant, arceſſiuerit, quo tum quæ ſcriptis mandata ſint, cognoſcerent, tum ſuum in iis conſenſum demonſtrarent, itemque *Arii* depoſitioni ſuffragarentur. Vnde condiſcimus, quod etſi muneris abdicatio proprium Epiſcopi erat opus, tamen vt ea maiori cum cærimonia fieret, conſenſus tum Presbyterorum tum Diaconorum ad eam neceſſarius fuerit. Idem illud in condemnatione *Origenis* obſeruatum fuit. In Concilio *Alexandrino*, quod ciuitate eum expulit, Epiſcopi & Presbyteri adfuerunt, decernentes, *Alexandria* eum eiiciendum, nec illi permittendum, vt ibi vel doceret, vel habitaret, quemadmodum Pamphilvs [*h*] in libro ſecundo Apo-

ne conſilio veſtro & ſine conſenſu plebis, mea priuata ſententia gerere: ſed quum ad vos per Dei gratiam venero - - in commune tractabimus.

(*e*) Epiphan. Hæreſ. LVII. n. 1. ἐπὶ πρεσβυτερίου ἀγόμενος. Ibid. οἱ αὐτοὶ πρεσβύτεροι ἐξέωσαν αὐτὸν τῆς ἐκκλησίας.

(*f*) Epiph. Hær. LXIX. n. III Συγκαλεῖται τὸ πρεσβυτέριον ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ἄλλους τινὰς ἐπισκόπους παρόντας, ἀνέτασιν τούτου ποιεῖται καὶ ἀνάκρισιν· ὡς δὲ οὐκ ἐπείσθη τῇ ἀληθείᾳ, ἐξεοῖ αὐτὸν τῆς ἐκκλησίας.

(*g*) Depoſitio Arii ap. Coteler. Not. in Conſtit. Apoſt. lib. VIII. c. XXVIII. Ἵνα καὶ τὰ νῦν γραφόμενα γνῶτε, τὴν δὲ ἐν τούτοις συμφωνίαν ἑαυτῶν ἐπιδείξησθε καὶ τῇ καθαιρέσει τῶν περὶ Ἄρειον σύμψηφοι γένησθε.

(*h*) Pamphil. Apol. ap. Phot. Cod. CXVIII. p. 298. Σύνοδος ἀθροίζεται ἐπισκόπων καὶ

 logiæ

logiæ ſuæ pro ORIGENE, cuius fragmenta quædam in PHOTIO conſeruata exſtant, refert. In Concilio *Romæ* contra *Nouatum* congregato ſexaginta Epiſcopi, Presbyteri [*i*] vero ac Diaconi multo plures conuenerant. Concilium *Antiochenum* primum contra *Paulum Samoſatenſem* habitum itidem [*k*] Presbyteris & Diaconis conſtitit; Nomen alicuius ex iſtis *Malchion* [*kk*] Presbyteri *Antiocheni* etiamnum in Epiſtolæ Synodicæ inſcriptione inter Epiſcoporum nomina legitur.

Ex quibus omnibus patet, antiquum Presbyterorum fuiſſe priuilegium, cum Epiſcopis in Conſiſtorialibus ac Prouincialibus eorum Conciliis ſedere atque deliberare. Et ſi paullo altius adſcenderis, res ſemper ad eumdem modum in Eccleſia inde ab origine tractatas deprehendes; quemadmodum ex IGNATIO apparet, cuius ſcripta, (vt vir quidam doctus obſeruat [*l*]), tantumdem pro Presbyterorum dignitate, quantum pro Epiſcoporum prærogatiua loquuntur, Neque vlles ex antiquis Auctoribus tot ac tanta Presbyterii præconia, quanta quidem ille, adnotauit. Quam ob cauſſam, qui pro Presbyterorum honore atque auctoritate maxime militant, IGNATIVM optimum poteſtatis atque exiſtimationis eorum adſertorem atque defenſorem par eſt agnoſcant. Semper enim Epiſcopos & Presby-

τινῶν πρεσβυτέρων κατ' Ὠριγένους. Synodus epiſcoporum & quorumdam Presbyterorum aduerſus Origenem habetur.

(*i*) Euſeb. lib. VI c. XLIII. Ἐφ' ᾗ συνόδου μεγίστης ἐπὶ Ῥώμης συγκροτηθείσης, ἑξήκοντα μὲν τὸν ἀριθμὸν ἐπισκόπων, πλειόνων δὲ ἔτι μᾶλλον πρεσβυτέρων τε καὶ διακόνων κ. τ. λ.

(*k*) Euſeb. lib. VII. c. XXVIII. Μυρίους τε ἄλλους οὐκ ἂν ἀπορήσαις τις ἅμα πρεσβυτέροις καὶ διακόνοις τῆς αὐτῆς ἕνεκεν αἰτίας ἐν τῇ προειρημένῃ πόλει τηνικάδε συγκροτηθέντας ἀπαριθμούμενος. Sexcentos quoque alios, qui vna cum *Presbyteris* & Diaconis eo confluxerant, nequaquam difficile fuerit recenſere.

(*kk*) Euſeb. ibid. c. XXX. Ἕλενος καὶ Ὑμέναιος καὶ Θεόφιλος, καὶ Θεότεκνος, καὶ Μάξιμος, Πρόκλος, Νικόμας καὶ Αἰλιανός, καὶ Παῦλος καὶ Βώλανος, καὶ Πρωτογένης, καὶ Ἱέραξ καὶ Εὐτύχιος, καὶ Θεόδωρος, Μαλχίων, καὶ Λούκιος.

(*l*) Pearſon. Vindic. Ignat. Part. II. c. XVI. p. 428. ap. Coteler. (p. 211. edit. Cantabrig. MDCLXXII.) Si quid ego hac in re intelligo, quicumque Presbyteriali dignitati auctoritatique maxime ſtudent, non habent ſuæ exiſtimationis firmius aut ſolidius fundamentum, quam epiſtolas S. Ignatii noſtri: neque enim in vllo vere antiquo Scriptore extra has epiſtolas tot ac tanta Presbyteriatus præconia inuenient, neque illius ordinis honorem ſine Epiſcopatus prærogatiua vllibi conſtitutum reperient.

teros

Digitized by Google

teros, tamquam Eccleſiæ præſidentes, coniungit, iſtos quidem loco Dei & Ieſu Chriſti, hos autem tamquam magnum Dei Concilium loco Apoſtolorum conſtituens. Ita in Epiſtola ſua ad *Epheſios* [m] hortatur eos, *vt ſubiecti ſint Epiſcopo & Presbyterio:* Et in Epiſtola ad *Magneſianos* [n] *Scotionem* laudat, *quod ſubditus ſit Epiſcopo vt gratiæ Dei, & Presbyterio vt legi Ieſu Chriſti.* Et poſt paullo in eadem epiſtola *de Epiſcopo* tamquam *præſidente* [o] *Dei loco, & Presbyteris loco ſenatus Apoſtolici* loquitur. Ita in Epiſtola ad *Trallianos* [p] iubet eos *Presbyterio ſubditos eſſe, vt Apoſtolis Ieſu Chriſti:* & iterum [q] *Reuereantur*, inquit, *Presbyteros vt conſeſſum Dei & vt coniunctionem Apoſtolorum. Sine his Eccleſia non vocatur.* Diuerſa eiusdem ponderis loca in Epiſtolis ſuis ad *Polycarpum* & ad Eccleſiam [r] *Smyrnaeorum* videri poſſunt.

§. IX.

Presbyterorum poteſtas ſæculo quarto paullulum imminuta quibusdam videtur.

Et profecto omnes ipſius Epiſtolæ adeo plenæ ſunt magnorum elogiorum, quibus Presbyteros tamquam cum Epiſcopis in ſenatu Eccleſiaſtico coniunctim agentes, ornat, vt eruditus noſter PEARSONIVS, qui has Epiſtolas nouiſſime defendit, inde concludat, poteſtatem ac priuilegia Presbyterorum ſecundo ſæculo, in quo vixit IGNATIVS, multo maiora, quam ſæculo quarto, fuiſſe, quippe qua tempeſtate eam vbique, etiam *Alexandriæ*, vbi maxime floruerat, aliquantum collapſam atque imminutam eſſe credit. Atque hinc harum Epiſtolarum vetu-

(m) Ignat. ad Epheſ n. II ὑποτασσόμενοι τῷ ἐπισκόπῳ καὶ πρεσβυτερίῳ.

(n) Ep. ad Magneſ. n. II. ὅτι ὑποτάσσεται τῷ ἐπισκόπῳ ὡς χάριτι Θεοῦ καὶ πρεσβυτερίῳ ὡς νόμῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

(o) Epiſt. ad Magneſ n. VI. Προκαθημένου ἐπισκόπου εἰς τόπον Θεοῦ καὶ τῶν πρεσβυτέρων εἰς τόπον συνεδρίου τῶν ἀποστόλων.

(p) Ep. ad Trall. n. II. ὑποτάσσεσθε τῷ πρεσβυτερίῳ ὡς τοῖς ἀποστόλοις Ἰησοῦ Χριστοῦ.

(q) Ibid. n. III. ἐντρεπέσθωσαν τοὺς πρεσβυτέρους ὡς συνέδριον Θεοῦ καὶ ὡς σύνδεσμον ἀποστόλων· χωρὶς τούτων ἐκκλησία οὐ καλεῖται.

(r) Epiſt. ad Polyc. n. VI. Ἀντίψυχον ἐγὼ τῶν ὑποτασσομένων τῷ ἐπισκόπῳ, πρεσβυτέροις, διακόνοις κ. τ. λ. Deuouear ego pro iis, qui ſubditi ſunt epiſcopis, *presbyteris*, diaconis &c.

Ep. ad Smyrn. n. VIII. Ἀκολουθεῖτε τῷ πρεσβυτερίῳ ὡς τοῖς ἀποστόλοις, ſequimini *Presbyterium* vt Apoſtolos.

ſtatem deducit, easque ab ipſo IGNATIO exaratas eſſe demonſtrat, quod nemo ex quarti ſæculi ſcriptoribus Presbyterium tantis laudibus cumulaturus, aut tanta auctoritate poteſtateque armaturus [s] fuiſſet. Non diſputabo hac de re, nec operoſius diſquiram, quid diſcriminis inter Presbyterorum poteſtatem duorum iſtorum ſæculorum interceſſerit, ſed tantum lectori, quænam priuilegia quarto adhuc ſæculo iis ſuperfuerint, repræſentabo.

§. X.

Adhuc tamen ad iungendas cum Epiſcopo manus in ordinatione Presbyterorum admiſſi fuerunt.

Neque vero heic quis ire inficias poteſt, iſthoc ſæculo in ordinatione Presbyteri cuiusdam omnibus Presbyteris, qui præſentes fuerint, manus ei imponere non tantum licuiſſe, ſed ad hoc ipſum faciendum eos etiam obligatos fuiſſe. In Eccleſiis *Africanis* hunc morem obtinuiſſe, poſitum eſt extra controuerſiam: In Concilio enim *Carthaginenſi* quarto [t] Canon reperitur, qui his diſertis verbis illud iniungit: *Presbyter cum ordinatur, Epiſcopo eum benedicente, & manum ſuper caput eius tenente, etiam omnes Presbyteri, qui præſentes ſunt, manus ſuas iuxta manum Epiſcopi ſuper caput illius teneant.* Et hoc admodum probabiliter vniuerſalis Eccleſiæ conſuetudo fuit. In Conſtitutionibus enim Eccleſiæ *Alexandrinæ* [u] lex eiusdem argumenti habetur. In Eccleſia latina decretum Concilii *Carthaginenſis* videtur etiam inualuiſſe, quod a GRATIANO [w] aliisque conlectoribus inter leges Eccleſiaſticas relatum eſt, vnde & in noſtra Eccleſia *Anglicana* obſeruari cœpit, & in hunc vſque

(s) Pearſon. Vindic. Ignat. Part II. c. XVI. p. 418. ap. Coteler. (p. 220. 221. edit. Cantabrig.) Nemo tam ſeris eccleſiæ temporibus - - Presbyterium tot laudibus cumulaſſet, *tanta auctoritate armaſſet*, cuius poteſtas ea tempeſtate etiam Alexandriæ, vbi maxime floruerat, tantopere imminuta eſt.

(t) Conc. Carth IV. c. III.

(u) Eccl Alex. Conſtit c. VI. ap. Beuereg. Not. in Can. Apoſt. c. II. Cum vult Epiſcopus *ordinare Presbyterum*, manum ſuam capiti eius imponat, *ſimulque omnes Presbyteri iſtud tangant.*

(w) Gratian. Diſt. XXIII. c. VII. Presbyter cum ordinatur, Epiſcopo eum benedicente, & manum ſuper caput eius tenente, etiam omnes Presbyteri, qui præſentes ſunt, manus ſuas iuxta manum Epiſcopi ſuper caput illius teneant. Iuo Part. VI. c. XII.

diem

diem obſeruatur. Nonnulli quidem antiqui Canones [x] dicunt, Presbyterum ab vno tantum Epiſcopo ordinari oportere: ſed hoc non eo valet, vt Presbyteri adſiſtere prohibeantur, ſed tantum, vt diſcrimen aliquod inter ordinationem Epiſcopi & Presbyteri ſtatuatur. Ordinatio enim Epiſcopi legitimo modo fieri non poterat ſine tribus Epiſcopis, in rei ſocietatem cum Metropolitano coëuntibus; Presbyter autem ab vno tantum Epiſcopo, ſine vllo alius cuiusdam auxilio ordinari poterat, niſi quod de ipſius Presbyteris quidam ei ſe ſe iungerent. Et hanc ſæculi quarti praxin fuiſſe manifeſtum eſt.

§. XI.

In Senatu etiam eccleſiaſtico vna cum Epiſcopis ſuis ſedendi gaudebant priuilegio.

Porro ex iſtius æui monumentis planum eſt, Presbyteros adhuc cum Epiſcopis ſuis in ſenatu eccleſiaſtico ſedendi habuiſſe priuilegium. Nam *Siricius* Papa hoc ſæculo exeunte eumdem in modum ſe gerebat, quemadmodum ante eum ſe geſſerat *Cornelius*. In eo enim quum eſſet, vt *Iouiani* errores condemnaret, primum conuocabat [y] Presbyteros, communicatoque cum hiſce conſilio ipſius doctrinas examinabat, & tum Diaconis & reliquo Clero conſentientibus Eccleſia eum eiiciebat. Eamdem quoque rationem *Syneſius* Epiſcopus *Ptolemaidis* contra *Andronicum*, impium ac in Deum contumelioſum Præfectum Pentapolis inibat. Hic primum horrenda eius crimina coram Eccleſiæ ſuo ſenatu enarrabat, & deinde ipſis conſentientibus ſententiam eiiciendi eum ex Eccleſia pronuntiabat, quod ipſe propterea ab [z] Synedrio *Ptolemaidis* factum eſſe

(x) Can. Apoſt. c. 11. Πρεσβύτερος ὑπὸ ἑνὸς ἐπισκόπου χειροτονείσθω, Presbyter ab vno Epiſcopo ordinetur.
Conc. Carth. III. c. XLV. (Tom. II. Conc. p. 1176.) *Epiſcopus vnus* eſſe poteſt, *per quem* dignatione diuina *Presbyteri* multi *conſtitui* poſſunt.

(y) Syric. Ep. II. ad Eccleſ. Mediol. (Tom. II. Concil. p. 1024.) *Facto Presbyterio* conſtitit doctrinæ noſtræ, id eſt, chriſtianæ legi eſſe contraria. — vnde omnium noſtrorum tam *Presbyterorum* & Diaconorum quam totius Cleri vnam ſcitote fuiſſe ſententiam, vt Iouinianus, Auxentius &c. in perpetuum damnati extra Eccleſiam remanerent.

(z) Syneſ. Ep. LVII. p. 190. (edit. Pariſ. p. 201.) Νυνὶ δὲ οἷς τὸ συνέδριον μετῆλθε τὴν Ἀνδρονίκου μανίαν ἀκούσατε. Iam quibusnam pœnis *de conſilii ſententia* in Andronici furorem ſit animaduerſum, attendite.

dicit

Digitized by Google

ſtatem deducit, easque ab ipſo IGNATIO exaratas eſſe demonſtrat, quod nemo ex quarti ſæculi ſcriptoribus Presbyterium tantis laudibus cumulaturus, aut tanta auctoritate poteſtateque armaturus [s] fuiſſet. Non diſputabo hac de re, nec operoſius diſquiram, quid diſcriminis inter Presbyterorum poteſtatem duorum iſtorum ſæculorum interceſſerit, ſed tantum lectori, quænam priuilegia quarto adhuc ſæculo iis ſuperfuerint, repræſentabo.

§. X.

Adhuc tamen ad iungendas cum Epiſcopo manus in ordinatione Presbyterorum admiſſi fuerunt.

Neque vero heic quis ire inficias poteſt, iſthoc ſæculo in ordinatione Presbyteri cuiusdam omnibus Presbyteris, qui præſentes fuerint, manus ei imponere non tantum licuiſſe, ſed ad hoc ipſum faciendum eos etiam obligatos fuiſſe. In Eccleſiis *Africanis* hunc morem obtinuiſſe, poſitum eſt extra controuerſiam: In Concilio enim *Carthaginenſi* quarto [t] Canon reperitur, qui his diſertis verbis illud iniungit: *Presbyter cum ordinatur, Epiſcopo eum benedicente, & manum ſuper caput eius tenente, etiam omnes Presbyteri, qui præſentes ſunt, manus ſuas iuxta manum Epiſcopi ſuper caput illius teneant.* Et hoc admodum probabiliter vniuerſalis Eccleſiæ conſuetudo fuit. In Conſtitutionibus enim Eccleſiæ *Alexandrinæ* [u] lex eiusdem argumenti habetur. In Eccleſia latina decretum Concilii *Carthaginenſis* videtur etiam inualuiſſe, quod a GRATIANO [w] aliisque conlectoribus inter leges Eccleſiaſticas relatum eſt, vnde & in noſtra Eccleſia *Anglicana* obſeruari cœpit, & in hunc vſque

(s) Pearſon. Vindic. Ignat. Part II. c. XVI. p. 418. ap. Coteler. (p. 220. 221. edit. Cantabrig.) Nemo tam ſeris eccleſiæ temporibus - - Presbyterium tot laudibus cumulaſſet, *tanta auctoritate armaſſet*, cuius poteſtas ea tempeſtate etiam Alexandriæ, vbi maxime floruerat, tantopere imminuta eſt.

(t) Conc. Carth IV. c. III.

(u) Eccl Alex. Conſtit c. VI. ap. Beuereg. Not. in Can. Apoſt. c. II. Cum vult Epiſcopus *ordinare Presbyterum*, manum ſuam capiti eius imponat, *ſimulque omnes Presbyteri iſtud tangant.*

(w) Gratian. Diſt. XXIII. c. VII. Presbyter cum ordinatur, Epiſcopo eum benedicente, & manum ſuper caput eius tenente, etiam omnes Presbyteri, qui præſentes ſunt, manus ſuas iuxta manum Epiſcopi ſuper caput illius teneant. Iuo Part. VI. c. XII.

diem

diem obſeruatur. Nonnulli quidem antiqui Canones [x] dicunt, Presbyterum ab vno tantum Epiſcopo ordinari oportere: ſed hoc non eo valet, vt Presbyteri adſiſtere prohibeantur, ſed tantum, vt diſcrimen aliquod inter ordinationem Epiſcopi & Presbyteri ſtatuatur. Ordinatio enim Epiſcopi legitimo modo fieri non poterat ſine tribus Epiſcopis, in rei ſocietatem cum Metropolitano coëuntibus; Presbyter autem ab vno tantum Epiſcopo, ſine vllo alius cuiusdam auxilio ordinari poterat, niſi quod de ipſius Presbyteris quidam ei ſe ſe iungerent. Et hanc ſaeculi quarti praxin fuiſſe manifeſtum eſt.

§. XI.

In Senatu etiam eccleſiaſtico vna cum Epiſcopis ſuis ſedendi gaudebant priuilegio.

Porro ex iſtius aeui monumentis planum eſt, Presbyteros adhuc cum Epiſcopis ſuis in ſenatu eccleſiaſtico ſedendi habuiſſe priuilegium. Nam *Siricius* Papa hoc ſaeculo exeunte eumdem in modum ſe gerebat, quemadmodum ante eum ſe geſſerat *Cornelius*. In eo enim quum eſſet, vt *Iouiani* errores condemnaret, primum conuocabat [y] Presbyteros, communicatoque cum hiſce conſilio ipſius doctrinas examinabat, & tum Diaconis & reliquo Clero conſentientibus Eccleſia eum eiiciebat. Eamdem quoque rationem *Syneſius* Epiſcopus *Ptolemaidis* contra *Andronicum*, impium ac in Deum contumelioſum Praefectum Pentapolis inibat. Hic primum horrenda eius crimina coram Eccleſiae ſuo ſenatu enarrabat, & deinde ipſis conſentientibus ſententiam eiiciendi eum ex Eccleſia pronuntiabat, quod ipſe propterea ab [z] Synedrio *Ptolemaidis* factum eſſe

(x) Can. Apoſt. c. II. Πρεσβύτερος ὑπὸ ἑνὸς ἐπισκόπου χειροτονείσθω; Presbyter ab vno Epiſcopo ordinetur.
Conc. Carth. III. c. XLV. (Tom. II. Conc. p. 1176) *Epiſcopus vnus* eſſe poteſt, *per quem* dignatione diuina *Presbyteri* multi *conſtitui* poſſunt.

(y) Siric. Ep. II. ad Eccleſ. Mediol. (Tom. II. Concil. p. 1024.) *Facto Presbyterio* conſtitit doctrinae noſtrae, id eſt, chriſtianae legi eſſe contraria. -- vnde omnium noſtrorum tam *Presbyterorum* & Diaconorum quam totius Cleri vnam ſcitote fuiſſe ſententiam, vt Iouinianus, Auxentius &c. in perpetuum damnati extra Eccleſiam remanerent.

(z) Syneſ. Ep. LVII. p. 190. (edit. Pariſ. p. 201.) Νυνὶ δὲ οἷς τὸ συνέδριον μετῆλθε τὴν Ἀνδρονίκου μανίαν ἀκούσατε. Iam quibusnam poenis *de conſilii ſententia* in Andronici furorem ſit animaduerſum, attendite.

dicit

dicit in litteris circularibus, quibus de eiectione eius alias Eccleſias faciebat certiores. BARONIVS quidem & plerique Conciliorum editores hunc conuentum ex errore ſynodis prouincialibus adnumerant: Enimuero ex SYNESIO luculenter patet, fuiſſe modo priuatum Eccleſiæ *Ptolemaidis* conuentum: Expreſſis enim verbis [a] dicit, *Ptolemaidis* Eccleſiam ad omnes vbique terrarum ſorores ſuas Eccleſias hæc decernenda cenſuiſſe, easque rogandas, vt *Andronicum* eodem loco habere, nec decretum ſuum velut a paupere exiguæ vrbis Eccleſia factum contemnere velint. Quod quidem cum priuati concilii ratione egregie conuenit, non autem ſecundum prouincialis Concilii ſtilum dictum eſt.

§. XII.

Nec non in Conciliis prouincialibus.

Neque tamen hæc eo dicuntur, vt negetur Presbyteris in Conciliis prouincialibus ſedere licuiſſe: Manifeſtiſſima enim documenta ſuppetunt, ſæculo quarto & poſtea hoc eos priuilegio fruitos eſſe. Concilio *Illiberritano*, quod incunte ſæculo quarto celebratum eſt, haud minus triginta ſex Presbyteri [b] vna cum Epiſcopis interfuerunt, teſtantibus id diſerte Concilii iſtius Actis. Concilium primum *Arelatenſe* a CONSTANTINO conuocatum itidem diuerſos habuit Presbyteros, quorum plerorumque nomina etſi cum nominibus plurimorum Epiſcoporum, qui ducenti fuere, perdita ſunt, quindecim tamen Presbyterorum nomina [c] adhuc ſuperſunt. Et dignum obſervatu eſt, quod in CONSTANTINI *Tractoriis*, ſeu litteris inuitatoriis Presbyteri non minus quam Epiſcopi ad concilium coire mandato Imperiali iubeantur; ſi ex vno illo exemplo, quod in antiquo monumento apud EVSEBIVM ſupereſt, de reliquis omnibus iudicare licuerit: videmus enim ibi in Epiſtola, ad *Chreſtum Sy-*

(a) Syneſ. Ep. LVIII p. 199. (edit. Par. p. 203.) Ἡ Πτολεμαΐδος ἐκκλησία τάδε πρὸς ἁπανταχῆ γῆς ἑαυτῆς ἀδελφὰς διατάττεται. Et paullo poſt: Εἰ δέ τις ὡς μικροπολίτιν ἀποσκυβαλίσει τὴν ἐκκλησίαν, καὶ δέξεται τοὺς ἀποκηρύκτους αὐτῆς, ὡς οὐκ ἀνάγκη τῇ πένητι πείθεσθαι κ.τ.λ.

(b) Concil. Eliber. Prooem. (Tom. I. p. 969.) *Reſidentibus* etiam *viginti & ſex* (triginta & ſex in editione Mendoſæ) *presbyteris*, adſtantibus diaconibus & plebe epiſcopi dixerunt.

(c) Concil. Arelat. I. in catalogo eorum, qui concilio interfuerunt. In edit. Crab. male vocatur Secundum.

TRACHſa-

racuſarum Epiſcopum acciendum miſſa, ipſum duos ex ſecundo throno [*d*] ſecum adducere iuberi; quæ phraſis, vti diximus ſupra, duos denotat Presbyteros. Vt ita hinc pateat, Presbyteros tunc cum Epiſcopis ſuis in Concilio ſedendi habuiſſe priuilegium, & id quidem ex dicto Imperiali. In IVSTELLI *Bibliotheca Iuris Canonici* tria quatuorue Concilia *Romana* memorantur, in quibus Presbyterorum, tamquam ſedentium & ſuffragia ferentium cum Epiſcopis, ſpeciatim fit mentio. In Concilio ſub *Hilario* A. CCCCLXI. congregato Presbyteri *Romani* omnes ſimul cum Epiſcopis ſederunt [*e*], Diaconis quidem adſtantibus. Ita rurſus in Concilio ſub *Felice* A. CCCCLXXXVII. habito [*f*], nomina ſeptuaginta ſex Presbyterorum recenſentur, qui cum Epiſcopis ſederint, Diaconis, vt antea, eis adſtantibus. Et Concilio ſub *Symmacho* A. CCCCIC. ſexaginta ſeptem Presbyteri & Diaconi ſex iisdem prorſus [*g*] verborum formulis, quemadmodum Epiſcopi, ſubſcripſerunt. In alio Concilio ſub eodem *Symmacho* A. DII. Presbyteri triginta ſex [*h*] nominantur, qui in eo ſederunt. Et in Concilio ſub *Gregorio* II. A. DCCXV. Epiſcopi, Presbyteri & Diaconi omnes eodem modo [*i*] decretis ab ipſis omnibus coniunctim promulgatis ſubſcripſerunt.

Similia exempla in primo Concilio *Toletano* [*k*] & *Bracarenſi* ſecundo [*l*] occurrunt, vbi obſeruare etiam licuerit diſcrimen inter Presbyteros & Diaconos ſtatutum; quod nimirum Presbyteri ſemper vt ſedentes vna cum Epiſcopis ſuis, Diaconi autem

(*d*) Euſeb. lib. X. c. V. Συζεύξας σεαυτῷ καὶ δύο γέ τινας τῶν ἐκ τοῦ δευτέρου θρόνου.

(*e*) Conc. Rom. ap. Iuſtell Tom I. p. 250. *Reſidentibus* etiam *vniuerſis Presbyteris*, adſtantibus quoque Diaconibus.

(*f*) Ibidem. *Ex Presbyteris* Ruſtico, Laurentio &c.

(*g*) Ibid. p. 259. *Subſcripſerunt Presbyteri* numero LXVII. Cælius Laurentius *Archipresbyter* tituli Praxedis *hic ſubſcripſi* & conſenſi ſynodalibus conſtitutis atque in hac me profiteor manere ſententia &c.

(*h*) Ibid. p. 261. *Reſidentibus etiam Presbyteris*, Proiectitio, Martino &c. Adſtantibus quoque Diaconis.

(*i*) Ibid. p. 234. *Siſinnius Presbyter* huic conſtituto a nobis promulgato *ſubſcripſi*. *Petrus Archidiaconus* huic conſtituto a nobis promulgato *ſubſcripſi*.

(*k*) Concil. Tolet. I. (Tom. II. p. 1223.) Conuenientibus Epiſcopis in Eccleſia - - *Conſidentibus Presbyteris*, adſtantibus Diaconis &c.

(*l*) Concil. Bracar. II. (Tom. V. p. 836) Conſidentibus ſimul Epiſcopis, *præſentibus quoque Presbyteris* adſtantibusque Miniſtris vel vniuerſo Clero.

tantummodo vt ſtantes, eisque miniſtrantes repræſentantur. Quibus omnibus non obſtantibus CELLOTIVS *Loiolita*, & quidam iſtius ſocietatis alii non dubitant adſerere, Presbyteris numquam permiſſum fuiſſe cum Epiſcopis conſidere in ipſorum Conciliis. BELLARMINVS [*m*] eo vſque non progreditur, ſed tantum ſuffragium deciſiuum ipſis abiudicat: Qua in adſertione non tantum omnes in vniuerſum ſcriptores [*n*] Proteſtantes, ſed HABERTVM [*o*] etiam aliosque eruditos *Gallicanæ* libertatis [*p*] adſertores, ipſius alioquin religioni addictos, ſibi aduerſantes habet. Vt adeo apud omnes ſcriptores, præiudicatis opinionibus liberos, & curioſos antiquitatis ſcrutatores in confeſſo ſit, quod Presbyteri cum Epiſcopis in Conciliis prouincialibus ſedendi ac deliberandi habuerint libertatem.

§. XIII.

Similiter in Conciliis generalibus.

Quod autem ad Concilia generalia ſeu vniuerſalia attinet, ſunt ex ſcriptoribus Proteſtantibus, qui dubitare videntur, an Presbyteris antiquitus in illis ſedere permiſſum fuerit. Vir quidam eruditus [*q*] de noſtra Eccleſia *Anglicana*, numquam antea dicit auditum, ſacerdotes in Conciliis œcumenicis ſediſſe, nimirum ante Concilium *Lateranenſe* ſub *Calliſto* II. A. CIↃ CXXIII habitum, cui Abbates IↃC interfuerunt. Sed non video, quamobrem Concilium primum *Arelatenſe* pro generali concilio habendum non ſit, ſi alioquin Epiſcoporum vndiquaque confluentium multitudo illud poſſit efficere: Ducenti enim Epiſcopi illic præſentes fuerunt; & vt animaduertimus antea, di-

(*m*) Bellarm. de Concil. lib. I. c. XV. Cæteri numquam ſunt admiſſi, niſi ad conſultandum, excepto Concilio Baſileenſi, vbi Presbyteri admiſſi ſunt ad ſuffragium deciſiuum, ſed perperam & contra morem omnis antiquitatis.

(*n*) Morton. Apol. Cathol. Part. II. lib. IV. c. VIII. Whitaker de Concil. Quæſt. III.

(*o*) Habert. Not. in lib. Pontif. Græcor. p. 175. At ſententiam non ferebant nec ſubſcribebant, dicet aliquis? Itane vero? per ſingula ire nihil neceſſe eſt, ſed quædam luſtranda ſunt. In eodem Concilio Chalcedonenſi *Philippus Presbyter* eccleſiæ CP. *fert ſententiam.* In concilio ſeptimo Oecumenico *Leo Presbyter* ita ſubſcribit: *Λέων χάριτι Χριστοῦ πρεσβύτερος τῆς ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ καθολικῆς μεγάλης ἐκκλησίας.* *Leo* gratia Chriſti *Presbyter* ſanctiſſimæ Dei Catholicæ magnæ Eccleſiæ, id eſt, Conſtantinopolitanæ. *Plurimi* poſtea Archimandritæ & Hegumeni vt *Presbyteri ſubſcribunt* &c.

(*p*) Ranchin *Review of the Council of* Trent, lib. I. c. VIII.

(*q*) *Bishop* Burnets *Vindication of the Ordination* &c. Pref. p. 32.

verſi

Digitized by Google

verſi Presbyteri vna cum ipſis venire iuſſi ſunt. Sed quidquid huius ſit, Concilium *Conſtantinopolitanum* A. CCCLXXXI. celebratum ab omnibus pro generali Concilio habetur, (licet tantum CL. Epiſcopi ei interfuerint): atqui ibi tres etiam Presbyteros vna cum Epiſcopis [r] ſubſcribentes deprehendimus. HABERTVS [ſ], vir doctus, diuerſa alia exempla ex Concilio *Chalcedonenſi*, ſecundo Concilio *Nicæno*, octauo contra *Photium* conuocato, aliisque adfert. Ex quibus omnibus & quæ heic allegata ſunt, colligi oportet, Presbyteros in Conciliis etiam generalibus ſedendi ac ſuffragandi priuilegium antiquitus habuiſſe.

§. XIV.

De titulis honoris, quos Presbyteris æque ac Epiſcopis dederunt, & quid diſcriminis heic inter eos, ſi vtrisque applicati fuerint, interceſſerit.

Iſtæ Presbyterorum prærogatiuæ, quarum beneficio in tot caſibus coniunctim cum Epiſcopis agere poterant, magnam illis auctoritatem atque exiſtimationem in Eccleſia conciliabant: adeo vt multi honoris tituli, quibus Epiſcopi ſalutabantur, cum aliqua duntaxat variatione etiam Presbyteris tribuerentur. Hinc vocati Πρόεδροι a SYNESIO [t] & EVSEBIO; Προεστῶτες a NAZIANZENO [u] & BASILIO; Προστάται a CHRYSOSTO-

(r) Conc. Conſtantin, Tom. II. p 957. Tyrannus *Presbyter* Amorii. Auxanon *Presbyter* Apameæ. Helladius *Presbyter* Commanenſis.

(ſ) Habert Not. in Pontific. p. 175 vid. not. (o). p. 281.

(t) Syneſ. Epiſt. XII. (p. 171. edit. Pariſ. MDCLXVI.) Ἀλλὰ καὶ διὰ πάσης εὐφήμου μνήμης ἄγε τὸν ἱερὸν ἐκεῖνον, καὶ θεοφιλῆ πρεσβύτην τὸν ἀποδείξαντά σε πρόεδρον δήμου. Sed & plena prædicationis memoria proſequere ſacrum illum & Deo carum ſenem, qui te populo *præfecit*.
Euſeb. lib X. c. IV. †

(u) Gregor Nazianz. Orat. I. (p. 6. edit. Pariſ. MDCXXX.) οὐ γὰρ οὕτως οὔτε δευσοποιοῦ βαφῆς μεταλαμβάνει ῥᾳδίως ὕφασμα, οὔτε δυσωδίας ἢ τοῦ ἐναντίου τὸ πλησιάσαν, οὔτε νοσερά τις οὕτως εὐκόλως ἀναχεῖται εἰς τὸν ἀέρα καὶ διὰ τοῦ ἀέρος ὁμιλεῖ τοῖς ζώοις ἀτμὶς (ὃ δὴ λοιμός ἐστί τε καὶ ὀνομάζεται) ὡς φιλεῖ τάχιστα τῆς τοῦ προεστῶτος κακίας ἀναπίμπλασθαι τὸ ὑπήκοον, καὶ πολλῷ γε ῥᾷον, ἢ τῆς ἐναντίας τῆς ἀρετῆς. Neque enim indelebilem tincturam pannus, vel fœtidum aut ſuauem odorem res admotæ ita facile contrahunt, vel exitialis quidam vapor tam facile in aërem diffunditur, ac per aërem animantia occupat (quod quidem peſtis & eſt & appellatur) quam ſubditi *Antiſtitis* improbitate celerrime impleri ſolent, & quidem multo facilius, quam virtute.

MO [w] & NAZIANZENO ſimiliter : quæ nomina latinis titulis, quibus *Præpoſiti* & *Antiſtites* ſalutantur, reſpondent, ſignificantque *Præſides* ſeu *Duces* & *Gubernatores* populi. Scio equidem, quoſdam viros doctos [x] ſentire, quod a nullo antiquo ſcriptore Presbyter *Antiſtes* dicatur. Sed hoc adſertum ſenſu commodo accipi debet : alias enim cum veritate haud congrueret. Nam HILARIVS SARDVS [y] loquens de Presbyteris, aduerſus quos Epiſcopum non deceat accuſationem recipere, niſi ſub duobus aut tribus teſtibus, diſerte eos *Antiſtites Dei* appellat. Idem etiam Auctor [z] *Quæſtionum Vet. & Nou. Teſtamenti* ſub nomine AVGVSTINI facit. Et quamlibet in Epiſtolis CYPRIANI per *Præpoſitos* plerumque intelligantur Epiſcopi, non ſemper tamen hoc fit : Presbyteri enim *Romani* ſcribentes [a] ad Clerum *Carthaginenſem* ſemetipſos vocant *Præpoſitos*, & CELERINVS [b] in Epiſtola ſua ad *Lucianum* eodem titulo eos inſignit. SIDONIVS autem APOLLINARIS [c] hanc materiam recte proponit, quando nos do-

Baſil. Reg Moral. LXX. c. XXXVI. (p. 491. Tom. II. Edit. Pariſ.) *Ὅτι δεῖ τὸν προεστῶτα τοῦ λόγου μετὰ περισκέψεως καὶ δοκιμασίας πολλῆς, κατὰ σκοπὸν τῆς πρὸς Θεὸν εὐαρεστήσεως, ἕκαστον ποιεῖν τε καὶ λέγειν* Quod qui aliis in Eccleſia *præpoſitus* eſt, is ad ſingula quæ facit, dicitue, diligentem adhibere circumſpectionem & maturum iudicium debet.

(w) Chryſ. Hom. XI. in 1 Tim. IV. (T. VI. ed. Francof. p. 469.) *οὐ πολὺ τὸ μέσον αὐτῶν καὶ ἐπισκόπων· καὶ γὰρ καὶ αὐτοὶ διδασκαλίαν εἰσὶν ἀναδεδεγμένοι καὶ προστασίαν τῆς ἐκκλησίας* Inter Epiſcopum atque Presbyterum intereſt ferme nihil. Quippe & Presbyteris Eccleſiæ cura (*præfectura*) commiſſa eſt.

Nazian. Orat. I. p. 37. *ψυχῶν προστασίαν δέξασθαι, ἢ μεσιτείαν Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων (τοῦτο γὰρ ἴσως ὁ ἱερεύς) οὐκ ἀσφαλὲς εἶναι γινώσκω*, Animarum curam & *imperium* ſuſcipere, ac mediatorem inter Deum & homines agere (hoc enim fortaſſe ſacerdos eſt) minime tutum eſſe cenſeo.

(x) Beuereg Not. in Conc. Ancyran. Neque enim Presbyter vmquam *Antiſtes* dicitur.

(y) Ambroſ. al. Hilar. Comm. in 1 Tim V. Huius ordinis ſublimis honor eſt; huiusmodi enim Vicarii ſunt Chriſti : idcirco non facile de hac perſona accuſatio debet admitti. Incredibile enim debet videri, iſtum qui *Dei Antiſtes* eſt, criminoſe verſatum.

(z) Aug. Quæſt. Vet. & Nou. Teſtam. cap. CI. Propter quod *Antiſtites Dei* ſunt, in domo Dei & in honore Chriſti cum dignitate conſiſtunt.

(a) Ep III. al. VIII. ap. Cyprian. Cum incumbat nobis, qui videmur *Præpoſiti* eſſe, & vice Paſtoris cuſtodire gregem.

(b) Celerin. Ep. XXI. ap. Cyprian. Præceperunt eos *Præpoſiti* tantiſper ſic eſſe, donec Epiſcopus conſtituatur.

(c) Sidon. Apol. lib. IV. Ep. XI. *Antiſtes* fuit *ordine in ſecundo*, fratrem faſce levans Epiſcopali.

cet

cet diſtinguere inter *Antiſtites primi*, & inter *Antiſtites ſecundi ordinis:* quæ diſtinctio, quotiescumque Presbyteri appellantur Antiſtites, etiamſi non expreſſe addatur, ſemper tamen ſubintelligenda eſt. Quocirca nimis frigide argumentatur BLONDELLVS, vbi ab hac nominum ac titulorum communitate vult inferre, Epiſcopos & Presbyteros vnum eumdemque fuiſſe Ordinem. Quod æque ex appellatione *ſacerdotum*, quæ adeo frequenter apud antiquos ſcriptores occurrit, &, quemadmodum obſeruat CYPRIANVS [*d*], communem Epiſcoporum ac Presbyterorum honorem denotat, inferri poſſet: quamquam, vti ſupra de Epiſcoporum titulis loquentes diximus, ſi qua erat de Epiſcopis paullo accuratius & diſtinctius loquendi occaſio, proprio iis titulo *Summi Sacerdotes*, ab inferioris ordinis ſacerdotibus eos diſtinguendi cauſſa, dicebantur. Quibus heic ego tantum addam teſtimonium OPTATI, qui [*e*] Epiſcopos, Presbyteros & Diaconos ſacerdotes, eorumque officium ſacerdotium nuncupat, hoc tamen cum diſcrimine, vt Diaconi in tertio tantum gradu ſacerdotii, & Presbyteri in ſecundo gradu conſtituti, Epiſcopi autem *Apices* & *Principes* omnium ei audiant. Ex quibus liquido patet, quod, ſi nuda nominum communitas vnam eamdemque officiorum naturam indicat, æque inde concludi poſſit, Epiſcopos & Diaconos, vel Presbyteros & Diaconos vnum eumdemque eſſe ordinem, quod communibus ſacerdotum ac ſacerdotii titulis perfruantur.

§. XV.

Quo ſenſu Epiſcopi, Presbyteri & Diaconi ab Optato *vocentur ſacerdotes.*

Quod ſi hoc loco diſquiramus, cur OPTATVS omnibus tribus Epiſcoporum, Presbyterorum & Diaconorum ordinibus titulum ſacerdotii adſignet, plana & obuia eſt reſponſio: quia

(*d*) Cyprian. Ep. LVIII. al. LXI. ad Luc. p. 145. (p. 93. edit. Pariſ. MDCLXVI.) Cum Epiſcopo Presbyteri ſacerdotali honore coniuncti.

(*e*) Optat. lib. I. p. 39. Quid commemorem Diaconos in tertio? Quid *Presbyteros in ſecundo ſacerdotio* conſtitutos. Ipſi *Apices* & *Principes* omnium aliqui Epiſcopi illis temporibus - - Inſtrumenta diuinæ legis impie tradiderunt. Conf. Hieronym. Ep. XXVII. vbi Presbyteros vocat *ſecundi ordinis ſacerdotes* (NB. p. 118 b. Tom. I. Edit. Francof. ſic lego: Aderant Hieroſolymorum & aliarum vrbium Epiſcopi & *Sacerdotum inferioris gradus* ac Leuitarum innumerabilis multitudo.

videlicet omnes tres ordines ſuo quisque modo, diuerſo licet gradu, ſacerdotium participant. Quod non, vt ſibi quidam falſo perſuadent, poteſtas eſt offerendi Corpus & Sanguinem Chriſti, tamquam ſacrificium propitiatorium pro viuis ac mortuis: (huiusmodi enim ſacerdotii Chriſtiani notio in nullo antiquo Auctore vel Rituali occurrit): ſed in poteſtate ſacras ſeu ad Deum pertinentes res publice ex præſcripto diuino operandi conſiſtit. Cuius poteſtatis vt diuerſæ ſunt partes, ita quoad eas, ex opinione OPTATI, Epiſcopi, Presbyteri & Diaconi participant, in ſacerdotio ipſo ſuam quisque partem capit. Ita pars officii ſacerdotis erat, offerre Deo ſacrificium precum, laudis, atque gratiarum actionis populi, vtpote qui os & interpres eorum erat, & apud Deum deprecari pro iis debebat; alia officii pars erat, Dei nomine populo benedicere, ſpeciatim in admittendo ipſos per ſpiritualem regenerationem ſeu Baptiſmum ad remiſſionis peccatorum beneficium atque priuilegium. Quam ob cauſſam non nemo ex recentioribus eruditis ſcriptoribus [*f*] OPTATO plane conſentit, Diaconos infimi gradus ſacerdotes eſſe ſtatuens. Acceſſit ad hæc poteſtas offerendi Deo ſuper altari ſacrificia populi; hoc eſt, quemadmodum MEDVS [*g*] aliique interpretantur, primum oblationes panis & vini eucharisticas ad Deum, vtpote iſtarum rerum creatarum Dominum agnoſcendum, deinde ſacrificia precum & gratiarum actionis in commemorationem cruenti ſacrificii Chriſti in cruce, in pane & vino myſtice repræſentati; quæ vniuerſa actio ſacra rationale & incruentum Chriſtianorum ſacrificium, vel ſacrificium altaris plerumque vocabatur. Iam vero Diaconis (vt capite proxime ſequenti videbimus) has oblationes ſuper altari offerre, numquam permiſſum, ſed hoc ipſum peculiaris ſemper Presbyterialis officii ratio fuit: vnde Presbyteri in ſuperioris gradus ſacerdotio conſtituti habebantur. Alia quædam officii ſacerdotis actio erat, mentem ac voluntatem Dei populo interpretari; ipſiusque nomine ſolemnem eis benedictionem, & intercedente peccatorum confeſſione ac reſipiſcentia, miniſterialem abſolutionem, ſeu peccatorum remiſſionem impertire: quæ functiones quum ad ordinarium Presbyterorum munus ſpectarent, maius adhuc

(*f*) Hick's *Diſcourſe of the Chriſtian Prieſthood* c. II. §. V. p. 33.

(*g*) Mede Chriſt. Sacrific. c. II. p. 356. Hick's ibid. p. 49. cum pluribus aliis ab eo citatis.

ius

Digitized by Google

ius ad ſacerdotium eis conciliabant. Omnes iſtas functiones & non nullas alias Epiſcopi [*gg*] quoque poterant adminiſtrare, e. g. conſecrationem ſeu benedictionem eorum, qui Miniſterio deſtinati erant &c. quæ vna cum ſpirituali iurisdictione ſeu poteſtate, qua inſtructi, tamquam Vicarii Chriſti, Eccleſiam moderabantur atque gubernabant, ad altiorem adhuc in ſacerdotio Chriſtiano gradum iuſtum eis titulum concedebant. Vnde, quemadmodum antea notauimus, *Primi Sacerdotes*, *Summi ſacerdotes*, *Principes ſacerdotum* & *Pontifices Maximi* dicebantur. Noui equidem, ALBASPINAEVM & diuerſos alios Eccleſiæ *Romanæ* [*h*] ſcriptores diſtinguere inter officium Prælati & Sacerdotis in Epiſcopo, quæ diſtinctio excogitata eſt, vt peculiaribus eorum hypotheſibus inſeruiat; e. g. I. Quod Epiſcopus qua Sacerdos a Presbytero prorſus non differat; II. Quod Epiſcopus & Presbyter vnum tantum Ordinem ſacerdotalem conſtituant; & III. Quod notio propria & differentia ſpecifica Ordinis ſacerdotalis ſit poteſtas offerendi corpus & ſanguinem Chriſti, tanquam ſacrificium propitiatorium pro viuis & mortuis. Quæ omnia perſpicuæ Antiquitatis menti aduerſantur, quippe quæ eiusmodi ſpecificam ordinis ſacerdotalis differentiam & characterem ignorat, nec ſomniauit vnquam, Epiſcopos & Presbyteros reſpectu ſacerdotii vnum tantum eſſe ordinem; ſed potius de iis ſemper loquitur, tanquam diſtinctis ordinibus, eorumque diſtinctionem in diuerſæ poteſtatis ſacerdotalis perfruitione collocat; Presbyteros tantum *ſecundum* ordinem & *ſecundum* ſacerdotium, Epiſcopos autem *primum* ordinem & *primum* ſacertodium conſtituens; & ſimul adſerens Epiſcopi actus iuridicos eſſe etiam ſacerdotales ſeu actus ad ſuperiorem Chriſtiani ſacerdotii gradum perti-

(*gg*) Epiphanius Hær. LXXIX. n. III. vocat *ἱερουργεῖν τὸ εὐαγγέλιον*.

(*h*) Bellarm. de Cleric. lib. I. c. XI. Theologi ſolum conſiderant ordines, vt ſe habent ad ſacrificium, quomodo (vt diximus) Epiſcopus & Presbyter: Lector & Cantor non diſtinguuntur, Canoniſtæ autem conſiderant ordines, vt Hierarchiam conſtituunt & *idcirco recte diſtinguunt Epiſcopum a Presbytero.* Petr. Caniſ. Catech. de Sacram. Ord. §. IV. Quamquam quod ad Ordinis ſacramentum, ac ſacrificandi auctoritatem attinet, diſcrimen inter Epiſcopos & ſacerdotes non ſit, tamen ſunt illi ſacerdotibus multo excellentiores, *ſi Eccleſiæ gubernandæ*, ſi paſcendarum animarum ius, tum baptizatos confirmandi & Clericos ordinandi poteſtatem conſideremus.

nentes

nentes ipſorumque ordini peculiares. CYPRIANVS [*i*] eiusmodi actus *ſacerdotii vigorem* dicere non dubitat, loquens de poteſtate ac iurisdictione, quam habebat tanquam ſacerdos Dei, nimirum puniendi Presbyteros & Diaconos ſibi ſubordinatos; quos actus ille impropriè ſacerdotii ſui vigorem dixiſſet, ſi eius iurisdictio & ſacerdotium duæ inter ſe diſtinctæ poteſtates in ipſo fuiſſent. Hæc eo ſemel valere poſſunt, vt lectorem contra ſubtilem *Romanenſium* diſtinctionem præmuniamus & cum de natura tum de diuerſis chriſtiani ſacerdotii gradibus ſuccincte erudiamus.

§. XVI.

Cur ſacerdotes dicantur Mediatores inter Deum & homines.

Datur aliud adhuc nomen, græcis ſcriptoribus maxime familiare, vbi de chriſtianis ſacerdotibus loquuntur, quod explanare vtile fuerit. Hoc ipſum nomen eſt Μεσῖται, *Mediatores inter Deum & homines*, titulus ab Auctore *Conſtitutionum* [*k*] nec non ORIGINE, CHRYSOSTOMO, BASILIO, ISIDORO PELVSIOTA aliisque compluribus, quorum teſtimonia a COTELERIO [*l*] collecta ſunt, iis adſignatus. Scriptores *Latini* rarius hoc vocabulo vtuntur: Præter HIERONYMVM enim, qui illud vſurparit, COTELERIVS inuenire potuit neminem. AVGVSTINVS adeo ab eius vſu abhorruit, vt tanquam intolerabile quid [*m*] in *Parmeniano Donatiſta* condemnauerit, quod Epiſcopum inter Deum & populum mediatorem eſſe dixerat. Et certo quodam ſenſu nefas omnino eſt dicere, quod ſit alius quiſpiam mediator præter vnum, Hominem videlicet Chriſtum Ieſum. Sed græci Patres ſano ſenſu eam vocem adhibuerunt, non pro veri nominis me-

(*i*) Cyprian. Ep. XIV. edit. Pariſ. p. 27. (Epiſt. XX. edit. Amſtelod. p. 199.) Presbyteris & Diaconibus non defuit *ſacerdotii vigor*.

(*k*) Conſtitut. Apoſt. lib. II. c. XXV. Ὑμεῖς τοῖς ἐν ὑμῖν λαϊκοῖς ἐστε προφῆται, ἄρχοντες, καὶ ἡγούμενοι, καὶ βασιλεῖς, οἱ μεσῖται Θεοῦ καὶ πιστῶν αὐτοῦ. Vos (ſacerdotes) eſtis veſtris laicis prophetæ, principes, duces, reges, *mediatores Dei & fidelium eius*.

(*l*) Coteler. Not. ibid. p. 237. Ita ſæpe ſancti Patres &c.

(*m*) Auguſtin. contr. Parmen. lib. II. c. VIII. Si Ioannes diceret - - Mediatorem me habetis apud Patrem, & ego exoro pro peccatis veſtris (*ſicut Parmenianus quodam loco poſuit Epiſcopum mediatorem inter populum & Deum*) quis eum ferret bonorum atque fidelium Chriſtianorum?

diatore,

diatore, ſeu *mediatore redemtionis*, qui ſua ipſius merita coram Deo in aliorum gratiam adleget, ſed tantum pro *mediatore miniſterii & deprecationis*, quo ſenſu quidam [n] ex Veteribus Moſen *mediatorem* a Paulo Gal. III, 19. appellatum eſſe, exiſtimant, quia internuntius erat, ad Dei mentem populo & populi deſiderium ac propoſitum Deo rurſus enarrandum conſtitutus. Et hoc quidem commodo ſenſu, apud omnes [o] in confeſſo eſt, ſacerdotes Chriſtianorum etiam *mediatores* dici poſſe, vtpote qui populi deuota deſideria ad Deum & Dei voluntatem ac beneficia ad populum deferre iuſſi ſunt.

§. XVII.

Antiquus modus & ratio ordinandi Presbyteros.

Hactenus de diuerſis Presbyterorum officiis ac appellationibus loquuti, de modo & ratione eos ordinandi, vbi poteſtate ſua indui atque diuerſas functiones ſuæ partis obeundi auctoritatem nanciſci ſolebant, ſtrictim agamus, neceſſe eſt. Notum eſt, antiquam ordinationis formam in ſola manuum impoſitione & precum huic conſecrationis actui accommodatarum recitatione conſtitiſſe. Ita præſcripta eſt in Canone [p] Concilii *Carthaginenſis* ſupra citato, & in Auctore ſub nomine

(n) Baſil de Spirit. S. c. XIV. *Τὸν μεσίτην Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων δι' ἑαυτοῦ τότε προανατυπῶν ἐν τῇ τοῦ νόμου διακονίᾳ· οὐ γὰρ τοῦ πνεύματος τύπος ἦν Μωσῆς, τὰ πρὸς τὸν Θεὸν τῷ λαῷ μεσιτεύων· ἐδόθη γὰρ νόμος διαταγεὶς δι' ἀγγέλων ἐν χειρὶ μεσίτου (δηλαδὴ τοῦ Μωσέως) κατὰ τὴν πρόκλησιν τοῦ λαοῦ λέγοντος· λάλησον σύ, φησι, πρὸς ἡμᾶς, καὶ μὴ λαλείτω πρὸς ἡμᾶς ὁ Θεός· ὥστε ἡ εἰς αὐτὸν πίστις ἐπὶ τὸν Κύριον ἀναφέρεται, τὸν μεσίτην Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, τὸν εἰπόντα· εἰ ἐπιστεύετε Μωσῇ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί.* Tum enim is, qui *medius intercedit* inter Deum & homines, per Moſen præſignabatur in miniſterio legis. Neque enim Spiritus figura fuit Moſes, qui inter Deum & populum interceſſit. Data eſt enim lex diſpoſita per Angelos, in manu *mediatoris*, videlicet Moſis, iuxta adhortationem populi dicentis, Loquere tu nobis & non loquatur nobis Deus. Itaque fides, quæ erat in Moſen ad Dominum refertur, qui mediator eſt inter Deum & homines, qui dixit: Si crederetis Moſi, crederetis vtique & mihi.

Theodoret. Com. in Gal. III, 19 *Ἐπειδὴ δὲ ἀγγέλων ὑπουργούντων καὶ τῇ τούτου θέσει Μωυσέως διακονοῦντος, αὐτὸν γὰρ μεσίτην ἐκάλεσε.* Lata eſt autem (lex) adminiſtrantibus Angelis & ad eam ferendam Moſe deſeruiente. *Ipſum* enim *mediatorem appellauit.*

(o) Vide *Dr.* Potter, *Ch. Gov.* c. V. p. 25?. Coteler. Not. in Conſtit. lib. II. c. XXV. Solus Chriſtus, aiunt Theologi, mediator eſt naturæ ac redemtionis, *Sacerdotes* autem *mediatores ſunt miniſterii & interceſſionis.*

(p) Concil. Carthag. IV, c. III. citat. ſupra §. X. pag. 278.

DIONYSII [*q*] qui hoc modo eum repræſentat: Dicit ille, Sacerdotem vtroque poplite ante altare flexo in capite habere dextram Epiſcopi, & hoc modo ab illo Epiſcopo, qui eum conſecret, ſanctis inuocationibus conſecrari, & deinde ſignum crucis ei imprimi, & cunctos præſentes Eccleſiaſticos, vna cum Epiſcopo conſecrante, ipſum conſalutare. Auctor *Conſtitutionum* [*r*] ſimiliter de impoſitione manuum & precatione loquitur, nullius prӕterea rei faciens mentionem. Vnde non ſine ratione concludere potuerimus, quod verba, quæ Eccleſia *Romana* maxime neceſſariam & eſſentialem partem ordinationis ſacerdotis facit, nimirum: *Recipe poteſtatem offerendi ſacrificium Deo & celebrandi Miſſam tam pro viuis quam pro mortuis* in nulla antiqua Conſecrationis forma reperiantur. Non nemo ex ipſorummet ſcriptoribus, MORINVS, poſt diligentiſſime factam huius rei diſquiſitionem, ne vllam quidem formam per nongentos annos continuos inuenire potuit, in qua iſtorum verborum facta ſit mentio; & de aliis cærimoniis, quas antiquis quibusdam addiderunt, alii docti iſtius Eccleſiæ ſcriptores ingenue fatentur, quod nouæ ſint. HABERTVS [*s*] contra *Catum-*

(*q*) Dionyſ. de Eccleſ. Hierarch. c. V. part II. p. 364. Ὁ ἱερεὺς ἄμφω τὼ πόδε κλίνας ἔμπροσθεν τοῦ θείου θυσιαστηρίου, ἐπὶ κεφαλῆς ἔχει τὴν ἱεραρχικὴν δεξιὰν, καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ πρὸς τοῦ τελοῦντος αὐτὸν ἱεράρχου ταῖς ἱεροποιοῖς ἐπικλήσεσιν ἁγιάζεται κ. τ. λ.

(*r*) Conſtit. Apoſt. lib. VIII c. XVI. Πρεσβύτερον χειροτονῶν ὦ ἐπίσκοπε, τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐπιτίθεις αὐτὸς, τοῦ πρεσβυτερίου παρεστῶτός σοι καὶ τῶν διακόνων, καὶ εὐχόμενος λέγε κ. τ. λ. Cum Presbyterum ordinas, o Epiſcope, *impone ipſe manum capiti presbyteri*, adſtantibus tibi Presbyteris & Diaconis & faciendo precationem dic &c. Vide *Biſhop* Burnet *of Ordination* p. 24. vbi citat Morinum.

(*s*) Habert. Obſeruat. in Pontif. Græc. p. 386. Si nulla eſſet vnctionis ex oleo vel ex chriſmate mentio in Ordine Romano; nulla in Pontificali; nulla in eorum monumentis, qui ex profeſſo de ritibus Ordinationum ſcripſere: nulla præterea huiuſce cærimoniæ in vſu Eccleſiæ Romanæ tradux atque ſuperſtes conſuetudo: Illam dubio procul, in Ordinatione tam Pontificum quam Sacerdotum Latinorum vſurpatam, nemo niſi diuinatione quadam temeraria & cæca profiteri poſſet. Tale vero quidpiam occurrit circa Vnctionem in Eccleſia græca; libri ſiquidem omnes Rituales, Euchologia vulgo appellant, nullam commemorant, nedum vero præſcribunt, in vtraque Ordinatione Epiſcopi & Sacerdotis, vnctionem. Euchologia dico, vel antiquiſſima, & illa litteris priſcis ac vncialibus exarata. Quod ſi ad antiquiora prouocetur: In S. Dionyſii, Areopagita ne ſit, at profecto vetus eſt ſcriptor, Eccleſiaſtica Hierarchia, deſcribuntur ſatis accurate cærimoniæ trinæ illius Ordinationis Hierarchiæ, Diaconi, Presbyteri, & Epiſcopi ſeu Pontificis, vel vſque ad genuflexionis diſcrimen: de vnctione ne

ſpiritum

ſpiritum probat, quod vnctio materialis res noua, nec vmquam in antiqua ordinatione adhibita ſit, quemadmodum nec in hunc vſque diem in Eccleſia *Græca* obtinet. Vt adeo GREGORIVS NAZIANZENVS [*t*] & alii, vbi de vnctione loquuntur, de ſpirituali vnctione Spiritus Sancti myſtice loqui cenſendi ſint. CABASSVTIVS [*u*] idem obſeruat de more tradendi ſacra vaſa in manus eius, qui ordinatus fuerit, quod etiamſi non nulli pro eius vetuſtate acriter pugnent, reuera tamen poſterioribus temporibus introductus ſit: & MORINVM pro eadem ſententia adlegat. Vt ita oſtendendæ harum rerum nouitati diutius immorari non neceſſe habeam, vtpote quæ tam euidenter tum iſtorum doctorum virorum confeſſione tum omnium ritualium codicum ſilentio demonſtrata eſt. Vnum autem eſt, quod lector cognoſcere forſan aueat, nimirum qua verborum forma precatio, in conſecratione adhiberi ſolita, concepta fuerit? Ad quod reſpondeo, quemadmodum ſupra de Epiſcopis dixi, non exſtitiſſe tunc iſtiusmodi vniuerſalem formulam, ſed vnumquemque Epiſcopum, quum libertatem condendi ſibi peculiarem liturgiam habuerit, tali formula vſum fuiſſe, quam ſuæ ipſiusmet Eccleſiæ accommodam iudicauerit, quandoquidem perinde erat, vt Vir quidam doctus [*w*] animaduertit, quam quis formam adhiberet, dummodo ſubſtantia benedictionis ipſa conſeruaretur. Vnica formula, quæ adhuc ſupereſt, in *Conſtitutionibus* exſtat, cuius verba, quia lector ſubſtantiam benedictionis inde perſpicere poteſt, huc tranſcribam, quæ ita habent [*x*]: *Ipſe nunc*,

Syllaba quidem: ſicut neque apud S. Maximum antiquum illius Scholiaſten, qui verba formæ, quæ deerant, ſuppleuit, neque apud Pachymeræ paraphraſim quidquam ſimile reperitur &c. per tot. num. II.

(*t*) Nazian. Orat. V. p. 136. *διὰ τοῦτο χρίεις τὸν ἀρχιερέα*, idcirco me Pontificem *vngis*.

(*u*) Cabaſſut. Notit. Concil. c. XLIII. † (Nostra Edit. III. Lugdun. MDCCII. quæ ad manus eſt, non habet capita, erroneam puto eſſe allegationem.)

(*w*) *Biſhop* Burnet *Vindication of the Ordination* &c. p. 15.

(*x*) Conſtit. Apoſt. lib. VIII. c. XVI. Αὐτὸς δὲ νῦν ἔπιδε ἐπὶ τὸν δοῦλόν σου τοῦτον τὸν ψήφῳ καὶ κρίσει τοῦ κλήρου παντὸς εἰς πρεσβυτέριον ἐπιδοθέντα· καὶ ἔμπλησον αὐτὸν πνεῦμα χάριτος καὶ συμβουλίας τοῦ ἀντιλαμβάνεσθαι καὶ κυβερνᾷν τὸν λαόν σου ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ, ὃν τρόπον ἐπεῖδες ἐπὶ λαὸν ἐκλογῆς σου καὶ προσέταξας Μωσῇ αἱρεῖσθαι πρεσβυτέρους, οὓς ἐπλήσας πνεύματος· καὶ νῦν κύριε παράσχου ἀνελλιπὲς τηρῶν ἐν ἡμῖν τὸ πνεῦμα τῆς χάριτός σου· ὅπως πλησθεὶς ἐνεργημάτων ἰατικῶν καὶ λόγου δι-

Domine, reſpice hunc famulum tuum ſuffragio & iudicio totius Cleri Ordini Presbyterorum adſcriptum, impleque eum ſpiritu gratiæ & conſilii ad opitulandum populo tuo, ad eumque corde mundo gubernandum: ſicut reſpexiſti populum tuum electum, & ſicut Moyſem ſeniores eligere iuſſiſti, quos Spiritu impleuiſti. Et nunc, Domine, præſta ſeruans in nobis Spiritum gratiæ tuæ non deficientem, vt plenus operationibus ad ſanandum aptis, & ſermone ad docendum idoneo, populum tuum manſuete erudiat & ſeruiat tibi ſincere, cum mente pura & anima volente; ac pro populo tuo ſacra rite ſine vitio operetur per Chriſtum tuum, cum quo tibi gloria, honor, cultus & Sancto Spiritui in ſæcula Amen. Circa quæ obſeruare licet, tunc quidem temporis non creditum fuiſſe neceſſarium, vt omnia aut certa quædam officia ſpeciatim exprimerentur, ſed ſacerdoti conſecrato gratiam, qua ad officia rite facienda idoneus redderetur, a Deo generatim exorari conſueuiſſe. Et hoc ipſum vna cum ſolemni manuum impoſitione ad Conſecrationis formam ſufficere credebatur. Quod ego hoc loco in eorum inſtitutionem moneo, qui hodiernas ordinandi formulas primitiuis illis in omnibus circumſtantiis conuenire exiſtimant; cum tamen, ſi MORINVS vera dicat, verba iſta, quæ nunc quidem maxime in vſu ſunt, nimirum, *Accipe Spiritum Sanctum*, haud quadringentis amplius annis in libro rituali Pontificio *Romano* locum habuerint. Quod cum obſeruatione Viri cuiusdam docti (y) bene congruit, dicentis, quod Eccleſia catholica numquam vniformes ordinationis ritus ſanciuerit, ſed hoc particularium Eccleſiarum libertati ſemper relictum ſit; adeoque Eccleſia *Anglicana* faciendi aut mutandi ordinationis formulas poteſtatem habeat tantam, quantam vlla vmquam habuerit.

§. XVIII.

De Archipresbyteris.

Finem huic capiti de Presbyteris imponerem, niſi de *Archipresbyteris* & *Senioribus Eccleſiæ*, quorum in ſcriptoribus antiquis hic illic fit mentio, non nulla addi oportere crederem.

δακτικῷ ἐν πραότητι παιδεύῃ σου τὸν λαόν· καὶ δουλεύῃ σοι εἰλικρινῶς ἐν καθαρᾷ διανοίᾳ καὶ ψυχῇ θελούσῃ· καὶ τὰς ὑπὲρ τοῦ λαοῦ ἱερουργίας ἀμώμους ἐκτελῇ διὰ τοῦ χριστοῦ σου μεθ᾽ οὗ σοι δόξα, τιμὴ καὶ σέβας καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν.

(y) *Biſhop* Burnet *Vindication of the Ordination* p. 35.

HIERO-

HIERONYMVS de Archipresbyteris loquens [z] vnum tantum in ſingulis Eccleſiis fuiſſe, ſtatuere videtur; & forte is ipſe primus eſt, qui eorum fecit mentionem. Poſt ipſum SOCRATES [a] de *Petro* Presbytero *Alexandrino* loquitur, quem SOZOMENVS [b] Archipresbyterum appellat. Et LIBERATVS [c] cuiusdam *Proterii* eiusdem Eccleſiæ Archipresbyteri meminit. Ex quo etiam diſcere quodam modo poſſumus, quænam Archipresbyteri functio & quo loco ipſe habitus fuerit. Non erat ſemper ſenior Eccleſiæ Presbyter, quemadmodum nonnulli opinantur; ſed ex Presbyterorum collegio ad arbitrium Epiſcopi electus. Nam LIBERATVS diſertis verbis dicit, quod *Dioſcorus* Epiſcopus *Proterium* Archipresbyterum Eccleſiæ conſtituerit: quod indicat, non ob ætatis prærogatiuam, ſed ex Epiſcopi voluntate eum hoc officium obtinuiſſe. Et quod ad officium eius attinet, manifeſtum ex LIBERATO eſt, in eo id ipſum conſtitiſſe, vt proxime poſt Epiſcopum Eccleſiæ præeſſet, tamquam collegii Presbyterialis caput, & eorum omnium, qui ad Eccleſiam pertinerent, abſente Epiſcopo curam gereret; quemadmodum *Proterius Dioſcoro* in Concilio *Chalcedonenſi* commorante, illud feciſſe dicitur. Et propterea quidam [d] non ſine ratione exiſtimant, hos *Archipresbyteros* eiusdem fere cum *Anglicanis* noſtris eccleſiarum cathedralium Decanis eſſe indolis, quemadmodum Presbyterorum Collegium Capitulum conſtituat. Sed toto cælo errant, qui [e] hos *Archipresbyteros* cum *Presbyteris Car-*

(z) Hieron. Ep. IV. ad Ruſtic. Singuli eccleſiarum Epiſcopi, ſinguli Archipresbyteri, ſinguli Archidiaconi.

(a) Socrat. lib VI. c. IX. Πέτρος τις πρωτοπρεσβύτερος ἦν τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκκλησίας. Petrus quidam fuit Alexandrinæ Eccleſiæ *Protopresbyter*, ſeu Archipresbyter.

(b) Sozom. lib. VIII. c. XII. Ἐπιτιμᾷ Θεόφιλος τὸν τότε ἀρχιπρεσβύτερον - - ὁ δὲ Πέτρος, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα αὐτῷ κ. τ. λ. Obiurgauit Theophilus eum, qui tunc erat Archipresbyter - - At Petrus, id enim nomen erat Archipresbytero &c.

(c) Liberat. Breuiar. c. XIV. (Tom. V. Conc. p. 763) Cum ſuper hoc multa dubitatio proceſſiſſet, volentibus ciuibus neminem penitus ordinare, ne adulteri viderentur (Dioſcoro quippe viuente) nouiſſime in Proterium vniuerſorum ſententia declinauit, vtique cui & Dioſcorus commendauit Eccleſiam, *qui & eum Archipresbyterum fecerat.* In edit. Crab. male legitur *Archiepiſcopum.*

(d) Stillingfl. Irenic. Part. II. c. VII. p. 358.

(e) Onuphr. Interpr. Vocum Eccleſ.

Salmaſ. de Primat. c. I. p. 10. Non ſolum Romæ, ſed etiam in aliis olim vrbibus *Cardinales Diaconi*, & *Presbyteri Cardinales* appellati, qui primi in ſuo ordine eſſent.

dinalibus confundunt. Iſtud enim nomen recentioris ætatis eſt, nec in vllo genuino ſcriptore ante GREGORII MAGNI tempora obvium. Nam Concilium *Romanum*, cuius ſolius auctoritatem ad probandam multo maiorem huius nominis vetuſtatem adlegat BELLARMINVS [*f*], merum figmentum eſt. Accedit, quod in eadem eccleſia vel ciuitate multi fuerint Cardinales Presbyteri, at vnus tantum Archipresbyter. Ita vt quæcunque demum prima Cardinalium Presbyterorum origo fuerit; (ſiue ita vocati ſint, quod in quibusdam Eccleſiis principalibus, in quibus baptiſmus adminiſtrari poterat, & quas propterea *Eccleſias vel titulos Cardinales* nominarunt, vt BELLARMINVS exiſtimat, conſtituti fuerint; ſiue quod, vt alii [*g*] opinantur, vbi numerus Presbyterorum in amplis & populoſis vrbibus tantopere auctus erat, vt Epiſcopo ad gubernandam Eccleſiam ſe ſe commode iungere non poſſent, quidam ex reliquis tanquam præcipui electi fuerint, vt Epiſcopis inſtar Concilii eſſent, vnde *Cardinales Presbyteri* dicti; quæ diſputatio eſt, in quam vlterius haud deſcendo, vel quidquam in ea definio): quæcunque, inquam, eorum origo vel nominis ratio fuerit, eos tamen non vnum idemque cum primitiuæ Eccleſiæ Archipresbyteris fuiſſe, certum eſt.

§. XIX.

De Senioribus Eccleſiaſticis. Quod hi ipſi non Seniores ex plebe fuerint, eo ſenſu, quo hodie iſta appellatio accipitur.

Quod ad *Seniores Eccleſiæ* attinet, erant genus quoddam Seniorum, qui quidem non de Clero erant, ad quos tamen Eccleſiæ etiam cura quodammodo ſpectabat. Nomen illud apud OPTATVM & AVGVSTINVM frequenter occurrit, a quibus officii iſtorum naturam facile poſſumus condiſcere. OPTATVS dicit [*h*], *Menſurium* Epiſcopum *Carthaginenſem*, vbi eccleſiam ſuam tempore perſecutionis *Diocletianea* relinquere coactus fuerit, Ec-

(*f*) Bellarm. de Cleric. lib I. c. XVI. Caluinus ante Gregorii tempora dicit ſe non legiſſe nomen Cardinalium: At in Concilio Romano ſub Syluestro can. VI. legimus ſeptem fuiſſe Diaconos cardinales in Romana Eccleſia, præceſſit autem Syluester Gregorium annis fere trecentis, neque tamen tunc primum cœpit hoc nomen &c.

(*g*) Stillingfl. ibid.

(*h*) Optat. lib. I. p. 41. (p. 19. edit. Par.)

cleſiæ ornamenta & vaſa *fidelibus Senioribus* commendaſſe. Ad quod ALBASPINAEVS [*i*] adnotat, quod præter Eccleſiaſticos & Clericos quidam ex *plebe ſeniores & probatæ vitæ* res Eccleſiæ *curauerint.* Ad calcem Operum OPTATI liber habetur, qui inſcribitur *Purgatio Felicis & Cæciliani*, in quo diuerſæ exſtant epiſtolæ de eodem nomine mentionem facientes, vt *Fortis* [*k*] cuiuſdam & *Purpurii* & alius Auctoris anonymi. AVGVSTINVS epiſtolam quamdam [*l*] Eccleſiæ ſuæ *Hipponenſi* hoc modo inſcripſit: *Clero, Senioribus, & vniuerſæ Plebi*: & multis aliis in locis [*m*] horum *Seniorum* in aliis etiam Eccleſiis mentionem facit.

Vnde non nulli [*n*] concludunt, fuiſſe hos Seniores regentes eo quidem ſenſu, quo hodie vocabulum iſtud acceptatur. Cum tamen, quemadmodum ingenioſus Auctor [*o*] *Submiſſæ Remonſtrationis* in huius *Remonſtrationis ſuæ Defenſione* recte obſervat, iſti primitiuæ Eccleſiæ Seniores prorſus alius generis fuerint. Eorum aliqui erant Optimates, Viri præcipui ſeu Magiſtratus loci, tales quos in *Anglia* ab antiqua illa Seniorum appellatione vocamus *Aldermen.* Tales erant, quos Concilium *Cabarſiſſitanum Donatiſtarum* AVGVSTINO memoratum [*p*]

(*i*) Albaſpin. Not. in Optat. p. 123. Præter Eccleſiaſticos & Clericos quidam ex *Plebe ſeniores* & probatæ vitæ res Eccleſiæ curabant.

(*k*) Geſta Purgat. Cæcil & Fel. p. 168. ex Epiſt. Fortis: Omnes vos Epiſcopi, Presbyteri, Diacones, *Seniores*, ſcitis &c. Ibid. ex Ep. Purpurii: Adhibete Conclericos & *ſeniores plebis* Eccleſiaſticos viros, & inquirant diligenter, quæ ſint iſtæ diſſenſiones. Ibid. Clericis & *ſenioribus* Cirthenſium in Domino æternam ſalutem.

(*l*) Auguſtin. Ep. CXXXVII. Dilectiſſimis fratribus, Clero, *ſenioribus* & vniuerſæ plebi, eccleſiæ Hipponenſis, cui ſeruio in dilectione Chriſti, Auguſtinus in Domino ſalutem.

(*m*) Id. contr. Creſcon. lib. III. c. XXIX. (Tom. VII. p. 177. edit. Froben.) Siluanus a Cirtha traditor eſt & fur rerum pauperum, quod omnes vos Epiſcopi Presbyteri & Diacones & *Seniores* ſcitis. Cap. LVI. Peregrinus Presbyter & *Seniores* eccleſiæ Muſticanæ regionis tale deſiderium proſequuntur.

(*n*) Smectymn. *Anſwer to the Remonſtrance* p 74.

(*o*) Hamon l'Eſtrange *Defence of the Remonſtrance* p. 74.

(*p*) Aug. Conc. II. in Pſalm. XXXVI. p. 120 (p. 101, Tom. VIII. edit. Froben) Cum inceſtos contra legem decretaque omnium ſacerdotum communioni ſanctæ adiungeret, cumque obſiſtente maxima parte plebis, etiam *ſeniorum nobiliſſimorum* litteris conueniretur, vt per ſe corrigeret, quod admiſerat, ſua temeritate poſſeſſius emendare contemſit.

Senio-

Seniores Nobiliſſimos, & vnum ex Conciliis [q] *Carthaginenſibus* adhuc ſignificantius *Magiſtratus vel Seniores locorum* appellat; quos Epiſcopi ſibi adiungere debebant, quum Donatiſtas conuenirent. Ita HAMMONDVS [r] EX HENRICO SPELMANNO aliiſque ſcriptoribus noſtris *Saxonibus* obſeruat, Reges *Saxonum* in *Anglia* antiquitus eumdem *Aldermannorum*, *Presbyterorum* & *Seniorum* titulum geſſiſſe. Quemadmodum in verſione Bibliorum *Saxonica* vocabulum *Principes* communiter *Aldermen* reddiderunt. Et huius generis quidam ex *Senioribus Eccleſiæ*, quorum iam facta eſt mentio, fuerunt, quorum conſilio auxilioque Epiſcopi in multis rebus Eccleſiæ, momentum aliquod habentibus, ſine dubio vſi ſunt. Cæteri magis proprie ſic dicti *Seniores Eccleſiaſtici* ii fuerunt, quibus vaſa, theſauros & externa Eccleſiæ negotia crediderunt, & cum noſtris *Church-Wardens*, *Veſtrymen*, *Stewards*, hoc eſt Aedituis, præcipuis conuentus in ſacrario membris & redituum Eccleſiæ curatoribus, comparari poſſunt, qui aliquam rerum Eccleſiæ curam gerebant, in gubernatione Eccleſiæ vel diſciplinæ eius exercitio veluti Seniores regentes haud occupati. *Seniores ex Plebe* Diaconis ſuperiores; *Seniores* autem *Eccleſiæ* ipſis inferiores erant: id quod porro euincit, quod non eo ſenſu Seniores ex Plebe fuerint, quo hodie eſſe intelliguntur. Sed ſatis de hiſce. Ad tertii ordinis Clericorum in Eccleſia, qui Diaconorum eſt, conſiderationem nunc progredimur.

LIBRI SECVNDI
CAPVT VICESIMVM
DE DIACONIS.
§. I.
Diaconi ſemper pro vno ex tribus ſacris ordinibus Eccleſiæ habiti.

NOmen Διάκονος in Nouo Teſtamento quandoque pro eo vſurpatur, qui cultui Dei miniſtrat: Quo latiore ſenſu

(q) Conc. Carth. A. CCCCIII. in Conc. African. c. LVIII. & in Cod. Can. Eccl. African. c. XCI. Debere vnumquemque noſtrum in ciuitate ſua per ſe conuenire Donatiſtarum Præpoſitos, aut adiungere ſibi vicinum Collegam, vt pariter eos in ſingulis quibusque ciuitatibus vel locis per magiſtratus vel ſeniores locorum conueniant.

(r) Hammond. Diſſert. IV. contr. Blondel. c. XIX. n. 1.

non

nonnunquam Epiſcopos & Presbyteros, non in Nouo [*a*] tantum Teſtamento, verum in Scriptorum etiam eccleſiaſticorum [*b*] monumentis Diaconos vocari deprehendimus. Heic autem ſtrictiore ſenſu pro tertio Clericorum in primitiuæ Eccleſia ordine accipimus. Qua de re cum agere inſtituimus, primo loco oſtendendum eſt, quid de eorum origine veteres ſenſerint. Concilium in *Trullo* ſingularem hac de re fouet ſententiam, quando per ſeptem Diaconos, de quibus in *Apoſtolorum Actis* ſermo fit, non eiuſmodi intelligendos eſſe adſerit, qui [*c*] diuino cultui aut ſacris myſteriis, ſed qui menſis miniſtrent & curam habeant pauperum. Enim vero hoc ab vniuerſali omnis antiquitatis relatione alienum eſt. Ignatius [*d*] expreſſis verbis eos myſteriorum Ieſu Chriſti miniſtros appellat, additque non ciborum & potuum miniſtros, ſed Eccleſiæ Dei miniſtros eſſe. Alio loco [*e*] de ipſis loquitur tamquam miniſtris Ieſu Chriſti, eosque cum Epiſcopis & Presbyteris populo dicit præſidere: *Moneo*, inquit, *vt vnanimes in Deo omnia facere ſtudeatis; præſidente Epiſcopo in loco Dei, & Presbyteris in loco conſiſtorii Apoſtolorum, & Diaconis dulciſſimis mihi, quibus creditum eſt miniſterium Chriſti Ieſu.* Et multis in locis aliis [*f*] popu-

(*a*) Act. I, 25. 2 Cor. VI, 4. 2 Tim. IV, 5. 1 Cor. III, 5. Epheſ. III, 7.

(*b*) Athanaſ. contr. Gent. † (NB. vaga, & ſine dubio erronea citatio, ſemel atque iterum longam iſtam orationem integram perlegi, nec quidquam huc ſpectans inuenire potui.)

Chryſoſtom. Hom. I. in Philipp. c. I. (p. 7. edit. Francof.) Τότε τέως ἐκοινώνυν τοῖς ὀνόμασι, καὶ διάκονος ὁ ἐπίσκοπος ἐλέγετο. Tunc nomina adhuc erant communia, atque *ipſe* etiam *Epiſcopus vocabatur Diaconus.*

(*c*) Conc. Trull. c. XVI. Ἡμεῖς τὸ ἀποστολικὸν ῥητὸν τῷ νῷ ἐφαρμόσαντες τῶν πατέρων, εὕρομεν, ὡς ὁ λόγος αὐτοῖς ὐ περὶ τῶν τοῖς μυστηρίοις διακονουμένων ἦν ἀνδρῶν, ἀλλὰ περὶ τῆς ἐν ταῖς χρείαις τῶν τραπεζῶν ὑπουργίας. Nos quum dicto Apoſtolico Patrum mentem adaptaſſemus, inuenimus eos eſſe locutos non de viris, qui miniſtrant myſteriis, ſed de miniſterio, quod in vſum menſarum adhibebatur.

(*d*) Ignat. ad. Trall. n. II. Δεῖ δὲ καὶ τοὺς διακόνους ὄντας μυστηρίων Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ πάντα τρόπον πᾶσιν ἀρέσκειν· οὐ γὰρ βρωμάτων καὶ ποτῶν εἰσὶν διάκονοι, ἀλλ᾽ ἐκκλησίας Θεοῦ ὑπηρέται.

(*e*) Ignat. Ep. ad Magneſ. n. VI. Παραινῶ ἐν ὁμονοίᾳ Θεοῦ σπουδάσατε πάντα πράττειν, προκαθημένου τοῦ ἐπισκόπου εἰς τόπον Θεοῦ, καὶ τῶν πρεσβυτέρων εἰς τόπον συνεδρίου τῶν ἀποστόλων, καὶ τῶν διακόνων τῶν ἐμοὶ γλυκυτάτων, πεπιστευμένων διακονίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

(*f*) Ignat. ad Polyc. n. VI. Ἀντίψυχον ἐγὼ τῶν ὑποτασσομένων τῷ ἐπισκόπῳ, πρεσβυτέροις, διακόνοις. Trall. n. III. Ὁμοίως πάντες ἐντρεπέσθωσαν τοὺς διακόνους ὡς Ἰησοῦν Χριστόν.

Digitized by Google

ſum adhortatur, vt iis ſubditi ſint, & eos reuereantur, vt Ieſum Chriſtum, hoc eſt, vt miniſtros cultui eius intentos. CYPRIANVS [g] eodem modo de ipſis loquitur, vocans eos *Epiſcopatus* & *Eccleſiæ miniſtros*, eorumque originem referens ad iſtum locum in *Actis Apoſtolorum*, de quo Concilium *Trullanum* diſputat, eo ipſo tempore, quo eos ad altaris miniſterium vocatos eſſe [h], adſerit. TERTVLLIANVS [i] tantum abeſt, vt eos ciborum & potuum miniſtros duntaxat eſſe, exiſtimet, vt potius eosdem ipſis cum Epiſcopis ac Presbyteris honorificos titulos adſignet, eosque Laicorum duces & ſuo etiam modo paſtores ac inſpectores gregis Chriſti eſſe pronuntiet. Ita etiam HIERONYMVS, etſi interdum ex moroſiore animi adfectu contemtim de iis loquitur [k], *menſarum & viduarum miniſtros* eos nuncupando; aliis tamen in locis [l] reuerentius eos tractat, eumdem eis tribuens honorificum titulum, quem TERTVLLIANVS tribuit, & ducibus populi eos adnumerans. Superiore capite §. XIV. oſtendimus, OPTATVM [m] tantam de eis habuiſſe opinionem, vt officium eorum ſacerdotio proximum iudicauerit. Et AVGVSTINVS in eadem fuiſſe ſententia videtur: in epiſtola enim quadam ſua [n] *Præſidium* Conſacerdotem vocat, quem tamen HIERONYMVS proxime ſequenti epiſtola [o] Diaconum appellat.

(g) Cypr. Ep. LXV. al. III *Diaconos* poſt adſcenſionem Domini in cælos Apoſtoli ſibi conſtituerunt *epiſcopatus ſui & eccleſiæ miniſtros.*

(h) Cyprian. Ep. LXVIII. al. LXVII. ad Pleb. Legion. & Aſtur. p. 172. (p 114. edit. Pariſ. MDCLXVI.) Ne quis *ad altaris miniſterium* vel ad ſacerdotalem locum indignus obreperet.

(i) Tertull. de Fuga c. XI. Quum ipſi auctores, id eſt, ipſi Diaconi, Presbyteri & Epiſcopi fugiunt, quis de gregario numero ſuſtinebit?

(k) Hieron. Ep. LXXXV. ad Euagr. (Tom. II. p. 220.) Quid patitur *menſarum & viduarum miniſter*, vt ſupra eos ſe tumidus efferat, ad quorum preces Chriſti corpus ſanguisque conficitur.
Id. Comment. Ezech. XLVIII.

(l) Id. Comment. in Mich. VII. Nolite credere in *ducibus*, non in Epiſcopo, non in Presbytero, non in *Diacono*.

(m) Optat. lib. I. vid. ſupr. Cap. XIX. §. XIV. not. (e) pag. 285.

(n) Auguſt. Ep. XVI. Domino beatiſſimo & merito venerando fratri & *conſacerdoti Præſidio*, Auguſtinus in Domino ſalutem.

(o) Hieron. Ep. XVII. inter Epiſt. Auguſtin. Nunc quoque per ſanctum fratrem meum *Præſidium diaconum* obſecro primum, vt memineris mei.

§. II.

§. II.

Non tamen vniuerſaliter vocati Sacerdotes, ſed Miniſtri & Leuitæ.

Verum tamen ne hic lectoribus meis imponere videar, animaduertendum mihi eſt, quod nomen Sacerdotum non generatim Diaconis datum ab iis ſit, qui pro ſacro eos ordine habuerunt; ſed quod plerumque a Sacerdotibus nomine Miniſtrorum ac Leuitarum diſtincti fuerint. Ita HIERONYMVS [p] a Sacerdotibus ſecundi ordinis, hoc eſt Presbyteris, Leuitarum appellatione eos diſtinguit. Auctor *Quæſtionum* [q] *in Vetus & Nouum Teſtamentum* ſub nomine AVGVSTINI, & HILARIVS SARDVS [r] ſub nomine AMBROSII Sacerdotes vmquam eos dictos eſſe, exſerte negant. Et SALVIANVS [s] quamuis diuinarum rerum adminiſtratione eos fungi agnoſceret, eodem tamen nomine Levitas eos appellat, idque ideo, vt a Sacerdotibus diſtinguat. Atque ita in conciliis [t] nomina *Sacerdos* & *Leuita* frequenter vſurpantur, tanquam tituli, Presbyteros ac Diaconos a ſe inuicem peculiariter diſtinguentes. Concilium *Carthaginenſe* quartum [u] magis perſpicue hac de re loquitur, *Diaconus*, inquiens, *non ad Sacerdotium, ſed ad Miniſterium conſecratur.* Et hinc Canones eos quandoque ὑπηρέτας & *Miniſtros*, non Eccleſiæ tantum ſed & Epiſcoporum ac Presbyterorum nuncupant, quemadmodum e Concilio *Niceno* [w], & *Cartha-*

(p) Hieron. Ep. XXVII. Epiſcopi, & Sacerdotis inferioris gradus ac *Leuitarum* innumerabilis multitudo.

(q) Aug. Quæſt. Vet. & Nou. Teſtam. Tom. IV. Q. XLVI. Numquid Diaconus poteſt vicem gerere *ſacerdotis?* - - Sacerdotis vicem agere non poteſt, *qui non eſt ſacerdos.*

(r) Hilar. Com. in Eph. IV. *Euangeliſtæ Diaconi ſunt*, ſicut fuit Philippus, quamvis *non ſint ſacerdotes.*

(s) Saluian. ad Eccleſ. Cathol. lib. II. p. 394. (p. 70. Edit. Rittershuſ. MDCXXIII.) Et poſt hæc parum eſt ſucceſſionibus eorum (Apoſtolorum) id eſt *Leuitis* ac ſacerdotibus facta diuinarum rerum adminiſtratione fungentibus, ſi ipſi tantum diuites fuerint.

(t) Concil. Turon. I. Can. I. (Tom. IV. p. 1050.) *Sacerdotes ac Leuitæ* diuino mancipati altario.

(u) Concil. Carth. IV. c. IV.

(w) Concil. Nicæn. c. XVIII. Ἐμμενέτωσαν οἱ διάκονοι τοῖς ἰδίοις μέτροις, εἰδότες ὅτι τοῦ μὲν ἐπισκόπου ὑπηρέται εἰσί, τῶν δὲ πρεσβυτέρων ἐλάττους τυγχάνουσι. Diaconi intra ſuas menſuras permaneant: ſcientes quod ſunt quidem *epiſcopi miniſtri*, presbyteris vero minores.

ginenſi IV. [x] multisque aliis videre eſt. Vnde Viri quidam docti [y] contra OPTATVM & AVGVSTINVM concludunt, quod Diaconis numquam licuerit eſſe ſacerdotibus: dum alii [z] cum OPTATO inter diuerſos Sacerdotii gradus diſtinguunt exiſtimantes, quod licet Diaconi non abſolute dicantur ſacerdotes, quia hic proprius Epiſcoporum & Presbyterorum, quibus miniſtrare eos oportebat, titulus fuerit; Diaconi tamen interdum eiusmodi officiis functi ſint, quae ad inferioris gradus ſacerdotium ius iis ipſis conciliarint.

Re ita ab vtraque parte dextre ob oculos repræſentata, intelligentibus lectoribus ipſis diiudicandum relinquo, vtra opinio validiſſimis rationibus gaudere eis videatur: ego interim de Diaconorum ordinatione & diuerſis officiis, nec non de legibus ac regulis, ad eorum ordinem attinentibus, non nihil dicere adgredior.

§. III.

Ob hanc cauſſam Epiſcopus ad eorum ordinationem vllum de Presbyteris ſibi adſciſcere haud tenebatur.

Diaconi cuiusdam ordinatio a Presbyteri ordinatione,

(x) Concil. Carth. IV. c. XXXVII. Diaconus ita ſe Presbyteri, vt Epiſcopi, miniſtrum eſſe cognoſcat.
Vid. Concil. Illiberrit. in titulo can. XVIII. (Tom. I. Conc. p. 968.) De ſacerdotibus & *miniſtris*, ſi moechauerunt. ibid. Can. XXXIII. De epiſcopis & *miniſtris*, vt ab vxoribus ſe abſtineant.
Con. Turon. I. c. I. *Sacerdotes* vel *Miniſtri* Eccleſiæ.

(y) Felli Not. in Cypr. Ep. XVIII. Caute heic legendus eſt Rigaltius, dum ait, *eſſe in Diaconatu ſacerdotium*, Quæcumque neceſſitas cogit, etiam illa defendit, ſed tantiſper dum incubuerit. Nota eſt hiſtoria ap. Euſeb. lib. VI. c. XLIV. Euchariſtiæ per puerum Serapioni transmiſſæ: nemo tamen dixerit, fas eſſe pueris ſacra illa myſteria diſtribuere &c.
Habert. Not. in Pontific. p. 125. Duplex eſt in Eccleſia munus a Chriſto catholico Sacerdote, vt vocat Tertullianus, inſtitutum, τὸ ἱερατεύειν, *res ſacras operari*, καὶ τὸ ἄρχεσθαι & *gubernare* ſeu *regere*: vt optime diſtinguunt ſancti Patres: hoc ad *Epiſcopos* & *ad Sacerdotes* ſub Epiſcopis conſtitutos: illud ad ſacerdotes ſpectat; nec ad Epiſcopos niſi quatenus Sacerdotes, quum Epiſcopus eſſe non poſſit, quin primo Sacerdos: *Diaconus* vero, aut hypodiaconus, aut lector, aut laicus, *offerre ſacrificium non poteſt*.

(z) Rigalt. Not. in Cypr. Ep. XII. Eſt aliud in Diaconatu ſacerdotium. Sic Epiſt. XIV. p. 17. *Item Presbyteris & Diaconibus non defuit ſacerdotii vigor*. At diaconos poenitentibus manum imponere, ſola neceſſitatis ratio admittit, nempe ſi vrgeat exitus, & Presbyter repertus non fuerit.
Mr. Hicks *Diſc. of Prieſthood*, p. 335.

tum

tum ratione modi, quo perficiebatur, tum ratione beneficiorum ac poteſtatis, quæ per eam eis conferebantur, diuerſa erat. In ordinatione enim Presbyteri, vt ſupra oſtenſum eſt, reliqui Presbyteri, qui præſentes erant, vna cum Epiſcopo manus ſuas ei imponere debebant: Ordinatio autem Diaconi a ſolo Epiſcopo peragi poterat, *quia*, vt Concilium *Carthaginenſe* [a] id exprimit, *non ad Sacerdotium, ſed ad Miniſterium conſecrabatur.* Hæc munia in formula Ordinationis, quæ adhuc in *Conſtitutionibus* ſupereſt, particulatim haud memorantur; ſed Epiſcopus heic in genere precatur, vt [b] „Deus velit oſtendere faciem ſuam ſuper hunc ſeruum ſuum electum ad Miniſterium, & implere eum Spiritu Sancto & virtute; ſicut impleuerit *Stephanum* Protomartyrem; & concedere ei, vt miniſterio ſibi commiſſo ad voluntatem ipſius Domini conſtanter extra querelam & crimen miniſtrato, maiore deinceps gradu dignus habeatur, &c. Quænam igitur peculiaria Diaconorum fuerint officia, non ex formulis Eccleſiaſticis, ſed ex aliis Scriptoribus, oportet condiſci.

§. IV.

Diaconorum officium erat; Primo: *vaſorum Altaris curam gerere.*

Heic primo loco deprehendimus maxime ordinarium & communiſſimum Diaconorum officium fuiſſe, Epiſcopo & Presbyteris in officio altaris ſubſeruire atque miniſtrare. Sanctæ menſæ & omnium ornamentorum ac vaſorum ad eam pertinentium curam habere eos oportebat. Auctor ſub nomine AVGVSTINI [c] huius rei mentionem facit tanquam communis

(a) Conc. Carth. IV. c. IV. Diaconus quum ordinatur, ſolus Epiſcopus, qui eum benedicit, manum ſuper caput illius ponat: quia non ad ſacerdotium ſed ad miniſterium conſecratur.

(b) Conſtit. Apoſt. lib. VIII. c. XIIX. Κύριε, ἐπίφανον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ τὸν δοῦλόν σου τοῦτον τὸν προχειριζόμενόν σοι εἰς διακονίαν, καὶ πλῆσον αὐτὸν πνεύματος ἁγίου καὶ δυνάμεως, ὡς ἔπλησας Στέφανον τὸν μάρτυρα καὶ μιμητὴν τῶν παθημάτων τοῦ Χριστοῦ σου· καὶ καταξίωσον αὐτὸν εὐαρέστως λειτουργήσαντα τὴν ἐγχειρισθεῖσαν αὐτῷ διακονίαν ἀτρέπτως, ἀμέμπτως, ἀνεγκλήτως, μείζονος ἀξιωθῆναι βαθμοῦ καὶ τ. λ.

(c) Aug. Quæſt. Vet. & N. Teſtam. Tom. IV. c. VI. Vt autem non omnia miniſteria obſequiorum per ordinem agant, multitudo facit Clericorum. Nam vtique & altare portarent & vaſa eius & aquam in manus funderent ſacerdoti, ſicut videmus per omnes eccleſias.

Diaconorum officii per omnes Eccleſias, exceptis maioribus Eccleſiis, cuiusmodi *Romana* fuit, vbi quum multitudo inferiorum Clericorum eſſet, ad eorum quosdam hoc officium deuolvebatur: In aliis autem Eccleſiis hoc Diaconorum erat officium, vbi inferior, Clerus Hypodiaconi &c. ſecretarium intrare, aut tempore diuini cultus vllum vas ſacrum contingere legibus prohibebantur, vt ex diuerſis antiquorum Conciliorum Canonibus [*d*] videre licet.

§. V.

Secundo: *Recipere dona populi eaque offerre Sacerdoti, ac nomina offerentium recitare.*

Alia officii Diaconorum pars erat accipere oblationes ſeu dona populi eaque ſacerdoti offerre, qui Deo ſuper altari ea offerebat: quo facto Diaconus offerentium nomina publice recitabat; & hæc recitatio communiter dicebatur *offerre nomina*, quemadmodum ex CYPRIANO liquet, qui [*e*] hac de re tamquam parte ſacræ communicationis ſui temporis loquitur; quod etiam a RIGALTIO [*f*] aliisque adnotatum eſt: qua de conſuetu-

(*d*) Conc. Agathenſ. c. LXVI. Non oportet in ſacratos miniſtros licentiam habere, in Secretarium (quod Græci Diaconicon appellant) ingredi & contingere vaſa Dominica.
Conc. Laodic. c. XXI. (Tom. I. Conc. p. 1499.) Ὅτι οὐ δεῖ ὑπηρέτας ἔχειν χώραν ἐν τῷ διακονικῷ, καὶ ἅπτεσθαι δεσποτικῶν σκευῶν. Quod non oportet *miniſtros* locum habere in diaconico & dominica vaſa contingere.
Not. Balſam. in h. l. Ὑπηρέται λέγονται οἱ ὑποδιάκονοι. Miniſtri dicuntur Subdiaconi.
Zonar. Ὑπηρέτας τοὺς ὑποδιακόνους λέγει, οὓς οὐ χρῆ, φησιν ὁ κανὼν, χώραν ἔχειν ἐν τῷ διακονικῷ κ. τ. λ. Miniſtros heic Hypodiaconos nominat, quos quidem Canon in Diaconico locum habere negat oportere.

(*e*) Cypr. Ep IX. al. XVI. p. 37. (p. 21. edit. Par.) ad communicationem admittuntur & *offertur nomen eorum*, nondum pœnitentia acta, nondum exomologeſi facta; nondum manu eis ab Epiſcopo & Clero impoſita Euchariſtia illis datur.

(*f*) Rigalt. Not. in Cypr. Ep. LX. *Subditi nomina ſingulorum*) Non fruſtra, nec ſuperuacue. Nam in ſacrificiis orationum *offerebantur nomina* eorum, qui ad hoc opus tam neceſſarium promte ac libenter operari erant.
Bona Rer. Liturgic. lib. II. c. VIII. n. VII. p. m. 393. Inquirendum, quid ſit huiusmodi nominum oblatio ſeu recitatio. Quidam putant, hoc nihil aliud fuiſſe, quam pro illis orare, illorumque meminiſſe in orationibus ſeu publicis ſeu priuatis. Vere tamen alicujus nomen offerre idem erat, ac ipſum in ſancto ſacrificio recitare & enuntiare; qui ritus manifeſte colligitur ex epiſtola decima, (nona) Cypriani aduerſus Presbyteros, qua lapſos nondum peracta pœnitentia ad conſortium fidelium & ad oblationem ac perceptionem Euchariſtiæ admitte-

dine

dine deinceps pluribus acturi ſumus, vbi de antiquo Eccleſiæ cultu verba facere inſtituemus. In præſenti obſeruamus tantum, quod hæc recitatio nominum eorum, qui dona ſua offerebant, officii Diaconorum pars fuerit, vti ex HIERONYMO [g] manifeſtum eſt, qui, *Multos*, inquit, *conſpicimus, qui opprimunt per potentiam, vel furta committunt, vt de multis parua pauperibus tribuant, & in ſuis ſceleribus glorientur, publiceque Diaconus in Eccleſia recitet offerentium Nomina: Tantum offert ille, tantum ille pollicitus eſt, placentque ſibi ad plauſum populi torquente conſcientia.* Sunt quidam, qui eiuſmodi conſuetudinem in Eccleſia, qualis hæc publica ac ſpecialis nominum eorum, qui in Eccleſia offerebant, recitatio erat, obtinuiſſe, adeoque hanc officii Diaconorum partem fuiſſe, negant: at vero HIERONYMI teſtimonium ſatis firmo documento eſſe, exiſtimo, quippe quod aliter exponi non poteſt, vt ſenſus inde tolerabilis reſultet. Quam ob cauſſam hoc ipſum partem officii Diaconorum fuiſſe dixi, etiamſi id quorumdam doctorum Virorum ſententiæ aduerſari non ignorem.

§. VI.

Tertio: *Euangelium in quibusdam Eccleſiis legere.*

In quibusdam, at non in omnibus Eccleſiis Diaconi tum in Euchariſtiæ ſumtione tum ante eam, Euangelium lectitabant. Auctor *Conſtitutionum Apoſtolicarum* omnes Scripturæ partes alias lectoribus adſignat, Euangelium autem a ſolo [h] Presbytero vel Diacono legi iubet. HIERONYMVS [i] id functionis Diaconorum partem fuiſſe, indicat; atque id etiam Concilium *Vaſenſe* adfirmat, quod Diaconis auctoritatem concedit, abſente Presbytero legendi veterum Patrum homilias, hanc huius mandati adferens rationem [k]: *Si digni ſunt Diaconi, quæ Chriſtus in Euangelio loquutus eſt legere, quare indigni iudicentur ſanctorum Patrum Expoſitiones publice recitare?* Ex quo intelligitur

bant: *Ad communicationem*, inquit, *admittuntur, & offertur nomen eorum* &c.

(g) Hieron. Comment. in Ezech. XVIII. p. 537.

(h) Conſtit. Apoſt. lib. II. c. LVII. Μετὰ τοῦτο διάκονος ἢ πρεσβύτερος ἀναγινωσκέτω τὸ εὐαγγέλιον.

(i) Hieron. Epiſt. LVII. ad Sabin. *Euangelium* Chriſti quaſi *Diaconus lectitabas.*

(k) Concil. Vaſenſ. II. c. II. (Tom. IV. p. 1680.)

in Ec-

in Eccleſiis Occidentalibus hanc ordinariam Diaconorum fuiſſe functionem. In aliis autem Eccleſiis alius mos erat: Nam, obſeruante SOZOMENO, *Alexandriæ* ſolus Archidiaconus Euangelia legebat, in aliis Eccleſiis Diaconi, in aliis ſoli Sacerdotes, & in aliis Eccleſiis, cum feſti dies maiores celebrarentur, ipſe Epiſcopus legebat, vt *Conſtantinopoli* in feſto, quod vocant, *Paſchatis*. In Eccleſiis *Africanis* tempore CYPRIANI Lectoribus Euangelia non minus quam ceteras ſacræ ſcripturæ partes legere licebat, vt ex quadam CYPRIANI epiſtola apparet, vbi de *Celerino* Confeſſore, quem Lectorem ordinauerat, loquens, dicit [*l*]: *Quid aliud, quam ſuper pulpitum, id eſt, ſuper tribunal Eccleſiæ* (ſic eo tempore Lectoris pulpitum appellabant) *oportebat imponi, vt loci altioris celebritate ſubnixus — — legat præcepta & Euangelia Domini, quæ fortiter ac fideliter ſequitur.* Vt adeo hoc non ſolorum Diaconorum vbique & ſemper, ſed tantum in quibusdam Eccleſiis & certis temporibus, peculiare officium fuiſſe, ſtatuendum ſit.

§. VII.

Quarto: *Conſecrata Panis & Vini elementa populo porrigere in Euchariſtia.*

Sed magis proprium eorum erat officium, Epiſcopo ac Presbyteris in adminiſtratione ſacræ *Euchariſtiæ* ſuccurrere: vbi Elementa præſenti populo porrigebant, & abſentibus etiam perferebant, quemadmodum IVSTINVS MARTYR [*m*] in *Apologia* ſua *ſecunda* perhibet. Auctor *Conſtitutionum* [*n*] ſimiliter deſcribens antiqui cultus rationem, totam iſtam actionem ab Epiſcopo & Diacono fieri iubet: *Epiſcopus*, inquiens, *tribuit oblationem dicens: Corpus Chriſti, & qui accipit, dicat, Amen. Diaconus vero retineat calicem; & tribuens aliis dicat, ſanguis Chriſti, calix vitæ, & qui bibit, dicat, Amen.* In hoc ipſo Auctor ſub

(*l*) Cyprian. Ep. XXXIV. al. XXXIX.

(*m*) Iuſtin. Mart. Apol. II. p. 97. οἱ καλούμενοι παρ' ἡμῖν διάκονοι, διδόασιν ἑκάστῳ τῶν παρόντων μεταλαβεῖν ἀπὸ τοῦ εὐχαριστηθέντος ἄρτου καὶ οἴνου καὶ ὕδατος, καὶ τοῖς οὐ παροῦσιν ἀποφέρουσι. Qui apud nos vocantur *diaconi* atque *miniſtri*, *diſtribuunt* vnicuique præſentium, *vt participent* eum, in quo gratiæ actæ ſunt, *panem*, *vinum* & aquam, & ad abſentes perferunt.

(*n*) Conſtit. Apoſt. lib. VIII. c. XIII. Ὁ μὲν ἐπίσκοπος διδότω τὴν προσφορὰν λέγων· σῶμα Χριστοῦ· καὶ ὁ δεχόμενος λεγέτω ἀμήν· ὁ δὲ διάκονος κατεχέτω τὸ ποτήριον καὶ ἐπιδιδοὺς λεγέτω· αἷμα Χριστοῦ, ποτήριον ζωῆς· καὶ ὁ πίνων λεγέτω· Ἀμήν.

nomine

Digitized by Google

nomine AVGVSTINI [o] Diaconorum officium præcipue conſtitiſſe adſerit. Attamen hoc eorum ordini non adeo proprium erat, ſed a voluntate & permiſſione Epiſcopi & Presbyterorum pendebat, ſi præſentes eſſent, quemadmodum expreſſis verbis in quibusdam veteribus Conciliis [p] cautum fuit, quæ Diaconis Euchariſtiam, præſente quodam Presbytero, erogare interdicunt, niſi exigat neceſſitas, & ipſe id faciendi veniam habeat. Atque hinc abſurdum atque minime conueniens Presbytero habebatur, adſidere & ſacramentum e manibus Diaconi recipere, vti non numquam factum eſt, ſed Concilium *Nicænum* [q] ſeuero Canone hoc fieri vetuit. Vt adeo Diaconi *Euchariſtiam* non conſecrandi, ſed tantum diſtribuendi, idque non Epiſcopo vel Presbyteris, ſed plebi tantum habuerint libertatem. Hæc tamen eorum actio quandoque oblatio vocata fuit, vt in CYPRIANO [r] & in Concilio *Ancyrano* [s], quod Diaconis quibusdam ſub cenſura Eccleſiaſtica conſtitutis panem vel calicem offerre interdicit, quod facere alioquin Diaconis licebat.

(o) Aug Quæſt. Vet & Nou. Teſt. cap. CI. Diaconi ordo eſt accipere a Sacerdote & *ſic dare plebi.*

(p) Concil. Carth. IV. c. XXXVIII. Diaconus, præſente Presbytero, Euchariſtiam corporis Chriſti populo, ſi neceſſitas cogat, iuſſus erogat.

(q) Conc. Nicæn. c. XVIII. (Tom. II. p. 37.) Ἦλθεν εἰς τὴν ἁγίαν καὶ μεγάλην σύνοδον, ὅτι ἔν τισι τόποις καὶ πόλεσι τοῖς πρεσβυτέροις τὴν εὐχαριστίαν οἱ διάκονοι διδόασιν· ὅπερ οὔτε ὁ κανὼν, οὔτε ἡ συνήθεια παρέδωκε, τοὺς ἐξουσίαν μὴ ἔχοντας προσφέρειν, τοῖς προσφέρουσι διδόναι τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ· κἀκεῖνο δὲ ἐγνωρίσθη, ὅτι ἤδη τινὲς τῶν διακόνων καὶ πρὸ τῶν ἐπισκόπων τῆς εὐχαριστίας ἅπτονται· ταῦτα μὲν οὖν ἅπαντα περιῃρήσθω. κ. τ. λ. Peruenit ad ſanctum ſynodum, quod in nonnullis locis & ciuitatibus diaconi dant Presbyteris euchariſtiam, quod nec canon neque conſuetudo tradit, *vt, qui offerendi poteſtatem non habent*, iis qui offerunt, dent corpus Chriſti. Iam vero illud etiam cognitum eſt, quod iam quidam ex diaconis etiam ante epiſcopos euchariſtiam attingant. Hæc ergo omnia auferantur &c.

(r) Cyprian. de Lapſis p. 132. Solemnibus adimpletis calicem Diaconus *offerre* præſentibus cœpit.

(s) Conc. Ancyr. c. II. (Tom. I. p. 1455) Διακόνους ὁμοίως θύσαντας, μετὰ δὲ ταῦτα ἀναπαλαίσαντας τὴν μὲν ἄλλην τιμὴν ἔχειν, πεπαῦσθαι δὲ αὐτοὺς πάσης τῆς ἱερᾶς λειτουργίας, τῆς τε τοῦ ἄρτου ἢ ποτήριον ἀναφέρειν ἢ κηρύσσειν. Diaconi ſimiliter qui immolauerint, honorem quidem habeant: *ceſſare* vero ab omni ſacro miniſterio ſiue *a pane* ſiue a *calice offerendo*, vel prædicando.

§. VIII.

Non autem ipſis permiſſum erat ea conſecrare ſuper altari.

Noui equidem doctos quosdam Viros [*t*] huius Concilii verba aliter prorſus interpretari. Per *oblationem* illi *conſecrationem* intelligunt, atque inde concludunt, Diaconos antiquis temporibus ſacram Euchariſtiam, abſentibus quidem Presbyteris, conſecrandi poteſtatem ordinarie habuiſſe. Sed hæc concluſio ex iſtis verbis deduci commode non poteſt, quæ potius duplicem admittunt conſtructionem. Aut enim ſignificare poſſunt, quod Diaconi offerant plebis oblationes ſacerdoti, quæ pars eorum officii erat, vt oſtendimus antea, atque ita PETAVIVS [*u*] & HABERTVS ea intelligunt: Aut CYPRIANI verbis exponi poſſint, qui mentem ſuam multo clarius explicat, quando id ipſum conſecrati panis & vini oblationem nuncupat; qui maxime natiuus ſenſus eſſe videtur; & a quibuſdam poſteri-

(*t*) Hoſpin. Hiſtor. Sacram. lib. II. c. I. p. 13. In Synodo Ancyrana ſancitum legimus in hunc modum: *Diaconi, qui immolauerint* (nimirum in perſecutione) *honorem quidem habeant* &c. Illo ergo adhuc tempore Diaconi Euchariſtiam adminiſtrabant. Refert etiam Theodoretus, vt ſupra quoque adnotauimus lib. IV. H. E. c. XII. *quum Valens Imp. Arrianus omnes* ſacerdotes ſuis ſedibus eiiceret, *Euſebium Epiſcopum Samoſatenum militari habitu omnia illa loca percurriſſe & clam Presbyteros & DIACONOS ordinaſſe, NE PLEBS SACRAMENTIS CARERET.* Has autem Diaconorum partes poſtea multa decreta reſciderunt & antiquarunt. Nam in Concilio Arelatenſi apud Gallos celebrato, conſtituitur, ne Diaconi omnino Sacramentum adminiſtrent &c.

(*u*) Petau. Diatrib. de Poteſt. Conſecrandi c. III. Tom IV. p. 211.
Habert. in Pontif. Part. IX. Obſeruat. II. p. 190. *Panem vel calicem offerre.* Sed quid hoc? offerre idem ne heic ac conſecrare? Multum abeſt, ſiquidem duplici functione Diaconi, Panem vel Calicem attingendo vtrumque offerre abſque conſecratione, dici potuerunt; vno quidem modo Laicis vtrumque porrigendo, quod quidem *offerre* dicitur S. Cypriano libro de Lapſis, vti apte ſuo more, nuper adnotauit Dion. Petauius. Sed hunc modum nunc prætermiſſum velim: Alter mihi modus etiam in Petauium antequam inciderem, ſemper arriſit: *quo nempe Diaconus offerre dicitur Panem vel Calicem, non conſecrando, ſed vtrumque ſacerdoti conſecraturo repræſentando*: quod eo aptius ἀναφέρειν dicitur, quo certe Diaconus ex manibus populi munera illa primum ſuſcipiebat, ad ſacerdotem vel Epiſcopum referenda, vel ei vna cum ſacerdotibus in vſum Euchariſticæ conſecrationis, quod æquum erat, excerpturo eadem, exhibebat.

orum temporum doctis [w] ſcriptoribus reliquis interpretationibus vniuerſis præfertur. Quomodo autem cumque res ſe habeat, nulla cauſſa ſuppetit, quamobrem ea verba id dicere velle credamus, quod Diaconis poteſtas conſecrandi conceſſa fuerit. Concilium enim *Nicænum*, quod non multo poſt Concilium *Ancyranum* habitum eſt, Diaconos poteſtatem offerendi habuiſſe, exſerte [x] negat; hoc nimirum ſenſu, quo offerre ſignificat, *conſecrare*: Eo enim ſenſu officium Presbyteris proprium erat. Non nulli quidem Diaconi circa iſtud tempus ita offerre ſibi ſumſerunt; at Concilium *Arelatenſe*, quod eodem anno cum *Ancyrano* celebratum eſt, præſumtionem & regulæ eorum transgreſſionem interpretatur & ea propter nouum [y] Canonem ad eos reſtringendos condidit. HILARIVS idoneus praxis Eccleſiaſticæ ſui temporis teſtis nobis confirmat, non potuiſſe ibi eſſe ſacrificium ſiue conſecrationem ſine Presbytero [z]. Et HIERONYMVS idem dicit [a], nimirum ſolos Presbyteros precibus ſuis panem & vinum conſecrare & corpus ac ſanguinem Chriſti conficere. Quamobrem de HILARIO quodam Diacono loquens, negat eum poſſe conſecrare [b] *Euchariſtiam*, quod ſit tantum Diaconus. Huius rei ratio erat, quia ſacra *Euchariſtia* pro primo Chriſtianorum ſacrificio & pro præcipuo quodam Chriſtiani Sacerdotii officio habebatur. Et quum Di-

(w) Suicer. Theſaur. p. 871. Calicem & panem in ſacra euchariſtia miniſtrabant populo (Diaconi) Patet hoc ex Iuſtini M. Apol. II, p. 162. οἱ καλούμενοι &c. (vid. §. VII. not. (m) pag. 304.) Cyprian. Serm. de Lapſis: *vbi ſolemnibus adimpletis calicem offerre diaconus præſentibus cœpit.* Idem colligitur ex Can. II. Ancyrano: ibi enim de Diaconis immolantibus, poſtea autem reluctantibus, decernitur, πεπαῦσθαι δὲ αὐτοὺς &c. (§. VII. not. (s) p. 305.) Ergo ante lapſum hoc faciebant.

(x) Concil. Nic. c. XVIII. Τοὺς ἐξουσίαν μὴ ἔχοντας προσφέρειν, qui offerendi poteſtatem non habent.

(y) Conc. Arelat. I. c. XV. de Diaconibus, quos cognouimus multis locis *offerre*, *placuit minime fieri debere.*

(z) Hilar. Fragm. p. 129. Sacrificii opus ſine Presbytero eſſe non potuit.

(a) Hieron. Ep. LXXXV. ad Euagr. Quid patitur menſarum & viduarum miniſter, vt ſupra *eos* tumidus ſe offerat, *ad quorum preces Chriſti corpus & ſanguis conficitur?*

(b) Id. Dialog. contr. Lucif. p. 145. Hilarius cum Diaconus de Eccleſia receſſerit, ſoluſque vt putat turba ſit mundi: *neque euchariſtiam conficere poteſt Epiſcopos & Presbyteros non habens &c.*

Digitized by Google

aconi generatim pro ſacerdotibus non agnoſcerentur, aut de infimo tantum ſacerdotii gradu eſſent, ideo hoc ſacrificium ſuper altari offerre ſeu conſecrare non poterant. Hæc ratio ab Auctore *Conſtitutionum* [c] & Auctore ſub nomine AVGVSTINI & diuerſis aliis data eſt.

Eſt autem in AMBROSIO locus quidam, qui videtur innuere, quod ſæculo tertio Diaconi *Romæ* poteſtatem conſecrandi Euchariſtiam habuerint. De *Laurentio* enim Diacono verba faciens, *Sixtum* Epiſcopum ſuum, quum mortem Chriſti cauſſa ſubiret, hoc modo compellantem ipſe introducit: *Quo, ſacerdos ſancte, ſine Diacono properas? Numquam ſacrificium ſine miniſtro offerre conſueueras. Quid in me ergo diſplicuit, Pater? Cui commiſiſti Dominici ſanguinis* [d] *Conſecrationem, cui conſummandorum conſortium ſacramentorum, huic conſortium tui ſanguinis negas?* BARONIVS hac difficultate ita eſt irretitus, vt textui corruptionem ſubeſſe & loco *Conſecrationem Diſpenſationem* [e] legi oportere dicat. Et quidam AMBROSII Editores tam inuerecundæ ac perfrictæ frontis fuere, vt hanc correctionem ſine vllo fundamento ipſi textui inſerere haud dubitarint: Id quod BONA [f] & HABERTVS ingenue damnant, quod contra omnem vt MSCtorum, ita etiam priorum Editionum fidem militet, nec

(c) Conſtit. Apoſt. lib. VIII. c. XXVIII. Διάκονος οὐκ εὐλογεῖ, οὐ δίδωσιν εὐλογίαν, λαμβάνει δὲ παρὰ ἐπισκόπου· οὐ βαπτίζει, οὐ προσφέρει· τοῦ δὲ ἐπισκόπου προσενηνοχότος ἢ τοῦ πρεσβυτέρου αὐτὸς ἐπιδίδωσι τῷ λαῷ, οὐχ ὡς ἱερεὺς, ἀλλ' ὡς διακονούμενος ἱερεῦσι. Diaconus non benedicit, neque dat benedictionem; accipit vero ab Epiſcopo & Presbytero. Non baptizat; *non offert*; oblatione vero ab Epiſcopo aut Presbytero facta *ipſe Diaconus dat populo, non tamquam ſacerdos*, ſed tanquam qui miniſtrat ſacerdotibus.

Aug. Quæſtion. Vet. & Nou. Teſtam. Q. XLVI. Qui non fuit ſacerdos, quomodo vicem agere poterat ſacerdotis? *Numquid Diaconus poteſt vicem agere ſacerdotis?* Præfectus etenim poteſt agere vicem præfecti, & prætor prætoris: non tamen priuatus poteſt vicem agere poteſtatis alicuius: quanto magis ſacerdotis vicem agere non poteſt, qui non eſt ſacerdos?

(d) Ambroſ. de offic. lib. I. c. XLI.

(e) Baron. A. CCLXI. n. VIII. — — cui commiſiſti Dominici ſanguinis *diſpenſationem*, &c.

(f) Bona Rer. Liturgic. lib. I. c. XXV. n. IV. Hoc item ſenſu dixiſſe exiſtimo Sixto Pontifici Laurentium Diaconum apud Ambroſium lib. I. offic. c. XLI. *Experire certe, vtrum idoneum miniſtrum elegeris, cui commiſiſti Dominici ſanguinis conſecrationem.* Sic enim ſcriptum eſt in antiquis codicibus tam editis quam

vlla

vllæ ratio ex verborum difficultate peti poſſit. Nam vocabulum *Conſecratio* hoc loco non ſignificat ſacramentalem Elementorum Conſecrationem per preces in altari, quæ ab ipſo Epiſcopo perficiebatur, vt e contextu euidenter apparet, vbi Epiſcopus numquam ſacrificium ſine miniſtro ſeu Diacono offerre dicitur: itaque Conſecratio, Diacono commiſſa, alius generis ſit oportet: Non poterat enim ille, præſente Epiſcopo, & eodem tempore, quo ipſe Epiſcopus conſecrabat, elementa in altari conſecrare; poterat autem ipſi ſubuenire, ſeu vt illic exprimitur, conſummandorum ſacramentorum conſortium cum eo habere, hoc eſt, calicem cum conſueta verborum formula populo exhibere; quod ex more loquendi iſtis temporibus vſitato *Miniſterialis Conſecratio*, vel *Sacramenti conſummatio* dicebatur: quandoquidem ad ſanctum euchariſtiæ ſacramentum accedentes ſanguine Chriſti hoc ipſo conſecrabantur, atq; ita conſummabantur, ſeu ſacramenti ſub vtraque ſpecie, pane nimirum ex manibus Epiſcopi, calice autem ex manibus Diaconi ſumto, perfecte participes reddebantur. Hæc manifeſto illa eſt conſecratio, qua de heic ſermo eſt, & quæ ad calicis exhibitionem plebi a Diacono factam tantum ſpectat, quod vſitatum eorum officium erat; adeoque hinc concludi non poteſt, quemadmodum quidem HOSPINIANVS & GROTIVS [g] volunt, quod Diaconis euchariſtiam in altari conſecrare licuerit.

§. IX.

Quinto: *Diaconi in quibusdam locis baptizare poterant.*

Quod autem ad alterum ſacramentum, baptiſmum, attinet, magis patet, quod in quibusdam caſibus eum adminiſtare ſoli potuerint. Quamuis enim Auctor *Conſtitutionum* [h],

MSCtis, non *diſpenſationem*, vt in vulgatis libris correctum eſt. Huic autem lectioni nullatenus formidandæ aut corrigendæ, ſed omnino reſtituendæ fauet contextus, nam ſequitur, *cui conſummandorum* &c. Habert. Not. in Pontific. Græc. p. 191. Scio Cardinalem Baronium legere *diſpenſationem*. Sed verum eſt, veterum exemplaria, veteres editiones *Conſecrationem* habere.

(g) Vid. Grot. de Cœnæ Adminiſtratione vbi Paſtore non ſunt. Citatur & confutatus a Petauio.

(h) Conſtit. Apoſt. lib. VIII. c. XXXVIII. Διάκονος οὐ βαπτίζει, οὐ προσφέρει, *Diaconus non baptizat*, non offert.

Diaconum nec baptizare nec offerre dicat: & EPIPHANIVS [*i*] generatim adfirmet, quod Diaconis ſolis numquam vllius ſacramenti adminiſtratio commiſſa ſit: tamen ex aliis ſcriptoribus manifeſtum eſt, quod hanc poteſtatem ad minimum in quibusdam locis, ſibi collatam habuerint. TERTVLLIANVS [*k*] idem iis ius cum Presbyteris, hoc eſt baptizandi libertatem permittente Epiſcopo, tribuit. Et HIERONYMVS [*l*] idem priuilegium eis adſignat. Concilium *Illiberritanum* [*m*] itidem de hoc iure plane loquitur, quando dicit: *Si quis Diaconus regens plebem ſine Epiſcopo vel Presbytero aliquos baptizauerit, Epiſcopus eos per benedictionem perficere debebit.* Hoc manifeſto indicat, Diaconos baptizandi ius in iſtis Eccleſiis habuiſſe, quibus præfuerunt. Ita cum CYRILLVS [*n*] *Catechumenos* ſuos inſtruit, quemadmodum ſeſe gerere debeant, ſi in ciuitatem aut vicum ad Epiſcopum, Presbyterum vel Diaconum baptiſmum recipiendi cauſſa venerint: commode inde concludi poteſt, Diaconos in pagis baptizandi poteſtatem habuiſſe. Loquor nunc ſolum de ordinaria eorum poteſtate. In caſibus enim extraordinariis non ſolum Diaconi, ſed inferiores etiam Clerici & Laici in primitiua Eccleſia baptizare poterant, vti ſuo loco oſtendetur.

§. X.

Sexto: *Diaconorum erat, plebem ad preces adhortari.*

Aliud Diaconorum officium erat, populum in publicæ deuotionis ſuæ exercitio in Eccleſia monere atque inſtruere. Quem in finem certis quibusdam & notis verborum formulis vti ſole-

(*i*) Epiphan. Hæreſ. LXXIX. Collyrid. n. IV. *Καὶ γὰρ οὔτε Διάκονοι ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ τάξει ἐπιτετράφαταί τι μυστήριον ἐπιτελεῖν, ἀλλὰ μόνον διακονεῖν τὰ ἐπιτελούμενα.* *Neque Diaconis* quidem ipſis *vllum* in eccleſiaſtico ordine *Sacramentum perficere conceditur*; ſed hoc duntaxat, vt eorum, quæ perficiuntur, miniſtri ſint.

(*k*) Tertull. de Bapt. c. XVII. Dandi quidem habet ius ſummus ſacerdos, qui eſt Epiſcopus; dehinc Presbyteri *&* *Diaconi*, non tamen ſine Epiſcopi auctoritate *&c.*

(*l*) Hieron. Dial. contr. Lucif. c. IV. p. 139. Inde venit, vt ſine iuſſione Epiſcopi, neque Presbyter, neque Diaconus ius habeant baptizandi.

(*m*) Concil. Illiberrit. c. LXXVII.

(*n*) Cyrill. Catecheſ. XVII. n. XVII. *Κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ βαπτίσματος, ὅταν προσέλθῃς ἐπὶ τῶν ἐπισκόπων, ἢ πρεσβυτέρων, ἢ διακόνων, κ. τ. λ.* *Tempore baptiſmatis cum ad* Epiſcopum accedis, aut Presbyterum, aut Diaconum &c.

bant,

bant, vt ſignificarent, quando quæque diuini cultus pars inciperet, populumque ad attentionem excitarent: item vt Catechumenis indicarent, quando accedere & preces facere & rurſus abire deberent; in quibusdam etiam precationibus ipſa verba coram eis repetebant, vt eos, quomodo precandum eſſet, condocerent. Hæc omnia *Græci* per *τὸ κηρύττειν*, *Latini* autem per *τὸ prædicare* exprimebant; quæ verba non ordinarie *concionari* ſeu *verbum diuinum adnuntiare* ſignificant, vt quidam ea perperam interpretantur, ſed officio *κήρυκος* ſeu *Præconis* in concione quadam *fungi:* Vnde SYNESIVS [o] & quidam alii Diaconos *ἱεροκήρυκας ſacros Eccleſiæ præcones* appellant, quippe qui concionem monebant, quomodo omnia ſuo quoduis ordine fieri oporteret. Hoc ſignificatu verbum *κηρύξαι*, in antiquis libris ritualibus & canonibus frequenter occurrit. Exempli cauſſa in *Conſtitutionibus* [p] *Apoſtolicis*, Diaconus, finito Epiſcopi ſermone, cunctis conſurgentibus, ex alto loco proclamare iubetur: *ne quis adſit audientium, ne quis infidelium.* Deinde ſilentio facto, iubetur dicere: *Orate Catechumeni, & omnes fideles attente pro ipſis orent:* & ſimul exemplum præire populo, quemadmodum pro eis orare debeant. Quæ precandi formula tum in *Conſtitutionibus* [q] tum in CHRYSOSTOMO [r] videri poteſt. Poſtea Diaconus ſimiliter *Energumenos, Competentes* & *Pœnitentes*, ſuo quemque ordine compellare, eosque vna cum populo ad precandum exhortari debebat, his vtens verbis: *Ἐκτενῶς πάντες ὑπὲρ αὐτῶν δεηθῶμεν, intente pro eis precemur.* Et quum Diaconus hos omnes ſolemni proclamatione *ἀπολύεσθε, προέλθετε, Ite, Miſſa eſt*, dimiſiſſet, Fideles iterum adhortabatur, vt

(o) Syneſ. Ep. LXVII p. 224. (p. 209. edit. Pariſ. MDCXXXIII.) *Κατασιγασθέντων δὲ τῶν ἱεροκηρύκων, εἰς θρῆνον αὐτοῖς ἀπετελεύτησεν ἡ βοή.* Indicto a *ſacris præconibus* ſilentio, vox illis in planctum deſiit.
Chryſoſtom. Hom. XVII. in Hebr IX. (Tom. VI. p. 484 edit. Francof.) *ἵστησι νῦν ὁ παρ' ἡμῖν κῆρυξ --- ὅταν εἴπῃ, τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις κ. τ. λ.* Stat nunc quoque, qui eſt apud nos *præco* -- quando dicit: Sancta ſanctis! &c.

(p) Conſtit. Apoſt. lib. VIII. c. V. *Πληρώσαντος αὐτοῦ τὸν τῆς διδασκαλίας λόγον, ἀνισταμένων ἁπάντων ὁ διάκονος ἐφ' ὑψηλοῦ τινος ἀνελθὼν κηρυττέτω· μή τις τῶν ἀκροωμένων, μή τις τῶν ἀπίστων· καὶ ἡσυχίας γενομένης λεγέτω· εὔξασθε οἱ κατηχούμενοι, καὶ πάντες οἱ πιστοὶ κατὰ διάνοιαν ὑπὲρ αὐτῶν προσευχέσθωσαν.*

(q) Ibid. c. VI. tot.

(r) Chryſoſtom. Hom. II. in 1 Corinth. (Tom. V. p. 516. 517. ſqq.)

PRO

Digitized by Google

pro ſe ipſis & vniuerſo Eccleſiæ Chriſtianæ ſtatu orarent, eumque in finem aliam precandi formulam [s] eis recitabat: & hæc ipſa formula vocabatur Diaconi προσφώνησις ſeu *exhortatio ad orandum*. ad diſtinguendum eam ab Epiſcopi ἐπικλήσει, quæ precationis formula erat, qua Deum compellabat, quum Diaconi compellatio ad populum eſſet directa. Quam ob cauſſam hæc dicebatur προσφώνησις & κηρύξαι, *adhortatio*, qua populus ad orandum excitabatur, addita inſtitutione, pro quo ſpeciatim orandum eis eſſet. Hoc *Latinis* dicebatur *Oratio* & *Prædicatio*, quemadmodum ex Concilio quarto *Toletano* [t] videre eſt, quod vocabulum *orare* per *prædicare* explicat, & vtrumque vocabulum de Diaconi functione accipit. Et hinc vnum ex ornamentis Diaconi (vt & illud hac occaſione notemus) ab eodem Concilio appellatur *Orarium*, quod eo tamquam peculiari ſigno, quo fratres ſuos ex Clero de precibus faciendis admonebat, vtebatur. Ex his omnibus intelligere poterimus, quid SOCRATES velit, quando dicit, *Athanaſium* [u] Diaconos ſuos iuſſiſſe κηρύξαι εὐχὴν, *ad orandum cohortari*; & quomodo controuerſum Concilii *Ancyrani* Canonem interpretari debeamus, qui de quibusdam Diaconis in idololatriam prolapſis loquens, eos ab omni ſacro miniſterio ceſſare oportere, neque amplius [w] κηρύσσειν iubet: quod quidam interpretes de verbi diuini prædicatione, alii autem [x] verius de hac Diacona-

(s) Conſtit. Apoſtol. lib. VIII. c. X. cor.

(t) Conc. Toletan. IV. c. XL. (Tom. V. p. 1716.) Vnum Orarium oportet Leuitam geſtare in ſiniſtro humero, propter quod *orat*, id eſt, *prædicat*.

(u) Socrat. lib II. c. XI. προστάξας διακόνῳ κηρύξαι εὐχὴν, mandat Diacono, *vt orationem populo indicat*.

(w) Concil. Ancyr. c. II. πεπαῦσθαι αὐτοὺς πάσης τῆς ἱερᾶς λειτουργίας, τῆς τοῦ ἄρτον ἢ ποτήριον ἀναφέρειν, ἢ κηρύσσειν. Ipſos (Diaconos) ab omni ſacerdotali miniſterio ceſſare, & panem vel calicem offerendi, vel *prædicandi*.

(x) Habert. Pontific. p. 203. Eo canone (Ancyr. II.) κηρύσσειν *concionari*, quod vulgo *prædicare* dicimus, minime ſignificat, ſed *pronuntiare*, *annuntiare*, ea, de quibus vno aut altero verbo populum inter ſacra admonebat Diaconus, vt κῆρυξ *præco* eccleſiæ, vel Epiſcopi aut Presbyteri ſacrificantis.

Beuereg. Not. in Conc. Ancyr. c. II. Hic obſeruetur diſcrimen inter Presbyterorum & Diaconorum officia. In primo enim canone Presbyteros quidem προσφέρειν καὶ ὁμιλεῖν, in præſenti autem Diaconos ἀναφέρειν, καὶ κηρύσσειν dictum eſt: vt igitur ἀναφέρειν a προσφέρειν, ſic etiam κηρύσσειν ab ὁμιλεῖν diſtinguatur neceſſe eſt. Cum ὁμιλεῖν igitur iſto loco *concionari*, ſiue ſermonem habere ſignificet; κηρύσσειν hoc loco, de Diaconis dictum, nihil aliud denotare videtur, quam

lis

lis officii parte intelligunt, quæ in hoc conſiſtebat, vt Diaconus κήρυξ ſeu ſacer congregationis præco eſſet.

§. XI.

Septimo: *Diaconis permittente Epiſcopo concionari licebat.*

Si quæras, an Diaconi poteſtatem aliquam concionandi coram populo habuerint? idem reſpondeo, ac ad quæſtionem de baptiſmo: Habebant vtique concionandi poteſtatem, permittente & mandante Epiſcopo, at ſine eius auctoritate non habebant. Auctor ſub nomine AMBROSII [y] Diaconos eo tempore concionatos eſſe, diſerte negat; etiamſi initio omnes Diaconos *Euangeliſtas*, vt *Philippus* & *Stephanus* erant, fuiſſe autumet. Supra oſtendimus, nec ipſos Presbyteros multis in locis verbum diuinum prædicandi habuiſſe poteſtatem præſente Epiſcopo, niſi ex ſpeciali eius mandato; adeoque idem de Diaconis multo aptius concludi poteſt. BLONDELLVS [z] & BARONIVS exiſtimant, CHRYSOSTOMVM elegantiſſimos iſtos ſermones de

quod proprie ſignificat, *præconis* ſcilicet *officio fungi*. Hoc enim in ſacris celebrandis Diacono olim incubuit, alta nimirum voce & præconis inſtar varios ritus & ordinem per totam liturgiam moderari, & ſignificare quid & quando a fidelibus aut catechumenis orandum erat.

Suicer. Theſaur. Eccleſ. Tom. II. p. 99. Κηρύσσειν - - Diaconis tributum, non ſignificat *verbum prædicare*, ſed illud declarat miniſterium, quo dato Oratorii ſigno, actionum ſacrarum ritus & ordinem moderabantur.

(y) Ambroſ. Comm. in Epheſ. IV. Nunc neque Diaconi in populo *prædicant*, neque Clerici vel Laici baptizant.

(z) Blondel. Apol. p. 57.

Baron. an. CCCLXXXVI. n. LV. p. 542. Cum primum vero Presbyter deſignatus eſt, primam omnium ad populum habuiſſe dicitur homiliam, cuius eſt exordium: Num vero ſunt, quæ nobis acciderunt &c.] At nihil ibi de Presbyteratu, ſed de ſuſcepta tantum docendi populi functione: quam quidem non ante hunc annum auſpicatum fuiſſe, ex eo exploratum redditur; dum ipſe in vna illorum orationum, quas habuit ad populum Antiochenum de imminente clade ob ſtatuas ignominia adfectas (quod certum eſt contigiſſe poſt ſequentem annum) expreſſe teſtatur, ſe iam in docendi munere biennium agere, ſunt hæc eius verba: *Ecce ſecundum hunc annum habeo veſtræ differens caritati* &c.]

Quamobrem in eam ſententiam ire compellimur, vt quæ reperiuntur ſcriptæ orationes *ab ipſo, cum diaconus* eſſet, nempe ſuperius recenſitæ aduerſus Gentiles, Iudæos atque Hæreticos, & de Anathemate, *eas ſpeciali indulgentia & iuſſione Flauiani pro concione dixerit*; ceſſaſſe vero poſtea vſque ad Presbyteratum.

incomprehenſibili Dei Natura, *de Anathemate* &c. habuiſſe, quum adhuc eſſet tantummodo Diaconus. Alii autem [*a*] probabilius exiſtimant, quod hi non ſint ſermones, quos in Eccleſia recitauerit, ſed tantum diſcurſus, quos aliis occaſionibus compoſuerit; & quod primum ſermonem, quum Presbyter ordinatus ſit, habuerit eum, qui adhuc in Volum. IV. Opp. p. 953. exſtat. Enim vero ſi vmquam concionatus eſt, adhuc Diaconus exſiſtens, non eſt dubium, quin id fecerit *Meletio* Epiſcopo ſuo permittente: Quemadmodum PHILOSTORGIVS [*b*] dicit, *Leontium* Epiſcopum *Arianum Antiochiæ* permiſiſſe *Aëtio*, Diacono ſuo, vt eccleſiaſtica dogmata publice in eccleſia doceret. *Ephrem Syrus* aliud forte huius rei exemplum dare poteſt: Non enim niſi Diaconus Eccleſiæ *Edeſſenæ* fuit, PHOTIVS [*c*] tamen perhibet, quod diuerſas homilias ſeu ſermones, eosque tam excellentes, compoſuerit, vt poſt eius mortem in alias linguas tranſlati, & in quibusdam Eccleſiis proxime poſt lectionem ſcripturæ ſacræ prælecti fuerint, quemadmodum HIERONYMVS [*d*] tradit. Non nullis in locis, vti in eccleſiis *Gallicanis*, Diaconi ab ipſis Conciliis habebant auctoritatem legendi iſtiusmodi homilias coram populo ſermonis loco, ſi forte Presbyter ægrotaret nec ſer-

(*a*) Caue Hiſt. Litter. Vol. I. p. 253. (Edit Londin. MDCLXXXVIII.) Diaconus conſtitutus ad ſcribendum ſe adiunxit, libros que *aduerſus Iudæos*, *Gentiles*, *Anomæos*, *de Sacerdotio*, *de Prouidentia ad Stagirium monachum*, aliosque aliquot edidit. Exacto in Diaconatu quinquennio a Flauiano (nam falſus eſt Socrates, qui ab Euagrio factum refert) anno CCCLXXXVI. Eccleſiæ Antiochenæ Presbyter factus eſt; *quo tempore primam concionem habuit*, quæ exſtat Tom. IV. p. 953.

(*b*) Philoſtorg lib. III. c. XVII. *Λεόντιος - - εἰς διακονίαν τὸν μαθητὴν προχειρίζεται καὶ διδάσκειν ἐν ἐκκλησίᾳ, τὰ τῆς ἐκκλησίας ἐπιτρέπει δόγματα.* Leontius - - diſcipulum ſuum ad diaconatus gradum euexit eique permiſit, vt eccleſiaſtica dogmata publice in Eccleſia doceret.

(*c*) Phot. Cod. CXCVI. p. 512. *Λόγους ἐννέα καὶ τεσσαράκοντα.* Sermones vndequinquaginta. Ibid. p 516. *Ἀλλὰ καὶ πλεῖστα τοῦ ἀνδρὸς μεταβληθέντα πρὸς τὴν ἑλλάδα συντάγματα φέρεται πλήρη χάριτος καὶ δυνάμεως.* Alia quoque plurima ſancti viri in græcam conuerſa linguam opuſcula circumferuntur, dicendi vi ac venuſtate referta.

(*d*) Hieron. de Script. c. CXV. Efraim, Edeſſenæ Eccleſiæ Diaconus, multa Syro ſermone compoſuit, & ad tantam venit claritudinem, vt poſt lectionem Scripturarum publice in quibusdam eccleſiis eius ſcripta recitentur.

monem

monem habere poſſet: quemadmodum ex lege, in concilio *Valenſi* [e] hac occaſione lata, apparet. Sed hoc ex neceſſitate fiebat atque permiſſione. Vt adeo Diaconi iſta Eccleſiæ ætate (ſecundum dilucidam expoſitionem, quam de hac re poſtea dedit VIGILIVS [f]) concinari potuiſſe videantur, ſi nimirum ab Epiſcopo veniam habuerint; præſumtio autem contra conſuetudinem & canonem fuerit, ſi ſine eius permiſſu id factum eſſet.

§. XII.

Octauo: *Pœnitentes etiam vrgente extrema neceſſitate in gremium Eccleſiæ recipere: & in extraordinariis quibusdam caſibus inferiorum ordinum Clericis officium ad tempus abrogare.*

Atque ita etiam cum Diaconis reſpectu poteſtatis recipiendi Pœnitentes, eisque peccatorum veniam impertiendi comparatum erat. Ordinarie hoc ipſum ad Epiſcopi, tamquam ſupremi Eccleſiæ miniſtri, ſpectabat prærogatiuam; adeoque rarius id Presbyteris, numquam autem Diaconis, permittebatur, ſi ab extremæ neceſſitatis caſu diſceſſeris, quando nimirum nec Epiſcopus nec Presbyter quiſpiam, qui id faceret, præſto erat. Hoc in caſu Diaconi, tamquam ſpeciales Epiſcopi delegati, quandoque auctoritate pollebant imponendi cui manus, quod ſignum receptionis erat. Ita cum Pœnitentibus, quorum CYPRIANVS meminit, & quos Martyres litteris ſuis Eccleſiæ fauori commendauerant, actum fuit: *Si*, inquit ille [g], *incommodo aliquo & infirmitatis periculo occupati fuerint, non exſpectata præſentia noſtra, apud Presbyterum quemcunque præſentem, vel ſi Presbyter repertus non fuerit, & vrgere exitus cœperit, apud Diaconum quoque Exomologeſin facere delicti ſui poſſint; vt manu eis in pœnitentia impoſita veniant ad Dominum cum pace.* Heic

(e) Conc. Vaſenſe III. c. II. (Tom. IV p. 1680.) Si Presbyter, aliqua infirmitate prohibente, per ſe ipſum non potuerit prædicare, SS. *Patrum Homiliæ a Diaconibus recitentur.*

(f) Vigil. Ep. ad Ruſtic. & Sebaſtian. (Tom. V. Conc p. 554.) Adieciſtis etiam exſecranda ſuperbia, quæ nec legantur, nec ſine ſui Pontificis iuſſione aliquando Ordinis veſtri homines præſumſerunt, auctoritatem vobis Prædicationis contra omnem conſuetudinem vel canones vindicare.

(g) Cypr. Ep. XIII. al. XVIII. ad Cler.

Digitized by Google

obſeruatu dignum eſt, nulli, qui Diacono inferior ſit, negotium dari hoc officium conficiendi; neque Diaconis ipſis id faciendi concedi auctoritatem, niſi tamquam Epiſcopi delegatis, idque in extremo neceſſitatis caſu, quando videlicet Presbyter, qui Pœnitentem animam agentem in gratiam reciperet, reperiri nullus poterat.

Admodum videtur probabile, quod ſimili in caſu, hoc eſt abſoluta neceſſitate exigente, in Eccleſiis quibusdam *Græcis* poteſtatem habuerint inferiores Clericos ad tempus ab officio prohibendi. Quod e verbis Auctoris *Conſtitutionum* [h] colligi poteſt, vbi dicit: *Diaconus excommunicat Hypodiaconum, Lectorem & Cantorem & Diaconiſſam, ſi hoc facere opus ſit abſente Presbytero. Hypodiacono non licet excommunicare Lectorem, aut Cantorem, aut Diaconiſſam aut Clericum aut Laicum: Miniſtri enim ſunt Diaconorum.* Hæc erat poteſtas tum quidem Diaconis in caſibus extraordinariis conceſſa, & priuilegium peculiare, quo nullus ex inferiore Clero poterat perfrui.

§. XIII.

Nono: *Diaconi in Conciliis generalibus Epiſcopis ſuis miniſtrare & interdum eos repræſentare debebant.*

Inter extraordinaria Diaconorum officia etiam referri poteſt, quod interdum ab ipſorum Epiſcopis delegati fuerint, vt in Conciliis generalibus ipſorum vices explerent & procurarent negotia. Ordinarium eorum illic officium erat Epiſcopis ſuis famulari & ſcribas ac diſputatores agere &c. prout ab ipſis mandatum acceperant; qua in functione in Conciliis antiquis eos vt plurimum offendimus. Duplici autem ratione tunc inferiores habebantur Presbyteris. Primo quidem Presbyteri ordinarie vt ſedentes cum Epiſcopis ſuis nobis repræſentantur, Diaconis cum vniuerſa plebe adſtantibus. Deinde Presbyteris quandoque ſuffragia licebat ferre, vt ſupra demonſtrauimus; ſed nullum exemplum, quod ego quidem ſcio, ſuppetit, quo idem priuilegium ad Diaconos ſpectaſſe, demonſtra-

(h) Conſtit. Apoſt. lib VIII. c. XXVIII. Διάκονος ἀφορίζει ὑποδιάκονον, ἀναγνώστην, ψάλτην, διακόνισσαν ἐάν ᾖ τι τοιοῦτον, μὴ παρόντος πρεσβυτέρου. ὑποδιακόνῳ οὐκ ἔξεστιν ἀφορίζειν, οὔτε μὴν ἀναγνώστην, οὔτε ψάλτην, οὔτε διακόνισσαν, οὔτε κληρικόν, ἢ λαϊκόν· ὑπηρέται γάρ εἰσι διακόνων.

ri poſ-

ri poſſit. Hoc tantum relatum legimus, Epiſcopos, ſi adeſſe ipſi non potuerint, Diaconos ſuos delegaſſe, vt ipſos repræſentarent. Tum quidem ſedebant atque ſuffragia ferebant, non vt Diaconi, ſed vt procuratores loco Epiſcoporum, a quibus miſſi fuerant. Cuius rei tot exempla in Conciliorum monumentis occurrunt, vt lectoribus vel vnum ex illis adferre haud neceſſe ſit. Qui vero exempla videre auet, is CHRISTIANVM LVPVM in notis ad Canonem Concilii *Trullani* ſeptimum conſulat, vbi diſcrimen aliquod inter ſeſſionem & ſuffragationem Diaconorum in Conciliis *Orientalibus* & *Occidentalibus* obſeruat. In conciliis *Orientalibus*, ſi Diaconus Metropolitanum aut Patriarcham repræſentaret, eo ipſo loco ſedebat atque ſubſcribebat, quo ipſe Metropolitanus vel Patriarcha, ſi adfuiſſet, ſeſſurus fuiſſet atque ſubſcripturus; in *Occidentalibus* autem Conciliis alius mos erat: Ibi enim Diaconi poſt omnes Epiſcopos, non eorum loco, quorum procuratores erant, ſuffragia ferebant.

Sic in Conciliis generalibus fiebat. In prouincialibus autem & conſiſtorialibus Synodis Diaconi æque ac Presbyteri ſuo ipſorummet nomine ſuffragia ferendi non numquam habebant libertatem. Cuius rei multa exempla lector videre, ſi velit, poteſt in Conciliis *Romanis* ſub SYMMACHO & GREGORIO ſecundo, a IVSTELLO [*i*] in *Bibliotheca* ſua *iuris Canonici* publicatis, & in Conciliorum Tomo IV. vbi primum Epiſcopi, deinde Presbyteri, & poſtea Diaconi, ſuo quiſque nomine ſubſcripſerunt. Et qui hac in re curioſi exſiſtunt, plura alia huiusmodi exempla reperire ipſi poterunt.

§. XIV.

Decimo: *Diaconi poteſtatem habebant reprehendendi atque corrigendi eos, qui in Eccleſia inordinate ſeſe gerebant.*

Duo adhuc de Diaconorum officio in conuentibus eccleſiaſticis obſeruanda ſunt. Primum quidem, quod quemadmodum homines inſtituere debebant, quomodo ſeſe quemque in cultu diuino gerere oporteret; ita poteſtatem habuerint eos, qui minus decenter ſe gerebant, corrigendi atque caſtigandi. *Conſtitutiones*, quæ Apoſtolis tribuuntur, eiusmodi functionum,

(*i*) Vid. ſupra c. XIX. §. XII. pag. 281.

 quales

Digitized by Google

quales iſtæ ſunt, tamquam ad Diaconorum officium ſpectantium, mentionem faciunt. *Si quis repertus fuerit, qui ſedeat loco non decenti, increpetur* [*k*] *a Diacono, tamquam a nauclero: traducaturque in locum, qui eum deceat.* Et poſt paullo [*l*]: *Diaconus ſpeculetur populum, ne quis murmure obſtrepat, dormitet aut rideat, aut nutus faciat. Oportet enim ſtare in Eccleſia ſapienter, ſobrie, vigilanter, auribus ad verbum Domini intentis,* Hoc ex CHRYSOSTOMO etiam manifeſtum eſt, qui de iis, qui irreuerenter ſeſe in Eccleſia gerunt, loquens, vicinos iubet eos obiurgare, & ſi hoc ferre nolint, Diaconum [*m*] aduocare, ut officium ſuum erga illos exſequatur. Memoratu dignam hiſtoriam huic rei apprime conuenientem de *Cæciliano* Archidiacono *Carthaginenſi* refert OPTATVS, quod, quum *Lucillam*, fœminam diuitem, vbi ſacram cœnam ſumebat, aliquid indecore facere obſeruaret; (ante enim, quam Panem & Vinum acciperet, os neſcio cuius ſic crediti martyris oſculari ſolita erat); hoc nomine officii ſui inductus ratione eam [*n*] reprehenderit: quo ipſo illa tantopere ſit commota, vt poſtea, quam ille electus eſſet Epiſcopus, ab eius communione ſeſe cum aliis quibusdam factioſa ſepararit; eiusque ordinationem vitioſam cauſſata eo rem deduxerit, vt *Maiorinus* eius in locum fuerit ordinatus: & hanc vnam e præcipuis ſchiſmatis *Donatiſtarum* cauſſis fuiſſe,

(*k*) Conſtit. Apoſt. lib. II. c. LVII. Εἰ δέ τις εὑρεθῇ παρὰ τόπον καθεζόμενος, ἐπιπλησσέσθω ὑπὸ τοῦ διακόνου ὡς πρωρέως, καὶ εἰς τὸν καθήκοντα αὐτῷ τόπον μεταγέσθω. Ibid. Ὁμοίως ὁ διάκονος ἐπισκοπείτω τὸν λαόν, ὅπως μή τις ψιθυρίσῃ ἢ νυστάξῃ ἢ γελάσῃ ἢ νεύσῃ· χρὴ γὰρ ἐν ἐκκλησίᾳ ἐπιστημόνως, καὶ νηφαλίως, καὶ ἐγρηγορότως ἑστάναι, ἐντεταμένην ἔχοντας τὴν ἀκοὴν ἐπὶ τὸν τοῦ κυρίου λόγον.

(*l*) Ibid. ὁ διάκονος ἐπισκοπείτω τὸν λαὸν &c.

(*m*) Chryſoſtom. Hom. XXIV. in Act. (Tom. III. p. 229.) Κεῖνται πάντες νέοι ψυχροὶ καὶ γέροντες καθάρματα μᾶλλον οἱ νέοι, γελῶντες, ἀνακαγχάζοντες διαλεγόμενοι· καὶ γὰρ καὶ τοῦτο ἤκουσα γινόμενον· καὶ ἀλλήλους σκώπτοντες ἐπὶ γόνατα κείμενοι. σὺ παρέστηκας ὁ νέος ἢ ὁ πρεσβύτης ἐπίπληξον, ἂν ἴδῃς· ἐγκάλεσον σφοδρότερον· οὐκ ἀνεχόμενον, τὸν διάκονον κάλεσον. κ. τ. λ. Iacent omnes adoleſcentes frigidi ac ſenes, purgamenta magis quam adoleſcentes, rident, ſubſannant, cauillantur. Etenim & hoc fieri audiui, & mutuum ſe inceſſunt ſcommatis geniculantes. Tu autem ſi adſiſtis iuuenis vel ſenex, & ſtupenda vides, increpa acriter: ſi non fert, *voca Diaconum* &c.

(*n*) Optat. lib. I. p. 40. (p. 18. edit. Pariſ.) Quum correptionem Archidiaconi Cæciliani ferre non poſſet, quæ ante ſpiritalem cibum & potum os neſcio cuius martyris, ſi tamen martyris, libare dicebatur &c.

OPTA-

OPTATVS animaduertit dicitque, ſchiſma illo tempore confuſæ mulieris iracundiam peperiſſe, quæ condonare non potuerit Diacono, qui eam in eccleſia corripuerit. Forte aliqui id, quod *Cæcilianus* fecit, ſuperioris officii, vti nunc quidem Archidiaconi plerumque ſunt, virtute eum feciſſe, exiſtimauerint. Enim vero proxime ſequenti Capite oſtendemus, quod Archidiaconi olim ſemper ex ordine Diaconorum nec de vllo alio gradu fuerint. Et ex iam dictis apparet, hoc, quod *Cæcilianus* fecit, non ex peculiari poteſtate, qua tamquam Archidiaconus fruitus ſit, ſed ex ordinaria poteſtate corripiendi male ſe gerentes, quam cum reliquis omnibus Diaconis Eccleſiæ communem habebat, profectum fuiſſe.

§. XV.

Vndecimo: *Diaconi olim omnia inferiorum ordinum Eccleſiæ officia faciebant.*

Alterum, quod de Diaconorum officio adhuc habeo monere, eſt, quod ante inſtitutos ordines Eccleſiæ inferiores (qui non eodem in omnibus eccleſiis tempore, nec forte in vlla eccleſia ante duo priora ſæcula, orti ſunt, vt deinceps oſtendetur) Diaconi iſtiusmodi officia omnia, quæ ſequentibus ſæculis his ordinibus commiſſa ſunt, explere debuerint; qualia ſunt officia Lectorum, Hypodiaconorum, Exorciſtarum, Catechiſtarum, Ianitorum & ſimilium. Ita EPIPHANIVS [o] ab initio omnia officia eccleſiaſtica ab Epiſcopis, Presbyteris & Diaconis peracta eſſe, adeoque nullam eccleſiam ſine Diacono fuiſſe obſeruat. Ita certe IGNATII ætate cum Eccleſia comparatum erat, qui de nullo vmquam ordine loquitur, qui Diaconorum ordine ſit inferior: Sed *ſine his*, inquit, *Eccleſia [p] non vocatur.* Vt adeo omnia officia inferiora a Diaconis fieri oportuerit. Immo vero in ipſis poſterioribus ſæculis diuerſa officia inferiora ſæpenumero vni eidemque viro commiſſa eſſe legimus, forte vt onus numeroſiorem alendi clerum in paruis eccleſiis detrectarent. Ita EVSEBIVS *Romanum* Martyrem [q] & Diaconum & Exor-

(o) Epiph. Hæreſ. LXXV. Aerian. n. V. ἄνευ δὲ διακόνου ἐπίσκοπον ἀδύνατον εἶναι. Sine Diacono Epiſcopus eſſe non poteſt.

(p) Ignat. ad Trallian. n. III. χωρὶς τούτων ἐκκλησία οὐ καλεῖται.

(q) Euſeb. de Martyr Palæſtin. c. II. Μνήμης δ' ἀξία τυγχάνει καὶ τὰ περὶ Ῥωμανὸν ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἀποτελεσθέντα· παλαιστὸς γὰρ οὗτος ὢν, διακο-

ciſtam

ciſtam in Eccleſia *Cæſarcenſi* fuiſſe, auctor eſt. Et *Procopius* Martyr tres ſimul functiones in Eccleſia *Scythopolitana* habuit: Eodem enim tempore Lector fuit, Interpres & Exorciſta; vti ex Actis Martyrii [r] eius, a VALESIO publicatis, conſtat. Iam vero vterque ineunte ſæculo quarto perſecutionis *Diocletianea* tempore pro Chriſtianæ religionis profeſſione mortem ſubiit. Et integrum ſæculum poſt, ſi Auctori ſub nomine AVGVSTINI [s] credere fas eſt, deprehendimus, quod, ſi ab iſtiusmodi diuitibus & magnis eccleſiis, qualis *Romana* erat, ingentem Clericorum complexa multitudinem, diſceſſeris, omnia inferiora officia a Diaconis adhuc peracta ſint. In eccleſiis *Græcis* illi ſemper erant πυλωροὶ ſeu *ianitores*, cum fieret oblatio & ſacra celebraretur eucharistia, vti ex *Conſtitutionibus* [t] *Apoſtolicis* videre eſt, vbi dicitur: *Diaconi ſtent ad ianuas, quibus viri in templum ingrediuntur, & Hypodiaconi ad ianuas, quibus mulieres, ne quis egrediatur, nec aperiatur tempore oblationis, quamvis ſit aliquis fidelis.* Hæc præcipua antiquitus Diaconorum erant in conuentibus eccleſiaſticis officia.

§. XVI.

Duodecimo: *Diaconi erant Epiſcoporum* Subeleemoſynarii *ſeu ſtipis erogandæ curatores vicarii.*

Præterea autem duorum triumue aliorum officiorum, ad quæ adminiſtranda ab Epiſcopis extra eccleſiam Diaconi adhiberi ſolebant, mentio iniicienda eſt. Eorum primum erat, vt tamquam Epiſcoporum *Subeleemoſynarii* ſeu vicarii ſtipis erogandæ, curatores orphanorum, viduarum, virginum, detentorum in cuſtodia Martyrum, & omnium pauperum ac infirmorum, qui aliquo nomine ex publicis Eccleſiæ reditibus alebantur, curam gererent. Diaconi ſpeciatim in iſtorum o-

νός τε καὶ ἐξορκιστὴς τῆς ἐν Καισαρείᾳ παροικίας. Sed & commemoratione digna ſunt in primis, quæ circa *Romanum* Martyrem eodem die Antiochiæ geſta ſunt. Hic enim genere Palæſtinus, *Cæſareenſis eccleſiæ diaconus & exorciſta.*

(r) Acta Procop. apud Valeſ. in Euſeb. de Martyr. Palæſtin. c. I. Ibi Eccleſiæ tria miniſteria præbebat. Vnum in legendi officio, alterum in Syri interpretatione ſermonis, & tertium aduerſus Dæmonas manus impoſitione conſummans.

(s) Auguſt. Quæſt. Vet. & Nou. Teſtam. cap. CI. ſupra citat. §. IV. not. (c) p. 301.

(t) Conſtit. Apoſt. lib. VIII. c. XI. οἱ δὲ διάκονοι ἱςάσθωσαν εἰς τὰς τῶν ἀνδρῶν θύρας· καὶ οἱ ὑποδιάκονοι εἰς τὰς τῶν γυναικῶν ὅπως μήτις ἐξέλθῃ μήτε ἀνοιχθῇ ἡ θύρα κἂν πιστός τις ᾖ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἀναφορᾶς.

mnium

Digitized by Google

mnium inopiam atque indigentiam inquirere, de ea ad Epiſcopum referre, illiſque eleemoſynas, quas ab ipſo in eorum recreationem atque miſeriæ leuamentum acceperant, diribere debebant. Archidiaconus quidem Epiſcopi quaſi erat theſaurarius, ſed Diaconi vniuerſi eius diſpenſatores, qui eleemoſynas Eccleſiæ indigentibus diſtribuebant. Id quod e diuerſis locis [u] CYPRIANI, DIONYSII ALEXANDRINI [w] & Auctoris [x] *Conſtitutionum* intelligitur, qui de hoc officio indiſcriminatim loquuntur, omnibusque Diaconis id commune fuiſſe, dicunt. Speciatim in *Conſtitutionibus* Diaconi officium ita deſcribitur, vt ſi quem ſciat inopia premi, admoneat prius Epiſcopum, & ſic conſcio Epiſcopo ſuppeditet eius indigentiæ; clam autem Epiſcopo nihil faciat, ne eum de iniuria adflictorum inſimulet, eique in probrum cedat, & murmuratio contra ipſum excitetur.

(u) Cyprian. Ep. XLIX. al. LII. ad Cornel. Nicoſtratum vero Diacono ſanctæ adminiſtrationis amiſſo, Eccleſiaſticis pecuniis ſacrilega fraude ſubtractis, viduarum ac pupillorum depoſitis negatis, non tam in Africam venire voluiſſe quam conſcientia rapinarum ac criminum nefandorum illinc ab vrbe fugiſſe.

(w) Dionyſ. ap. Euſeb. l. VII. c. XI. *Διάκονοι δὲ οἱ μετὰ τοὺς ἐν τῇ νόσῳ τελευτήσαντας ὑπολειφθέντες, Φαῦστος, Εὐσέβιος, Χαιρήμων· Εὐσέβιος ὃν ἐξ ἀρχῆς ὁ Θεὸς ἐνεδυνάμωσε καὶ παρεσκεύασε τὰς ὑπηρεσίας τῶν ἐν ταῖς φυλακαῖς γενομένων ὁμολογητῶν ἐναγωνίως ἀποπληρῶν, καὶ τὰς τῶν σωμάτων περιστολὰς τῶν τελείων καὶ μακαρίων μαρτύρων οὐκ ἀκινδύνως ἐκτελεῖν.* Diaconi vero poſt illos, qui morbo conſumti ſunt, ſuperſtites: Fauſtus, Euſebius, Chæremon. Euſebius, inquam, quem Deus iam inde ab initio roborauit, impuliſque, *vt confeſſoribus in cuſtodia poſitis miniſteria ſtrenue exhiberet*; vtque conſummatorum ac beatorum Martyrum cadauera non ſine capitis ſui periculo ſepeliret

(x) Conſtit. Apoſt. lib. II. c XXXI. *Μηδὲν ποιείτω τὸ σύνολον ἄνευ ἐπισκόπου, μηδέ τινι διδότω τι ἄνευ τῆς ἐκείνου γνώμης· ἐὰν γὰρ ὡς θλιβομένῳ πρὸς λάθρα τοῦ ἐπισκόπου διδῷ τινι, εἰς λοιδορίαν τοῦ ἐπισκόπου δώσει.* Nihil prorſus ſine Epiſcopo faciat (Diaconus) neque vlli quippiam ſine illo conſcio & auctore tribuat; etenim ſi clam epiſcopo *dederit egenti* & calamitoſo, erit probro Epiſcopo, eumque de iniuria adflictorum inſimulat. c. XXXII. *Εἰ οὖν γινώσκεις, ὦ διάκονε, θλιβόμενόν τινα, ὑπομνήσας τὸν ἐπίσκοπον, οὕτω δίδου.* *Si quem* ergo diacone, *ſcis inopia premi*, admonito prius Epiſcopo, *ſuppedita ei.* Lib III. c XIX. *Εἰ ὁ κύριος ἡμῶν καὶ ὁ διδάσκαλος οὕτως ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν, πῶς ἂν ὑμεῖς ἐπαισχυνθήσεσθε τοῦτο ποιῆσαι τοῖς ἀδυνάτοις καὶ ἀσθενέσι τῶν ἀδελφῶν;* Si Dominus noſter idemque Magiſter ſic ſe ipſe humiliter abiecit, quomodo pudebit vos hoc facere fratribus infirmis & imbecillis? Ibid. *Χρὴ οὖν ὑμᾶς τοὺς διακόνους ἐπισκέπτεσθαι πάντας τοὺς δεομένους ἐπισκέψεως, καὶ περὶ τῶν θλιβομένων ἀναγγέλλετε τῷ ἐπισκόπῳ ὑμῶν.* Oportet igitur, vt vos diaconi omnes viſitetis, quibus viſitationis opus eſt, & de calamitoſis & adflictis nuntiate epiſcopo veſtro.

§. XVII.

Decimo tertio : *Diaconorum erat de criminibus populi Epiſcopo nuntiare.*

Aliud Diaconorum officium hoc intuitu erat, in vitam & mores populi inquirere ; deque eiusmodi malis, quibus pro ordinaria ſibi conceſſa poteſtate mederi ipſimet non poterant, ad Epiſcopum referre, vt ipſe pro ſuprema ſua auctoritate illis mederetur. *Diaconus*, inquit *Conſtitutionum* [y] liber, *de re omni ad Epiſcopum referat, vt CHRISTVS ad Patrem. Verum quacunque poteſt, moderetur per ſe, ſicut Chriſtus poteſtatem creandi & prouidendi a Patre accepit : Quæ vero maiora ſunt, Epiſcopus iudicet.*

§. XVIII.

Hinc Diaconi frequenter vocati Epiſcoporum Oculi, ipſorum Os, Angeli, Prophetæ &c.

Hanc ob cauſſam Diaconi communiter Epiſcopi *Oculi* & *Aures*, *Os*, *Dextra* & *Cor* ipſius vocabantur : quod eorum miniſterio omnia videbat, omniumque hominum actiones cognoſcebat, perinde ac ſi ſuis ipſe oculis vidiſſet, ſuisque ipſe auribus audiſſet. Per eos ad gregem ſuum ſua mittebat mandata & edicta, quo intuitu os ipſius & cor erant; per eos calamitoſorum indigentiæ ſuccurrebat, atque ita dextra eius manus erant. Hi tituli frequenter in *Conſtitutionibus* [z] *Apoſtolicis* & in Auctore Epiſtolæ [a] ad *Iacobum* occurrunt. Et ISIDORVS PELVSIOTA in adluſione ad eos *Lucio* [b] Archidiacono ſcribens,

(y) Conſtit. Apoſt. lib. II. c. XLIV. Πάντα μὲν ὁ διάκονος τῷ ἐπισκόπῳ ἀναφερέτω ὡς ὁ χριστὸς τῷ πατρί· ἀλλ' ὅσα δὲ δύναται, εὐθυνέτω δι' ἑαυτοῦ λαβὼν παρὰ τοῦ ἐπισκόπου τὴν ἐξουσίαν, ὡς ὁ κύριος παρὰ τοῦ πατρὸς τὸ δημιουργεῖν, καὶ τὸ προνοεῖν· τὰ δ' ὑπέρογκα ὁ ἐπίσκοπος κρινέτω.

(z) Conſtit. Ap. lib. II. c. XLIV. Ἔστω ὁ διάκονος τοῦ ἐπισκόπου ἀκοὴ καὶ ὀφθαλμὸς, καὶ στόμα, καρδία τε, καὶ ψυχή. Sit diaconus Epiſcopi *auris* & *oculus*, & item *os*, *cor* & *anima*. Ibid. lib. III. c. XIX. ψυχὴ αὐτοῦ καὶ αἴσθησις εἶναι ὀφείλετε. Debetis (vos diaconi) eſſe ei (epiſcopo) *anima* & *ſenſus*.

(a) Clem. Ep. ad Iacob. (Tom. I. Conc. p. 86.) *Diaconi* Eccleſiæ tamquam *oculi* ſunt *Epiſcopi*.

(b) Iſidor. Peluſ. lib. I. Ep. XXIX. Εἰ ὀφθαλμοὶ ἐπισκόπου τυγχάνουσιν οἱ τοῦ σεπτοῦ θυσιαστηρίου διάκονοι, σὺ δὲ τούτων κατὰ συγχώρησιν Θεοῦ ἄρχεις, ὅλος ὀφθαλμὸς ὀφείλεις ὑπάρχειν. Si venerandi altaris *diaconi Epiſcopi oculi* ſunt, profecto cum tu Dei permiſſu ipſis præſis, *totus oculus* eſſe debes,

Digitized by Google

bens, Eccleſiæque vtens phraſi dicit, debere ipſum totum eſſe oculum, quandoquidem Diaconi eſſent Epiſcopi oculi. Auctor *Conſtitutionum* [c] ſimiliter Epiſcopi *Angelos* ac *Prophetas* eos appellat, quia erant ii, quibus ille præcipue tamquam internuntiis ſiue ad ſuum ipſius populum ſiue ad extraneas eccleſias vtebatur. Eo enim tempore Epiſcopi nihil niſi per os & dextram cuiuſpiam de Clericis ſuis faciebant.

§. XIX.

Diaconorum numerus, Eccleſiæ neceſſitate exigente, adaugebatur.

Itaque quum tanta eſſet negotiorum, ad Diaconi officium ſpectantium, multitudo & varietas, diuerſos in eadem Eccleſia Diaconos habere conſueuerunt. In quibusdam Eccleſiis, ad imitationem Eccleſiæ *Hieroſolymitanæ*, præciſe ſeptem erant. Concilium *Neocæſarienſe* [d] hoc ipſum Canone ſtabiliuit, quod Diaconi ſeptem eſſe debeant, etiamſi ſit magna ciuitas, ideo quod hoc regulæ in *Actis Apoſtolorum* datæ reſpondeat. Et Eccleſia *Romana* tum ante tum poſt hoc Concilium hoc ipſum etiam tamquam legem obligantem videtur ſpectaſſe. Ex Epiſtola enim CORNELII [e] ſæculo tertio medio ſcripta, patet, tum quidem ſeptem tantum Diaconos in Eccleſia Romana fuiſſe, vt vt eodem tempore quadraginta ſex ibi eſſent Presbyteri. Et PRVDENTIVS tempore *Sixti*, A. CCLXI. eamdem rationem fuiſſe indicat. Loquens enim de *Laurentio* Diacono appellat eum primum e ſeptem viris [f] qui ſtant ad aram proximi, intelligens ſeptem Eccleſiæ Diaconos. Quid? Quod iſthæc conſuetudo ſæculo quarto & quinto adhuc durauit, quemadmodum e

(c) Conſtit. Apoſt. lib. II. c. XXX. ὥσπερ ὁ υἱὸς ἄγγελός ἐστι καὶ προφήτης τοῦ πατρὸς, οὕτω καὶ ὁ διάκονος ἄγγελος καὶ προφήτης ἐστὶ τοῦ ἐπισκόπου. Vt Filius eſt angelus & propheta Patris: ſic *Diaconus angelus & propheta Epiſcopi.*

(d) Conc. Neocæſar. c. XV. (Tom. I. Conc. p. 1484.) Διάκονοι ἑπτὰ ὀφείλουσιν εἶναι, κατὰ τὸν κανόνα κἂν πάνυ μεγάλη ᾖ ἡ πόλις· πεισθήσῃ δὲ ἀπὸ τῆς βίβλου τῶν πράξεων.

(e) Cornel. ad Fab. ap. Euſeb. lib. VI. c. XLIII. Ignorabat vnum Epiſcopum eſſe oportere in eccleſia Catholica, in qua tamen ſciebat (quomodo enim illud neſcire potuiſſet) Presbyteros quidem eſſe ſex & quadraginta, *ſeptem* autem *diaconos.*

(f) Prudent. Hymn. de S. Laurent. (v. 37. 38. p. 95. edit. Cellar. Hallenſ.)

SOZOMENO [*g*], & HILARIO SARDO [*h*], Diacono *Romano*, qui ſub nomine AMBROSII ſcripſit, diſcimus. Sed *apud alios*, inquit SOZOMENVS [*hh*], *haud quaquam definitus eſt numerus Diaconorum.* Et certum eſt, ita *Alexandriæ* obtinuiſſe atque *Conſtantinopoli*. Etſi enim vnus ex ſcriptoribus vitæ S. *Marci*, a PEARSONIO [*i*] citatis, dicit, *Marcum* ſeptem tantum Diaconos *Alexandriæ* ordinaſſe, ſequentibus tamen temporibus plures ibi fuerunt. *Alexander* enim in epiſtola quadam circulari [*k*] nouem Diaconos nominat, quos vna cum *Ario* ob opiniones ipſorum hæreticas ab Eccleſia ſemouit; & probabile eſt, fuiſſe ibi plures alios, qui in recta ſententia perſtiterunt. Nam in formula ipſius condemnationis, a COTELERIO [*l*] publicata, Diaconi Catholici *Alexandriæ* & *Mareotidis* memorantur, vt qui in condemnando *Ario* cum Epiſcopo ſuo ſe coniunxerint. Et quod ad Eccleſiam attinet *Conſtantinopolitanam*, Diaconorum numerus tantus erat, vt in quadam IVSTINIANI Conſtitutione Nouella [*m*] eos ad cen-

(*g*) Sozom. lib. VII. c. XIX. Διάκονοι παρὰ Ῥωμαίοις εἰσέτι νῦν οὐ πλείους εἰσὶν ἑπτά. Apud *Romanos Diaconi* non plures ſunt hactenus quam *ſeptem*.

(*h*) Ambroſ. Com. in 1 Tim. III. p. 995. Nunc autem *ſeptem Diaconos* eſſe oportet, aliquantos Presbyteros, vt bini ſint per Eccleſias & vnus in ciuitate Epiſcopus.

(*hh*) Sozom. l. c. παρὰ δὲ τοῖς ἄλλοις ἀδιάφορος ὁ τούτων ἀριθμός.

(*i*) Vit. S. Marci ap. Pearſon. Vindic Ignat. Part. I. c. XI. p. 329. apud Coteler. (p. 152. Edit Cantabr.) B. Marcus Anianum Alexandriæ ordinauit Epiſcopum & tres Presbyteros & *ſeptem Diaconos*.

(*k*) Alex. Ep. Encycl. ap. Theod. lib. I. c. IV. ſub fin. Εἰσὶ δὲ οἱ ἀναθεματισθέντες αἱρεσιῶται, ἀπὸ πρεσβυτέρων μὲν Ἄρειος· ἀπὸ διακόνων δὲ Ἀχιλλᾶς, Εὐζώϊος, Αἰθαλῆς, Λούκιος, Σαρμάτης, Ἰούλιος, Μηνᾶς, Ἄρειος ἕτερος, καὶ Ἑλλάδιος. Hæreticorum qui anathemate damnati fuerunt, hæc ſunt nomina. Ex Presbyteris quidem Arius; ex *Diaconis* vero Achillas, Euzoius, Aithalas, Lucius, Sarmates, Iulius, Mena, Arius alter & Helladius.

(*l*) Coteler. Not. in Conſtit. Apoſt. lib. VIII. c. XXVIII. Ἀλέξανδρος πρεσβυτέροις καὶ διακόνοις Ἀλεξανδρείας καὶ Μαρεώτου παρὼν παροῦσιν ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς ἐν Κυρίῳ χαίρειν. Εἰ καὶ φθάσαντες ὑπεγράψατε, οἷς ἐπέστειλα τοῖς περὶ Ἄρειον κ. τ. λ. Alexander Presbyteris & *Diaconis* Alexandriæ atque Mareotæ præſens præſentibus dilectis fratribus in Domino ſalutem. Licet iam *ſubſcripſeritis* illis quæ ad Arium & Arianos miſi &c.

(*m*) Iuſtin. Nouell. III c. I. ὥστε θεσπίζομεν, μὴ περαιτέρω μὲν ἑξήκοντα πρεσβυτέρων κατὰ τὴν ἁγιωτάτην ἐκκλησίαν εἶναι· διακόνους δὲ ἄρρενας ἑκατόν, τεσσαράκοντα δὲ θηλείας. Quapropter ſancimus non vltra ſexaginta quidem Presbyteros in ſanctiſſima maiore eccleſia eſſe, *diaconos* autem *maſculos centum*, & quadraginta feminas.

tum

tum in miniſterium magnæ illius Eccleſiæ & trium aliarum redactos deprehendamus. Vt adeo planum ſit atque euidens, quod Diaconorum numerus, prout Eccleſiæ neceſſitas requiſivit, adauctus, & contraria hac in re ſolius Eccleſiæ *Romanæ* praxis, plane ſingularis fuerit.

§. XX.

De ætate, quam habere debebant Diaconi, antequam ordinarentur.

Non loquor heic de proprietatibus, quæ in Diaconis requirebantur, quia generatim eædem erant, quæ in Epiſcopis requirebantur & Presbyteris, deque iis poſtea dicetur: quod ad ætatem eorum attinet, non nihil erat diſcriminis, quod hoc loco notandum eſt. Epiſcopi & Presbyteri, quemadmodum ſupra obſeruauimus, ordinarie conſecrari non poterant ante triceſimum ætatis annum, Diaconos autem anno viceſimo quinto, & non ante licebat ordinare. Hic terminus a lege tum ciuili tum canonica fixus eſt, vti e Nouellis IVSTINIANI [n], Conciliis [o] *Agathenſi*, *Carthaginenſi*, *Trullano* aliisque compluribus liquet. Et hæc ipſa regula curate obſeruata fuit. Etſi enim Epiſcopos deprehendimus, ante hanc ætatem ordinatos, hi ipſi tamen (vt oſtendimus ſupra) numquam Diaconi, ſed de Laicis ſtatim Epiſcopi ordinati fuerunt: ſed inter hos, qui Diaconi ordinati ſunt, vix vnius cuiuſdam in vniuerſa hiſtoria eccleſiaſtica exemplum inuenias, qui ante viceſimum quintum ætatis annum ordinatus ſit.

(n) Iuſtin. Nouell. CXXIII. c. XIII. *Πρεσβύτερον ἐλάττονα τῶν τριάκοντα ἐνιαυτῶν γίνεσθαι οὐκ ἐπιτρέπομεν, ἀλλ' οὐδὲ διάκονον ἢ ὑποδιάκονον ἥττονα τῶν εἰκοσιπέντε.* Presbyterum minorem triginta quinque annorum fieri non permittimus: ſed *neque diaconum* aut ſubdiaconum *minorem viginti quinque*.

(o) Concil. Agath. c. XVI. (Tom. IV Conc. p. 1386.) Epiſcopus benedictionem diaconatus minoribus quam *viginti quinque* annorum penitus non committat.
Conc. Carth. III c. IV. (Tom. II. p. 1167.) Placuit, vt *ante viginti quinque annos ætatis nec diaconi ordinentur*, nec virgines conſecrentur.
Conc. Trull. c. XIV. (Tom. VI. Conc. p. 1150.) *ὁμοίως μήτε διάκονος πρὸ τῶν εἴκοσι πέντε ἐτῶν χειροτονείσθω.* Similiter *nec diaconus ante viginti annos* ordinetur.
Concil. Toletan. IV. c. XX. (Tom. V. p. 1712.) A *viginti & quinque annis* ætatis *Leuitæ* conſecrentur.

§. XXI.

De reuerentia, quam Diaconi Presbyteris exhibuerunt, & quæ Diaconis contra ab inferioribus Clericis exhibita fuit.

Quod vltimo loco de Diaconis obſeruare iuuat, magnus eſt ille honor atque reuerentia, quam Presbyteris æque ac Epiſcopis exhibere debuerunt. Supra demonſtrauimus, Presbyteris ſuos in Eccleſia fuiſſe thronos, in quibus vna cum Epiſcopis ſederunt: Diaconi autem eiusmodi priuilegium non habebant, ſed ſemper vt adſtantes eis repræſentantur. Ita Auctor [p] *Conſtitutionum* & GREGORIVS [q] NAZIANZENVS hoc eos ordine locant, nempe: Epiſcopus ſedebat in medio throno, Presbyteri, ad vtrumque eius latus ſedebant, Diaconi adſtabant. Concilium *Nicænum* expreſſis verbis [r] cauet, ne Diaconi inter Presbyteros conſideant in Eccleſia. Et ex HIERONIMO [s] & Auctore ſub nomine AVGVSTINI [t] conſtat, quod, etſi Diaconi *Romani* cæteris omnibus potentiores euaſerant, ſedere tamen in Eccleſia ſibi non ſumſerint. Immo vero quidam canones plus vltra progrediuntur, dum [u] Diaconis præſente quodam Presbytero, quocumque demum loco id fuerit, ſedere interdicunt, niſi ipſe illis permiſerit.

Similem honorem Presbyteris diuerſis occaſionibus aliis

(p) Conſtit. Apoſt. lib. II. c. LVII. *Κείσθω μέσος τοῦ ἐπισκόπου θρόνος παρ' ἑκάτερα δὲ αὐτοῦ καθεζέσθω τὸ πρεσβυτέριον, καὶ οἱ διάκονοι παρεστάτωσαν.* Sit ſolium epiſcopi in medio poſitum & ex vtroque eius latere ſedeant presbyteri & *adſtent diaconi.*

(q) Gregor. Nazian. Somn. de Eccleſ. Anaſtaſ. vid. ſupr. cap. XIX. §. V. not. (h) p. 270.

(r) Concil. Nic. c. XVIII. (Tom. II. p. 38.) *Ἀλλὰ μηδὲ καθῆσθαι ἐν μέσῳ τῶν πρεσβυτέρων ἐξέστω τοῖς διακόνοις.* Sed *nec* in medio quidem Presbyterorum *liceat diaconis ſedere.*

(s) Hieron. Ep. LXXXV. ad Euagr. In Eccleſia Romæ Presbyteri ſedent & *ſtant Diaconi.*

(t) Aug. Quæſt. Vet. & Nov. Teſt. c. CI. Quamquam Romanæ Eccleſiæ Diaconi modice inuerecundiores videantur, ſedendi tamen dignitatem in Eccleſia non præſumunt.

(u) Concil. Laodic. c. XX. (Tom. I. p. 1500.) *Ὅτι οὐ δεῖ διάκονον ἔμπροσθεν πρεσβυτέρου καθέζεσθαι, ἀλλὰ μετὰ κελεύσεως τοῦ πρεσβυτέρου καθέζεσθαι.* Quod *non oportet diaconum ante Presbyterum ſedere*, ſed ſedere cum iuſſione presbyteri. Conc. Carth. IV. c. XXXIX. Vt Diaconus quolibet loco iubente Presbytero ſedeat.

exhi-

exhibere, ipſisque non minus quam Epiſcopo in omnium officiorum diuinorum adminiſtratione miniſtrare debebant; quorum nullum a Diacono, præſente Presbytero, niſi peculiaris id ſuaſiſſet ratio, peragi poterat, quemadmodum ſuperius obſeruauimus. Immo Diacono ne quidem in domeſticis conuiuiis benedictionem præſente Presbytero dare licebat: vti ex epiſtola HIERONYMI [x] ad EVAGRIVM videre eſt, vbi Diaconos *Romanos* paullo acrius increpat, quod illud facere ſibi ſumſerint.

Verum tamen quemadmodum canones Diaconos ad honorem ac reuerentiam Presbyteris præſtandam obligarunt; ita vt ab inferiore Clero diſtinguerentur, omnes inferiores ordines eundem ipſis honorem exhibere iuſſi ſunt. Concilium *Laodicenum* eodem canone, quo Diaconum, præſente nec iubente Presbytero, ſedere vetat, ſtatim ſubiungit, Diaconum ſimili ratione ab Hypodiaconis & reliquo Clero omni honorari oportere. Et Concilium *Agathenſe* [y] canonem iisdem verbis repetit. In memoriam Lectori heic reuocamus, quod ſupra obſeruauimus, habuiſſe nimirum Diaconos in quibusdam Eccleſiis poteſtatem abſentibus Presbyteris inferiores clericos pœna eccleſiaſtica adficiendi. HIERONYMVS [z] etiam videtur dicere, quod eorum reditus largiores fuerint, quam Presbyterorum, qui eos non numquam importuniores atque elatiores reddiderunt. Præter hæc omnia Diaconorum ordo magnæ erat exiſtimationis, quod Archidiaconi tum quidem ſemper de hoc ordine erant, & plerumque magnam in Eccleſia habebant auctoritatem; quorum de poteſtate ac priuilegiis, quum paullo ſpecialius dicere neceſſe ſit, capite ſequenti diſtincte acturi ſumus.

(x) Hieron. Ep. LXXXV. ad Euagr. Licet increbeſcentibus vitiis inter Presbyteros abſente Epiſcopo ſedere Diaconum viderim: Et in domeſticis conuiuiis, benedictiones Presbyteris dare. al. Benedictiones coram Presbyteris dare.

(y) Concil. Agath. c. LXV. (Tom. IV. p. 1394.) Non oportet Diaconem ſedere præſente Presbytero, ſed *ex iuſſione Presbyteri ſedeat*. Similiter autem honorificetur Diaconus a miniſtris inferioribus & omnibus clericis.

(z) Hieron. Ep. LXXXV. ad Euagr. Presbyter nouerit ſe *lucris minorem*, ſacerdotio eſſe maiorem. Id. Com. in Ezech. c. XLVIII. Vltra ſacerdotes, hoc eſt Presbyteros intumeſcunt; & *dignitatem* non merito, ſed *diuitiis* æſtimant.

LIBRI

LIBRI SECVNDI
CAPVT VICESIMVM PRIMVM
DE ARCHIDIACONIS.

§. I.

Archidiaconi antiquitus eiusdem cum Diaconis Ordinis fuerunt.

QVamquam Archidiaconi his poſterioribus ſæculis vt plurimum de Presbyterorum fuerunt ordine, antiquis tamen temporibus non niſi Diaconi erant: quod ex iis Scriptoribus euidenter patet, qui primam de iis relationem nobis tradunt. HIERONYMVS [*a*] auctor eſt, Archidiaconum ex Diaconis electum, & principem Diaconum in quauis Eccleſia fuiſſe, perinde ac Archipresbyter princeps fuit Presbyter; & in ſingulis eccleſiis vnum tantummodo exſtitiſſe. *Cæcilianum* OPTATVS [*b*] Archidiaconum *Carthaginenſem* appellat, erat tamen Diaconus ſolum, vſque dum Epiſcopus conſecraretur, vt ſupra dictum eſt. Vnde factum, vt ipſe *Cæcilianus* diceret, vt ſi ipſe non legitime eſſet ordinatus Epiſcopus, quemadmodum *Donatiſtæ* dicerent [*c*], tamquam Diaconum tantummodo ſe tractarent. Certum eſt, *Laurentium* Archidiaconum *Romanum* non niſi Diaconum fuiſſe principem, ſeu primum e ſeptem viris, qui ſtabant ad altare proximi & miniſtrabant, vti PRVDENTIVS [*d*] loquitur. Ex quibus teſtimoniis planum eſt atque perſpicuum, quod hiſce temporibus Archidiaconus ſemper vnus e Diaconorum ordine exſtiterit.

§. II.

Ab Epiſcopo electi & non ob ætatis prærogatiuam conſtituti.

Enim vero quomodo Archidiaconus ad hunc honorem

(*a*) Hieron. Ep. LXXXV. ad Euagr. Aut *Diaconi eligant de ſe*, quem induſtrium nouerint, & *Archidiaconum* vocent. Id. Ep. IV. ad Ruſtic. Singuli eccleſiarum Epiſcopi, ſinguli Archipresbyteri, *ſinguli Archidiaconi.*

(*b*) Optat. lib. I. p. 40. (p. 19. edit. Pariſ.) Quum correptionem Archidiaconi Cæciliani ferre non poſſet &c.

(*c*) Optat ibid. Iterum a Cæciliano mandatum eſt, vt ſi Felix in ſe, ſicut illi arbitrabantur, nihil contuliſſet, ipſi tantum adhuc Diaconum ordinarent Cæcilianum.

(*d*) Prud. Hymn. de S. Laur. v. 36. 37. p. 95 edit. Cellar.

Hic *primus* e ſeptem viris,
Qui ſtant ad aram proximi.

perue-

peruenerit, & qua ratione hoc officium ei demandatum ſit, de eo quidem inter viros non nullos eruditos aliqua eſt controverſia. SALMASIVS [e] & alii quidam exiſtimant, initio eum non niſi ſeniorem Diaconum fuiſſe, etiamſi ſuccedente tempore hoc officium electiuum euaſiſſe, concedant. HABERTVS [f] illud ſemper electiuum, & in Epiſcopi libertate atque arbitrio poſitum fuiſſe putat, de Diaconis quempiam nominare, quem ad hoc officium idoneum iudicaret. Ita cum ATHANASIO actum fuiſſe, ex iis quodammodo intelligitur, quæ de ipſo refert [g] THEODORETVS, quod licet ætate eſſet paullo iunior, ordinis tamen Diaconorum princeps factus ſit. Hoc enim VALESIO iudice, ab Epiſcopo eum electum atque iis, qui ætate ipſum anteceſſerunt, prælatum fuiſſe indicat. HIERONYMVS loco ante citato, in conſtituendo Archidiacono non ætatis rationem habitam, ſed de cæteris eum electum fuiſſe, perſpicue adſerit: tantummodo eligendi poteſtatem Diaconis videtur tribuere: ſed vero ſi quid commercii hac in re habuerunt, ſub Epiſcopi directione id habuiſſe cenſendi ſunt, quippe qui in quibusdam canonibus iubetur ſibi Archidiaconum eligere & ſeniorem ordinarie cæteris præferre, ſi huic officio vere idoneus exſiſteret: ſin minus, alium quemdam eligere debebat, quem ad officia eccleſiaſtica obeunda [h] prouinciamque ſibi concreditam recte adminiſtrandam omnium maxime idoneum iudicaret.

(e) Salmaſ. de Primat. p. 8. Cum *primum Diaconum* aut *primum Presbyterum* legimus in antiquorum ſcriptis, de eo intelligendum, *qui ordinationis tempore prior eſt*. - - Ex primo Epiſcopo *Archiepiſcopus* exiit electione, qui olim primatum habuiſſet ætatis ac πρεσβυτερείας merito. *Sic etiam facti Archidiaconi.* Suic. Theſ. Eccleſ. Tom. I. p. 531. Qui olim fuerint *Archidiaconi*, docet Cl. Salmaſius de Primatu Papæ p. 8 9. &c.

(f) Habert. Pontifical. Obſeru. VI. p. 206. Sole clarius efficimus, *Archidiaconum electione*, non [illegible] tempore, dignitate, non antiquitate Diaconis prolatum & præfectum.

(g) Theod. lib I. c. XXVI. Ἀνὴρ παιδόθεν μὲν τοῖς θείοις μαθήμασιν συντραφεὶς, ἐν ἑκάστῃ δὲ τάξει τῶν ἐκκλησιαστικῶν χορῶν γενόμενος ἀξιάγαστος· - - συνῆν δὲ Ἀλεξάνδρῳ τῷ πάνυ, νέος μὲν ὢν τὴν ἡλικίαν, τοῦ χοροῦ δὲ τῶν διακόνων ἡγούμενος. Vir a puero diuinis literis innutritus & in ſingulis Eccleſiaſtici ordinis gradibus ſumma cum admiratione verſatus. - - Verſabatur autem in comitatu eximii Alexandri, ætate iuuenis ipſe quidem, ſed *Princeps ordinis*.

(h) Conc. Agath. c. XXIII. (Tom. IV. p. 1387.) Si officium Archidiaconatus propter ſimpliciorem naturam implere aut expedire nequiuerit, ille loci ſui nomen teneat, & ordinationi Eccleſiæ, quam Epiſcopus elegerit, præponatur.

§. III.

Plerumque tantæ erant exiſtimationis & poteſtatis, vt Epiſcoporum ſucceſſores eligerentur.

Officium Archidiaconi magnum ſemper honorem atque dignitatem habuit: perpetuus enim Epiſcopi miniſter erat & adiutor; & poſt Epiſcopum vniuerſæ Eccleſiæ oculi in ipſum conuerſi erant. Quo ipſo id lucrifacere ſolebat, vt præ ipſis Presbyteris Epiſcopi ſui ſucceſſor eligeretur. Cuius rei diuerſa exempla, *Athanaſius*, *Cæcilianus* & alii complures adferri poſſent. Et hæc, reor, cauſſa eſt, quamobrem HIERONYMVS Archidiaconum iniuria ſe ipſum [*i*] dicat adficere, ſi Presbyter ordinetur: probabiliter quod hoc ipſo commodum ſuum in Eccleſia perderet, nec ad ampliorem dignitatem prouehi poſſet. Ita in Eccleſia *Romana* obtinuiſſe, firmiter poſſumus concludere, ſi quidem id, quod EVLOGIVS, ſcriptor *græcus* apud PHOTIVM, dicit, vero eſt conſentaneum: quod *Romæ* nimirum lex [*k*], fuerit, vt Archidiaconus ſucceſſor Epiſcopi eligeretur, & quod idcirco *Cornelius* Nouatianum ordinauerit Presbyterum, vt priuilegiis & ſpe ſuccedendi eum priuaret. Sed prægnans, fateor, cauſſa eſt de veritate huius relationis dubitandi, tum quod de eiusmodi lege in Eccleſia *Latina* nihil legimus; tum quod hic Auctor manifeſto errat, quando *Cornelium Nouatianum* Presbyterum ordinaſſe dicit, qui diu ante Presbyter & probabiliter numquam vel Archidiaconus vel Diaconus, ſed ex Laico ſtatim Presbyter conſecratus fuit, quemadmodum ex CYPRIANI [*l*] & CORNELII [*m*] epiſtolis tacite eo reſpicientibus colligi poteſt. Sed ta-

(*i*.) Hieron. Com. in Ezech. c. XLVIII. Certe qui *primus* fuerit *miniſtrorum*, quia per ſingula concionatur in populos, & a Pontificis latere non recedit, *iniuriam putat, ſi Presbyter ordinetur*.

(*k*.) Eulog. ap. Phot. Cod. CCLXXXII. Τὸν ἀρχιδιάκονον εἶν[illegible] διάδοχον τοῦ ἀρχιερατεύοντος καθίστασθαι. Archidiaconum ſuccedere, ſummo ſacerdoti ſtatutum erat.

(*l*.) Cypr. Ep. LII. al. LV. ad Antonian. *Non iſte* (Cornelius) *ad Epiſcopatum ſubito peruenit*, ſed per omnia eccleſiaſtica officia promotus & in diuinis adminiſtrationibus Dominum ſæpe promeritus ad ſacerdotis ſublime faſtigium cunctis religionis gradibus adſcendit.

(*m*.) Concil. Ep. ad Fabian. ap. Euſeb. lib. VI. c. XLIII. Quum egregius ille vir (Nouatus), eccleſiam Dei reliquiſſet, in qua poſt ſuſceptum baptiſmum Presbyteri gra-

men

men ſi EVLOGIVS per legem nihil amplius quam conſuetudinem intelligit: forte id potuit eſſe conſuetudinis *Romæ*, quemadmodum & aliis quibusdam in locis, vt Archidiaconos Epiſcoporum ſucceſſores crearint: quum poteſtas ipſorum ac priuilegia, vt dixi, communiter mirificam ipſis occaſionem in beneuolentiam tum Clericorum, tum plebis ſeſe inſinuandi ſuppeditarent.

§. IV.

Officia Archidiaconi. Primo: *Epiſcopo ad aram miniſtrare.*

Quod ad officium Archidiaconi attinet, proximus ſemper Epiſcopi erat miniſter atque pediſſequus: *A latere Pontificis non receſſit*, vt HIERONYMI phraſi vtar, ſemper ad ſubueniendum ei paratus. Speciatim ad altare, Epiſcopo ſacris operante, ſolita Diaconi officia peragebat, de quibus proxime præcedenti capite diximus. Auctori *Conſtitutionum* dicitur ὁ παρεστὼς τῷ ἀρχιερεῖ *Diaconus qui Epiſcopo adſiſtebat* atque incipiente Euchariſtiæ celebratione proclamabat: *Nemo* [n] *contra aliquem, nemo in ſimulatione accedas.* Illius erat calicem miniſtrare populo, vbi Epiſcopus Euchariſtiam celebrans panem ante eum diſtribuerat, quemadmodum ex iis diſcimus, quæ de *Laurentio* Archidiacono *Romano*[o] narrat AMBROSIVS. Ipſius etiam tamquam vicarii Epiſcopi erat ea, quæ ad Clericos inferiores ſpectabant, eorumque miniſteria atque officia in Eccleſia diſponere: exempli cauſſa, quis ad orandum adhortari, quis eorum ianuas cuſtodire, quis in templo obambulare & plebis mores obſeruare; quis Lectorum, Acolythorum, Hypodiaconorum eo tempore, quo loco & ſtatione, officium perficere deberet. Hæc enim non præciſe ordinata, ſed in Epiſcopi arbitrio poſita erant, vt pro lubitu inſtitueret; id quod plerumque per Archidiaconum faciebat: cuius inde mandata & iuſſa, in quibusdam antiquioribus Conciliis *ordinationes* & *ordinatio Eccleſiæ* [p] quandoque

dum fuerat conſequutus, idque per gratiam Epiſcopi, qui manus illi imponens eum ad Presbyterorum ordinem euexit.

(n) Conſtit. Apoſt. lib. II. c. LVII. *Μήτις κατά τινος· μήτις ἐν ὑποκρίσει.*

(o) Ambroſ. de Offic. lib. I. c. XLI. citat cap. XX. §. VIII. (d) p. 308.

(p) Vid. Concil. Agath. c. XXIII. conf. §. II. not. (h) p. 329. Iſidor. Hiſpal. Ep. ad Ludifred. ap. Gratian. Diſtinct. XXV. c. I. §. XI. *Ordinatio* veſtiendi altaris &c. Sollicitudo parochiarum & *ordinatio* & iurgia ad eius pertinent curam.

appellantur. Vnde appellationem *Ordinarius*, quæ poſterioribus temporis Archidiaconis adſignata eſt, ortam eſſe, exiſtimo.

§. V.

Secundo: *Epiſcopo in diſpenſandis Eccleſiæ reditibus ſuccurrere.*

Epiſcopo in diſpenſandis Eccleſiæ reditibus operam ſuam iungebat, & ſub Epiſcopo præcipuam gerebat curam pauperum, orphanorum, viduarum &c. quibus omnibus ſuæ cuique portiones ab ipſo adſignabantur, & per manus Diaconorum, qui ſub eo erant, reddebantur. Concilium *Carthaginenſe* quartum [q] huius partis officii Archidiaconalis mentionem iniicit, quando præcipit: *Vt Epiſcopus gubernationem viduarum, pupillorum ac peregrinorum non per ſe ipſum, ſed per Archipresbyterum aut per Archidiaconum agat.* Hoc intuitu PRVDENTIVS [r] officia *Laurentii*, quem Archidiaconum *Romæ* fuiſſe dicit, deſcribens inter alia theſauri eccleſiaſtici claues, & curam diſpenſandarum oblationum populi ei adſignat. Et ob eamdem cauſſam tum ille ipſe tum AMBROSIVS [s] aliique martyrii eius ſcriptores perhibent, præfectum ethnicum ei imperaſſe, vt theſauros fidei ipſius concreditos ſibi extraderet: quod quum ſe facturum promiſiſſet, paullo poſt pauperibus, claudis, cæcis, infirmis adductis, dixiſſe fertur, has eſſe diuitias, quas cuſtodiendas accepiſſet, hiſce enim opes Eccleſiæ ſe expendiſſe. AVGVSTINVS hoc ſuum officium fuiſſe dicit, quoad Archidiaconus Eccleſiæ fuerit.

(q) Conc. Carth. IV. c. XVII. (Tom. II. p. 1201.)

(r) Prud. Hymn. de S. Laur. v. 39. - 44. p. 95. edit. Cellar.

Leuita ſublimis gradu,
Et cæteris præſtantior
Clauſtris ſacrorum præerat
Cæleſtis arcanum domus.
Fidis gubernans *clauibus*
Votasque diſpenſans opes.

(s) Ambroſ. de Offic. lib. II. c. XXVIII. Tale aurum ſanctus Martyr Laurentius Domino reſeruauit, a quo quum quærerentur theſauri Eccleſiæ, promiſit demonſtraturum ſe. Sequenti die pauperes duxit. Interrogatus vbi eſſent theſauri, quos promiſerat, oſtendit pauperes, dicens: *Hi ſunt theſauri Eccleſiæ.*
Aug. Serm. CXI. de Diuerſis. Sanctus Laurentius Archidiaconus fuit: Opes Eccleſiæ ab illo Perſecutore quærebantur. conf. Id. de diuerſ. Serm. CXXIII.

Hinc

Digitized by Google

Hinc PAVLINVS [t] Archidiaconum *arcæ cuſtodem* nuncupat: quia, etſi reliqui Diaconi diſtribuere pecunias & ſuam cuique portionem reddere debebant, ipſe tamen præcipuus eorum adminiſtrator erat & director, ab eoque tamquam eccleſiaſtici theſauri cuſtode iuſſa accipiebant. Hinc eſt, quod *Donatiſtæ* inter alia *Cæcilianum* criminabantur, prohibuiſſe eum dictitantes, quo minus Diaconi martyribus in cuſtodia ullum vitæ ſubſidium [u] adferrent. Quam criminationem hoc ipſo fundatam fuiſſe oportet, quod ex officio, tamquam Archidiaconus, martyribus alimenta proſpicere debuit; quod cum non tantum neglexiſſe, ſed auctoritate ſua etiam eo abuſum fuiſſe cauſſabantur, vt iis, qui imperio ipſius ſubfuerint, ea illis miniſtrare interdixerit.

§. VI.

Tertio: *Concionibus habendis ipſum ſubleuare.*

Alia officii eius pars erat, Epiſcopi loco non numquam concionari. Quemadmodum enim Diaconus quisque conſentiente Epiſcopo concionandi habebat auctoritatem, ita Archidiaconus omnium Diaconorum eminentiſſimus, frequenter ad hoc officium præſtandum ſeligebatur, ſi quidem verba HIERONYMI ſupra ad §. III. not. [i] adducta, *Primus miniſtrorum per ſingula concionatur in populos*, ita fas eſt intelligere. Vocabulum enim *ſingula* tam ad tempora quam ad loca referri poteſt. Quod ſi vero quis exiſtimet, concionari hoc loco nihil amplius ſignificare, quam *prædicare* & *κηρύσσειν*, hoc eſt officium ſacri præconis in congregatione explere, non refragabor; hoc tantum dico, quod HIERONYMVS loquens de re quapiam, qua Archidiaconi populi ſtudia & gratiam ſibi conciliarint, potius officium concionandi, quam aliud quidpiam intelligere videatur.

(t) Paulin. de mirac. S. Martin. lib. IV. Bibl. Patr. Tom. VIII. p. 865. (p. 1034. edit. MDLXXXIX.) Protinus adſtanti *Diacono*, quem more priorum Antiſtes ſanctæ *cuſtodem* legerat *arcæ*, Imperat &c.

(u) Auguſt. Breuic. Collat. III. c. XIV. (Tom. VII. Edit. Froben. p. 391. fin. 392.) Recitatum eſt a Donatiſtis Concilium ferme ſeptuaginta Epiſcoporum contra Cæcilianum apud Carthaginem factum, vbi eum abſentem damnauerunt, quod ad eos venire noluerit, tamquam a traditoribus ordinatus, & *quia cum eſſet diaconus victum adferri martyribus in cuſtodia conſtitutis prohibuiſſe*, dicebatur.

§. VII.

Quarto : *Ordinandis inferioribus Clericis.*

Archidiaconus Epiſcopum ordinandis inferioribus Clericis Hypodiaconis, Acoluthis, cæteris plerumque ſubleuabat. Officium eius in hoc negotio ſpeciatim deſcriptum legimus in diuerſis concilii quarti *Carthaginenſis* [w] canonibus, qui rationem commonſtrant, quomodo inferiores Clericos oporteat ordinari ; nimirum, non per impoſitionem manuum, quæ tantum ad ſuperiores ſpectabat ordines, ſed ita, vt vaſa quædam ſacra Eccleſiæ e manibus partim Epiſcopi partim Archidiaconi acciperent. Vt vnum duntaxat exemplum ordinationis Acolythi adferamus, dicit Canon : *Acolythus quum ordinatur, ab Epiſcopo quidem doceatur, qualiter in officio ſuo agere debeat. Sed ab Archidiacono accipiat ceroferarium cum cereo, vt ſciat ſe ad accendenda Eccleſiæ luminaria mancipari. Accipiat & vrceolum vacuum ad ſuggerendum vinum in euchariſtiam ſanguinis Chriſti.*

§. VIII.

Quinto : *Archidiaconus poteſtatem habebat Diaconos & inferiores Clericos, non autem Presbyteros, pœna eccleſiaſtica adficiendi.*

Archidiaconus poteſtate etiam donatus erat reliquos Diaconos & inferiores Clericos Eccleſiæ puniendi. Ita certe in quibusdam Eccleſiis obtinuiſſe, ex loco quodam in Actis Concilii *Chalcedonenſis* liquido apparet, vbi *Ibas* Epiſcopus *Edeſſæ* de *Mara* quodam Eccleſiæ ſuæ Diacono loquens, eum ſacris arcitum eſſe dicit non a ſe, ſed ab Archidiacono ſuo, qui [x]

(w) Conc. Carth. IV. c. V. (Tom II. p. 1209.) Subdiaconus cum ordinatur, quia manus impoſitionem non accipit, patenam de epiſcopi manu accipiat vacuam & calicem vacuum. *De manu* vero *Archidiaconi vrceolum cum aqua & mantile & manutergium.* c. VI. Acolythus &c. vid. in textu. c. IX. Oſtiarius cum ordinatur, poſtquam *ab Archidiacono* inſtructus fuerit, qualiter in domo Dei debeat conuerſari, *ad ſuggeſtionem Archidiaconi* tradat ei Epiſcopus claues eccleſiæ de altario dicens : Sic age quaſi redditurus Deo rationem pro his rebus, quæ his clauibus recludantur.

(x) Conc. Chalced. Act. X. (Tom. IV. p. 653.) ὁ θεοσεβέστατος ἐπίσκοπος Ἴβας εἶπε - - Μάρας κατὰ τὸ ἀληθὲς ἀκοινώνητός ἐστι τῷ ἰδίῳ ἀρχιδιακόνῳ, οὐδὲ γὰρ ἐμοί ἐστιν ἀκοινώνητος· ἐπειδὴ ὕβρισε πρεσβύτερον, διὰ τοῦτο ἀκοινώνητον αὐτὸν ἐποίησε. Religioſiſſimus Epiſcopus Ibas dixit : - - *Maras* ſecundum veritatem *excommunicatus eſt a proprio archidiacono*, (non enim a me excommunicatus eſt) quoniam iniuriam fecit Presbytero, ob hoc eum a communione ſuſpendit.

propter

propter crimen in Presbyterum quemdam admiſſum, ſacra communione ei interdixerit.

An vero Archidiaconus vllam in Presbyteros poteſtatem habuerit, de eo viri docti diſputant. SALMASIVS [y] & poſt eum eruditus SVICERVS [z] ipſum Archipresbyterum in Eccleſia *Romana* ei ſubiectum fuiſſe, non dubitant adfirmare. CVIACIVS & alii quidam a BALVZIO [a] citati vlterius progrediuntur, ita in omnibus Eccleſiis obtinuiſſe, dictitantes. Enim vero ne vllum quidem iſtiusmodi poteſtatis veſtigium in vllo antiquo Scriptore vel Concilio inuenias: ſed omnis iſtius erroris origo corruptioni cuidam in GRATIANI Decreto & in Decretalibus GREGORII Noni debetur, qui citant verba ad marginem adlegata [b] alter quidem quaſi ex ISIDORO HISPALENSI, alter vero e Concilio *Toletano*, rati inde probari poſſe, quod Archipresbyter Archidiacono ſubiectus eſſe debeat: cum tamen ex BALVZII & *Romanorum* Correctorum confeſſione iſtiusmodi verba in epiſtola ISIDORI numquam inventa ſint; & GARSIAS LOAISA ea in vllo genuino Concilii *Toletani* decreto exſtare, neget. Vt ita omnis huius rei fides ſit penes GRATIANVM & eos, qui Decretales compilarunt, quorum vero teſtimonia in rebus ad antiquitatem attinentibus exiguum momentum trahunt, ſi non meliora documenta, quam nudam eorum adſertionem, habeant. Non negauerim tamen, GRATIANI memoria ſic fuiſſe, quemadmodum ipſe dicit; eius enim ætate Archidiaconos e Presbyterorum ordine electos fuiſſe, probabile eſt; quamquam, quo demum tempore id fieri cœperit, non ita facile definiri poteſt. Hoc certum omnino eſt, ſæculis aliquot ante GRATIANVM conſuetudinem iam fuiſſe immutatam. Nam ſæculo nono ad minimum aliqui Archidiaconi de Presbyterorum erant ordine; quemad-

(y) Salmaſ. de Primat. c. I. p. 9. lin. pen. In Romana Eccleſia vicarius fuit (Archidiaconus) Epiſcopi, & *Archipresbyterum etiam ſub ſe habebat*: quod mirum, cum Presbyteros Diaconis maiores fuiſſe notum ſit.

(z) Suicer. Theſaur. Tom. I. p. 533. vbi iſte Salmaſii locus adlegatur.

(a) Baluz. Not. ad Gratian. Diſtinct. XXV. c. I. p. 455.

(b) Grat. Diſtinct. XXV. c. I. ex Epiſt. Iſidor. Hiſpal. ad Ludifred. (p. 478. edit. Colon. MDCXVII.) *Archipresbyter* vero ſe eſſe *ſub Archidiacono*, eiusque præceptis ſicut Epiſcopi ſui ſciat obedire.
In Gregorii Decretal. lib. I. Tit. XXIV. de officio Archipresb. c. I. eadem verba citantur ex Concilio Toletano.

modum

modum ex HINCMARI *Capitulis* [c], ad *Guntharium* & *Odelhardum*, duos ex ipſius Archidiaconis, quos Presbyteros Archidiaconos appellat, directis, apparet. Et ſatis idonea cauſſa ſuppetit arbitrandi, quod tempore GRATIANI Archidiaconi vniuerſi ex Presbyterorum collegio fuerint. Vnde mirum haud eſt, quod GRATIANI ætate in Archipresbyteros poteſtatem habuiſſe dicantur, quod iſtius æui lingua nihil amplius quam Decanos rurales ſignificat, in quos Archidiaconi in hunc vſque diem poteſtate gaudent. Ex quibus lectores poterunt iudicare, quam exigua adeo fides illis habenda ſit ſcriptoribus, qui antiquiorum temporum conſuetudines ex ſui temporis praxi metiuntur, & quæcunque regulis ac moribus ſuæ ætatis conueniunt, ea vetuſtatis nomine venditant.

§. IX.

De nomine ἀπαντητὴς, Circumluſtrator, *& num Archidiaconi vllam poteſtatem in vniuerſam diœceſin habuerint.*

Sed vt ad primitiuæ Eccleſiæ Archidiaconos redeamus, vnum adhuc eſt, de quo diſputari poteſt: Vtrum videlicet Archidiaconorum poteſtas ſuper omnem diœceſin olim ſeſe extenderit, an in Eccleſia ciuitatis ſeu matre fuerit terminata. Medio æuo ſine controuerſia in vniuerſam diœceſin habuerunt poteſtatem. Nam ISIDORVS HISPALENSIS, qui ſæculo nono ineunte vixit, vbi de Archidiaconi officio agit, *ſollicitudo quoque*, inquit [d], *Parochitanorum* (al. *Parochiarum*) hoc eſt Diaconorum & inferiorum Clericorum *& ordinatio & iurgia ad eius pertinent curam: Pro reparandis diœceſanis baſilicis ipſe ſuggerit ſacerdoti: ipſe inquirit parochias cum iuſſione Epiſcopi, & ornamenta vel res baſilicarum parochitanorum* (al. *parochiarum*) *& libertatum eccleſiaſticarum Epiſcopo idem refert.* HABERTVS [e] Archidiaconos eamdem poteſtatem iam ſæculis aliquot ante habuiſſe exiſtimat, idque probaturus locum adfert e Concilio *Chalcedonenſi*,

(c) Hincmar. Capitula Archidiaconibus Presbyteris data Tom. VIII. Conc. p 591.

(d) Iſidor. Ep. ad Ludifred. & ap. Gratian. Diſtinct. XXV. c. I.

(e) Habert. in Pontific. Part. IX. obſeruat. VI. p. 209. Sollicitudo & ordinatio parœciarum ad Archidiaconum ſpectat, ait Iſidorus, quod maxime in Diaconum Apantitam cadit, de quo in Actis Concilii Chalcedonenſis in libello Samuelis & aliorum Presbyterorum Edeſſæ, Ἀβραάμιος διάκονος ἀπαντητὴς τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας, *Abraamius Diaconus occurſor noſtræ Eccleſiæ.*

nenſi, vbi in ſcripto quodam [*f*] a Presbyteris *Edeſſenis* aduerſus *Ibam* ipſorum Epiſcopum exhibito, *Abraamius* Diaconus eccleſiæ in omnibus latinis eius verſionibus vocatur *Diaconus Apantita*, qua appellatione HABERTVS putat vniuerſalem Eccleſiæ inſpectorem deſignari. Sed vero duæ planæ rationes contra hanc ſententiam militant, quas mirum eſt perſpicacem alioquin HABERTVM non vidiſſe: I. Quod *Abraamius* non erat Archidiaconus, ſed priuatus tantum Eccleſiæ Diaconus: nam eodem loco alius cuiusdam Archidiaconi fit mentio, qui quum *Ibas* in eo eſſet, vt *Abraamium* ordinaret epiſcopum *Patnæ*, interpellarit atque impedierit, quo minus id faceret, ideo quod artis magicæ nomine cenſuræ eccleſiaſticæ ſubfuiſſet, neque vllam Eccleſiæ ſatisfactionem præſtitiſſet. Et quamquam *Ibas* Archidiaconum munere deiiciendi occaſionem arripuiſſe dicitur, tamen ne verbo quidem indicatur, quod *Ibas Abraamium* in iſtius locum ſurrogauerit; quod ſi feciſſet, aliud ſine dubio accuſationis caput contra eum coram Concilio ſuppeditaſſet. II. Textus græcus authenticus in editione LABBEI non habet: διάκονος ἀπαντητὴς, VT HABERTVS legit, ſed tantum διάκονος ἀπ' αὐτῆς τῆς ἡμετέρης ἐκκλησίας, *Diaconus ipſius eccleſiæ noſtræ Edeſſæ*: & quamquis ἀπαντητὴς in margine poſitum ſit, non tamen pro variante lectione, ſed tantum Editoris coniectura id habendum eſt, quæ, mea quidem ſententia, non ſatis idoneum fundamentum eſt, quo eiusmodi adſertum ſuperſtruatur, niſi aliud quoddam argumentum ſeu teſtimonium in medium proferatur. Quocirca de poteſtate Archidiaconorum, quam antiquis temporibus habuerint, nihil definio, ſed prudentis lectoris ampliori inueſtigationi & deciſioni illud ipſum relinquo.

§. X.

De nomine Cor-epiſcopi, *cur illud Archidiacono datum fuerit.*

Alius nominis mentionem facit VALESIVS, quod Archidiaconis interdum datum eſſe, putat, nimirum nomen *Cor epiſcopi*; quam in rem verba cuiusdam IOANNIS ABBATIS [*g*] in libro de

(*f*) Concil. Chalced. Act. X. (Tom. IV. p. 650. n. XVI.)

(*g*) Io. Abbas ap. Valeſ. Not. in Theodoret. lib. I. c. XXVI. Huius rei nouitas dum

tranſportatione reliquiarum S. Glodeſindis ſcripto, citat. Hoc ipſum primo intuitu quaſi corruptio quædam nominis *Chorepiſcopi* videri poteſt, quod veterum Chorepiſcoporum poteſtas poſterioribus temporibus in Archidiaconorum abiit poteſtatem: at enim vero ſi conſideremus, omnes diaconos antiquis temporibus appellatos fuiſſe Epiſcopi oculos, ipſius aures, os & cor, quemadmodum vltimo capite §. XIIX. obſeruatum fuit, valde probabile eſt, Archidiaconum his titulis ſpeciatim fuiſſe dignadum: adeoque *Cor Epiſcopi* vocatum; quod ad ſignificandam eius mentem & voluntatem populo adhibitus fuit: quemadmodum *Oculus Epiſcopi* non tantum in antiquis Scriptoribus [h], ſed in *Decretalibus* etiam [i], & Concilio *Tridentino* [k], nominatur, quia erat Epiſcopi oculus ad diœceſin ſub eo inſpectandam.

§. XL.

Virorum doctorum opiniones de prima nominis ac officii Archidiaconalis origine.

Fuerint forte porro, qui primam nominis ac officii Archidiaconorum in Eccleſia originem ſcire cupiant: ſed hæc res tanta inuoluta eſt obſcuritate, vt certi quid de ea ſtatuere non adeo facile poſſimus. Habertvs & alii quidam [l] Scriptores

ad notitiam ſupra memorati Pontificis perueniſſet, morarum impatiens mox in craſtinum ad hoc inſpiciendum ſacrorum miniſtros cum Archidiacono maiore, quem *Cor-Epiſcopi* dicunt, Pontifex direxit.

(h) Iſidor. Peluſ. lib. I. Ep. XXIX. vid. c. XX. §. XIIX. not. (b) p. 322.

(i) Decretal. lib. I. Tit. XXIII. c. VII. §. IV. In epiſtola B. Clementis Papæ praed. noſtr. *Oculus Epiſcopi Archidiaconus* appellatur, vt loco Epiſcopi per Epiſcopatum proſpiciens, quæ corrigenda viderit corrigat & emendet: niſi adeo fuerint ardua negotia, quæ abſque maioris ſui præſentia nequeant terminari.

(k) Concil. Trid. Seſſ. XXIV. c. XII. de Reformat. Archidiaconi etiam, qui *oculi* dicuntur Epiſcopi &c.

(l) Habert. Not. in Pontific. obſeruat. VI. p. 207. Quæſierit a me aliquis, quam antiqua eſſet Archidiaconi nomenclatura: nam de re conſtat tam antiquam eſſe quam eſt ipſa Diaconorum inſtitutio, vnde S. *Stephanum Archidiaconum* vocat Menologium. Nomen vero Archidiaconi apud antiquius Concilium Nicæno reperire non eſſet, ſi vera eſſet illa farrago Canonum Arabicorum editionis Alphonſi Piſan. & Turriani PP. Soc. Ieſ. in cuius canonibus frequentiſſima fit mentio Archidiaconi &c. - - Antiquioris non eſt mihi notæ auctor, apud quem Archidiaconi nomen legerim, ſancto Hieronymo &c.

Baron. a. XXXIV. n. CCLXXXV. Quod Lucas recenſendo ſingulorum ſeptem Diaconorum nomina, primum ordine ponat Stephanum; S. Auguſtinus ex eo accidiſſe putaui, quod *primatum ageret inter Diaconos*: vnde hæc ait: *Inter*

Roma-

Romanenſes hoc officium eiusdem antiquitatis eſſe iudicant cum ipſis Diaconis, ab ipſa Apoſtolorum conſtitutione id deriuantes *Stephanumque* primum eccleſiæ Archidiaconum facientes. Alii autem maiori cum ratione [*m*] illud ex ſæculo tantum tertio deducunt, & tamquam materiam controuerſam aliis diiudicandam relinquunt, an non eiusmodi quid, cuiusmodi eſt officium Archidiaconi, tempore CORNELII Epiſcopi *Romani*, ſæculo tertio medio fuerit. Hoc certum eſt, CORNELIVM in epiſtola ſua ad FABIVM, in qua Clericorum *Romanorum* catalogum [*n*] nectit, etiamſi de Diaconis, Hypodiaconis, Acolythis, Exorciſtis, Lectoribus & Oſtiariis loquatur, Archidiaconi ſpeciatim nullam facere mentionem. Neque CYPRIANVS hoc nomine vmquam vſus eſt. Sed tamen ante huius ſæculi finem CÆCILIANVS hunc titulum habuiſſe creditur, quod OPTATVS ita eum nuncupat, & nomen iſtud apud HIERONYMVM & alios ſcriptores ſæculi quarti, in quo vixit HIERONYMVS, frequenter occurrit. BARONIVS quidem AVGVSTINI vrget teſtimonium ad probandum, quod *Stephanus* proprie fuerit Archidiaconus: Ab AVGVSTINO enim *Primicerium Diaconorum* eum nominari dicit. Qui vero AVGVSTINVM inſpicere voluerit, e veſtigio eius aberrationem deprehendet. Non enim ibi legitur *Primicerius Diaconorum*, ſed *Primicerius* [*o*] *Martyrum*, hoc eſt Protomartyr, vt nobis vulgo audit, quia primus fuit eorum, qui Chriſti cauſſa mortem ſubiere. Atque hinc lector ὡς ἐν παρόδῳ obſeruare poteſt, quod vocabula *Primicerius* & *Primus* non ſemper poteſtatis ac iurisdictionis excellentiam, ſed temporis tantum ſiue honoris ac dignitatis prærogatiuam, loci vel externi ordinis intuitu, denotent. Quo ſenſu idem AVGVSTINVS [*p*] alibi *Stephanus*, inquit, *inter Diaconos illos nomina-*

Diaconos nominatus primus, ſicut inter Apoſtolos Petrus, idemque *primicerius Diaconorum & Archidiaconus*, vt a Luciano & aliis nonnullis tam Græcis quam Latinis appellatus habetur.

(*m*) Fell. Not. in Cypr. Ep. LII. al. XLIX. ad Cornel. Priorius ait: *Non vno crimine hæreſeos laboraſſe videtur hic Nicoſtratus, qui mihi Archidiaconus fuiſſe videtur, cui etiam creditæ erant opes & pecuniæ Eccleſiæ, verum meo iudicii ob rapinam & ſacrilegium in Africam Nouatum ſequutus eſt.* Diſpiciendum, vtrum Nicoſtrati ſæculo obtinuerit Archidiaconatus munus.

(*n*) Cornel. Ep. ad Fab. ap. Euſeb. lib. VI. c. XLIII.

(*o*) Aug. Serm. I. de Sanctis Tom. X. Hodie celebramus natalem, quo *Primicerius Martyrum* migrauit ex mundo.

(*p*) Auguſt. Serm. XCIV. de Diuerſis.

Digitized by Google

tus primus, ſicut inter Apoſtolos Petrus. Qui primatus vtrique, ſine vlla iurisdictionis adſignatione poteſt indulgeri. HABERTVS porro ad teſtimonium *græci Menologii* prouocat, quod *Stephano* titulum Archidiaconi tribuit: at vero ex iſtiusmodi libris id ſufficienter demonſtrari nequit, quod recentioris ætatis ſunt, & de rebus antiquis loquuntur lingua & verbis ſui temporis vtentes: quam ob cauſſam exigua eorum ratio habenda eſt, niſi conſonis quorundam antiquorum auctorum teſtimoniis muniti fuerint: ex quibus tamen in hoc caſu nullus eſt, qui vel ex transuerſo huic adſerto vllum documentum ſuppeditet. Ab altera tamen parte opinio SALMASII [q] non minus reiicienda eſt, qui officium Archidiaconi HIERONYMI ætate in Eccleſia fuiſſe negat, etiamſi tum temporis in vnaquaqe eccleſia Epiſcopum, Archipresbyterum & Archidiaconum plerumque fuiſſe, ipſe HIERONYMVS [r] expreſſis verbis teſtetur. Sed hæc vſitata iſtius auctoris in libro *de Primatu* methodus eſt, vt parodoxa ex ſuo ingenio conficta pro antiqua hiſtoria venditet, & de leuibus conjecturis certa quæque ſtatuat; & id quidem ſæpenumero contra planiſſimam antiquorum monimentorum fidem, quemadmodum ex hoc caſu, de quo nunc agimus & aliis compluribus, quorum in hoc opuſculo nactus ſubinde occaſionem memini, apparet. Optandum eſſet, vt auctor ille, qui de argumento admodum vtili ſcripſit, paullo accuratius in enarrando clericorum primitiuæ eccleſiæ ſtatu fuiſſet; & dum Papæ *Romani* primatum demolitum iuit, de quibusdam aliis ordinibus multo antiquioribus in Eccleſia minus confuſe egiſſet.

(q) Salmaſ. de Primat. c. I. p. 8 Hieronymus in Epiſtola ad Euagrium: *Nam & Alexandriæ a Marco Euangeliſta vſque ad Heraclam & Dionyſium Epiſcopos Presbyteri ſemper vnum ex ſe electum, in excelſiori gradu collocatum Epiſcopum nominabant; quomodo ſi exercitus imperatorem, aut Diaconi eligant de ſe, quem induſtrium nouerint, & Archidiaconum vocent.* Apparet nondum tunc *Archidiaconi* officium ac dignitatem in Eccleſia fuiſſe. Presbyteri, inquit, e ſuo numero eligebant quem in excelſiori gradu locabant & Epiſcopum nominabant. Quod eodem modo fit, ac ſi Diaconi de ſe eligerent, quem induſtrium noſſent, & *Archidiaconum* vocarent, &c.

(r) Hieron. Ep. IV. ad Ruſtic. cit. ad §. I. not. (a) p. 328.

LIBRI

LIBRI SECVNDI
CAPVT VICESIMVM SECVNDVM
DE DIACONISSIS.

§. I.

***Diaconiſſæ antiquis temporibus appellatæ* Διάκονοι, Πρεσβύτιδες, Viduæ, Miniſtræ.**

POſtquam de Diaconis & Archidiaconis loquuti ſumus, reſtat, vt hoc loco de *Diaconiſſis* non nihil dicamus, quia earum officium atque miniſterium magni vſus fuit in eccleſia primitiua. Earum quædam in ſacris litteris fit mentio, vnde earum officium ab Apoſtolorum tempore ortum eſſe apparet. PAVLVS *Phœben* appellat διάκονον Eccleſiæ *Cenchreenſis* Rom. XVI, 1. Vox græca διάκονος reſpondet latinæ *Miniſtra*, quod nomen iis datum eſt in epiſtola PLINII [s], quæ de Chriſtianis loquitur. TERTVLLIANVS [t] & quidam alii *Viduas* eas earumque officium *Viduatum* nuncupant, quod plerumque e viduis Eccleſiæ eligebantur. Eamdem ob cauſſam EPIPHANIO [u] & Concilio *Laodiceno* [w] πρεσβύτιδες, *viduæ ſeniores*, dicuntur, quia non niſi tales in officium iſtud cooptabantur.

(s) Plin. lib. X. Ep. XCVII. Quo magis neceſſarium credidi, ex duabus ancillis, quæ *miniſtræ* dicebantur, quid eſſet veri & per tormenta quærere.

(t) Tertull. lib. I. ad Vxor. c. VII. Quantum detrahant fidei, quantum obſtrepant ſanctitati nuptiæ ſecundæ, diſciplina eccleſiæ & præſcriptio Apoſtoli declarat, *cum digamos non ſinit præſidere, cum viduam adlegi in ordinem, niſi vniuiram, non concedit.* — Sacerdotium *viduitatis* & cælibatium eſt apud nationes.

It. de veland. Virginib. c. IX. citat. ſeq. not. (x).

Epiphan. Hæreſ. LXXIX. n. IV. *Παρατηρητέον δὲ, ὅτι ἄχρι διακονισσῶν μόνον τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἐπεδέχθη τάγμα, χήρας τε ὠνόμασε, καὶ τούτων τὰς ἔτι γεραιτέρας πρεσβύτιδας οὐδαμοῦ δὲ πρεσβυτερίδας ἢ ἱερίσσας προσέταξε.* Illud vero diligenter obſeruandum eſt, ſolum *Diaconiſſarum* officium ad Eccleſiaſticum ordinem neceſſarium fuiſſe; ac *viduas* quidem nominatim expreſſas & inter illas, quæ anus eſſent *Presbytidas* vocatas, numquam Presbyteridas aut Sacerdotiſſas eſſe factas.

Ignat. Ep. ad Smyrn. n. XIII. vid. infra not. (y).

(u) Epiphan. Hæreſ. LXXIX. n. IV. vid. not. anteced. (t).

(w) Concil. Laodic. c. XI. (Tom. I. Conc. p. 1497.) *Περὶ τοῦ, μὴ δεῖν τὰς λεγομένας πρεσβύτιδας, ἤτοι προκαθημένας ἐν ἐκκλησίᾳ καθίστασθαι.* Non oportet eas, quæ dicuntur Presbyteræ & Præſidentes, in eccleſiis conſtitui.

Digitized by Google

§. II.

Diaconiſſas vi legum quarumdam viduas eſſe oportebat.

Secundum enim vetuſtas quasdam leges in vnaquaque, quæ in hunc ordinem recipienda erat, hæc quatuor requirebantur. I. Debebat eſſe vidua. II. Debebat eſſe vidua, quæ liberos enixa fuerat. III. Vidua μονόγαμος ſeu vni tantum viro nupta. IV. Vidua ætate iam grandior, quadraginta vel ſexaginta annos nata. Enimvero iſtæ regulæ omnes patiebantur exceptionem. TERTVLLIANI æuo Diaconiſſæ ex viduarum numero eligebantur, ita vt quum aliquando certa quædam virgo natu paullo minor Diaconiſſa facta eſſet, de hoc ipſo [x] tamquam prodigio & monſtro in Eccleſia loquatur. Sunt tamen inter viros doctos, qui virgines etiam IGNATII ætate Diaconiſſas factas eſſe, ſtatuunt: quod IGNATIVS in epiſtola ad *Smyrnæos* [y] virgines, dictas viduas hoc eſt Diaconiſſas, ſalutet, quemadmodum COTELERIVS & VOSSIVS id recte interpretantur. Virgines enim alio ſenſu congruo viduæ appellari nequeunt. Nonnulli putant vocabulum *virgines* lectionem eſſe corruptam, quæ in textum irrepſerit: ſed huius coniecturæ nulla eſt ratio, non enim ſolus IGNATIVS de virginibus Diaconiſſis loquitur. EPIPHANIVS [z] ætate ſua quasdam virgines, quasdam viduas ſemel nuptas, fuiſſe dicit. Auctor *Conſtitutionum* [a] idem teſtatur, *Diaconiſſa*, inquiens, *eligatur virgo pudica: ſin autem non fuerit virgo, ſit ſaltem vidua, quæ vni nupſerit & fidelis atque honorata ſit.* Et ex IVSTINIANI *Nouellis* [b] quædam legem habet quod Diaconiſſæ ex alterutro ordine eligi debeant. Conſequenter Eccleſiam tam virgines quam viduas ad hoc officium

(x) Tertull. de veland. Virgin. c. IX. Scio alicubi *virginem in viduatu* ab annis nondum viginti collocatam. Cui ſi quid refrigerii debuerat Epiſcopus, aliter vtique ſaluo reſpectu diſciplinæ præſtare potuiſſet, *ne tale nunc miraculum, ne dixerim monſtrum, in Eccleſia denotaretur.*

(y) Ignat. Ep. ad Smyrn. n. XIII. Ἀσπάζομαι τὰς παρθένους τὰς λεγομένας χήρας, Saluto *virgines*, vocatas *viduas*. Coteler. in h. l. *Viduæ* vocabantur, quia in *gradu Viduali* ſeu *Diaconico* erant conſtitutæ.

(z) Epiph. Expoſit. Fid. n. XXI. Ἢ χηρεύσασαι ἀπὸ μονογαμίας ἢ ἀεὶ παρθένοι οὖσαι.

(a) Conſtit. Apoſt. lib. VI c. XVIII. Διακόνισσα γινέσθω παρθένος ἁγνή· εἰ δὲ μήγε, κἂν χήρα μονόγαμος, πιστὴ καὶ τιμία.

(b) Iuſtin. Nouell. VI c. VI. Ἢ παρθένους καθεστώσας ἢ ἑνὸς ἀνδρὸς γαμετὰς γενομένας aut virgines conſtitutas, aut vnius viri quæ fuerant vxores,

ad-

admiſiſſe, legimus. GREGORIVS NYSSENVS [c] ſororem ſuam, *Macrinam*, quæ virgo erat, Diaconiſſam fuiſſe dicit; idem de alia quadam virgine, *Lampadia*, adfirmat. Et SOZOMENVS [d] narrat, *Chryſoſtomum Nicareten* celebrem virginem ad hoc officium ordinare voluiſſe, illam autem abnuiſſe, quod vitam priuatam & philoſophicam agere ſecum conſtituiſſet.

§. III.

Et tales quidem viduæ, quæ liberos habuerant.

Secundum quasdam leges non tantum viduæ, ſed tales viduæ eſſe debebant, quæ liberos habuerant. TERTVLLIANVS [e] de æui ſui, in quo vixit, conſuetudine in hunc modum fatur: *Ad quam ſedem præter annos ſexaginta non tantum vniuira, id eſt, nuptæ aliquando eliguntur, ſed et matres & quidem educatrices filiorum: ſcilicet vt experimentis omnium adfectuum ſtructæ facile norint ceteras & conſilio & ſolatio iuuare.* SOZOMENVS etiam legem [f] a THEODOSIO in hunc finem latam memorat, ita ſe habentem: *Nulli niſi emenſis ſexaginta annis, cui votiua domi proles ſit, ſecundum præceptum Apoſtoli ad Diaconiſſarum conſortium transferatur.* Lex iſta iisdem adhuc verbis, quibus eam citat SOZO-

(c) Gregor. Nyſſen. Vit. Macrin. Tom. II. pag. 180. Πολλάκις αὐτῇ τοὺς περὶ τῶν γάμων προσαγαγόντων λόγους τῶν γεγεννημένων, διὰ τὸ πολλοὺς εἶναι τοὺς κατὰ φήμην τοῦ κάλλους μνηστεύειν ἐθέλοντας, ἄτοπον εἶναι ἔλεγε καὶ παράνομον, μὴ στέργειν τὸν ἅπαξ ἐκ τοῦ πατρὸς αὐτῇ κυρωθέντα γάμον. Cum ſæpenumero parentum ad eum deferrentur ſermones, propterea quod multi erant, qui fama pulcritudinis eius adducti illam ſibi cuperent vxorem adiungere: abſurdum & iniquum eſſe dicebat, ſibi non permitti, vt illud coniugium coleret, quo ſemel a patre deuincta eſſet. Pag. 181. ἐπεὶ ταῖς μυστικαῖς ὑπηρεσίαις τὰς χεῖρας ἑαυτῆς ἔχρισε κ. τ. λ. Poſteaquam *ſacris officiis* ſatisfecerat &c. Id. p. 197. Ἦν τις προτεταγμένη τοῦ χοροῦ τῶν παρθένων ἐν τῷ τῆς διακονίας βαθμῷ, Λαμπάδιον ὄνομα αὐτῇ. Erat quædam *præfecta virginum choro in miniſterii gradu* nomine *Lampadia*.

(d) Sozom. lib. VIII. c. XXIII. Καίπερ τοιάδε οὖσα, τοὺς πολλοὺς ἐλάνθανεν. ὑπὸ μετριότητος τρόπων καὶ φιλοσοφίας, ἀεὶ λανθάνειν ἐπετήδευεν· ὡς μήτε εἰς ἀξίωμα διακόνου σπουδάσαι προελθεῖν μήτε προτρεπομένη πολλάκις Ἰωάννου ἐλέσθαι ποτὲ παρθένων ἐκκλησιαστικῶν ἡγεῖσθαι. Licet talis tanaque eſſet, pleriſque ignota erat. Nam ob modeſtiam animi ac Philoſophiæ ſtudium perpetuo latere ſtudebat: ita vt nec honorem *Diaconiſſæ* vmquam ambierit, nec *virginibus eccleſiaſticis* præeſſe, licet Ioanne ſæpius eam hortante, voluerit.

(e) Tertull. de Veland. Virgin. c. IX.

(f) Sozom. lib. VII. c. XVI. Τὰς γυναῖκας εἰ μὴ παῖδας ἔχοιεν, καὶ ὑπὲρ ἑξήκοντα ἔτη γένοιντο, διακονίας Θεοῦ μὴ ἐπιτρέπεσθαι, κατὰ τὸ Ἀποστόλου Παύλου ῥητὸν παράγγελμα.

MENVS

MENVS, in Codice *Theodoſiano* [g] exſtat: ſed de ea, tamquam noua lege loquitur, tum quidem condita occaſione ſcandali, quod in Eccleſia contigerat; vnde liquido apparet, a tempore TERTVLLIANI vſque ad hanc THEODOSII conſtitutionem Eccleſiam non eamdem ſemper conſuetudinem obſeruaſſe.

§. IV.

Non ante ſexageſimum ætatis annum eas ordinare per antiquiſſimos Canones licebat.

Atque ita etiam cum Diaconiſſarum ætate comparatum fuit. Etſi enim ſupra memorata THEODOSII lex requirit, vt ſexaginta annos integros viuendo compleuerint; & TERTVLLIANVS [h] atque BASILIVS [i] de eadem ætate loquuntur; IVSTINIANVS tamen in *Nouella* quadam [k] quinquaginta tantum, & in alia [l] modo quadraginta requirit, cui ætati etiam iam ante magnum illud [m] Concilium *Chalcedonenſe* inſtiterat, cuius verba ſunt: *Diaconiſſam non eſſe mulierem ordinandam ante annum quadrageſimum.* Et probabile eſt, non ſemper iſtos annos fuiſſe abſolute requiſitos: SOZOMENVS [n] enim dicit, *Nectarium*, Epiſcopum *Conſtantinopolitanum*, *Olympiam*, quamuis iuuenili ætate viduam, quia tamen iuxta leges eccleſiaſticas egregia philoſopharetur, Diaconiſſam ordinaſſe. Vnde colligere poſſumus, quod quemadmodum Eccleſia iſti regulæ non præciſe ſemper inhæ-

(g) Cod. Theodoſ. lib. XVI. Tit. II. de Epiſc & Cler. leg XXVII.

(h) Tertull. l. c.

(i) Baſil. Ep. Canon c. XXIV p 30. Χήραν, τὴν καταλεγεῖσαν εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν χηρῶν, τουτέστι τὴν διακονουμένην ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ἔκρινεν Ἀπόστολος γαμουμένην παρορᾶσθαι. Viduam, quæ in *viduarum* numerum relata eſt, hoc eſt, quæ ab eccleſia in *diaconatum* ſuſcepta eſt, cenſuit Apoſtolus nubentem eſſe deſpiciendam.

(k) Iuſtin. Nouell. VI. c. VI. ὑπὲρ τὴν μέσην ἤδη καθεστώσας χρόνον, καὶ ἀμφὶ τοὺς πεντήκοντα ἐνιαυτοὺς, κατὰ τοὺς θείους κανόνας, ἀγούσας. Super mediam conſtitutas ætatem & circa *quinquaginta annos* ſecundum diuinas regulas agentes.

(l) Nouell. CXXIII. c. XIII. Διακόνισσαν ἐν ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ μὴ χειροτονεῖσθαι, ἥτις ἐλάττων ἐστὶ τῶν μ΄ ἐνιαυτῶν, ἢ εἰς δευτέρους ἦλθε γάμους. Diaconiſſa non ordinetur in ſancta eccleſia, quæ minor eſt *annorum quadraginta*, aut ad ſecundas venerit nuptias.

(m) Concil. Chalced. c. XIV. al. XV. (Tom. IV. Conc. p. 764.) Διάκονον μὴ χειροτονεῖσθαι γυναῖκα πρὸ ἐτῶν τεσσαράκοντα

(n) Sozom. lib. VIII. c. IX. καίτοι νέαν χήραν γενομένην, εἰς ἄγαν δὲ φιλοσοφοῦσαν κατὰ τὸν τῆς ἐκκλησίας θεσμὸν, διάκονον ἐχειροτόνησε Νεκτάριος.

ſit,

ſit, ita Epiſcopi ſibi libertatem ſumſerint ordinandi Diaconiſſas, quacunque demum ætate idoneas eas iudicauerint, ſi quidem de earum probitate ac virtute ſatis perſuaſi fuerint.

§. V.

Vnius tantum viri vxores fuiſſe oportebat.

Aliud autem adhuc requiſitum erat, quod ſtudioſius exigebant, nimirum vt Diaconiſſæ eſſent iſtiusmodi viduæ, qui vni tantum marito nupſerint, ex præſcripto Apoſtoli 1. Tim. V, 9. Quam regulam ipſi generatim interpretabantur tamquam prohibentem, quo minus aliqua Diaconiſſa eligeretur, quæ, etſi legitimo & ſeparatis temporibus, duobus maritis, alteri poſt alterius obitum, nupſiſſet. Hoc ſenſu TERTVLLIANVS [o] Apoſtolum vniuiram, ſeu vnius viri vxorem, eligi velle dicit; quæ ab EPIPHANIO [p] vocatur χηρεύσασα ἀπὸ μονογαμίας, *vidua facta poſt ſemel initum matrimonium.* Ita etiam Auctor *Conſtitutionum* & *Nouellæ* IVSTINIANI [q] ſupra adductæ.

THEODORETVS autem verba Apoſtoli alio prorſus ſenſu accipit: Apoſtolum enim non exiſtimat prohibere, ne qua vidua eligeretur, quæ duobus viris matrimonio iuncta fuerit, ſed eam tantum, quæ [r] deſerto priore marito alii viro nupſerit; quæ

(o) Tertull. ad Vxor. lib. I. c. VII. *Viduam* adlegi in ordinationem niſi *vniuiram* non concedit. It. de Veland. Virg. c. IX. vid. § III. (e) p. 343.

(p) Epiph. Expoſit. Fid. n. XXI. Διακόνισσαι καθίστανται εἰς ὑπηρεσίαν γυναικῶν μόνον, διὰ τὴν σεμνότητα, ἂν χρεία κατεπείγῃ, λουτροῦ ἕνεκα, ἢ ἐπισκέψεως σωμάτων· καὶ αὗται δὲ μονόγαμοι ἐγκρατευσάμεναι ἢ χηρεύσασαι ἀπὸ μονογαμίας, ἢ ἀειπάρθενοι οὖσαι. *Diaconiſſæ* ad hunc vſum adhibentur, vt mulierum decoris & honeſtatis cauſſa ſint adminiſtræ, ſi id forte neceſſe fuerit: ſiue dum baptiſmo initiandæ ſunt; ſiue dum earum corpora perſcrutanda. Illæ quidem vniuiræ, vel *poſt vnas nuptias viduæ*, vel perpetuæ virgines.

(q) Iuſtin. Nouell. VI. c. VI. citat. §. II. not. (b) p. 342.
Conſtit. Apoſt. lib. VI. c. XVII. citat. §. II. not. (a) ibid.

(r) Theod. Com. 1 Tim. V, 9. γεγονυῖα ἑνὸς ἀνδρὸς γυνή· καὶ ἐντεῦθεν δῆλον, ὡς οὐ τὴν διγαμίαν ἐκβάλλει, ἀλλὰ τὸ σωφρόνως ἐν γάμῳ βιοῦν νομοθετεῖ· οὐ γὰρ ἄνω τὸν δεύτερον γάμον νομοθετήσας, σωματικῆς ἀπολαῦσαι θεραπείας ἐκώλυσε τὴν δευτέροις ὁμιλήσασαν γάμοις· ὅς γε τὸ ἀγαθὸν ποιεῖν πρὸς πάντας διαγορεύει σαφῶς. *Quæ fuit vnius viri vxor.* Etiam hinc manifeſtum eſt, quod non reiiciat ſecundas nuptias: ſed vt in matrimonio caſte viuant præcipit. Neque enim qui ſuperius ſecundum matrimonium lege ſanxit, eam, quæ ſecundas ſecuta ſit nuptias corporali ſubſidio frui vetuit; quippe qui bene omnibus facere aperte præcipit.

res tanti offendiculi erat, vt ab Eccleſiæ miniſterio merito excluderet. Et hunc ſenſum tamquam maxime probabilem IVSTELLVS [s], HAMMONDVS [t], SVICERVS [u] aliique viri docti plures amplexi ſunt, qua de re verbis pluribus dicturi ſumus, vbi de regula iſta Apoſtolica, quatenus ad omnes ſpectat Clericos, agendum erit. Hæc in præſenti dixiſſe ſufficiant de iis, quæ in Diaconiſſis requiſita fuere, antequam ipſæ ordinarentur.

§. VI.

An Diaconiſſæ primis temporibus per manuum impoſitionem ordinari conſueuerint.

Sequitur nunc ordinatio ipſa, de qua diſpiciendum eſt, an ea ſemper per impoſitionem manuum facta ſit? & heic equidem viri eruditi opinionibus valde inter ſe diſſident. BARONIVS [w] tempore Concilii *Nicæni* ſine manuum impoſitione eam peractam fuiſſe, exiſtimat ſuamque ſententiam aliquo iſtius Concilii canone ſuperſtruit, qui ex ipſius quidem interpretatione Diaconiſſas per impoſitionem manuum ordinari negat, adeoque de ipſis non aliter, ac perſonis mere laicis agit. VALESIVS [x] eamdem huius canonis expoſitionem adfert, etiamſi BALSAMONEM & ZONARAM, antiquos interpretes, plane contrariam ſententiam tueri fateatur, nimirum, quod canon non de Diaconiſſis Eccleſiæ loquatur, ſed de iis, quæ ad Eccleſiam Catholi-

(s) Iuſtell. Not. ad Canon. I. Concil. Laodic. Tom. I. p. 83. b. 84. a. b. 85. a.

(t) Hammond. Annot. in 1 Tim. III, 2. edit. Latin. Io. Clerici p. 273. b. 274. a.

(u) Suicer. Theſ. Tom. I. p. 899. ad locum Theodoreti not. (r) allegatum, hæc habet: τῷ σωφρόνως ἐν γάμῳ βιῶν, opponitur ei quando vxor a marito diuertit, & alii nubit, adeoque δίγαμος.

(w) Baron. an. XXXIV. n. CCLXXXIII. Quantumlibet prædicta diaconiſſæ curarent, non tamen erant eiusmodi, vt ſicut Diaconi manus impoſitionem acciperent, vt aliquo ſacramento initiatæ eſſent: nam ſacroſancta Nicæna Synodus ea ex cauſſa easdem inter Laicas adnumerat.
Ir. Cabaſſut. Notic. Concil. c. LVI. p. 342.

(x) Valeſ. Not. in Sozom. lib. VIII. c. IX. Apud antiquos alius mos fuit, vt docet Canon XIX. Concilii Nicæni. In quo ſancti Patres generaliter pronuntiant, Diaconiſſas manus impoſitionem non habere, easque inter laicos eſſe numerandas. Quamquam Zonaras & Balſamo Canonem illum Concilii Nicæni non generaliter de omnibus Diaconiſſis Paulianiſtarum, quæ ad Catholicam Eccleſiam redirent, intelligendum putarunt. Sed verba ipſa canonis illius abunde eos refutant &c.

tholi-

Digitized by Google

tholicam a *Paulianiſtis* ſeu *Samoſatenianis* hæreticis, redierant, inter quos per manuum impoſitionem non receptæ, adeoque vt mere laicæ tractandæ erant. Et hoc modo SVICERVS [y], ALBASPINAEVS [z], CHRISTIANVS LVPVS, FABROTVS & alii ex recentioribus criticis & interpretibus iſtius canonis, exponunt. Vt lector ipſe hac de re iudicare poſſit, ipſa canonis verba tranſſcribam, quæ ſic habent: *De Paulianiſtis, qui deinde ad Eccleſiam confugerunt, ſtatutum eſt, vt ii omnino rebaptizentur, ſi qui vero tempore præterito in Clericorum numero erant, ſi quidem a culpa & prehenſione alieni viſi fuerint, rebaptizati ordinentur a Catholica Eccleſiæ Epiſcopo. Si vero examinatio eos non eſſe aptos deprehendit, deponi eos oportet. Similiter autem & de Diaconiſſis & omnino de omnibus, qui inter Clericos adnumerantur, eadem forma ſeruabitur. Diaconiſſarum* [a] *autem meminimus, quæ in habitu quidem*

(y) Suicer. Theſ. Tom. I. p. 867. n. V. tot.

(z) Albaſpin. Not. in Can. XIX. Conc. Nicæni (Tom. II. Concil. p. 83. tot. in primis ſub fin.) Cum Synodus quaſdam, quæ minus recte & extra ordinem inſtitutæ eſſent, inter laicos deputandas eſſe cenſet: ſubintelligendum profecto relinquit, quaſdam fuiſſe, qui rite & ordine conſecratæ eſſent. Denique quid toto canone ſtatuitur? quid præcipitur? quæ eſt eius ſententia? ſi ab hæreſi redeuntes Diaconiſſas, eumdem iubet apud orthodoxos honoris locum retinere, quem inter hæreticos obtinuerant, nonne ſequitur quaſdam fuiſſe, quæ initiatæ & conſecratæ eſſent?

Lupus Tom. I. Schol. in eumd. Can.

Fabrot. Not. ad Balſam. Collect. Conſtitut. p. 1417. Videamus obiter, an Diaconiſſæ inter laicas cenſerentur: & in ea quidem ſententia ſunt viri docti, quibus erroris fundus eſt Canon XIX. Conc. Nicæni. - - De ſententia Canonis videamus. Certe nec ipſe Zonaras nec quidam recentiores videntur eum percepiſſe. Hoc igitur conſtitutum eſt in dicto Canone, vt diaconiſſæ, quæ ab hæreſi Paulianorum ad eccleſiam redierint, rebaptizentur, & iis quæ in eodem habitu eſſe noſcuntur, quod nimirum non habeant manum impoſitionem, adeo vt omnino inter laicos deputentur, manus imponantur, anno XL— ſi inueniantur idoneæ, alioquin manus non imponantur.

(a) Conc. Nicæn. c. XIX. (Tom. II. p. 38.) Περὶ τῶν Παυλιανισάντων εἶτα προσφυγόντων τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ὅρος ἐκτέθειται ἀναβαπτίζεσθαι αὐτοὺς ἐξάπαντος. εἰ δέ τινες ἐν τῷ παρεληλυθότι χρόνῳ ἐν τῷ κλήρῳ ἐξητάσθησαν, εἰ μὲν ἄμεμπτοι καὶ ἀνεπίληπτοι φανεῖεν, ἀναβαπτισθέντες χειροτονείσθωσαν ὑπὸ τοῦ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐπισκόπου· εἰ δὲ ἡ ἀνάκρισις ἀνεπιτηδείους αὐτοὺς εὑρίσκοι, καθαιρεῖσθαι αὐτοὺς προσήκει· ὡσαύτως δὲ καὶ περὶ τῶν διακονισσῶν, καὶ ὅλως περὶ τῶν ἐν τῷ κανόνι ἐξεταζομένων, ὁ αὐτὸς τύπος παραφυλαχθήσεται· ἐμνήσθημεν δὲ διακονισσῶν τῶν ἐν τῷ σχήματι ἐξετασθεισῶν, ἐπεὶ μηδὲ χειροθεσίαν τινὰ ἔχουσιν, ὥστε ἐξάπαντος ἐν τοῖς λαϊκοῖς αὐτὰς ἐξετάζεσθαι.

Digitized by Google

cenſentur, quoniam nec vllam habent manuum impoſitionem, vt omnino inter Laicos ipſæ connumerentur. Hæc verba vltima de Diaconiſſis ad andecedentia referenda eſſe videntur; atque ita de Diaconiſſis inter *Pauliniſtas*, Diaconiſſarum veſtitum ſine vlla antegreſſa conſecratione ſumentibus intelligi debent. Aut ſi ea accipimus, tamquam dicta de Diaconiſſis, quæ iam fuerint in Eccleſia, hoc forte indicare volunt, fuiſſe quaſdam ex ipſis, quæ ſine impoſitione manuum in iſtud officium ſeſe inſinuauerint, & tales Concilium pro mere Laicis reputat. Cur quis ad talem iſtius Canonis interpretationem inducatur, ratio eſt hæc, quod omnia Concilia & Scriptores de ordinatione Diaconiſſarum loquantur, tamquam cum impoſitione manuum perficienda. Ipſe VALESIVS tempore Concilii *Chalcedonenſis* ita obtinuiſſe, profitetur; nam in quodam concilii iſtius canone [*b*] earum ordinatio diſerte vocatur χειροτονία & χειροθεσία, *impoſitio manuum.* Et auctor *Conſtitutionum* [*c*] de earum loquens ordinatione Epiſcopum cum manuum impoſitione & oratione, quæ ibi recitatur, iubet peragere. Idem mos fuit tum in *græca* tum *latina* eccleſia, quoad ipſe ordo in vſu fuit. Concilium in *Trullo* A. IↃCIIXC. habitum, duobus Canonibus [*d*] de earum ordinatione ſub nomine χειροτονίας loquitur. Et SOZOMENVS [*e*] de ordinatione *Olympiæ* verba faciens eodem vocabulo

(*b*) Concil. Chalced. c. XV. (Tom. IV. p. 763) *Διακόνισσαν μὴ χειροτονεῖσθαι γυναῖκα, πρὸ ἐτῶν τεσσαράκοντα, καὶ ταύτην μετὰ ἀκριβοῦς δοκιμασίας. εἰ δέ γε δεξαμένη τὴν χειροθεσίαν, καὶ χρόνον τινὰ παραμείνασα τῇ λειτουργίᾳ, ἑαυτὴν ἐπιδῷ γάμῳ ὑβρίσασα τὴν τοῦ Θεοῦ χάριν, ἡ τοιαύτη ἀναθεματιζέσθω μετὰ τοῦ αὐτῇ συναφθέντος.* Diaconiſſam non eſſe mulierem *ordinandam* ante annum quadrageſimum & eam cum accurata examinatione. Si autem, poſtquam *ordinatione* accepta miniſterio aliquo tempore permanſit, ſe ipſam matrimonio tradiderit, Dei gratiæ iniuriam faciens, ea vna cum illo qui ei coniunctus eſt, anathematizetur.

(*c*) Conſtit. Apoſt. lib. VIII. c. XIX *Περὶ δὲ διακονίσσης Βαρθολομαῖος διατάσσομαι· ὦ ἐπίσκοπε ἐπιθήσεις αὐτῇ τὰς χεῖρας, παρεστῶτος τοῦ πρεσβυτερίου καὶ τῶν διακόνων καὶ τῶν διακονισσῶν, καὶ ἐρεῖς· ὁ Θεός κ. τ. λ.* De *diaconiſſa* vero ego Bartholomæus conſtituo, *vt manus ei*, Epiſcope, *imponas*, præſentibus Presbyteris & Diaconis & Diaconiſſis, & dices: Deus æterne &c.

(*d*) Concil. Trullan. c. XIV. (Tom. VI. p. 1150.) *Μήτε διακόνισσα πρὸ τῶν μ' χρόνων χειροτονείσθω.* Nec *Diaconiſſa* ante XL annos *ordinetur.* Ibid. Can. XL. *οἱ ἱεροὶ κανόνες τεσσαράκοντα ἐτῶν τὴν διακόνισσαν χειροτονεῖσθαι παραδεδώκασι.* Sacri canones quadraginta annorum *diaconiſſam ordinandam* eſſe ſtatuerunt.

(*e*) Sozom. lib. VIII. c. IX. vid. §. IV. not. (n) p. 344.

vtitur.

vtitur. Et quamquam in eccleſia *latina* non adeo multa huius praxeos exempla deprehendimus, quod hic ordo ibi citius ceſſauit: COTELERIVS [*f*] tamen ex FORTVNATO & Concilio *Wormatienſi* aliqua nobis ſuppeditat, quippe in quibus Diaconiſſarum ordinatio per manuum impoſitionem facta eſſe dicitur. In Concilio *Wormatienſi* canon decimus quintus Concilii *Chalcedonenſis* repetitur. Et FORTVNATVS loquens de quadam femina, quam ordinauit MEDARDVS Epiſcopus, hæc verba habet: *Manu ſuperpoſita* [*g*] *conſecrauit Diaconam.* Ex quibus omnibus perpetuum Eccleſiæ morem fuiſſe intelligimus, Diaconiſſas impoſitis manibus ordinare: adeoque maxime probabile nobis videtur, Canonem *Nicanum* eo ſenſu accipi oportere, qui praxi Eccleſiæ vnus omnium optime reſpondet.

Sed IVSTELLVS [*h*] vir eruditus alium adhuc ſcrupulum circa earum ordinationem mouet, hanc manuum impoſitionem non ordinationem ſed tantum benedictionem eſſe, ratus. Diſtinguit enim inter hæc duo, & dicit, non omnem ſolemnem manuum impoſitionem eſſe ordinationem: id quod omnino ita eſt; alioquin enim impoſitio manuum ſuper catechumenos, aut baptizatos in confirmatione, aut ſuper pœnitentes in actu eos recipiendi in Eccleſiæ communionem, aut ſuper ægrotos valetudinis recuperandæ reſpectu, aut ſuper quemcunque hominem, ad impertiendum ei communem aliquam benedictionem facta, ordinatio foret. Sed vir doctus haud conſideraſſe videtur, quod impoſitio manuum ſuper Diaconiſſam amplius quid quam iſtæ omnes, in receſſu habeat. Iſthæc enim ad cer-

(*f*). Coteler. Not. in Conſtit. Apoſtol. lib VIII c. XIX. ad verba: *ἐπιθήσεις αὐτῇ τὰς χεῖρας.*] Frequentiſſime græci, rariſſime latini, Præter Wormatienſes Patres ex Concilio Chalcedonenſi, Fortunatus in vita Radegundis *manu ſuperpoſita conſecrauit Diaconam* Medardus Epiſcopus.

Concil. Wormatienſ. c. LXXIII. ex Concil. Chalced. c. XV.

(*g*) Fortun. Vit. Radegund. ap. Surium Aug. XIII.

(*h*) Iuſtell. Bibl. Iur. Canon. Tom. I. p. 75. Not. in Conc. Nic. c. XIX. Duplex olim fuit *χειροθεσία*, *εὐλογίας* videlicet & *χειροτονίας*, vt ait Tharaſius Patriarcha CP. Act. I. Concil. Nic. II. Tom. III. Concil. nec *χειροθεσία* ſemper fuit conſecrationis ſymbolum, ſed & orationis ſuper hominem cui manus imponebantur. Impoſitionis manuum, quæ ad ordinationem Epiſcoporum & Presbyterorum pertinet, meminit Paulus 1 Tim. IV, 14. c. V, 22. - - Impoſitio vero manuum benedictionis adhiberi fuit ſolita, vt diximus, lapſis pœnitentibus, & redeuntibus ab hæreticis ad veram eccleſiam.

tum officium in Eccleſia conſecrabatur, qualem manuum impoſitionem precationi de impetranda diuina benedictione ad officium digne adminiſtrandum iunctam, Eccleſia nomine ordinationis ſemper intellexit atque ita appellauit.

§. VII.

Non ad vllam ſacerdotii functionem conſecratæ.

Non autem perſuadere nobis debemus, quod hæc conſecratio vllam ipſis poteſtatem dederit officium aliquod ſacerdotale aut quidquam eorum, quæ ad hanc ſacram functionem pertinent, peragendi. Feminæ iſtiusmodi officiis fungi ſemper prohibebantur. Vnde Auctor *Conſtitutionum* praxin ethnicam vocat, ordinare ſacerdotes feminas, ἱερείας χειροτονεῖν; lex enim chriſtiana [*i*] iſtam conſuetudinem non permittit. Non nulli quidem hæretici, vt TERTVLLIANVS [*k*] obſeruat, feminis docere, exorcizare, & baptiſmum adminiſtrare permittebant; ſed hæc omnia contra Apoſtolorum regulam [*l*] fieri dicit. EPIPHANIVS hoc in primis *Pepuzianis*, *Montaniſtarum* ſurculis, imputat, quod [*m*] apud eos *mulieres Epiſcopi ſint & Presbyteri*, & Apoſtoli verbis eo abutantur: *In Chriſto Ieſu neque mas eſt neque femina*, vt praxi ſuæ colorem aliquem addant. Idem etiam de

(*i*) Conſtit. Apoſt. lib. III. c. IX. *Εἰ δὲ ἐν τοῖς προλαβοῦσι διδάσκειν αὐταῖς οὐκ ἐπετρέφαμεν, πῶς ἱερατεῦσαι ταύταις παρὰ φύσιν τις συγχωρήσει; τοῦτο γὰρ τῆς τῶν ἑλλήνων ἀθεότητος τὸ ἀγνόημα, θηλείαις θεαῖς ἱερείας χειροτονεῖν.* Si hactenus mulieribus docendi munus non commiſimus, quomodo munere ſacerdotali fungi præter naturam eidem quiſpiam permittet? hic enim eſt error Gentilium Deum negantium, Deis feminis *ſacerdotes feminas eligere.*

(*k*) Tertull. de Præſcript. c. XLI. Ipſæ *mulieres hæreticæ* quam procaces, quæ *audeant docere*, contendere, exorciſmos agere, curationes repromittere, forſitan & tinguere.

(*l*) Id. c. XVII de Baptiſmo. Petulantia mulieris, quæ vſurpauit docere, vtique non etiam tinguendi ius ſibi pariet: niſi ſi quæ noua beſtia euenerit ſimilis priſtinæ? vt quemadmodum illa baptiſmum auferebat, ita aliqua per ſe eum conferat. Quod ſi quæ Paulo perperam adſcripta ſunt, ad licentiam mulierum docendi tinguendique defendunt; ſciant in Aſia Presbyterum, qui eam ſcripturam conſtruxit, quaſi titulo Pauli de ſuo cumulans, conuictum atque confeſſum id ſe amore Pauli feciſſe, loco deceſſiſſe. Quam enim fidei proximum videretur, vt is docendi & tinguendi daret feminæ poteſtatem, qui ne diſcere quidem conſtanter mulieri permiſit? *Taceant*, inquit, *& domi maritos ſuos conſulant.*

(*m*) Epiphan. Hæreſ. LXIX. Pepuzian. n. II. *ἐπίσκοποι παρ' αὐτοῖς γυναῖκες καὶ πρεσβύτεροι γυναῖκες.*

Collyridianis [*n*] dicit, quod feminarum opera ad ſacrificandum *Mariæ Virgini* vtantur. Quibus verbis duplex continetur incuſatio. I. Quod diuinum cultum ſanctæ Virgini præſtent & II. quod ſacerdotes feminas in hoc illius cultu adhibeant. Adverſus hoſce in peculiari diſſertatione, nullam feminam inde ab orbe condito ad offerendum ſacrificium, aut ſolemnem aliquem in Eccleſia cultum perficiendum ordinatam fuiſſe, fuſe demonſtrat & ſubiungit [*o*]: *Si ſacerdotium mulieribus mandatum foret, aut canonicum quiddam præſtare in Eccleſia liceret, nulli potius quam Mariæ illud in Nouo Teſtamento committi ſacerdotis officium debuit; cui tantus honor eſt habitus, vt gremio ſinuque ſuo regem omnium ac cæleſtem Dominum Deique Filium exciperet. Verum longe aliter Deo viſum eſt*, &c. *Quamquam vero*, inquit, [*p*] *Diaconiſſarum in Eccleſia ordo ſit, non tamen ad ſacerdotii functionem, aut vllam eiuſmodi adminiſtrationem inſtitutus; ſed vt muliebris ſexus honeſtati conſulatur: ſiue vt baptiſmi tempore adſit: ſiue vt inſpiciat, ſi quid paſſa ſit aut moleſtia pertulerit: ſiue vt cum nudandum ſit mulieris corpus, interueniat: ne virorum, qui ſacris operantur, adſpectui ſit expoſita, ſed a ſola Diaconiſſa videatur.* Atque hinc eas in Eccleſia vmquam πρεσβυτερίδας ἢ ἱερίσσας, *Presbyteridas aut ſacerdotiſſas* factas eſſe negat. Vbi lector obſeruet, par eſt, quod EPIPHANIVS [*q*] diſtinctionem inter πρεσβύτιδας & πρεσβυτερίδας ponat, quod prius illud vocabulum denotet feminas, quæ anus ſunt, cuiusmodi ordinarie erant Diaconiſſæ; poſterius autem adhibeat ad deſignandum perſonas,

(*n*) Id. Hæreſ. LXXVIII. Antidicomarianit. n. XXIII. Καὶ εἰς ὄνομα τῆς ἁγίας παρθένου ὑπὲρ τὸ μέτρον τι πειρᾶσθαι ἀθέμιτον καὶ βλάσφημον ἐπιχειρεῖν πρᾶγμα, καὶ εἰς ὄνομα αὐτῆς ἱερουργεῖν διὰ γυναικῶν. In ſanctiſſimæ virginis nomen modum omnem prætergreſſos nefariam rem, & cum Dei contumelia coniunctam adgredi, hoc eſt in illius nomen *per mulieres ſacrificia facere.*

(*o*) Id. Hæreſ. LXXIX. Collyrid. n. III. Εἰ ἱερατεύειν γυναῖκες Θεῷ προσετάσσοντο, ἢ κανονικόν τι ἐργάζεσθαι ἐν ἐκκλησίᾳ, ἔδει μᾶλλον αὐτὴν τὴν Μαρίαν ἱερατείαν ἐπιτελέσαι ἐν καινῇ διαθήκῃ· τὴν καταξιωθεῖσαν ἐν κόλποις ἰδίοις ὑποδέξασθαι τὸν παμβασιλέα Θεὸν ἐπουράνιον, υἱὸν τοῦ Θεοῦ - - ἀλλ᾽ οὐκ ηὐδόκησεν.

(*p*) Id. ibid. Καὶ ὅτι μὲν διακονισσῶν τάγμα ἐστὶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἀλλ᾽ οὐχὶ εἰς τὸ ἱερατεύειν, οὐδέ τι ἐπιχειρεῖν ἐπιτρέπειν, ἕνεκεν δὲ σεμνότητος τοῦ γυναικείου γένους ἢ δι᾽ ὥραν λουτροῦ, ἢ ἐπισκέψεως πάθους, ἢ πόνου, καὶ ὅτε γυμνωθείη σῶμα γυναικὸς, ἵνα μὴ ὑπὸ ἀνδρῶν ἱερουργούντων θεαθείη, ἀλλ᾽ ὑπὸ τῆς διακονούσης.

(*q*) Epiph. ibid. n. IV. Χήρας τε ὠνόμασε, καὶ τούτων τὰς ἔτι γεραιτέρας πρεσβύτιδας, οὐδαμοῦ δὲ πρεσβυτερίδας, ἢ ἱερίσσας προσέταξεν.

ad

ad officium presbyteriale ſeu ſacerdotale ordinatas, cuiusmodi vllam feminam in Eccleſia chriſtiana fuiſſe, pernegat.

§. VIII.

Earum officium erat, Primo: *Baptiſmo feminarum adſiſtere.*

Et hinc manifeſtum eſt, Diaconiſſarum tantum fuiſſe, in eccleſia inferiores quasdam functiones peragere & eas quidem præcipue, quæ ad feminas ſpectabant, quarum cauſſa ordinatæ erant. Aliqua iſtius officii pars erat, miniſtro feminam baptizanti ſubuenire, vbi decori gratia ad exuendum eis veſtes adhibebantur (mos enim tum erat, omnes adultos per immerſionem baptizare) & omnia ita ordinare, vt vniuerſus actus cum omni decentia, tantæ eius ſanctitati conueniente, peragi poſſet. Hoc ex locis EPIPHANII tum modo citatis tum aliis [a] patet. Apud IVSTINIANVM [b] etiam & Auctorem [c] *Conſtitutionum* huius rei fit mentio, quorum heic addit, quod Diaconiſſæ oleo ſancto feminas in baptiſmo vnxerint, quæ erat tum temporis eccleſiæ *græcæ* conſuetudo, vt non tantum Epiſcopi, Presbyteri & Diaconi, ſed etiam Diaconiſſæ hunc vnctionis ritum ante baptiſmum adhiberent, de quo COTELERIVS in notis ſuis [d] diuerſa exempla ex antiquis ſcriptoribus adfert, quæ vero aliorſum ſpectant.

(a) Epiph. Expoſit. fid. n. XXI. vid. §. V. not. (p) pag. 345.

(b) Iuſtin. Nouell. VI. c VI. ἐπὶ τὴν ἱερὰν παρεῖναι διακονίαν, καὶ τοῖς τε προσκυνητοῖς ὑπηρετεῖσθαι βαπτίσμασι, τοῖς τε ἄλλοις παρεῖναι τοῖς ἀπορρήτοις, ἅπερ ἐν τοῖς σεβασμιωτάτοις μυστηρίοις δι' αὐτῶν εἴωθε πράττεσθαι. Ad ſacrum venire miniſterium & *adorandis miniſtrare baptiſmatibus*, & aliis adeſſe ſecretis, quæ in venerabilibus miniſteriis per eas rite aguntur.

(c) Conſtit. Apoſtol. lib. III. c. XV Πρῶτον μὲν ἐν τῷ φωτίζεσθαι γυναῖκας, ὁ διάκονος χρίσει μὲν μόνον τὸ μέτωπον αὐτῶν τῷ ἁγίῳ ἐλαίῳ· καὶ μετ' αὐτὸν ἡ διάκονος ἀλείψει αὐτάς. Primum quidem quum mulieres baptizantur, vnget quidem eis diaconus frontem tantum oleo ſacro, poſt eum vero *illinet eas diaconiſſa.*

(d) Coteler. in loc. Hoc etiam loco ad baptizandas feminas adhibentur Diaconiſſæ, *vt eas inungant*, neue a viris adſpiciantur nudæ. Et quidem quod ſpectat ad vnctionem, illuſtre habemus in Ioannis Moſchi Prato ſpirituali c. III. exemplum, de Corone Presbytero, cui in cœnobio ibi memorato baptiſmum accedentibus conferre demandatum fuerat. αὐτὸς δὲ ἔχριεν καὶ ἐβάπτιζεν τοὺς ἐπὶ τοῦτο παραγινομένους· καθ' ὅτι ἂν ἔχριεν γυναῖκα ἐσκανδαλίζετο. *Ipſe autem vngebat & baptizabat eos, qui ad hoc veniebant. Quoties ergo mulierem inungeret, ſcandalizabatur.* ὡς μὲν οὖν ἦλθε κόρη Περσία, ἐπὶ τὸ βαπτισθῆναι ἦν δὲ

§. IX.

§. IX.

Secundo : *Catechumenas priuatim inſtituere.*

Alia officii Diaconiſſarum pars erat, Catechumenas, quæ ad baptiſmum præparabantur, de chriſtianæ religionis capitibus priuatim erudire. Quamquam enim in eccleſia publice docere illis haud licebat, domi tamen inſtruere atque erudire eas poterant, quomodo ad quæſtiones iis omnibus, qui ad baptiſmum admittendi erant, proponi ſolitas apte eſſet reſpondendum. Auctor breuium adnotationum in Epiſtolas [e] ſub nomine HIERONYMI hoc vocat *miniſterium verbi*, quo Diaconiſſæ in eccleſiis orientalibus ætate ſua functæ ſint. Et in eccleſiis *Africanis* tum ordinaria earum officii pars erat, vt Patres Concilii *Carthaginenſis*[f] quarti id ipſum tamquam neceſſarium requiſitum in Diaconiſſis vrgeant. *Viduæ*, inquiunt, *vel Sanctimoniales, quæ ad miniſterium baptizandarum mulierum eliguntur, tam inſtructæ ſint ad officium, vt poſſint apto & ſacro ſermone docere imperitas & ruſticas mulieres, tempore quo baptizandæ ſunt, qualiter baptizatori interrogatæ reſpondeant, & qualiter accepto baptiſmo viuant.*

§. X.

Tertio: *Feminas ægrotas & adflictas viſitare iisque miniſtrare.*

Alia rurſus functionis earum pars erat, viſitare feminas æ-

εὐειδὴς πάνυ ὡραῖα, ὥστε μὴ δυνηθῆναι τὸν πρεσβύτερον αὐτὴν χρῖσαι τῷ ἁγίῳ ἐλαίῳ· καὶ ποιησάσης αὐτῆς δύο ἡμέρας, ἤκουσεν ἀρχιεπίσκοπος Πέτρος, ἐξεπλάγη ἐπὶ τῷ γεγονότι, καὶ ἠθέλησεν ἀφορίσαι διάκονον γυναῖκα ἐπὶ τῷ αὐτῷ· ἀλλὰ τοῦτο οὐκ ἐποίησεν, διὰ τὸ μὴ ἐπιδέχεσθαι τὸν τόπον. *Quadam vero die venit puella orta ex Perſide, vt baptizaretur; quæ ita ſpecioſa erat, ac tantæ pulcritudinis, vt non poſſet Presbyter eam ſancto oleo inungere. Cum ſic vero illic puella manſiſſet duos dies, audiens Archiepiſcopus Petrus, obſtupuit ea de re vehementer, voluitque ad hoc opus delegare Diaconiſſam mulierem; ſed non fecit, quod locus*, Coenobium videlicet, *id non pateretur*. Ambroſius Camaldulenſis vertit, *ne contra Canones feciſſe videretur*, quia male legebat τόπον quemadmodum pro γεγονότι, νόμον.

(e) Hieron. Com. in Rom. XVI, 1. Sicut etiam nunc in Orientalibus *Diaconiſſæ* mulieres in ſuo ſexu miniſtrare videntur in baptiſmo, ſiue in *miniſterio verbi*, quia *priuatim docuiſſe feminas* inuenimus &c.

(f) Conc. Carth. IV. c. XII. (Tom. II. Conc. p. 1201.)

Digitized by Google

grotantes iisque miniſtrare, quod ab EPIPHANIO [g] obſeruatur & ab Auctore *Conſtitutionum*, qui [h] eas ſimiliter adhiberi dicit in deferendis Epiſcopi mandatis ad feminas bene valentes, ad quas diaconi propter infidelium cogitationes, hoc eſt, propter offendiculum ethnicorum ignominiamque, qua eos adficiendi inde captent occaſionem, mitti non poſſint.

§. XI.

Quarto: *Martyribus & Confeſſoribus in cuſtodia miniſtrare.*

Adflictionis & perſecutionis temporibus ad miniſtrandum martyribus in cuſtodia adhibebantur; quod multo facilius & minori cum ſuſpicione atque vitæ periculo ab Ethnicis aditum ad eos impetrare poterant, quam quidem Diaconi aut vlli alii Eccleſiæ miniſtri. COTELERIVS [i] & GOTHOFREDVS hoc ex quibusdam locis LVCIANI & LIBANII colligunt, quæ manifeſte ad hanc miniſterii Diaconiſſarum partem reſpiciunt. LVCIANVS enim in dialogo quodam loquens de *Peregrino* philoſopho, quod Chriſtiani, quum propter religionis eorum profeſſionem in cuſtodia eſſet, omnia cum magna fide & diligentia ei præſtiterint, dicit: *Mane* [k] *quidem illico videre erat iuxta carcerem*

(g) Epiph. Hær. LXXIX. n. III. vid. §. VIII. not. (o) p. 351. Expoſit. Fid. n. XXI. vid. §. V. not. (p) p. 345.

(h) Conſtitut. Apoſt. lib. III. c. XV. Προχείρισαι δὲ καὶ διάκονον πιστὴν καὶ ἁγίαν εἰς τὰς τῶν γυναικῶν ὑπηρεσίας· ἔστι γὰρ ὅποτε εἰς τινας οἰκίας ἄνδρα διάκονον γυναιξὶν οὐ δύνασαι πέμπειν διὰ τοὺς ἀπίστους· ἀποστελεῖς οὖν γυναῖκα διάκονον διὰ τὰς τῶν φαύλων διανοίας. Eliges quoque Diaconiſſam fidelem & ſanctam ad miniſtrandum mulieribus. Euenire enim ſolet aliquando, in quibusdam domibus, vt non poſſis propter infideles mittere diaconum ad mulieres, mittere vero poſſis diaconiſſam propter cogitationes improborum. Cap. XIX. Ἡ γυνὴ τὰς γυναῖκας σπουδαζέτω θεραπεύειν. Mulier quidem mulieres curet.
Hieron. Ep. II. ad Nepot. *Multas anus* alit Eccleſia, quæ *officium ægrotanti* præſtant &c.

(i) Coteler. Not. in lib. III. c. XV. Denique ad Diaconas pertinuiſſe puto, *viſitationem carcere detentorum*, nec non collectionem pecuniæ ad liberandos eos. Id ſane innuunt Lucianus & Libanius &c. vid. ſeqq. not. (k) & (l).
Gothofred. Comment. in Codic. Theodoſ. lib. XVI. Tit. II. leg. XXVII. Tom. VI. pag. 61.

(k) Lucian. Peregrin. (Tom. IV. opp. edit. Baſil. 8. p. 276.) Καὶ ἕωθεν μὲν εὐθὺς ἦν ὁρᾷν παρὰ τῷ δεσμωτηρίῳ περιμένοντα γρᾴδια, χήρας τινὰς, καὶ παιδία ὀρφανά. confer. ad h. l. Coteler. ad Conſtit. lib. III. c. XV.

præſto-

præſtolantes anus viduas quaspiam & orbos puerulos. Vbi per viduas ſine dubio Chriſtianorum Diaconiſſas intelligit. Neque vllum dubium eſt, quin LIBANIVS [*l*] easdem intelligat, quando dicit, *Matrem vetularum, ſi vincto contigerit, vagantem colligere quidquid mendicando poſſit.* Hoc plane ad magnam Chriſtianorum caritatem atque liberalitatem in martyres ſuos ſpectat, vbi eleemoſynas colligere & per Diaconiſſarum manus eis mittere conſueuerunt.

§. XII.

Quinto: *Ad introitum feminarum in eccleſiam exſpectare.*

In eccleſiis *græcis* Diaconiſſæ etiam ad introitus feminarum in templis præſtolari debebant, quæ officii ipſarum pars apud Auctorem [*m*] *Conſtitutionum* & Auctorem ſub nomine IGNATII memoratur, qui [*n*] eas φρουρὰς τῶν ἁγίων πυλώνων *cuſtodes ſanctarum portarum* nuncupat. Sed hoc probabiliter in illis tantum templis obtinuit, vbi inter portas marium & portas feminarum fuit diſtinctio: Nam VSSERIVS [*o*] obſeruat, quod nullus antiquus ſcriptor præter hoſce duos vllam mentionem huius tanquam officii Diaconiſſarum partis faciat. Et in alio

(*l*) Liban. Orat. XVI. in Tiſamenum Edit. Morell p. 452. (ap. Coteler. Tom. I. 287.) *Μητέρα δὲ γρᾳῶν, εἴπερ εἴη τῷ δεδεμένῳ, πλανωμένην ἀγείρειν ὅσον προσαιτοῦσα δύναται.* Item Orat. de Vinctis apud Iacob. Gothofr. *ταῦτα εἰπὼν ἀκούει· διατὶ οὐ καλεῖς διὰ τῶν δὲ τῶν* (malim ita, addit Cotelerius l. c. quam vt editum eſt, *διὰ τῶν δετῶν per vinctos* *ἐξιόντων γυναῖκα δεῦρο τῶν ἐπὶ φιλανθρωπίᾳ φιλοτιμουμένων, εἶτ᾽ αὐτῆς πρὸς τὰ γόνατα προσπεσὼν πείθεις προσαιτοῦσαν ἄγειν τί σοι.* Poſteaquam hæc dixit, audit; Cur non vocas per hoſce qui egrediuntur, *mulierem huc aliquam* ex iis, qui pro humanitate ſua claræ habentur; indeque ad genua illius procidens perſuades, *vt mendicando aliquid tibi adferat.*

(*m*) Conſtit. Apoſt. lib. VIII. c. XXVIII. *Διακόνισσα οὐκ εὐλογεῖ, ἀλλ᾽ οὐδέ τι ὧν ποιοῦσιν οἱ πρεσβύτεροι, ἢ οἱ διάκονοι, ἐπιτελεῖ· ἀλλ᾽ ἢ τῷ φυλάττειν τὰς θύρας κ. τ. λ.* *Diaconiſſa* non benedicit, neque facit aliquid eorum, quæ Presbyteri aut Diaconi faciunt, niſi quod *ianuas cuſtodit* &c.

(*n*) Pſeudo-Ignat. Ep. ad Antioch. n. XII. *ἀσπάζομαι τὰς φρουροὺς τῶν ἁγίων πυλώνων, τὰς ἐν Χριστῷ διακόνους.* Saluto *cuſtodes ſanctarum portarum* exſiſtentes in Chriſto *Diaconiſſas.*

(*o*) Vſſer. Diſſertat. XVI. p. 224. apud Coteler. (fol. CXV. edit. Oxon. MDCXLIV.) Diaconiſſis portarum committit cuſtodiam quod veterum alius facit nullus.

Digitized by Google

loco *Conſtitutionum* [p] hæc diſtinctio plane & perſpicue exprimitur: *Ianitores ſtent ad introitum virorum cuſtodiendi cauſſa, Diaconiſſæ vero ad mulierum.*

§. XIII.

Sexto: *Præſidere Viduis* &c.

Denique omnibus feminis ſuum cuique locum adſignare, easque ſubmonere debebant, quomodo in Eccleſia [q] ſeſe gerere deceret; reliquis etiam viduis præſidere tenebantur [r], vnde in canonibus quibusdam προκαθημέναι, *præſidentes* ſeu *gubernantes* dicuntur; vti BALSAMON & ZONARAS in Concilium *Laodicenum* [s] notant. Et ſi qua mulier habebat, quod ad Diaconum vel Epiſcopum deferret, Diaconiſſa [t] eam debebat introducere.

Hæ ſunt Diaconiſſarum in eccleſia primitiua functiones, quas enarraui paullo curatius, quod non ita notæ ſunt in vulgus; quando ipſe ordo iam ante aliquot ſæcula penitus deſiit.

§. XIV.

Quamdiu hic ordo in Eccleſia durauerit.

Si quæras, quamdiu hic ordo in Eccleſia durauerit & quo tempore prorſus abolitus ſit? Reſpondeo, non vbique ſimul eum ceſſaſſe, ſed in eccleſia *græca* longius quam in *latina* & in quibusdam eccleſiis *latinis* diutius quam in aliis obtinuiſſe. In eccleſia *græca* ad tempora vſque BALSAMONIS, hoc eſt, ad finem

(p) Conſtit. Apoſt. lib. II. c. LVII. Οἱ μὲν πυλωροὶ εἰς τὰς εἰσόδους τῶν ἀνδρῶν φυλάσσοντες αὐτάς, αἱ δὲ διάκονοι εἰς τὰς τῶν γυναικῶν.

(q) Ibid lib. II. c. LVIII. Εἰ δὲ πτωχὸς, ἢ ἀγενὴς, ἢ ξένος ἐπέλθοι, πρεσβύτης, ἢ νέος τῇ ἡλικίᾳ, καὶ τόπος οὐχ ὑπάρχει, καὶ τούτοις τόπον ποιήσει ἐξ ὅλης τῆς καρδίας αὐτοῦ ὁ διάκονος - - τὸ δὲ αὐτὸ ποιείτω καὶ ἡ διάκονος ταῖς ἐπερχομέναις γυναιξὶ πτωχαῖς ἤτε πλουσίαις. Si pauper aut ignobilis, aut peregrinus quiſpiam, ſenex vel adoleſcens aduenerit, neque ſit locus vacuus, his quoque diaconus ex toto animo locum faciat. - - Cum mulieres ſiue pauperes, ſiue diuites aduenerint, *vtrumque locum faciat diaconiſſa.*

(r) Ibid lib. III. c. VII. †

(s) Conc. Laodic. c. XI. (Tom. I. 1497.) Περὶ τοῦ μὴ δεῖν τὰς λεγομένας πρεσβύτιδας, ἤτοι προκαθημένας ἐν ἐκκλησίᾳ καθίστασθαι. Non oportere eas, quæ dicuntur presbyteræ & *præſidentes*, in Eccleſiis conſtitui.

(t) Conſtitut. lib. II. c. XXVI. Ἄνευ διακόνου μηδεμία προσίτω γυνὴ τῷ διακόνῳ ἢ τῷ ἐπισκόπῳ. Ad diaconum aut epiſcopum *nulla mulier ſine diaconiſſa* accedat.

vſque

vſque ſæculi duodecimi continuatus eſt; loquitur enim de ipſis [*u*] tamquam in eccleſia *Conſtantinopolitana* tum miniſtrantibus: quamquam ex aliis iſtius auctoris locis, eas in aliis eccleſiis [*x*] iam remotas fuiſſe, apparet. In eccleſia *latina* decreta quædam contra earum ordinationem iam diu ante facta fuerant. Primum enim Concilium *Arauſicanum*, A. CCCCXLI. celebratum [*y*] vllam amplius Diaconiſſam ordinari prohibet. Et Concilium *Epaonenſe* [*z*] A. IↃVII. habitum canonem habet, quo earum conſecratio penitus abrogatur. Non multo poſt Concilium ſecundum *Aurelianenſe* ad A. IↃXXXIII. decretum [*a*] contra eas renouat. Et ante hæc ipſa omnia Concilium *Laodicenum* [*b*] in eccleſia *Orientali* ſub nomine *presbyterarum* & *præſidentium* eas in Eccleſia porro conſtitui vetat. Sed hæc decreta non vbique in Oriente in effectum deducta ſunt, neque in Occidente in vniuerſum niſi poſt multa ſæcula obtinuerunt. Auctor quidem ſub nomine AMBROSII lectorem minus circumſpectum in grandem certe errorem ſeduxerit: Diaconiſſarum

(*u*) Balſam. Reſp. ad Interrog. Marci c. XXXV. ap. Leunclau. Iur. Gr. Rom. Tom. I. p. 381. *Πάλαι ποτὲ καὶ τάγματα διακονισσῶν τοῖς κανόσιν ἐπεγινώσκετο, καὶ εἶχον καὶ αὗται βαθμὸν ἐν τῷ βήματι· ἡ δὲ τῶν ἐμμήνων κάκωσις τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην ἐκ τοῦ θείου καὶ ἁγίου βήματος ἀπεξένωσε· παρὰ δὲ τῇ ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ τοῦ θρόνου τῶν Κωνσταντινουπολιτῶν διακόνισσαι προχειρίζονται μίαν μὲν μετουσίαν μὴ ἔχουσαι ἐν τῷ βήματι, ἐκκλησιάζουσαι δὲ τὰ πολλὰ, καὶ τὴν γυναικωνῖτιν ἐκκλησιαστικῶς διορθούμεναι.* Olim aliquando ordines diaconiſſarum canonibus cogniti fuere, habebantque ipſæ gradum ad altare. Menſtruorum autem inquinatio miniſterium earum a diuino & ſancto altari expulit. In ſanctiſſima autem eccleſia ſedis Conſtantinopolitanorum diaconiſſæ deliguntur, vnam quidem communicationem non habentes ad altare, in multis autem habentes conuentum & mulicbrem cœtum eccleſiaſtice dirigentes.

(*x*) Id. Comment. in Concil. Chalced. c. XV. *Τὰ τοῦ παρόντος κανόνος πάντη ἐσχόλασεν· διακόνισσα γὰρ σήμερον οὐ χειροτονεῖται, κἂν καταχρηστικῶς τινὲς τῶν ἀσκητριῶν διακόνισσαι λέγωνται.* Quæ in præſenti canone tractantur, omnino exoleuere. *Diaconiſſa* enim *hodie non ordinatur*, etiamſi quædam aſcetriæ abuſiue Diaconiſſæ dicantur.

(*y*) Concil. Arauſic. I. c. XXVI. (Tom. III. Conc. p. 1451.) Diaconæ omnimodis non ordinandæ.

(*z*) Conc. Epaonenſ. c. XXI. (Tom. IV. Conc. p. 1578.) *Viduarum conſecrationem, quas Diaconas* vocitant, ab omni regione noſtra penitus *abrogamus*.

(*a*) Conc. Aurel. II. c. XVIII. (Tom. IV. p. 1781.) Placuit, vt nulli poſtmodum feminæ diaconalis benedictio pro conditionis huius fragilitate credatur.

(*b*) Concil. Laodicen. c. XI. vid. §. XIII. not. (s) p. antec.

enim ordinem nuſquam niſi inter *Montaniſtas* in vſu [c] fuiſſe dicit; Presbyteridas *Montaniſtarum* cum Diaconiſſis Eccleſiæ ex ignorantia confundens. Et Auctor ſub nomine HIERONYMI non maiori in pretio habendus, quando innuere videtur, quod ſuo tempore Diaconiſſarum ordo in Occidente penitus abolitus & in *Orientalibus* tantum eccleſiis [d] retentus fuerit. Iam enim ſupra §. VI. ex VENANTIO FORTVNATO, qui circa A. IↃLX. & tempore Concilii *Wormatienſis* vixit, demonſtraui, quod Diaconiſſæ in quibusdam eccleſiis Occidentalibus tum retentæ fuerint; quod etiam ex *ordine Romano* [e] & aliis libris ritualibus eo tempore vſitatis euinci poteſt, in quibus inter alias formulas deprehendimus aliquam, quæ dicitur *ordo ad Diaconam faciendam.* Sed in vno aut duobus ſæculis poſt, hoc eſt, ſæculo decimo vel vndecimo BONA [f] totum ordinem prorſus exſtinctum eſſe exiſtimat.

§. XV.

Alia nominis Diaconiſſæ *notio, quatenus vxorem Diaconi denotat.*

Antequam huic tractationi imponam finem, non poſſum quin lectorem doceam, eſſe aliam adhuc nominis *Diaconiſſæ* notionem, quam interdum apud medii æui ſcriptores eccleſiaſticos deprehendimus, qua vtuntur ad ſignificandam non Diaconiſſam ſed Diaconi cuiusdam vxorem eodem ſenſu, quo *Presbytera* v-

(c) Ambroſ. Com. in 1 Tim. III, 11. Cataphrygæ erroris occaſionem captantes, propter quod poſt diaconos mulieres alloquitur, etiam *ipſas diaconas ordinari debere vana præſumtione defendunt*, cum ſciant Apoſtolos ſeptem diaconos elegiſſe. Numquid nulla mulier tunc idonea inuenta eſt, cum inter vndecim Apoſtolos ſanctas mulieres fuiſſe legamus? ſed vt hæretici animum ſuum verbis non ſenſu legis abſtruere videantur, Apoſtoli verbis, contra ſenſum innituntur Apoſtoli, vt cum ille mulierem in eccleſiam in ſilentio eſſe debere præcipiat, illi e contra etiam auctoritatem in eccleſia vendicent miniſterii.

(d) Hieron. Com. in Rom. XVI, 1. Sicut in Orientalibus Diaconiſſæ mulieres in ſuo ſexu miniſtrare videntur in baptiſmo, ſiue in miniſterio verbi, quia priuatim docuiſſe feminas inuenimus, ſicut Priſcillam, cuius vir Aquila vocabatur. conf. id. 1. Tim. III. 11.

(e) Ordo Rom. p. 161. in Biblioth. Patr. Tom. IX. Par. MDCXXIV.

(f) Bona Rer. Liturgic. lib. I. c. XXV. n. XV. p. 287. Ante annos fere ſexcentos ceſſauit in Occidente earum ordinatio & miniſterium: In oriente vero iam defierat viuente Balſamone, vt ipſe ait in *notis ad Concil. Chalced.* c. XV.

xorem

xorem Presbyteri & Epiſcopi coniugem *Epiſcopa* denotat. Vocabulum *Epiſcopa* ita in Concilio ſecundo *Turonenſi* adhibitum legimus, quando ibi dicitur: *Epiſcopum Epiſcopam* [g] *non habentem, nulla ſequatur turba mulierum.* Ita etiam vocabula *Presbytera*, *Diaconiſſa* & *Subdiaconiſſa* [h] pro Presbyteri, Diaconi & Subdiaconi cuiusdam vxore paullo poſt in eodem Concilio vſurpantur. Et ſic in Concilio *Autiſſiodorenſi* [i] & quibusdam aliis in locis. Vnde doctus quidam & ingenioſus [k] Concilii *Tridentini* examinator concludit *Gallicanarum* eccleſiarum Epiſcopos his temporibus lege ad cælibatum non obligatos nec cum vxoribus ſuis coire ipſis interdictum fuiſſe. Sed ingenue fateor, me hoc pro errore reputare: Nam inde a *Siricii* Papæ tempore cælibatus Clericorum in eccleſiis *Occidentalibus* obtrudi cœpit, & hi ipſi canones illum vrgent. Quare illis non maius pretium ſtatuo, quam par eſt. Quod enim ad Clericorum in matrimonio conſtitutorum cauſſam attinet, non opus eſt eam defendere eiusmodi argumentis, vtpote conſuetudine & praxi totius Eccleſiæ catholicæ quorumdam puriſſimorum ſæculorum nixam atque ſuffultam; qua de re pluribus differemus poſtea, vbi de vniuerſalibus proprietatibus, in primitiuæ eccleſiæ Clericis neceſſario requiſitis, ſumus expoſituri, inter quas votum cælibatus nullum locum habuiſſe deprehendetur. Nihil igitur hi canones per *Epiſcopam* & *Presbyteram* intelligunt, niſi vxorem Epiſcopi vel Presbyteri, quam habuere, antequam ordinarentur, ſed hiſce declinantibus eccleſiæ temporibus toro ſeſe illis iungere poſt ordinationem non licebat. Hæc explicatio tum horum Canonum ſcopo tum temporum iſtorum, in quibus facti ſunt, praxi reſpondet; nec nobis eſt cum ANTONIO AVGVSTINO [l] vel vllo alio *Romanenſis* Eccleſiæ candido ſcriptore diſputatio,

(g) Concil. Turon. II. c. XIII. (Tom. V. Conc. p. 855.)

(h) Ibid. c. XIX. Si inuentus fuerit Presbyter cum ſua Presbytera, aut Diaconus cum ſua *Diaconiſſa* aut Sub-diaconus cum ſua *ſubdiaconiſſa*, annum integrum excommunicatus habeatur.

(i) Concil. Autiſſiodorenſ. c. XXI. (Tom. V. p 959.) Non licet Presbytero, poſt acceptam benedictionem, in vno lecto cum Presbytera ſua dormire, nec in peccato carnali miſceri, nec diacono, aut ſubdiacono.

(k) Gentillet. Exam. Concil. Trident. lib. IV. p. 259.

(l) Anton. Aug. de Emendat. Gratiani lib. I. Dial. XX. p. 226.

tio,

tio, qui hanc notionem haud altius repetunt, quam ab iis temporibus, in quibus primum inuenta fuit. Quando vero BARONIVS [*m*] & alii ad prima ſæcula id referunt, & praxin eccleſiæ Occidentalis ſæculi ſexti cum vniuerſalis eccleſiæ omnium ſæculorum praxi congruere dictitant, turpiſſime præuaricantur, & lectoribus ſuis imponunt, quod heic indicaſſe ſatis habeo ſuo id ipſum loco pluribus euicturus.

(*m*) Baron. a. LVIII. n. XVIII. At illud, quod ad hæc ſpectat, in primis dicendum eſt, coniugatos olim ſæpius eligi contigiſſe; ea tamen lege, vt quantumlibet neceſſitate cogente eiusmodi adſumerentur, conſentiente primum vxore, ſic electi deſinerent prorſus vſu coniugii eſſe viri; atque adeo vt ſi inuenti eſſent liberis operam dare, redigerentur in ordinem. *Quod ita Apoſtolica traditione receptum vſuque probatum erat*, vt quantumlibet Iouinianus impuriſſimus eſſet, adfirmaret tamen hoc ipſum, ad quem Hieronymus: *Certe*, inquit, *confiteris, non poſſe eſſe Epiſcopum, qui in Epiſcopatu filios faciat; alioquin ſi deprehenſus fuerit, non quaſi vir tenebitur, ſed quaſi adulter damnabitur.* Adeo, inquam, alta radice fixa in Eccleſia erat continentia ſacerdotum, vt eam conuellere ipſi hæretici deſperarent; quippe qui non ignorarent, ab Apoſtolis eſſe plantatam, ac feliciſſime propagatam. Quod Patres in Concilio ſecundo Carthaginenſi ingenue ſunt profeſſi, teſtantes, id ſanctos Apoſtolos docuiſſe, & in *Eccleſia antiquitus ab omnibus eſſe ſeruatum:* ſicque interdum ad ſacros ordines coniugati adſciſcerentur, vt a coniugii vſu penitus temperarent.

361

23.215

Digitized by Google

Digitized by Google

005645987

Digitized by Google

Restauro
"San Giorgio" s.a.c.
VIA ROMA,
TEL. 0761/72

Digitized by Google